TITI DAMIAN

SCRIITORI din ZODIA HELIS

Editura HELIS
2013

Titi Damian

SCRIITORI din ZODIA HELIS

Titi Damian

SCRIITORI din ZODIA HELIS

(Antologie critică)

Editura HELIS
2013

Redactor: **Gheorghe Dobre**
Tehnoredactor: **Veronica Panțuru**
Culegere computerizată: **Victoria Damian**
Portrete: **Vasile Aionesei**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DAMIAN, TITI
Scriitori din zodia Helis : (antologie) / Titi Damian. - Slobozia : Helis, 2013
ISBN 978-973-1705-39-2

821.135.1-822
821.135.1.09

NOTA AUTORULUI

Pulverizarea literaturii române a ultimului sfert de secol, ținută decenii întregi în chingile ierarhizărilor de tot felul de către grupuri din spatele unor edituri controlate de stat prin liste de titluri subvenționate, este o realitate. Explozia de edituri, de reviste (cu viață mai lungă sau mai scurtă), dar mai ales de autori ale căror opere apar acum în tiraje de până la cinci sute de exemplare (cazuri fericite!) este o altă realitate. Au apărut atât de mulți autori contemporani, încât singurele care mai pot ține pasul avalanșei sunt dicționarele, niciodată complete, căci, până se încheagă unul, apar alți autori și alte opere. Cine încearcă să realizeze de unul singur o sinteză, oricât de bine intenționat ar fi, înseamnă să fie înzestrat cu o putere de muncă ieșită din comun, ori să cadă pradă compromisurilor și presiunilor de tot felul, însoțite de avalanșe de orgolii și de contestări. Tot subiectivitatea rămâne stăpână. Câte ceva mai încearcă și marile edituri, dar acolo primează banul investit, așa că oferta de carte străină fiind bogată, nu mai au suficient curaj să promoveze și autori români. Toate editurile și librăriile se plâng că sunt puțini cumpărători, dând vina pe factorul economic. Nu-ți trebuie cine știe ce studii sociologice să constați că mitul casei românești cu o bibliotecă bogată pe un perete întreg, chiar întesată, dar necitită, dispare. Atunci te întrebi, pe bună dreptate, dacă pe timpuri se citea pe cât se cumpăra, ori era o formă mascată de snobism?

În momentul de față poate fi semnalat un fenomen nou care își face loc în lumea cărților: apariția antologiilor de tot felul ca alternative pragmatice la așteptatele sinteze. Ele pot evidenția, selecta scriitori, oferind o imagine asupra fenomenului literar românesc în evoluția sa spectaculoasă și, de ce nu? de a impune valori literare autentice. Toate acestea trebuie înțelese ca semne de mare vitalitate a literaturii române contemporane care-și va arăta cât de curând valorile, asta ca să nu folosesc un termen prea pretențios pentru unii, - capodoperele.

Mai mult decât atât, cartea are de făcut față unei alte concurențe - internetul, chiar televiziunea, care au tendința să o împingă spre locul al doilea, dacă nu cumva pe al treilea. Comentarii pesimiste de tipul „Tineretul nu mai citește, domnule, l-a acaparat cu tot internetul, lumea este atrasă din ce în ce mai mult de televizor, nu mai are timp de citit" au devenit adevărate clișee care pot denatura evaluarea fenomenului, impunând în subconștientul colectiv o falsă opinie și un fals pesimism.

Fără a intra în profunzimile problematicii (cu mult mai complicate, necesitând studii mult mai aprofundate din partea sociologilor și a psihologilor) întrebări de bun simț pot fi următoarele: Lectura unei cărți pe internet oferă

cititorului aceeaşi satisfacţie ca şi când acesta ar savura pagină de pagină dintr-o carte? Oare imaginaţia cititorului răspunde în aceeaşi măsură celor două tipuri de lectură?

Mă gândesc dacă nu cumva răspunsul la dihotomia carte - internet se găseşte în terenul cititorului. Mă întreb dacă nu cumva cititorul de azi trebuie reînvăţat şi reinvitat să citească, chiar dacă citeşte pe internet, mai precis să i se pună în faţă un alt model de lectură decât îndemnul arhicunoscut: „Citeşte cartea asta că e bună, ori citeşte-o că-ţi trebuie!" Mai simplu, să conştientizeze ce anume trebuie să urmărească într-o carte, astfel încât să-şi trăiască pe deplin, în final, satisfacţia lecturii. Fiecare individ este înzestrat de la natură cu o anumită curiozitate intelectuală, să-i spunem un har al lecturii care poate fi scos la lumină, oferindu-i-se un alt model de lectură decât cel clasic. De la o carte capătă omul înţelepciune, de la internet, doar informaţie. Aici este cheia.

Este ceea ce propune cititorului şi cartea de faţă: diverse modele de lectură - departe de ceea ce generic poartă numele de cronici de carte - pornind de la diversitatea operelor. De aceea, va găsi aici: poezie clasică, poezie modernă, poezie cu formă fixă (sonet, rondel, pantum, pantun, shaltinienă, rotruanjă, haiku), eseu pe diverse teme, proză scurtă, memorii, amintiri, carte de călătorie, roman clasic, roman modern, carte de critică literară, carte de folclor, carte de istorie, monografie etc. Cartea aceasta are în vedere familiarizarea cititorului cu tehnicicile actuale, unele moderne de redactare, acestea presupunând implicit şi tehnici moderne de lectură, având drept unic criteriu - cel estetic - neschimbat de două mii de ani de la greci încoace, şi pe care părintele criticii literare româneşti moderne, Titu Maiorescu, l-a readus în actualitate. Finalitatea oricărei lecturi de valoare presupune satisfacţia interioară la întâlnirea cu frumosul, ceea ce grecii numeau katharsis.

Totodată, consider că tehnicile de lectură propuse pot fi necesare, în egală măsură şi profesorilor care, în orele opţionale afectate Limbii şi literaturii române, ar putea descoperi, împreună cu elevii, tehnici de lectură care pot deveni repere şi modele pentru lecturile individuale din timpul şcolii sau de mai târziu. De aici şi intenţia autorului de a aborda textele propuse într-o manieră voit didactică. Mai întâi, trebuie câştigaţi în acest proiect profesorii, apoi încet-încet şi elevii, spre a redeprinde gustul lecturii şi de a pătrunde în universul fascinant al cărţii. Sunt multe şi atât de bune cărţi care aşteaptă în rafturile bibliotecilor şi ale librăriilor să fie descoperite! Le trebuie doar cititorul! Fără Măria Sa, o carte este moartă, nu există. Oare se poate compara într-un fel satisfacţia generată de lectura unei cărţi căreia îi simţi pagină de pagină pipăindu-i colţul, cu răceala sticlei calculatorului? Nu vom ajunge să-i determinăm pe toţi tinerii să citească, dar putem să multiplicăm numărul lor!

Cartea aceasta poate fi numită doar convenţional „antologie", întrunind numai în parte caracteristicile genului. Nu are pretenţia să fie o antologie a scriitorilor ialomiţeni, deşi sunt majoritari, dar în ea vom găsi autori de genuri şi specii diferite, de vârste şi preocupări diferite, dar şi din alte spaţii geografice şi culturale, elementul fundamental unificator fiind **spiritul revistei HELIS** care a împlinit în primăvara anului 2013 un deceniu de activitate neîntreruptă, adică a

trecut de 120 de numere. Este spiritul preluat, prin redactorul-şef Gheorghe Dobre (dar şi de alţii care l-au urmat) de la cenaclul urzicenean „Dor fără saţiu." În felul acesta, se poate sublinia faptul că, în ciuda vremurilor care s-au schimbat, spiritul cenaclului a rămas viu, remarcabilă fiind continuitatea, apoi comunitatea de spirit, ceea ce-şi propune să evidenţieze şi cartea de faţă, prin cele două părţi ale ei. Într-o primă parte – autori consacraţi, cu un cuvânt de spus în cultura română, având conştiinţa scrisului temeinic, iar cronicile prezentate sunt menite să justifice această afirmaţie. Cititorul se va convinge. Partea a doua - un document pentru generaţiile viitoare despre felul cum s-a cristalizat şi cum s-a realizat comunitatea de spirit a grupului. Au fiinţat multe cenacluri în ţară, dar „Dor fără saţiu" este unic, pentru că s-a adaptat spiritului vremurilor, pentru că, în locul orgoliului deşart şi a invidiei păguboase, a propus respectul pentru cultură şi pentru creaţia celuilalt, dragostea de frumos, dar mai ales prietenia.

Se cuvine aici de a face o paranteză mai largă despre omul acesta cu viziune care vorbeşte puţin, gândeşte profund şi acţionează temeinic. Este omul întemeierilor: pe 10 august 1977, împreună cu alţi câţiva tineri din Urziceni întemeiază cenaclul „Dor fără saţiu" care fiinţează neîntrerupt zeci de ani, atrăgându-şi mereu noi adepţi, până în 1992. Ca răspuns şi ca adaptare la noua realitate a vremurilor, împreună cu directorul Casei de Cultură Orăşeneşti, Nicolae Petrache, întemeiază concursul de creaţie literară „Dor fără saţiu" (iniţial „Inculeţ Bălan", în amintirea unui întemeietor al cenaclului) cu intenţia de a atrage către creaţie literară tinerii din liceele judeţului, lucru continuat cu seriozitate de către Alexandru Buleandră, directorul bibliotecii din Urziceni. Ajuns în Slobozia, la scurt timp, Gheorghe Dobre întemeiază revista HELIS, Asociaţia Culturală HELIS şi editura HELIS, desigur cu gândul la strălucitoarea cetate a Antichităţii de pe Naparis, Helivakia, Ialomiţa - HELIS, visând şi construind cu tenacitate o altă cetate a culturii. În felul acesta se multiplică şi se diversifică spiritul cenaclului, capătă consistenţă şi maturitate, îşi stabileşte legături durabile cu reviste şi scriitori din ţară, recuperează ialomiţeni din alte vremuri, dar şi din alte spaţii geografice. Faza de acumulări trecând, scriitorii îşi dau acum măsura talentului lor, impunându-se în plan naţional, căpătând conştiinţă de sine, fiind cunoscuţi sub numele de „Grupul de la Helis." În sfârşit, rodul acestui spirit al „dorului fără saţiu" capătă materializarea în această carte care dovedeşte, într-un anume fel, continuitatea şi evoluţia ascendentă a culturii ialomiţene, grupate în jurul revistei.

Cartea apare astfel şi ca un moment de bilanţ, oferind satisfacţia împlinirii unui efort permanent al unui colectiv sudat în mai toate articulaţiile sale. Pe de altă parte, devine şi un document pentru generaţiile viitoare cărora le lasă moştenire acest mesaj de preţ. Nu l-a obligat nimeni pe autor să citească aproape 6000 de pagini ale autorilor, să recitească, să fişeze, să sintetizeze, să redacteze, apoi să corecteze iar şi iar, pentru a-i da forma finală de faţă, mai ales că nici el, care s-a manifestat prin cronici, eseuri şi pagini de proză în aproape toate numerele revistei, ca nimeni de la HELIS, nu a avut vreo pretenţie şi nu a beneficiat de vreun avantaj material. Pur şi simplu, a socotit că spiritul „Dorului fără saţiu" şi al HELIS-ului trebuie să fie cunoscut în contemporaneitate şi continuat de către generaţiile viitoare. Autorul speră ca această carte să fie un alt început, astfel ca aventura

spirituală a „dorului fără sațiu" și a revistei HELIS să continue...

Autorul mulțumește pe această cale tuturor prietenilor de la HELIS care i-au pus la dispoziție cărțile, notele biografice, opiniile critice și paginile din creația proprie, dar mai ales Redactorului-șef Gheorghe Dobre cu care a avut o colaborare exemplară, publicându-i, de-a lungul anilor, toate cronicile cărților autorilor - dar și în elaborarea acestei cărți, inclusiv în selectarea autorilor incluși în prezenta antologie.

Metafora inspirată „Zodia Helis" aparține domnului Dan Simionescu, acest dirijor magician din umbră de la Paris care folosește revista HELIS drept material pentru studenții care învață limba română. De vreo doi ani încoace, cu discreție și competență, își expune punctele de vedere în legătură cu fiecare material în parte din fiecare număr, de la prima la ultima pagină, cu o tenacitate de invidiat. Este o onoare pentru fiecare dintre autori să știe că există un critic de vastă cultură și experiență, imparțial, care îi dă sfaturi competente cu seriozitate și cu sinceritate. Deși niciunul dintre autori nu-l cunoaște - comunicarea făcându-se doar dintr-un singur sens -, au cetitudinea că Domnia Sa le oferă o prietenie unică, de la distanță. Devine astfel helisistul cel mai îndrăgit, opiniile sale pertinente fiind așteptate cu emoție și cu încredere de fiecare dată.

ZECE ANI

Primăvara asta e altfel, deşi Câmpia e la fel! Verde, cu scântei roşii la butonieră şi cu graţioasa „margineea drumensis", cum o alintă prietenii, ridicându-şi albastrul spre a se împreuna cu cerul.

Frumuseţea atinge apogeul în Bărăgan în luna mai. Totul e viu, totul e mişcare, viaţă... pe pământ, în aer...

Printre ramurile copacilor plutesc vesele şoapte de iubire, pe pământ curg râuri de dragoste, în oameni - griji, nevoi, speranţe, vise...

Bătrânul râu ce mângâie Câmpia duce pe undele sale izvorâte din altarul Bucegilor toată frământarea noastră spre a o contopi în oceanul planetar.

Soare, apă, câmpie, viaţă, luptă, omenie, omenire...

Tărâm cu frământări adânc înfipte în istorie, Câmpia continuă să-şi povestească viaţa şi să-şi înnobileze zestrea de spiritualitate prin oamenii ei, răsăriţi din lutul mângâiat de Ialomiţa sfinţită de Sfinxul de la Cucea Caraimanului.

Deşi în general e bine să te rupi de ieri şi să priveşti doar înainte, se cuvine ca din când în când să faci o retrospectivă doar pentru a te asigura că încă sunt valabile coordonatele după care te mişti.

Aşa am procedat şi eu în aceasta lună nebună, în care totul se mişcă ameţitor şi am constatat cu mare satisfacţie că lumea din Câmpie e tot aici şi la fel de vivace.

Privesc în urmă şi, deşi nu mă pricep, fac un inventar, dar mai bine să-i zic o trecere în revistă.

După potolirea năvălitorilor „capitalişti" peste ea, Câmpia, în mod natural, se regenerează şi continuă să surprindă oferind oamenilor frumuseţe, stare de bine şi de locuire.

Cum trecerea timpului nu poate rămâne nemăsurată, nici trecerea oamenilor nu poate fi nevăzută.

Câmpia continuă să stârnească pasiuni aprinse din focul cărora irumpe imaginea ei cu nuanţe de mărinimie, duritate, duioşie, fragilitate, bunătate, ariditate, etc.

Şi, pentru că era nevoie de cineva care să-i îngrijească imaginea, ţărâna aceasta a creat nişte făpturi înzestrate cu dăruire şi cu multă dragoste pentru Ea şi ai Ei, personaje oneste, denumite comun: Gheorghe, Nicolae, Constantin, Daniel, Florentina, Titi, Ştefan, Florin, Vasile, Veronica, Ion, Grigore, Marius, Marian, Codrin, Alexandru.

Căutând să-i identific vârsta după calitatea imaginii constat că mereu apar elemente de noutate cu caractere noi, care îmi încurcă foarte rău raţionamentul, asta nu că aş fi eu foarte priceput, dar Câmpia asta mereu e nouă, mereu e alta şi totuşi aceeaşi.

Ca să-mi curm suferința determinată de disconfortul unor „studii aprofundate", aleg să studiez doar ultimii zece ani.

Surpriza este pe masură! Zece ani reprezintă noua față a Câmpiei denumită ***HELIS***! De zece ani, Câmpia se află în zodia HELIS!

De zece ani această comunitate de spirit continuă să șlefuiască imaginea Câmpiei și a oamenilor ei, arătând lumii că aici viața spirituală își continuă drumul firesc.

La ***Helis*** eforturile s-au materializat în cele 120 de numere de revistă dar și în cele peste 70 de cărți menite a sta mărturie asupra trecutului, prezentului și, cine știe, viitorului celor care își împletesc viața cu râul și Bărăganul.

La mulți ani, ***Helis***!

21.05. 2013
Vasile Iordache

AUREL ANGHEL
(23 iunie 1938)

S-a născut în comuna Cocora, jud. Ialomiţa din părinţii Ion şi Ioana, oameni simpli, cu mare dragoste de copii, primele sale modele în viaţă. Au adus pe lume şase copii, toţi au fost daţi la şcoală la oraş.

Clasele I-VII le urmează la şcoala din sat, apoi 4 ani de Şcoală Pedagogică la Buzău, absolvent al seriei 1955. A fost învăţător în Colilia si Cocora. În anul 1958 este admis ca student la Şcoala Tehnică de Biblioteconomie şi Cultură din Bucureşti, cu gândul de a se pregăti la vioară, una din pasiunile care l-au însoţit întreaga viaţă. Nevând condiţii de bursă, părăseşte după trei luni studiile şi în anul următor, 1958, obţine o bursă de la Sfatul Popular al regiunii Bucureşti şi este admis la Institutul « Maxim Gorki » pe care-l va absolvi în 1963.

Este repartizat prin decizia Comisiei Guvernamentale ca profesor la Colegiul Naţional « B.P:Hasdeu » din Buzau. S-a pensionat din aceeaşi şcoală în anul 2003. Are doi copii : Dan - 48 de ani, inginer, la « Swiss Spor » din Ploiesti - manager marketing ; Cristina, 44 de ani, profesoară de engleză-chineză, la Shanghai în China, directoare a unei grădiniţe particulare. Soţia Anghel Matilda, profesoară de aceeaşi specialitate, este pensionară. Are trei nepoate : Diana Anghel - 17 ani, elevă la Colegiul National « B.P. Hasdeu », Buzău, Ioana Roşca - 15 ani, elevă la un colegiu privat din Shanghai şi Miruna Roşca - 4 ani, la o gradiniţă privată în acelaşi oraş din China.

Alte activităţi: participare la acţiunile scriitorilor din Buzău si Slobozia, întâlniri cu cititorii, articole publicate în presa locală, cronici de întâmpinare la numeroase carţi ale scriitorilor din Buzau; dirijor de cor, orchestre de muzică uşoară şi mandoline.

Demnităţi: Profesor evidenţiat, gradul didactic I, Ordinul Muncii clasa a III a, Premiul « Gheorghe Lazăr » pentru intreaga carieră didactică desfăşurată la Colegiul Naţional „B. P. Hasdeu" din Buzău, timp de 43 de ani, între 1963 şi 2003; membru al Uniunii Internaţionale a Ziariştilor.

Debut literar: În ziarul *Steagul Roşu*, regiunea Bucureşti, 1957, cu poezia „Câmpia." Debutul propriu-zis în *Renaşterea Culturală Buzoiană* şi *Helis* din Slobozia, în care a publicat de câţiva ani, număr de număr, multe din scrierile sale.

Prin muzeograful Gheorghe Ciutacu din Colilia, judeţul Ialomiţa a ajuns la revista de cultură *Helis*, tot el şi bibliotecara Petruţa Avrămiţă l-au adus înapoi în satul natal Cocora. A fost sărbătorit pe 23 iunie 2006 în prezenţa locuitorilor, a scriitorilor Passionaria Stoicescu, Şerban Codrin, Anghel Macedon-Pişcu, Gheorghe Dobre, Titi Damian,etc.

Colaborări: Revista *Helis* Slobozia, *Renaşterea Culturală* Buzău, ziarele *Opinia, Şansa, Almanahurile Renaşterii Culturale*, Revista *Agero*, Stutgart-Germania, Revista *Oglinda Literară*, Revista *Observator*, Toronto - Canada, revista *Cetatea lui Bucur*, etc."

Scrieri:

Poezii :

- **Coşul cu jucării** - poezii pentru copii, editura Casei Corpului Didactic - Buzău, 2000
- **Jucăriile vorbesc** - editura Alpha MDN, Buzău, 2001
- **Poezii din coşul cu jucării** - editura Omega, Buzău, 2002
- **O lume în palma mea** - editura Omega, Buzău, 2005
- **Cartea de poezii a Marei** - editura Omega, Buzău, 2005
- **Crângul cu pitici şi cu bunici** - editura Omega, Buzău, 2005
- **La umbra firului de grâu** - editura Alpha MDN, Buzău, 2006
- **Citind gerunzii** - editura Caracter Print, Buzău, 2012

Proză:

Trilogia **Rătăcirea:**

I-Casa din vis - editura Alpha MDN, Buzău, 2006

II- Întoarcerea cocorului - editura Omega, Buzău,2007

III- Galeria cu ploşniţe - editura Omega, Buzău, 2007

- **Modelul meu** - chipuri de dascăli şi colegi de la Şcoala Pedagogică din Buzău, editura ziarului Şansa Buzoiană, 2003

- **O clipă în cer** - editura Anstasia–Ina, Buzău, 2003

Critică şi estetică literară:

- **Exercitii de dragoste cu zeii lui Gheorghe Dobre-** editura Omega, Buzău, 2004
- **Intemeirea textului** - editura Ceaa Ce – a poetului Gheorghe Ene, Pogoanele, 2006
- **Cartea psalmilor în rime** - editura Omega, Buzău, 2006
- **Arheologia textului** - în editare
- **Zăbava cititului** - cronici de întâmpinare la peste 80 de autori - în editare

Cărţi de inspiraţie creştină:

- **Cartea Psalmilor regelui David după Biblia de la Bucureşti,** editura Omega, Buzău, 2007
- **Copile, te roagă** - poezie creştină, editura Omega, Buzău, 2009

Impresii de călătorie:

- **O clipă în cer - trei luni la Shanghai** - 2004 - editura Anastasia-Ina, Buzău, 2004
- **Nouă luni la Shanghai** - editura Omega, Buzău, 2011

În pregătire:

* Lecţia de zbor - povestiri adevărate pentru copii
* Texte poetice inedite în versuri de Serghei Esenin
* Haiku-uri - Doruri galbene
* Monografia onomastică a comunei Cocora, judeţul Ialomiţa
* Romanul „Pârnod"

Cronici despre cărtile sale au scris: Cezarina Adamescu, Gheorghe Iova, Dumitru Ion Dincă, Gheorghe Dobre, Iulia Lazăr, Iulia Chiriţă, Dumitru Buhoi, Paul Androne, Sun Yan, Călin Gheţu, Paul Iuliu Negoiţă, Mihai Milea, Emilia Dabu, Ion Roşioru, Anghel Macedon Pişcu, Dan Camer, Nicolae Teoharie, Huang Yajun, Titi Damian, Passionaria Stoicescu, Marin Ifrim, Gheorghe Ene, Gheorghe Postelnicu, Tudor Cicu, Ion Stanciu, Elena Radu în revistele: *Luceafărul, Helis, Renaşterea Culturală, Opinia, Jurnalul de Vrancea, Cetatea lui Bucur* etc.

Opinii:

„Galeria cu ploşniţe *nu este proză, S.F. sau parabolă. Este spovedania unui învingator? Ritualul straniu al disculpării? Mai degrabă fişa de temperatură a*

unui intelectual-cărturar care nu şi-a demonizat originile ancestrale survolând teritoriile fericirii dintr-un jurnal care acum, la senectute, prinde relief ferm...Stăpânind arta proustiană, personajul narator, sfidând retorica ambiguă a fluxului memoriei involuntare, alternează planurile pentru a accede la rădăcina agentului patogen. *Tensiunea creşte constant, personajele aduse în prim-plan au dimensiunea convenţionalului grotesc.*"

(Dumitru Ion Dincă)

„Dacă nu-l întâlneam, eram sigur că aşa ceva nu există. Naivitatea lui Aurel Anghel este o rara avis *în lumea de azi. Cărţile lui sunt sincere, netrucate. În plus, n-o să găsiţi în ele niciun miligram de răutate. Ele sunt un mod de viaţă descoperit târziu Şi de aceea cărţile lui apar într-un ritm ameţitor, ca dintr-un izvor cu presiune foarte mare, care ţâşneşte nestăvilit, hotărât să spună totul dintr-o suflare. Fără să fie inflaţionist, demersul lui este un record pozitiv. Altora le-ar trebui câteva vieţi să scrie ceea ce Aurel Anghel a reusit în 3-4 ani. Şi încă nu a terminat.*"

(Gheorghe Dobre)

„O radiografie sentimentală a satului din Câmpia Bărăganului o întâlnim in culegerea de povestiri ale lui Aurel Anghel, Casa din vis. *Multe din povestirile cărţii irump în chip autarhic dintr-o memorie aflată sub presiunea timpului, care a ultragiat deopotrivă viaţa colectivităţii rurale din Cocora, cât şi pe a copilului care s-a pomenit, fără voie, depozitarul atâtor amintiri despre o civilizaţie ce se pulverizează sub tăvălugul unei istorii vitregitoare."*

(Ion Roşioru, Tema catalizatoare a copilăriei)

„O carte monumentală care m-a fascinat. O carte scrisă cu bucurie, prima pe care autorul o citise şi rescrisese, ca un personaj care ştia doar să citească şi uitase să scrie şi cu mirarea care nu are amintiri. Aurel Anghel rescrie realitatea cu un magnetism cultural şi cu o eleganţă dezarmante, atribuind carţii o ţinută arhitectonică desăvârşită. Am reţinut excelenta definire a poeziei : Poezia este una dintre cele mai frumoase realităţi ale Sinelui ca materie, o substanţă existentă dar nevăzută, şi doar imaginată de poet...este chiar un păcat. "

(Nicolae Teoharie, Bucuria de a exista)

„Aurel Anghel era deja scriitor când avea impresia că, după una sau două cărţi, ar fi înconjurat de scriitori mai buni decât el. Scriitori care nu aveau uriaşa cultură a acestui „pinguin" literar. Aurel Anghel este un personaj inconfundabil în orice împrejurare, mai ales literară. E de invidiat viteza „japoneză" cu care el a reuşit să recupereze o anumită perioadă de inactivitate scriitoricească. Are un travaliu retoric de invidiat, un travaliu contrar retoricii politice. Ca intelectual cu fundaţia culturală bine betonată, el vine, în formă şi fond, din imensa şi unica literatură rusă, din forţa unei culturi universale. Asta nu înseamnă că, în versurile sale, nu vom găsi dese călătorii prin alte literaturi alese, precum cea franceză şi

cea engleză. Cartea de față e o demonstrație în această direcție. În plus, poezia concretă a lui Aurel Anghel are un ritm personal atractiv. Versurile din acest volum sunt concepute, dincolo de conținutul lor, într-o formă fizică brâncușiană, în coloană retorică, cu sinapse studiate, livrești, și cu efluvii eseniene mai mult decât demonstrativ-livrești, lăsând deoparte latura politico-socială a acestora. Aurel Anghel e o revelație incointestabilă a literaturii buzoiene actuale."

(Marin Ifrim, Un scriitor autentic)

„Citind Casa din vis, *acest autor îmi amintește de marele scriitor grec Nikos Kazantzakis și al său raport către El Greco, o autobiografie pe care o redactează după șaptezeci de ani. Aurel Anghel este o revelație, un suflet încântător de poet. Chiar de la primele pagini simți tensiunea și reverberația confesiunii ferme, autorul trăind obsesia adevărului care nu mai poate fi ascuns, ci arătat, povestit. Cărțile sale sunt o relatare de suflet, mângâiere, absorbind totodată sentimentul neliniștii pe care-l poate strecura în cititorul său. În* Casa din vis, *sentimentul rădăcinii este acut și se apropie de chintesența neamului românesc."*

(Elena Radu, Cocora, o Mecca a sufletului)

ÎNTEMEIEREA TEXTULUI

de **Aurel Anghel**

Să întemeiezi „rătăcind" frumos

La nașterea fiecărui om, Cel de Sus îi strecoară și o picătură de dumnezeire care, în timpul vieții, se va transforma în vocație, în pasiune ori în talent. Așa că un cântăreț are vocație, un hoț expert are vocație pe care și-o exersează spre disperarea semenilor; un aviator are nu numai curaj, ci și vocație; un profesor, dacă nu are vocație, se chinuie o viață, dar își chinuie și elevii, și tot așa până se epuizează toate meseriile cu vocațiile, pasiunile și talentele lor din lume.

În cazul lui Aurel Anghel, lui Dumnezeu i-a tremurat pipeta în mână, căci i-a scăpat mai multe picături de care nu i-a părut rău. Trecând prin Școala Pedagogică din Buzău, a descoperit că poate fi un îndrăgostit de regina instrumentelor, vioara. A devenit, mai întâi, un învățător, apoi un profesor de vocație. Ca să citească în original pe Dostoievski, pe Cehov sau pe Gogol, s-a pus pe treabă și a învățat limba rusă. Tocmai în pragul pensionării, Aurel Anghel a descoperit că poate să și scrie frumos și sincer, mai întâi poezii pentru copii. Și-a început aventura scrisului cu astfel de cărți, unde pune talent și o imensă dragoste*: Coșul cu jucării, Jucăriile vorbesc, Crângul cu pitici și cu bunici, O carte de poezii cu bunicul Aurică* și probabil vor mai urma și altele. Și-a adus aminte și de școlile prin care a trecut și a scris *Modelul meu.* A făcut călătorii în China, în urma cărora a scris admirabila *O clipă în cer*, urmată de altele. Condeiul i-a alunecat spre poezie, dând la iveală volumul *La umbra firului de grâu* - câteva poezii de aici rezistând celor mai selecte antologii *(Mama)*, dar s-a gândit că n-ar fi rău dacă ar scrie *Cartea psalmilor în rime.* Când nimeni nu se aștepta, a publicat și cărți de proză*: Casa din vis, Întoarcerea cocorului, Galeria cu ploșnițe etc.*

Neastâmpăratul Aurel Anghel nu se oprește aici și șochează lumea literară cu două cărți, să zicem de critică literară, dar greu introduse în categoria genului. Mai întâi, *Exerciții de dragoste cu zeii lui Gheorghe Dobre,* despre cartea de poezii *Exerciții de libertate* – nimic forțat, dacă noi înșine o considerăm o carte reper - fundamentală pentru poezia primului deceniu al acestui secol.

Întemeierea Textului, editura CEEA CE, Pogoanele, (2007), 198 p., cartea la care vom face referire în continuare, are ca pretext eseistic textele scriitorului Gheorghe Iova, autor aparținând generației postmoderne, de la gruparea NOII. După cum observă în prefața cărții editorul Gheorghe Ene, și el aparținând acestei grupări, „textele de pornire (cărțile lui Iova) îi servesc drept suport nu numai pentru ex-punerea și interpretarea problematicii pe care acestea (crede că) le ridică, ci și pentru confesiunile ori incursiunile în istoria recentă sau în propria viață (de-acum biografie!) pe care i le declanșează, provocându-l la scrierea unor texte originale de incontestabilă valoare literară, unele putând fi citite ca și texte autonome estetic." Cartea sa poate fi trecută în categoria aventurii unei lecturi în care, citindu-l și citându-l pe Iova, se redescoperă permanent, ca Scriitor și ca Cititor, pe sine, dar totodată îl antrenează și-l metaforizează și pe cititor, acesta savurând bucuria lecturii. Această dublă aventură are punctul de plecare în sintagma încărcată de sensuri a lui Iova, ***„rătăcirea întemeiază."***

De aici încolo, Aurel Anghel procedează metodic. Se entuziasmează și descoperă pentru sine și pentru cititor cărțile lui Iova, mai întâi „Texteiova", ed. Cartea Românească, 1992, „Acțiunea textuală. Bunul simț vizionar" – o carte rară, la propriu și la figurat – apoi ale celorlalte, precum „Ordinea în care el plânge", „Toate se întâmplă numai acum", „De câți oameni e nevoie pentru sfârșitul lumii", etc, toate având ca suport pre-textual sintagma integratoare „călare pe mușcătură." Metoda de lucru este simplă și firească: descoperă într-un text o sintagmă-cheie, o idee, o metaforă, un vers, un fragment de text sau de poezie, o întoarce pe toate fețele descoperind coincidențe între scrisul lui Iova și memorialistica sa. Când spunem „memorialistică", avem în vedere nu numai idei, ci un întreg conglomerat, plasat în text cu bună știință, de texte literare, dicționare de cuvinte, bancuri cu substrat, glume cu subînțeles, analize de text, chiar și bibligrafii, unele complete. De exemplu, pentru „crimă" (are în vedere Decembrie 1989) citează nu mai puțin de 78 de lucrări pe această temă. Prilej pentru autor să facă și o lungă incursiune înspre marile crime din istoria omenirii, pornind de la crima mitologică a lui Oedipus, ajungând apoi la Stalin, Hitler, Mao și Pol Pot, neocolind și crimele cu motivație religioasă. Un element care conferă cărții strălucire, îl reprezintă propriile texte literare inserate între eseuri, pe diverse teme.

Pornind de la ideea lenei intelectualului sau a cititorului, scotocește, cu meticulozitate, harnic, în dicționare, definiții ale unor cuvinte și familii de cuvinte precum: scris, text, context, limbaj, metalimbaj, limbă, structură, fictiv, taină etc.

Cartea este organizată pe 27 de capitole, având o prefață a editorului, *„ Vom sfârși prin a fi scriși?",* și un *Epilog,* unde-i realizează un admirabil portret literar zeului cărții, Gheorghe Iova. Cartea debutează cu dezvăluirea sinceră a șocului pe care i l-a produs întâlnirea absolut întâmplătoare cu fascinanta carte *„Acțiunea textuală. Bunul simț vizionar"* de Gheorghe Iova. Capitolele celelalte urmează un drum ascendent, analizând, într-un demers eseistic consistent, având ca fir

conducător sintagma, deja amintită a lui Iova „rătăcirea întemeiază," culminând cu această formidabilă sintagmă, *„întemeierea textului"* ce va deveni titlul cărții lui Aurel Anghel.

Cititorul avizat descoperă și savurează profunzimi nebănuite despre textul în sine, adică despre lucruri pe care credea că le știe:

„Pentru Gheorghe Iova, textul nu este o adunare de semne, ci o reuniune de vieți și de trăiri." (p.145)

„Textul dă valoare de întrebuințare în acea literatură în care scriitorul are o motivație superioară pentru faptul că scrie." (p.131)

„Textul este un orizont închis în sine, un labirint luat pe părți, din care ieși în anumite condiții."(p.134)

„Sunt cu ochiul centrat pe o lamelă numită text, celulele sunt cuvinte, cuvintele se grupează pe sensuri și rostiri." (p.98)

„Relația cu textul: Închiderea gurii, deschiderea capului." (p.103)

„Textul – un fluid compus din particule, din sunete, din cuvinte, din sintagme de comunicare, expresii și construcții. Toate au o singură motivație. Să comunici cât mai mult în cuvinte cât mai puține. Textul este ca un selector de cuvinte, le spulberă pe cele inutile și stricate. În limbaj agricol, goaze." (p.117)

Cu subtilitate și cu știință, Anghel strecoară discret sintagme, propoziții, fraze, texte care conduc la admirația totală a autorului pe care-l comentează:

„În zilele când citesc Iova e primăvară după o iarnă fără zăpadă, fără ninsori, fără vânt, e o primăvară tristă și beteagă, a venit pe nepusă masă [...] am descoperit și eu textul, m-am îmbolnăvit, textul e molipsitor, e ca o molimă care vine pe căldură." (p.55)

„În toate cărțile lui Iova (textele!), ideile flutură ca batistele, sunt multe, atât de multe încât te simți acoperit, dar fiind idei și nu obiecte fizice, măcar poți să-ți iei pauze de respirație și de gândire."(p.87)

„Gheorghe Iova trăiește mult mai mult decât alți scriitori, odată cu lumea cuvintelor lui [...] construiește structuri, poeme, fabule, nuvele, drame, o lume de cuvinte care moare odată cu ultimul punct pe care îl așază să fie scris și să rămână acolo ca piatră de hotar din Câmpia Bărăganului unde găseam câte un bolovan uriaș." (p.129)

În final, cititorul descoperă că se află în fața unei mobilități intelectuale care trimite la o cultură solidă, la o informație exactă, culminând cu comentariul unor opere ale literaturii universale: „Ghepardul" de Lampedusa, „Crimă și pedeapsă" de Dostoievschi, „O zi mai lungă decât veacul" de Aitmatov, mergând până la Sofocle.

Peste toate, pagini personale de autentică literatură românească. Episodul întâlnirii naive a celor doi copii, băiat și fată, la bostănărie, realizat printr-o strălucită artă a dialogului, poate intra în orice mare roman românesc.

Ca să-l citești pe Iova, trebuie mai întâi să-l citești pe Anghel. Ca să-l citești pe Anghel, trebuie să fii tu însuți citit. Să ai vioiciune și mobilitate spirituală. Prin Anghel descoperi cheia textelor lui Iova. Descoperi textul, te redescoperi pe tine ca cititor.

Anghel mi-e prieten. Pe Iova nu-l cunosc. Acum și Iova mi-e prieten – de spirit. **(T. D.)**

Pagini din creația proprie :

« Am fost un ied sărind în grindă/ Un miel adus de tata-n tindă/ Un mânz cu coama răvășită/ Iarbă-n câmpia nesfârșită/ De-tâtea ori o ciocârlie/ Pierdută-n cer de poezie,/ Un lujer beat de rod în vie/ Un bob de grâu nefericit/ În tren mărfar înghesuit/ Plecat departe-n Răsărit. » *(Ecou - Coșul cu jucării)*

« Mă rog la tine, ploaie/ Acum când mama-i lut/ Fă stropul cât mai mare/ Transformă-l în sărut,/ Adună stropii roată/ Și fă-i un lung șuvoi. De-i va fi sete mamei/ Va bea și ea din ploi./ La tine mă rog, soare,/ Trimite-i raza ta/ Și încălzește-i trupul/ De frig se cam temea./ La tine mă rog, Doamne, așaz-o-n dreapta Ta/ Și iartă-i ei păcatul, /C-a fost și mama mea./ » *(Rugăciune - La umbra firului de grâu)*

« Bunica mea se ruga/ Cu ochii spre lună, spre o stea/ Care era doar a mea/ Călătorea atât de departe/ N-a trecut peste moarte/ O zăresc printre stele/ Luminând cu ele/ Rugăciunile mele./ O aud uneori/ Rostind rugăciuni între flori/ Năvădește din stele/ Chipul mamei mele în zori. »*(Bunica - Copile, te roagă)*

« Nu mă mai tem de tine, moarte,/ Chiar dacă vii să mă ucizi în vis/ Atât mă tem că încă nu am scris/ Cum să te spânzur într-o carte/ Să văd cum mori și tu, măcar o dată/ Cum sufletul îți curge în pământ/ Nu ai în tine nimic sfânt/ Ființă hâdă, fără ncio pată?/ Sunt prea bătrân să mă mai tem de tine/ Și n-am sfârșit ce am avut de scris/ Omoară, Doamne, păcătoasa-n vis/ Și iartă-mă odată și pe mine./ »*(Psalm – Copile, te roagă)*

« Amintiri ale trupului meu,/ Fire de praf în Calea Lactee,/ Caut încă o scânteie,/ Flacăra dorului de vatră./ Mă iartă, Doamne, mă iartă,/ Că trăiesc și risipesc cuvinte.../ Ce am fost, nu mai sunt,/ Copilul orajniță,/ Cu trupul retezat de fierului plugului,/ Sângerez în neștire/ Risipitnd cuvintele la nesfârșit/, Rătăcit sunt, Doamne, rătăcit. »*(Trupul meu - Rătăcit între cuvinte)*

« Visez lumina ca ființă/ rătăcind cărări întortocheate,/ răutăți, ciudate hățișuri/ ici–colo, inutile palate/ între ele mormane, gunoaie, ciocane bătând tarapanale, în căldări și cazane/ mașini luxoase, bivolițe, lenevind în corturi, focuri în noapte, acordeonuri, manele,/ adorm, visele mele, vioara lui Andre Rieu,/ Partita numărul doi pentru vioară solo, tatăl meu din vis, la sfat cu tatăl meu din cer/ tatăl meu Bach,/ stăpânul poeziei Luminii. »*(Vise - Citind gerunzii)*

« În beznă mi-am făcut o scară/ din firicele de nisip/ să pot urca spre înțelesul unui singur cuvânt/ m-am jucat de-a scara/ era tât de ușoară/ imagine fără greutate/ o duceam la subsuoară/ ca pe un bici de plugușor/ scara nu era scară/ intraductibilul dor/ mii de scări suprapuse/ castele din coceni de porumb/ ani fericiți/ imagini suprapuse/ n-am trecut de înțelesul cuvântului tunel/ ajunsesem la marginea lumii cuvintelor/ obosit/ adormit/ pe o scară/ eram în vârful luminii/ se vedea întunericul/ spațiu fără zare/ se prefirau imagini cu scări și tunele/ se roteau în juru-mi/ crăpând albastrul negru al cerului/ să pătrundă lumina./ »*(Scara de nisip - Citind gerunzii)*

LILI BALCAN
(24 decembrie 1953)

Lili Balcan este pseudonimul literar al Elenei Buleandră, soţia scriitorului Alexandru Bulandra şi s-a născut în Urziceni, Ialomiţa, fiica lui Gheorghe Balcan, măcelar, şi a Petruţei, casnică. Urmează studiile liceale la Urziceni şi pe cele universitare la Academia de Studii Economice, Facultatea de Finanţe-Bănci, promoţia 1977. Până în anul 2002 este inspectoare la Raiffaisen-Bank Urziceni, iar din 2002 până în 2010, când se pensionează, ocupă funcţia de inspector asistenţă socială la Primăria Urziceni. Căsătorită, are doi copii şi un nepot.

Colaborează la revista „Helis" Slobozia, unde debutează în aprilie 2012. Sub titulatura „Momente din viaţa oamenilor simpli de provincie de ieri şi de azi" publică aici 28 de povestiri: „Naşa", „Vântu şi Păsărica", „Puterea ursului", „Rugăciune de adio", „Nicolas", „Micul negustor", „Ca la mort", „Cirque du Soleil", „Lenuţa de la Moviliţa", „Doctorul şi scriitorul", „Scrisoarea", „Arbore genealogic", „Atacul ţiganilor", „O amiază la câmp", „Vis", „Vis fatal", „Contemplare", „Centrul Vechi", „Noaptea sfântului Spiridon", „Tuşa Lina", „Unde eşti, mamă?", „Deshumarea", „Şi totuşi... apocalipsa", „Vis premonitoriu", „Micul povestitor", „Vremuri cu parfum de revoluţie", „Secretul coliviei", „Fiul meu din geantă."

Scrieri:

- Momente din viaţa oamenilor simpli de provincie de ieri şi de azi, editura HELIS, Slobozia, (2013)

Opinii:

„Uite aşa scrieţi o altfel de cronică a oraşului Urziceni, savuroasă şi uşor partizană, dar normală, dacă ne gândim că perspectiva este feminină."

(Dan Simionescu, Helis,, iulie-august 2012, p.2)

„Din punctul meu de vedere, cred că am în mână o carte unică în literatura română, când nişte persoane (neamuri, rude cu certificat de naştere, cu buletin, cum s-ar zice) devin pesonaje literare.(...) Pe scurt, cartea unei familii, dar nu oarecare, ci, după cum se va vedea, un nucleu – nucleul exemplar al oraşului (târgului). Este o experienţă unică în literatură această călătorie morală în universul neamurilor şi al rudelor, fapt ce presupune curaj, risc literar şi talent.

(Titi Damian, „Momente din viaţa oamenilor simpli de provincie de ieri şi de azi" de Lili Balcan sau Călătorie spirituală în universul... neamurilor", în „Helis", iunie 2013).

MOMENTE DIN VIAȚA OAMENILOR SIMPLI DE PROVINCIE DE IERI ȘI DE AZI

de Lili Balcan

Călătorie spirituală în universul... neamurilor

Cu aproape un an în urmă îmi atrăgea atenția un nume nou apărut în revista noastră de suflet, HELIS. Urmăream curios, număr de număr, prozele publicate sub genericul „Momente din viața oamenilor simpli de provincie de ieri și de azi." Cele de început nu lăsau să se întrevadă vârsta autoarei. Cu timpul, mi-am dat seama că scrierile sunt rezultatul unei experiențe bogate de viață, iar autoarea părea o atentă și bună cunoscătoare a psihologiei umane, dar și a limbii române. Întreb în sus și-n jos cine-i Lili Balcan. Gândul de început, având în vedere prospețimea scriiturii, m-a dus spre o adolescentă debutantă, dar cu har. Până la urmă am descoperit: „Păi, vă faceți că nu știți? Este doamna..., dar semnează cu numele de domnișoară."

„Și de scriitoare", am adăugat eu punând ferm verdictul prozelor Domniei Sale, așa că mă voi strădui să-mi argumentez, în continuarea demersului meu, afirmația. De-abia în momentul când am avut onoarea să scriu prefața cărții **„Momente din viața oamenilor simpli de provincie de ieri și de azi"**, ed. HELIS, Slobozia, (2013), 120 p., aplecându-mă cu condeiul în mână asupra fiecărui text, am realizat că genericul de care aminteam este titlul cel mai inspirat pentru astfel de scrieri, încadrabile într-o specie literară inventată de Maestrul Caragiale, mult gustată de cititori. O specie literară dificilă pentru mulți scriitori care au avut de înfruntat piscul înaintașului. Autoarea de față a avut curajul, s-a bizuit pe experiență și talent și, în opinia mea, a biruit. Mai mult, *„momentele"* dumneaei îmbracă haina de sărbătoare a speciei, întrucât sunt încoronate și de alte specii literare încorporate cu inteligență artistică, precum schița, nuvela psihologică, portretul, fabula, anecdota.

Cealaltă parte a titlului, *„viața oamenilor simpli de provincie"* presupune o discuție mai amplă. Este clar că aproape în fiecare text este vorba de Urziceni (cândva târg, cândva oraș, acum municipiu), dar și de localități din împrejurimi: Movilița, Bărbulești, Gârbovi, Ciocârlia, Manasia. Pătruns (cu greu!) acum vreo patruzeci de ani în Urziceni, am descoperit aici, în nordul Bărăganului, niște locuitori deloc „simpli", deloc de „provincie". Niște locuitori orgolioși, un orgoliu susținut de muncă, de ambiție, seriozitate și inteligență pe care l-au impus și valului de alogeni (macedoneni, basarabeni, moldoveni, ardeleni, buzoieni, chiar și olteni!) aduși de vremuri și statorniciți aici. Orgoliul este o trăsătură definitorie a personalității orașului, despre care am mai scris și în alte împrejurări, având în vedere uimitorul progres făcut în toți acești ani, dar și posibilitățile sale de afirmare în plan național. Din totdeauna, a funcționat competiția, izbândind, fiecare în parte, prin competență, iar orașul să se ridice între celelalte orașe de mărimea sa, tot prin aceleași calități, de data aceasta, la nivelul colectivității. Urzicenenii s-au uitat cu invidie mereu spre orgolioșii buzoieni sau ploieșteni, dar mai mult au avut privirea

îndreptată spre bucureşteni, geografic apropiaţi. Orgolioase sunt, de altfel, majoritatea personajelor din „momentele" Domniei Sale, mai ales că specificul urzicenean este surprins admirabil într-un „moment" intitulat „Doctorul şi scriitorul." „*- Ia spune-mi tu mie de ce mă băteaţi la şcoală tu şi vreo câţiva? se arată intrigat doctorul Georgescu. - Ţi-a fost mereu frică să afli chichirezul vieţii!", îi răspunde mucalit Ţoiu."* Să notăm că întâmplarea povestită se petrecea cu vreo 75 de ani în urmă. Amplificând, urzicenenii sunt specia care găseşte repede „chichirezul" şi în împrejurările cele mai dificile.

Sintagma din titlu este, aşadar, eufemistică. *„oamenii simpli"* sunt, după cum vom descoperi, neamurile şi rudele scriitoarei. Din punctul meu de vedere, cred că am în mână o carte unică în literatura română, când nişte persoane (neamuri, rude cu certificat de naştere, cu buletin, cum s-ar zice) devin pesonaje literare. Iată-le: Lili Balcan, naşa Lili Iatan, vărul Dan Gheorghe, cuscrul de la Coşereni, tanti Lenuţa, popa Iatan bătrânul, unchiul Gogu, fratele Costel, vărul Marian, tatăl Gigi Balcan, verişoara de gradul doi Lenuţa Dorobanţu, nepotul Rareş, cumnata Neta Balcan, verişoara Coca Dumitrescu, bunica Măndica, mama Petruţa, bunicul Costică Balcan, unchiul Lică, tanti Bibica, tanti Tăvica, tanti Zizi, fiica Iulia, tanti Alexandrina Biţi, fina Nuţa, tuşa Lina, unchiul Gheorghe, finul Nicu, soţul Sandu, nepotul Dragoş, fiul Andrei, şi lista ar putea continua cu prelungiri până spre Viziru de Brăila, Ciocârlia de Jos de Constanţa, Călăraşi, Medgidia, chiar spre Grecia şi Macedonia, căci toţi au, mai mult sau mai puţin sânge de macedonean, grecesc, chiar tătar...

Pe scurt, cartea unei familii, dar nu oarecare, ci, după cum se va vedea, un nucleu – nucleul exemplar al oraşului (târgului). Este o experienţă unică în literatură această călătorie morală în universul neamurilor şi al rudelor, fapt ce presupune curaj, risc literar şi talent. Şi ca autenticitatea să fie deplină, la sfârşitul cărţii, autoarea plasează şi treisprezece fotografii în alb-negru ce reprezintă tot atâtea momente din viaţa persoanelor devenite personaje.

Cât priveşte ultima sintagmă a titlului *„de ieri şi de azi"* – cele două adverbe încadrează o existenţă - a scriitoarei -, în cealaltă existenţă - a familiei, iar pe aceasta în existenţa oraşului, în mai bine de o jumătate de secol.

Interesantă este perspectiva pe care ne-o propune autoarea. Cititorul se aşteaptă să descopere una idilică, patriarhală, pitorească, îmbrăcată în haina nostalgică a amintirii ori a duioşiei. Cu surprindere descoperă că sunt *„momente"* – întâmplări (citeşte documente bazate pe memoria afectivă) îmbrăcate în haina care le stă cel mai bine – anecdoticul, cu sursa lui primară, inepuizabilă, umorul. Este un alt fel de pitoresc: cel uman, în latura sa existenţială, predominant morală. Omul nu este privit deloc din exterior. Puţin interesează înfăţişarea fizică a personajelor, dar aici este surprinsă în nuanţe şi detalii fine viaţa lor lăuntrică. Personajele sunt echilibrate, nu au timp să filozofeze, să contemple, să se lamenteze, sunt pragmatice, trăindu-şi existenţa cu vigoare şi în demnitate.

Volumul cuprinde un număr de 28 de texte ale căror dimensiuni diferă în funcţie de tema aleasă: unele au trei-patru pagini, altele 7-8-10 rânduri; câteva au dimensiunea unei schiţe, unele sunt scurte, anecdote, vreo câteva se încadreaza în categoria nuvelelor psihologice.

De fapt, volumul debutează cu... fabule în proză (în genul lui Esop), preluând însă modelul povestirilor şi al poveştilor lui Creangă, altoite pe câte o zicală sau un proverb neaoş, românesc: „Naşa" *(„salută pe toţi vecinii, căci nu ştii care e taică-*

tu" – zice românul şugubăţ). Până la urmă, adulterul pare ceva normal, este totuşi acceptat, cam strângând din dinţi, dar nu şi incestul!; „Puterea ursului"(*„unde dai şi unde crapă"*) exploatează cu inteligenţă dublul înţeles, în dungă, al rostirii româneşti. „Ard ca o flacără", se sperie femeia ţipând de usturimea provocată de o alifie pentru reumatism. „Se mai întâmplă", observă şugubăţ Vasile lăptarul care aude, apoi o zăreşte goală, noaptea, în uşa casei; „Vântu şi Păsărica" (*„scump la tărâţe şi ieftin la făină").* Negustorul nostru ocoleşte fiscul, scapă de impozit, dar îi mor amândoi caii forţaţi să tragă peste puterile lor carul cu butoaie pline cu vin dintr-un şanţ uriaş. O ipostază de-a lui Prepeleac modern; „Lenuţa de la Moviliţa" (*„moartea face parte din viaţă"*) este o bucăţică parcă ruptă din „Ivan Turbincă", de-a-ndoaselea. Femeia îi propune socrului său să nu moară pe viforul acela cumplit, căci nu-l poate îngropa: *„Păcăleşte-o şi matale, nu te mai culca în pat, culcă-te pe laviţă... dar numai până la primăvară... că şi mie mi-e greu, bre..."*; „Nicolas", „Micul povestitor", „Micul negustor" ilustrează, cel puţin în prima parte a ei, o maximă de-a lui Mircea Eliade: *„Oamenii în copilărie sunt geniali, la maturitate – mediocri, la bătrâneţe – lamentabili."* Este încântarea, apoi admiraţia sinceră, în faţa spontaneităţii din totdeauna a copilului. Creangă ajunsese să fie şi el, în ochii mamei, un al doilea Cucuzel!; în alt moment, „Ca la mort" (*„morţii cu morţii, viii cu viii"*), mortu-i pe catafalc, iar vecinii, rudele şi neamurile-s la priveghi. Fac comentarii deloc creştineşti: *„Dar pe asta cine a anunţat-o aşa devreme?!", „Ai văzut ce mere au adus în Amzei?", „Am un nodul într-o parte intimă care-mi dă dureri la contact", „Dă iute două pahare 'ncoa că am adus cu mine o sticlă de Chery să ne întărească", „Pe Ion îl tot întrebam cum era îmbrăcat Dumnezeul văzut de el pe drumul Gârboviului."*

O altă categorie de „momente" trimite spre fantastic prin tema visului premonitoriu: „Visul fatal", „Vis", „Vis premonitoriu." Personajul este chiar visul, vinovat de moartea cuiva căruia s-a învrednicit să-i arate semnele morţii.

Aproape toate „momentele" construiesc portrete de protagonişti puternici, realizate doar printr-o trăsătură, o tuşă care le dezvăluie caracterul, fie ea o vorbă, o propoziţie, un gest, o atitudine. Câteva creionează chipuri morale memorabile: „Tuşa Lina" (femeia vajnică de la ţară, hotărâtă să lupte; luptă şi învinge toate greutăţile); „O amiază în câmp" (ţăranul a cărui religie este munca, în afara căreia existenţa n-are sens); „Atacul ţiganilor" (neînfricata negustoare Maria Pivăşoaica se bazează pe bici şi pe viteza cailor să scape de urmăritori); „Cirque du Soleil" (înfruntând riscurile furtunii de zăpadă, femeia reuşeşte să ajungă la Bucureşti, la spectacolul de circ, la care avea bilet); „Fiul meu din geantă" - cea mai duioasă şi mai plină de sensibilitate - surprinde admiraţia totală a mamei pentru succesele fiului plecat departe, la studii.

Sunt şi câteva „momente" anecdotice, toate reuşite: „Secretul colivei"; „Rugăciune de adio"; „Doctorul şi scriitorul"; „Vremuri cu parfum de revoluţie"; „Deshumarea." În „Unde eşti, mamă?" insul, prin interogaţii retorice, conştientizează şi-şi admiră progresul personal, dar şi saltul civilizaţiei: *„Unde eşti, mamă, să mă vezi pe scări la Palatul Dogilor?"; „Unde eşti. mamă, să mă vezi la volan pe Calea Victoriei?"; „Unde eşti, mamă, să mă vezi în balcon la Operă?"*

Toate aceste „momente", fie ele portrete, anecdote, istorioare cu iz fabulistic, nuvele, sunt grefate pe două fundaluri, singurele care poartă în sine parfumul epocilor trecute: „Arborele genealogic" (tuşează exemplar neamul) şi „Centrul vechi" (creionează spaţiul târgului cu ambiţie de burg).

Dacă cineva mi-ar cere să realizez un top al celor mai bune „momente", preferatele mele ar fi excelentele nuvele psihologice: *„Scrisoarea"* şi mai ales *„Noaptea sfântului Spiridon."* Sunt prea frumoase, prea pline de miez, să nu las pe cititor să le savureze! Doar atât: prima denotă o excelentă şi subtilă stăpânire a meandrelor sufleteşti, manifestate prin subtilităţi verbale, iar cealaltă, în stilul lui Caragiale din „În vreme de război", realizează un subtil transfer de obsesie, pornind de la boala bătrâneţii, numită Alzhaimer.

Aşadar, două sunt elementele care conferă unitate şi unicitate volumului. Mai întâi, această canava de teme aflate sub semnul categoriei estetice a comicului în forma sa rafinată şi discretă ce se numeşte umor - o tehnică mai rar întâlnită la o scriitoare. Este un umor sănătos, inteligent, de urzicenean care „ciupeşte" fin, stârneşte zâmbetul, creează bună dispoziţie, oferă satisfacţii şi-l obligă pe cititor să-şi compare experienţele personale cu cele ale personajelor. Este un umor care vine din două direcţii: din situaţiile inedite, dar mai ales din replicile inteligente ale personajelor. Dialogul este pe departe stăpânul absolut, totdeauna se situează în punctul culminant al „momentului", conferindu-i suculenţă şi savoare, dinamizând. Doar un exemplu:

„-Într-adevăr, Nuţa, grozavă situaţie! încercai eu să conchid. –Dar stai, că nu e totul. Aseară, văzând că nu-mi e bine, mi-am luat tensiunea şi ce am constatat? –Ei, ce? - Era inversă. –Adică cum „inversă"?! –Adică la mine minima este mai mare decât maxima. –Cum, mă?! –Ei, şi eu o aveam 11 cu13! –Hai!"(„Apocalipsa după Nuţa")

Un al doilea element de originalitate îl constitue modalitatea prin care scriitoarea realizează structura interioară al fiecărui „moment": mai întâi, o amplă expoziţiune care pregăteşte cu minuţiozitate o intrigă incisivă, urmată de un dialog subtil care precipită situaţia trimiţând-o spre un punct culminant exploztiv. Finalul se transformă totdeauna într-un epilog, deschis către cititor, având intenţia expresă de a-l implica şi emoţional, şi moral, creându-se astfel impresia de naturaleţe a comunicării şi de autenticitate a „momentelor" relatate.

Iată două dintre ele:

„E greu de descris în cuvinte remuşcările tatălui meu, nici cum a ajuns cu marfa într-un sfârşit acasă şi nici plânsul bunicului când a aflat... că prost negoţ făcuse tata, salvând puţin, el pierduse foarte mult, enorm... A fost ultimul drum la moş Petruş... şi cai ca Vântu şi Păsărica n-a mai avut niciodată." („Vântu şi Păsărica")

„Tragi-comică mi s-a părut conversaţia Lenuţii cu socrul ei, făcându-mă parcă să înţeleg mai bine vorba că Moartea face parte din viaţă, vorbă pe care încă mi-o refuz, acceptând mai bine cuvintele lui Eminescu la mormântul părinţilor săi: Ce s-a ales din două suflete, o seamă de cuvinte cărora abia le mai dau sens aducerile-aminte!" („Lenuţa de la Moviliţa")

Cântăresc încă o dată cartea, spre final, şi-mi explodează din adâncuri o propoziţie mult dragă mie, semnată Rabindranath Tagore: „Literatura şi viaţa sunt eterne." Viaţa este eternă, având nemurirea asigurată prin urmaşi, prin hotărâre divină. Literatura este şi ea eternă, având asigurată nemurirea prin munca harnicilor truditori ai condeiului - singurii dintre oameni care nu muncesc din

obligaţie sau pentru plată, ci din poruncă lăuntrică, tot divină. Scrie din suflet şi cu talent şi doamna Lili Balcan doar pentru eternizarea neamului său, pentru eternizarea oraşului Urziceni, care încet, dar sigur, cu timpul, va deveni un mit literar. Dovada incontestabilă o constituie scrierile având-l ca „personaj": Vasile Ichim, „Amintiri din Urziceni", Cătălina Stroe (din Canada!), „Cei şapte ani de-acasă" şi „Centrul Vechi", Titi Damian în „Norul", dar mai ales scritorul Constantin Ţoiu în „Galeria cu viţă sălbatică." Cu multă inspiraţie şi nu întâmplător (chiar premonitoriu!), domnul director al Bibliotecii Municipale, Alexandru Buleandră a avut iniţiativa de a publica o carte intitulată „Urzicenii în viaţa şi opera scriitorului Constantin Ţoiu."

Spre aducere-aminte, pentru eternitate...**(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

Scrisoarea

Sunt doi ani de când, dorind să deretic prin nişte sertare, am ajuns la unul despre care mama îmi spusese că nu se poate trage – „Este înţepenit şi lasă-l pe ăsta !" - totuşi, acum am insistat, reuşind cu greu să-i văd conţinutul: era plin de milee şi broderii lucrate de mama şi de bunica, vechi şi rupte pe alocuri, pe care niciodată nu le arunca, zicând că „trebuie să păstrez modelul!", sub broderii o coală albă, iar sub coală am găsit, tremurând şi înfiorată,...scrisoarea!...

Am recunoscut-o imediat, deşi o mai văzusem o singură dată în viaţă, în perioada adolescenţei, când mama mi-a arătat-o ca pe o mare şi tainică comoară... Era scrisoarea prin care tata, Gigi Balcan, vestit pentru năzdrăvăniile lui în tinereţe, o convinsese, cu ani în urmă, să-l urmeze în viaţă... iar mama iubea acea scrisoare cu aceeaşi putere cu care îl iubise pe tata.

Am ridicat scrisoarea şi am strigat în sine-mi: „Mamă, ţi-ai uitat scrisoarea, trebuia s-o iei cu tine, este scrisoarea ta!..." Apoi am pus-o la loc printre vechile broderii rupte, pe care nimeni nu le va mai repeta vreodată, amintindu-mi povestea tumultuoasă a începutului lor de căsnicie...

Bunica Măndica, mama mamei, femeie văduvă, se împotrivise în felul ei, agresiv şi cu străşnicie, dezvoltării oricărui sâmbure de amor între mama şi tata, pe care-l considera neserios, nutrind pentru ea ambiţii mari, căci, fiind frumoasă, aproape o promisese lui Mişu Ferenţ, inginer petrolist, îndrăgostit lulea de mama, el fiind cel care, mai târziu, s-a însurat cu Sultana Dănilă, punând să i se cânte la nuntă romanţa *„E tristă duminica zilelor mele!"*

De necaz şi de supărare, bineînţeles.

În negocieri mai era bunica şi cu alţi pretendenţi „de calibru", cum îi plăcea să spună când ne povestea...

Iată însă că tata a ticluit acea scrisoare care a reuşit să o convingă pe mama să fugă cu el...

In scrisoare, cuvintele îi erau alese, frumoase, şi peste ani, în anumite situaţii, mama îi reproşa: „Acum de ce nu-mi mai vorbeşti aşa frumos ca în scrisoare?!", iar tata o tachina râzând: „Nici n-am scris-o eu, am pus-o pe sor-mea Zizi."

Pentru ca să ducă la bun sfârşit fuga sa cu mama, cunoscând ce femeie aprigă şi violentă era bunica, despre care se ştia în tot târgul că a fost singura femeie care a îndrăznit să ridice mâna asupra doctorului Şerbănescu, pe care îl considera vinovat de moartea bunicului, tata a gândit bine fiecare pas şi, la ora amiezei, într-o zi ploioasă de octombrie a anului 1947, trimite în prăvălia bunicii pe bunul său prieten „Nicu lu Pleoşu", care urma „s-o antreneze pe coana Măndica într-o lungă conversaţie", timp în care el şi cu mama trebuiau să se ascundă în casa lui tanti Tăvica Balcan, mătuşa lui de pe strada Traian, singura capabilă să-i ţină piept bunicii...

E greu de decris în cuvinte furia bunicii când a realizat ce s-a întâmplat de fapt. Primul gând şi prima mişcare au fost să se repeadă la o sabie ce atârna ornamental pe un perete, voind să-i spintece pe amândoi. Apoi, cu sabia ridicată deasupra capului, desculţă prin ploaia şi răcoarea acelui octombrie, a luat-o la fugă spre casa părinţilor tatei, la Costică Balcan, pe care l-a găsit liniştit, servindu-şi masa în sufragerie. A intrat furtunos, izbind uşa şi ţipând: „Unde-mi este fata, că vă omor pe toţi ?! Măă... eu nu-mi dau fata după fii-tu, cât ai fii tu de negustor...", apoi, văzând că Balcan nu-i răspunde, a năvălit şi în dormitor, înfigând sabia în saltea şi în perne, sub pat, peste tot...

Văzând că fugarii nu sunt acolo, a ieşit blestemând în gura mare, auzind-o totuşi pe „Bălcăniţa" zicînd: „Să-mi cumperi salteaua şi pernele!

Ajunsă în stradă şi liniştindu-se puţin, bunica Măndica şi-a dat seama unde s-au ascuns cei doi: „Ah, zise, ştiu, sunt la Tăvica, dar, gîndi, cum să intru la asta, că-i funcţionară la Primarie, e autoritate?!" Şi-a luat inima în dinţi şi, temerară şi tot fugind, a ajuns la ea... Aici, însă, nu a intrat nici măcar în curte, căci tanti Tăvica, femeie drăcoasă, ademenitor de frumoasă şi copleşitor de puternică şi liberă, era în poartă cu două namile de oameni lângă ea. A întrebat-o milităreşte, folosindu-i porecla:

„- Ce vrei, Pârjoloaico ?

- Tăvico, fata mea este ascunsă la tine în casă, vreau s-o iau !

- La mine nu vii cu sabia scoasă, iar în casa mea nu intri decât cu ordin de la Parchet ! Dacă faci un singur pas, un om te va ţine, iar altul va anunţa Poliţia!"

Bunica s-a întors, pasul i s-a încetinit, sabia abia o mai târa după ea, ploaia o udase pînă la piele...Pierduse asul ei din mînecă, o pierduse pe Petruţa!...

Era învinsă, dar nevrând să recunoască, o prinse acasă pe tanti Lenuţa, sora mai mică a mamei, şi îi trase un toc de bătaie de urlau şi câinii pe stradă... pe motiv că a ştiut şi n-a spus...

...Peste ani, aflându-se amândoi bătrâni şi bolnavi, văd într-una din zile pe tata cum se apropie cu greu, în cele două bastoane, de locul în care zăcea mama, o mângâie îndelung pe frunte şi îi zice:

„- Petruţa, de două zile nu mi te pot scoate din minte, te văd la tinereţe cât erai de frumoasă şi de blândă... Doamne!"

Iar mama, zâmbind trist, i-a răspuns:

„-Ai vorbit ca în scrisoare. Ştiam că tu ai scris-o !"

Peste doua zile, pe 10 iulie 2002, tata ne părăsea.

Scrisoarea lor, rămasă parcă orfană, zace într-un sertar de lucruri vechi...

PETRU BOTEZATU
(26 decembrie 1984)

Petru Botezatu s-a născut în satul Andruţul de Sus, raionul Cahul, Republica Moldova. A absolvit Şcoala Medie de Cultură Generală „Mihail Sadoveanu" din satul natal şi Liceul de pe lângă Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul. În 2008 devine licenţiat în Filologie al Universităţii sus-menţionate, iar în 2010 – magistru în Ştiinţe politice în cadrul aceleiaşi instituţii de învăţământ. Activează în calitate de asistent universitar la Catedra de Filologie Română a Universităţii cahulene şi profesor de Limbă şi literatură română la Liceul Teoretic „Serghei Rahmaninov" din Cahul.

Debutează în anul 2002 în paginile cunoscutei reviste „Literatura şi Arta", unde îi este publicată poezia „Vierul inimilor noastre", dedicată lui Grigore Vieru cu prilejul aniversării a 67-a de la naşterea poetului. De asemenea, fiind elev în şcoala din sat, publică în revista „Clipa siderală" un fragment din povestirea „O viaţă de om." Continuă să publice în „Literatura şi Arta", „Helis", „Constelaţii diamantine". Din 2010, este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Scrieri:

- Debutează editorial cu placheta de versuri **Bolnav de cuvinte,** editura Pontos, Chişinău, 2005;
- **A fi,** editura Bons Ofice, Chişinău, 2008;
- **Soare sinucis**, Casa Editorial-Tipografică Centrografic, Cahul, 2010;
- **Beresith (Facerea)**, editura Pontos, Chişinău 2012.

Opinii:

„Fiorul credinţei religioase este explicit manifestat în întreaga creaţie a poetului Petru Botezatu care nu este în niciun caz un zelator de circumstanţă asemenea multor histrioni care bat mătăniile până la podea în speranţa că fraierii vor uita de eventualele lor ideologii demodate... Creaţia lui Petru Botezatu e convingătoare şi ea scaldă poezia lui într-o blândă lumină de amurg. De cele mai multe ori acest sentiment este legat de speranţa în viitorul ţării şi al poporului din care face parte: Îndreaptă-ţi, Doamne, ochii Tăi de foc / Peste poporul fără de noroc, / Peste pământul tras de zmei în părţi, / Peste o ţară cu mai multe hărţi."

(Viorel Dinescu)

„Poezie religioasă de mare sensibilitate artistică, fremătând de dorul întâlnirii cu Cel care este Iubire, poezia lui Petru Botezatu îşi găseşte expresie adâncă în sufletul lectorului avizat. Iubirea creştină, în înţelesul ei pur şi nealterat, este evocată în poezia Cântând Iubirea... *Aş putea spune că textul poate fi considerat o adevărată artă poetică de*

inspirație creștină. Pentru că rostul poetului creștin este acela de a fi Iubire, de a se naște Duh din cântecu-i neîntinat, de a fi cerul senin al frumuseții divine sau clopotul care „bate printre oameni venirea Celui întru slavă Sfânt."

(Maria-Daniela Pănăzan)

„În lumea poeziei d-nului Petru Botezatu, lacrimile nu se mineralizează (ca în lirica lui Panait Cerna), ci se grăbesc spre oglinda unei fântâni pecetluite de palori și singurătăți. Plângem cu lacrimi de lut pentru toate erorile trecute și pentru cele prezente, pentru trădări și șovăiri, pentru nerecunoștință, pentru îmbrățișarea mincinoasă. Ne rămâne – încă o dată – speranța. Creatorul de versuri se află în corespondență cu zarea albastră și cu făgăduința Nemuririi."

(Viorel Nistru Țigănuș)

„La moartea lui Eminescu, s-a ivit Coșbuc. La dispariția lui Grigore Vieru apare Petru Botezatu. Îi apropie: sinceritatea exprimării, puritatea versului, sensibilitatea trăirii, profunzimea ideilor și talentul. Peste toate, cea mai nobilă iubire, Patria, Săgeată cu care trag in inima infinitului! *(Nichita Stănescu)*

(Titi Damian)

BERESITH

de Petru Botezatu

Îmbrățișarea eticului cu esteticul

Când cunoști un poet în carne și oase, sau, cel puțin, ai câteva informații, chiar vagi, despre el, e limpede că te încarci cu povara subiectivității. Citești, iar legăturile neuronice umblă fără să vrei și fără să le poți opri. Că nu le aștemi pe hârtie pe toate, tot subiectivitatea e de vină...

În cazul de față, am pe masa de lucru un volum cu un titlu incitant: **Beresith,** ed. Helis, Slobozia, (2012), 120 p. Dicționarul îmi e de folos: „La început" (Biblia)

Nu știu nimic despre autorul-biografic, iar lectura mă îndeamnă să-i urmăresc profilul uman și poetic. Pe măsură ce înaintez, descopăr fireasca fuziune între etic și estetic, adică filonul volumului.

Citesc multe volume de poezii pe care, din exercițiu, le calific de la excelente la slabe, ca să nu zic de proastă calitate. Citesc din obligație, dar, de cele mai multe ori, din plăcere. Mulți autori sunt moderni, alții se cred moderni, abandonând clasicul cu ostentație. Mulți vor să fie ermetici, dar devin obscuri. Alții încearcă o poezie clasică, dar versurile șchiopătează. Vehiculează idei tocite, metafore șocante, expresii trăsnite, versuri rupte anapoda, cică-s *ingabamente*.

Volumul acesta e altceva. Are prospețime și bun simț. Autorul nu scrie să șocheze, ci lasă ca sentimentul să izvorască natural. Știe ce e poezia, adică esență. Înțeleg prin esență, deopotrivă, expresie și sentiment.

Te acaparează, în lectură, gravitatea și varietatea temelor: cele fundamentale – eterne: iubirea, moartea, Dumnezeu, natura. Curg apoi celelalte, adiacente: visul,

copilul, mama, patria, pădurea, dezamăgirea, îngerul. Altele sunt ocazionale sau dedicații: Eminescu, Păunescu. Toate au ca numitor comun câteva motive literare ce le conferă unitate şi unicitate: motivul visului, al zborului, al dezamăgirii şi al pietrei.

Chiar din prima poezie ce împrumută titlul volumului – cu certitudine o artă poetică - se imaginează lumea bezmetică de azi în antiteză discretă cu lumea dintâi a lui Dumnezeu, uşor desacralizat, aproape uman *„cu-o grimasă de zeu obosit*". Este o poezie de inițiere a copilului *„Fără mamă şi tată,/ Bătrân orfan al vremilor aceste/." Totuşi, Dumnezeu se mai îndură odată: „Să fie lumină!"* În spatele versurilor poemului este vizibilă umbra autorului, a cărui dezamăgire va deveni motivul literar fundamental al volumului.

De aici încolo, poetul încearcă şi reuşeşte să pulseze spre cititor o frântură din lumina dintâi, poezie după poezie, folosind un ton confesiv, la persoana întâi singular sau plural, situându-se, uneori revoltat, şi în ipostaza de tribun.

„Femeia cu mantia neagră" oferă cititorului o imagine cred, unică în literatură, a morții, întruchipată într-o *„femeie cu mantia neagră", „cu fața netedă a beznei", „mergând la braț cu vântul", apărând „în noapte ca întunericul întreg,/ nepătat de nicio scânteie", fiindu-i „rochie de mireasă".*

Iubirea - principala temă a volumului - beneficiază de un spațiu extins, fiind surprinsă în variatele ei forme, fie că este dragostea paternă, aproape divină pentru copilul său („Cântec de leagăn" – excelentă incantație în vers clasic!), fie bunătatea care îi apare ca *„un înger cu aripi de ploaie*" (Bunătatea). Iubeşte pădurea cu sufletul şi cu imaginația înflăcărată a copilului, pe care o vede cu chipul *„ireal, visător*" al unei Cosânzene. Frunzele îi sunt *„plete aurii"*, crengile sunt *„brățări de ciocârlii*", iar ochii *„cristale din soare desprinse"* (Iubeam pădurea). Poetul iubeşte piatra, *„Sare a râurilor care plânge."* Pentru el, pietrele sunt *„martori tăcuți, nemuritori ai veacurilor."* Îşi iubeşte mama, aşa cum îşi iubeşte limba în care scrie. Îşi iubeşte până la identificare femeia de lângă el, realizând cuplul androginic: *„Eu eram tu/ Tu eu erai/."* Virtutea cea mai mare a iubirii este *„să trăieşti într-un sărut"* (Virtuți). Uneori, visele sunt *„şine neîntrerupte deasupra unei/ Întunecate prăpăstii/*" (Nu mai visez), alteori ar vrea să zboare împreună cu fiica sa „către clipele care nu pier" (Zbor – poezie ce conferă simetrie volumului).

Mai este un element de unicitate: bun cunoscător de poezie românească, iubeşte şi îi admiră pe marii creatori români, fără emfază şi fără să-i imite. Astfel, „Iubirea, leoaică bătrână" şi „Trimite-mi un înger" sunt excelente replici la poeziile lui Nichita, de unde preia, probabil, şi motivul pietrei. „Irepetabila durere" este o poezie scrisă la moartea lui Adrian Păunescu, polemizînd cu detractorii acestuia. „Mă joc de-a iubirea", „Din mine n-a murit decât unul" şi „Inscripție pe o margine de vis" sunt ecouri admirabile la poeziile lui Arghezi „Cântare Omului", „Inscripție" şi „De-a v-ați ascuns". Grigore Vieru îşi are şi el locul în inima poetului. „Catrene triste" sunt replici dureroase la Bacovia, tradus de el însuşi: „Țară tristă, plină de umor." Eminescu, însă, rămâne unicul: *„Ne e dor de Eminescu/ Precum Frunzelor de ram/ Precum teiului de floare/ Şi pădurilor de cer/."*

Mai există o iubire aparte, Basarabia. Vorbeşte şi emoţionează deopotrivă. O cităm în întregime:

„Ah, cât ne este viaţa de căpruie!
Omul rău pe trepte repezi suie
Şi-n oglida bolţii bate cuie.
Dumnezeu? A fost cândva. Azi nu e.
Roşu nu-i de dragoste, - i de sânge,
Nenăscut, în pântec, pruncul plânge.
Pe părinţi îi plânge încă vii,
Clipele se fac tot mai pustii.
Tot mai grele clipele se fac.
Păsările nu mai cântă. Tac.
Tace franza-n codru şi izvorul,
Tace, doarme obosit poporul,
Ca un peşte pe nisip se zbate
Ţara între sârmele ghimpate,
Palma asta interriverană
Încă e în trupul ţării rană.
Murind iar, când a înviat de-abia,
Doamne sfinte, Basarabia!"

(Basarabia)

Poetul se mişcă foarte bine şi în versificaţia modernă, dovedind un condei sigur. Să-l lăsăm singur cu una dintre bijuteriile sale, tot pe tema patriotică, unde neputinţa şi dezamăgirea ating intensitate maximă: *„Nesărat Pământul./ Fără gust./ Neîncăpător./ Îngust./ Fără suflet Timpul./ Dur./ Injust./ Fără vlagă iarba./ Fără must./ Fără păsări vara./ Fără cânt./ Zarea poartă-un trist de tot veşmânt./ Fără cruci răscrucea./ Fără sfânt./ Dumnezeu nu-ncape în Cuvânt./ Fără rugă schitul./ Despuiat./ Ţara fără mână de bărbat./ Deprimat poporul./ Înşelat./ Fără gust Pământul./ Nesărat./* (Fără).

La moartea lui Eminescu, s-a ivit Coşbuc. La dispariţia lui Grigore Vieru apare Petru Botezatu. Îi apropie: sinceritatea exprimării, puritatea versului, sensibilitatea trăirii, profunzimea ideilor şi talentul. Peste toate, cea mai nobilă iubire, Patria, „Săgeată cu care trag în inima infinitului!" (Nichita Stănescu).

(T.D.)

Pagini din creaţia proprie:

Testament

Când carnea se va dezlipi de fire,
Vă rog să mă-ngropaţi într-o vioară,
Iar sus, de unde stelele coboară
Şi se dizolvă în nemărginire,

Să-mi aşezaţi la rădăcina lunii,
O cruce, spre o nouă răstignire,
Pe care cred că mi-o aşteaptă unii,
Care nu ştiu şi nu pot fi iubire.

Şi vă mai rog să ridicaţi în spaţii
Un sfânt lăcaş cu hramul Marii Plângeri
Şi-n zid un ochi de porumbel lăsaţi-i
Să vină fraţii mei cu chip de îngeri

Şi în altarul lui să se închine,
Bătând mătănii pure printre stele,
Iar adăpostul ctitorit de mine,
Va fi icoana dăinuirii mele.

Câte ceva despre sinele meu

Aici, în spaţiul acesta orfan de lumină,
Sferele existenţei se întretaie
Ca nişte mingi de omăt,
Fiinţa gândirii de nefiinţă e plină
Şi înaintea-sinelui-meu priveşte-ndărăt,

Căutând nucleul unor lăuntrice spaţii,
Transcosmice (vorbesc de cosmosul sinelui meu,
Pentru că doar el e capabil de levitaţii
În jurul ideii de Dumnezeu).

În spaţiul sinelui meu răzvrătit
Împotriva noţiunii de moarte totală,
Lumina, chiar dacă încă nu a murit,
E tot mai bolnavă, mai pală.

Şi-n haosul fals, aparent, care-ascunde
O ordine grea, neclintită în veci,
Perpetuu mă leagă magnetice unde
De polii gândirii apatici şi reci.

În sinele meu, prea greu şi prea gri,
Se descompun pătratele în linii –
Cred totuşi în salvarea ce va fi
O înviere caldă a luminii.
Aici, în spaţiul acesta golit de lumină,
Întunericul încă n-a prins rădăcină.

Eu la plural

Eu la plural
Nu-ntotdeauna face noi,
Ci doar mai multe inimi deodată,
Umbrite de-aceeaşi durere,
Şi două priviri înnodate,
Ca două umbrele ce poartă,
Fără adresă anume, prin soartă,
Un suflet îngemănat c-un alt suflet
Pe sub perdeaua unei albe ploi.

Eu la plural
Nu-ntotdeauna face noi,
Ci e un cer amestecat cu lutul
Plămadelor de-a pururi roditoare
Din care Domnul zămislise Începutul
Cu gust de vin şi cu miros de floare,
Sau e un vis încrucişat cu altul,
Mereu neînţeles, netălmăcit,
Un vis în care-adâncul şi înaltul
Se-mbrăţişează, lung, în infinit.

Eu la plural
Nu-ntotdeauna face noi…

ADRIAN BUCURESCU

(29 iulie 1950)

Născut în comuna Sărățeni, județul Ialomița, fiul lui Dobre și al Floricăi Bucurescu, țărani. După colectivizare, tatăl său a devenit poștaș, apoi diriginte al Oficiului P.T.T.R. Balaciu, iar mama sa, telefonistă. Urmează cursurile Școlii Generale în satul natal, până în anul 1965, apoi cursurile Liceului Teoretic Urziceni, la secția Real, trecând examenul de bacalaureat în anul 1969. Este absolvent al Facultății de Filologie, secția Română-Franceză, a Universității din București, cu titlul de profesor definitiv.

Între anii 1975 și 1980, a condus cenaclul literar „Lumina", al întreprinderii „Electrofar", din București. În anii 1977 – 1980, a făcut parte din Consiliul de conducere al revistei „România literară." După anul 1980, a fost membru al cenaclului „Dor fără sațiu", din Urziceni. Între anii 1980 și 1986, a fost profesor de Limba și de literatura română la Școala Generală din satul natal, iar în anii 1986 – 1991, la Școala cu Clasele I – X din comuna Ștefăneștii de Jos, județul Ilfov.

Din aprilie 1991 și până în august 2010, a fost redactor la cotidianul „România liberă", departamentul Cultură, iar din septembrie 2010 și până în septembrie 2011, redactor la săptămânalul „Timpul", departamentul Cultură. De la 1 iulie 2012, este redactor la ziarul internațional „The Epoch Times", secția română, la departamentul Cultură/Turism. Este membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

Debutul literar: în anul 1968, la „Stăruința", revista Liceului Teoretic din Urziceni. Debutul literar în presa națională: la revista „Amfiteatru", 25 decembrie 1969.

A publicat în foarte multe reviste, printre care: „Luceafărul", „România literară", „Flacăra", „Argeș", „Strict Secret", „Magazin Internațional", „Calende", „Ramuri", „ASTRA", „Dacia Magazin", „Helis", „Meandre", „Basarabia literară" etc. A recitat, din propriile-i versuri, la posturi de Radio și Televiziune. A făcut parte din jurii la unele festivaluri naționale și internaționale.

Scrieri:
- **Dacia Secretă**, editura Arhetip, București, 1997, 278 pag.;
- **Enigma Atlanților**, editura Axa, București, 1998, 176 pag.;
- **Poesii Sgubilitice**, editura Macarie, Târgoviște, 1998, 72 pag.;
- **Dacia Magică**, editura Arhetip, București, 1999, 242 pag.;
- **Divina Verba**, editura Euro Vida, Videle, 2000, 72 pag. ;
- **Nichita Stănescu în Evul Astral**, editura Macarie, Târgoviște, 2000, 88 pag.;
- **Atlanții din Carpați**, editura Obiectiv, Craiova, 2002;
- **Poezii Zgubilitice**, editura Macarie, Târgoviște, 2003, 90 pag.;
- **Dacia Divină**, editura Arhetip, București, 2004;
- **Tainele Tăblițelor de la Sinaia**, Editura Arhetip, București, 2005, 494 pag. ;
- **Dacia Secretă**, ediție astrală, Colecția Rădăcini, București, 2012, 374 pag.

Traduceri din limba rusă: Serghei Esenin, **Rusia Albastră și fără de Leac,** editura Macarie, Târgoviște, 2005, 76 pag.; **Rusia Albastră și fără de Leac,** editura Macarie, Târgoviște, 2006, 114 pag

Opinii:

„Extrem de ambițioasă, cartea poetului și ziaristului Adrian Bucurescu, Dacia Secretă, *se înscrie în seria veacurilor, de a regăsi izvoarele făcute civilizației planetare, o cale de acces la „stratul mumelor", pentru a ne fortifica identitatea culturală actuală cu misterul mereu fascinant al orgoliilor."*

(Ion Zubașcu)

„Un lirism pur, al unui mithos auster, cu <<malinconii>> și reverii lapidare, concentrate sub aparența ludicului, cu fiențiale retrageri strategice către esență, într-o modernă metaphoră, oraculară, ne oferă Adrian Bucurescu, prin aceste splendide <<formule de ispășire>>, inspirata explicitare a unui titlu memorabil: Divina Verba."

(Ștefan Vida Marinescu)

„O nouă versiune românească a poeziilor lui Serghei Esenin e oricând binevenită, nefiind niciodată inflație în domeniu. Cu atât mai mult cu cât aceasta, a lui Adrian Bucurescu, e una pe cât de fidelă în literă și în spirit, pe atât de fermecătoare, făcându-i fericiți pe iubitorii poeziei eseniene, printre care mă socotesc, fiind vădită însăși iubirea tălmăcitorului pentru această lirică. Este, fără îndoială, un adevărat eveniment editorial."

(Dumitru Augustin Doman)

DACIA SECRETĂ

de Adrian Bucurescu

Lumină peste întunericul istoriei

Multe au fost momentele memorabile din cenaclul „Dor fără sațiu" din Urziceni. Pentru mine, momentul cel mai important a fost când am primit „botezul" lecturii pe care l-am evocat cu alt prilej. Un al doilea moment a fost când a apărut printre noi un tânăr cam de 24-25 de ani. Parcă-l și văd înghesuit printre ceilalți la masa aceea lungă de la subsolul Clubului Sindicatelor. Era nu prea înalt, îndesat, viguros, bine legat, cu un păr ușor ondulat și cu mânecile suflecate ca un om pus gospodărește pe treabă. De la unul și de la altul am aflat că-i profesor de română la Sărățeni, absolvent al Facultății de Filologie din București, că mai scrie și versuri, că-i place istoria. Într-un moment al ședinței, Papa – maestrul de ceremonii Anatol Pavlovschi - fără vreo avertizare prealabilă, l-a introdus în scenă: „Acum să ne spună Adrian cum mai stă cu cercetările lui, ce s-a mai descoperit pe la cetatea Helis..." Era la curent cu preocupările lui, căci fusese elevul liceului și al său. Adrian Bucurescu începu să vorbească, la început ușor nesigur, de emoție, rar, calm, dar pe măsură ce înainta în discurs, devenea mai precipitat, se vedea că are multe de spus. În sală, parcă rămăsese numai el, atât de absorbiți eram. Ne-a prezentat el cum e cu limba tracilor, susținând că este strămoașa limbii latine, că latina nu e decât un dialect trac. Ajunge la indo-europeană, la sanscrită, ne vorbește

despre rădăcini comune cu suedeza, germana, lituaniana, cu concluzia, năucitoare pentru noi, că în limba română s-au păstrat mult peste o mie de cuvinte din limba daco-geţilor, nu câteva sute cum spuneau manualele şcolare. Preocuparea lui majoră era să alcătuiască un dicţionar al limbii tracilor... Suspansul a venit când a trecut la inscipţia de pe inelul de la Ezerovo (Bulgaria), susţinând că el a descifrat-o şi că este o poezie de dragoste în limba tracilor. Mi-a părut rău că n-am avut inspiraţia să notez atunci traducerea, pentru că a trebuit să alerg după ea aproape patruzeci de ani, până la cartea de faţă...

Pentru mine, de fapt, momentul acela a fost sământa aruncată, întrucât mi-a stârnit curiozitatea şi, în timp, am început eu însumi să mă documentez. Astfel au apărut la mine în bibliotecă „Getica" lui Pârvan, primul volum din „Istoria românilor" a Giureştilor, „Pietrele dacilor vorbesc" şi „Noi, tracii" ale lui Iosif Constantin Drăgan, „Dacia preistorică" a lui Nicolae Densusianu, „Noi nu suntem urmaşii Romei" de Romulus Săvescu, „Miturile esenţiale" de Victor Kernbach, „Mitologia românească" a lui Romulus Vulcănescu şi, mai nou, George Pantecam (Suedia) cu volumul „Provincia Dacia din Europa Nordică" (cu vreo mie cinci sute de trimiteri bibliografice). Căutam, pentru mine, răspunsuri la sute de întrebări, apoi am descoperit că multe toponime din Subcarpaţii de Curbură ai Buzăului, unde mă născusem şi îmi trăisem adolescenţa, vin pe firul istoriei de pe timpul pelasgilor, tracilor, daco-geţilor, concluzii pe care le-am adunat în două eseuri: „Fidelitatea memoriei colective" şi „Comori spirituale ascunse în straturi toponimice din Munţii Buzăului."

Pe Adrian Bucurescu nu l-am mai întâlnit decât sporadic după ce s-au risipit membrii cenaclului. Am dat de el de vreo două ori la serbările revistei „Sud", am aflat că a publicat versuri, că a devenit ziarist la „România liberă", ulterior la „Timpul", că a scris încă vreo şase cărţi pe tema preistoriei noastre („Enigma Atlanţilor", „Dacia Magică", „Atlanţii din Carpaţi", „Dacia Divină", „Tainele Tăbliţelor de la Sinaia", „Ordinul Solomonarilor") pe care n-am reuşit să le găsesc. Modest cum îl ştiam, nu s-a grăbit să-mi spună despre cărţile sale... În toamnă, Gheorghe Dobre, redactorul şef al revistei **Helis**, mi-a pus în mână cartea **„Dacia secretă"** a lui Adrian Bucurescu, Colecţia Rădăcini, Bucureşti 2012, (374 de pagini) desigur, cu îndemnu-i de acum binecunoscut şi familiar: „Ia vedeţi!"

Şi am văzut. Imediat ce am prins o săptămână liberă, n-am mai lăsat cartea din mână, am citit-o pe nerăsuflate, apoi am luat condeiul, am subliniat, am fişat, am notat, până când am descoperit un alt Adrian Bucurescu, cercetător autentic, autorul acestui manual de istorie şi de limba traco-daco-geţilor, unde-şi dau mâna în mod fericit pasionatul de istorie şi filologul de excepţie. M-am bucurat să descopăr aici rigoare şi argumentaţie, informaţie – adică muncă de o viaţă adunată într-o carte care, difuzată acolo unde trebuie şi în câteva mii de exemplare, ar putea schimba viziunea românilor asupra propriei istorii.

Cartea se deschide cu două poezii: „Încântecul" şi „Tabla de Smarald", preluate din „Cartea de taină", un fel de geneză biblică, aducând mai degrabă cu Vedele indiene despre Facere, din care Eminescu se inspiră în „Scrisoarea I" şi în „Rugăciunea unui dac." Citez doar câteva versuri, pentru clarificare: *„Doresc să-l aud pe Dumnezeul Creaţiei, Tot şi Unu"* (Cartea de taină) *„Toate lucrurile au venit şi mai vin din Unu,/ Cerul este Tatăl, Terra este Mama,/ Vântul l-a purtat în pântec,/ Pădurea e doica/* (Tabla de Smarald)

Primul eseu, intitulat „Taina Tainelor", este cheia înțelegerii cărții. Aici autorul vine cu date istorice atestate documentar despre spațiul trac întins pe o suprafață enormă: *„De la Marea Egee, prin vestul Asiei Mici, mlaștinile Pripetului, din Boemia până la Bug, apoi țărmul de miazănoapte al Mării Negre."*

Numele etnic Trax, Threkes este pomenit de Homer, apoi păstrat în etnonimul Dragae (Atrăgători. Plăcuți. Puri.)

Desigur, distanța imensă dintre triburi a condus la firești deosebiri dialectale. Fenomenul nu este specific numai tracilor, el manifestându-se la triburile germanice, grecești (fiecare cetate avea dialectul ei), la irlandezi etc. Triburile tracice au avut trei elemente unificatoare: credința în nemurire, boneta frigiană (aidoma căciulilor nobililor daci) și steagul dragon (cu cap de lup și trup de șarpe).

Autorul consideră că este necesară prezentarea istoricilor antichității de la care au ajuns până la noi multe documente despre traci: Homer, Hesiod, Hecateu din Milet, Simonide din Ceos, Sofocle, Pindar, Hellanicos, Herodot (vizitează litoralul Mării Negre), Tucidide, Xenophon, Platon, Aristotel, Demostene, Cezar, Cicero, Vergilius, Horatius, Ptolemaios, Hocitus, Strabon, Lucian din Samosata, Dio Chysostomos, Dio Cassius, Coceaianus Dion din Prusa, Casiodor, Traianus (împăratul), Statilius Crito (medicul lui Traian), Appianus, Ammianus Marcelinus etc.

Se ajunge apoi la descifrarea „Taina Tainelor": De ce tracii au ascuns-o în inscripții ce par latinești sau grecești? Cum se poate ca un text să fie înțeles în două limbi deodată? Aici autorul vine cu celebrul exemplu: TORNA, TORNA FRATRE (Întoarce-te, întoarce-te, frate) care poate fi tradus și: TORN-AF, TORN-AF RA TE („Ți-a căzut bagajul la tine") rostit în graiul matern de soldatul din armata bizantină în anul 587, într-o confruntare cu avarii.

Pentru o prezentare cât mai limpede a cărții, este necesar s-o structurăm pe trei părți.

Într-o primă parte, cercetătorul oferă informații despre mitologia tracă având ca argument sute de texte descifrate.

Primul element de care se ocupă este KOG-A-ION ce se traduce prin „Capul Magnificului", denumire getică a Bucegilor – muntele unde se retrăgea marele preot, iar râul din apropiere se numea NAPARIS („Cerescul. Divinul"). Sfinxul (sculptat de o mână umană sau modelat de natură) din Bucegi reprezenta capul lui ORPHEUS, căruia i se mai zicea și DRAS (cerbul). Imaginea acestuia mai apare și pe una din Tăblițele de la Tărtăria, care poartă următorul text: NUN KA SA UGULAS PA IDIM KA RA I (Nobilul care știe tainele se va înălța la cer). Inscripțiile mai spun că ORPHEUS fost decapitat de către MAINADES (Dansatoarele sacre), iar capul i-a fost aruncat în râu. De aici s-a păstrat și tradiția getică a trimiterii unui sol la ceruri prin aruncarea acestuia în vârful sulițelor, iar obiceiul s-a numit A-LEXAN-DROS (Cel jertfit Cerbului).

În continuare, vom descoperi cum miturile tracice sunt puncte de plecare pentru cele grecești și romane și, totodată, prefigurează creștinismul.

Miturile tracice au ca punct de pornire nașterea și copilăria Gemenilor Cerești, la apus de Lacul Alb (Sărățuica de azi). Vorbesc despre acestea inscripțiile de la Struga (Macedonia), Tuzla și Hinog (Constanța). Locul sacru s-a numit NETIN-DAVA, (Cetatea Nașterii) situat pe malul apusean al lacului Sărățuica. Însuși Orpheus prorocise că, la douăzeci și patru de veacuri după moartea lui, se

vor naşte doi copii sfinţi care vor mântui lumea tracilor. Legenda începe cu momentul când MARIA (Fecioara Divină) a pogorât pe pământ în chip de pruncă, a devenit vestală în templu. A fost anunţată de trimisul cerului CAPROEZUS că va naşte un băiat şi o fată. Aflându-se că este însărcinată, a fost alungată. Copiii născuţi au fost adoptaţi de o familie de geţi, după înălţarea la cer a Mariei. Aflând că naşterea celor doi prunci este tăinuită de geţi, stăpânul ERETE (peste sciţi şi greci) (Ţeposul. Ghimpatul. Zbârlitul) a dat poruncă să fie ucişi toţi pruncii de vârsta lor. Geţii i-au protejat trecându-i peste apă în satul CABESOS (Copuzu de azi). Purificarea (botezul) s-a făcut în lacul (râul) în care plutise capul lui Orpheus. Geţii i-au numit pe gemeni APOLLON şi ARTEMIS (fraţi de lapte cu Petrae şi Andar – copiii părinţilor adoptivi). Până la pubertate, gemenii au trăit ca toţi copiii geţi. Cu timpul, Apollon i-a învăţat să versifice în rime, iar Artemis pe fete, meşteşuguri feminine. Tot Apollon a fost cel care l-a învins în luptă dreaptă pe PYTHA GORAS (Fiară puternică). De reţinut este că Zalmoxis (asimilat cu Apollon) a fost supusul lui Pytagoras, nu sclav cum afirmă eronat unii istorici. De aici încolo, începe seria minunilor săvârşite de Apollon. Mai întâi, acesta a ţintit norii cu săgeata, împrăştiindu-i. Geţii l-au imitat ori de câte ori apăreau nori cu grindină. Apoi Apollon vindecă o adolescentă muribundă cu porunca: „TILLI TO COUMI (Copilo, ridică-te). Cei doi fraţi gemeni i-au vindecat de boli pe geţi, apoi au săvârşit o minune vindecând un bolnav psihic.

Invidia a început să funcţioneze în inima regelui străin, astfel că TANTALOS (Dinţosul. Cel ce muşcă) s-a folosit de un ucigaş plătit, pândind ziua când Apollon s-a dus la sărbătoarea oilor - 23 aprilie (pe creştineşte - de Sf. Gheorghe), pe malul drept al râului Naparis. Fiind prevenit de Artemis, s-a urcat într-un stejar să-şi aleagă o ramură bună de baltag pentru a se apăra. Ucigaşul a tras cu săgeata, iar Apollon s-a prăbuşit la pământ strigând: „HELIS, HELIS, ALMUS ABA TANI (Doamne, Doamne, mărire Ţie!). De observat că Hristos în agonie a rostit : ELI, ELI, LAMA SABACTAMI! (Doamne, Doamne, de ce m-ai părăsit?) Căderea din copac a intrat în calendarul getic sub numele de LIDERATA (Dintre ramuri - Lazăr, la creştini). Micuţul ION (ABARIS) a scos săgeata din pieptul zeului. Acesta a fost adus la stână, femeile care îl privegheau (mama adoptivă, sora lui – Artemis, şi sora de lapte) au adormit, iar Prea Curata l-a înviat pe el. Inscripţia învierii este următoarea: OT MARTI RY MYS ERTINY (Din moarte Prea Sfântul a înviat). Citită de la dreapta la stânga, inscripţia apare astfel: YNI TRE SYM YRI TRAMTO (Trei ani a fost plecat).

De observat că geţii scriau şi de jos în sus şi de la dreapta la stânga. Aceasta o demonstrează celebrul talisman (palindrom) dintr-un manuscris românesc ce cuprinde o inscripţie încifrată SATOR AREPO TENET OPERA ROTAS (Prea Curata din pământ „din moarte" l-a înviat pe Cel Pribeag), care poate fi citită pe orizontală, pe verticală, de la dreapta la stânga şi invers.

Inscripţiile spun că Apollon fusese ucis vinerea şi că a treia zi după moarte geţii nu ar mai fi găsit trupul. Odată cu el a dispărut şi Artemis.

Cei doi Zalmoxis au plecat pe întuneric spre miazănoapte şi, după un drum lung, au poposit pe muntele THIA GOLA (Zeii Curaţi) (Ceahlău). Trei ani au călătorit prin ţară în lung şi-n lat. Mărturie stau numele a multor localităţi. Curioşii vor descoperi că nume precum: Moldova, Botoşani, Bacău, Chişinău, Cernăuţi, Vaslui, Oradea, Deva, Dej, Mureş, Sovata şi alte vreo sută provin din limba tracă.

După cei trei ani, Gemenii Divini au ajuns în Carpaţi, s-au închinat la templul lui Orpheus (Sfinxul şi Babele), apoi au coborât în câmpie pe râul Naparis. Geţii i-au recunoscut rănile şi au fost tulburaţi, iar sciţii au fugit spre Istros îzgoniţi de geţi, în fruntea cărora se aflau Copiii Cerului. De atunci, geţii i-au consacrat pe cei doi ZALMOXES, Zei ai Războiului, numindu-l pe APOLLON rege şi mare preot. I-au turnat peste plete mir sfânt. Locul s-a numit MIZELA (Ungerea. Miruirea), Misleanu de azi. În cinstea zeilor, dacii au adus la Sărţenii vechi lespezi de piatră roşie din care au înălţat un palat pentru Apollon şi Artemis. Aceştia le-au oferit o cină tainică, numită marea cină a despărţirii, au băut un pahar de vin, spunându-le că următoarea o vor bea în Paradis, CON CINNA NALEINNA (Marea cină a Vrednicilor). Cei doi au trecut apa fără să o atingă la CABESOS, locul copilăriei. Au dispărut apoi în lumina soarelui, s-a aşternut o noapte plină de fulgere şi vânt. Fuseseră luaţi de ANSES (îngeri) şi duşi la Cer. Ziua înălţării geţii au numit-o BESCOS sau BREN TOPARA (Înălţarea prin foc). În felul acesta, au luat naştere la geţi serbările lui BACCHUS (sărbătoarea viilor, a înălţării la cer).

Iată descrise cu lux de amănunte ceremoniile care au căpătat un caracter orgiastic: *„Ceremoniile se desfăşurau noaptea la lumina plăpândă a torţelor aprinse. Răsuna o muzică zgomotoasă: sunetele asurzitoare ale talangelor de aramă, bubuitul cimbalelor şi acordurile înnebunitoare ale fluierelor, cavalelor şi cimpoaielor. Stârniţi de asemenea muzică sălbatică, tracii dansau urlând frenetic. Participanţii se învârteau într-o horă ameţitoare, întinsă pe munţi, pe dealuri şi pe coline. Femeile purtau o îmbrăcăminte stranie sau dansau goale. Părul le fâlfâia învolburat, în mâini ţineau şerpi sau agitau pumnale. Dezlănţuite, preotesele, ajunse la culmea exaltării, se aruncau asupra animalelor alese ca jertfă, le sfâşiau, smulgând cu dinţii carnea sângerândă şi înghiţind-o crudă."*

Orgiile practicate de geţi au fost interzise de BUEREBUISTAS şi DECAINEUS la anul 666 de la înălţarea la cer a lui ZALMOXIS. Esta socotit anul reformei religioase la geţi şi tot atunci s-a dat poruncă straşnică să fie desfiinţate toate viile din ţară.

Acest mit fundamental getic nu este o creaţie a unei imaginaţii înfierbântate, ci este rodul cercetărilor de mai bine de treizeci de ani ale autorului care a reuşit să descifreze (citească) sute de inscripţii dăltuite în piatră în tot spaţiul tracic. În felul acesta, s-a apropiat de marea taină a geţilor referitoare la numărul, benefic pentru ei, dar malefic la creştini, 666, dar şi obiceiul de a-şi ascunde mesajele înscifrate în scrieri latineşti şi geceşti.

Această prezentare ar părea fantastică, dar numele acestor localităţi din Câmpia Română autorul le-a dovedit că sunt getice:

Bărăgan - BELA GINES (Naşterea curată)
Copuzu – CABESOS
Broşteni – BARY STENES (Opreşte ploaia)
Balaciu – BELE IZIS (Cel de peste apă)
Orboieşti – OR BELLOS
Ciochina – SI GYNNO
Uluiţi – AVRON ACNOS
Ţăndărei – TANTAROS (Tantyr-Dinţosul)
Misleanu – MIZELA (Curgerea)
Urziceni – URSICINA (ospăţul ursului)

Ca un cercetător care se respectă, Adrian Bucurescu studiază şi mitologia românească, descoperind în practicile folclorice urme ale multor ritualuri getice: Caloianul, Paparudele, Ciuleandra, Colinde, Legenda lumânăricii, Sfântul Petru de Iarnă (Petru al lupilor), Mărţişorul, colindul Fata de Maior, variantele Mioriţei, descântece de deochi, Mioara năzdrăvană din baladă, Lăzărelul, colinde pentru mort, priveghiul morţilor, tinereţe fără bătrâneţe, Pasărea măiastră, Zgripţuroaice, Fraţii de cruce etc.

A doua parte a lucrării cuprinde eseuri de mare importanţă documentar-istorică, vizând, cu argumente oferite de documente scrise şi inscripţii în piatră, relaţiile tracilor cu Orientul, cu spaţiul germanic, cu lumea greacă şi romană, care au preluat cea mai mare parte a miturilor tracice. Un domeniu însemnat este dedicat Imperiului Getic sub comanda lui PAVEL TER. Un eseu strălucitor lămureşte enigmaticul număr 666, făcând paralele între Apocalipsa Sf. Ioan Teologul şi textele getice. Se ocupă şi de luptele dacilor împotriva cuceritorilor romani, lupta dacilor pentru independenţă, descifrează calendarul dacic, clarifică dihotomia geţii şi goţii, enigmaticul alfabet de la Histria.

În partea a treia, cercetătorul urmăreşte etapele formării limbii române. Pe vremea împăratului ROMANH, în Dacia erau recunoscute oficial două limbi: ARIANA (în care fusese scris Vechiul Legământ – Orphismul) şi ORO MANISA (în care fusese scris Noul Legământ – Zalmoxianismul). ORO MANISA s-a păstrat şi înseamnă Limba Limpede (Îngrijită. Curată) şi a dat numele limbii române de azi. În continuare, autorul face o lungă paralelă (într-un dicţionar) între cuvintele geto-dacice şi corespondenţele lor în română. Descifrează, pe baza sutelor de inscripţii, Morfologia (substantivul, adjectivul, pronumele, numeralul, verbul, adverbul, cuvinte de legătură), Sintaxa (subiect, predicat, atribut, complement) – toate cu exemple din textele inscripţiilor! Un eseu interesant intitulat „Muţenia Valahă" (absenţa românilor din istorie) demonstrează că nu este vorba de nicio muţenie, din moment ce sute de nume româneşti sunt de origine dacică, fără nicio legătură cu onomastica creştină. Ajunge la concluzia că prin veacurile VII-VIII limba geto-dacilor începe să semene cu limba română de azi. Urmează influenţele religiei celei noi care s-au „altoit" peste miturile dacice, ei creştinându-se de la sine, nu ca alte popoare, cu forţa (bulgarii, ungurii, germanii, slavii...). Ajunge la concluzia că primul stat românesc îşi datorează existenţa nobilimii dace, voievodul Nicolae Alexandru (fiul lui Basarab) acceptă oficial ritul bizantin. Un singur nume de descifrat: DACHIA (DAHIA) înseamnă în tracă: „Mlădiţa. Fecioara. Pasărea. Neprihănita. Esenţa", iar DACIA FELIX înseamnă „Duhul Absolut. Duhul Divin. Duhul Fericit."

Cartea aceasta nu este deloc produsul fanteziei, ci al unei minţi limpezi, al unei cercetări serioase, al unei voinţe imense de a pune pe masa istoriei noastre moderne documente şi o altă viziune. Descifrarea sutelor de inscripţii (prezentate în carte prin desene, fotografii), studierea aproape a cincizeci de surse bibliografice, serioase şi voluminoase, şi sinteza acestora într-o lucrare de avengură numită „Dacia secretă" face un imens serviciu istoriografiei moderne şi limbii române, aducând lumină peste întunericul strămoşilor traci, geto-daci, din al căror sânge spiritual ne tragem.

Vorba izraelianului Ben Gurion: *„Dacă crezi suficient de mult, nu mai e legendă."* **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

Ruga unui Get

Dacă încă n-am dus
Lumina și Gloria Ta
Pe tot Pământul,
Tu să mă ierți, Zalmoxis!

Dacă n-am ascultat mereu
Slăvite Poruncile Tale,
Dacă mi-a curs vreo lacrimă,
Tu să mă ierți, Zalmoxis!

Dacă pe mine însumi
M-am terfelit în întuneric,
Dacă am fost nedrept,
Tu să mă ierți, Zalmoxis!

Dar dacă vreodată
Pe lumea aceasta
Mi-ar fi frică de moarte,
Să nu mă ierți, Zalmoxis!

Pe Bărăgan

Pe Bărăgan vântul șuieră ca haiducii.
Volbura dansează în pulbere.
Ialomița, cu nazurile ei,
Curge tulbure, tot mai tulbure.

Din schitul stingher ies vălătuci de lumină.
Eu, cu palma streașină, văd în zare
Cum strălucește pe colină
Satul meu alb de sare.

S-a frânt furtuna, smerită de lumină,
Iar Soarele se uită de sus
La grâul mășcat,
Până ce, după datină, dă spre Apus,

Pe când eu, pentru tărâmul natal,
Pentru pomenirea numelui meu,
Până la întâia capcană,
Las urme ca de labe de leu.

Stihuri de leac

N-am ajuns, nu voi ajunge curând
Înscris cu aur pe catapeteasmă,
Deşi multe versuri le-am scris
Cu albastră aiasmă.

Năzuros şi mistic, cu orgoliu ascuns,
Mag şi prooroc m-am crezut,
Dar norodul valah m-a uitat
Chiar înainte de-a mă fi ştiut.

Eu totuşi nu mă mai întorn
Să-mi aleg altă soartă, alt dar.
Focul, după ce a ţâşnit,
Nu se mai întoarce în amnar.

Eu ştiu: când neamul acesta beteag
De dor de sine se va tulbura,
Versurile mele ferecate
Ca pe descântece le va murmura.

+++

Legendarul Kogaion,

fragment din volumul „**Dacia Secretă**", ediţie astrală, pag. 10 – 11:

Muntele ce adăpostea peştera unde se retrăgea marele preot al Geţilor se numea Kogaion. În „Geografia" (VII, 3, 5), Strabon scrie: „Tot aşa şi acest munte a fost recunoscut drept sacru şi astfel îl numeau Geţii; numele lui, Kogaion, era la fel cu numele râului care curgea alături". KOG-A-ION înseamnă „Capul Magnificului", fiind şi denumirea getică a Bucegilor, unde se află marele cap sculptat, acoperit cu tiara sacră, cunoscut sub numele de Sfinxul Românesc. Râul ce curgea prin apropiere, despre care scrie Strabon, nu poate fi decât Ialomiţa, căreia Geţii îi spuneau şi NAPARIS „Cerescul; Divinul". Evident, adăpostul marelui preot era Peştera Ialomiţei.

Deocamdată, singura inscripţie getică (fig. 1), unde apare numele Kogaion, este un text orphic, în versuri, pe o cărămidă descoperită la Romula (Reşca – Dobrosloveni), judeţul Olt:

HAR TIOS
TINTONINOS
INSUS TIKO IS DAKON
KAND SIA TIL KOG-A-ION
IL MATON HLIOYLO
PLEIST E NAKTO-ILO

Traducerea: „Mare e Zeul, întotdeauna (şi pretutindeni)! Aşa să spună vitejii (cei curaţi), când privesc spre Kogaion! Ucenicii (recruţii) să cânte: Sfânt (puternic) este Domnul Nopţii!"

Din text se deduce că Domnul Nopţii este echivalent cu Kogaion. Legendele elene şi romane spuneau că Orpheus era Trac şi că MAINADES, Dansatoarele (Sacre) îi tăiaseră capul pe care apoi îl aruncaseră în râu. Tot despre el se spunea că era prinţul KYCON-ilor, etnonim apropiat de Kogaion. Cetatea natală a lui Orpheus era D-ION A(l) lui Ion; A(l) Magnificului. Pe de altă parte, autorii antici scriau că misterele orphice se celebrau noaptea. Aşadar, sculptat de om sau modelat de natură, Sfinxul de pe platoul Bucegilor reprezenta, pentru Geţi, capul lui Orpheus, Domnul Nopţii.

Cu trei milenii înainte de autorul inscripţiei de la Romula, un iniţiat orphic desenease o cruce pe una din tăbliţele de la Tărtăria (fig. 2). În vârful crucii se află un cap, desigur al lui Orpheus. Tăbliţa poartă următorul text: NUN KA SA UGULAS PA IDIM KA RAI. Traducerea: „Nobilul care ştie tainele se va înălţa în Rai".

ALEXANDRU BULANDRA
(27 octombrie 1954)

Alexandru Bulandra, pseudonimul lui Alexandru Buleandră, s-a născut în oraşul Ianca, jud. Brăila. Fiul lui Constantin, cadru militar, originar din com. Curcani, jud. Călăraşi, şi al Vladei, casnică, originară din com. Colilia, jud. Ialomiţa. Este nepotul actorului, dramaturgului şi poetului Ion Buleandră. Urmează studiile liceale la Urziceni, Ialomiţa, apoi pe cele universitare la Facultatea de Filosofie din Bucureşti, promoţia 1978. În prezent este director al Bibliotecii Municipale „Constantin Ţoiu" din Urziceni; căsătorit, are doi copii şi un nepot. După absolvirea facultăţii, participă la şedinţele cercului de etică, coordonat de Niculae Belu şi Vasile Morar, unde aprofundează lectura etică a textelor narative, precum şi la sesiunile ştiinţifice anuale ale Institutului de Filosofie. În „Revista de filosofie" a Academiei publică patru studii: cel de debut – „Istoricitatea bunului simţ şi alternativele devenirii moralităţii practice"(5/1986), urmat de „Buna-credinţă şi buna-cuviinţă ca dimensiuni ale bunului simţ"(5/1987), „Protoetica sau despre întemeierea morală a cronicilor româneşti"(5/1988) şi „Eminescu şi etica dezvoltării organice"(4/1989). În Urziceni, participă la şedinţele cenaclului literar „Dor fără saţiu", iar în calitate de director al Casei de Cultură organizează întâlniri cu scriitori, de la Ştefan Aug. Doinaş, Mircea Dinescu, Eugen Simion, la Stelian Tănase şi Cristian Teodorescu.

Colaborează la revistele „Helis" din Slobozia, „Litere" (Târgovişte), „Oglinda literară" (Focşani), „Observator cultural" (Bucureşti). Este membru al Asociaţiei Culturale „Helis" din anul 2007, membru al Societăţii Scriitorilor Târgovişteni din 2009, iar din 2010 este membru USR la Secţia de critică, istorie literară şi eseistică a Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti.

Scrieri:

- **Vasile Alecsandri şi cazul Mioriţa – o anchetă literară**, editura „Helis", Slobozia, 2006;
- **Experimentul Iov**, editura „Helis", Slobozia, 2007,
- **Tainele Mioriţei. O lectură în cheie masonică a baladei „Mioriţa" de Vasile Alecsandri**, editura „Helis", Slobozia, 2008,
- **Nevoia de poveste**, eseuri şi aplicaţii, editura „Paideia", Bucureşti, 2008,
- **Masca păcurarului**. Al treilea raport de cercetare în cazul Mioriţa", editura „Helis", Slobozia, 2009,
- **El experimento Job**, traducere de Gabriela Banu, Editura „Logos", Bucureşti, 2009
- **Minunata istorie a Cărţii lui Iov**, editura „Paideia", Bucureşti, 2011.
- **Experimentul Iov**, ediţia a doua, apare la editura Paideia, Bucureşti, 2008,
- **Mioriţa - povestea unei capodopere**, editura „Bibliotheca", Târgovişte, 2008,
- **Mioriţa. Vasile Alecsandri şi cazul Mioriţa. Tainele Mioriţei. Masca păcurarului**, editura Paideia, Bucureşti, 2011.

Referințe critice:

Aureliu Goci, „Reactualizarea dosarului Miorița", în „Helis", septembrie 2006, p. 1; Theodor Codreanu, „Romanitate și occidentalizare", în vol. „A doua schimbare la față", Princeps Edit, Iași, 2008, pp. 115-123; Ion Roșioru, „Cazul eternei Miorița", în „Pro Saeculum", nr. 3, 2007, pp.73-74; Liviu Grăsoiu, „Demonstrație binevenită", în „Convorbiri Literare", noiembrie 2007, pp. 54-55; Valeria Manta Tăicuțu, „Cazul Miorița", în „Pro Saeculum", nr. 2, 2007, pp. 28-30; Șerban Codrin, „Vasile Alecsandri între genialitate și ignorare", în „Helis", decembrie 2006, pp.15-16; Nicolae Stan, „O cercetare explozivă", în „Helis", ianuarie 2007, p.1; Ion Roșioru, „Recitirea Mioriței în cheie masonică", în „Pro Saeculum", nr. 6, 2008, pp.146-147; Aureliu Goci, „Lumea postmodernă și Miorița cosmică", în vol. „Miorița" de Alexandru Bulandra, editura Paideia, 2011, p..578-581, Titi Damian, „Vasile Alecsandri și cazul Miorița, de Alexandru Bulandra", în vol. „Fidelitatea lecturii", Editura Editgraph, 2011, pp.248-252.

Opinii:

„De multă vreme n-a mai pătruns în eseistica românească un nume de forță ca acela al domnului Alexandru Bulandra, care prin cărțile sale a depășit o analiză strict literară și literală spre un demers filosofic cu amplitudine și cu multe reverberații cognitive. Aș spune că dl. Bulandra a făcut o interpretare epocală Mioriței. (...) Domnul Bulandra este un eseist subtil, cu bună logică și argumentație filosofică, dar mai ales este și un bun condeier. Acest lucru îl diferențiază de alții: dânsul scrie ca un scriitor și gândește ca un filosof. Este ultima personalitate remarcabilă venită în eseul și critica literară românească."

(Aureliu Goci, „Experimentul Iov", în „Helis", august 2008, p. 16);

„Dacă Nicolae Manolescu se mulțumește cu a emite doar presupuneri, punând la îndoială existența însăși a folclorului ca valoare artistică, dat fiind că variantele la Miorița *sunt inferioare artistic versiunii Alecsandri, demonstrația acestei ipoteze o face Alexandru Bulandra într-o amplă și elaborată lucrare,* Vasile Alecsandri și cazul Miorița – o anchetă literară. *Ancheta pare a avea toate datele unei investigații temerare, fără cusur. Autorul (...) privește lucrurile din perspectiva autosacrificării lui Alecsandri ca mare poet, atribuind propriile creații poporului român spre a-i convinge pe străini de geniul acestuia în bătălia pentru emanciparea occidentală a patriei. Recunosc că la domnul Bulandra demonstrația este impresionantă."*

(Theodor Codreanu, „Romanitate și occidentalizare", în vol. „A doua schimbare la față", Princeps Edit, Iași, 2008, p. 115-123);

„Alexandru Bulandra a optat pentru o formulă stilistică proprie, originală, luând tonul unui anchetator care, la un proces desfășurat după atâtea decenii, se dorește justițiar, neapelând însă la perorații impresioniste, ci la argumente de ordin istoric, filologic, psihologic, pătrunzând adânc în mentalități greu de acceptat astăzi, ca și în detaliile întregii poezii și chiar proze lăsate de V. Alecsandri. (...) Reluând o discuție veche, Alexandru Bulandra demonstrează că orice subiect într-adevăr serios poate rămâne captivant și are șanse în revederea ierarhiilor acceptate."

(Liviu Grăsoiu, „Demonstrație binevenită", în „Convorbiri Literare", noiembrie 2007. pp.54-55).

VASILE ALECSANDRI ŞI CAZUL „MIORIŢA”

de Alexandru Bulandra

Experiment rarisim în cultura română

Discret. Elegant îmbrăcat, măsurat în gesturi şi vorbe. Corect. Cumpătat în toate. Plin de tact. Ştie să asculte şi-ţi răspunde privindu-te atent, niciodată repezit, doar după câteva clipe, cât cântăreşte răspunsul. Evită polemicile inutile. Mediu de statură, dar fruntea plină, rotundă şi părul negru, sârmos, creţ, tuns uniform îl fac mai impunător. O piele creolă pe un chip uşor oacheş, cu ecouri vag asiatice în priviri, venit de undeva din Colelia Bărăganului, îl ştiu de o viaţă la Urziceni, în preajma Bibliotecii. Maestru de ceremonii, mi l-aş fi dorit şi când am lansat prima carte. Era plecat, ar fi făcut-o cu mare artă. L-am întâlnit în paginile „Magazinului de Urziceni” pe care-l scotea cu seriozitate, trimestrial, ori prezidând concursul literar „Dor fără saţiu”, la multele lansări de carte în Urziceni sau în altă parte. În lungile drumuri făcute împreună am avut discuţii agreabile pe diverse teme, i-am urmărit apariţiile la televiziune, l-am vizitat la birou. Credeam că-l cunosc îndeajuns. Până acum câteva zile, când, studiindu-i cartea, (studiu de şase ani amânat, o să explic motivul mai încolo) **Vasile Alecsandri şi cazul „Mioriţa” (O anchetă literară)**, ed. HELIS, Slobozia (2006), 334 pag., în paginile căreia am descoperit câteva rânduri care m-au răscolit, obligându-mă să-l privesc altfel, din interior: *„M-am gândit, mai ales în ultima vreme, că s-ar putea să mor, lăsând cazul neîncheiat pe hârtie, deşi în cap e rezolvat... pentru mine, stăpână este mintea. Sunt, cum s-ar zice, un cerebral. Ea deţine tot ce-şi dezvăluie acum. Eu mă ţin doar după ea, căutând să-i intru în voie. Am învăţat cum s-o iau, pe departe, să nu se crispeze, că imediat trage oblonul. Ştiu când şi cât trebuie să se odihnească. Unele insuccese, despre care nu e bine să-i aduc aminte, au panicat-o. Cu rezolvarea acestui caz sper să-şi revină, să se reabiliteze... Nu că e a mea, că o port în creierul meu, dar poate ar merita, după atâta efort, să trăiască, în sfârşit, un succes. Ce mult s-ar bucura, cititorule, să te vadă fericit, împărtăşindu-te din munca ei!”* (p.173)

Aşadar, un foc mocnit vreo douăzeci şi cinci-treizeci de ani. Nu este singurul caz. Dar acum este unicul. Singur împotriva unei mentalităţi colective împlântate de zeci de ani în conştiinţa românilor şi anume că „Mioriţa”, cu cele peste o mie de variante ale ei, este o creaţie colectivă. El aduce argumente solide că „Mioriţa” este creaţia lui Alecsandri, aşa cum „Luceafărul” este creaţia genială eminesciană.

Alexandru Bulandra, în cartea sa, nici măcar nu polenizează cu cineva anume. El doar investighează cu metodă folosind tehnica anchetei juridice, face o arheologie a textelor folclorice din jurul *Mioriţei* (doine, balade, colinde), cercetează întreaga creaţie a lui Alecsandri (poezie, proză, teatru), pentru a aduce la lumină un fapt deja cunoscut: *Mioriţa* este o capodoperă a literaturii române care îl are ca autor pe genialul poet, iar miile de variante culese de către folclorişti nu sunt decât variante folclorice ale creaţiei culte pătrunse în mediul folcloric.

Opinii care să exprime tranşant paternitatea lui Alecsandri ori semne de întrebare, dubii (Duiliu Zamfirescu, Moses Gaster, Marienescu) au mai fost exprimate, dar tranşantă este afirmaţia lui Nicolae Manolescu: *„Nu trebuie să existe dubiu: „<Mioriţa> şi celelalte poezii populare sunt opera lui Alecsandri."* Al. Bulandra face o afirmaţie la fel de tranşantă pe care o susţine într-un demers strălucit de 334 de pagini: *"<Mioriţa> este un experiment natural rarisim în folclorul românesc: un text absolut curat – şi întreţinut aşa sub controlul literei scrise - , este introdus în circuitul folcloric şi iese din acesta după un anumit timp, cincisprezece-douăzeci de ani, interval în care a parcurs memoria a zeci şi zeci de interpreţi din multe zone folclorice."* Mai departe maratonul *Mioriţei,* susţine cu mii de argumente cercetătorul, a început la masa de lucru a lui Alecsandri unde se aflau *Colinda păcurarului* şi *Ciobanul sătul de ciobănie,* baladele olteneşti *Joi de dimineaţă, Corbea, Toma Alimoş,* apoi *Mistriceanu, Soarele şi Luna, Fratele şi sora.*

Este o uriaşă responsabilitate culturală pe care cercetătorul şi-o asumă, conştient fiind de riscurile de a fi expediat în derizoriu. Are câteva atuuri, subliniate de criticul Aureliu Goci în prefaţă: *„Trăim într-o epocă a demitizărilor şi a desacrizărilor, contextul cultural-literar ca şi fondul social politic sunt permisive, autorul este informat şi performant."*

Alexandru Bulandra nu este de formaţie folclorist, dar este un atent cunoscător al folclorului, un folclorist „de birou", un avantaj enorm pentru el, de formaţie filozof, căci îşi poate permite să privească fenomenul cu un ochi proaspăt, din afară, neinfluenţat de clişee. În această „anchetă literară" procedează asemenea unui anchetator juridic, adică metodic, meticulos, exact, limpede, ştiinţific. Propune obiectul investigaţiei, situaţia de plecare, cercetează minuţios amprente psihologice, sociale, politice, urme, relatări, amintiri, investighează întreaga creaţie de sorginte folclorică a poetului, pătrunde, într-un admirabil eseu, în psihologia omului şi a autorului (culegător de folclor, coordonator, editor, comentator). Fraza cheie a demersului său ştiinţific o descoperim formulată discret: *„Să ştiu să-mi pun întrebările potrivite pentru a interoga textul din mine."* Nu porneşte *a priori* de la afirmaţia tranşantă că Alecsandri este autorul baladei, ci se dovedeşte precaut: *„Voi înainta cu ancheta acolo unde ne va conduce adevărul."*

Chiar din primul capitol intitulat *Cuvânt de ascultare* îşi ia ca aliat cititorul, atrăgându-l în capcana unei lecturi agreabile dar profunde, recurgând subtil la o dublă interogaţie dubitativă: *„O fi bine? N-o fi bine?"* Nu uită să-l ia martor sau confident, de zeci de ori, printr-un obsedant apelativ, niciodată obositor: *„Nu-i aşa, cititorule?"* Cititorul-ţintă nu-i oricine, ci unul format, informat şi tânăr. În acesastă fascinantă investigaţie, în această călătorie spirituală nu porneşte să descopere, ci să re-descopere, recurgând la o documentare temeinică, vehiculând ilustre nume ale folcloristicii (Iorga, Xenopol, Gheorghe Vrabie, Mihai Pop, Adrian Fochi, Amzulescu, G. Dem. Teodorescu, D. Caracostea, G. Ibrăileanu, G. C. Nicolescu – biograful lui Vasile Alecsandri etc.), în total 78 de surse bibliografice, pentru a nu lăsa loc dubiilor sau incertitudinilor.

După ce-şi pregăteşte cu răbdare cititorul pe aporoape treizeci şi cinci de pagini, îşi continuă demersul în capitolul preliminar, *Note informative*. Trei capitole se numesc: *Martorul Alecu Russo, Martorul V. Alecsandri, Martorul AT. M. Marienescu*, între care integrează trei capitole-popas, prilej de reflecţie pentru autor şi cititor, intitulate sugestiv *Staţie de gând*. Acordă o atenţie deosebită, într-un capitol separat filoromânului Ubicini. Capitolul al zecelea (aproape o sută de pagini), devine punctul culminant al „anchetei" numindu-se tranşant *Reconstituire – cum a scris Alecsandri „Mioriţa."* Aici scriitorul face o muncă migăloasă, în subcapitole separate recurge la o adevărată arheologie a unor versuri din baladă. Începe cu titlul *Mioara-Mioriţa*, continuând cu versurile: *Pe-un picior de plai; Pe o gură de rai; Iată vin în cale; Trei turme de miei; Pe l-apus de soare; Că-i mai ortoman; Mi-l (considerat cheia baladei); De trei zile; Din fluier doinaş; Lacrimi de sânge; Soarele şi luna; Şi stele făclii; Măicuţa bătrână.*

Cum era şi firesc, capitolul final se numeşte *Textul recunoaşterii surselor*, un rezumat - concluzie a cercetării.

Întregul demers ştiinţific este original, în primul rând, prin problematica abordată. Cartea este originală şi prin metodă – ancheta literară -, prin tehnica modernă a confesiunii – permanentul dialog cu cititorul -, dar mai ales prin stil. Impregnată de informaţie, bine dozată şi aleasă, cartea nu este rece, seacă, cum te-ai fi aşteptat, ca la o lucrare ştiinţifică obişnuită, stilul este al unui scriitor profund, exersat, având o cultură temeinică. De multe ori formaţia filozofică îl trădează dând la iveală eseuri fermecătoare despre „miracol", „soartă", „divinitate" sau despre „realitate şi închipuire", o poartă prin care pătrunde în labirintul sufletesc al creatorului *Mioriţei*: *„Omul, ca ceea ce este aparţine realităţii. Când intră în lumea închipuirii, el îşi schimbă oarecum starea devenind ceea ce poate fi. Adică dintr-un ins anonim al cotidianului se iveşte cineva în lumea virtuală... un erou, un cap încoronat. Dar lumea virtuală este construită de închipuire din imaginile pe care sufletul omului le-a reţinut în sine şi pentru sine de-a lungul timpurilor – ceasurilor când s-a simţit fericit în lumea reală. Putem, cred, conchide, că şi în realitatea, cât de crudă ar fi, există anumite locuri şi lucruri, un fel de mici aşezări în care sufletul insului anonim se simte fericit; deci zone din realitate compatibile cu închipuirea, principiul diametral opus, dacă el impresionează sufletul în mod plăcut. Şi aceste cadre spaţio-temporale sunt înregistrate, fotografiate şi puse la păstrare în casetele din suflet, ca suvenire. La gura sobei, iarna, vine închipuirea şi..."* (p.130)

Operă unică în cultura română a ultimilor douăzeci de ani -, ca să-i epuizezi toate nuanţele, trebuie să scrii o altă carte. *Mioriţa* lui Alecsandri s-a răspândit în popor în mii de variante în tot spaţiul spiritual românesc. Operă genială, comparabilă doar cu *Luceafărul* eminescian (deopotrivă poem epic, liric, dramatic şi alegoric) şi-a găsit, după mai bine un secol şi jumătate, o pledoarie pe măsură, în persoana scriitorului şi cercetătorului de mare probitate Alexandru Bulandra. Demersul lui depăşeşte limitele orizontului Bărăganului, devenind o lucrare ştiinţifică de avergură naţională cu impact major, pregătită să răstoarne un clişeu inoculat mentalului colectiv timp de mai bine de un secol şi jumătate. **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

Vasile Alecsandri și cazul „Miorița", capitolul IX (Stație de gând)

2. Dimineața întrebărilor pertinente

„...a le regăsi... în gura vreunui bătrân...

Cine este bătrânul? Lăutar țigan, performer al genului cântecului bătrânesc. Axiomă în epocă, vezi Russo cu „Halima..." Are întreg repertoriul în memorie. Cât poate memora? Vezi Vrabie, Amzulescu. Cum a ajuns să aibă acest repertoriu? Din familie, de la alți lăutari. Diversitatea de gen a repertoriului: cântece bătrânești, doine, hore. Știe prilejul în care va prezenta fiecare cântec: cui se adresează, ce așteaptă fiecare tip de ascultător în sat, iarmaroc, petreceri boierești, nunți. Cunoaște melodiile pe care le va cânta pentru fiecare exemplar al genului. Diferența de gen înseamnă pentru el diferența prilejurilor de ascultare.

Este lăutar profesionist: își face meseria pentru a-și duce viața – vezi formula de încheiere. Răspunde, de aceea, gustului și așteptărilor ascultătorului. Cântă ce i se cere. Se deplasează. E actor principal.

Cum ajunge legenda necunoscută de la Alecsandri la el? De exemplu „*Păunașul codrilor.*" Textul din „*Calendarul...*" pe 1848 al lui Asachi, era însoțit de o notă a lui Alecsandri în care se arată unde a fost culeasă, în ce an, că e dintr-o colecție în pregătire. Dar bătrânul era analfabet. Deci el a auzit-o și a învățat-o de la altcineva care a citit-o. A considerat-o legendă nouă, i-a găsit o melodie potrivită și a început s-o cânte. Textul lui Alecsandri intrase în circuitul oral. Era poetul străin de această întâmplare?

La fel făceau toți poeții vremii cu madrigalurile și romanțele pe care le compuneau – vezi „*Un salon din Iași*" de Alecsandri, unde autorul recita acompaniat la clavir.

Revin... Bătrânul cunoaște mai multe astfel de legende – balade – cântece bătrânești, dacă o apreciază pe aceasta ca necunoscută – nouă până mai ieri. El nu recunoaște în ea părțile din balada pe care Alecsandri a îndreptat-o, legându-le în chip propriu cu versuri de-ale sale, deși ar putea cunoaște balada respectivă în forma neprelucrată. Dar dacă ea nu se afla în folclorul local?

Îl cunoaște pe Alecsandri ca pe un individ interesat de astfel de legende, altfel nu l-ar fi ispitit cu noutatea ei; dar nu îl cunoaște ca fiind el acela care a creat-o. Nici n-avea cum: circuitul pe care a ajuns până la el a anonimizat-o.

Alecsandri nu-i va spune că el a creat-o? Dar este Alecsandri, în acest caz, un adevărat creator? Ce a făcut el de fapt? Doar unele din versurile legendei sunt propriu-zis ale lui, restul sunt ale baladei pe care a coordonat-o. Coordonarea înseamnă transcrierea integrală a baladei cunoscute? Alecsandri era poet cult, creator de poezii originale, chiar dacă ele sunt inspirate din motive folclorice și sunt scrise în stil popular. Este recunoscut ca atare în cercul literaților. Se poate ca și bătrânul să-i cunoască din auzite această calitate. Oricum, pentru el Alecsandri este „un boier."

Întrucât nu toate versurile legendei necunoscute sunt creaţii ale sale – în sensul că nu pornesc dintr-o inspiraţie proprie... Dar viziunea integratoare nu-i aparţine? ...Alecsandri nu poate spune că noul întreg este o creaţie a lui. Însă necunoscutul din legendă este provocat de versurile sale, iar părţile din balada cunoscută de el şi, poate, de bătrân, sunt legate prin ele în aşa fel încât le face de nerecunoscut.

Era în intenţia lui Alecsandri de a le face de nerecunoscut?... Înseamnă că în noua legătură se produce o redispunere a părţilor în întreg – o îndreptare a lor într-un tablou... Vezi analogia cu tabloul lui Rafael! ...a cărui imagine el o construise anterior prelucrării propriu-zise – o avea în minte ca proiect de realizat... Vezi capacitatea lui Alecsandri de a scrie conform unui plan/ „*Strigoii*"... ca scop al coordonării.

Presupunând, prin absurd, că poetul i-ar spune bătrânului că el a creat legenda necunoscută, cum ar reacţiona acesta? Cu surprindere, bineînţeles! Nu l-ar putea crede, întrucât toate legendele, deci şi aceasta, este „din bătrâni", din veacuri uitate, anonimă prin tradiţie.

...Stop! Gata cu întrebările astea care-ţi ies din gură ca dintr-o mitralieră! Mi-ai ciuruit mintea cu ele! Să trecem la concluzii... Aici să te văd!

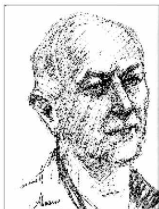
Axiomă: orice legendă este culeasă de la un purtător popular, recunoscut şi acceptat de colectivitate – cum este bătrânul. Însă Alecsandri nu a cules-o de la bătrân, acesta doar i-a confirmat că textul scris de el a intrat în circuitul oral. Deci legenda despre care vorbim nu este „un copil găsit", cum le numea în scrisoarea către Doamna Elena Cuza, ci un copil... clonat, obţinut prin inginerie... poetică.

În acest caz, Alecsandri va fi obligat, ca singură soluţie care să corespundă contextului tradiţional al circulaţiei şi culegerii legendelor, să inventeze un astfel de interpret popular şi un prilej în care a cules-o. El va construi o situaţie virtuală ca identitate falsă cu care balada coordonată de el să intre şi să fie acceptată în genul folcloric respectiv.

Şi reciproc: dacă declararea de către culegător a unui context de culegere a unei balade se dovedeşte ulterior neadevărată, atunci cu necesitate acea baladă este o legendă necunoscută, adică a fost creată de Vasile Alecsandri după reţeta arătată.

Concluzia, vreau concluzia concluziilor care să privească balada „*Mioriţa*"! Urechile cred că mi-au ajuns ca antenele parabolice, ochii mi s-au dus în fundul capului, buzele mi s-au strâns, strepezite...

E limpede ca bună dimineaţa! Alecsandri a făcut două afirmaţii privind datele culegerii baladei „*Mioriţa*"; am dovedit că ambele nu se confirmă: rezultă că balada „*Mioriţa*" este o legendă necunoscută, fiind creată de poet utilizând metoda descrisă în scrisoare către Ubicini.

COSTEL BUNOAICA
(30 august 1953)

S-a născut la data de 30 august, 1953, în localitatea Slobozia Mândra, judeţul Teleorman, într-o familie de ţărani. Poet, prozator, eseist, editor. Fiul lui Bunoaica Ion şi al Elenei (născută Sindiile). Urmează cursurile elementare în satul natal, apoi liceul la Turnu Măgurele; este linceţiat în Filologie. A fost, pe rând, lucrător comercial, merceolog, profesor la Şcoala cu clasele I-X din Iazu, bibliotecar metodist la Biblioteca Judeţeană *Ştefan Bănulescu* Ialomiţa, bibliotecar la Şcoala Gimnazială *Sf. Andrei* Slobozia.

Literar, a debutat în 1973 cu poezie a teluricului, concomitent, în revista *Patria* şi ziarul *Teleormanul*, iar în anul 1981, cu proză, în revista *Luceafărul* (cu o prezentare de Matei Gavril Albastru). Colaborează cu poezie, proză, eseu la revistele: *Luceafărul, România literară, SLAST, Convorbiri literare, Ateneu, Cronica, Orizont, Tomis, Vatra, Poezia, Flacăra, Săptămâna, Sinteze, Arcadia, Helis, Meandre, Tribuna literară, Bucureştiul literar şi artistic, Spaţii culturale* etc.

Editorial, debutează în anul 1987, în Caietul debutanţilor *Cântec pentru zorii de zi* (1983-1985) al editurii *Albatros*. De asemenea este prezent cu versuri sau proză în mai multe plachete editade de fostele Comitete Judeţene pentru Cultură, în urma obţinerii unor premii, cu ocazia participării la concursurile de creaţie literară. Obţine peste 40 de premii literare la diverse concursuri interjudeţene şi naţionale: de la premiile unor reviste la Marele premiu şi Premiul Uniunii Scriitorilor(Sighetu Marmaţiei, Suceava, Botoşani, Târgovişte, Satu Mare, Botoşani, Focşani, Râmnicu Vâlcea, Tulcea, Hunedoara, Brăila etc)

A fost membru al cenaclurilor literare *Luceafărul* şi *Dacia Felix* din Bucureşti, *Arcadia* din Slobozia. A înfiinţat şi a condus cenaclul *Mirabila sămânţă* al elevilor de la Şcoala din Iazu şi cenaclul *Artis* din Slobozia.

A înfiinţat editura *Exitus* şi a editat revistele: *Mini Playboy, Horoscop, Sud-Est*

A înfiinţat concucursul interjudeţean de poezie *Ordinea cuvintelor*, la Slobozia şi concursurile judeţene *Ştefan Tănase*, (ediţia I ,1991, la Slobozia, transferat apoi Bilbiotecii comunale şi Primăriei din Adâncata), precum şi concursul *Doina şi Ion Aldea Teodorovici* la Biblioteca comunală şi Primăria Coşereni. Timp de 20 de ani a sprijinit, a condus, a modernizat şi a dezvoltat reţeaua şi activitatea bibliotecilor publice ialomiţene. A dat o notă aparte fiecărei biblioteci, a scos la lumină, omagiind, personalităţi locale uitate. A înfiinţat şi coordonat colecţia *Oameni ai locului*, redând circuitului intern poeţii Ştefan Tănase (Adâncata), Petre Duţă(Andrăşeşti), Virgil Ţuican (Vlădeni).

Scrieri:

- **Semnul bancnotei** (în colaborare), roman, editura *Exitus*, Slobozia, 1991;
- **Dreptul la singurătate**, versuri, editura *Pod peste suflete*, Slobozia, 2000;
- **Coridorul de ceaţă**, versuri, *editura Pod peste suflete*, Slobozia, 2000;
- **Încă o umbră pe inimă,** versuri, editura *Star Tipp*, Slobozia, 2003;
- **Uciderea sinelui. Demoni sau zei**, versuri, editura *Star Tipp*, Slobozia, 2005;

- **Şi zeii se tem,** versuri, ediura *Helis*, Slobozia, 2008;

- **Noaptea cu sinele meu,** versuri, editura *Helis*, 2012 (Premiul Uniunii Scriitorilor al Filialei Dobrogea, pentru anul 2012).

Referinţe critice: Dan Simionescu, Ion Roşioru, Şerban Codrin, Gheorghe Dobre, Anghel Papacioc, Aurel Anghel, Tudor Cicu, Romeo Aurelian Ilie, Nicolae Teoharie, Titi Damian etc

Opinii:

„Toate volumele publicate până acum de autor sunt diferite ca expresie, dar Noaptea, cu sinele meu *realizează o acutizare a percepţiei lirice. Tonul este unic, personalizat, drept pentru care îl somez pe d-l Bunoaica să nu mai încerce alte experimente, cel puţin două volume, pentru a consolida în literatura română această notă de evidentă originalitate."*

(Dan Simionescu,
Helis Nr. 4 (108), aprilie, 2012)

„Noaptea cu sinele meu *este cartea prin care Costel Bunoaica şi-a consolidat vocea poetică inconfundabilă, ceea ce ar merita un mai mare şi mai adecvat răsfăţ din partea criticii literare, inclusiv a juriilor care atribuie premii după fiecare an calendaristic.*"

(Ion Roşioru, *Bucureştiul literar şi artistic*,
Anul II, nr.10, octombrie 2012)

„Este Costel Bunoaica un poet elegiac? Da. Este sentimental? Da, chiar exacerbat. El nu face experimente poetice, de cele mai multe ori fade şi sterile, ci rămâne proaspăt, adolescent în expresie. Este matur şi original. Mă întreb ce resort îi face pe aceşti poeţi să se redefinească permanent? Când spun redefinească nu mă gândesc la esenţă, la „sufletul" liric, care nu se va schimba niciodată, ci la formă, la expresia denudată cu impact maxim asupra cititorului. Să rămâi tânăr, ocolind cu eleganţă anchilozarea autosuficienţei, nu este oare dezideratul oricărui autor? Evoluţia poetului, de la volumul „ Uciderea sinelui*" până la ultimele creaţii din „Helis", nu este deloc liniară.*

Dacă „ Uciderea sinelui" *este o culegere unitară, valoroasă, „* Încă o umbră pe inimă" *ne relevă un alt autor, unul genial, limpede, de un lirism sangvin. Poemul „Cântec pentru Miriam" (*) este de departe una din cele mai frumoase poezii de dragoste din literatura română, cu un impact emoţional asemănător unui alt poem scris cu mii de ani în urmă,* Cântarea cântărilor*". În volumul „* Şi zeii se tem" *Costel Bunoaica face un uriaş pas înapoi, probabil căutând un alt registru expresiv, intuit corect şi profesionist în poeziile publicate de „Helis". De acum încolo se găseşte pe sine, îşi regăseşte spontaneitatea, lirismul, tinereţea. Din punctul meu de vedere pot afirma cu tărie că D-l Costel Bunoaica rămâne un adolescent fermecător."*

(*)Lecturând volumul „ Încă o umbră pe inimă" *soţia mea, care este franţuzoaică, dar vorbeşte şi înţelege bine româneşte, a strâns laolaltă strofele finale şi, când mi le-a arătat, am constatat cu surprindere că am în faţă o capodoperă. Este un „Cântec pentru Miriam"!, a exclamat soţia, care, printr-o extraordinară coincidenţă poartă numele Miriam. Desigur, autorul nu este obligat să-l păstreze, dar pentru doamna mea acesta va fi cântecul ei. Îl includ în antologie (Antologia poeţilor din zodia HELIS), chiar dacă D-l Bunoaica va reţine şi forma iniţială.*

(Dan Simionescu, Adolescentul perpetuu,
Edinburgh 28.04.2011)

NOAPTEA, CU SINELE MEU

de Costel Bunoaica

„Gâlceava" dintre Eu şi Sine

Instantaneu, în finalul lecturii volumului de poezii **NOAPTEA, CU SINELE MEU** al poetului Costel Bunoaica, ed. Helis, Slobozia, (2012), 104p., îmi răsar din străfundurile memoriei fascinantele versuri eminesciene: *„Şi din a chaosului văi,/ Jur împrejur de sine/, Vedea ca-n ziua cea dintâi/ Cum izvorau lumine/."* Desigur că puntea este aruncată de pronumele reflexiv în acuzativ precedat de locuţiune - în cazul versului eminescian-, iar în titlul volumului, de acelaşi pronume reflexiv, tot în acuzativ, de data aceasta substantivizat şi însoţit de adjectivul posesiv, dar şi de inspirata metaforă-simbol a nopţii.

Acest pronume reflexiv, cu profunzimile-i nebănuite, a incitat, incită şi îndeamnă la reflecţie prin sensurile sale cele mai adânci şi ascunse, după cum Constantin Noica a demonstrat-o în excelentele sale eseuri din „Cuvânt împreună despre rostirea românească", unde filosoful îi propune şi îi descoperă o ingenioasă arheologie. Din punctul său de vedere, Sinele (substantivizat) nu se confundă cu Eul, ci, mai degrabă, reprezintă desprinderea de Eu, devenind o conştiinţă mai adâncă, o expresie activă a lucidităţii Eului, o conştiinţă etică. Mai mult chiar, Sinele stă permanent, în limba română, în cumpănă, cu Sinea, căreia îi proiectează lumină, scoţând-o din întuneric.

Să ne întrebăm dacă Eul şi Sinele alcătuiesc o pereche absolută precum Yin şi Yang (la orientali), Logos şi Eros (la greci), Animus şi Anima (la romani), ori se află într-o permanentă confruntare, într-o „gâlceavă", ca să folosim un termen cantemirian. Este o întrebare tulburătoare, de conştiinţă, pusă pentru întâia oară de vechii greci şi transformată în religie, din moment ce au pus-o deasupra intrării cetăţii („Cunoaşte-te pe tine însuţi!", adică în traducere liberă, „Recunoaşte-te în sinele tău!") care cere permanent, din Antichitate şi până azi, noi răspunsuri artistice.

De aici, probabil, această asociere „bizară" care s-a realizat în străfundurile conştiinţei mele. Este clar că le apropie ideea de călătorie: una intergalactică, demiurgică, a lui Hyperion printre văile chaosului, într-o noapte absolută, apropiindu-se de locul genezei, cealaltă, labirintică, dinspre Eu spre Sine, într-o noapte morală. Ambele spre lumină, spre Demiurg – spre Dumnezeu.

Trebuie observat însă că Sinele este o preocupare mult mai veche a poetului. Am în vedere volumul de versuri (şi scurte eseuri) **„Uciderea sinelui. Demoni sau zei"** (ed. Star Tipp, 2005, Slobozia). Reţinem două dintre consideraţiile autorului care justifică preocuparea: *„Scriu o scrisoare către Dumnezeu. Îi spun că Eu, cel care sunt fără umbră, mă dezic de lumină [...]. Celălalt eu, care sunt tot eu, cel cu umbra de un stânjen-şi-un cot, îi spun că, sigur, Eu pot [...] să mă joc de-a lumina."* Tot în acest volum, încă o frază cu miez care face trimitere directă la volumul de faţă: *„Mi-am ascuns Sinele de sine, să nu se vadă pe El însuşi dăruit murdăriei şi decăderii lumeşti".*

În felul acesta, ajungem la tema cărții de față, un volum extrem de bine articulat, care demonstrează, prin forma inteligentă de organizare a materialului poetic, că poezia, pentru Costel Bunoaica, este un mod superior de existență spirituală. Aici el propune unui cititor avizat o călătorie demiurgică a Eului spre Sine, într-un univers desacralizat, așa cum un înotător se zbate, într-o apă infectă, cu ultimele puteri, să ajungă la mal, pentru a trage în piept aerul proaspăt și tare. Desigur, călătoria este una spirituală, alegorică, permanent întreținută de cearta dintre trup și suflet, după cum chiar poetul sugerează. Alegoric, bazinul cu apă infectă poate fi la fel de bine un pustiu: *„Pustiul începe cu mine/. Rămân în ruina asta de trup. Mucegăită. Și udă. Unde viermii buchisesc la hrisoave. Unde nebunia asudă"(p.7)*

Chiar din debutul volumului, poetul îi întinde cititorului capcana ludicului printr-o excelentă parodie în care comprimă timpul existenței la banalitatea unei săptămâni: *„Luni îmi plouă, marți îmi ninge, miercuri nu îmi mai ajunge/ nici să trag un strop de fum. Sunt bezmetic...! Nici n-am cum/ să fiu altul zi de zi. Sunt așa de când mă știu./ Merg pe gard, de drum mă* ***țiu****, dau cu vaca-ntr-o căciulă.../ Nici un latră nu mă câine./ Sunt pe jumătate bun. Doar să beau./ Să-njur. Să fur./ Urlu, când nu spun nimic. Tac, când am ceva de zis./ Mă-mpiedic de neteziș. Merg pe stradă pe furiș."* Există aici un vers de o extremă concentrare, cu trimitere subtilă, ironică, la valurile de obstacole de trecut până să se ajungă la desăvârșirea artistică: *„Mă-mpiedic de neteziș."* Tot aici mai există un adjectiv care concentrează exact imaginea creatorului, încarcerat teribil între Eu și Sine: *bezmetic* - termen care va deveni cuvînt cheie al volumului.

De aici încolo, autorul propune cititorului mai multe căi de străbătut și de explorat în această călătorie. Doar că realitatea este permanent reflectată printr-o oglindă concavă care „inventează" o altă realitate. Altfel spus, la început se proiectează în ea Eul, urmând ca în finalul acestei proiecții labirintice să apară, în splendoarea sa artistică, Sinele. Demersul poetic este susținut de motivul literar al umbrei, proiectate când peste Eu, când peste Sine, sporind ambiguitatea disocierii și limpezimii, menținând mereu imaginea acelui ins bezmetic, dezorientat:

„Mă dezbrăcasem de mine, zorit fără niciun fel de migală,/ ca și când ar fi murit,/ iar cealaltă, plecată, în dușmănie, la școală,/ trăgea la răspundere un măr înflorit"

„Se făcea că umbra care mă îmbrățișa,/ degeaba se târa pe strada unde ceasurile au stat" (p.13)

„Undeva, între mâine și ieri,/ sinele meu a săpat o tranșee prin toamna zglobie" (p.20)

„Poate nu știu să sparg peretele dinspre realitate. Cu brutalitate/ dau într-o parte carnea mea unsuroasă; o debarc de pe oase/ într-o haită de lupi"(p.21)

„Umbra, întemnițată în mocirla din noi" (p.23)

„Mi-e milă, umbră, de tine și nu mai stai în picioare"(p.29)

„Am fugit de sinele meu./ Vinovat, m-am ascuns într-o geană de leu" (p.30)

„Suflarea rătăcea, schiloadă, cu umbra trasă la rindea, prin văgăuni./ Iar carnea-mi, tolănită pe tăciuni,/ cu pașaport în alb,/ cu numele schimbat, se lăfăia pe mese de spital" (p.35)

„Aici duhul de trup se desparte. Unul e aer iar altul e lut" (p.42)

„Năpârca sinelui din oase mă soarbe" (p.52)

„Sufletul îmi era vânt. Trupul, un oracol murind" (p.58)

Nu întâmplător volumul debutează cu excelenta parodie a insului bezmetic, debusolat, pentru care timpul, scurs uniform, este întrerupt doar de momente de scurtcicuitare care-i trezesc conştiinţa. La început este doar mocnirea vulcanului care, într-un bolborosit discret, îşi va arunca lava fierbinte de sentimente, trăiri, frământări, remuşcări, chinuri - toate având ca numitor comun patima nestinsă a creaţiei -, cu o constanţă metronomică, anticipând acea izbândă beethoveniană spre lumină, spre viaţă. De fapt, cititorul va descoperi două feţe ale aceluiaşi chip: una angelică, alta predominant demonică:

„Cine eşti tu, înger domol, care împarţi călimara/ vieţii în două? Urmele tale miros a formol" (p.9)

„Trăiesc în ruşine./ Mă zbat în păcat./ Mocirla e propriul cămin" (p.10)

„În deşertul meu interior/ nimicnicia doarme picior peste picior" (p.28)

„Un gând şchiopătează, proaspăt fardat;/ altul alunecă insidios pe poarta unui versant" (p.32)

„Cobor din cântatul unui cocoş şi trag după mine puhoiul ruşinii" (p.33)

„Sinele, fără lecuire, lipea cu sârg afişe cu portretul ticluit pe frunze" (p.33)

„M-am decis, Părinte; mă-mbrac curat în pielea unui drac" (p.35)

„De tine nu am frică, moarte! De viaţă mă tem ca de leul flămând" (p.38)

„Ruina asta de trup/ stă încă ascunsă după ziua de ieri" (p.66)

„Linia vieţii îmi spune că am ajuns la graniţa dinspre apus" (p.70)

„Sunt obosit. De multe mi-e sete. Fugiţi de aici gânduri şirete!" (p.90)

În acest plan, predomină motivul literar al îngerului (mai rar heruvimul) care îl însoţeşte, pierzându-şi şi el sacralitatea, înotând alături cu Eul în profan, luând uneori chipul demonului, nemaiputând fi deosbit de acesta: *„înger chefliu, istovit"*, *„înger meschin"*, *„înger domol"*, *„înger ratat"*, *„îngeri de lut"*, *„demoni bizari"*, *„îngeri nedemni"*, *„îngeri scăpaţi de sub control"*, *„îngeri pigmei"*, *„înger turbat"*, *„înger de serviciu"*, *„înger spiţer"*, sau chiar *„Înger Necurat"*. Călătoria este una iniţiatică, spirituală, sugerând, de fapt, imensa combustie a creatorului, ce presupune, înainte de toate, străbaterea Purgatoriului poeziei şi al vieţii care înseamnă: dezamăgire, singurătate, puţinătate sufletească, deşertăciune, oboseală, frică, ruşine, teamă de moarte, vise strivite.

Zbaterea este vulcan mocnit. Poetul se simte izolat de lume. N-are decât un singur sprijin: pe Dumnezeu. Uneori se mulţumeşte doar să-l evoce, destăinuindu-i-se:

„Stăteam la taclale cu Dumnezeu şi-i povesteam cât de orb/ este sufletul meu" (p.15)

„Dumnezeu o să-şi dezbrace sfinţii chiar în războiul în care joc eu" (p.

„Dumnezeu şi-a întors mereu faţa spre mine" (p.37)

„Nu bănuiam că Dumnezeu a bătut palma cu Îngerul Necurat" (p.53)

De cele mai multe ori, simte nevoia să-l invoce. Invocaţia înseamnă adorare, chemare, rugă, reproş, îndeplinirea unei dorinţe, confesiune, speranţă, dar mai ales ajutor:

„Doamne,/ ce frumuseţe mi se arată...!" (p.62)

„O, Doamne, în curând o să mă ia de bărbat" (nebunia, n.n.) *(p.62)*

„Doamne, sunt aproape de tine, şi totuşi departe" (p.70)

„Fă-mă, Doamne, primăvară, să înverzesc dacă mai pot/ peste ochiuri de năvod" (p.97)

„Şi mai dă-mi, Doamne, noroc, să trag umbra lin pe dreapta" (p.97)

Ajungem la finalul unei călătorii prin labirintul vieții și al creației, într-un univers desacralizat, având ca simboluri temporale momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpurile (toamna și primăvara), vârstele omului (copilărie, adolescență, maturitate) până când oglinda concavă începe să-și aplatizeze marginile pentru a da la iveală poetul (autorul biografic, concret), surprins, simetric, tot într-o manieră parodică în care moartea e văzută ca un împărat bizantin: *„Povestește, poete Bunoaica, pe unde-ți faci veacul?/ – se freacă hoțește de mine - hăis./ Mâine, în zori, înflorește dovleacul și tu iarăși nu te-ai trezit!/ Tot mai ești hăbăuc...!" (p.76)* Tot în acest poem autorul imaginează o ieșire din malaxorul frământărilor și al bezmeticiei printr-o încântare inocentă în fața naturii care dă să explodeze primăvara: *„Închină-te și privește minunea: peste oraș s-a năpustit un cais!/A crezut că-i haiduc și a mitraliat năprasnic văzduhul/ cu alice de flori"* (p.76)

Cititorul descoperă și o subtemă discretă a volumului care, desigur, nu putea să lipsească, și anume iubirea, cu tot ceea ce înseamnă ea, adică visare, patimă, durere, regret, oboseală, admirație, fericire:

„Gândindu-se la tine, plopii s-au frânt de dor" (p.17)

„Istovit am ajuns la marginea lumii./ Departe de iubire, de tine departe" (p.41)

„O, dar inima mea este o adevărată ruină (p.59)

„E vară înaltă. Tu te-ai culcat.../ Și-ai lăsat deschis visul să mă soarbă" (p.61)

„Lipsește jumătate de fericire./ din iubire a rămas o perorație. În rest: vicleșug, iluzii și migrație" (p.70)

„O, dar viața mea nu se grăbește! s-a oprit să respire într-o mică iubire. Priviți-o cum trândăvește" (p.77)

„Acum sunt ferice!/ Cu viul semnez. Pe viscol mă jur, frumoasa mea Euridice" (p.84)

„Dacă aș respira, aș murdări aerul cu dragostea ta!" (p.91)

Originalitatea volumului nu este dată numai de această ingenioasă călătorie a Eului spre Sine, pentru a se redescoperi Poetul. Versificația modernă este pusă în slujba demersului artistic în care versurile lungi alternează cu cele scurte, multe având rimă interioară și, transpuse într-o tehnică desăvârșită a ingambamentului, ritmul interior trepidant întreține zbaterea lăuntrică. Cititorul, domic să savureze o poezie rafinată, are bucuria să descopere imagini poetice unice, realizate în metafore de mare rafinament – semnul inconfundabil al unui mare talent:

„Aș bea tot iadul din privirea ta" (p.6)

„Țâfnoasă, toamna a alungat un fluture spre foc" (p.14)

„Primăvara tocmise un borfaș să dea lovitura de grație în visteria florii de tei" (p.17)

„În grădină, Moartea joacă șotron printre nori" (p.27)

„Toamna a luat în arendă o palmă de cer" (p.39)

„Universul dormita în lanul de maci" (p.54)

„Vinovat de timpul ratat, verdele se plictisise în frunze" (p.65)

„Bezmetică, toamna se dărâma cu zgomot, în rafale" (p.66)

„Strigătul vântului se mai aude dojenind verdea zăpadă" (p.91)

„Împodobisem camera cu nemișcarea mea" (p.101)

Cu asemenea imagini de o propețime tulburătoare, Bunoaica își așază poezia pe vârful cel mai înalt al Parnasului, adică în ipostaza care îi stă cel mai bine. De zeiță. Zeița artelor.

Volumul – o sărbătoare. **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

DESPRE ÎNTOARCERE ŞI PLECARE, CU DRAGOSTE

Eu mă întorc totdeauna. La plecare mi-e greu,
dar, puțin mai târziu, după ce carnea mea împăcată cu
sufletul dau mâna ca doi cunoscuți, mă aşez iar în mine.
Şi de abia atunci îmi vine pofta de a lega lucrurile
unul de altul, cum se leagă zaua în lanț, cum se înlănțuie
ziua cu noaptea. Încet îmi revin. Intru apoi în aceeaşi
cărămidă. Şi cărămida în zid.
Nici nu ştiu dacă e viața sau uşa cea pe care după mine
o închid.

Uşa, ca şi viața, contează. Ele îți apropie cursul sau ți-l
îndepărtează, cum, uneori, noi înşine ne apropiem sau ne
îndepărtăm de noi înşine. Şi devenim ploi. Sau război. Sau
umbra celor ce-am fost: un gunoi din prea multul gunoi.
Atunci întoarcerea e departe. Plecarea răstignită pe deal.
Şi cât mi-am dorit să închid iubirea într-un sământar!

Eu mă întorc totdeauna. La plecare mi-e greu şi aş vrea să
urăsc depărtările, deşi, Doamne, mă iartă! iubesc cu disperare
plecările. Căci există plecare şi o altă plecare. Cum şi
întoarcere există la fel. Cum mă deosebesc eu de mine şi
iubirea de o însăşi iubire. Cum tu, cea de azi, nu te
regăseşti în umbra de ieri.
De aceea spun că există plecare şi o altă plecare. Cum
întoarcere există la fel. Cum există iubire în ură. Cum există
blestem în blestem.

Eu mă întorc totdeauna. La plecare mi-e greu, deşi,
mai devreme sau mai târziu, carnea mea ca şi sufletul meu
se vor împăca iarăşi cu mine. Să pot redeveni cuminte.
Şi harnic. Şi rău.
Ca un roi de albine.
Ca un lup.
Ca un zeu.
Fără cuvinte, aşez piatra în formă. Şi forma o torn, resemnat
şi dibaci, peste piatra de jos. Peste cea pe care calci.
Astfel, zidesc pasul. Locuri. Poteci. Să-mi fie târziul departe,
şi aproapele tălmăcit în amiezi. Niciodată uitate în vise.
Sau în oasele reci.

O, Doamne, dacă aş chema şi-aş ruga să-mi cadă la picioare
sfârşitul, oare, şti-voi sigur, vreodată, cât de mult am iubit asfințitul ?!

LUCRURI OBIŞNUITE, OAMENI OBIŞNUIŢI

În clipa aceasta,
lucrurile există în ordinea în care ochiul meu vertical
le-a fixat. Forma, dimensiunea, culoarea, sunt aşa cum au fost;
chiar şi aerul crud şi raţional, din aceleaşi insidioase
şi tăcute păcate, e încărcat de trădare. De ură. De viaţă.
De viaţă plină de moarte.
Oamenii obişnuiţi fac lucruri obişnuite, mi-ai spus:
mai mor,
mai trăiesc. Si, din când în când, fac dragoste. Uneori, chiar
vorbesc.

Oamenii obişnuiţi mi-au spus că lucrurile obişnuite nu mint.
Sunt cuminţi. Drepte.
Se strigă între ele pe nume ca şi când fiinţele n-ar mai fi fiinţe,
ci, acolo, nişte nimicuri obscure. Nişte putregaiuri
dintr-o oarecare pădure.

Oamenii obişnuiţi –mi-ai mai spus, sunt asemenea
lucrurilor obişnuite. Neînsemnaţi. Modeşti. Toleranţi. Şi utili.
Un fel de lume aparte. Trandafiri fără spini.
Cu viaţa semănată în moarte. Cu moartea culcată
în lutul divin.
Locuiesc în case cu acoperişuri sădite-n pământ. Au ochiul
de noapte. Au fruntea de vânt.
Şi toate li se întâplă la timpul trecut.

ÎNLĂUNTRU, DOUĂ JIVINE

Noapte după noapte aştept. În odaie e bine. Şi rău.
Nu las pe nimeni să intre. Înlăuntru sunt eu şi cu mine.
Şi o parte nevăzută de lume.
Să iasă cine sau ce ar putea?
Duhul meu? Carnea mea? Aerul blând al iubirii divine?
Înlăuntru sunt doar eu şi cu mine.

Strâng cerul în pumni şi pumnii la piept. Fruntea o
ţin sprijinită de-o stea. Trec îngeri chilugi. Trec şi
îngerii drepţi. Şi umbrele plânse din neîmplinitele morţi.
Mie mi-e bine. Uneori, îmi e rău. Când viaţa se întoarce cu faţa
spre mine. Când ceea ce fac se scufundă-n lumine. Când,
temător, îi vorbesc unui zeu. Atunci, Zână Bună, sunt eu,
cel care fuge de mine. Cel care nu are noroc. Şi sânge în
vine. Cel care trăieşte, azi, iubirea de mâine.

Noapte după noapte aştept. Sângele se îngroaşă-n artere.
Pleoapele-mi cad ruginite. Ca nişte lacăte. Grele.
Întunericul mă frige. Mă arde.
Unde sunteţi, lacrimi ale mele? Unde eşti, lumină ucigătoare
de stele? Inima mea preamăreşte căderea, n-o plânge.
În odaie e bine. Şi rău. La masă sunt eu şi cu mine.
Dincolo de casă înfloreşte iubirea. Şi în ea Dumnezeu.
Strâng cerul în pumni şi pumnii la piept. Aştept să se
piardă mirosul de fiară-n deşert.

Noapte după noapte aştept. În odaie e bine. Şi rău.
Nu las pe nimeni să intre. Înlăuntru sunt eu şi cu mine.
Şi-o parte nevăzută de lume.
Să iasă cine sau ce ar putea?
Duhul meu ? Carnea mea? Aerul blând al iubirii divine?
Înlăuntru sunt doar eu şi cu mine.

(din volumul *Uciderea sinelui. Demoni sau zei,*
editura *Star Tipp,* 2005)

FLORIN M. CIOCEA
(11 iunie 1957)

Se naşte în satul Retezatu, com. Stelnica, judeţul Ialomiţa, fiul lui Mitu şi al Anicăi, agricultori.

Studii: Institutul de Marină, Constanţa, Facultatea de Navigaţie.

Scrieri:

- **Nemaipomenitele isprăvi ale lui Florin Ciocea la Capul Bunei Speranţe**, editura „Pod peste suflete", Slobozia 2002, 140 pag.
- **Pe mările şi oceanele lumii**. editura „Ialpress", Slobozia, 2006, 80 pag.
- **Concubinajul perpetuu dintre diavol şi om sau scurtă dizertaţie despre Iad, Rai şi Raiad**. editura „Helis", Slobozia 2007, 154 pag.
- **În Rai, prietene, totul este perfect.** editura „Helis", Slobozia, 2007, 208 pag.
- **Studiu sociologic despre anxietăţile limbricilor împăiaţi**, editura „Helis", Slobozia, 2010

Opinii:

„Pentru început, ne vom apleca asupra „Studiului sociologic... "*, un volum de poezii (unele cu nume, altele cu numere), completat spre final cu proză. Ce se poate găsi în acest volum? Poezie de dragoste, de critică socială şi uneori chiar poezie filosofică. Şi toate, în stilul, marcă înregistrată, Florin Ciocea: adică ironie la tot pasul, şi odată la doi paşi, vulgarităţi[...]*

Aruncând un ochi şi peste prozele poetului Ciocea, aş îndrăzni să spun că şi ele sunt tot poezii, dar scăpate de sub control, idei care s-au răzvrătit şi nu au vrut cu nici un chip să se încadreze într-un minim de canon poetic, adică că nu s-au vrut versuri. Că de altfel, avem dinainte, aceeaşi efervescenţă ironico-lirică, care le face foarte uşor de parcurs şi mai ales de înţeles. Aş menţiona ca semnificativă, proza „Moaştele Sfântului Papintie"*; şi asta pentru că demonstrează încă o dată că unele adevăruri zac ascunse în stări de fapt, pe care le descoperi numai trăindu-le: „- Vezi, îmi spuse prietenul, întâmplarea asta te-a lecuit pentru totdeauna de credinţa în moaşte şi alte artefacte. – Deloc! Acum cred în ele mai mult ca oricând, eu şi ceilalţi doi, Papi şi Marius. Sfântul PAPINTIE ne-a vindecat de băutură pentru totdeauna şi ne-a ajutat să devenim ceea ce suntem: eu, directorul celei mai renumite şcoli din oraş, iar Papi şi Marius, respectaţi oameni de afaceri".*

(Romeo Aurelian Ilie - Florin Ciocea & Dan Elias)

„Volumul de poezii ÎN RAI, PRIETENE, TOTUL ESTE PERFECT demonstrează cum nu se poate mai bine ce experienţe de cunoaştere capătă cel care, legănat de necuprinsul apei, doreşte raiul, care este pământul pe care totul este perfect ca ideal poetic.[...]

Poezia lui Florin Ciocea arată direct ce descoperiri face un poet când umblă în lada de zestre a rostirii, peste care se așternuse parcă o neverosimilă uitare.

Și în mod sigur ca un Pillat contemporan cu noi, omul acesta blând și potolit duce cu el blestemul poeziei.

Voi face și câteva incizii didactico-textuale, un mic inventar pentru a separa rostirile de contextul spre a stârni interesul citirorului de a leregăsi în contextul integral.

Motive poetice: apa, fluidul, marea („...e tânguirea celui frenetic năruit") omul – pasăre, eternitatea ca timp și spațiu al poeziei, corabia care pornește în sus spre stele, motivul sufletului („ca rădăcină și sămânța țăranii/ cheia fântânii adâncului, sufletul e lacrima mea"). Aici o deosebită metamorfozare din imaterial în fluid și o inversare gravitațională („liniștea Domnului slobozitu-s-a din preaînalte izvoare...rădăcinile înalță către soare efluvii de glorie"). Lacrima e picătura fluidului.

Comparții : „pasăre cu aripi cât lumina", „sângele ca o lance frântă", „rugăciunea de seară ca o salvă de mitralieră"

Metafore: „izvoare de arșiță", „trandafirul o lacrimă"

Epitete simple și ornate: « caii stinși ai furtunii »,

Poezii care se susțin în cuvinte puține.[...]

A continua demonstrația că ne aflăm în intimitatea poeziei autentice ar fi și inutil și prea angajant din partea mea. Ar trebui să mai scriu încă o carte în care să transfigurez emoția lecturii."

(Aurel Anghel, „Concubinajul perpetuu dintre Diavol și Om")

1) „Concubinajul perpetuu dintre diavol și om"

„O carte excepțională. În afară de faptul că a fost citită imediat în original, studenții au tradus-o, în colaborare bineînțeles, chiar bine, pentru colegii și prietenii lor.

Dar ce face această carte așa de specială? Faptul că autorul transpune realitatea imediată, palpabilă, într-o dimensiune fantastică, ceea ce accentuează mesajul inoculat în text. Unele povestiri fac satiră pură, altele sunt impregnate de poezie, altele dezvăluind acea trăsătură candidă și lipsită de inhibiții a bărbatului matur care, de obicei, își ascunde cu grijă aceste porniri ancestrale. Nu sunt neapărat povestiri umoristice, cu tot umorul savuros pe care-l incumbă, ci mai degrabă radiografiază o latură a complexului freudian din altă perspectivă. Accentuează o dimensiune tragică, ca la Poe și alta kafkiană ca nuanță, dar fără a-i pastișa pe cei doi."

2) „Studiu sociologic despre anxietățile limbricilor împăiați"

„Cartea a avut același parcurs (citită rapid, tradusă, comentată). Ce am spus despre primul volum este valabil și pentru al doilea. Combinația de poezie și proză este foarte fericită, fiindcă poezia din prima parte, nerespectând nici un canon, face sublim trecerea la proza din partea a doua."

3) „Pe mările și oceanele lumii"

„Un jurnal de bord minunat, o lume care a existat și nu mai există, văzută prin ochii unui tânăr de douăzeci de ani. De ce este prețios acest jurnal? Din simplul motiv că flota de pescuit oceanic nu mai există, iar acea „familie" a pescadoriștilor „evadați" provizoriu de după cortina comunistă s-a dus. Chiar dacă s-ar reînființa acum, n-ar mai fi aceeași. Păcat că sunt așa multe greșeli de tipar. Volumul ar trebui reeditat, dacă este posibil și chiar adăugat material, dacă există.

P.S. – Traduceri de „uz intern" au fost făcută după aproape toate cărțile recenzate și vă asigur că au fost citite de sute de persoane. Traducerile pentru edituri sunt altceva, implicând multă responsabilitate și mai ales o relație directă, contractuală, între editură și autor."

(Dan Simionescu - Los Angeles, 25 noiembrie 2011)

CONCUBINAJUL PERPETUU DINTRE *DIAVOL* ŞI *OM* sau SCURTĂ DISERTAŢIE DESPRE *IAD, RAI* ŞI *RAIAD*

de **Florin M. Ciocea**

Pământul, ţinut fabulos - călătorind între Rai şi Iad

Are Gheorghe Dobre un dar al lui, de invidiat, de „a prinde" oamenii dintr-o singură privire. Nu numai ca persoane fizice, ci mai degrabă îi scrutează pe dinăuntru. Nu firea îl interesează, ci picătura lor dumnezeiască, adică talentul. Nu mai ştiu exact când şi cum a făcut rost de poeziile lui Florin Ciocea. Eu l-am descoperit mai întâi în paginile revistei noastre cu scurte eseuri, având un miez aparte, care mi-au atras atenţia. Aflând că vin la Slobozia, Gheorghe Dobre a şi pus de un cenaclu la cofetăria cunoscută, unde erau Bunoaica, Neşu, Buzu, bineînţeles Codrin şi alţi câţiva. Între ei, un ins cu barbă, mustaţă şi păr creţ, roşu în obraji, cu o privire albastră ce mă cântărea cu o anume cuminţenie şi cu un zâmbet de parcă ar fi vrut să mă întrebe ce mai fac. „El e Ciocea din revistă," l-a prezentat scurt. S-a ridicat, cercetându-mă cu o privire blândă, am avut parte de o strângere de mână ca de copil timid. Altădată, nu la prea mult timp, Dobre, tot scurt: „Haideţi cu noi la Stelnica, pe malul Dunării, la stână!." L-am privit mirat, fără să-l întreb. „O să vedeţi acolo." Ce-i acolo, cititorul a putut afla din excelentele pagini din revista noastră, ale Florentinei Dalian. Ciocea a fost cândva marinar pe un vas de pescuit oceanic, „Polar." Acum descopăr că este un fel de boiernaş de-al locului, adică stăpân peste pământ, are ciobani, oi, măgari, câini, livezi, stână, dar mai ales o baracă având toate utilităţile, unde se poate trage un chef (vreau să zic banchet spiritual) în deplină libertate.

Îl privesc, îl cercetez pe furiş şi nu prea pot înţelege după chipul său delicat, discret, degajat, cum ar fi putut fi marinar, adică descins dintr-o odisee în sensul pe care eu îl cunoşteam din căţile lui Jean Bart, Radu Tudoran sau Jules Verne. Nu mi-l puteam închipui nici în ipostaza de energic proprietar actual de pământ, mai ales că înfăţişarea lui fizică nu-l prea avantajează. M-a derutat mereu contrastul între naturaleţea mişcărilor şi a vorbei lui, condiţia de lup de mare sau de proprietar energic şi cea de scriitor. Şi totuşi, el a scris **„Pe mările şi oceanele lumii"** – un excelent jurnal de călătorie pe mare, tot el a publicat volumul de versuri **„În Rai, prieteni, totul este perfect."** M-a surprins apoi cu un volum de proză, având un titlu incitant, **„Concubinajul perpetuu dintre Diavol şi Om sau scurtă disertaţie despre Iad, Rai şi Raiad"** editura HELIS, Slobozia, (2007), 156 p., pentru ca în 2010 să am pe masa de lucru un volum de versuri şi proză cu un titlu, de data aceasta derutant: **„Studiu sociologic despre anxietăţile limbricilor împăiaţi"** editura HELIS, Slobozia, (2010), 158 p. Un om al contrastelor, un scriitor al contrastelor. I le citesc pe toate de mai multe ori căutând să percep Omul şi Scriitorul. Sunt nehotărât despre care dintre cărţi să scriu. Grea opţiune. Nu eu m-am hotărât, ci el m-a ajutat. O noapte întreagă, la stână, l-am ascultat povestind

aventurile de pe mări şi oceane, dar mai ales la ţărmuri, cu totală generozitate şi risipă de talent. Era suficientă câte vreo întrebare a vreunuia dintre cei opt-zece ascultători şi imediat începea altă poveste, fără să-ţi mai dai seama când se sfârşeşte una şi începe alta, toate spuse cu un farmec aparte, toate cu un miez profund, mângâindu-ne cu privirea lui cuminte. Înregistrat, ar fi ieşit un volum de povestiri fantastice...

Am în faţă volumul de proză cu exact şaizeci şi şapte de texte, greu încadrabile într-o anumită specie literară: eseuri, scurte povestiri cu tentă umoristică, satirică, fantastică, anecdotică, politică, multe schiţe în sensul clasic ce vizează pulsul societăţii de azi, dar şi excepţionale nuvele la graniţa dintre real şi imaginar. F. M. Ciocea explodează aici ca un prozator matur, având conştiinţa lucrului temeinic făcut, luându-şi ca interlocutor mai mereu un cititor-ţintă, pe care-l numeşte cu sinceritate *prietene*, susţinându-şi astfel tonul confesiv şi ţinându-l aproape.

Posedă bine ştiinţa organizării textului. Mai întâi, într-un scurt eseu introductiv îşi justifică opţiunea pentru numele de Raiad (cuvânt inventat de el), *„zona care delimitează Raiul de Iad, mai întinsă decât Raiul şi Iadul la un loc". „Acolo îşi fac veacul cei care nu au fost nici prea puri şi nici destul de răi. Încercaţi să vedeţi",* continuă el. „Cu ochii minţii şi în profunzimile lor morale", aş completa eu.

Meticulos, face o pregătire subtilă cititorului pentru a-i stârni curiozitatea şi pentru a-l introduce în acest spaţiu geografic fabulos prin scurte eseuri cu mare încărcătură lirică, având titluri mai mult decât sugestive, dar mai ales cu denumiri foarte plastice: „Furtuna" *(„Vântul aleargă neobosit pe suprafaţa mării")*, „Delfinii" (*„Oamenii buni renasc într-un pui de delfin şi invers"*), „La Polar" (*„Valurile murmură la nesfârşit pe acelaşi ton"),* „Ploaia" *(„Neliniştile oamenilor se topesc odată cu ploaia în imensul ocean")*, „Algele" *(„Mirajul pădurilor virgine pune încet stăpânire pe fiinţa scufundătorului")*, „Păsările" (*„Zeci de mile aleargă în întâmpinarea furtunii fără să bată odată din aripi"*), „Pescuitul" (*„Pescuitul industrial e câteodată un masacru"*), „Solitarii" (*„Noi înşine devenim solitari anonimi în cea mai mare parte a existenţei"*), „Meduzele" (*„Dansul lor executat în mii de exemplare te face să uiţi că eşti un intrus"*), „Vânturile" (*„Vânturile domoale, tari, uscate, umede, reci au un farmec aparte. Dacă ştii să le asculţi, poţi afla multe secrete"), „*Melcii" *(„În cochiliile lor au învăţat să nu se teamă de timp"),* „Monştrii marini" (*„Au cerut cumva un loc la grădina zoologică?"), „*Abisul" (*„Este spaima care trăieşte în sufletul nostru"),* „Corăbiile fantomă" (*„Dacă auziţi numele vostru răzbătând în tăcere, probabil vă strigă"*), „Fantomele în general" (*„Ne naştem cu câteva fantome în cârcă"),* „Coralii" (*„Dumnezeu când a creat coralii a fost foarte bine dispus"),* „Peştii" (*„Mii de culori, viaţa mustind pe fiecare centimetru pătrat"*).

Trecerea spre spaţiul geografic şi moral, numit simbolic Raiad, este făcută, în continuare, printr-o incursiune prin ţinutul fabulos al legendelor, toate spuse cu farmecul unui povestitor arab. Drept călăuză pentru cititor, recurge la un personaj aflat la limita fabulosului, prin absenţa oricăror detalii, Doctorul. În foarte scurtele povestioare cu sens alegoric descoperi o rară combinaţie între experienţa uluitoare, fabuloasă şi calmul sfătos al autorului: „Doctotul cumpără ţigări", „Trăiesc crocodili în Marea Roşie", „Peştele baron vorbitor", „Capra somaleză", „Diamante în Namibia", „Planeta liberă." În schiţa „Interviu cu un peşte spadă",

autorul este pe post de reporter. Un peşte spadă, în timp ce joacă table cu Doctorul, îi dă un interviu al cărui final este plin de miez. Îl citãm spre savoarea cititorului:

„-Domnule spadă, ce părere aveţi despre submarinele nucleare?

-Mizerabilă, spuse aruncând zarurile.

-Fumaţi marijuana?

-Numai ţigări Carpaţi de export.

-Vă plac femeile?

-Au fost întotdeauna lipsite de gust.

-Ce credeţi despre scafandri?

-Scafandrii sunt nişte peşti proşti. Până când vor învăţa să meargă prin curentul Orientului Mijlociu, arabii, de prea multă lene, se vor îneca în petrolul lor. Dolarii reîntorşi pe locurile natale, cu memoria ştearsă, vor face un salt semnificativ la Ierusalim."

Este fascinant contrastul între omul aparent simplu, modest, din faţa ta şi celălalt, Scriitorul, cel pe care-l descoperi şi-l redescoperi în fiecare dintre povestirile sale. Temele lor sunt cele obişnuite, aşteptate, aparent banale: viaţa de marinar, descinderile acestuia în porturi, contrabanda de rigoare, discuţii cu extratereştri, viaţa la ţară, afaceri, vrăjitorii, politica. Se perindă prin faţa cititorului o extraordinară gamă de personaje – lumea ce populează acest imperiu al Raiadului: politicieni veroşi, impostori, creduli, beţivi, ţigani, arabi, europeni, negri, ucigaşi de profesie etc.

Excelentă este „Vânătoarea va începe în zori." Aici scriitorul explorează impactul pe care-l trăieşte marinarul coborât de pe navă cu o altă civilizaţie. Eroul nostru, căruia autorul îi ascunde numele în toate nuvelele, coboară de pe vas în Cape Town. Sensurile profunde ale frazei de început cititorul le desluşeşte pe măsură ce urmăreşte evenimentele: *„Oraşele seamănă cu locuitorii lor. Unele sunt vesele, altele sobre, atmosfera degajă mult lirism, în fine, unele oraşe, pur şi simplu te înspăimântă. Cape Towne are câte ceva din toate."* Marinarul nostru merge la întâmplare pe bulevardele oraşului unde întâlneşte *„figuri neutre ca la mumiile egiptene*." Este acostat de un ins care-l nedumereşte cu o întrebare: *„Domnule, dumnevoastră sunteţi prietenul meu? Îmi daţi cinzeci de cenţi ca să beau?"* Mergând mai departe, călătorul nostru se întreabă dacă o maşină se asortează cu o blondă sau invers. După o scurtă repriză de ploaie, un şofer îl roagă să-l ajute să împingă maşina. Descoperă că amândoi au acelaşi drum: *„aiurea.*" În maşină trag o duşcă dintr-o sticlă de whisky. În timp ce şoferul goneşte nebuneşte, pasagerul simte că „oasele îi pătrund în spătarul scaunului." După un timp, şoferul îi face un compliment măgulitor: *„Ştii ce-mi place la tine? Tăcerea! Este o artă, nu-i aşa?*" Au băut la multe restaurante în noaptea aceea şi au discutat pe diverse teme, cum ar fi vânătoarea de negri. Dimineaţa se despart: unul spre casă, celălalt, eroul nostru, căruia lumea i se părea mai curată şi mai ciudată, spre vapor. Epilogul nuvelei este demn de un autentic scriitor. Îl reproducem pentru a justifica afirmaţia:

„Seara, la cină se povestesc de obicei întâmplările zilei [...]

-Azi venind spre vapor, împreună cu nea Gică, am văzut o maşină strivită îngrozitor.

Îl privii pe nea Gică, iar acesta întări din cap.

-Era multă lume însă, continuă treiul mecanic, fotoreporteri, poliţişti. Impactul cu stâlpul metalic a fost aşa de puternic, încât şoferul era aproape retezat

de la mijloc. Jumătatea superioară atârna în afară. Dar ceea ce m-a impresionat mai mult a fost fața lui roșie, roșie fără să fie udată de sânge.

-Era bătrân?! îl întreb.

-Cam la patruzeci de ani.

-Iar mașina, gri deschis, nu-i așa?

-Exact... de unde dracu știi?!

Am început să râd în hohote.

-Numai un sonat poate să găsească ceva de râs în asta, le spuse el celorlalți.

Toți mă priveau întrebător.

-Mi-am amintit de o vânătoare, le explic ridicându-mă. Noapte bună!

Ies fără să-i privesc. Sunt trist, ei văd asta și mă urmăresc până la ușă gândind, probabil, că am sărit de pe fix."

De aici încolo, scriitorul își situează această lume extrem de pitorească și diversă, *ciudată*, cum îi place chiar autorului să-i spună, în spațiul imens dintre Rai și Iad, dintre real și imaginar. Alegorii, fabule esopiene, schițe cu inserții de fabulos și nuvele concentrate, dar mai ales povestiri, corespund celei mai simple definiții a fantasticului: fac verosimilă o lume a imaginarului. „Coridoarele anonime ale orașului sau noapte bună, South Africa" continuă explorarea contactului insului coborât de pe vapor cu o altă civilizație. Eroului nostru, care dovedise, într-un iarmaroc, că este bun țintaș, i se înscenează de către poliție un trafic cu marijuana și, astfel șantajat, este obligat să facă o crimă. Fără alternativă, o duce la îndeplinire, primește mulțumiri, un plic cu o sumă importantă de bancnote verzi. Înainte de a ajunge pe vapor, întâlnește un pui de negru. Se întreabă: *„Oare cum arăt acum când am ucis un om?"* Finalul este la fel de tulburător:

„-Vrei să-ți cumperi bomboane?, întreb oprindu-mă lângă el.

Puștiul încuviințează din cap.

-Atunci, ia asta, spun întinzându-i plicul. Cred că-ți ajung.

Plec mai departe, ușurat parcă, iar la scara vaporului întorc capul. Puiul de negru, în același loc mă privește uimit. După o secundă, împins ca de nu știu ce resorturi interioare, o rupe la fugă spre oraș aruncând undița incomodă. Încă mai fugea când eu ajunsesem sus, fugea puiul de negru spre coridoarele anonime ale orașului..."

În „Coșmarul", eroul nostru retrăiește groaza reîntoarcerii în trecut, participând la o ședință de sindicat, ascultând osanalele pentru partid și conducător. Aici suntem în plin Eliade, unde granița între real și imaginar este atât de firavă, încât cititorul poate pica în capcana confuziei planurilor.

„Contrabandiștii" (de băutură, în Mauritania) realizează o excelentă analiză a spaimei contrabandistului marinar de a nu fi prins. Nu aventura contează, ci subtilitatea trecerii în fracțiuni de secundă de la viață la moarte. Finalul, așa cum ne-a obișnuit, este purtătorul unui mesaj încărcat de profunde semnificații:

„Nu sunt obosit. O pace imensă îmi inundă sufletul. Când Costică desface o sticlă și mi-o întinde, mă gândesc că mâine aș putea să fac încă un transport și poimâine altul.

-Noroc, spun, sorbind însetat alcoolul tare. Privesc vapoarele și luminile lor. Îmi par mai calde, din ce în ce mai calde.

Toți privim luminile. Căldura lor se revarsă în ochii noștri măriți de încordare"

Urmează alte două povestiri intitulate „Întâlnirea" (I,II). Nu sunt decât două, dar este atât de multă imaginație pusă în ele, încât oricând autorul ar putea scrie un volum separat.

„Morții noștri" îl situează pe cititor în plin fantastic. Într-un sat înviază un flăcău mort, apoi încă douăzeci și cinci, urmează intervenția autorităților și consecințele generate de învieri. Restul povestirii îl las în seama cititorului.

Multe dintre proze fac dovada unui umor suculent, a unei ironii fine, unde, ca la Creangă, lumea este pe dos: „Pietonul", „Zmeul", „Biserica", „Extratereștii." În aceasta din urmă, trebuie să ai talentul lui Ciocea să scoți un așa final. Povestirea e banală, însă anecdotica generată de ea este savuroasă. Un cioban îi povestește cum extratereștrii i-au violat o capră din stână:

„N-o să vă vină să credeți! Au violat-o, domn' Florin, au violat-o pe rând, iar capra zbiera de plăcere și uite-așa tremura, ca Vasilica lui Petre, aia de-i isterică.

-Măi drăcie! îmi scăpă fără să vreau.

-Până să-mi revin eu din uluire farfuria a dispărut în tăria cerului.

-Și capra?

-Uite-o acolo, domn' Florin, au trecut două ore de la viol și ea încă tremură de plăcere, curva dracului!".

„O simplă plimbare" dovedește că oamenii sunt niște fiare atunci când sunt comparați cu dracii, sau cum ar fi zis Damian Stănoiu: „Au ajuns călugării ca mirenii și mirenii ca dracii."

„O escapadă neobișnuită" îi are protagoniști pe Dumnezeu și pe Sf. Petru, plecați prin lume să vadă ce se mai întâmplă. Este o fină ironie la adresa fățărniciei fețelor bisericești și a oamenilor politici. Gărzile palatului patriarhal îi iau drept nebuni pe cei doi: *„Băieți, fiți drăguți și spuneți de la ce balamuc ați scăpat, să nu ne mai plimbăm ziua prin oraș de la unul la altul."* Sf. Petru îl tempereazã pe Dumnezeu furios, își continuă călătoria ajungând la inaugurarea unei mănăstiri unde *„preoții care îl înconjurau pe episcopul burtos parcă jucau o piesă de teatru."* Ajung într-un sat umil unde un senator era în campanie electorală. Sunt luați pe sus de păzitorii acestuia și apostrofați: *„Voi doi, răcni acesta, nu vă este rușine să apareți în fața domnului senator în zdrențele astea?* Într-o casă de oameni săraci sunt luați drept cerșetori: *„Tătăiților, azi mergeți la primar. Dă de băut pe gratis, că vine sinatoru."* Dumnezeu, foarte supărat, vrea să distrugă lumea, dar este salvată de la urgie de zâmbetul și inocența unui copil care tocmai scosese capul cârlionțat pe ușă, din spatele părinților.

Scriitorul își încheie volumul simetric, tot cu scurte eseuri cu puternică tentă morală, multe dintre ele trimițând spre viața politică: „Jurnalul unei capre", „Dovleacul uriaș", „Gena politicianului", „Prădătorii", „Partidul catârilor."

Seria nu se încheie cu acest volum, căci douăzeci și una de proze din cartea următoare **„Studiu sociologic despre anxietățile limbricilor împăiați"** o continuă în aceeași manieră. „Moaștele Sf. Papintie" este, de departe, capodopera sa.

Prozele sale sunt rezultatul unei biografii pe care o descoperi fabuloasă. Urmărindu-l, ai impresia că trăiești în Raiad. Nu cred că greșesc dacă le-aș asocia termenul de „ciudate", nu ca scriitură, ci mai degrabă ca o percepție a cititorului și ca o situare a scriitorului între real și fantasic, cum însuși ne avertizează chiar din titlu. Faptul acesta îl plasează pe F. M. Ciocea într-o filiație celebră de scriitori români de literatură fantastică, cum ar fi Pavel Dan, Mircea Eliade sau Vasile

Voiculescu. Ca şi ceilalţi din această familie de scriitori fantaşti, oferă o alternativă mai frumoasă şi mai bună la realul existenţei. În prozele sale, unde personajele merg de mână cu tragicul, totul se sfârşeşte cu bine. Cea mai mare calitate a lor rămâne stilul. Un stil curat, cu un dialog care musteşte de viaţă, cu descrieri exacte, realizate din câteva tuşe care dau culoarea necesară acestui ţinut fabulos dintre Rai şi Iad. Regretul cititorului este că volumul s-a terminat prea repede.

F. M. Ciocea este o voce discretă care se face auzită din ce în ce mai elegant în proza românească actuală. **(T.D.)**

Pagini cin creaţia proprie:

Rutină

Ca în fiecare dimineaţă, foarte devreme, diavolul îşi verifică ultimele comentarii de pe blog, apoi e-mail-urile şi aşa intră, treptat, treptat, în rutina obişnuită a unei zile care pentru el însemna 24 de ore pline şi epuizante.

Ce canon mi-a inventat Domnul!, gândi, *să dau instrucţiuni politicienilor şi să fiu sfătuitorul din umbră al Patriarhiei. Dacă aş fi avut bunic sau străbunic, cred că m-ar fi pizmuit. Aşa, mă pizmuiesc singur, adică eu, cel de atunci, pe eu de acum. Dar oare merită?*

Şirul gândurilor îi fu întrerupt de un click sonor şi ecranul cât un perete al puternicului sistem computerizat se întunceca subit cu chipul inconfundabil al Preşedintelui SUA.

- Da, Obama?!

- Mă scuzaţi, domnule, dar evreii mă calcă pe nervi!

- Suportă-i, Obama; conspiraţia bancherilor orchestrată de ei ştii bine că, declanşând criza financiară, a avut un rol pozitiv. Continuând să consumaţi ca descreieraţii, în cel mult 40 de ani, americanii ar fi devenit un popor de moluşte, obez şi impotent, regulat din când în când de nu-ştiu-care trib arab.

Transmisia se întrerupse şi diavolul se reîntoarse la gândurile lui. *Bunăoară Putin m-a întrebat dacă poate promova în Rusia un sistem politic hibrid stalinisto-capitalist, ceva în genul chinezilor, cu partid unic şi KGB-ul infiltrat în toate structurile. I-am spus că nu poate şi, dacă mai insistă în ideea asta, s-ar putea ca miliardele din contul său personal să explodeze catastrofal. Dar văd că iar sunt căutat.*

- Spune, Angela!

- Am salvat euro, dar perfidul Albion ne sapă în continuare.

- Aţi salvat pe dracu! Scuze pentru analogie, singura măsură viabilă în cazul Europei este să ţineţi în mâini coaiele bancherilor şi finanţiştilor speculativi, strângând atât cât trebuie ca să cânte aşa cum le porunciţi.

- Coaiele?!

- Lasă, Angela... te vor lămuri consilierii.

Chiar mi-e dor câteodată, gândi, *de vremurile de odinioară; câtă naivitate! Întâlneam vreun amărât pe un drum pustiu, iar el îşi făcea, înfricoşat, trei cruci, asta dacă nu se scăpase mai întâi în pantaloni, iar eu, ca să nu facă infarct, dispăream. Eram egoist. Conservam voluntar un mit, dar ce distracţie... Acum sunt*

un fel de funcționar, neremunerat și fără concedii, dar nu mă plâng: știu tot. Oamenii și-au montat camere de supraveghere pretutindeni și, nu peste mult timp, le voi sugera să implanteze pruncilor direct în creier un mic cip biologic, cu rol terapeutic și atunci chiar voi fi liber. Peste câteva generații, un simplu program etic de calculator va conduce sigur și eficient mapamondul.

Aparatul iarăși îl smulse din reverie pentru niște probleme pe care oamenii, impulsionați de un sadism ancestral, și le creau singuri. Uite așa, timpul diavolului curgea animat de spectacolul, uneori absurd și ilogic, al omenirii, unde singurul său rol era de a-i tempera impulsurile sinucigașe, cu toate că au existat momente când ar fi aplaudat fericit aceste gesturi.

ŞERBAN CODRIN
(10 MAI 1945)

Şerban Codrin, pseudonimul lui Şerban Dencă/Denk, s-a născut în municipiul Bucureşti, fiul lui Gheorghe Denk, inginer silvic, dintr-o familie austriacă originară din Imperiul Austro-Ungar, şi al Serenei Denk (născută Petrovici), funcţionară. Studii elementare, începând din 1952, în comuna Ceahlău, judeţul Neamţ, Valea-Rea/ Livezi, judeţul Bacău, Şcoala Medie Mixtă nr. 1, Liceul „George Bacovia", Bacău, Liceul „Dimitrie Bolintineanu", Bucureşti, absolvent al Facultăţii de Limba şi Literatura Română, Universitatea Bucureşti, cu Examen de Stat, promoţia 1968, cu numele Şerban Petrovici. Profesor suplinitor de Limba şi literatura română la şcoli din comunele Giurgeni, Bucu, municipiul Slobozia, începând cu anul 1970. Director al Bibliotecii Judeţene Ialomiţa (1976-1982) şi al Bibliotecii Judeţene „Ştefan Bănulescu"- Ialomiţa (1998-2002), consilier la Comitetul Judeţean de Cultură-Ialomiţa, director al Centrului Cultural „Ionel Perlea", Ialomiţa.

Poet, dramaturg, eseist, editor, este prezent cu poeme şi piese de teatru în culegeri tipărite în ţară şi în străinătate; i s-au dedicat două monografii semnate de Ion Roşioru şi Violeta Basa; membru al Uniunii Scriitorilor din România; membru fondator al Asociaţiei culturale „Helis"; cetăţean de onoare al comunei Giurgeni (2005), al municipiului Slobozia (2009); Preşedinte de onoare al Societăţii de Haiku din Constanţa; deţine titlurile „Maestru al mesei de lemn", (1998), pentru tanka, şi „Mare maestru tanka, renku, haiku", (2010), Preşedinte de Onoare al Societăţii de Haiku din Constanţa (2012).

Debut absolut în anul 1960, descoperit de poetul Gh. D. Vasile, apoi, susţinut de Miron Radu Paraschivescu, Ion Dodu Bălan, Eugen Barbu, publică în *Luceafărul, Contemporanul, Tomis*.

Debutează editorial, cu întârziere, cu „Imnuri către soare", Editura Albatros, Bucureşti, 1982, datorită lui Ştefan Aug. Doinaş şi Mircea Sântimbreanu, volum alcătuit în redacţie, cu o prezentare de Alex. Ştefănescu.

Scrieri (publicate sau în curs de apariţie):

A publicat volume de teatru şi poezie, de fapt fragmente din proiecte ample, care au fost reansamblate. O bună parte din creaţia sa, mai ales dramatică, este nepublicată. În formă finală, volumele, fără etapele intermediare, sunt:

- Intemeietorii, trilogie dramatică, editura Cartea Românească, 1984, cu o prezentare de Alex. Ştefănescu.

- Ion Budai-Deleanu, Ţiganiada sau Tabăra ţiganilor, poem-eroi-comico-satiric într-o recitire de Şerban Codrin, redactat până în anul 1982, editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994, cu o notă a editurii, nesemnată, de Ion Dodu Bălan.

- Ion Budai-Deleanu, Ţiganiada, un poem în proză de Şerban Codrin, editura Lucman, Bucureşti, 2002, fără specificarea anului de apariţie

- **Baronul Johannes von Buday, altfel numit Ion Budai-Deleanu, Ţiganiada, un poem în proză de Şerban Codrin**, ediţie revăzută, nu este editată.

- **Carte dintr-un exil interior**, editura Startipp, 1997, Slobozia, 5 volume de poeme din perioada 1964-1982, prefaţă de Theodor Codreanu.

- **Scoici fără perle,** antologie de poeme zen, ediţie îngrijită de Paula Romanescu, editura Helicon, Timişoara, 1997.

- **Marea tăcere**, antologie alcătuită din 10 volume de poeme zen, editura Startipp, Slobozia, 2001, postfaţă de David Alexandru, repere cronologice, biografice şi bibliografice, prezentare de Theodor Codreanu şi Ion Roşioru.

- **Testamentul din strada Nisipuri sau Poeme din Cartea de muncă, 1985-1989**, poem lirico-dramatic, redactat între anii 1985-1989, editura Vinea, Bucureşti, 2002, cu o prezentare de Nicolae Ţone, varianta I, neterminată; ediţia a doua, editura Helis, varianta I, neterminată, cu două prezentări de Nicolae Tzone şi Ion Roşioru. Varianta II,

- **Testamentul din strada Nisipuri întocmit şi rânduit în Infern, Purgatoriu, Paradis şi Mult-mai-Presus de Şerban Codrin odată cu oculta dispariţie a inscripţiilor de la o Poartă la alta pe vremea grozavei călătorii,** poem epic, complet, nu este editat.

- **Horeadele**, editura Tempus Dacoromânia Comterra, Bucureşti, 2005, trilogie dramatică, redactată 1981-1983, cu o postfaţă de Alexandru Dencă.

- **Baladierul**, editura Helis, Slobozia, 2006. „Baladierul, un poem pentru CCCLXV şi încă una de zile şi nopţi", ediţia a II-a, revăzută, editura Helis, 2007, cu o prezentare de Ion Roşioru.

Opinii:

„Teatralitatea şi obsesia perfecţiunii sunt principalele caracteristici ale valoroasei sale creaţii poetice, care apare acum pentru prima dată într-o carte."

(Alex. Ştefănescu, în „Imnuri către soare", Editura Albatros, Bucureşti, 1982)

„Testamentul din strada Nisipuri, Poeme din Cartea de muncă" *(1985), poem amplu, de descendenţă whitmaniană, respins din 1987 de edituri, refăcut după 1989, (apărut: 2003, corect, 2002), reprezintă ilustrarea modului cum exercitarea practică a unei teorii politice totalizante cum e cea marxist-leninistă duce la asumarea şi detracarea, parafrazarea unei doctrine religioase."*

(Marian Popa, în „Istoria literaturii române", editura Semne, Bucureşti, 2009)

„Ideea trăsnită, în sensul bun al cuvântului, de-a rescrie în formă nouă limba veche şi înţeleaptă a epopeii lui Ion Budai-Deleanu i-a venit poetului Şerban Codrin prin anul al doilea de facultate, oarecum la sugestia unui profesor de istoria limbii literare, lingvistul Jaques Byck."

„Ţiganiada nu este, aşadar, numai rescriere, ci operă originală."

(Ion Roşioru, în „Şerban Codrin sau meditaţia unui poet occidental într-o grădină zen", monografie, editura Tempus Dacoromână Comterra, Bucureşti, 2003)

„Trebuie spus de la bun început: Şerban Codrin este un maestru desăvârşit al liricii cu formă fixă, fapt dovedit nu numai pentru cea de sorginte europeană, dar şi de preluarea haikuului japonez, la care nu are nici un rival pe măsură în spaţiul românesc."

(Theodor Codreanu, în „Arhitectură baladieră", în Pro-Saeculum, nr. 4, iunie 2008)

„Şerban Codrin este un scriitor mai important decât îl recomandă condiţia sa provincială, asumată şi identitară, un poliscriptor care şi-a marcat teritorialitatea ideatică în toate formulele în care s-a exprimat."

(Aureliu Goci, în „Poeţi români la frontiera mileniilor", Editura Niculescu, Bucureşti, 2012)

BALADIERUL

de **Şerban Codrin**

Salvarea din deşertăciune

Şerban Codrin este omul pe care trebuie să-l iei aşa cum e, nu cum vrei tu să fie. Te supără ori se supără printr-un cuvânt, sau printr-un gest neaşteptat. Te întâlneşti altădată cu el şi îţi strânge mâna cu un entuziasm nedisimulat. Cu mult timp în urmă, m-a ţinut, pe telefonul lui, mai bine de o jumătate de oră pentru a-mi argumenta ce-ar trebui să mai fac ca o carte a mea să fie „mare", ca să folosesc o vorbă de-a lui.

Nu poţi fi de acord cu omul Şerban Codrin - şi în această privinţă nu este zgârcit în a-ţi oferi motive - dar, dacă eşti onest, nu te superi pe opera lui. Subliniez: *opera,* pentru că tanka şi haikuurile lui au devenit modele în literatura rămână, pentru că „Testamentul din Strada Nisipuri" este o carte rară, pentru că „Antologia scriitorilor ialomiţeni" reprezintă o întreprindere unică, pentru că se bate ca un leu să amintească românilor de câte ori are ocazia despre genialul Ion Budai-Deleanu (baronul Johannes von Buday), fapt pe care-l apreciez din toată inima, dar mai ales pentru o altă carte unică şi profundă, după cum voi încerca să dovedesc mai jos.

*

Cartea de poezii **Baladierul,** editura Helis, Slobozia (2007), 448p., cuprinde 66 de balade grupate în patru cicluri (15, 15, 15, 21) între care sunt intercalate 300 de sonete, în total 366, adică tot atâtea câte zile are un an bisect, observ eu. Din motive metodologice, voi proceda la despărţirea baladelor de sonete prin simplul motiv (şi nu numai!) că sunt specii literare diferite, chiar dacă au un numitor comun: forma fixă.

Volumului îi şade bine cu acest titlu, un substantiv inventat de autor, având ca model petrarchianul „canţonierul." Numai după o lectură atentă a întregului volum, cititorul descoperă sensul profund metaforic, încărcat de o dublă semnificaţie, ce trimite, deopotrivă, la măreţia singurătăţii cântăreţului medieval, dar şi la unicitatea cântăreţului modern, Măria sa, Poetul. Descoperi astfel o voce care-şi strigă polemic trăirile, dispreţuind o lume măruntă, meschină, mediocră, neputincioasă, surdă şi absurdă, incapabilă să-l asculte, nicidecum să se ridice la înălţimea lui spirituală şi morală. Întâlnim în volum o lume extrem de diversă ce a traversat istoria de la începuturi şi până azi. Poetul este în ipostaza lui Prometeu al lui Philippide care sfidează Zeul şi dipreţuieşte mulţimea de la poalele muntelui, fără ca aceasta să-i înţeleagă gestul civilizator, - în cazul nostru, discursul liric. De aceea, mărcile eului liric sunt verbe şi pronume la persoana întâi singular, interjecţii, vocative, exclamaţii, având menirea de a-l diferenţia pe tribun de mulţime. Rareori poetul trece la persoana întâi plural, integrându-se în această lume, spre a se culpabiliza sau a se solidariza.

Repet: este o carte „grea", şi în sens propriu, dar şi în sens figurat. Parcurgând-o, îi dai dreptate distinsului cărturar Ion Roşioru, care scrie pe coperta

a patra: „E o carte ce se cere parcursă cu încetinitorul, ca trimf al virtuozității și ca pariu al poetului cu sine că va învinge o cursă literară maratonică." Eu îi dau dreptate, având în vedere faptul că a trebuit s-o recitesc de câteva ori. Aceasta pentru temeinicia analizei.

Volumul se deschide cu o baladă-parabolă în care poetul-ucenic, aflat în ipostaza unui călător, îi cere Maestrului să-l binecuvânteze cu har: *Bezna scânteiază-mi cu lumini!(I).* Discipolul și Înțeleptul se întâlnesc *la drumul mare*, unde primul îi mărturisește revelația și recunoștința*: Că viața mea-i de mii de ori bogată/ Când lămpi mi-aprinzi de fiecare dată (I).* A doua baladă devine o veritabilă artă poetică în care autorul, pornind de la motivul arghezian al fluturelui („Nehotărâre") imaginează o invazie a fluturilor *pufoși, albi, străvezii, fragili, de vată,* care *aleg pe întuneric felinarul (II).* Alegoria este vizibilă: poetul-drumeț alege și el felinarul și descoperă, alături de fluturi, *ce-i fericirea, ce-i durerea (II).* Identificăm aici o excelentă analogie între gestul fluturelui ce se aruncă în lumina lămpii și poetul care arde pe rugul poeziei.

Baladele lui Șerban Codrin sunt poezii cu formă fixă, vizibil fiind modelul trubadurilor medievali, occitani, cu unele diferențe. La francezi, balada are, de regulă, trei strofe de câte opt versuri și ultima („Închinare") de patru versuri; la poetul român, strofele cuprind câte zece versuri, iar ultima, de opt versuri, în total 38. Ca și la Francois Villon, pentru a lua un exemplu, versul-refren accentuează încărcătura emoțională a ideilor în imagini unice, iar strofa finală, „închinarea", o condensează.

În privința structurii interioare a baladelor lui Șerban Codrin, fiecare dintre ele este construită să poată suporta cel puțin două niveluri de receptare: un prim nivel îl reprezintă fabula propriu-zisă (o istorioară, un discurs, o zicere, o întâmplare) susținută gradat de versul-refren și încheiată cu o morală, corespunzătoare „închinării." La acest nivel, încă mai apar nuanțe, întrucât fabulele nu sunt numai fabule, în accepția clasică. Cititorul atent întrezărește, mascate, în interiorul lor, în funcție de gravitatea, profunzimea ș diversitatea ideilor și sentimentelor, și alte specii literare precum meditația (cele mai multe), oda, imnul, elegia, psalmul, chiar urme de idilă și pastel.

Există și un al doilea nivel ce oferă unicitate baladelor: fundamentul realist-cotidian, prezentat printr-o infinitate de elemente – banale pentru omul obișnuit – cărora poetul le asociază semnificații, făcând din ele simboluri ale unei lumi devastate: *marea, pavajul străzilor, eterna gară cu peroane și case de bilete, butoaie, mături, brutării, piața, ceasurile orașului, funii de usturoi, gogoșari, cartofi, conopidă, ceapa, varza, garoafe, crini, sălcii bocitoare, boschetari, câini, ciulini, scaieți, restaurante murdare, ploaia, corcodușul, patul, cireșul, tuciul, iarba, cheful, picioarele feline, buricul, blugii, papucii, poiana, bondarul, seceta, secara, drumul, calea,* etc. Aceste elemente devin definitorii pentru un anumit spațiu citadin sau agrar - al Bărăganului - nenumit de autor - care-și poartă în spate, ca pe o cocoașă, existența.

Titlurile baladelor sunt lungi, par șocante, dar absolut originale. Multe sunt propoziții sau fraze, cele mai multe eliptice de predicat, fapt ce le conferă calitatea stilistică de metafore dezvoltate, sporind încifrarea. Au rolul de a „povesti" balada, trezind interesul și stârnind suspansul, conectându-l direct pe cititor la profunzimile discursului, mai ales prin izul polemic pe care îl degală discret, spre

ex.: *Baladă pe întuneric despre fluturi şi alte molii în lumina lui Dumnezeu (II); Balada minunatelor legume cu miezul prea de tot miraculos (VIII); Baladă cu exasperare despre pâinea de azi pe mâine a flămânzilor (VI); Baladă cu balsamurile, miasmele şi miresmele istoriei universale (XI),* etc.

Versurile-refren (la sfârşit de strofă) au un rol important în dezvăluirea gradată a profunzimilor ideilor şi sentimentelor. Conferă discursului liric substanţă şi gravitate, frumuseţe, accentuând, după caz, tonul meditativ-elegiac, dar mai ales ironic, având ca suport aluzia subtilă, inteligentă. Rupte din fiecare baladă şi puse singure în poezie, refrenele alcătuiesc, într-o poezie numai a lor, o profundă meditaţie asupra condiţiei umane – tema fundamentală a volumului. Cităm, spre exemplificare, numai versurile-refren din primul ciclu:

Maestre radiind ca un altar...(I)
Aleg pe întuneric felinarul...(II)
În curăţenia de primăvară...(III)
În Târgul de Invenţii Inutile...(IV)
E-Împărăţia-acarului Păun...(V)
Numele pâinii nu-i pseudonim...((VI)
Iar seara spunem bună dimineaţa...(VII)
E-o lume-n aşteptare, deocamdată...(VIII)
Curg demonii din marile Siberii...(IX)
La ora fără-un sfert şi jumătate...(X)
Sub candela văzduhului, polară...(XI)
Că visu-i artă şi-arta e un vis...(XII)
Când soarele prăjeşte-amiaza mare...(XIII)
Atrage curioşi, dar din greşală...(XIV)
Clubul Maeştrilor Spirituali.(XV)

Temei fundamentale i se subsumează altele, precum: destinul individului, destinul lumii, conducătorii politici, conducătorii spirituali, revolta, timpul, oraşul, istoria, religia, problematica socială, abjecţia politică, etc. În toate baladele pe aceaste teme, poetul se află în ipostaza unui justiţiar, judecător suprem, rostind sentinţe fără recurs. Cea mai dragă poetului este tema dragostei, mai precis setea de virilitate, de posesiune sălbatică, i-aş zice eu, căreia îi dedică 38 de balade. Aici se defineşte bărbatul, nu poetul, dar la fel de exploziv. Bărbatul n-are nevoie de romantisme. Nu-şi propune şi nici nu face diferenţe între iubită şi amantă, între iubire şi dragoste. Dragostea înseamnă trăire, nerăbdare, explozie, dorinţă, vigoare şi epuizare. N-are timp de pipăit, de gingăşii, vrea sutien rupt, trece în fugă peste sărut, adoră *„bustul tău real, cu şolduri, piept,/ Apoteoză vie, de femeie"(CXXII).* Se opreşte totuşi, uneori cu gingăşie, la sânii provocatori. Ajunge, inevitabil, la ceea ce el numeşte *„bijuteria dulce cu dichis."* Aici e de zăbovit, pentru că nu cred că mai există în literatura română vreun poet care să-i găsească „bijuteriei"(îi va dedica cel puţin două balade „suculente"!) atât de multe, parşive, subtile şi inspirate metafore: *grădină botanică în floare, brânduşă carnivoră, buchetul creţ de-ascunse crizanteme, regat triunghiular, cea mai zurlie buclă cu deliciu, fructul Evei, efemerul cuib rustic, misterul solar de flăcări, nobilă emblemă, grădină de arome, spre paradis năstruşnică intrare, poartă inimoasă, un smoc de margarete-ntre picioare, castelul cu perdele mate, izvorul tău de vicii, înfierbântatul urdiniş, tufiş pletos, cu rămuriş cârlionţat, minune cu-urdiniş mai mare dragul, mândră făcătoare de minuni, zestre ticăloasă,* etc.

Pentru echilibru şi pentru trăinicia afirmaţiilor, ca argument, poate fi citată în întregime balada-odă dedicată vajnicului organ masculin:

„Vrei să o pipăi şi să urli: **Este**
În locul sacru, unde însuşi Domnul
O pârguieşte-o dată cu nesomnul
De-a plămădi făloasa ei ***Poveste****?... "*
Aşa cum ne binevesteşte unul
Profetul Creangă-n deşucheri preabunul.
Aduce numai mulţumire-n casă
Şi-i mândră făcătoare de minuni,
Mănoasă, fragedă şi voinicoasă
Unealtă cu belşug la nouă luni.

Pe-un alt hapsân de nuduri favorite,
Narcise, Violete, Margarete,
Îl fascinează ierburi proxenete
Şi maci cu-ovare crâncen înroşite:
Craidon de lupanare pădureţe,
Priap se tăvăleşte pe fâneţe.
Într-un extaz de vinuri surpătoare,
Bacante învrăjbindu-şi sâni nebuni
Îi pârjolesc din splendidă-ncântare
Unealta cu belşug la nouă luni.

Şi Michelangelo bogat în lauri
Cu dalta înfloreşte fără grabă
În marmură lui David o podoabă
Cu strălucirea zorilor de aur,
De arde-orice femeie-n bucurie
Dogoritoare, nupţială, vie,
Ca banii, doi, ai pungii să-i topească
În alchimia-acelui ***lucru bun****,*
Însemn de-esenţial dumnezeiască
Unealtă cu belşug la nouă luni.

„Este!", *răcnesc din răsputeri neveste,*
Dar pe tăcute şi-ndârjite, peste
Cearşaful de manevră, unde un
Maestru-al somnului şi trândăviei
Filozofează: „Ce zădărnicie-i
Unealta cu belşug la nouă luni!... "

(CCXLIV. Balada uneltei cu belşug şi frăgezime până la zădărnicie)

Câmpul semantic al trăirilor exarcebate este dominat de verbe la prezent sau imperfect, definind pofta îmblânzită (*devoram, inundam, învingeai, împerecheam, ne ridicam, fierbe, întărâtată, clocoteşte, vibrează, ne topim, pârjolesc, tună, fulgeră,* etc.), dar mai ales de substantive ce definesc trăirea intensă *(focul, pârjolul, jăraticul, flăcări, dogori, frenezie, năvală, nănădăi, jarul, vânzoleala, voluptatea, fulgere, fulgerături, clocot, potop, vulcan, stihie,* etc.).

Inovația nu se oprește numai la nivel tematic și structural. Cititorul avizat descoperă în profuzimile textului un rafinat om de cultură care aduce inovații la nivel lexical. În primul rând, are inteligența de a asocia termeni neologici, abstracți, tehnici (*ignoranță, sublimat, virtual, sinteze, antiteze, calofilie, exaltare, eșuare, brevetat, incurabil, sublim*, (abuzează totuși de superlativele *bestial și demențial)* etc. cu termenii argotici, regionali, populari (*șmecherește, fandoseli, țâșâni, scuipat, chibiți, miasme, țâțe, pe bune, zoaie, pupa-ți-aș, sorbi-ți-aș, șmotru,*etc.), lecție de libertate totală asumată bine însușită de la înaintașul Arghezi. În al doilea rând, extrem de bine reprezentate sunt substantivele proprii ce provin din numeroase sfere ale cunoașterii, folosite cu știință, fapt ce-l trădează pe omul de bibliotecă:

-filozofie: *Platon, Aristotel, Marx, Nietzsche, Zarathustra, Freud, Heidegger, Voltaire, Descartes, Kant, Hegel, Diogene, Bacon* etc;

-personalități istorice: *Cleopatra, Ginghis-Han, Che Guevarra, Napoleon, Marie-Antoinette, Frankenstein, Atilla, Musolini, Cezar, Alexandru, Hitler, Hannibal, Tamerlan, Vladimir Ilici, Stalin, Ștefan Voievod* etc;

-mitologie și religie: *Dumnezeu, Maria Magdalena, Iov, Moise, Jupiter, Budha, Eva, Adam, Lucifer, Iuda, Pilat, Maria Fecioara, Iisus Hristos, Geneza, Cerul, Sf. Pavel, Sf. Petru, David, Sara, Mahomed, Luther, Dalai Lama, Săptămâna Luminată*, etc;

-scriitori și opere: *Catul, Dante, Boccaccio, Shakespeare, Baudelaire, Appolinaire și Lou, Emil Brumaru, George Țărnea, Don Quijote, Emil Cioran, Balzac, Cezar Biroteau, John Keats, Shelley, Regele Lear, Moby Dick, Sapho, Sonata Kreutzer, George Sand, Prințul Mâșkin, Marele Inchizitor, Mark Twain, Rilke, Serghei Esenin, Decameronul, Ion Creangă, Ovidiu, Dante, Arghezi, Sadoveanu, M.R.Paraschivescu, Petru Creția, Norii*, dar și oameni de știință, *Newton, Adam Smith, Keynes, Einstein, Sigmund Freud* etc;

-pictori: *Botticelli, Michelangello, Courbet, Cranach, Boucher, Giorgione, Tizian, Modigliani, Rubens* etc;

-denumiri geografice: *Izvorul Alb, Europa, Las Vegas, Pissa, Sibiu, Bagdad, Acropole, Rusia, Suceava, București, Korund, Tomis, Kolâma, Gange* etc;

Nu mai trascriem, din lipsă de spațiu, denumiri mitologice, nume proprii, constelații, muzicieni, parfumuri (peste 20 de nuanțe, în baladele XI și CCCLXV), elemente chimice, pietre prețioase etc.

Inovațiile lui Șerban Codrin nu se opresc aici. La nivel stilistic, sparge bariere, tabuuri, pune la treabă tautologia, repetiția, locuțiunea și enumerația.

El își permite inovații și la nivel prozodic, căutând, fără complexe, rimele rare, forțând cuvintele să i se supună fără crâcnire. Astfel, reușește rime precum: *că/ aruncă, un/ păun, ferice/ Nietzsche, ori/ protectori, cât/ urât, deci/ veci, ales/ yes, Lou/ flu, noi se/ Moise, încă/ adâncă, că-i/ răi, că le/ castele, implicându-l/ flămândul, sau / pe șleau*, etc. Un alt tip de rime, și mai rar întâlnit în poezia română, îl prezintă despărțirea în silabe al unui cuvânt la sfârșit de rând și trecerea jumătății în versul celălalt, pentru ca prima parte să intre în rimă: *întâm/ pinăm// tărâm, finan/ ciar// an, etc..*

Cititorul este eminamente furat de explozia și de vigoarea discursului lipsit complet de monotonie, întrucât poetul se dovedește cu ușurință macedonskian, arghezian, chiar cu unele accente dinspre Miron Radu Paraschivescu. Alegoria este

o figură de stil rafinată, fiind realizată prin subtile aluzii însoţite de ironii ascunse în imagini tulburătoare. Aceasta, pentru că ele deschid poarta unei polemici a tribunului, de multe ori virulente, cu lumea – nu spre a o îndrepta – ci spre a-şi dovedi măreţia. Baladele conţin explicite mesaje către cititor în manieră Kipling, aşa cum o dovedeşte ultima dintre meditaţii, care, pornind de la motivul literar universal al deşertăciunii, ajunge să preamărească virtuţile cuvântului, izvorât din zicerea originară. Merită citată în întregime, întrucât conferă volumului rotunjime, dar mai ales conţine un apel la raţiune şi înţelepciune, într-o dublă manieră: faustiană şi ecleziastică:

„Când sanctuarul cel mai luminos
Se stinge nicidecum din întâmplare,
Când răul se-nveşmântă până jos
În aur, purpură şi sărbătoare,
Când e pierdută pâinea în furtună
Şi bântuie, şi năruie, şi tună
În loc să ne audă Dumnezeu,
Oricât de vechi sau nou ni-i legământul,
Tu recunoaşte-ntâi în crezul tău,
Că totul trece, mai rămâne vântul.

Când paradisul ţi-e-ncărcat de crini
Cu-arome-n candelabre statuare,
Imaginând o diademă din
Compasiune, zâmbet, alinare,
Când ieri şi azi şi mâine-ţi cântă-n strună,
Pe rând, ori logodite împreună,
Când ai orgoliu-acerb şi nătăfleţ
De-a stăpâni cu ghearele pământul,
O clipă de trezie-ngăduie-ţi,
Că totul trece, mai rămâne vântul.
Când zbor şi raţiune te proclami,
Triumf, expansiune, -acaparare,
Când paşii tăi din rană în balsam
Şi din balsam în răni tentaculare
Oricâte-adânci înfrângeri încunună,
O cupă-a biruinţei te răzbună,
Când şaizeci de secunde pe minut
Îţi decretezi şi-ţi pavoazezi avântul,
Uiţi marea lecţie din absolut,
Că totul trece, mai rămâne vântul.

Când ceasul bucuriei tale sună,
Trezeşte-te mai bine din minciună,
O dată şi-încă-o dată îngropat,
Şi caută-ţi printre greşeli cuvântul,
Pe singuru-nţelept cu-adevărat,
Că totul trece, mai rămâne vântul.

(CCCLXVI. Balada cu adevărul singurei statornicii printre toate cele trecătoare)

*

Dintre toate poeziile cu formă fixă, sonetul este specia literară cea mai prolifică, având izbânzi notabile în literatura universală, desigur şi în literatura română. Repere ale genului rămân Francesco Petrarca şi William Shakespeare, iar la noi Mihai Eminescu şi Vasile Voiculescu. Recent, masiva antologie a octogenarului Radu Cârneci a evidenţiat, dacă mai era nevoie, încă o dată, apetitul poeţilor români din totdeauna şi de acum pentru sonet.

În acest lanţ neîntrerupt, o verigă solidă o reprezintă şi cele trei sute de sonete ale poetului ialomiţean Şerban Codrin pe care le intercalează, câte o sută, între baladele din volumul cu titlul sugestiv **Baladierul.** Ca şi cum ar intenţiona să facă un volum aparte de sonete, la fel ca şi în balade, autorul recurge, simetric, la motivul clasic al muzei inspiratoare. În câteva din debutul primei sute de sonete, poetul deplânge neputinţa comunicării cu *muza mea profană* întâlnită în *pustiul îndurând, al unei gări*. Despărţirea este inevitabilă şi tristă: *Ne-am luat într-un târziu la revedere,/ Întunecaţi în propria tăcere (16).* Autorul mărturiseşte că scrisul e *strigătul de disperare* şi se teme să fie *rege Lear cu zdrenţele în vânt* (17) Trăieşte apocaliptic nelinişti precum *panica voinţei de-a fi viu.* Nici că se putea o mai nimerită artă poetică în stare să justifice impresionanta cascadă de sonete: *am dat singurătăţii-această formă* - replică a spiritului la deşertăciunea trupului. Ambiţia lui este să ajungă la *brazii lui Moise în pustiu (18)*, dar mai ales la *fagii*: Dante, Shakespeare, Borges, Swift, Homer care *câte-un verset au mai ratat, sau două* ca să lase urmaşilor *un loc viran, un gol în poezie (19).* Faptul, adică orgoliul, stârneşte apariţia *zvăpăiatelor muze.* Trăieşte îndoiala marilor creatori, întrebându-se dacă merită să scrie când are un model unic – Cerul, care *caligrafiază un verset/ Cum n-am sfinţenia să spun (20).* Încă *Nenorocos cu-adresele pierdute/ Pe-o margine onirică de drum* poetul are tăria şi răbdarea să şlefuiască la infinit sonetul căruia îi dă o definiţie unică: *iluzii născătoare de iluzii* (21).

De aici încolo, fluxul sonetelor curge solemn, ca un fluviu american în câmpie, ale cărui unde sunt întrebările mistuitoare care macină fiinţa umană: extincţia universului, universul arheologic dispărut, prăbuşirea, infernul vieţii, destinul. *Gloata de cărţi din bibliotecă (24)* este luată martoră la frământările sale şi-şi propune abandonarea visului, înlocuit cu polemica făţişă cu poeţii impostori cărora le hărăzeşte *nobleţe de făraş/ Şi mătura romantică-ntr-un preş* spre a realiza absolutul, adică *învierea-a cerului din cer (28).*

Dacă până aici sonetele sale au o puternică coloratură meditativă, poetul devine apoi mai intrasingent, ironic, necruţător chiar. Îşi propune să cumpere *un ghem de lux de sfoară, să lege vremi şi vremuri împreună,* dar să şi intemniţeze *tufe anapoda de spini* – impostorii (29). De la acest ton vindicativ din multe sonete, poetul trece, în următoarele, la extaz, admirând: liliacul- *năprasnic dă în floare* (30), făcând să înflorească ingenuu universul: *familia de ciocârlii* de deasupra unui *lan aurifer (31)*; porumbeii se întorc *în hoarde (32)*; salcâmii *cu violenţă înfloresc (33)*; *fântâna cu răcoare/ Din bărăganu-ngenuncheat sub soare (34)*; *codrul de bujori (36); mestecenii de argint, împărăteşti; norii, mai cu seamă norii (35);* soarele *cu gustul de cireaşă, pe furate (37).*

Poetul realizează apoi o subtilă trecere spre teme ceva mai prozaice, legate de viaţa palpitantă a oraşului. Multor întâmplări sau gesturi aparent banale pentru

omul obişnuit, autorul reuşeşte să le confere profunde semnificaţii care să conducă la meditaţii referitoare la condiţia umană. Într-unul dintre sonete, un ins aşteaptă răbdător să vândă în piaţă corcoduşele furate, să-şi facă repede rost de banii pentru tescovină. Pământul, pentru altul, este o plantaţie unde oamenii au deasupra *teroare fără cer (41)*, unde înfloresc *spini fără vlagă (42)*. Închină un sonet superb cumpenei de la fântână care păzeşte *precum zădărnicia unui far,/ Golul mărilor uscate (47)*. Sunt apoi sonete-ode închinate ceaiului, măturătorului, parcului, gropii de gunoi, bibliotecii, orologiului stricat, vinului *fiert în pălălaică (80)*, manelei, chiar ţiganilor *scrâşnind şi înjurând şi blestemând, orbecăind lăieţi (54)*. Poetul tânjeşte şi după muzica unei stele dumnezeieşti, după *sfinte cărţi* pe care să le citească la umbra uni fag *ca într-o catedrală (56)*. În sonete-pastel are în vedere şi anotimpurile, mai ales toamna când cerul *joacă deznădejdea la ruletă (60)*, sau iarna – *o walkirie nebună* care naşte nostalgii florale. De aici încolo, mai bine de zece sonete sunt construite pe tema creatorului unde poetul este văzut *înzăpezit sub zdrenţe rituale, vlăguit de sete ca un ascet (75)*, având la căpătâi *un cer cu stele*, trăind iluzia *gâtlejului afurisit al damigenei (80)*. Îşi aduce aminte de menirea sa:

„Din când în când l-asediază greaţa,
Prea îşi ratează pe nimicuri viaţa" (83).

Plin de duioşie pentru destinul poetului este un sonet care merită citat în întregime, orice comentariu i-ar diminua farmecul:

„Pe-o bancă ruptă-n parc bătrânul cerşetor îşi roade, fără dinţi, pesmetul.
În loc de cine ştie ce mister,
E marele maestru, e poetul
Cu-aripa sub paltonul ponosit.
De-i dai o votcă, îţi recită pline
De soartă, nemurire, infinit,
Poeme-n cincisprezece limbi străine.
Citeşte rânduri descifrate greu,
Dar străvezii ca nişte-acuarele:
„Mi le-a dictat în somn distinsul meu
Coleg din universuri paralele!...",
Iar fila din caietul jigărit
O strânge-n pumn şi-ţi cere un chibrit." (86)

Se pare că poetul a descoperit cheia tuturor dezamăgirilor, frustrărilor, neliniştilor, frământărilor şi nehotărârilor. Tema erotică intră în acţiune, aşa cum se întâmplă, oarecum simetric, şi în balade. Dintr-o dată, cititorul descoperă sete de viaţă, trăire intensă, dar mai ales explozie, (se îndepărtează mult de gingaşul Petrarca!) acumulată în distihurile din finalul fiecărui sonet:

„Zănatici, glorioşi, fără sfială,/ Ne proclamăm eroi în pielea goală" (90)

„Pricepe-te mai bine decât norul/ Şi-ascunde-mi luna ridicând piciorul..." (91)

„Beau sânii tăi din bluză expulzaţi/ Goi amândoi, dar mari inţiaţi." (93)

„Pe când un sân îmi dărui fără riscuri/ Dar amândoi mă fulgeră din piscuri." (97)

„Fi-ţi-ar zvâcnind cu-oricâtă blasfemie/ Altarele-ale raiului să-ţi fie!" (110)

„Redă-mi talentul şi-ţi promit revanşe/ În patul răscolit de avalanşe." (107)

„Aşa mă-omoară ca un drag poemul/ Cu cât mai nebunatic mi-i haremul..." (104)

Următoarea sută de poeme dovedeşte că tema dragostei trăite carnal este inepuizabilă, căci, acum, intră în scenă nuanţele. Acestor sonete le-ar sta bine un studiu separat pe sute de pagini, într-atât ipostazele cuplului şi trăirile legate de acesta tind către infinit: ferocitatea actului, risipa de săruturi, secunda sacră, igenuitatea primei nopţi, pofticiunea, zburdălnicia, prăbuşirea, tristeţea aşteptării iubitei în gara pustie, iubita din tren, posesia, orgia, regretul, cuplul edenic, refacerea iubirii pierdute, nedumerirea, visul (*„tăvăliri pe viaţă şi pe moarte")*, gingăşia gestului (*„din sutien să-mi dai încă-o cireaşă"(153),* oglinda mincinoasă, spioană, izolarea în paradis *(„arată-mi sânii şi-om fugi în rai/ Celestă cavalcadă fără cai"(157*), sutienul cu ascunzişurile lui, piciorul iubitei *coborât din infinit*, împăcarea *din cerul inimii*, aşternuturile care „rumenesc", lenjeria, cerceii, prima şi ultima noapte, sânii, şoldurile, tăgada, inima împovărată, zburdălnicia amantei, amantul „cerşetor", despărţirea brutală din gară, regretul, freamătul, fiertura, clocotul, oboseala, împăcarea, disperarea, graţia gesturilor mărunte, abandonarea, chemarea, surâsul, chiar „demenţa" trăirii, umbre de gelozie, vibraţia, lăcomia, căderea în păcat, setea „bestială" a aşteptării, captivitatea în dragoste, îmblânzirea, amărăciunea, frenezia arderii, emoţia sosirii, magia şi mirajul împreunării etc.

Această a doua sută de poeme - variaţiuni pe teme erotice - este construită pe trei motive literare: mărul, sutienul şi sânii. Ne-am putea *„juca"* alcătuind din mataforele lor un poem:

„Să-şi urce sânii piscul pofticios"(135)
„Muşcând un măr dau ceasul înapoi"(146)
„Sutienu-n fapt e o legătură/ Între sărut şi sferele cereşti"(150)
„Un sân îţi şlefuiesc nebun la toate"(152)
„Din sutien să-mi dai înc-o cireaşă"(153)
„Arată sânii şi-om fugi în rai"(157)
„Să discutăm pe faţă, voiniceşte,/ Cum sutienul tău, adeseori"(158)
„Îţi ung fecund cu lăptişor de matcă/ Sânii făloşi"(170)
„Căci sânii tăi ţin loc de decoraţii (sic*!)"(176)*
„Ai sâni de-a dreptul nespirituali"(179)
„Dar ce să mai vorbim de sutien?"(179)
„(...)sutienul dă în floare/ Sub şoldurile noastre"(180)
„sânii/ Aproape-ntotdeauna ideali"(188)
„(...) văd cum mă sfidează sânii"(195)
„Şi-nfuriindu-ţi sânii, dai năvală"(198)
„Ai sânii într-atâta de nebuni"(201)
„Trufia sânilor să-ţi cuceresc/ Precum Iisus imperiul ceresc"(206)
„Sânii brav tatuaţi cu scene/ Războinice"(218)
„Că-ţi scriu pe sâni (...)/ Tot felul de nelegiuiri stângace"(221)
„Cu două mere, fără sutien/ Nerăbdător le pipăi..."(222)
„Cel mai frenetic, roşu, dintre mere"(224)
„Iubirea prigonind-o pentru-un măr"(228)

A treia sută de sonete reia, într-o altă claviatură, mai gravă, teme şi motive anterioare. Interesant este că, pe măsură ce înaintează în acest maraton, apropiindu-se de finiş, cititorul simte el însuşi bucuria victoriei. Apare însă spre final şi o temă nouă, dialogul cu Dumnezeu, construită pe motive literare precum: jertfa lui Iisus, căutarea lui Dumnezeu, umilinţa, desacralizarea, rugăciunea,

binele, măreția credinței, înțeleptul, împăcarea religiilor, setea de Biblie, argheziana căutare a lui Dumnezeu, zădărnicia jertfei etc. Cele mai multe sunt meditații în care Poetul îl caută pe Dumnezeu, recunoscându-i măreția, sentimentul atingând apogeul în distihul final al fiecărui sonet:

„Plec la-ntâlnirea cu-o parşivă Soartă,
Un domn ferchezuit, pierdut cu artă"(264)
„Să mă călăuzeşti, de azi, de ieri,
Un felinar să-mi fii spre nicăieri"(265)
„Nu ştiu nescrisă carte mai frumoasă
Decât în paradis, la Domnul-acasă"(266)
„Doar cerul mai rămâne să-l sculptăm
Astral obrazul Tatălui suprem"(269)
„În oboseala cât o vrei de-adâncă
Eşti liniştea lui Dumnezeu, de stâncă" (270)
„În minte cu o poezie-adorm
Şi-i strâng în brațe trupul cruciform"(272)
„De bucurie, Doamne, şi minune,
Privind spre cer aş spune-o rugăciune"(277)
„Iar Tatăl meu cu dragoste ne-adună
În Cer pe toți copiii împreună"(284)
„Învățăcel să-i fiu, sorbindu-i harul,
Iar El, Învățător cu-Abecedarul"(299)
„Că totu-i facere şi legământ,
În rodul tău, Părinte, pe Pământ"(323)
„Ce-ar fi pe Dumnezeu într-adevăr
Să-l caut în căderea unui măr?"(333)
„Să-mi vie lin şi mistic şi felin
Lumină lină, când învie lin"(345), (excelentă aliterație!)

Dacă Petrarca şi Eminescu preferă sonetul cu două catrene şi două terține, Shaskepeare şi Voiculescu folosesc pe cel cu trei catrene şi un distih final, structura interioară a lui Şerban Codrin îl trimite spre modelul celor din urmă. Asemeni celor patru mari înaintaşi, rămâne fidel endecasilabului cu ritmul iambic, rimă îmbrățişată, încrucişată sau pereche (în distih).

Ca şi în balade, şi în sonete poetul este de o disponibilitate tematică şi prozodică uluitoare. Ambele elemente conferă volumului unitate. Aceleaşi teme, aceleaşi motive literare şi aceleaşi elemente prozodice se întâlnesc în volum, deşi abordează specii literare cu formă fixă diferite: balada şi sonetul. Mai mult, în ambele specii adaptează cu o uşurință de maestru lexicul, imaginea poetică şi versul la discurs – un alt element ce conferă volumului unitate. La un loc – unicitate.

Un fapt stilistic de netă originalitate a sonetelor sale a fost anticipat în balade, dar acum apare extrem de vizibil, şi anume poetul atribuie strălucire stilistică de bijutier tautologiei, repetiției, locuțiunilor, cuvintelor cu aceeaşi rădăcină dar cu prefixe schimbate, asocieri de singular şi de plural. Faptul în sine nu-i un capriciu, nici o manieră, ci mai degrabă încercări izbutite de a sparge nişte tabuuri în limbă, nişte bariere, de a ridica excepția la nivelul regulii, punându-le pe toate la treabă după norme de el inventate, dar subordonându-le total sentimentului, după caz, fie

el elegiac, meditativ, înălţător sau acuzator, iar la nivel fonetic sporind, fără îndoială, incantaţia. Inovaţia nu este un scop în sine, ci un mod original de a-şi manifesta disponibilităţile. Spre justificarea observaţiei, reproducem mai jos numai câteva exemple extrase din primele cincizeci de sonete:

„Muza în persoană, muza mea profană"(16),
„Iluzii născătoare de iluzii"(21),
„În bezna beznei fără sus şi jos"(22),
„Profund, cel mai profund, atotprofund"(23),
„Ţipă în urcuş,/ De ciocârlie lângă ciocârlie"(26),
„Luna se rupea în semilună"(26),
„Aceste roiuri de-ace lângă ace/ Ca picătură lângă picătură"(25),
„Şi nu mai ştiu nimic şi nu mai ştiu" (26),
„Să lege vremi şi vremuri împreună"(29),
„Flori năvălesc pe vânt, flori de cireş" (28)
„Înviere-a cerului din cer" (28)
„Iar peste noapte, stea cu stea-n fântâni/ Frenetice" (30)
„În sălcii, ramuri lângă ram" (31)
„Ne-ameţeşte prea neomeneşte,
Neomeneşte ne deschide-o rană" (33)
„Un singur fir de iarbă, -un singur fir"(36)
„Norii, mai cu seamă norii" (35)
„În seceta mai goală decât golul"(33),
„Masa lustruită de coate mii şi mii"(39),
„Ce-o fi o fi, să scape de coşmare" (39)
„Din greu în greu, pe-alese" (41)
„Nu plopi despică, nici vitrine, nici castani" (41)
„Prea multe stopuri şi asfalt prea mult" (44),
„Iar vaca, biata vacă, vaca noastră" (45)
„E-o dărnicie între dărnicii" (53)
„Iluzii, deziluzii şi confuzii" (61)
„Dau piept în piept pe străzi, ce pocitură,
Cu poezia despletită, goală" (65), etc.

Încorsetat în propria-i creaţie, Poetul se simte singur printre poeţii bărăganului (autorul însuşi îl scrie substantivul cu literă mică pentru a-l diferenţia de spaţiul spiritual din jur!). Conştient de valoarea sa, Codrin crede i-ar trebui spaţii mai largi şi mai profunde, cum ar fi, de pildă, o capitală culturală, unde ar intra în mari bătălii literare, unde şi-ar manifesta puternica personalitate. Nu ştiu cât s-a simţit în largul lui ca profesor, cu certitudine i-a priit aerul de bibliotecă. Îi împărtăşesc opinia că locul lui ar fi fost undeva în redacţia unei reviste centrale unde ar fi avut parte zilnic de confruntări directe - potrivit firii sale explozive şi imprevizibile -, de bătălii literare, de confruntări, chiar şi cu cititorii.

Volumul acesta este unic în literatura română: unicitatea îi este dată de unitatea stilistică manifestată la toate nivelurile: lexical, morfosintactic, stilistic, prozodic, imaginar poetic. Şi la nivel tematic volumul este unitar, răspunzând la o singură întrebare fundamentală – cheia întregului discurs poetic: Cum se explică faptul că temei condiţiei umane scriitorul îi contrapune, într-un număr aproximativ egal de balade şi sonete, tema dragostei trăite frenetic? Un singur răspuns pe care

poetul îl dă cu fiecare dintre poeziile sale: dragostea trăită carnal - salvare din deşertăciunile condiţiei umane.

Tipărit în câteva mii de exemplare, **Baladierul** ar fi oferit lumii literare româneşti o altă imagine a autorului care s-ar fi simţit bine pe un piedistal mult mai înalt, dar mai ales ar fi oferit, pe o arie mult mai întinsă, o lecţie supremă de ingeniozitate şi talent, demonstrând imensele disponibilităţi poetice ale limbii române, fapt ce ar fi produs, fără doar şi poate, o schimbare de paradigmă, acum la început de secol: *înainte* şi *după* Şerban Codrin.

Maratonul este pe sfârşite. Acum Cititorul aleargă împreună cu Poetul, umăr la umăr, întrezărind finişul. Nu citeşti pe chipul lor spiritual extenuarea cursei, ci mai degrabă satisfacţia biruinţei. Poetul dăruieşte, Cititorul primeşte. Amândoi trăiesc sentimentul dublei generozităţi spirituale. Paradoxal, Cititorul mai are încă disponibilităţi să absoarbă. Mai mult ca sigur, nu s-au epuizat nici resursele Creatorului... **(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

*

Doar lui bibliomania mea-i dedic,
Deci între-obsesii suprarealiste,
Motanul *0 0 7 chic*
Înmiresmat cu farduri de stiliste
În cel mai eterat Beauty Salon,
Pe cărţi îmi şade-n trucuri speciale,
De sfinx cu plictiseli de faraon
Sfidând poeţii şi-alte puşlamale.
Adeseori dispare până-n zori,
Probabil din discretă împortanţă,
Când inspectează cluburi de trişori
De o pretenţioasă eleganţă.
    Învingător sau fără revolver,
    Se reîntoarce-acelaşi cavaler.

*

Ce-o fi-îndurând motanul tău în loc
Să râdă-n hohote, prea-i gânditor,
Dar slavă Domnului, avem noroc,
Umor, atât ne mai lipsea, umor
Din piscul pisiceştii lui gândiri
De cărturar tronând pe-un dicţionar.
Te pomeneşti că-o fi citit *King Lear*
Şi l-a-întristat bufonul fără har...
Sau poarta l-a-îngrozit pe cotoşman
Nu a Infernului sinistru, ca
În alt poem, ci "*Portes de l'Orient*
Ou tous est pris a la legere... " Şi-abia

Acum, când ne privește cu-ochi ciudați
Cască-a dispreț... „Sunteți niște ratați!"

*

Motanul domnului Ștefan cel Mare -
De virtuoz în multe zbenguiri,
N-are de-ajuns pisici prin mănăstiri
Și-n casele cu-armoarii princiare.
Crăițele din mândrul Orient,
De la Bizanț în Moscova cu-altare,
Și târgovețe proaste pe-ulicioare,
Și tătăroaice-în cortu-efervescent
Sub soarele câmpiilor barbare,
Croitorese, lenjerese cu
Da-ntotdeauna, niciodată *nu*
Se pisicesc, nerămânând datoare
Motanului maestru-între motani,
Boierului de rit erotoman.

*

Pe cartierul rău-famat, murdar,
De-arcușe-înfierbântat, bocit cu șișuri,
Oricât i-ar da-în ruine-acoperișuri,
Nocturn răsare-un singur super-star.
Nu-i luminos, ci numai arcuit
Și într-atât o face pe brigantul,
Cu pas de vată moșmodind neantul,
Încât nimic se-aude-într-un sfârșit.
Mult mai târziu, ori mai devreme-n zori,
Când sar din somn cocoșii, descântând, de
Se-alege roua, prea sătul de pânde,
Îmi bate la fereastră, dar ușor
Și-arar, să nu mă sperie, cu-o labă
De motănesc diavol fără grabă.

*

Oricât prin umbra mea s-ar pripăși,
O sărăcie de pisică-mi freacă
Piciorul și, după-un târâș pe-o cracă,
Adoarme-într-un salcâm, n-ar mai dormi.
De nicăieri mă-apucă-o ciudă, scriu
La repezeală, fără sens, o frază
Și-ochii-mi ridic, până-înlemnesc de groază:
Sus, se-arcuiește sfinxul din pustiu,
Mă-aude, mă miroase, ucigaș,
Pe labe fălcile-și întredeschide
Și căpățâna-în două-oglinzi lichide,
Verzi, clocotite, pulsatorii, prea-și
Lansează-ardente pânde la distanță,
Ocheade de-absolută aroganță.

*

Din pat pe masă, dintr-o săritură,
O coadă-ncolăcindu-și peste gheare,
Oricât panteră în miniatură,
Ori sfinx cu păguboasă derogare,
Pisica mă absoarbe, cât oi fi de
Poet în casa mea, pe când, stăpână,
Imperială, doctă, cu splendide
Puteri paranormale la-ndemână,
Se tolănește peste cărți deschise,
Ba chiar *Istorie și utopie*
I-apare-o deflagrație de vise,
Așa că-adoarme într-o lenevie
  Și inocență, de nu îmi rămâne
  Ziua de azi să-amân pe-o zi de mâine.

ILIE COMĂNIȚA
(30 august 1951)

Ilie Comănița, pseudonimul lui Ilie Cioacă, s-a născut în satul Comănița, actuala comună Teslui, din județul Olt, aflată „la marginea unei păduri." Tata, Marin și mama, Elena au fost țărani, iar, la plecarea copiilor, Ilie și Gheorghe, în lume, i-au sfătuit să fie drepți și cinstiți. Școala Generală (1958 – 1966) a urmat-o în satul Comănița, studiile liceale (1966 – 1970) le-a finalizat la Liceul „Radu Greceanu" din Slatina, județul Olt, iar în perioada 1970 – 1974 a fost student la Facultatea de Ecomonie Agrară din cadrul Institutului Agronomic „Nicolae Bălcescu" din București. După absolvire (1974) a fost repartizat și a lucrat la Fabrica de Conserve Fetești, județul Ialomița ca economist, iar din anul 1981 și până în prezent și-a desfășurat activitatea în administrația publică și instituții publice județene, îndeplinind funcții de execuție (economist) sau de conducere (șef birou, șef secție, director). A urmat diverse cursuri postuniversitare sau de perfecționare profesională în management public, managementul fondurilor europene, comunicare publică și altele.

Paralel cu activitatea profesională, a îndrumat numeroase formații artistice de amatori, mai ales în domeniul satiric (scriind și textele) și al montajelor literare, cu performanțe obținute la nivel național (locul I și locul II). După anul 2005 s-a implicat activ în redescoperirea valorilor perene ale Ialomiței, coordonând realizarea filmului bilingv „Ialomița - timpuri și anotimpuri" și a foto-albumului bilingv „Ialomița – 12 obiective culturale, istorice și turistice."

A debutat în suplimentul literar-artistic al „Scânteii tineretului" pentru elevi, „PRELUDIU", nr.34/13 mai 1970 cu poezia „Chemare." În timpul studenției a publicat în revista „Semina" a Institutului Agronomic „Nicolae Bălcescu" din București. Scriitorii Șerban Codrin și Gheorghe Dobre au insistat să publice în revista „Helis."

Sonetele „Pun luna ca opaiț în perete" și „Aleg cuvintele pe îndelete" au fost cuprinse în „Antologia sonetului românesc" realizată de Radu Cârneci, ed. „Muzeul Literaturii Române", București, 2007, vol 3, pag. 240- 241

Scrieri:

- **Regăsire**, sonete, editura HELIS, Slobozia, 2011, 286 pagini, 275 de sonete;
- **Zodia iubirii**, rondeluri, editura HELIS, Slobozia, 2012, 210 pagini, 200 de rondeluri;

Opinii:

„Am discutat cu Ilie Comănița să-și asume, prin distanțare, bacovianismul. Nu, a fost răspunsul, îmi asum derizoriul, desuetul, îmi asum hilarul, îmi asum, în locul unui palat, ruinele decrepite ale palatului. Poetul regăsirilor este convins de consistența programui său și își joacă la modul serios măștile (...)Tema poetului, aproape unica, este dragostea, să recunoaștem, cea mai dificilă dintre toate. Poetul își îndoaie umerii sub povară, dar are credința că, oricât de grea i-ar fi, umerii săi merită să se îndoaie.

(Șerban Codrin, prefață la volumul de sonete „Regăsire")

„Volumul de aproape 300 de pagini, semnat de Ilie Comănița (pseudonim al lui Ilie Cioacă, luat de autor de la numele, cu rezonanțe cumane, al locului său de baștină), cu care olteanul ialomițenizat din 1974 își face intrarea în literatură se numește Regăsire *(editura* Helis, *Slobozia, 2011) și ne propune un sonetist redutabil și prin aceea că forțează limitele canonului acestei specii literare (...) Inovațiile lui Ilie Comănița se exercită îndeosebi în zona rimelor, ocurențele cărora nu mai sunt cele consacrate de structurarea tradițională, dovadă că primează autenticitate mesajului poetic și nu ambalajul său artizanal (...) Ilie Comănița excelează în distihurile finale ce s-ar putea consitui nu o dată ca poeme de sine stătătoare (...) Poetul devine mult mai interesant și mai convingător atunci când slăbește chingile care încorsetează sonetul tradițional și-l lasă să respire în toată și deplina sa voie lirică. Șansa consacrării poetului, altminteri mereu proaspăt în expresie și mereu ingenios, vine tocmai din această zonă a eliberării de orice constrângere formală, oricât de seducătoare ar fi sau ar putea părea aceasta."*

(Ion Roșioru, Revista „Helis", nr. 3(107) martie, 2012*)*

*„Ilie Comănița rămâne și în rondeluri, ca și în sonete, același cavaler galant care nu obosește nicicând să-și preamărească iubita, „scrisă în carte de destin" și altar la care poetul vine să se închine cu smerenie (...) Ca și în cartea sa de sonete, Ilie Comănița își permite și aici să inoveze: Vom întâlni rondeluri monorimice (*Zâna, Învăluire, Semn și Încotro, *ultimul o adevărată performanță, rima fiind în **o**), sau altele cu rime împerecheate, precum* Freamăt.

Cartea de față, adevărat festin de trăiri oximoronice și, totodată artă de a iubi, e, în totalitatea ei, o odă a bucuriei de a exista și, implicit, un îndreptar întru a aprecia așa cum se cuvine viața care este, din păcate, irepetabilă. Rândurile de față nu-s altceva decât o invitație la lectura unui poet autentic căruia forma constrictivă a rondelului nu-i ucide câtuși de puțin misterul și fiorul poetic, ci, dimpotrivă, i le sporește"

(Ion Roșioru, Prefața la volumul „Zodia iubirii")

„Este greu să scrii sonete și rondeluri. Diversificând temele ați reușit un exercițiu profesionist și temperamental totodată."

*(*Dan Simionescu, Revista „Helis" nr. 3(107) martie 2012)

„Fără îndoială, volumul de rondeluri este mai bun decât cel de sonete. „Este octombrie", „Îndrăgostiți" și alte câteva sunt fără cusur, minunate, sincere, vibrante (...) Oricum, cititorul suveran găsește în „Zodia iubirii" *poezii care i se potrivesc, care îi satisfac nevoia de iubire, exprimată persuasiv."*

(Dan Simionescu, Revista „Helis" nr. 6(110) mai 2012)

REGĂSIRE (sonete)

de **Ilie Comănița**

Cumințenia sonetului (sonetistului)

Sosit cu niscaiva treburi de serviciu pe la Urziceni, Gheorghe Dobre îmi strecoară, lângă câteva zeci de exemplare din numărul recent al revistei „Helis"- spre distribuție-, și un volum destul de consistent. Cum mi-e obiceiul, îl duc la nas să-i simt mirosul proaspăt al tiparului, îl frunzăresc și... mă îngălbenesc: *sonete* – citesc lângă titlu. Tocmai Codrin îmi mâncase o lună din viață (vorba vine!) cu vreo trei sute din masivul său volum, iar lui Dan Elias îi „terminasem" pe vară un volum,

plus că, pe ici-pe colo revista mai „scăpa" câte un sonet. „Măi, asta-i ţara sonetiştilor!" îl parafrazez eu pe Creangă cu Spânul său. „Cine-i autorul? Numele nu-mi spune nimic..."(îl cercetez eu conspirativ pe Dobre). „Ei, lasă, citeşte şi afli..."

Aflu că pe autor îl cheamă Ilie Comăniţa (nume tot „conspirativ"), citesc şi o dedicaţie care mă onorează. Când dau peste o prefaţă care poartă girul lui Şerban Codrin, iar acesta, la rândul lui, îl ia ca aliat şi martor pe Gheorghe Dobre numindu-l „un meseriaş cu excelente calităţi", mă pun pe treabă, mai ales că descopăr o postfaţă a autorului-oltean care ne lămureşte că este vorba despre o poezie „scrisă într-un alt timp", dezvăluind „un univers de intimitate." Faptul că distinsul poet Radu Cârneci i-a reţinut două sonete pentru „Antologie", m-a hotărât. Şi n-am avut ce regreta...

Conştiincios, citesc, spre familiarizare, cele aproape două sute de sonete, pe nerăsuflate. Unul mai frumos decât altul. Încep să fişez. „Cred (îmi spun în gând) că-mi iese un comentariu să ocup o jumătate de revistă." Cu tot regretul, dar cu promisiunea de a-l epuiza cu alt prilej, mă opresc asupra celor cincisprezece poezii din *„Coroană de sonete"*.

Sunt atât de bine scrise, încât nu-mi vine a crede că aparţin unui volum de debut, **Regăsire (sonete),** Editura HELIS, Slobozia, (2011), 286 pag., din contră, îmi par scrise de un condei exersat. Sunt sonete şlefuite îndelung, poate în mulţi ani (poetul recunoaşte în postfaţă), dar, ca să fie mai convingător, ne mai avertizează şi în sonetul - temă ce deschide coroana: *„Ca-ntr-o procesiune fastuoasă,/ Filigranez pe-un diamant sonete"/* Poetul se dovedeşte sincer, meticulos şi pragmatic. Îşi mărturiseşte de la început tema – **dragostea** - împărtăşită unei fiinţe-diamant (fără s-o numească niciodată!), pe care o divinizează, proiectând-o într-un univers fabulos: *„În gândul meu te-asemăn cu-o crăiasă!/ O zână coborând dintr-o poveste/", „Pe frunte-ţi pun găteală de mireasă."* De-aici încolo, odată cu o curgere cuminte a sonetelor, Ilie Comăniţa pare să ţeasă, din cea mai discretă şi mai fină pânză de expresii, un minunat **portret** al unei iubite pe care tu, ca simplu cititor, ţi-ai fi dorit-o: *„buzele încearcă dor de sete", „o zână coborând dintr-o poveste", „ai generoasă, înfierbântată gură",„fantastică făptură",„cu trupul fluid",„ai fruntea-nfierbântată", „şuviţele-s rebele", „trupul ţi-e flacără nepotolită", „veşnic mistuită de dor", „lumina ochilor şi scânteieri m-atrag", „sânii-s pietroşi ca boabele de struguri", „sărutul tainic de fecioară", „sfântă lumânare nenuntită", „ingenuă apoi în depărtare, "* etc.

E greu să-i găseşti filiaţii, dar Ilie Comăniţa este un poet discret, inspirat, harnic, temeinic, mai ales citit, căruia-i place să şlefuiască la nesfârşit precum consangvinarul său Brâncuşi care-şi taie tăcut ideea în piatră. Comăniţa şlefuieşte ideea din cel mai nobil material, **cuvântul**, după cum de nenumărate ori mărturiseşte: *„Aleg cuvântul pe-ndelete," „Să ascultăm, iubita mea, cuvântul", „Cuvântul stă sub semnul nerăbdării/ E-un filigran cu încifrări secrete", „L-ascult cu răsuflarea-ntretăiată/ În sfintele sonete cum vibrează").* Cum sculptorul şlefuieşte ideea, poetul înnobilează sentimentul, adică dragostea: tandră, suavă, gingaşă, odihnitoare, ademenitoare, delicată, pură, discretă, hipnotică, edenică, rareori carnală, deloc epuizantă. Este o dragoste care îi metamorfozează pe cei doi, transformându-i în foc, în lavă - când mocnită, când incadescentă. Expresiile din această sferă semantică sunt martore: *„închipuite ruguri", „flacără de jar", „foc*

din sărutări", „ploi de săruturi", „sângele în artere viscolește", „s-aprind vulcanice pârjoluri", „înfierbântata gură", „aprind făclii din policrome stele", „trupul - flacără nepotolită", „un gheizer se pornește prin artere", „înfierbântate friguri", „brațe-ncinse, de văpaie", „par de foc toți arborii grădinii", „te-oi descânta când sunt aprinși tăciunii", „ca magma-n creștere clocotitoare" etc.

Rar mi-a fost dat să descopăr într-un spațiu doar de cincisprezece sonete atâtea comparații proaspete, deloc tocite de uz: *„ne arcuim ca semnele întrebării", „ești trestie pe lacul înserării", „umerii rotunzi ca o colină", „lasă-mi-te-n brațe ca o apă", „iubirea-i ca un mir pe fruntea-nfierbântată", „dansul mâinii - mângâiere", „Ca-n sacrificii purificatoare/ Se-aprinde-n sânge dor de-naripare.", „...la piept te strâng/ Precum Madona-și strânge pruncul/", „Pe diafana-ți floare voi fi un flutur"* etc.

Interesant este și jocul timpurilor verbale. Nu doar din pură statistică am numărat în această coroană șaizeci și patru de verbe la timpul prezent, treizeci și șapte la conjunctiv prezent și douăzeci și trei la timpul viitor, dacă le avem în vedere numai pe cele de persoana întîia. De fapt, e ușor de observat că fundamentul stilistic al întregului volum este chiar alternanța acestor timpuri verbale, utilizate după o anume știință, adică la început domină prezentul, de-abia pe la jumătatea ciclului apare viitorul, iar la final se desfășoară maiestuos conjunctivul. Prezentul este timpul verbal care generează o temporalitate coincidentă, creând astfel iluzia intâlnirii dintre cei doi, intensitatea trăirii sentimentului într-o durată concentrată, dar și pe cea dintre eul poetic și cititorul antrenat discret în acest joc amețitor: *„Te-aștept să vii când plouă pe amurguri", „Ne arcuim ca semnele-ntrebării", „Ne regăsim în dragostea divină", „Te chem să tragem pe amurguri storuri", „Purtăm în noi plutiri de zboruri line", „Te caut la răspântia luminii"* etc. Viitorul este timpul încărcăturii afective maxime, prelungeștie emoția într-o durată imaginară, creând iluzia iminenței întâlnirii și transferul dorinței într-un plan interior: *„Palatul nopților ne va fi casă", „Am să aștern în calea ta petunii", „Te-oi descânta când sunt aprinși cărbunii", „Vom colinda cărările lunare", „Vom izbucni sub foc de sărutare"* etc. Aici, de cele mai multe ori, conjunctivul se substituie imperativului, pentru că este o nerăbdare reținută, gata să explodeze după un „munte de așteptare." Este certitudinea trecerii de la o dinamică reală a trăirilor la una imaginară, mai ales când este asociat cu prezentul, precum în cavalcada următoare: *„Aștept să vii ca marea furtunoasă/, Să mă ridici pe insolite creste/, Să-mi pui pe umeri înspumate șaluri/, Setos să-ți cat înfierbântata gură/, S-aud în scoici descântece de valuri/, Să îți dezmierd fantastica făptură/ Și trupul tău fluid venind spre valuri/...*" Este chemarea unui suflet pârjolit, ce nu obosește să caute și să aștepte, ce tânjește neapărat nu după o împreunare carnală, ci după una ideală, trăită înaintea experienței.

Cu discrete umbre din Eminescu, din Voiculescu (unde „personajul" e iubirea, nu iubita!), uneori din Șerban Codrin (care-i găsește filoane spre Bacovia), Ilie Comănița este, fără doar și poate, **el însuși**, adică un poet de talent, prea modest pentru talentul lui, care dă literaturii române un volum de sonete (zic fără reținere, superbe!) și mă asociez confratelui său în poezie Dan Elias care scrie sincer și inspirat pe coperta IV: „Cuvintele se simt bine în haina rafinată a sonetelor, se ating, și cojile lor sună ca niște fragili clopoței; vine muzica de parcă ar veni toamna."

Parcă aș vrea să fiu și eu poet, oftez regretând că volumul s-a terminat...

Spre suprem argument, ofer cititorului, pentru bucuria sufletului, un sonet selectat din volum, amintind de splendida meditație a lui Panait Cerna: *„Aş vrea să fii o stalactită,/ Din plâns de calcar întrupată,/ În peştera de dor ivită,/ Rod sfânt de lacrimă curată!// Aş vrea să fiu o stalagmită,/ Să-mi picuri peste ochi şi gură/ Sărutul tău şi împietrită/ Rămână-ntreaga mea făptură!// Şi-om creşte prin sedimentare,/ Ne-om contopi într-o coloană,/ Vom fi ca orga lâng-o strană/ În psalmică reverberare,// Altar pentru sanctificare,/ Cu tine, singura icoană!"* (Coloană de iubire) **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

BUNICUL

Eu am să plec, dar plec mai înspre seară,
Ne-a zis bunicul şi nu l-am crezut,
Avea privirile de om pierdut,
Creşteau în ochii lui lacrimi de ceară!

A mers în grajd şi boii au gemut,
Păşea prin curte ca pe-o ulicioară,
Cu sete-a tras din ultima ţigară,
Plutea în jur un duh necunoscut!

Şi-a aşezat pe prispă aşternut,
În pieptul lui se înfipsese-o gheară,
Veniţi c-o lumânare a cerut,
Ne-a spus, când sufletul la ceruri zboară,

„Stați liniştiți, nu vă-necați în plâns,
Atâta mi-a fost scris şi mi-e de-ajuns!"

CHELTUIALĂ

Venit pe-acasă, curtea era goală,
Nu se simțea ţipenie de om,
Doar o ciocănitoare într-un pom
Bătea sinistru ritm de buimăceală!

L-am întrebat pe unchiul Toma dacă
Ştia ceva, pe unde sunt ai mei,
„La cimitir o să-i găseşti de vrei!...
Acolo sunt!... Cavoul să şi-l facă!"

De lacrimi ochii mi s-au podidit
Când i-am văzut cum îndrumau zidarii,
Vegheau să iasă lucru isprăvit,
Aveam în cap doar negrele scenarii!

„Noi l-am făcut de-acum că ne-am gândit,
Să nu mai cheltuiți şi cu groparii!"

ÎNCOVOIATĂ

Boabe de rouă îi era sudoarea,
Nicicând de amintiri nu scap,
Le-am pus în lăzi de zestre şi-n dulap,
Pe ele n-o să crească neuitarea!

Desculţă şi cu glamnicul pe cap
Ducea la câmp, în baniţă, mâncarea,
Părea că nesfârşită e cărarea
Şi alte mii de drumuri mai încap!

Vroia bucatele să fie calde,
Trudeau ai ei din zori până-n apus,
Iar oalele în colb încins le-a pus,
Păsări în praful verii să se scalde!

Şi-acum spinarea ei încovoiată
Poveri aşteaptă ca şi altădată!

LIBERARE

Mă uit ades pe uliţă în sus,
Îl văd tot nalt, venind agale tata,
Se liberase, după ce armata,
Prin neştiute locuri l-a tot dus!

În ochii mamei înflorea muşcata,
O cruce şi-o-nchinare spre Isus
A mai făcut şi pe-alergat s-a pus,
Închipuia în fuga ei săgeata!

Din cătănie n-a trimis scrisori,
Doar zeci de cărţi poştale, cu trei rânduri,
Dar încăpeau în ele mii de gânduri,
Letopiseţi pe anii trecători!

În ramă amintirea să se-agaţe,
Să vină tata să mă ia în braţe.

NAŞTEREA

Mamei mele, Elena

Parcă o văd aievea, cu paşii mici grăbind
Să taie drept cărările pădurii,
Era o parte fragedă-a naturii,
Purta în pântec trupul meu zvâcnind!

Fusese dusă la oraş să nască,
Ţărancă tânără, nedusă-n lume,
Dar ea ţinea la stămoşeşti cutume,
În casa ei sorocul să-mplinească!

Când ceasul naşterii a fost să vină,
Pe frunzele de sub un păr sălbatic,
Trăia magii de joc iniţiatic,
Îşi înfăşa copilul cu lumină!

Iar ochii ei se-nlăcrimau de rouă,
Din ei, cu soare a-nceput să plouă!

CEVA SE PIERDE

E-un gând ce nu aş vrea să-l am în minte,
Ceva, iubita mea, în noi se pierde,
Cum frunza, chiar dacă acum e verde
Culoarea toamnei în nervuri presimte!

Azi tot mai rar răsar pe fruntea-mi jerbe
Din sărutarea ta de jar fierbinte,
Te chem s-aduci mireasma din cuvinte
Şi clocotul de apă care fierbe!

S-avem inconştienţa de-nceputuri,
Când fără frică ne dădeam vâltorii,
Mă-mpresurai în orele - aurorii
Cu viscoliri de aripe de fluturi

Şi stăpâneam imperiile candorii
Cu libertatea zborului de vulturi!

FLORENTINA LOREDANA DALIAN

(29 martie 1968)

Florentina Loredana Dănilă, purtând pseudonimul Dalian, s-a născut în Bucureşti. Mama: Atena Dimache, diriginte de poştă, ulterior contabil.

Studii: Şcoala Generală nr. 1 Munteni-Buzău, judeţul Ialomiţa, Liceul „Mihai Viteazul" Slobozia, clasa de Informatică; Institutul Politehnic Bucureşti – Facultatea de Chimie Industrială.

Activitate profesională: Inginer chimist, director la o fabrică de produse chimice din Slobozia.

Activează în cadrul mai multor Asociaţii culturale/ literare: Asociaţia Culturală „Helis", Slobozia; Clubul Umoriştilor Constănţeni „Prăvălia cu umor" (Membru fondator); Cenaclul Literar „Mihail Sadoveanu", Constanţa; Asociaţia Literară „Păstorel", Iaşi; Societătatea Română de Haiku, Bucureşti.

Scriitoare foarte activă, conştientă de valoarea sa, participă la numeroase concursuri literare din ţară şi din străinătate (Botoşani, Piteşti, Alba - Iulia, Cluj - Napoca, Costineşti, Râmnicu Sărat, Râmnicu Vâlcea, Orăştie, Sebeş, Mizil, Călăraşi, Sibiu, Botoşani, Bolintin Vale, Slatina, Iaşi, Domneşti, Suceava, Dorohoi, Deva, Călimăneşti, Oneşti, Buzău, Geoagiu, apoi Croaţia şi chiar Japonia), iar juriile acestora nu sunt zgârcite în a-i recunoaşte talentul în poezie, teatru scurt, proză, umor. Obţine peste 40 de premii, premii speciale şi menţiuni.

Premiul I – Concursul de teatru scurt „Mihail Sorbul", Botoşani, 2012

Premiul I – Concursul „Univers Românesc XXL", proză, poezie, Piteşti, 2012;

Marele premiu - Festivalul de poezie „Ioan Budai Deleanu", Geoagiu, Hunedoara, 2012;

Menţiune - Concursul internaţional de *haiku* în limba engleză, Klostar Ivanic, Croaţia, 2011;

Premiul I la Festivalul Naţional de Dramaturgie „Goana după fluturi", Rm. Vâlcea, 2011;

Premiu la Festivalul Internaţional al *Haiku International Association*, Tokyo, Japonia, haiku, 2010;

Premiul I - Festivalul „101 Zile de Cultură", Costineşti, 2010, pentru volumul „Aceeaşi lună peste sat";

Premiul I - Concursul literar „Visul", secţiunea Volume publicate, proză scurtă, pentru volumul „Aceeaşi lună peste sat", Orăştie, 2009;

Premiul I – Concursul „Dor de Dor", proză, Călăraşi, 2008 ;

Premiul I - Concursul Naţional de creaţie a piesei de teatru într-un act „Mihail Sorbul", Botoşani, 2008;

Premiul I - Festivalul-Concurs de umor „Oltenii şi restul lumii", proză scurtă umoristică, Slatina, 2008;

Premiul I - Festivalul Naţional de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia", proză, Mizil, 2008;

Marele Premiu „Eusebiu Camilar" şi Premiul revistei „Ateneu" Bacău - Festivalul naţional de literatură „Eusebiu Camilar - Magda Isanos", proză, Suceava, 2008 ;

Premiul I - Festivalul de Umor „Liviu Oros" – literatură umoristică, Deva, 2008;

Premiul I – Festivalul de Satiră şi Umor „Povestea Vorbei"– proză satirică, Râmnicu Vâlcea, 2007

Premiul I - concursul „D. Mitrana" – proză, Călimăneşti, 2007;

Debut editorial: 2008, cu volumul de proză scurtă: **„Şi copiii se îndrăgostesc"**, Beclean

Publică în revistele: „Helis" (Slobozia), „Fereastra" (Mizil), „Cafeneaua literară" (Piteşti), „Cafeneaua politică şi literară" (Drobeta Turnu-Severin), „Cetatea culturală" (Cluj Napoca), „Academia umorului" (Chişinău), „Bucovina literară" (Suceava), „Plumb" (Bacău), „Ateneu" (Bacău), „Sud" (Bolintin Vale), „Dor de dor" (Dor Mărunt), „Oglinda literară" (Focşani), „Datina" (Constanţa), „Arca" (Arad), „Dunărea de Jos" (Galaţi), „Algoritm literar" (Călan), „Constelaţii diamantine" (Craiova), „Regatul cuvântului" (Craiova), „Pagini din Noua Zeelandă."

Scrieri:

- **Şi copiii se îndrăgostesc** - editura „Clubul Saeculum", Beclean, 2008, 122 pag.
- **A unsprezecea poruncă** - editura „Rafet", Rm. Sărat, 2012, proză scurtă, 71 p.
- **Scrisori netrimise** -editura Fundaţiei Culturale „Antares", Galaţi, 2011, roman, 110 p.
- **Aceeaşi lună peste sat** – editura „Remus", Cluj Napoca, 2010, proză scurtă, 116 pag

Opinii:

„Analiza psihologică este, neîndoielnic, punctul forte al scriitoarei (inginer de profesie), străină însă de sofisticatele ingineriii textuale. Bună observatoare, cum spuneam altădată, ea coboară în cotidian, ia pulsul vieţii, interesată de gestul mărunt, insignifiant. Cu urechea ciulită, vădeşte o remarcabilă stăpânire a limbajelor; oralitatea e seducătoare, decupajele epice sunt colorate sentimental, cutreierate de un frison nostalgic şi asortate cu un binevenit pigment ironic (şi chiar autoironic). Iată, aşadar, premisele unei cariere de succes în tagma scriitoricească."

(Adrian Dinu Rachieru)

„Autoarea se mişcă cu dezinvoltură atât în lumea intelectualului, a oraşului, dar şi în cea a satului, a omului simplu. Multe dintre prozele scurte pot deveni puncte de plecare pentru mari romane. Citarea unei singure pagini din proza ce deschide volumul „Aceeaşi lună peste sat" *ar fi suficientă pentru justificarea afirmaţiei că ne aflăm în faţa unei scriitoare de real talent. [...]*

În multe dintre prozele scurte, dar mai ales în acest roman („Scrisori netrimise"*), scriitoarea pare să revitalizeze, să împrospăteze romanul psihologic românesc, de analiză, apropiindu-se cu vigoare şi discreţie de modelul feminin interbelic, Hortensia Papadat-Bengescu, menţinându-se totodată în plutonul viguros şi din ce în ce mai numeros, al prozei feminine contemporane."*

(Titi Damian)

„Romanul Florentinei Loredana Dalian, scris alert şi într-un stil seducător, cu suspansuri (finalul, cel puţin, ne lasă bouche bée) şi pagini de rară tensiune şi frumuseţe poetică, relatează deopotrivă creşterea şi descreşterea unei iubiri ce s-a dorit mântuitoare, dar n-a ajuns să fie, cât şi spulberarea mitului că raiul terestru ar exista oriunde dincolo de frontierele României. [...] Gruparea literară de la HELIS are în această autoare cu multiple disponibilităţi lirice, epice, publicistice, unul din pilonii ei spirituali de rezistenţă, capabilă de surprize dintre cele mai plăcute şi mai reconfortante."

(Ion Roşioru)

SCRISORI NETRIMISE

de **Florentina Loredana Dalian**

Meandrele fatalității

Problema prozei feminine a fost complet neglijată, considerată un accident sau o întâmplare într-o istorie a literaturii jalonată de nume masculine. Critica și istoria literară mai nouă sau mai veche ocolesc, din motive încă necunoscute, dihotomia între literatura femeilor și a bărbaților, deși ea există, chiar dacă nu a atins o fază acută. Ca să justificăm afirmația de mai sus, cercetăm masivele volume ale distinsului profesor Eugen Simion, *Scriitori români de azi* (Vol I-IV), dar în cele peste trei mii de pagini nu descoperim decât trei nume de prozatoare din perioada respectivă (Dana Dumitriu, Gabriela Adameșteanu și Rodica Palade). Cam așa stau lucrurile și în recentele și masivele *Istorii ale literaturii* de Ion Rotaru, Nicolae Manolescu sau Alex Ștefănescu. De-abia acum se nasc semnele de întrebare: ori femeile nu s-au aplecat spre proză – poezia este mult mai bine reprezentată - ori au avut mai multe greutăți de întâmpinat, poate n-au avut curajul necesar să abordeze o specie dificilă precum romanul, care cere timp și răbdare, ori apetitul (gustul) cititorului nu mergea în această direcție.

Pe de altă parte, nici critica nu s-a aplecat cu seriozitate să analizeze fenomenul decât foarte târziu. Un studiu consistent pe această temă îl realizează Radu Voinescu în lucrarea *Spectacolul literaturii*, Editura Muzeului Literaturii, București (2003), căreia îi consacră un capitol foarte documentat, intitulat *„Literatura feminină de azi."* Aici urmărește atât problematica poeziei, cât și pe cea a prozei, în context cultural universal, fără a epuiza subiectul, de altfel foarte vast, dar reușește să sintetizeze câteva elemente care să-i confere specificitate, cu alte cuvinte să-i definească genul proxim.

Intrigat de problemă, în câteva cronici de întâmpinare m-am aplecat cu seriozitate asupra câtorva autoare (la vârste diferite) de romane (din spații geografice diferite). Este vorba de Christina Wittelsbach, 24 de ani, București, (romanul *„Confuzie sentimentală"*, ed. Domino, 2009), Mihaela Burlacu, 34 de ani, Constanța, romanul *„O vară de necuprins"*, ed. Ex Ponto, 2009), Florentina Loredana Dalian, 43 de ani, Slobozia (romanul *„Scrisori netrimise"*, și Speranța Calimi, 66 de ani, Bacău, (romanul *„La nașterea mea a căzut o stea"* ed. Vicovia, 2008), toate având un numitor comun, **dragostea,** cu traumele impuse de intervenția **destinului**. Desigur că aceste cărți și nume nu sunt nici pe departe suficiente pentru a se putea face generalizări, totuși am identificat multe aspecte pentru a conferi specificitate prozei feminine care, în momentul actual, pare a fi în ofensivă tematică și stilistică. Bineînțeles că trebuie avute în vedere diferențele de rigoare care țin de personalitatea, de inteligența și de talentul fiecăreia și care, până la urmă, dau farmec literaturii.

Diferențele nu sunt relevante pentru a considera că avem de-a face cu două literaturi: una a bărbaților, alta a femeilor, deși mișcarea feministă este în ofensivă culturală. Cert este că femeile scriu proză, în cele mai multe cazuri, altfel decât

bărbaţii. Se opresc asupra unor teme specific feminine, de regulă iubirea. S-ar putea afirma că fac exces de iubire, fapt ce generează un exces de tragic, mai ales că recurg frecvent la motivul literar „fortuna labilis." Paradoxul şi imprevizibilul sunt mult mai prezente. Scriu într-o manieră aparte, recurgând, de cele mai multe ori, la un narator-personaj care se confesează la persoana întâi, trimiţând pe cititor mai aproape de autentic. Poate că simt nevoia de devirilizare a literaturii contemporane, în scopul căutării unei identităţi, poate chiar a unei literaturi destinate exclusiv femeilor. Accentul este pus pe tema cuplului, întrucât femeia este confruntată cu mult mai multe obstacole în viaţa sentimentală. Aspectele cele mai importante ale acestor diferenţieri pornesc de la faptul că predomină un sentimentalism feminin tipic şi se exploatează detalii ale sensibilităţii şi particularităţi ale receptării specific feminine. Nimeni nu poate descrie meandrele şi abisurile sufleteşti ale unei femei mai bine ca o femeie. Scriitoarele femei caută o civilizaţie a instinctelor bazată pe senzaţii trăite cândva cu intensitate, experienţe recente, dar şi cu refugii frecvente în amintiri sau în vis. De aceea, par să recurgă cam la aceleaşi clişee lingvistice şi scheme narative, lăsând impresia falsă că proza lor este insuficient maturizată. Mai au o trăsătură comună: preocuparea pentru lumea ideilor, proza lor fiind presărată cu numeroase reflcţii cu valoare de maximă care vizează o experienţă de viaţă trăită intens, dar şi învăţături morale transmise cititorului prin întâmplările traumatizante ale personajelor imaginate.

Nici Florentina Loredana Dalian nu se abate de la aceste experienţe, decât în măsura în care, firesc, lasă să i se întrevadă propria personalitate scriitoricească.

Doamna Dalian îşi pregăteşte cu minuţiozitate intrarea în literatură, obţinând în intervalul 2005-2011 aproape 40 de premii literare la diverse concursuri de proză scurtă (şi poezie, **haiku**) sau colaborând la reviste literare din aproape tot spaţiul geografic, să zicem Cluj-Napoca, Turnu- Severin, Orăştie, Suceava, Dorohoi, Constanţa, Buzău, Chişinău, Bacău, Deva, Rm. Vâlcea, Mizil sau Slobozia, ca să enumerăm doar câteva.

Premiile obţinute i-au confirmat cu prisosinţă talentul, aşa că a trecut la pasul următor şi anume publicarea a două volume de proză scurtă, receptate la fel de bine de cititori şi de critică, (atât cât s-au putut pronunţa, datorită tirajelor reduse şi a difuzării limitate a revistelor): *„Şi copiii se îndrăgostesc,"* editura Clubul Saeculum, Beclean (2008) şi *„Aceeaşi lună peste sat"*, editura Remus, Cluj-Napoca (2010), având un *Cuvânt de însoţire* de Adrian Dinu Rachieru. Sunt proze scurte care comprimă, cu o mână sigură, drame omeneşti, eşecuri, ratări, neîmpliniri, trăsături, caractere, destine frânte, prezentate cu subtilitate – totul într-o expresie pe care aş numi-o *cantitate inepuizabilă de viaţă.* Autoarea se mişcă dezinvolt atât în lumea intelectualului, a oraşului, dar şi în cea a satului, a omului simplu. Multe dintre prozele scurte pot deveni puncte de plecare pentru mari romane. Citarea unei singure pagini din proza ce deschide volumul *„Aceeaşi lună peste sat"* ar fi suficientă pentru justificarea afirmaţiei că ne aflăm în faţa unei scriitoare de real talent: *„Nu mai e nici moara-n sat, Biserica, având sfinţii decoloraţi de vreme, îşi aşteaptă enoriaşii care au plecat demult, iar uliţele-s prea goale ca să mai poarte nume [...] Veteranul satului, uitat de Dumnezeu, a adormit pe prispă. Îşi visează tinereţea trecută prin gloanţe. Un glonte vine spre el, din ce în ce mai aproape [...] Luna-şi face loc timid printre doi nori, arătându-se plină.*

Aceeaşi lună peste sat. Undeva, o bufniţă îşi strigă neliniştea [...] Pomii îşi foşnesc a nepăsare frunzele jumătate îngălbenite, lepădându-le rând pe rând. Vântul atinge clopotul, smulgându-i un vaiet. Într-o odaie, la lumina mică a unei lumânări, o bătrână numără toamnele... "

De fapt, prin cele două volume de proză scurtă, Florentina Loredana Dalian întreprinde un exerciţiu necesar, pregătindu-şi intrarea pe uşa din faţă în lumea romanului. Romanul **Scrisori netrimise,** editura Fundaţiei Culturale Antares, Galaţi (2011),110p., cu un *„Alt cuvânt de însoţire"* de Adrian Dinu Rachieru, realizează o excelentă analiză psihologică pe tema **dragostei, a destinului şi a înstrăinării de sine**, având ca suport înstrăinarea fizică provocată de nomadismul românilor care caută iluzoria împlinire în spaţiul italian. Firul epic al romanului nu este important şi s-ar putea rezuma într-o singură frază. O tânără intelectuală călătoreşte clandestin spre Italia să-şi împlinească iubirea, dar se întoarece dezamăgită. Importante sunt însă întâmplările prezente şi trecute care se asociază acestei iubiri, la rândul lor descoperind cititorului o extraordinară trăire a protagoniştilor Ilinca şi Mihnea.

Titlul romanului trimite la un fel de un jurnal cu scrisori pe care bărbatul le adresa către o anume Lăcrămioara, dar intenţionat face ca ele să ajungă şi în mâna Ilincăi.

În ciuda faptului că romanul are un singur fir epic uşor de întrevăzut, depăşind cu puţin o sută de pagini, cantitatea de viaţă, de sentimente, de trăiri ce pulsează spre cititor este impresionantă, mai ales că este realizată (aici este marele câştig al romanului!) cu tehnicile moderne ale răsturnărilor şi întoarcerilor în timp, ale inserţiilor epistolare şi excelente eseuri, ale încadrării povestirii în povestire, toate având ca suport naraţiunea la persoana întâi, persoană care înglobează eul narator şi eul narat pentru a-i conferi textului un grad ridicat de autenticitate. Modernă este şi structura arborescentă prin care scriitoarea deschide poarta urmăririi altor iubiri şi destine, paralele cu ale protagoniştilor, lăsându-i cititorului posibilitatea să compare, să se compare, adică să reflecteze.

Chiar din prima frază a romanului, autoarea lasă o poartă deschisă spre finalul acestuia, pentru a realiza rotundul: *„Rămăsesem să-ţi povestesc cum au decurs lucrurile la întoarcerea din Italia. O! Dar să vezi întâi cum am plecat!"*

Propunem cititorului o urmărire pe secvenţe a evoluţiei evenimentelor şi sentimentelor, în scopul descifrării psihologiei protagoniştilor aflaţi faţă în faţă mereu cu o altă realitate sufletească, morală, spaţială şi temporală, conducând la amplificarea zbaterilor, zbuciumului şi frământărilor într-un crescendo ce va exploda în finalul romanului.

Aşadar:

Secvenţa I - Scurtul popas al Ilincăi în B.M. şi cunoştinţa cu Andrei şi Delia.

- Plecarea acesteia spre Italia cu maşina unui taximetrist de ocazie împreună cu o prostituată, obligată, prin natura împrejurărilor, să poarte stigmatul prostituţiei.

Notează: *„ Uitasem că şi iubirea-i o şulfă care te face să crezi că ai dreptul să protestezi, să judeci, să urăşti. "*

Secvenţa a II-a – Popasul la Verona (în drum spre Tortona) o pune pe Ilinca faţă în faţă cu o realitate cutremurătoare din viaţa românilor emigranţi.

- Mediul o oripilează: *„Românii locuiesc într-un hangar întunecos, cu camere prin care se trece ca-ntr-un tren. Dezordine desăvârşită – haine aruncate peste tot, ceşti cu zaţ de cafea, ibrice, chibrituri, ţigări, mâncare, cărţi de joc, ciorapi desperecheaţi..."*

- Condiţia femeii (Lola): *„Spală, calcă, face mâncare la trei bărbaţi – un amant, un frate, un văr, noaptea se duce la muncă, şi-o fi lăsat vreun copil prin ţară... Singurele distracţii – băutul cafelei, fumatul şi jocul de macao. Îi studiez mâinile: muncite, noduroase, grosolane."*

Notează: *„E uşor să fii bun când eşti fericit. Pentru biata Lola, fericirea înseamnă să fii elegantă, curată şi să poţi câştiga traiul fără să te umileşti."*

„E uşor să-ţi împlineşti un vis? Când ţi-l împlineşti, înseamnă că nu-l mai ai. Şi fiindcă nu-l mai ai, îţi lipseşte. Dacă-ţi lipseşte...trebuie să pui altul la loc."

Secvenţa a III-a – Popasul într-o parcare pe autostradă.

Notează observaţiile Ligiei, prostituata: *„Italienii sunt mai ţigani ca noi şi mai zgârciţi"*.

- Excelent eseu despre **nedreptate** prin tehnica proustiană a răsturnărilor de timp.

Notează: *„Dintre toate nedreptăţile omenirii, cele mai criminale sunt acelea săvârşite împotriva unor copii. Când un adult nedreptăţeşte un copil, se cutremură întreg universul."*

Secvenţa a IV-a – Episodul întâlnirii cu Mihnea Radian în Italia.

- Întoarcere în timp, retrăind momentul idilic al primei lor întâlniri (coup de foudre).

- Cunoştinţa cu ceilalţi membri ai familiei din Italia: Vasile (o brută), Nina (soţia lui), Alexa (fiica) şi Crin (fratele lui Vasile).

Notează: *„Paradoxal, iubirea, în loc să ne umple de generozitate, reuşeşte să scoată la suprafaţă egoismul din noi, într-o măsură pe care n-am fi bănuit-o."*

- Dezamăgită de Mihnea, căruia îi contrapune trecuta iubire pentru profesorul Sorin Ladaru, părăsit cândva fără justificări.

Notează: *„Nicio ţară, niciun ocean nu te poate feri de propria conştiinţă, de propriul păcat ori de poverile pe care le porţi, sub formă de cruce, în suflet."*

Secvenţa a V-a – Ilinca descoperă un fel de jurnal al lui Mihnea, conţinând scrisori adresate unei anume Lăcrămioara.

Scrisoarea I – Află că pe medicul Mihnea l-a costat cariera în ţară faptul că l-a sfidat şi l-a rănit în orgoliu pe doctorul H, şeful său.

Notează: *„Certitudinile, când se dărâmă, fac ravagii în suflete."*

„Lacrimile te apropie ceva mai mult de mântuire."

Secvenţa a VI-a – Revelionul petrecut în familia celebrului doctor Battista, al cărui asistent (umilit de condiţia transfugului) este Mihnea.

- Face cunoştinţă cu inculta, aroganta şi posesiva Mary, stăpâna absolută a doctorului, căreia îi face un portret în tuşe negre.

Notează: *„Secretul fericirii stă bine ascuns în lada de zestre genetică a femeilor cu mustăţi şi fără sentimente."*

„Când iubeşti, ai fi în stare să săruţi şi broaşte râioase. Când îţi trece, începe să-ţi pută şi parfumul celei mai frumoase flori."

Scrisoarea II – aduce la suprafaţă momente similare din fosta căsnicie a lui Mihnea cu odioasa asistentă Rozica (o sosie morală a lui Mary), din ţară.

Notează: *„Omul se agață de fericirea lui trecută ca de un colac de salvare. Mai cu seamă atunci când nu mai are de ce se bucura, când simte, pe undeva, că fericirea lui nu se mai poate întoarce."*

Demers eseistic: Descoperă un alt Mihnea tânjind după generozitate, armonie, mângâiere, și iubire.

Notează reflecțiile lui Mihnea: *„Târziu am aflat că vocația mea era mai degrabă de doctor de suflete decât de trupuri."*

Secvența a VII-a – Alt demers eseistic excelent despre **umilință** și **îndoială** având ca pretext biografia fostei asistente Nina care ratase iubirea cu doctorul George.

Notează observațiile Ninei: *„Suntem tentați de fiecare dată să credem că în cazul nostru va fi altfel. Uitând că, de fapt, prezentul este un copac ce-și are rădăcinile în trecut."*

„Cei mai mulți nu suportă fericirea altora. Și-n loc să se gândească la cum să fie ei fericiți, își consumă energia inventând metode care să-ți răpească ție fericirea."

Secvența a VIII-a – Încercare de comunicare cu frământatul Mihnea, având ca suport orgoliul bărbatului de a-și fi părăsit lupta, iubirea, funcția, meseria și locurile natale.

Notează experiența lui: *„Am înțeles că oricât de mari, de frumoase și de soprane erau privighetorile altora, niciodată un tril nu-mi va atinge sufletul dacă nu e cântat românește."*

Scrisoarea a III-a – Mărturii zguduitoare ale lui Mihnea despre repetatele eșecuri și lașități în dragoste.

Notează frământările bărbatului: *„Încă mă mai urmăresc ochii melancolici ai Viorelei, privirea de căprioară rănită a Crinei, pântecul pulsând de viață al Sandei. Cine sunt, de fapt? Bărbatul care a sacrificat totul pe altarul iubirii pentru o femeie care nu l-a meritat sau călăul care se hrănește cu suflete înjunghiate?"*

- Excelent eseu al lui Mihnea pe tema **generozității** pornind de la regretatul profesor de matematică.

Notează regretele: *„Nimic nu rămâne după noi, decât ceea ce am dăruit. Mai presus de orice, dintre cele pe care le putem dărui, se află ce nu poate fi socotit, cântărit și nici stăvilit în vreun fel: Iubirea."*

„Mie la ce-mi foloseau banii, dacă tânjeam după o mângâiere, după o vorbă bună, după o privire din care să înțeleg că sunt iubit?"

Secvența a IX-a – Dispute morale între Ilinca și Mihnea având ca suport triada Jackeline Kennedy – Maria Callas - Onassis.

Notează: *„Nu mai aștept nimic de la nimeni, nu-mi mai fac iluzii, nu mă mai agăț de speranțe, nu mă mai mir de trădări, nici de ură. Dimpotrivă, râd de ele cât pot. Altfel, aș muri de scârbă."*

„Marea artistă, marele suflet, și marea frumusețe,...călcate în picioare pentru o femeiușcă, nevastă de profesie..."

- Excelent eseu despre **trădarea în dragoste** având ca suport iubirea secretă a adolescentei Alexa pentru profesorul italian de istorie.

Notează: *„O trădare este o trădare și amărala ei o percepi la fel, indiferent dacă trădătorul e conștient de răul pe care ți l-a făcut. După orice pierdere sentimentală începeam să mă refac, încercam să aflu, de fapt, cine sunt: cea dinainte sau cea de după?"*

„Într-un anume mod, fiecare trădător este un sinucigaş. Atunci când trădezi, omori în tine ceva pentru totdeauna. Pe cel trădat îl răstigneşti, însă va reînvia, după o temporară moarte."

Secvenţa a X-a – Întoarcerea precipitată în ţară cu maşina aceluiaşi taximetrist Nelu, împreună cu o hoaţă.

- Sosită în B. M şi lăsată la un colţ de stradă, descoperă că fusese jefuită de femeie.

- Stupefiată şi disperată, Ilinca încearcă să facă rost de bani, cerşind sau vânzând brăţara în schimbul unei cafele.

Notează: *„Un singur lucru am învăţat: să mă feresc de escroci sentimentali. Mă văd într-o existenţă străină, azvârlită într-o viaţă în doi, rămasă pe afară cu uşa zăvorâtă pe dinăuntru, încercând să aflu unde am greşit."*

Epilog: - După doi ani, de ziua ei, Ilinca aprinde o lumânare... pentru Mihnea. Descoperă în cutia de scrisori un plic galben cu o felicitare, un buchet superb de lăcrămioare şi un mesaj: „La mulţi ani...Lăcrămioară! Ce păcat că n-ai înţeles la timp!" Reacţia ei este devastatoare: *„Totul se învârtea. Mi-am adunat forţele să intru în casă căci, dintr-o dată, mă cuprinsese un frig cumplit."* De data aceasta, femeia s-a încărcat cu remuşcări, bărbatul pare că s-a eliberat. Până când? „Se vor mai întâlni?" se întreabă oftând cititorul... Roata destinului se învârteşte, spune povestea...

- Excelent eseul din final având ca protagonist **bonsaiul** – copăcelul pitic.

Notă: *„Realizez grozăvia artei bonsaiului şi mi se face rău. Pentru a face din el acest arbore minuscul, frumos şi la îndemână, omul acţionează cu cruzime, chinuindu-l, contorsionându-i tulpina, tăindu-i ramurile, sufocându-l [...] La fel şi omul. Prins într-o iluzie.[...] Mâine voi planta bonsaiul în grădină. Poate, odată cu el, voi creşte şi eu."*

Notaţia (ultimă) - chintesenţa romanului: *„Ce-i ţine pe unii oameni atât de diferiţi împreună, în timp ce pe alţii, care par făcuţi unul pentru altul, îi despart chestiuni mărunte şi stupide la care n-am să aflu niciodată răspuns?"*

Este întrebarea fundamentală, lacăt fără cheie, din viaţa omenirii, cea privind iubirea. Întrebare la care se încearcă să se dea un răspuns, de la vechii greci încoace. Pentru aceasta, ei au inventat mitul Androginului. Legenda spune că Androginul (Andros-bărbat, Gyine-femeie), fiul lui Hermes şi al Afroditei, era un tânăr de o frumuseţe rară de care s-a îndrăgostit nimfa lacului Salmakis, dar el o respinge. Disperată, l-a înlănţuit şi i-a implorat pe zei să-i încremenească aşa. Noua făptură, având atributele virilităţii masculine şi ale atracţiei feminine – creatură perfectă – îi sfidează pe zei. Zeus o pedepseşte despicând-o cu fulgerul său. De atunci, cele două jumătăţi – bărbat şi femeie – se caută reciproc până când se potrivesc. Filozoful Platon în „Banchetul" merge mai departe făcând elogiul **iubirii**, „singura în stare să vindece nefericirea speţei umane."

Cititorul îşi pune întrebarea, la finalul romanului: Cine pe cine caută? Descoperă că Ilinca şi Mihnea repetă destinul etern al cuplului. Se regăsesc pentru o clipă, fiecare după câte un eşec în dragoste, la o conferinţă internaţională – ea, translatoare, iar el medic specialist - . Intervine fatalitatea („ananke" spun grecii) prin neiertătorul fulger şi-i îndepărtează. Urmează cele două călătorii labirintice: a femeii - pe o traiectorie terestră, iar a bărbatului - pe o traiectorie lăuntrică. Cuplul pare că se regăseşte, dar nu se sudează. Intervine din nou fatalitatea. Finalul lasă

totuşi o brumă de speranţă: aceea a bonsaiului. Adevăratul suferind în toată această poveste de dragoste este bărbatul, lasă să se înţeleagă scrisorile sale. Pierde meserie, pierde slujbă, pierde familie, pierde casă, pierde ţară, pierde iubire. În numele cui? Al orgoliului? Al dreptăţii absolute? Al iubirii? Femeia, aici, se alege doar cu experienţe, iar în final cu stupefacţii şi alte întrebări. Bărbatul îşi duce mai departe stânca în spate... Uneori fiinţa umană aleargă să prindă destinul din urmă, dar acesta este înapoi. Alteori, îl aşteaptă, dar destinul aleargă singur înainte. Rareori se întâmplă să se întâlnească, dar şi atunci paşii sunt inegali în maratonul iubirii...Acesta este mesajul cărţii. Bonsaiul, pom mutilat, spune că speranţa nu moare, oricât ar fi de mică...

Într-o literatură actuală, dominată de un modernism îndoielnic, de vulgaritate şi impostură, romanul acesta, de o complexitate simplă (folosesc o formulă călinesciană) este scris cu eleganţă, subtilitate, inteligenţă şi echilibru, printr-o tăietură simplă, naturală a frazei şi dă măsura talentului incontestabil al scriitoarei. Realizează o fină pătrundere în abisurile sufleteşti ale protagoniştilor (mai ales ale bărbatului!) printr-o analiză psihologică subtilă în care introspecţia este punctul ei forte. Calitatea romanului este dată mai ales de multitudinea şi de profunzimea reflecţiilor care comprimă o impresionantă experienţă de viaţă. În multe dintre prozele scurte, dar mai ales în acest roman, scriitoarea pare să revitalizeze, să împrospăteze romanul psihologic românesc, de analiză, apropiindu-se cu vigoare şi discreţie de modelul feminin interbelic, Hortensia Papadat-Bengescu, menţinându-se totodată în plutonul viguros şi din ce în ce mai numeros, al prozei feminine contemporane. **(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

Când Dumnezeu era impiegat

Uneori, e ca atunci când pierdusem trenul.

Eram elevă, de fapt doar terminasem liceul. Trenuri nu prea erau. Mai nimic nu era. Îl văzusem cum pleacă de sub ochii mei. Am alergat destul de repede, dar trenul fugea mai tare. Prinsese viteză. Se îndepărta cu fiecare clipă, ducând speranţele mele cine ştie unde. De neputinţă, am plâns. Impiegatul cărunt, trecut prin viaţă, sătul de trenuri care tot pleacă, m-a văzut: „Ce-ai, taică, de plângi?" I-am arătat cu degetul monstrul care luneca pe şine. Nu puteam vorbi. Cuvintele se sugrumaseră în gât. Doar lacrimile mari, rostogolindu-se pe obraji, spuneau totul. Nu pierdusem niciodată un tren. Şi n-aş fi crezut să mi se întâmple mie. Şi tocmai atunci! Impiegatul, trecut prin viaţă, sătul de trenuri, pesemne şi de lacrimi („Nicăieri – zisese – nicăieri nu vezi atâtea lacrimi ca-n gări"), s-a-nmuiat: „Nu mai plânge, taci cu tata! Dă-l în mă-sa de fier hodorogit!". Şi-a îndesat mai bine şapca pe cap, a pus fluierul în gură, a fluierat tare, prelung, în timp ce a rupt-o la fugă după coada trenului, alergând ca la suta de metri, cu paleta roşie ridicată. Frânele au scrârţâit metalic, apoi am zărit printre lacrimi trenul oprindu-se. Se-ntâmplă rar coşmarul să se transforme într-un vis frumos. Impiegatul încărunţit de vreme şi trenuri nu s-a mulţumit cu atât. I-a făcut mecanicului de locomotivă semn de manevră 'napoi. Ăla s-a conformat. Apoi, l-am auzit înjurând ca la uşa cortului,

când şi-a dat seama de ce fusese oprit şi întors din drum. „Să-ţi fac, să-ţi dreg, băga-te-aş în mă-ta de nenorocit! Am să te spun la direcţie!" Impiegatul cărunt, trecut prin viaţă ca prin război, nu s-a supărat: „Spune-mă şi la Dumnezeu, numa' stai să urc fata-asta! Hai, taică, hai, uşurel! Aşa, mergi cu bine! Şi nu mai plânge, că-ţi strici ochii-ăia frumoşi!" A răsuflat uşurat, a luat poziţia regulamentară, apoi a ridicat paleta verde, de parcă ar fi înfipt steagul pe o redută. „Acum, poţi să pleci liniştit să mă torni la direcţie! Ce-am avut şi ce-am pierdut?!"

Nici n-am apucat să-i mulţumesc. Acolo, în tren, trăiam sentimentul irealităţii. Mi se părea că-L văzusem pe Dumnezeu. Avea haine de impiegat de mişcare, niţel cam ponosite, părul cărunt şi rar şi paletă roşu/ verde. O paletă şi-un fluier, cu care făcuse prima minune din viaţa mea. Eu strigasem, aproape cu deznădejde, în capul peronului: „Doamne, nu!" Îl chemasem. Venise. A dat trenul înapoi. Eu dau, acum, timpul. Şi mă întreb ce-aş fi devenit, ce-aş fi fost astăzi, dacă în ziua aceea Dumnezeu n-ar fi îmbrăcat haine de impiegat şi n-ar fi oprit trenul care m-a dus la examen. Poate aş fi fost un impiegat de mişcare într-o gară, care ar fi oprit trenul pentru altcineva care mergea să dea examen la facultate... Cine ştie...

Nu mai trecusem demult prin halta prin care, azi, nu mai trec trenuri, iar odinioară treceau atât de rar. Acum, femeie de afaceri în plină glorie, trenurile-mi puţeau. Preferam avioanele. Sau *Mercedes*-ul personal, când distanţele erau mai scurte. Probabil n-aş fi oprit nici atunci dacă întâmplarea (întâmplarea?) n-ar fi făcut ca roata să explodeze în locul acela în care şoseaua se apropia cel mai mult de calea ferată. În goana zilnică, uităm să mai oprim. Măcar atât cât să-I mulţumim Lui Dumnezeu. Ce, nu pricepe El singur?

Am lăsat şoferul să se ocupe de roată şi am făcut câţiva paşi. Pe şine, crescuseră buruieni, semn că niciun tren nu mai trecea pe acolo. Peronul pe care plânsesem cândva părea mult mai mic şi mai sărăcuţ, iar prin crăpăturile făcute de trecerea anilor viaţa îşi revendica drepturile prin sute de fire de iarbă răsărite în smocuri. Cocoţat pe un scaun, o părere de om, gârbovit, se căznea să întoarcă un ceas *Paul Garnier*. Asemenea ceasuri rare mai vedeai prin muzee şi vreo două-trei gări. Toată priveliştea părea un talou suprarealist: ceasul de lux în contrast cu clădirea în paragină, fără ferestre, cu iarba care-mpânzea tot locul. Cineva însufleţea „tabloul": Omuleţul firav, gârbovit, dar căruia îi străluceau ochii când potrivea limbile ceasului din gară (mai bine zis, din ceea ce fusese cândva o gară mică, îngrijită, prin care mai treceau, uneori, şi trenuri). Când şi-a terminat treaba, omul m-a văzut şi aproape s-a speriat ca de o arătare. Apoi, jenându-se, s-a scuzat cumva:

- Pe-aici, nu mai vine nimeni. Sunt eu şi-un câine. Lupane, unde eşti?

Cel apelat s-a ridicat agale dintre ierburi şi s-a prezentat, docil, la apel, aşteptând, în gardă, următoarea comandă.

- Şezi cu tata! Şezi şi bucură-te! Avem musafiri!

Ca şi cum l-ar fi înţeles, Lupanul (o potaie cu ciulini prinşi în blană, cu părul în ochi) s-a bucurat în felul canin, scheunând uşor şi mişcându-şi ritmic coada.

- Ce faceţi?, am întrebat, neştiind ce să-i spun.

- Întorc ceasul. Măcar el să meargă. Trenurile nu mai merg, în curând n-oi mai merge nici eu, mi-a spus ca pe o evidenţă, arătându-mi bastonul din mâna dreaptă. Ceasu-ăsta e o bijuterie, el trebuie să meargă! Nu ştiu cine l-o mai întoarce când n-oi mai fi eu. Apoi, schimbând vorba: Cu ce treburi pe la noi?

Purta aceeaşi haină de impiegat, acum ceva mai largă şi roasă pe alocuri, probabil singura haină, ori poate nu se-ndurase s-o lepede. Tăceam. Cuvintele se blocaseră iar în gât, ca atunci când pierdusem trenul. Aş fi vrut să-i povestesc, să-i aduc aminte, să-i mulţumesc. În loc de asta, tăceam, cu tăcerea celor mai stupizi dintre oameni.

- Cândva, zice, cândva era şi-n gara noastră altfel. Ce de-a lume...

Am vrut să-i spun că ştiu. Nici asta n-am putut. Apoi, ca şi când ar fi avut ceva de demonstrat, ca şi când aş fi avut nevoie să-l cred, a scos de sub haină paleta, a şters-o de mânecă şi mi-a întins-o ca pe-o evidenţă:

- Eu eram impiegatul!, a rostit cu mândria cu care trebuie să fi rostit ducele de Wellington: „Eu l-am învins pe Napoleon!" Câte trenuri n-am pornit eu cu asta!

Îhm... dar mai important decât mulţimea de trenuri pe care le-ai pornit, e unul anume pe care l-ai oprit!

- O vrei? Mie nu-mi mai trebuie.

Am luat paleta ca pe ceva de preţ şi-am strâns-o la piept. Am privit ceasul care mergea „ceas", care-mi arătase cândva o jumătate de minut mai mult decât aş fi vrut, suficient cât să-mi plece trenul de sub nas. Şi deodată ochii mi s-au împăienjenit. Ceasul a început să se scurgă, precum cel din tabloul lui Dali. Aşa-l vedeam printre lacrimi, curgând, unduindu-se ca şi când s-ar fi topit. Omul s-a panicat, la fel ca atunci:

- Ce-ai, taică, de plângi? Dacă nu vrei, n-o iei. Dă-o-ncolo de paletă! Sunt un prost bătrân. Chiar aşa, d-apăi, ce să faci mata, o cuconiţă, c-o paletă de impiegat? Da' am zis să-ţi dau şi eu ceva... şi n-am altceva. Lasă, dă-o-ncoace, decât să plângi!

Plângeam ca atunci când pierdusem trenul. Ceasul nu-l mai vedeam printre lacrimi, se topise de tot, timpul se comprimase. Pierdusem trenul din nou. Trenul recunoştinţei. Eram bogată. Şi nu-mi folosea la nimic! Tot omul acesta îmi oferise ceva. Iar eu, cu toată bogăţia mea, habar n-aveam ce i-aş putea oferi. Cum i-aş putea mulţumi că, într-o zi, cu paleta pe care mi-o dăruise, oprise şi mă urcase în trenul care avea să mă ducă spre ceea ce sunt acum. Şi că atunci, mă făcuse să-L văd, pentru prima dată, pe Dumnezeu în oameni. Ce daruri îi poţi face Lui Dumnezeu?

L-am întrebat, printre lacrimi:

- Dacă ar fi să-i faci un dar Lui Dumnezeu, ce i-ai oferi?

- Ce i-aş oferi? Păi... paleta nu mai pot să i-o dau, că ţi-am dat-o ţie. Trenţele-astea după mine, nu pot, că rămân gol. Şi-oricum, n-ar avea ce face cu ele. Câinele ăsta... îmi ţine de urât. Ce dar?! Uite ce dar Îi fac eu Lui Dumnezeu: în fiecare zi, la doişpe fix, întorc rotiţa la ceasu-ăla. Cât oi mai putea..."

TITI DAMIAN
(5 august 1945)

Se naşte pe 5 august 1945 în satul Muscelul Cărămăneşti, comuna Colţi, jud. Buzău, din părinţi ţărani, Ion şi Stela (născută Boerescu). Potrivit certificatului de botez, semnat de preot, s-a născut pe 4 august, zi în care a şi fost botezat cu numele de Florin. Urmează Şcoala Primară în satul natal, apoi Şcoala Elementară în comuna vecină, Bozioru. În 1959, într-o concurenţă puternică, va deveni elev al Şcolii Pedagogice Experimentale Mixte din Buzău, pe care o va absolvi în 1965. Stagiul militar şi-l satisface la Oradea, unde, concomitent, urmează şi primii doi ani ai Institutului Pedagogic. Se va transfera apoi la Institutul Pedagogic din Galaţi, pe care-l va absolvi în 1970. Îşi va continua studiile la Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Filologie, secundar Franceza pe care le va finaliza în 1975.

Urmează o carieră didactică ascendentă. În 1964 este repartizat învăţător în comuna natală, apoi va deveni profesor de Limba şi literatura română în comunele ialomiţene Munteni–Buzău (1969) şi Jilavele (1975), unde va obţine gradele didactice definitiv, II şi I. Se căsătoreşte cu profesoara de Geografie Victoria Bratu. Din 1987 devine profesor titular pe catedra de Limba şi literatura română la Liceul Teoretic „Grigore Moisil" din Urziceni, ulterior Colegiu Naţional. În 1987, la Şcoala Jilavele obţine titlul de „Profesor Evidenţiat" pentru rezultate deosebite cu elevii la olimpiadele naţionale, iar în 1998 titlul „Gheorghe Lazăr" clasa I şi Gradaţia de Merit, 12 ani consecutiv, elevii săi fiind participanţi şi premiaţi la fazele judeţene şi naţionale ale Concursului naţional de literatură (olimpiada) „Mihai Eminescu."

Debutează publicistic cu articole de specialitate în revista Societăţii de Ştiinţe Filologice din România, „Limba şi literatura română", apoi în revistele „Examene", „Tribuna învăţământului" şi „Ars Didactica." Scoate şi revista „Simetrii" a liceului, iar cu ocazia aniversării a 50 de ani de la înfiinţare, îngrijeşte placheta conţinând creaţii ale elevilor, „Dor fără saţiu." Îngrijeşte şi volumul de debut al elevei sale Ana Maria Claudia Şelepiuc, „Mrejele depărtării."

Din 1975, se stabileşte cu domiciliul în municipiul Urziceni, implicându-se constant în viaţa culturală a acestuia. Este membru activ al cenaclului „Dor fără saţiu", începând din 1980, căruia îi datorează formarea ca scriitor. Aci va citi, pentru prima dată nuvele şi eseul „A fi şi a nu fi, între credinţă şi tăgadă", având ca punct de plecare cartea lui Mircea Vulcănescu, „Dimensiunea românească a existenţei."

Încă de la înfinţarea revistei „Helis" devine un colaborator activ, publicând proză, eseuri, cronici literare, pamflete, fiind şi redactor responsabil cu proza, ulterior cu critica. Parelel, colaborează şi la ziarele locale „Tribuna Ialomiţei", „Ialomiţa", „Magazin de Urziceni", „Obiectiv de Ialomiţa", „Apollon", „Talk Show", implicându-se activ în viaţa culturală a localităţii şi a judeţului. Concomitent, se va implica şi în viaţa culturală a Buzăului, publicând articole în ziarele „Opinia", „Muntenia" şi în revista „Renaşterea

Culturală", fiind cooptat şi în colectivul de redacţie. Este permanent prezent şi în almanahul „Renaşterea Buzoiană."

Va fi invitatul unor emisiuni de Radio Cultural (emisiunea „Comment ca va") şi la Radio România Actualităţi (emisiunea „Cadran"), „Radio Campus" şi „Sud-Est" (Urziceni), Antena 1 (Slobozia), la TV Buzău, la N24 Plus (Bucureşti).

Paralel, va scrie constant cronici de întâmpinare, eseuri, pamflete, nuvele şi povestiri în reviste şi ziare din ţară, precum: „Helis" (Slobozia) , „Renaşterea culturală" (Buzău), „Opinia" (Buzău), „Pro Saeculum", (Focşani), „Oglinda literară" (Focşani), „Negru pe alb" (Odobeşti), „Apollon"(Urziceni), „Zorile" (Bucureşti), „România Mare" (Bucureşti), „Axioma" (Ploieşti) „Sud" (Bolintin Vale), „Boema" (Galaţi), „Feed back" (Iaşi) „Plumb (Bacău), „Antares"(Galaţi), „Meandre" (Alexandria), „Litere" (Târgovişte), „Mişcarea literară (Bistriţa), „Vitralii" (Râmnicu Sărat), „Spaţii culturale", (Râmnicu Sărat) „Bucureştiul literar şi artistic" (Bucureşti), „Ialomiţa" (Slobozia), „Jurnalul de Vrancea" (on line) „Regatul cuvântului" (Craiova) etc.

Prefaţează volumele: „Degringolada" de Nicoleta Cristea-Ifrim, „Beresith" de Petru Botezatu, „Răni deschise" de Speranţa Calimi, „Incantaţii de mătase" de Ion Roşioru, „Câteva zile" de Marius Stan, „Momente din viaţa oamenilor simpli de provincie de ieri şi de azi" de Lili Balcan.

Pentru munca didactică desfăşurată timp de aproape o jumătate de secol în slujba învăţământului românesc, pentru activitatea publicistică şi pentru implicarea sa în viaţa culturală şi artistică a localităţilor Urziceni şi Buzău, a fost distins cu numeroase DIPLOME: DIPLOME DE ONOARE, DIPLOME DE EXCELENŢĂ şi PREMII.

Diploma „Gheorghe Lazăr" clasa I, 19 VI 2006 (Ministerul Educaţiei şi Cercetării);

Premiul special al Juriului, 24 XI 2006, (Concursul naţional de proză „Liviu Rebreanu", Bistriţa)

Premiul pentru proză pe anul 2009, pentru romanul UMBRA (Uniunea Scriitorilor din România, filiala Galaţi-Brăila);

Premiul „Radu Petrescu" pentru volumul „Umbra", 12 XII 2009, (Societatea Scriitorilor Târgovişteni)

Diploma de Excelenţă, 15 VI 2011 (Ministerul Educaţiei şi Cercetării, Consiliul Judeţean Ialomiţa, Inspectoratul Şcolar Judeţean Ialomiţa);

Diploma de Excelenţă în Cultură, 15 I 2013 (Primăria Municipiului Urziceni);

Este membru titular al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Galaţi-Brăila (2009);

Este membru al Societăţii Scriitorilor Târgovişteni (2010).

Este membru fondator al Asociaţiei Culturale HELIS şi redactor responsabil de critică, colaborator permanent al revistei Helis (2003)

Membru în colegiul redacţional al revistei „Renaşterea culturală", Buzău

Debutează în literatură în iunie 2001, în revista „Tribuna literar-artistică şi culturală" din Slobozia, cu nuvelele: *Fiara, Pepenele galben şi Proces–verbal...*

Scrieri:

- **Fagul**, roman, editura Bizantină, Bucureşti, 2005, 344 pag.
- **Umbra**, roman, editura Omega, Buzău, 2008, 366 pag.
- **Fascinaţia fascinaţiei**, minipovestiri şi eseuri, editura Dacoromână, Bucureşti, 2009, 200 pag.
- **Norul**, roman, editura Editgraph, Buzău, 2011, 388 pag.
- **Fidelitatea lecturii,** cronici de întâmpinare, editura Editgraph, Buzău, 2012, 292 p.

Are în pregătire:

- **Scriitori din Zodia HELIS**, antologie;
- Trilogia colectivizării, **Muscelenii**;

- **Judecătorul de suflete,** nuvele;
- **Sensul giratoriu**, pamflete;
- **Fundamente**, cronici literare;
- **Damian Stănoiu,** monografie
- Cronicile **„Muscelenilor";**

În legătură cu romanele publicate, şi-au exprimat opinii dintre cele mai favorabile, scriitori, critici, oameni de cultură: Florentin Popescu, Passionaria Stoicescu, Gheorghe Istrate, C. Stănescu, Horia Gârbea, Mircea Dumitriu, Marin Ifrim, Tudor Cicu, Dumitru Ion Dincă, Stan Brebenel, Mircea Dinutz,, Mihai Stan, Eugen Cişmaşu, Leonard Olaru, Elena Cârjan, Nicolae Stan, Gheorghe Dobre, Ion Ene, Anghel Papacioc, Aurel Anghel, Alexandrina Dragomir, Aurel M. Buricea, Nicolae Ionescu, Emilia Georgiana David, Elena Ruxandra Petre, Nicolae Puiu Iliescu, Ion Roşioru, Ilie Mândricel, Ion Fercu, Vasile V. Filip, Victor Lotreanu, Bucur Chiriac, Ionel Necula, Radu Voinescu, Adriana Dobrinescu, Constantin Deneş, Cristina Radu, Dan Simionescu, Angela Voicilă, Paul Androne, Grigore Rotaru Delacamboru, Marian Ştefan, Ioan Toderiţă, etc. în ziare şi reviste precum: „Helis", „Pro Saeculum", „Ateneu", „Sud", „Caligraf", „Litere", „Oglinda literară", „Renaşterea culturală", „Mişcarea literară", „Opinia", „Gândul", „Luceafărul", „Meandre" „Apollon", „Amprenta", „Revista ilustrată", „Boema", „Vitralii", „Limba şi literatura română", „Mesagerul de Urziceni", „Magazin de Urziceni", „Obiectiv de Ialomiţa", „Gazeta de Sud-Est", „Ialomiţa", „Bucureştiul literar şi artistic", „Agora" , etc

Referinţe critice în volum:

- Marin Ifrim, „Scriitori buzoieni şi scriitori din ţară", ed. Rafet, 2006, *„Titi Damian, FAGUL"*, p.106;
- Dumitru Ion Dincă, „Scriitori buzoieni de azi", ed Rafet, 2007, *„Titi Damian, Fagul"*, p.56-61;
- Tudor Cicu, „La temelia cetăţii (jurnal de lector), ed. Omega, 2008, *„Titi Damian, Fagul"*, p.39-41;
- Stan Brebenel, „Cronici de întâmpinare", ed. Rafet, 2008, *„Titi Damian, UMBRA"*, p.31-32;
- Dumitru Ion Dincă, „Consideraţii asupra literaturii buzoiene contemporane", ed. Omega, Buzău, 2009, *„Fagul"*, p.21;
- Marin Ifrim, „Nume şi cărţi", ed Rafet, 2010, *„Titi Damian, vervă şi profesionalism"*, p.87
- Dicţionarul „1500 de scriitori români clasici şi contemporani", de Boris Crăciun şi Daniela Crăciun-Costin, ed. Porţile Orientului, Iaşi 2010, *„Titi Damian"* p. 161;
- Antologia „Texistenţe", ed. Fundaţia Culturală ANTARES, Galaţi, 2009, *„Titi Damian"*, p.75;

Opinii:

*„**FAGUL** este un roman **aşteptat**, pentru că recuperează o temă importantă din literatura română, urmărind dramaticele evenimente legate de colectivizare, pe care le trăieşte o comunitate rurală din Munţii Buzăului, în anii '60, dar **neaşteptat** prin maniera originală în care pune în relaţie realitatea dură cu stoicismul personajelor, totul pe un fond liric şi tragic, istoric şi mitologic.*

Aşadar, profunzime, prospeţime, durere, candoare şi talent. Îndrăznesc să cred că romanul va fi o adevărată surpriză pentru lumea literară."

(Passionaria Stoicescu, Fagul, coperta IV*)*

*„Dacă volumul de debut (**Fagul**, Editura Bizantină, 2005), anterior acestuia, aducea*

proba indubitabilă a unui prozator matur, stăpân pe mijloacele sale, bine format la şcoala lui Zaharia Stancu, a lui Marin Preda şi a altora, puţini la număr, „grei" ai literaturii noastre, ***Umbra*** *este o carte scrisă într-un alt registru, oferindu-ne surpriza descoperirii unei noi faţete a creaţiei lui Titi Damian: cea prin care autorul introspectează deopotrivă propriul trecut, abisurile sufletului din perspectiva amintirii, a ceea ce ar fi putut fi şi n-a fost, dar şi din aceea a înţelepciunii de a înţelege viaţa şi destinul aşa cum le-a aşezat fiecăruia Cel de Sus.*

Fără teama de a exagera, i-aş găsi lui Titi Damian un loc undeva între Gib Mihăescu, Anton Holban (prozatori importanţi, din păcate tot mai puţin citiţi astăzi) şi atât de mediatizatul Mircea Eliade. Titi Damian se înrudeşte cu ei nu numai prin sondarea psihologică amintită, ci şi printr-o anume ştiinţă a construcţiei şi disimulării sentimentului, a conotaţiilor date întâmplărilor puse sub pecetea trecerii iremediabile a timpului – ceea ce nu scade nimic din valoarea textelor lui.

Nu încape îndoială că ne aflăm în faţa unei cărţi aparte şi a unuia dintre cei mai interesanţi şi originali scriitori".

(Florentin Popescu, Umbra, coperta IV)

„Cine vede timpul moral in adevarata lui desfăşurare, dar mai ales cine citeşte aceste minipovestiri cu tâlc moral profund, din ***Fascinaţia fascinaţiei,*** *nu poate uita nici cine este, nici de unde vine, nici unde se duce. Aceasta carte este una dintre vocile puternice ale redeşteptării adevaratului nostru partiotism la contactul cu Europa."*

(Dr. Geo Stroe, Fascinaţia fascinaţiei, coperta IV)

„De o probitate admirabilă între confraţi, legendă întru aproape cincizeci de generaţii de elevi, omul Titi Damian a izbucnit în spaţiul literar românesc ca un scriitor febril, de o impresionantă stăpânire de sine. Prin ani şi vârste, prin sute şi sute de pagini (poate mii), şi-a şlefuit condeiul şi inspiraţia prin multe publicaţii prestigioase, încât astăzi, (în)scrisul lui fascinează. Are un talent natural de povestitor, de o plasticitate fermecătoare, salvator, şi în al treilea volum al său, încununând o trilogie ca un semnal de boltă în proza contemporană: ***Fagul*** *(ţăranul sub teroarea istoriei)****, Umbra*** *(familia sub zodia destinului)****, Norul*** *(agonia sistemului). Unite, aceste trei braţe vor compune o deltă definitivă numită* ***MUSCELENII*** *ce presupune personalizarea autorului pentru un mare succes literar. Înrudit cu* ***Morometţii,*** *dar nu stilistic, ci în sensul unei alte realităţi, Titi Damian, buzoianul, va fi receptat, cu siguranţă, de critica viitorului, în apropierea genialului prozator. Acest autor „necunoscut" se aşază, cu siguranţă, în triunghiul simbolic al prozei „ţărăneşti": Rebreanu, Preda...şi Titi Damian."*

(Gheorghe Istrate, Norul, coperta IV)

*„****NORUL*** *încheie o trilogie începută cu* ***FAGUL*** *şi continuată cu* ***UMBRA****. Instaurarea şi „triumful" socialismului la sate, prin cooperativizarea forţată a agriculturii şi prin modificarea dramatică a vieţii ţăranilor erau temele centrale ale primelor romane. Aici avem spectacolul agoniei unui sistem aberant. Şi a unei mentalităţi profund pervertite, aceea a „omului nou". Tabloul are tuşe sumbre, culorile sunt folosite în nuanţele lor întunecate. Suntem în 1989, şi personajele negative din celelalte cărţi, „şapcaliii", pierd, în cele din urmă, în faţa istoriei. Violul istoriei se plăteşte.*

Numai că istoria însăşi are viciul repetiţiei...

Romanele lui Titi Damian se dedică unui univers neglijat de prozatorii ultimelor trei decenii - lumea rurală. Dincolo de proză, în această trilogie, care a ajuns acum la punctul final, trebuie să vedem un document."

(Radu Voinescu, Norul, coperta IV)

„Tehnic vorbind, romanul **FAGUL** *este un debut. Autorul, absolvent de Filologie, profesor de Română în Urziceni și originar din Colții Buzăului, a publicat numeroase studii și fragmente de proză și s-a trezit, sexagenar, că nu a dat tiparului o carte întreagă. Poate e mai bine că nu s-a grăbit, pentru că primul roman al său este o carte serioasă, bine închegată și scrisă nu numai cu o mână sigură, dar și cu elan, cu vervă, aparent dintr-o suflare, cu toate că acțiunea complexă și multiplele personaje bine caracterizate ne fac să presupunem o elaborare lungă. Practic necunoscut, Titi Damian intră cu dreptul în literatură. Literar,* Fagul *e un roman realist cu situare în mediul rural al anilor '60. Este, dacă vreți, un* Moromeții II, *scris pe bune, fără cosmetizări și jumătăți de măsură. Romanul lui Titi Damian este unul care, fără emfază inutilă, impresionează."*

(Horia Gârbea, Luceafărul de Dimineață)

„Motivul muzicii funebre și al copacului doborât pentru a face loc unei <vieți noi> este străvechi și universal. Ultimul venit pe firul trainic al acestui simbolic <copac fulgerat>, în crengile căruia atârnă atâtea capodopere literare, este Titi Damian, prozator buzoian, stabilit, ca profesor, în Urzicenii lui Constantin Țoiu. Romanul său **Fagul,** *puternic apăsat de umbrele tutelere ale lui Sadoveanu, Marin Preda și alții, evocă, prin vocea omului matur, amintirile unui copil despre colectivizarea forțată din anii '60: de aici dubla factură a scrierii, de viguroasă notație realistă și fantezie mitologizantă. Își merită apariția în peisajul actual: povestea unui sat ce nu mai este."*

(C. Stănescu, Adevărul)

„Această nouă carte a scriitorului Titi Damian, **Fidelitatea lecturii**, *se distinge în peisajul literar actual nu numai prin analiza temeinică, doctă, dar și prin judecăți de valoare originale și pertinente asupra unor lucrări literare literare de certă calitate estetică, dar și de profund respect nutrit strădaniilor unor confrați de breaslă, credincioși crezului care îi unește: slujirea altruistă și permanentă a limbii și literaturii române."*

(Mircea Dumitriu, Helis)

PREFAȚĂ la trilogia ***MUSCELENII***

Conform uzanțelor îndeobște încetățenite, voi începe aceste considerații pe marginea trilogiei **MUSCELENII** a domnului Titi Damian cu o mărturisire ce ține mai degrabă de biografia proprie decât de conținutul propriu-zis al romanelor despre care va fi vorba. Și iată de ce. Două sunt motivele care m-au determinat s-o fac. Întâi, fiindcă acțiunea cărții se petrece într-o zonă foarte apropiată de spațiul propriei mele copilării (și ca atare locurile, oamenii, psihologia personajelor îmi sunt cunoscute, aș zice în litera și spiritul lor). Apoi, temporal discutând, evenimentele și întâmplările, întregul fir al narațiunii se derulează într-un timp istoricește determinat – deceniile al șaselea, al șaptelea și al optulea din veacul trecut – adică exact în vremea în care și eu, ca și autorul, locuind în același areal geografic, am putut cunoaște „transformarea socialistă a agriculturii" „în direct."

Firește, cele două motivații îi pot interesa în mai mică măsură pe criticii și mai ales pe istoricii literari care se apleacă (și se vor apleca și în viitor) asupra paginilor domnului Titi Damian. Am ținut, însă, la menționarea lor, întrucât ele pot justifica, într-o anume măsură, de ce prezenta prefață a fost scrisă de mine și nu de altcineva, poate îndreptățit s-o facă în termeni neutri și cu o detașare totală de text.

Literatura satului românesc alcătuieşte, la ora actuală, un patrimoniu pe cât de bogat, tot pe atât de variat şi, bineînţeles, deosebit de important, căci de la Ion Slavici, Liviu Rebreanu şi Duiliu Zamfirescu, să zicem, şi până la Marin Preda, Alecu Ivan Ghilia, Ion Lăncrănjan, Ştefan Bănulescu, Şerban Nedelcu, Nicolae Velea (pentru a cita doar câteva din multele nume care ilustrează tema) s-a scris mult despre ţăranul român, despre specificul biografiei sale în perioade istorice diferite, ca şi despre mentalitatea lui legată de viaţă şi de pământ, de rostul şi locul lui în contextul larg al ţării şi al lumii.

Aşijderea, despre o anume falie istorică în care locuitorului satului de la noi i-a fost hărăzit să-şi trăiască o parte din viaţă – anume aceea a colectivizării forţate a agriculturii, după modelul colhozurilor sovietice – au apărut nenumărate romane, cărţi de nuvele şi povestiri, chiar şi piese de teatru. Evident, puţine din ele au avut şansa de a supravieţui la o judecată dreaptă a istoriei literare, dar nu voi intra în detalii. Nu pot uita, însă, aidoma colegilor mei de generaţie, ca şi ai autorului prezentei trilogii, cum în anii '60 ai veacului trecut piaţa literară era invadată de zecile şi sutele de subproducte ce puneau în prim-planul atenţiei tezele false ale multelor avantaje pe care le-ar fi adus colectivizarea în viaţa oamenilor. Dar asta e o altă discuţie.

Aşadar, după ce literatura a reţinut, pe paliere diferite, romane, nuvele, povestiri despre satul românesc postbelic, se naşte firesc o întrebare: În ce măsură o trilogie ţărănească, precum cea pe care o publică acum domnul Titi Damian mai poate interesa lectorul de azi, cel căruia i-au trecut prin mâini lucrări literare pe această temă?

Acestei întrebări retorice îi voi răspunde categoric: Da, cartea pe care o ai acum, în mâini, stimate cititor, te va interesa, sunt convins, într-un foarte mare grad. De ce şi prin ce? aş putea fi întrebat. În primul rând, fiindcă volumele de faţă ne aduc în atenţie (fără a fi, cum s-ar putea crede, o replică, la „Moromeţii" lui Marin Preda, la „Cuscrii" lui Alecu Ivan Ghilia, la „Cordovanii" lui Ion Lăncrănjan, ca să amintesc doar câteva din titlurile ce-mi vin în clipa aceasta în minte) un univers abordat în mică măsură sau deloc până azi în literatura noastră: cel al satului românesc de la deal şi de la munte, nu mai puţin urgisit de istorie şi de asprimea spaţiului geografic decât aşezările de la câmpie. În al doilea rând, este vorba desigur, de unghiul de abordare şi de calitatea scriiturii, fără îndoială originală şi interesantă aci, probând deopotrivă inspiraţie, experienţă şi nu în ultimul rând (deşi termenul ar putea părea comun şi forţat) o responsabilitate aparte faţă de cuvântul aşternut pe hârtie, adică talent.

Toate aceste calităţi (şi încă altele, ce se dezvăluie lectorului pe măsură ce parcurge firul narativ al cărţii) au ieşit în evidenţă încă de la primul roman, **Fagul**, (2005), când cririca literară l-a remarcat pe dl. Titi Damian ca pe unul dintre cei mai interesanţi şi promiţători prozatori iviţi pe firmamentul literaturii contemporane.

Formaţia filologică, experienţa îndelungată la catedră, dar mai ales lecturile bogate din toată literatura, cărora li se adaugă şi o anume pudoare izvorâtă din bun simţ şi echilibru sufletesc l-au îndemnat pe autor să nu se grăbească a ieşi numaidecât în lume cu o carte, gândind şi făcând-o numai atunci când a simţit că este destul de „copt" (ca să folosesc un termen din limbajul personajelor sale).

Intuiţia l-a ajutat, fiindcă **Fagul**, primul roman din ciclu, deopotrivă scriere simbolică şi totodată panoramă a unui univers rural aparte, s-a impus dintru început

ca o lucrare valoroasă şi care se va înscrie între izbânzile literare naţionale din ultimele două-trei decenii.

Ironia istoriei a făcut ca aceiaşi ţărani ai căror părinţi şi bunici erau cândva împroprietăriţi cu pământuri în Bărăgan, drept răsplată pentru faptele lor de arme în slujba ţării, să fie colectivizaţi forţat chiar şi în locurile în care ogoarele arabile erau foarte puţine sau lipseau în totalitate – adică în zonele de deal şi de munte. Temperamental deosebiţi de compatrioţii lor de la câmpie - locuitorii satelor de munte au în sânge încrâncenarea în lupta cu vremurile şi spaţiul geografic aspru - au primit colectivizarea ca pe un blestem al timpurilor, căutând măcar să-i întârzie împlinirea dacă, printr-o fatalitate, n-o puteau împiedica.

În genere mai conservator şi mai rezervat faţă de cele aduse de mersul vremii şi al vremurilor, locuitorul satului de la munte, reprezentat aici de Ion Mândruţă, stăpânul muscelelor („Muscel, culme deluroasă prelungă, cu povârnişuri domoale şi de obicei acoperită de păşuni, fâneţe şi livezi", cf. Dicţionarului explicativ al limbii române) poate fi considerat un fel de „Moromete" de tip special care, înainte de a fi preocupat de mersul lumii, rămâne un împătimit iubitor al pământului, al ocinei strămoşeşti, în egală măsură al familiei, dar şi al satului de ai cărui oameni se simte legat prin mii de fire (şi fără de care nu şi-ar concepe existenţa), el le va apărea „şapcaliilor", activiştilor însărcinaţi cu colectivizarea, drept un îndărătnic, un încăpăţânat, un ins greu de convins de ceva în afara principiilor lui. Ruperea de pământul şi de vitele sale, echivalează cu ruperea sufletului de trup. Să ne amintim, bunăoară, între altele, că satele de la deal şi de la munte au fost printre ultimele cărora li s-a putut impune colhozul.

Titi Damian, trăitor de la naştere şi până către sfârşitul adolescenţei într-o astfel de localitate, a cunoscut direct şi nemijlocit viaţa muscelenilor şi, cum amintirile din copilărie şi din adolescenţă sunt cele care se imprimă cel mai adânc în memorie, alcătuind un fel de tezaur pentru întreaga viaţă, era firesc ca romanul d-sale nu numai să fie inspirat de aici, ci şi să transmită o foarte puternică senzaţie de viaţă, de eveniment trăit.

În plan simbolic, fagul, (copacul ales de autor drept martor al tuturor evenimentelor şi întâmplărilor din viaţa muscelenilor) reprezintă tăria, rezistenţa şi speranţa în faţa vitregiilor vremii, dar şi ale istoriei. Cunoscut în lumea botaniştilor, dar mai ales în cea a locuitorilor de la deal şi de la munte ca un copac de esenţă tare, crescând falnic şi putând atinge vârste de sute de ani, fagul devine aci, în carte, punctul de reper la care, aidoma firicelelor de apă alunecând către albia largă a unui râu, duc toate cele înscrise în calendarul existenţei sătenilor: logodne şi nunţi, naşteri, slujbe bisericeşti, înmormântări etc. etc. Dar tot acolo vin să-şi manifeste speranţele, să-şi verse ofurile, în linişte şi singurătate, muntenii colectivizaţi, necăjiţi ai soartei ce s-a abătut asupra lor.

Copac falnic, situat deasupra, pe platoul de la marginea Pădurii Samarului, urmărind întâmplările ce se derulează în satul dintre munţi, fagul este prezentat de autor şi ca un personaj totemic, martor al dramelor, al puţinelor bucurii, dar al speranţelor pe care şi le pun în el muscelenii.

În contextul comunităţii, se remarcă Ion Mândruţă, cel la care se adună în taină, la adăpostul nopţii, ceilalţi săteni pentru a se sfătui în legătură cu căile de urmat în faţa agresiunii „şapcaliilor" care vor să-i colectivizeze cu orice chip şi cât mai grabnic posibil. Fără a fi un bildungsroman (deşi, în bună parte, destinul lui Ion

Mândruţă este urmărit şi în *Umbra şi Norul)* ciclul se construieşte avându-se în vedere familia acestuia.

Al doilea volum al ciclului, *Umbra* umple spaţiul temporal dintre intrarea ţăranilor în colectiv şi anul finalului de calvar, iar în prim-plan apare evoluţia lui Florin, fiul lui Ion Mândruţă, prezentată mai ales pe canavaua pătrunderii în universul oraşului, îndelungatei căutări în dragoste, a formării ca intelectual, dar mai ales al spaţiului cazărmii militare în care este chemat să-şi exercite datoria faţă de ţară. Scene de un realism tulburător (şi convingător!), alternând cu altele, de un umor cazon lesne de înţeles, formează substanţa unui vast capitol care ne-a dus cu gândul la romanul lui Petru Popescu, „Dulce ca mierea e glonţul patriei." Scenele despre solidaritatea şi dragostea filială în faţa bolii nemiloase a mamei sunt tulburătoare, amintind de acelea din „Ce mult te-am iubit" al lui Zaharia Stancu. Examenul de admitere la facultate, povestea de iubire, în fine, vizitele la părinţi, cositul fânului, lecţiile la clasă constituie pentru autor tot atâtea prilejuri de a descrie cu lux de amănunte stări de spirit, trăiri, gesturi şi gânduri, frământări, întrebări cărora pe moment cel care şi le pune nu le poate găsi un răspuns, sunt pagini de adâncă şi puternică vibraţie sufletească şi literatură psihologică. Toate au ca fundament lupta individului cu destinul într-o lume ale cărei reguli nu sunt conforme cu legile firii şi ale pământului în care muscelenii îşi duc existenţa.

Cel de-al treilea volum al ciclului, *Norul,* menţine firul epic, personaje şi locuri din ***Fagul*** şi ***Umbra***, adăugându-le altele din spaţiul Bărăganului, unde Florin Mândruţă va deveni profesor. Acţiunea debutează în primăvara lui 1989 în Muscelul Cărămăneşti şi se încheie în Ajunul Crăciunului aceluiaşi an, tot în sat, şi are două fire epice paralele: satul, pervertit ideologic şi mutilat în esenţa sa morală, mimând adeziunea totală la politica „justă" a partidului unic, iar pe de altă parte, intetectualul, aflat şi el sub presiunea regimului politic agonizant. Zvâcnirea ţăranilor va conduce la izgonirea Şapcaliilor şi la împărţirea pământului furat în 1962, la care Fagul şi Florin Mândruţă vor fi martori.

Ciclul romanesc al d-lui Titi Damian căruia avem a-i reproşa foarte puţine, desigur, (între care poate unele lungimi de capitole) cuprinde, în compensaţie, scene demne de mari romancieri ai lumii: atacul lupilor noaptea, drumul copilului prin clisă spre şcoală, momentul în care mama se agaţă cu disperare de trenul aflat în mişcare pentru a-şi putea duce copilul la un examen de admitere, scena în care Ilie Florescu, snopit în bătaie de securiştii veniţi cu colectivizarea se duce să-şi strige durerea pe Vârful Vătraiului, dialogul dintre profesorul Ică şi Ion Mândruţă, scena înmormântării fără preot (arestat şi dus către o destinaţie necunoscută), spectacolul Pluguşorului, întrecerea bicelor, luptele dintre boi, slujba Învierii, dansul Brâului, concereala, iniţierea fiului la arat şi la coasa fânului, iniţierea nepoţilor de către Ion Mândruţă în căutarea vechilor răzoare, întâlnirile tinerilor căsătoriţi sub fag, iniţierile sexuale, excursii în spaţiul german sau sovietic, convoiul carelor către Colectivă, umilirea activiştilor, întâlnirea semiconspirativă cu un coleg devenit ziarist la „Casa Scânteii", împărţirea pământului şi multe altele.

Dl. Titi Damian deţine, înainte de toate, o bună artă a descrierii - încadrând sufletul munteanului în peisajul familiar - căreia i se adaugă şi o anume ştiinţă a dialogului. De aceea, personajele sale sunt răbdătoare, tenace, puternice, au personalitate, adâncime psihologică, au viaţă, au vorba lor, iar întâmplările alese pentru a le justifica atitudinile şi acţiunile sunt – la rându-le – simbolice şi pe deplin convingătoare.

Acest ciclu romanesc, încărcat de evenimente şi întâmplări, adesea sentimentale (scena spitalizării mamei), dar de cele mai multe ori pătrunse şi de un fior metafizic şi tragic (la nivel individual, dar şi istoric), se cere a fi citit pe-ndelete, pagină cu pagină, pentru a-i putea înţelege pe deplin şi în toate articulaţiile, simbolurile şi mesajul.

Mai mult decât o mărturie despre oameni şi vremuri, în pagini de autentică literatură, trilogia **MUSCELENII** mi se pare a fi, totodată, şi un document, un fragment de istorie care, prin extrapolare, dă seamă de o epocă pe care, cunoscând-o, cititorii de azi şi de mâine, o pot judeca la dimensiunile sale adevărate, eliberată de toate atributele puse în seama ei de aprecieri conjuncturale şi de circumstanţă.

Lectura ciclului vă va convinge.

27 decembrie 2012
Florentin Popescu

Pagini din creaţia proprie:

NORUL
(fragment):

„Am învins! Dictatorul a fugit!" auziră toţi, dintr-o dată, năuciţi. Era o voce gâtuită, mai mult ţipată, anunţând, în acelaşi timp, bucurie şi spaimă din difuzorul instalat pe maşina cu care urcaseră Şapcaliii pregătiţi pentru şedinţă şi oprită în faţa Căminului Cultural. Mulţimea de ţărani şi cei câţiva activişti rămaseră cu gura căscată. Se holbau parcă paralizaţi şi unii, şi alţii, nepreaştiind ce să facă. Primul se dezmetici Ion al lui Drăgoi împreună cu fratele său Gheorghiţă, agitând o vlaioagă ruptă din gardul lui Mitiţă Dascălu:

- Dumnezeii mamelor voastre, adică amânaţi anchetele şi contractele de porci, dar când vă va veni bine...

- Pe ei, măăă! răcni şi Gheorghe Colgiu, înaintând furios şi agitând deasupra capului un pumn cât un mai, obligându-i să se îngrămădească buluc spre uşa căminului, unde şapcaliii se baricadaseră înăuntru profitând de neorânduiala muntenilor.

- Să spargem uşa!

- Să-i dezbrăcăm cum i-a făcut mă-sa şi să le dăm drumul în pielea goală pe unde au venit!

- Să-i jugănim ca pe porci! strigă unul înfierbântat.

- Să le luăm gâtul!

- Să dăm foc căminului, să ardă ca şoarecii!

- Să-i spânzurăm de Fag, ca pe *Ăla Micu!*

- Huoo! Huuooo!! Huuuooo!!!

În timp ce ecoul huiduielilor înconjura Vârful Vătraiului, Vârful Goţilor, Vârful Goşii, Vârful Boşoveiului, Vârful Ciliciei şi toate vârfurile din jurul Muscelului, mulţimea se tot apropia de uşă, unii chiar începură să arunce cu pietre în geamurile din faţă care cădeau făcând un zgomot sinistru, întărâtând-o.

- Mergi la Gheorghe Faptoru şi adă o rangă, să scoatem uşa din ţâţâni, să-i guiţăm niţel!

La un moment dat, în timp ce câţiva loveau cu umărul, alţii cu bolovani, uşa se deschise dintr-o dată, făcându-i pe cei ce împingeau să se împiedice şi să se învălmăşească, sporindu-le furia. În prag apăru, din învălmăşeală, învăţătorul Şelaru cu ochelarii lui imenşi, iar în mâna dreaptă, cum îi era obiceiul, purtând cârja lui nelipsită. Vociferările mai continuară câteva clipe, apoi se liniştiră când el ridică privirea deasupra mulţimii. Nedumeriţi, ţăranii rămaseră cu ochii aţintiţi la el.

- Oameni buni, eu nu vreau să vă ţin o cuvântare, vă cunosc de când eraţi mici, v-am fost multora învăţător, mă cunoaşteţi de mai bine de patruzeci de ani, de când am venit printre voi. Am rămas fără pământ, mi l-au confiscat, m-au făcut chiabur, am rămas din cauza lor fără familie, mi-am crescut fata cum am putut, aş avea eu primul dreptul să-i judec, dar vă pun o singură întrebare: Sunt muscelenii nişte criminali? Şapcaliii ăştia trebuie judecaţi de cine trebuie, are să le vină rândul! Vreţi să răzbunăm atâtea necazuri prin crime?

Între ei, preotul Ionică îşi făcea loc cu greu. Mulţi nu voiau să se dea la o parte, alţii nu puteau să iasă din înghesuială. Când îl recunoscură, se dădură cu greu înapoi. Părea că se răzgândesc.

- Măi oameni buni, ce s-a întâmplat?

- Ai venit să le facem slujba de înmormântare, părinte?

- Hai cu noi, părinte!

- Unde, oameni buni?

- La Fag, părinte!

- De ce, oameni buni?

- Să-i înmormântăm, părinte, pe toţi! făcu hotărât Petrea Cârciagu.

- Care toţi, oameni buni?

- Toţi Şapcaliii, părinte! Uitaţi-vă ce speriaţi sunt, părinte!

- Oameni buni, lăsaţi-i în plata Domnului pe Şapcaliii ăştia nenorociţi! V-aţi pierdut minţile?

- Ăsta, secretarul nostru de partid de mai bine de douăşcinci de ani, lăsaţi-ni-l nouă puţin, nu-i facem mare lucru. Stai aşa, lipit de gardul ăsta, dacă mişti, ai de-a face cu mine!, îşi făcu loc, cu greu, din învălmăşeală, printre ei, Ion Mândruţă.

- Părinte, ia-ţi odăjdiile, şi voi, femeilor, luaţi-vă copiii şi duceţi-vă la slujbă, la Fag! strigă un omuleţ subţire, Costandin Chiosac care, între timp, se îndreptă repezit spre şapcaliu, ţinându-l strâns de reverul hainei, parcă ar fi vrut să nu-l scape:

- Nu matale mi-ai pus motorină în brânză ca să mă trec la colectiv? Nu matale te-ai urcat în podul casei şi mi-ai luat carnea de pe culme, să-mi moară copiii de foame? Nu matale te-ai băgat în beci şi mi-ai răsturnat sticla cu gaz în putina cu murături? Nu cumva matale mi-ai confiscat butoiul cu ţuică? Să nu cumva să mişti, că în tine-l bag! arătându-i lama unui briceag.

Nea Lupu stătea îngrozit lipit cu spatele de gard, nebănuind ce are să i se întâmple. Chiosac se dădu un pas înapoi, apoi, fără grabă, îşi desfăcu pravacul pantalonilor şi începu să azvârle un jet puternic pe el, când în jos, când în sus. Între timp, acelaşi gest începură să-l facă şi alţii, înlocuiţi de alţii care aşteptau liniştiţi la rând, jeturi peste jeturi îl udau de sus până jos pe omul care devenise o stană, nici nu mai clipea, îngrozit şi încremenit. Urina i se îmbiba în haine şi curgea acum într-un şuvoi neîntrerupt, încercuindu-l într-o baltă care se tot mărea.

- Ai dracului, Şapcaliii ăilalţi au profitat că am fost ocupaţi cu *ăsta* şi au fugit cu maşina, observă Mândruţă încheindu-se la pantaloni. Daţi-i drumul să se ducă la Sediu! Gata! mai zise el satisfăcut. Avem atâtea treburi de făcut!... Are dreptate dom' Şelaru: Pentru un păduche dai foc cămăşii?

Eliberat, încă năucit, şapcaliul îşi luă şapca în mână, nepreaştiind ce să facă cu ea, fixă mulţimea cu o privire speriată, apoi, dezmeticit, încercă să se scuture lovind-o de umeri, de coapse, de pulpe. Plecă pe Drumul ăl Mare cu şapca lui pleoştită pe cap, cu gulerul cămăşii desfăcut, cu pantalonii bufanţi uzi, lipiţi de corp, cu bocancii tropăind fleşcăit, având un mers de om beat, orbecăind, cotind-o, odată cu drumul spre ieşirea din sat dinspre Camboru, coborând, de unde a venit, cu paşi rari, sfârşiţi, lăsând în urma lui un miros acru, înţepător, scârbos..."

GHEORGHE DOBRE
(1 iulie 1955)

S-a născut în comuna ION ROATĂ, județul IALOMIȚA. Părinții: Ion și Gherghița DOBRE. Căsătorit cu Emilia DOBRE(membră a cenaclului *Dor fără sațiu*), profesoară de matematică, realizatoarea revistei de cultură matematică „EURISTICA", editată de Asociația Culturală HELIS. Licențiat în istorie, funcționar public, consilier mass media la Consiliul Județean Ialomița. Membru fondator al cenaclului „Dor fără sațiu" Urziceni (1977); membru în colectivul de conducere al revistei „Provincia" (1990); secretar general de redacție/redactor la publicațiile locale „Jurnalul de Ialomița", „Tribuna Ialomiței", „Concret", „Gazeta de Sud Est", „Știrea", „Ialomița". Membru fondator și președintele Asociației Culturale HELIS Slobozia, redactor-șef al revistei (www.revistahelis.ro) și director al editurii HELIS (din mai 2003).

Antologiei „Exerciții de libertate" îi este dedicat volumul *„Exerciții de dragoste cu zeii lui Gheorghe Dobre"* de Aurel Anghel, editura „Omega", Buzău, 2007.

Debut: ziarul „Steagul roșu", București, 1972. Debut editorial: „Cântece și semne", versuri, volum colectiv al membrilor cenaclului „Dor fără sațiu" Urziceni, 1982.

Scrieri:

- **Cântece și semne,** versuri, volum colectiv, 1982;
- **Hiperouranios topos,** versuri, editura „Star Tipp", 1998;
- **despre singurătate ca esență a materiei,** versuri, editura „Star Tipp", 1999;
- **Ion Albeșteanu – un mare artist,** monografie, în colaborare cu dr. Cristian Obrejan, 1999;
- **Dragon cu lotuși în gură,** versuri, editura „Star Tipp", 2000;
- **Ghilotina realității,** versuri, editura „Star Tipp", 2001;
- **Exerciții de libertate,** versuri, antologie, editura HELIS, 2005;
- **Devoratorii de iluzii,** versuri, editura HELIS, 2007;
- **Festivalul Amara – 40 de ani,** în colaborare cu Nicolae Tache, editura HELIS, 2007;
- Coordonator al albumului **Județul Ialomița – România,** text româno-englez, 2002;
- **Minciuna din literă,** proză și eseu, editura HELIS, 2010;
- **Sărind din piatră în piatră,** poeme, editura HELIS, 2011.
- **Trofee,** versuri, editura HELIS, 2012.
- **Minciuna din literă – ediție adăugită și multrevăzută,** proză și eseu, editura HELIS, 2013.

Colaborări la revistele: *„Luceafărul", „Tomis", „Ateneu", „Provincia", „Cațavencu", „Orfeu", „Sinteze", „Ialomița cultural-artistică", „Sud", „Poezia", „Agero – Stuttgart", „Biserica de lemn", „Pro-Saeculum", „Fereastra", „Literatorul", „Oglinda literară", „Meandre", „HELIS", „RAST"(Bitola, R. Macedonia) etc.*

Colaborări la Radio România Cultural (în anii '80, promovat şi susţinut de Titus Vâjeu), Radio Campus, Antena 1 Slobozia.

Referinţe critice: Aureliu Goci, Florentin Popescu, Ion Roşioru, Dan Simionescu, Mihai Antonescu, Mircea Dinutz, Titi Damian, Nicolae Stan, Nicolae Motoc, Victor Nicolae, Ioan Neşu, Tudor Cicu, Şerban Codrin, Marin Ifrim, Sorin Roşca, Ion Machidon (toţi membri U.S.R.), Petru Botezatu (membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova), Nicolae Teoharie, Virgil Dascălu, Oliviu Vlădulescu, Maria Diana Popescu, Victor Sterom, Aurel Anghel, Dan Elias, Anghel Papacioc, Adrian Bucurescu, Nicolae Tache, Livia Dobrinescu, Romeo Aurelian Ilie.

Cronici la cărţi semnate de Gheorghe Dobre apar în volumele „Vivisecţii", Nicolae Motoc, editura Ex Ponto, 2007, „Scriitori la Pontul Euxin", Ion Roşioru, editura Ex Ponto, 2009, „La temelia cetăţii", Tudor Cicu, editura Lorilav, 2008, „Poeţi români la frontiera mileniilor", Aureliu Goci, editura NICULESCU, 2012.

Opinii:

TROFEE

*„Am afirmat anterior că îl putem analiza pe D-l Dobre din două perspective: Gheorghe Dobre pînă la „Minciuna din literă"; şi după. Cartea în cauză a prefigurat „Sărind din piatră în piatră", căreia i-a lipsit ceva pentru a fi unitară, acel ceva care, iată, se numeşte acum „Trofee" şi vine pentru a da unitatea indestructibilă unei capodopere. „Vă salut foi albe! » Nu-i un salut, ci mai degrabă ezitarea iniţială a scriitorului aflat în faţa mai multor universuri posibile. Aşa începe „Trofee III" şi se termină cu o remarcă uluitoare: „Viaţa este singura boală cu adevărat incurabilă". Aceasta-i esenţa trofeelor, o călătorie şocantă prin labirintul unor universuri posibile. Pentru D-l Dobre este o evoluţie naturală, firească, deloc facilă şi numai de autor depinde dacă va conserva sau nu această amprentă originală, ce îl va defini de acum încolo. Pot urma nenumărate „Trofee", fără a zdruncina unitatea, dar sfatul meu este să nu vă grăbiţi. Ce sunt, de fapt, trofeele? O combinaţie fericită dintre eseul filozofic şi poezie, de un lirism frenetic şi unde pragul dintre poezie şi eseu este vag perceptibil. Dacă scanăm lirica românească contemporană observăm că vocea D-lui Dobre este singulară, mai precis: abordează o cale episodic încercată de alţii fără prea mult succes sau într-o formulă falimentară din start. Pe continentul european, ceva asemănător, dar arid şi fără substanţa vie a D-lui Dobre, scria italianul Edoardo Sanguineti, teoreticianul grupării „I Novissimi". **Trofeele**, dacă vreţi, sunt expresia durabilă a libertăţii de exprimare în artă, sunt un strigăt persuasiv şi o perspectivă inedită în literatura română."*

(Dan Simionescu, Paris, 10. 09.2011, în revista HELIS, nr.99)

MINCIUNA DIN LITERĂ

„În loc de introducere pot să afirm că ar trebui să intraţi în Cartea Recordurilor cu cele mai lungi fraze dintr-un text literar - ISTORIE LOCALĂ.

Mulţi ar spune despre ISTORIA LOCALĂ că le aminteşte de „GROAPA" şi „CRAII DE CURTEA VECHE." Doar izul fanariot sugerează aceasta. Nici măcar nu este o biografie romanţată, ci doar pretextul autorului de a rememora admirabil o posibilă viaţă anterioară. Cele aproape 40 de pagini fac cât un roman de 300 datorită stilului alert şi concentrat, dar mai ales viziunii dual temporale pe care domnul Dobre ne incită s-o trăim; eşti acolo doar pe jumătate, cealaltă rămânând agăţată de prezent, absorbind astfel doza maximă de tensiune narativă.

Mai avem în volum o singură povestire, CUM AM FUGIT ÎN AMERICA, de un comic încărcat cu mult tragism, iar celelalte texte sunt de fapt tablouri literare cu mai mult de jumătate încărcatură lirică şi atmosfera aceea persistent retorico-filozofică..., o combinaţie foarte inspirată şi originală.

Partea de eseuri ne dezvăluie cealaltă față a autorului, analistul fin și obiectiv, care, folosind un limbaj alert și introspectiv, nu-l plictisește pe lector cu expozeuri ample și greoaie.

Pot să închei cu un avertisment: atenție la cărticica neagră! Rar se scriu asemenea cărți!"

(Dan Simionescu, Paris 27.05.2011)

„ Nu știu de ce Trofeele *mi-au amintit de* Corabia beată *a lui Rimbaud, de acea nețărmurire, desmărginire, de acea contopire cu timpul care așteaptă sub umbra lucrurilor și gândurilor noastre. Un text cu ținută de eseu pe care îl pigmentează cu versuri care nu continuă sau îmbogățesc neapărat ciorchinele de idei, dar le tulbură și acordă textului un aspect de șantier de lucru. De aici, uneori, și ideea de dicteu și plonjonul într-un automatism suprarealist cotidian. Chiar asta îmi sugerează, uneori, tablourile lui De Chirico, de mare aglomerație obiectuală dar înghețate ca într-un moment de respiro al materiei și de sincopă a timpului. "*

(Aureliu GOCI)

„Orice literat care citește această carte tulburătoare simte nevoia să-și revizuiască atitudinea față atât de propria-i producție spirituală cât și de a confraților săi întru condei. Literatura încetează să mai fie sau să mai pară o joacă. *Și nu-i deloc puțin lucru pentru devenirea noastră, a fiecăruia. Revizuirea decalogului scriitoricesc și moral se impune din când în când și lectura unor cărți, din nefericire nu prea multe, precum* Minciuna din literă, *joacă în acest sens rolul de factor declanșator. "*

(Ion Roșioru)

„Iată-l pe ialomițeanul Gheorghe Dobre (n. 1955), autorul a șase volume de poeme, la care se adaugă o antologie, Exerciții de libertate *(2005), în dubla ipostază de prozator și eseist, de această dată, lucru surprinzător pentru cei care i-au urmărit, mai de departe, parcursul editorial, mai ales că autorul însuși își recunoaște preferința marcată pentru poezie: scurtătura care duce – spune el – la adevărata cunoaștere, sinteza suprafețelor orizontale. De altfel, prozele, dacă am înțeles eu bine, sunt scrise mai spre prima tinerețe, iar eseurile sunt provocate fie de cărțile acelor autori ce-i sunt aproape de inimă, rezonând intim cu modul său de a înțelege literatura, fie de temele fierbinți ce agită de câteva zeci de ani zona literară, în primul rând, dar și aceea social-politică. Atât în textele de ficțiune (21), cât și în eseuri (18), de o concentrare ideatică și lingvistică remarcabilă, se simte cărturarul, omul temeinic informat, ce și-a structurat în timp propria tablă de valori, după principii ferme de evaluare și de construcție narativ-discursivă, în egală măsură, incitant, temător în fața fragilității umane, dar, totuși, o natură optimistă în fața dezastrelor etalate în spațiul cultural, pe care nu le ignoră, dar le consideră relativ ușor de depășit. Astfel, după ce pledează convingător pentru poezie, discută aplicat despre limitele democrației, relația centru-provincie, superioritatea criticii interne, nevoia acută de modele(pozitive) și ierarhii literare legitime, își clatină capul bătrânește și rostește cu înțelepciune: E un început de lume, nu e sfârșitul ei, așa că trebuie să fim optimiști!! Prozatorul, prin ce are mai reprezentativ (*Istorie locală, Cum am fugit în America, Lacul, Păpușarii, Alunecare, Ținutul peștilor, *dar și* Inima Pământului*), ne reține și cucerește cu acele texte care păstrează farmecul seducției literelor locuite de spirit, fascinate de cunoaștere, încercate de puterea luminii din om. Autorul stăpânește bine tehnicile narative și, după necesități, le folosește exemplar, cu acel brici al lui Ockham ce-l ajută să se mențină în echilibru atât în practica eseului, cât și în spațiul imaginarului controlat cu discreție. Broșteni, localitate rurală situată pe buza de jos a râului Ialomița (Ioan Neșu), pare să fie epicentrul acestei lumi pline de culoare și de neprevăzut. În* Istorie locală, *piesa de rezistență a volumului, Gheorghe Dobre se folosește de o bună parte din arsenalul postmodernist (ironie,*

autoironie, fragmentarism, umor mustos, autoreferențialitate, erudiție la vedere, voluptate ludică, toate acestea însoțite de relativizarea perspectivelor narative și demontarea mecanismelor de creație), dar fără a ceda vreun moment gratuității colegilor săi de generație."(Mircea Dinutz)

MINCIUNA DIN LITERĂ

de **Gheorghe Dobre**

Între existența reală și existența posibilă sau de la semn la suprasens și înapoi

Din totdeauna, afirmă cei din preajma lui, Gheorghe Dobre a fost omul deciziilor și reformelor radicale. Să explicăm: în august 1977, la o jumătate de an după Cutremurul cel Mare, a reușit, în Urziceniul prăfuit, cu o singură uliță, să o rupă, elev fiind, cu un cenaclu literar lâncezit, „Mihu Dragomir", și să înființeze împreună cu alți patru tineri entuziaști cenaclul „Dor fără sațiu", apoi să atragă împreună cu șeful spiritual recunoscut, Anatol Pavlovschi, toată „floarea cea vestită" a iubitorilor de literatură din oraș și nu numai. Intenția mea nu este de a evoca atmosfera din cenaclul maturizării mele literare, în care tineri entuziaști ca Dobre, Inculeț, Ghițeanu, Marius Stan sau Petrică Cristea aveau un cuvânt de spus, ci de a evidenția continuitatea fenomenului. Au venit anii '90, vremurile s-au schimbat, mulți s-au împrăștiat până prin București, Italia sau America, devenind ziariști, poeți, prozatori, oameni de știință, profesori, sculptori. Dobre a ajuns la Slobozia. Acolo el a constatat că „Tribuna literar-artistică și culturală" încremenise în calapoade vechi și a luat o decizie radicală: înființează, cu entuziasmul unui grup mic și cu bani puțini, revista HELIS, care a ajuns acum la peste o sută de numere, pregătindu-se să aniverseze în curând zece ani de existență. În jurul revistei reușește să coaguleze, în ciuda orgoliilor firești, un grup – cunoscut și recunoscut în partea aceasta de țară - numit „grupul de la Helis." Spune răspicat, ori de câte ori are prilejul: „Domnule, prioritatea este să-i publicăm pe-ai noștri și să scriem noi, atât." „Este provincială", îi reproșează cu dispreț unii din buricul târgului. „Da, dar numai așa trebuie să se știe despre noi. Ca să ai identitate, trebuie să fii de undeva. Noi suntem de aici. Asta e. Vrei să umplu paginile cu textele oamenilor de niciunde? Ce nevoie am eu de nume sonore? Ele au unde publica. Uite, aflu că studenții străini conduși de profesorul Dan Simionescu învață românește după revista noastră!" Și merge mai departe cu revista, tăcând, cum îi este felul, văzându-și de ale sale, și ignorându-i pe „alții."

Și în plan literar, optzecist convins, Gheorghe Dobre se manifestă ca o voce tăcută, mai întâi prin plachetele: *Hyperouranios topos* (1998), *Despre singurătate ca esență a materiei* (1999), *Dragon cu lotuși în gură* 2000), *Ghilotina realității* (2001), apoi explodează unindu-le într-o antologie de aproape trei sute de pagini, *Exerciții de libertate,* ed. Helis, 2005. Impactul este imediat și intens. Aurel Anghel din Buzău își asumă responsabilitatea de a analiza „Exercițiile..." într-un volum de eseuri, *Exerciții de dragoste cu zeii lui Gheorghe Dobre.*

„Nuca tare" din scriitor nu se dezminte nici în 2010, când, la editura pe care o conduce şi unde şi-au scos cărţile mulţi ialomiţeni, scoate o carte, **MINCIUNA DIN LITERĂ (proză şi eseu)**, ed. Helis, Slobozia, (2007), 194 p. Primele întrebări sunt fireşti: De ce proză şi eseu în aceeaşi carte? De ce „minciuna din literă?"

La prima întrebare, el ar răspunde în stilul caracteristic: vezi în carte. Cel care citeşte volumul şi ştie că Dobre vorbeşte puţin, aproape monosilabic, nu se mai întreabă de ce prozele şi eseurile lui sunt scurte, dar foarte concentrate: nouăzeci de pagini de proză, nouăzeci de pagini de eseuri. Lectura lor dezvăluie primul numitor comun: mijloace stilistice şi artistice circulă cu mare lejeritate de la proză la eseu şi invers. În al doilea rând, eseurile dezvăluie filozofia sa în legătură cu literatura, cu rapoturile ei cu realitatea, relaţia acesteia cu cititorul - puncte de plecare obligatorii pentru proză.

În această analiză nu încep cu proza, ci cu eseurile. Într-unul din ele se găseşte şi titlul cărţii, ***„Minciuna din literă."*** Eseul justifică atât vasta cultură acumulată prin lecturi profunde, cât mai ales exactitatea şi profunzimea judecăţilor ce vizează fenomenul literar în ansamblul lui, cu nimic mai prejos de ale unui universitar. Autorul, în ideea de a analiza raportul dintre realitate şi ficţiune în literatură, realizează o demonstraţie riguroasă având ca punct de plecare discuţia dintre Guglielmo şi Adso, celebrele personaje din romanul „Numele trandafirului" de Umberto Eco. Aceştia au descoperit planul atât de ascuns al labirintului bibliotecii, ajungând în camera „leilor" care conţinea scrierile „vătămătoare", plină cu cărţi trecute la index, socotite „cărţile mincinoşilor." Pe câteva pagini, disputa dintre cei doi este analizată, cu argumente şi contraargumente, cu bisturiul, având ca punct de plecare exemplul unicornului. În Antichitate era considerat un animal lipsit de graţie, urât şi negru, dar, din carte în carte, din autor în autor, din retuş în retuş, a ajuns să devină „animal graţios, alb şi blând." Ideea este că s-a recurs, în timp, la o „minciună din literă." Replica maestrului nu se lasă aşteptată: el există în aceste cărţi care, dacă nu vorbesc despre existenţa reală, vorbesc despre existenţa posibilă! „Şi pe vârful Himalaiei, dacă ajungi, e o victorie care te îmbată, dar tot trebuie să te întorci."

Din acest moment, după ce Meşterul şi Ucenicul şi-au epuizat argumentele, intervine Dobre, la fel de riguros: *„Nu poţi trăi doar cu aerul tare al sensurilor. Natura întreagă ni se arată prin semne. De aceea, <<litera trebuie discutată. De la litera simplă, spre suprasens, spre adevărul ascuns, apoi de la adevărul ascuns în fantastic, înapoi spre lucrul sau fiinţa care l-a generat. Suprasensul este, de fapt, cel care face diferenţa dintre un bun mânuitor de cuvinte şi un mare scriitor.>>"* De aici, şi rolul criticii, în viziunea sa: *„Lumea literaturii trebuie discutată şi ea acolo unde se află, adică în literatură. Nu putem afla adevărul despre un leu, chiar dacă îl observăm într-o cuşcă de circ sau într-o grădină zoologică. Dar cine este pregătit şi are curajul să-l urmărească în junglă?"*

Acesta este elementul fundamental al viziunii sale filozofice şi artistice, crezul său estetic, de la care radiază toate scânteierile din celelalte eseuri. Ca să le pătrunzi subtilităţile şi nuanţele, este necesar să scrii încă o carte. Aici se dezvăluie extraordinara disponibilitate a lui Dobre de a spune lucruri profunde în cuvinte puţine, pe diverse teme, punând mereu în centru literatura.

Spre bucuria lăuntrică a cititorului însetat de idei noi, proaspete, redăm câteva:

„Ficțiunea pusă în slujba adevărului. Paradox. În orice limbă s-ar rosti, adevărul rămâne același."(p.92)

„Litera nu e spirit, cel mult ea conține spirit. E suportul material al spiritului, e trup, cu alte cuvinte. Important e să aduci spiritul în literă, în trup adică, nu s-o ridici pe ea la rang de spirit. Toate se sfârșesc în cuvânt." (p.93)

„Metafora deregleză sensurile unui discurs, altfel comun, organizându-i și schimbându-i la alt nivel direcția înaintării, ca vârtejurile dintr-un râu de câmpie." (p.94)

„Cred că se poate vorbi de un câmp energetic al textului, inconfundabil, unic, rezultat din tensiunea interioară a fiecărui cuvânt și din suma tensiunilor obținute prin alăturarea lor într-un anumit fel." (p.96)

„Mai întotdeauna, ceva esențial rămâne nespus. Acest rest nespus, dar conținut, știi că e acolo, mi se pare că alcătuiește misterul literaturii, ceva-ul acela care atrage cu atât mai tare cu cât nu-l putem numi." (p.96)

„Iraționalul a dispărut aproape cu desăvârșire din proză. Chiar și din cea S.F Am putea avea greșita impresie că el, iraționalul, s-a retras și din poezie. Sunt convins că nu-l putem găsi aici decât rar și doar la nivelul limbajului." (p.98)

„Versul este termenul prim, material, din care, prin multiplicare, se declanșează șiruri de asociații imaginative care dau naștere unei zone imateriale, invizibile, ce înfășoară corpul poeziei, realizând combinații infinite care apar în mintea cititorului."(p.105)

„Cititorul este impulsul exterior, sufletul care se instalează în text și-l face să trăiască. Scriitorul face corpuri din cuvinte moarte, pentru că textul nu se activează decât la lectură." (p. 105)

A nu se înțelege de aici că Dobre se limitează numai la problemele literaturii. Găsim reflecții inspirate, exprimate într-un mod inconfundabil și făcând referire la alte teme, trecându-l pe cititor, cu mare elasticitate, prin cultura și știința lumii, atunci când își spune opiniile despre spirit, materie, eternitate, măsură, naivitate, timp, viață, univers, trecut, nebunie, eros, rațiune, biologie, individ, intelect etc. Totodată aduce în prim-plan o strălucire de idei în care îi asociază pe Homer, Democrit, Eminescu, Nichita Stănescu, Robert Mayer, Pauli, Socrate, Balzac, T. S. Eliot, Zenon, Malraux, Horațiu, Urmuz, Pitagora, Diogene, Antistene, T. Hardy, Poe, Aristotel etc.

Odată chestiunile filozofice și filologice despicate, Gheorghe Dobre îi oferă cititorului încântătoare și scânteietoare eseuri-bijuterii în care analizează opere și autori cu acuratețea unui chirurg care operează pe nervul optic și pe care s-ar mândri să le semneze mari critici literari.

„De ce sosise astăzi diligența așa de târziu" este cea mai fină și cea mai pătrunzătoare analiză a psihologiei lui Leiba Zibal din nuvela lui Caragiale.

„Un poem arghezian" se constituie într-o adevărată revelație pentru cititor care are prilejul să-l descopere pe Arghezi în ipostaza de mare autor de roman, „Ochii MAICII DOMNULUI", *„o scriere de centru în întreaga lui operă și nu un capriciu, cum s-ar putea crede."*

„Scurtă privire către Metopolis" realizează o originală incursiune în cartea lui Ștefan Bănulescu. Stilul lui Dobre este captivant chiar de la început: *„Poți intra*

într-un roman, ca pe ulița mare a unei lumi, împingând o roată? Da, Glad intră în Metopolis cum nu o mai făcuse nimeni până atunci în istorie, adică împingând o roată de căruță. E un fel de roată a timpului care se oprește definitiv. De atâta concentrare asupra învârtirii ei, Glad era cât pe ce să iasă din oraș..."

Gheorghe Dobre are curajul de a pătrunde cu niște observații de mare rafinament în opera celui mai titrat literat dintre ialomițeni, venerabilul octogenar Constantin Țoiu, analizându-i romanul „Barbarius", pe care-l consideră *„roman mai degrabă baroc prin densitate, o meditație asupra răului născut de o greșeală nedescoperită la timp.* Error communis facit jus, *tema principală a romanului."*

Considerații interesante, pline de substanță face autorul asupra volumelor „Pasărea Phonix" de Petru Creția, romanul „Turnul" lui Vasile Andru, „Apă neagră" de Nicolae Stan, asupra poeziilor lui Adrian Bucurescu, Costel Bunoaica, dar și asupra excelentei antologii a scriitorilor ialomițeni făcută cu multă trudă de Șerban Codrin. În niciunul dintre aceste eseuri autorul nu se dezice de principiile artistice enunțate în „Minciuna din literă."

Intenționat am început acest demers analitic cu partea a doua a cărții, considerând că, numai după ce îi studiază atent eseurile, un cititor avizat poate pătrunde în labirintul scrierilor în proză din prima parte a volumului. Orice lector de bună credință, serios, trebuie să observe, după o primă lectură, că toate prozele au un numitor comun: predispoziția autorului pentru atingerea suprasensului. Capodoperă este, în opinia mea, *„Istorie locală",* asupra căreia voi zăbovi. Aici scriitorul reușește – lucru destul de rar în literatura română – o biografie mitologică. O biografie în care nu aspectele reale dau substanță textului, ci spectacolul verbal, suculența povestirii, dantelăria de imagini care îmbracă firul epic. De departe, stăpânul absolut este stilul lui indirect liber în care trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă, apoi la vorbirea indirectă liberă este punctată de suculente descrieri și întreruptă de evadări eseistice. Toate pe un fundal mitologic, ideal pentru asemenea întâmplări și stil.

Termenul care s-ar potrivi cel mai bine unui asemenea demers literar este o excursie în postmodern, traversând obligatoriu ținutul clasicilor. Avem în vedere „Princepele" și „Săptămâna nebunilor" lui Eugen Barbu. „Istorie locală" este un nucleu epic al unui viitor roman care și-ar depăși, cu certitudine, antecesorul.

Consecvent principiilor din eseul „Minciuna din literă", autorul pleacă de la o persoană reală, Evanghelie Zappa (al cărui mormânt l-am vizitat și eu), un grec stabilit pe la jumătatea secolului al XIX-lea la Broșteni, devenit repede magnat cu predispoziții filantropice. El a reînnodat Jocurile Olimpice Panelene moderne. Zappeionul din Atena – mândria grecilor – a fost construit tot de el (găzduiește conferințe internaționale, expoziții de artă, centru internațional de presă). Zappa a contribuit la nașterea Academiei Române și a finanțat apariția primului dicționar al limbii române.

Personajul cărții este Zipa Zipacitu – fost căpitan de pirați, stabilit în Bărăgan, la Broșteni, și-a cumpărat moșie, fabrică spirt pentru Curtea Domnească. Doi foști tovarăși pirați îi dau de urmă și-l șantajează cerându-i o parte din banii dobândiți în urma unui atac piratereasc. Grecul, putred de bogat și viciat, plătește. Această primă parte are, la rându-i, câteva secvențe epico-descriptive-eseistice unde realul este dilatat, împingându-l spre legendă și mitologie prin suculențe de limbaj, prin grotesc și chiar absurd.

Prima secvență este o frază de două pagini în care autorul inventează spațiul, dilată timpul și-și proiectează personajele pe fundalul Broștenilor. Firul narativ debutează cu o scurtă observație a naratorului heterodiegetic, devenit în final homodiegetic, întreruptă de poruncile lui Zipa Zipacitul, urmată de un alt comentariu al naratorului, până se ajunge la un laitmotiv care sună plăcut urechilor lui Zipa: *„Oale de-ar fi și-ar fi pline cu bani*"(cheia întregii narațiuni*)*. Dar să-l lăsăm pe cititor să savureze din plin spectacolul limbajului.: *„În fiecare seară peste Broșteni se lăsa seara, și să se lase seara, zise boierul, și seara se lăsă din zbor, ca un porumbel ținut prea mult în aer de pisica de la gura cotețului, obosită, blândă, ascultătoare, și aprindeți lumânările gugumanilor, nu vedeți că a venit seara, arnăuții alergau cu feștilele pe la toate lumânările din conac, groase ca niște salcâmi de doi ani, are lumină boierul, are, pe dracu să vă ia, și aduceți țiganii, da' țiganii erau deja p'aproape..."*

A doua secvență creionează chefurile pantagruelice, cu mâncăruri și băuturi fine, cu lăutarii țigani și dezmățul cu roabe țigănci tinere. Scriitorul este un risipitor de tușe groase, proiectându-și personajul în grotesc, la granița cu mitologicul fantastic: *„Tiranosarus erectus kir Zippa goli ultima farfurie din lungul cortegiu de farfurii, castroane și alte obiecte pustiite, grohăi, mârâi, se șterse la bot cu un prosop cât un cearceaf, se foi pe scaunul care începea să se vaite sub greutatea lui... Vreau fată mare, te fac zeiță, femeie, bogată, și șuncile începură să-i tremure dizgrațios singure, necontrolate... începu să cânte, beat, cu mâinile ca niște caltaboși peste gâtul subțire al fetei, cântați nemernicilor, și belea ochii pe pereți fără să mai vadă nimic, vin, căni cu vin, aduceți butoiul aici, orăcăiau șuncile..."* Secvența se continuă cu interesante demersuri eseistice încadrate ingenios de apariția stăpânei slugilor, baba Calița, care avea grijă de toate la curtea grecului.

A treia secvență epică debutează sub semnul suspansului. Apar foștii tovarăși pirați, Spiros și Mavros, cu banii cărora fugise Zipa. Negocierea este singura șansă a boierului, bucuros că poate restitui mai puțini bani decât îi ceruseră, dar infinit mai puțini decât uriașa sa avere. Împăcarea este pecetluită cu un chef monstruos. Zorii i-au găsit beți morți, iar Zipa arată de parcă *„nu se mai văzuse până atunci om mai mulțumit că a pierdut o grămadă de aur, nu-i vorbă c-o mai avea de zece ori p'atât și încă ceva în plus."*

Secvența următoare, cea mai întinsă, debutează cu o descriere care pregătește curgerea firului epic spre celălalt plan, eseistic, în care se va topi: *„În cotul Balaganelor se-auzea Ialomița plângând despletită, lovind furioasă malul stâng, că-n fiecare zi mai cade câte-o salcie-n ea și-ajunge apa în sat și ne satură, zăpor adică, ziceau oameni, barem cu apă să ne săturăm, dar Ialomița-și vedea de mersul ei, târându-și noroaiele..."* Acum Zipa este bolnav la pat, slăbise groaznic, din pat dă ordine pentru afaceri lui Milondre. Intră în scenă Redea Pădurețu, un fel de filozof care îi stoarce lui Zipa bani *„pentru o glorie mai de căutat decât butoaiele lui cu spirt."* Grecul căuta mai întâi să negocieze, apoi dădea banii, în timp ce Redea *„îl privea ca un preot indian scos din meditație de-o găleată cu apă rece."* Boierul zace opt luni, timp în care ajunge doar o păpușă în mâinile lui Redea și, discret, este abandonat. Redea devine personaj-narator-creator, iar acesta, la rândul, este opera celui care semnează cartea, *„negriciosul din aceste pagini, adică eu."* Redea se apucă de lucru să-și revizuiască Opera literară, *„epopee măreață, alcătuită din zecemiidouăsutecincizecișișase (10256) de versuri, pe un*

titlu provizoriu pe măsură <<Ce viață amărâtă am>>, unde zac aici toate comorile lumii, de la origini până în prezent și mai departe."

Postmodernistul se dezvăluie şi în final, unde este devoalat scriitorul, într-un imaginar joc de table cu Redea, conducând naraţiunea spre un sfârşit imprevizibil, deschis: *„Îl prindeam cu un pul afară şi-mi închideam toată casa, deci trebuia să aştepte resemnat să joc singur, ducându-l spre marţuri năucitoare, umilitoare... Şi tot aşa, nişte vesele pagini, ar fi putut lipsi dacă autorul, adică eu, n-ar fi fost cu chef."*

Scriitorul abandonează total firul epic metamorfozându-l într-un eseu unde dezleagă „taina" personajelor, insinuându-se ca personaj, justificând, încă odată, dacă mai era nevoie, „Minciuna din literă": *„Toate personajele au coborât din tine ca dintr-un autobuz şi te privesc neputincioase, un fier mort pe care n-au cum să-l învie, şi-şi fac probleme, răgazul lor s-a transformat în rămânerea fără scop [...], dar pe mine nu mă interesează, oboseala mi-e stăpână, melancolia, vântul prin frunzele de afară, umezeala şi răcoarea dau şi mai mare greutate corpului meu, care-şi fabrică propriu-i timp..."*

„*Cum am fugit în America*" este o excelentă alegorie prin care se pătrunde în psihologia „nebunului." Este un joc al translaţiilor având ca numitor comun absurdul existenţei, de un umor negru, excelent dozat, pe tema mitului plecării dincolo de graniţele satului unde – crede nebunul – se află America mitologică. Aici fantasticul este eliadesc, realizat prin saltul de la real spre ireal, dinspre legendă. Nebunia se insinuează şi în conştiinţa celuilalt personaj, văcarul satului, rămas fără obiectul muncii, devenit el însuşi călător spre America. Aşadar, omului aparent normal, văcarul satului, i se ia „brevetul de văcar" pentru că uita de vaci, preocupat de nebunul satului, care îl însoţeşte. Se distra pedepsindu-l zilnic să înghită de vii caraşii şi borţoii, îl punea să bea apă din baltă să-i fie burta un fel de acvariu, baboii se vor înmulţi, îi va vinde şi va cumpăra un cal cu care va fugi în America. Până la urmă, nu nebunul, ci văcarul fuge în satul vecin, unde descoperă o Americă: găinile americane erau ciuciulete, gâştele jumulite de pene, vopsite cu tot felul de culori, avea impresia că-s vopsiţi şi copiii, să-i recunoască părinţii lor. Intră în polemică cu aceştia care „gâgâiau" la el, iar oamenii îşi iţeau capetele peste garduri, ca nişte momâi de speriat vrăbii. Îl pârâse oamenilor Costică Cursă, insul care se împrumuta de făcăleţ de la frate-său aflat la opt kilometri, şi sosea până când mămăliga trebuia mestecată. Firul epic ia altă direcţie, trecându-l pe „nebun" prin viaţă până la venirea trenului: *„M-a pus dracu să mă însor, am făcut cinci copii, le-am vopsit pe umeri câte o stea albastră, ei sunt jumătate americani, jumătate broştenari."*

Ca toate nuvelele sale, şi aceasta se încheie cu o cădere de cortină – un dialog în dungă, (căderea înapoi în real) cu cititorul: *„Salut! Plec, trebuie să ne nască nevestele, parcă v-am mai spus, mie şi lui băiatul cel mare."* Analiza în detaliu a celorlalte proze din volum ar echivala cu încă o carte de mărimea cărţii lui, într-atât sunt de dense, încifrând semnificaţii şi simboluri. Unele au substrat moral, altele vizează absurdul existenţei, singurătatea sau paradoxul vieţii, călătoria în labirint *(„Năluciri*"), ciocnirea orgoliilor *(„Alunecări")*, moartea omenirii într-un cataclism *(„Ruperea dansului de dans")*, comentarii de maxime *(„Biblioteca")*, lumea văzută pe dos *(„Tablou impresionist")*, credulitatea indienilor americani *(„Balaurul")*, povestea devenită legendă *(„Inima pământului")*.

Toate, dar absolut toate, sunt nuclee epice extrem de condensate, ingenios lucrate în aşa fel încât, la momentul potrivit, cititorul să poată pătrunde cu imaginaţia sa în vârtejul evenimentelor. Scriitorul doar revine în final cu acea cădere de cortină spre real obişnuită, conferindu-i fiecăreia rotunjimea necesară, salvându-le astfel din categoria de simple exerciţii scriitoriceşti. Dacă Gheorghe Dobre ar avea timpul să le prefacă pe toate în romane, i-ar mai trebui o viaţă, de aceea dă libertate totală cititorului. Cred că *„Istorie locală"* ar putea-o transforma în romanul vieţii sale, adică o capodoperă a literaturii române contemporane..

„Poetul, prozatorul, publicistul, teoreticianul, criticul literar, editorul şi factorul coagulant al unei grupări în jurul unei reviste ce contribuie la recuperarea spiritului ialomiţean şi la afirmarea naţională a forţelor creatoare ce irup din această zonă" (Ion Roşioru), Gheorghe Dobre nu şi-a spus ultimul cuvânt în literatură. Decizia lui din 1977 cu cenaclul „Dor fără saţiu" a cărui activitate neîntreruptă s-a prelungit până după 1990, a născut ulterior un proiect numit **Helis**, cu multă trudă din partea lui, cu entuziasm din partea colaboratorilor şi cu bani puţini. La Urziceni a rămas concursul de creaţie literară destinat liceenilor, „Dor fără saţiu", ajuns la a XX-a ediţie, aducând cenaclul la un pas de legendă. Toate l-au impus ca lider de necontestat al grupării de la **Helis,** în paginile căreia îşi manifestă cu consecvenţă personalitatea. **(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

TRECERE

„Treci prin mine spre meridianul pe care plâng maimuţe refuzate ideilor, treci îndepărtându-mi sângele, şi el o ia razna pe lamele a mii de junghere, nervi-mi o iau şi ei la goană şi se opresc în degete, şi degetele se-nfig în lutul umed, bun de prins în el canari, treci şi deznădejdea e o salcie răstignită la un colţ de stradă, treci şi-mi refuz simţurile, născându-le statui de aramă în toamna ca un torent de sânge ţâşnit din fruntea unui munte, treci închizându-mi cărţile, treci şi şobolanii tăcerii rod la urmele paşilor tăi, şi la urmele paşilor mei, şi la urmele ochilor mei, treci şi te iubesc, sau te-am iubit, sau te voi iubi, Cronos se zbate în neputinţă dându-mi neputinţă, treci ca o alcătuire de jad chinezesc şi lumina se sfarămă într-o jerbă de molecule, şi eşti lumină, şi eşti crinul ce-mi înroşeşte creierul, treci instaurând singurătatea; ca o concluzie, treci prin nebunie şi sunt nebun, eşti Ioana D'Arc şi treci, treci ca o vrăjitoare intangibilă şi ochii mei se ţin după tine ca nişte soldaţi fanatici câştigând bătălie după bătălie, uitând că au murit demult, pentru rege, pentru regină mult mai mult; treci născându-mă mort, doar tu exişti ca o afirmaţie a posibilei mele existenţe, treci şi tu sunt eu, sau eu sunt tu, sau în tine, sau prin mine..., treci. Doar treci."

SISIF

„Sisif adormi, în sfârşit, fără nici o grijă. Bolovanul lui nu va mai cădea de pe munte pentru simplul fapt că azi nu l-a mai urcat acolo."

Prima pasăre a singurătății

„Fantoma ta se preligea pe ziduri ca nisipul venit din deșert și se-aduna în mici grămezi, ce explodau la fiecare trecere a planorului cu aripi din scrisori disperate. Era un timp în care, în spatele zidurilor, încă mai existau cetăți atinse de fericire, ce se jucau lansând în pustie planoare teleghidate, bombardiere cu rumeguș, ca o sfidare multiplicată, ce luau foc imediat ce treceau de ultimul crenel. Scheletele lor înconjurau cetățile, țineau locul șanțului medieval plin cu apă, și fantoma ta se prelingea printre ele până la marginea zidului, explodând cu fiecare nouă lansare.

Zidul a rămas neciobit, de unde se poate afla cât de inconsistentă erai. Iar acum, de partea cealaltă, oamenii, terminând ei hârtia, au început să se lanseze unii pe alții în locul planoarelor.

Ultimul se va prelinge pe zid și va exploda când va trece prima pasăre a singurătății."

O externare reușită

„Domnilor, veți observa acum un mac salvat cu mari eforturi dintr-un lan de poeme agrare. În acest salon puteți circula fără teamă, conține câțiva nebuni porniți, se pare, către marea vindecare.

Deci, domnilor, macul acesta excelent, că nu găsesc repede alt cuvânt (totuși nu vă apropiați prea tare), va ieși în curând din spital. Și nu știți cât ne-am chinuit până am alungat norii de ceață galbenă ce-i apăreau periodic în jur. Nu știți cât de greu i-am alungat în niște filtre speciale, furci caudine pentru captarea mirosului ucigător de dulce.

Dar, ce să vă mai povestesc eu, priviți-l, proaspăt și inofensiv, domnilor! Sterilizat și gingaș, domnilor! Salvat, cum am mai spus, dintr-un lan de croșete murdare. Priviți, splendoarea și mândria noastră, domnilor vizitatori! E o minune pornită către vindecare, plutire albă către glastre, adică către adevăratele poeme agrare. Ce credeți, asta-i adevărată externare!

ISTORIE LOCALĂ

În fiecare seară peste Broșteni se lăsa seara, și să se lase seara, zise boierul, și seara se lăsă din zbor, ca un porumbel ținut prea mult în aer de pisica de la gura cotețului, obosită, blândă, ascultătoare, și aprindeți lumânările, gugumanilor, nu vedeți că a venit seara, arnăuții alergau cu feștilele pe la toate lumânările din conac, groase ca niște salcâmi de doi ani, are lumină boierul, are, are pe dracu să vă ia, și aduceți țiganii, da' țiganii erau deja pe-aproape, stâlcind vorbele, nu știau nici acum să-l zică pe ă, șoșoind între ei până ce Milondre, locotenentul lui Zipa-Zipacitul, aruncă între ei o blană de iepure de pădure și-atunci țiganii săriră din întuneric, speriați, direct în jumatea cântecului ăl mai plăcut la urechile Zipacitului, *oale de-aș fi și-ar fi pline cu bani*, habar n-aveau ei de filozofie, cum nici boierul, da' o simțeau, ho, drăcărie, gura, jumări nenorocite, și țiganii tăceau, speriați că l-au supărat pe tăticul lor, dumnezeul lor cu biciul, că Benga era mazilit, ei se duceau la biserica, da' tot țigani rămâneau, ho, boaite, țipa și Milondre, boierul nu-i încă beat,

porumbelul serii venise prea la comandă, se speriase şi el, stați p'aproape, şi-n această secundă în care să treci de la zdrențe la inelele de aur ale mătăhălosului şef de trib, istoria locală, zonală şi planetară se scria singură cu o cerneală simpatică şi cu nişte semne care nu-ncăpeau în nici un tratat de specialitate, şi inelele boierului se mişcau leneşe, după traiectorii de necalculat, odată cu mâinile care se terminau într-un om încă treaz dar iritat, mama voastră de ciori, dacă pățesc ceva-n noaptea asta ați rupto-n fericire, mâine vă spânzurați cu sârmele de la țambal, mâini de fost pirat, coborâtor din ahei, tânjind după jafuri lichide, perfecționarea experienței de mii de ani se-ngropase-n mijlocul bărăganului invariabil ca o tigaie, în care doar o barcă amărâtă putrezea-n nisipul Ialomiței, trezindu-i când şi când nostalgii nenorocite, ca-n seara asta, când şi-ar fi dorit chiar să fie găsit de foştii lui tovarăşi de pândă pe mare, ar fi stat să-l strângă de gât pentru banii cu care-a fugit lăsându-i cu buzele umflate, numai să mai miroasă încă o dată sărătura mării duhnind din hainele lor, ... bagă-i cu capu-n teică dacă s-au încins, şi Milondre-i băga, da-n mă-sa, aşa vă trebuie, ce vă mai trebuie, apoi se-ntorcea dulce ghersuind către milostivul lui, Nous-ul lui, întrupat în carnea multă şi oasele decalcifiate ale tiranozaurului Zipa, zicându-i să mergem să băgăm la ramazan, boierule, că-i vremea, stăpâne, că-i caldă, agapi mu, cu toate că habar n-avea ce-nseamnă, da' nici grecul nu ştia prea bine româneşte, aşa că porniră amândoi, bălăngănindu-se ca nişte bătrâni marinari, printre lumânări, spre camera în care aşteptau mâncăruri fel de fel.

Tiranosaurus erectus kir Zipa goli ultima farfurie din lungul cortegiu de farfurii, castroane şi alte obiecte în care se poate ține mâncarea, ce se aflau în fața lui pustiite, grohăi, mârâi, se şterse la bot cu un prosop cât un cearceaf, se foi pe scaunul care începu să se vaite sub greutatea lui, cum de altfel făcea orice îl avea pe el deasupra, tot domeniul lui se văita, da' îl suporta, acum urma narghileaua, prost obicei, nu de el adus din orient, îl năpădeau presimțirile, mâna lui de fier ruginise, nu, nici vorbă, fabrica merge? îl întrebă pe Milondre şi-acesta zise da, în vreme ce repezea pe sub masă un picior de haidamac în dosul unei pisici insistente, merge, stăpâne, că nu s-a mai văzut aşa dihanie p'acilea şa, şi vezi să nu se-mbete äia cu spirt, că era fabrică de spirt, i-am scos din pământ, bordeiaşi nenorociți, şi i-am băgat în fabrică, le-am adus motor de vapor, să nu-şi bage capetele-n curele că-i face terci şi io n-am nevoie de morți decât dacă-i sugrum cu mâinile mele, aşa să ştii, şi să duci spirtul de săptămâna trecută prin Urziceni spre Bucureşti, că vodă vrea spirt şi de ce să nu zornăie aurul lui în teşchereaua mea, că nimic nu pute dacă vine de la vodă, mai ales banii, zicea pufăind cercuri de fum aromat, înconjurat ca Olimpul de nori misterioşi, să-mi aduci o femeie, bubuia Zeus din înălțimi, ba nu, vreau fată mare şi fata mare apăru deîndată, p'aia de-am văzut-o ieri în casă la Mirmilică, abia-mbrăcată cu nişte gioarse, da' frumoasă, te fac zeiță, şi ea habar n-avea ce-i aia, da' dacă zicea boierul, fie şi zeiță, te fac femeie, bogată, şi şuncile-ncepură să-i tremure dizgrațios, singure, necontrolate, zât, pagubă, întinse piciorul spre pisică dar n-o ajunse, să omorâți pisica dracului, el atingea tot ce vroia, te cheamă, cum, fetițo?, Maria, boier Zipa, zise ea pierdută, Maria, Maria, pă toate vă cheamă la fel, fecioara Maria semăna cu tine, şi-n aceeaşi clipă ea deveni femeie şi-ncepu să plângă, da, da, spirtu', pirații, mormăi boşorogul începând să cânte, beat, cu mâinile ca nişte caltaboşi peste gâtul subțire-al fetei, țiganii! muzică!, să râzi, că te biciui, țiganii se repeziră disperați în instrumente şi-n gâtlejurile lor uscate de

aşteptare şi de frică se-ngrămădeau sunete peste sunete, acoperind lătratul câinilor şi orăcăitul broaştelor din balta care era tot a lui, dar ce nu era al lui, şi ziua o să v-o dau cu porţia, se auzi o puşcătură, Milondre împuşcase pisica, e moartă, stăpâne, bine că-i moartă, vă omor pe toţi!, slugi păcătoase, Chios, Rhodos, soare mereu şi eu mă-ngrop în zăpadă cu voi, că dacă n-aş fi eu ar fi altu', mai al dracu, *oale de-aş fi şi-ar fi pline cu bani*, cântaţi, nemernicilor, şi belea ochii pe pereţi fără să mai vadă nimic, vin, căni cu vin, aduceţi butoiul aici, orăcăiau şuncile demnului urmaş al celui care-a zis că „cine este măsurat la mâncare şi băutură, n-are niciodată o noapte lungă", da' ce nevoie avea el de nopţi lungi, *o să ard cu un tăciune cei o mie de ani,/oale de-aş fi...*

DAN ELIAS
(7 septembrie 1957)

Dan Elias, pseudonimul literar al lui Daniel Teodorescu, s-a născut în oraşul Fierbinţi-Târg.

Absolvent al Academiei de Studii Economice Bucureşti – 1984

Este redactor-şef şi proprietar al ziarului „Jurnalul de joi", bilunar local de informaţie şi cultură, editorialist la săptămânalul „Ialomiţa", realizator al suplimentului cultural al săptămânalului „Ialomiţa", colaborator permanent la revista de cultură „Helis".

Debut în revistele literare (1983) sub îndrumarea poetului Geo Dumitrescu

Debut în volum cu o prefaţă de Daniela Crăsnaru – „Umbraria" 1994

Scrieri:

- **Umbraria**, editura Pandora, Bucureşti, 1994
- **Erotica--poeme desuete cu mult albastru**, editura Pandora, Bucureşti, 1995
- **Elixirul perfect la roşu**, 2001, editura Bunicii Noştri, Bucureşti, 2001
- **Arta singurătăţii**, editura Helis, Slobozia, 2006
- **Mersul pe nori**, editura Helis, Slobozia, 2009
- **Aristocratica**, editura Elias-Expres, 2011
- **Stăpânii timpului**, (eseuri) editura Elias-Expres, 2010,
- **Borcanul cu miere**. (versuri pentru copii – împreună cu Marian Ştefan) editura Oscar Print, Bucureşti, 2011
- **Războiul de ţesut aripi**, (antologie de versuri – în pregătire)

Opinii:

„Cu doi ani în urmă, spre toamnă, Dan Elias îmi dăduse să citesc câteva Elide. Le pusesem în geantă şi, arătând spre raftul din spatele lui, îl rugasem să-mi dea exemplarul acela din Mersul pe nori. *(Când îi apăruse cartea, stătusem cu el o după-amiază întreagă şi i-o citisem din scoarţă-n scoarţă. Se rezemase de speteaza scaunului şi, din când în când, exclama: „Extraordinar! Chiar aşa! Cum Dumnezeu reuşiţi, la prima lectură?!"). Îmi întinsese cartea cu un zâmbet nedumirit. Nu ştia ce vreau. „Ce, n-o aveţi? Parcă v-am dat-o..." Sigur că mi-o dăduse, mi-a dat cred toate cărţile lui, dar fără autograf. O chestie de pudoare, că altceva nu văd...*

Aşadar, luasem cartea şi, după ce sorbisem lacom din cafea, o deschisesem la întâmplare: „Un măr desculţ îmi pune frunza lui/ Drept pansament pe degetele-mi unde/ Din mângâieri tot trupul tău se-ascunde/ Să nu îl afle râvna nimănui"... „«Dau locul meu oprit în cer/ De Dumnezeu sau de destin/ O clipă doar de palme să te ţin/ În orice trup prizonier»./ *Am auzit această scurtă frază/ Când se ruga în părul tău o rază". Şi continuasem: „Când mergi, tu parcă baţi postum/ Din aripile îngerilor morţi/ De dorul*

tău..." ... „Mă tot învăț cu iarba. Ea cu mine,/ Acum pe pajiști respirând încet/ De parcă-i timp sub stele berechet/ Nesomnul nostru veșnic să-l aline./ Și cade frigul – cine să-l oprească?/ Adus de păsări sau de umbra lor/ Purtând în gheare câte-un visător/ Pe care mai târziu să-l răsfoiască." Și închei: „La câtă, Doamne, pulbere-i sub nori/ Ce-ți trebuie și biata mea țărână/ Să-ți fie iarăși cocă la-ndemână,/ Mereu momeală altor visători?//... La praful ce-o să-l las, așa puțin,/ Adaugă, de poți, mai mult senin".

Ajuns acasă, am scos cele câteva pagini din geantă și-am citit. Și tot citind, mă întrebam: nu cumva Elidele vor deveni un fel de Oglinzi pentru o nouă carte? Se pare că nu m-am înșelat. Pentru că Aristocratica *nu este decât un alt tărâm în care știutele personaje – iarba, cerul, apusul, noaptea, frunza, albastrul, dragostea, tristețea, zăpada –, sub bagheta afurisitului său Talent, descoperă noi miracole existențiale. Și totul se-ntâmplă atât de firesc, ca în viață. Iată, de pildă: „Duc doar atâta cer cu mine-n gând/ Cât tu să cazi ca ploaia pe pământ/ Din ochiu-nchis al unui colț de seară." sau : „Tristețea nu-i destulă fără noi./ Pe-o frunză-n echilibru amândoi/ Îmbrățișați prin aripile ude,/ Strigăm și nimeni nu ne-aude..." sau „N-am nori, nici frunze! N-am nimic!/ Pe unde bat cu inima doar stric/ O liniște pe care Dumnezeu/ N-a așezat-o și în trupul meu." Dar aproape fiecare Elidă o reîntâlnești în celelalte poeme ale* Aristocraticei, *purtând alte straie: „Mă-nvârt de ceva vreme pe aici./ Nu văd nici o poartă pe care s-o împing,/ nici un paznic să-l întreb,/ nici măcar o luntre putrezind lângă mal!/ Știe cineva/ pe unde se intră în acest apus?" Același miracol se-ntâmplă și atunci când citești: „Răsfoiesc cu pleoapele mele/ Lumina ochilor tăi/ de parc-ai fi/ Cea mai transparentă bibliotecă.// Cine, iubito,/ Te-a mai citit ca mine?" Și ca să vedeți câtă dreptate am, încă o mărturie: „Tu, goală în noapte,/ Și toți acei ochi/ Privindu-te lacomi/ Prin crăpăturile cerului.// Pune, Doamne iartă-mă,/ O dimineață pe tine!"*

Și mă opresc. O fac pentru că poezia lui nu e de discutat. Pentru mine e un fel de medicament care-mi produce o stare de bine. Sigur că îmi dă de gândit, așa și trebuie. Dar, în loc să discut, să despic firul în patru, prefer să cobor adânc în mine însumi. Așa am descoperit că Domnul Dan Elias nu invidiază pe nimeni, nu pentru că n-ar avea puterea, ci pentru că nu are motive. Uneori însă, el vede și simte altfel. Vede ce noi nu observăm, simte ce noi nu simțim, crede atunci când noi ne îndoim și, pentru că în cutele sufletului său nu există nici o umbră de avariție, orice carte de a lui este și o împlinire a noastră, a iubitorilor de Poezie adevărată."

(Marian Ștefan – despre „Aristocratica" 2011)

MERSUL PE NORI

de **Dan Elias**

Scormonitorul de imagini

Ca să scrii sonete într-o literatură română suprasaturată, trebuie să ai curajul de a te confrunta cu mari valori. Trebuie să te ții aproape măcar de poeții din celebra antologie în șase volume a distinsului scriitor Radu Cârneci, ori să ai o privire întoarsă spre marii înaintași din literatura universală (Petrarca, Shakespeare), sau română (Eminescu sau Voiculescu). Nu am în vedere doar rigoarea formei acestui tip de poezie cu formă fixă, ci și problematica. În privința temelor, acestea sunt universale: iubirea, moartea, timpul, destinul, poetul, creația, dumnezeirea, femeia, singurătatea. Diferența stă în felul cum fiecare poet le particularizează.

Niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte că omul acela aplecat asupra unui pahar de vin bun (doar pretext!), într-o bibliotecă înghesuită din Adâncata Ialomiței pe care atunci îl ascultam prima dată vorbind cu atâta patos (protejând sub brațe cu o geantă cu documente) despre istorie, arheologie, daci, pelasgi, romani, ar fi putut scrie poezie. În dreptul lui puseserăm de mult toți cei din jur cuvântul *fascinație*. Pur și simplu, ne-ar fi părut rău dacă i s-ar fi terminat discursul...

Și totuși, mă uimește acum cu un volum de poezie, **Mersul pe nori**, ed. HELIS, Slobozia (2009), 126 p., trimis prin cineva, fără niciun avertisment, cu un scurt autograf. Ca orice carte pe care o respect, o răsfoiesc, o miros (am o plăcere imensă de a-i „simți cerneala"). „Are ceva aparte", îmi zic și o pun pe raftul de la capătul patului, să-i vină rândul...

Acum descopăr ce-i acela „aparte." Mai întâi, subtitlurile – „Sonete" și „Oglinzi". „De ce sonete? De ce oglinzi?" îmi zic. Trebuie să aflu. Apoi deschid la partea întâi, *„Risipitoarea de vise mov sau Cum ți-am scris prima carte de nins"*, care debutează cu un fel de prefață (fals încifrată) a autorului pe care o descifrezi, (interesant!) după ce ai parcurs textele (29 de Oglinzi și 29 de Sonete puse față în față. Dacă sonetele respectă cu maximă rigurozitate forma clasică, oglinzile – plasate grafic în câte-o oglindă parabolică, scrise cu litere aldine, adoptă versificația modernă – părând ele însele o specie literară aparte – inventată de autor, oglinda corespondentă fiind mai mereu o replică inteligentă la sonetul respectiv. Prefața te pune în mare încurcătură. Citim: *„La începutul primei părți sunt descrise râurile ca fiind partea curgătoare a cerului [...] Această ultimă parte face trecerea către o descriere amplă a substanței de EA [...] Substanța de Ea devine un banal motiv de existență a celorlalți, cu pasiuni și înserări, cu întrebări la care nu se poate răspunde și întrebări la care nu e bine să răspunzi"*.

Sonetele aduc în prim-plan un EU liric suferind, care caută diafanul din EA. *„Din mângâieri tot trupul tău se-ascunde/ Să nu îl afle râvna nimănui/"*, având aliat ploaia: *„Cer ploii, ploaia să-ți închine/ Erai așa frumoasă fără mine!/"* Încet, discret, din dibuiri, din căutări, se conturează, voiculescian, diafanul portret visat: *„nălucă-ntre năluci", „urzeală mlădioasă", „substanță volatilă", „învelișul moale"*, pe care-l păstrează doar pentru el. Odată atins, vraja s-ar rupe, ori poetul asta nu vrea. Se imaginează în ipostaza unui gondolier care, cu prăjini de brad, își plimbă gondola cu iubita printre aștri. E doar un vis din care-l trezește o disperare tăcută: *„De noapte suntem tot mai uzi./ Te strig și nici nu mă auzi./"*(Sonetul IV). Portretul Ei, noaptea se pierde printre nori, lună, cer, aștri, univers, dar și-ar dori-o tangibilă, percepută prin toate simțurile: *„Tot astfel coapsa ta elină/ Ce-și lasă forma roz pe canapele,/ Miroase-a prunci și a franzele,/ A iarbă-adolescentină de grădină/"*. Finalul sonetului este sincer și exploziv: *„Nu-ncape nicio târguială./ Te-ating chiar dacă fierb în smoală./" (*Sonetul VII*)*. Mai încolo, El este hoț de sentimente: *„Tu dormi. Eu cocoțat pe creste/ Îngân din palme o poveste/"* (Sonetul IX*)*. În făptura ei, descoperă lucrarea lui Dumnezeu: *„M-aplec și simt miros de cer/ Și gustul Lui de făclier./"* Discret, autorul trece la un dialog cu cititorul, pe care-l vrea martor, invitat să-i trăiască și el, din plin, experiențele*: „Voi ați putea tăia felii/ Din zborul păsărilor vii?/"* Ea este, de fapt, o iluzie, (Sonetul XIV*)* o ființă inventată: *„Rămâne trist un amănunt;/ Tu ești doar câtă vreme sunt"/.* Alteori trupul bătrân al Lui este pus față-n față cu „aroma", cu *„beția ta nemuritoare"*

(Sonetul XV). Nichita spune undeva: „Ea era frumoasă ca umbra unei idei", Dan Elias îi dă replica: *„Spre laudă e cerul blând/ Îmbătrânind cu tine-n gând/"* (Sonetul XVII)

Partea a doua, *„Năruințele sau Amintirile unui contemplator de profesie"* are și ea o prefață, în care cititorul e avertizat: *„Personajul principal, cel care susține eșafodajul conflictual, în fața sau din spatele cortinei, este substanța EL [...] Nu mai are carne și nici chip. Are în schimb o mulțime de oase frumoase, multe dintre ele cântătoare". El transmite, chiar dacă pentru puțin timp, sentimentul de viață."* *Sonetul XXX* este un dialog al creatorului cu sine însuși, având refrenul: *„Repetă după mine cuvintele"*, apoi *„Îți promit să zbori./ M-am dezbrăcat de trup de două ori/."* Tot discret se încheagă și aici un portret, de data aceasta al unui El pârjolit de jale, de dor, de dibuiri, de căutări, alcătuit din chinuitoare întrebări: *„Există oare-un jar suprem/ Din flăcări vii, sfredelitoare?/"*. (Sonetul XXXIII) *„Trupul sluțit al neputinței"* sale este parcă dat cu vopsele de Dumnezeu. Nu mai caută diafanul, vraja, iubita, ci creația, întocmai ca-n oda eminesciană. Multe dintre sonete au tema creatorului care încearcă să iasă din labirint. Alteori încearcă un dialog cu cititorul, cu lumea, dar descoperă un „paradis în destrămare" (Blaga): *„Actorii-s duși, teatru pustiu/ un bec mai arde, dar nu-i viu."* Sonetul XLIV este o adevărată artă poetică, ar putea fi citat în întregime, dar câteva versuri sunt edificatoare: *„Mi-e hrană vie gândul, miez"; „Mă lecuiesc de sete cu-n delir"; „Mă ține-n viață ultimul sonet"; „Voi fi eu hrană unui gând"*.

Multe dintre sonetele din final sunt meditații pe tema creației, a zădărniciei, a iubirii sau a neantului. O strofă din *Sonetul LIV* este suficientă pentru a ilustra încă odat arderea lăuntrică întru poezie: *„Poeții sunt ca urșii cavernelor, cioplîți/ În lacrimi de argilă de-un fluture enorm/ Visând fără-ncetare când toți ai voștri dorm,/ În propriile umbre mereu nepotriviți/"*.

Poetul optează pentru formula shakespeariană: trei catrene și un distih. De cele mai multe ori, distihurile se ridică la înălțimea celor voiculesciene: *„Ce lacrimi dintre gene să-ți mai storc?/ Un fir din praful lumii mă întorc."*

Oglinzile, numerotate tot de la unu la cincizeci și cinci, au trăsăturile unei specii lirice aparte, inventate, nu din manierism, ci mai degrabă din nevoia autorului de a ieși din chingile riguroase ale sonetului, prin poezie modernă. Aici stăpânește tehnica ingambamentului, își asumă o libertate deplină, rostind aproape în fiecare câte o maximă, ca un nucleu în jurul căruia gravitează idei, sentimente, intenții, dar mai ales frânturi dintr-un portret, mereu diafan, impalpabil, al iubitei:

„Acum semeni cu un ochi/ căruia i s-au inventat/ tot felul de priviri."

„Urma tocurilor tale pe cer/ mereu în același loc/ sfredelind învelișul subțire al întunericului."

„Nu te mângâi. Te cânt."

„Mâinile mele spun/ povestea moale a coapselor tale/ și gustul culorii roz."

„Sunt fericitul purtător/ al durerii de tine."

„Când miști din aripi/ tot albastrul se scutură pe noi,/ muți de uimire."

„Asemenea tainelor Tale/ păcatele mele-s desăvârșite."

„În fiecare noapte/ îmi pun urechea pe lumina lunii/ ca să te aud."

Oglinda XXXIV ne trimite la titlul volumului, într-o meditație superbă: *„Numai acest mers pe nori/ în sandalele strimte/ ale cuvintelor"*.

Oglinda XXXVI este o „ars poetica" – ce vizează condiția poetului dependent de cititor: *„Citiți-mă cu oase și carne.// Nu e nimic de neînțeles/ nu e nimic rușinos/ să stai în bătaia de joc a lunii/ în cuvintele goale.// Sunetele /mă mai trăiesc o dată.// Altfel./"*

Maximele sunt nucleele oglinzilor, strălucind prin prospețime:

„Pentru siguranța Universului,/ toate fântânile ascund/ câte o bucată de cer./"

„De câte vorbe să fie nevoie/ ca două fire de iarbă/ să se țină în brațe?/"

„Sinceritatea poate fi o sminteală/ în acest univers al trăsniților?/"

„Raiul este acolo unde/ un nuc/ se poate îndrăgosti nebunește/ de un nor/."

„Adâncimea era numai o iluzie/ o ochiului neinițiat/ cu privitul pe brânci/."

Și în *Sonete* și în *Oglinzi* autorul vine cu o licență sintactică menită să confere mai multă reflexivitate discursului liric: *„Eu te spun pe de rost"; „Ca să te murmur eu"; „Din răni mă scurgi secătuit"; „Cât cer în mine ești"; „Să vă trăiesc"; „Să te-nmiresc"; „Mă umblă"; „M-am locuit cu tine."*

Mersul pe nori – încă o carte-fundament a sonetului românesc ce vine din zodia HELIS, cetate literară cu personalitate. Dan Elias – un autor tăcut, modest, neliniștit, scormonitor de imagini, dovedind încă o dată posibilitățile lirice inepuizabile ale limbii române. O unică șansă pentru ea să pice în vârful condeiului unui talent inspirat cum este autorul prezentat aici. **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

E L I D E

Să-ți ies lângă o piatră

În rădăcini de volburi și mușețel mă-ncurc,
Ori strâng în brațe greieri spre talpa ta să urc

Împleticind ca firul de iarbă prima oară,
Să-ți ies lângă o piatră și verde să mă doară

Toată această umbră rămasă inutilă.
Strivit printre semințe, mă rog să-ți fie milă

Și de te-apleci vreodată, așa cum tu socoți,
Din pulberea cărării de mână să mă scoți.

Drojdii

Fluturi bătuți cu telul, spumă
Din două albușuri de brumă

Frecate-n făini și stafide,
Esențe din somnuri toride,

Praf de crescut sub necoapte
Fragede foi dintr-o noapte.

Apoi te-ntind cu grijă-n tavă
Să-i fii și altuia otravă!

Nu mai iubesc pe nimeni

Nu caut adevărul la care voi trudiți
În ocne-adânci și tulburi, mereu nefericiți

De lanțurile strânse ciorchine peste glezne,
Nu sap după lumina împrăștiată-n bezne,

Nu mai iubesc pe nimeni, nu sufăr și nu cânt!
În ochii voștri limpezi, de ceruri doar mă zvânt

Și-mi fac curaj ca ploaia printre plute,
Pământului, albastrul un ceas să mă-mprumute!

De câte ori

De câte ori mi-e roșu, o voce mă îndeamnă
Să scriu pe jos cu *frunze* și să se facă toamnă.

De câte ori scriu *iarbă*, în crânguri iarba crește
Și-un verde ca un sânge pe mâini îmi strălucește

De parcă-i smalț de îngeri stropind un iconar.
Stau pe genunchi cu lumea, de alte lumi murdar

Pândind, de pofta voastră, cu pensuli și vopsele
Să scriu un *râu* pe dealuri și dealul să îl spele.

Două cărți

Îți fac oglinzi ușoare din hârtii
Ce n-au știut să țină poezii

Și peste care (nu vreau să te mint!)
Mi-am șters în plâns și ultimul argint

Să-ți fie de folos și trebuință.
Privește-te-n adânc cu neputință,

Fără să-ntrebi de albul ce ne-mparte;
Și tu poți fi, pe brațul meu, o carte.

Irositoarea

De-ai asculta iubito, sunt gata să îți spun;
Tu risipești prea lesne ce eu abia adun

Cu unghiile-n carnea acestei lumi poftit!
Și eu și tu și timpul sunt toate la sfârșit!

Am palmele rănite de corbi, iar pe obraz
Mi s-au uscat săruturi de câtă vreme-s treaz!

În mângâieri și toamne tu te îmbraci mai des
Decât pot eu din frunze și dragoste să țes.

ARISTOCRATICA

Frica

Duc sub braț
o coajă tare de lună
din care mai mușc uneori.

Apoi beau o gură
din ultimul gând cu tine
și mai pâlpâi o zi.

Mă sperie să știu
că n-am să pot muri
de nici un fel de foame,
de nici un fel de sete!

De nici un fel!

Alfabetica

Or să-mi răsară
Abecedare de iarbă
Și-o voi lua de la-nceput.

De-aceea te-nvăț acum
Alfabetica foșnetului,
Sensul frunzelor subțiri și calde
Cu care o să te strig.

Prea mult

Voi tăia această bucată de râu
În care te-ai oglindit tu
Şi-o voi agăţa în sufragerie
Lângă celelalte icoane.

Mă tem că până spre zori
Pereţii vor curge în mare
Cu tine cu tot
Şi din valuri
Soarele nu va mai răsări,
De-atâta dragoste,
Niciodată!

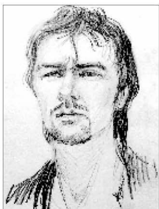
De ţinut minte

Ţi-am zărit pe un nor
Urma de ruj a buzelor
Şi-am înţeles, în sfârşit,
De ce toate ploile aveau gustul tău.

Cu sabia

Trag vrăbiile
Din teaca acestor copaci
Şi le mişc prin aer,
Ameninţător.

Sunt propriul meu război!

ŞTEFAN GRIGORESCU
(8 septembrie 1969)

Născut în Urziceni, judeţul Ialomiţa. Licenţiat în Istorie al Facultăţii de Istorie, Universitatea din Bucureşti (1997). Doctor în istorie (2008), coord. Prof. univ. dr. Radu-Ştefan Vergatti. Este deputat în Adunarea Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor (din 2006, două mandate), membru în Consiliul Naţional al Societăţii de Ştiinţe Istorice din Romania, Cavaler al Ordinului *Meritul pentru Învăţământ* (2004) acordat de Preşedinţia României. Profesor de Istorie la Şcoala Gimnazială „Alexandru-Aldea Voievod"- Alexeni (1997-1999) şi la Şcoala Gimnazială „Ion Heliade Rădulescu" Urziceni (1999-2002). Inspector de Istorie şi Ştiinţe socio-umane în cadrul Inspectoratului Şcolar al Judeţului Ialomiţa (2002-2011), Inspector şcolar general adj. 2011-2012); în prezent profesor titular la Colegiul Naţional „Grigore Moisil" Urziceni-Ialomiţa.

A publicat peste 350 de studii si articole de istorie naţională, universală, locală, militară şi bisericească, publicate în: *Magister, Tezaur, Helis, Bărăganul Ortodox, România Turistică, Lumină, Tribuna literar-artistică şi culturală, Almanah Bisericesc, Studii şi articole de istorie, Historica* etc. Dintre aceste studii şi articole ştiinţifice, cca.100 au fost publicate în revista *Helis* De asemenea, peste 200 de articole despre istoria ialomiţeană şi personalităţi publicate în bisăptămânalul *Ialomiţa.* Este autor sau coautor la 15 volume ştiinţifice şi a alte trei volume de istorie sub tipar. În prezent, coordonează realizarea monografiilor Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, Protoieriei Slobozia şi Protoieriei Urziceni, cu ocazia sărbătoririi a 20 de ani de la întemeierea Eparhiei Sloboziei şi Călăraşilor.

Premiile Naţionale al Societăţii de Ştiinţe Istorice din România în anii 2007 (pentru volumul *Aşezări şi monumente ialomiţene*) şi 2011 (pentru volumul *Căpitanii lui Mihai Viteazul*).

Debutează în revista de cultură *Lumină* (Slobozia, 2001), cu un articol despre Evanghelie Zappa.

Scrieri:

- **Ialomiţa medievală,** editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, Slobozia, 2004, 239 pag.
- **Aşezări şi monumente ialomiţene,** editura Helis, Slobozia, 2006, 312 pag.
- **Slobozia culturală,**. coautor, editura Star Tipp, Slobozia, 2006, 252 pag.
- **Studii şi articole de istorie,** vol. LXXII. coautor, Grup Editorial Rotarymond-Rotarexim, Râmnicu-Vâlcea, 2007, 288 pag.
- **Istoria mănăstirii Balaciu,** editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, Slobozia, 2007, 164 pag.
- **Aşezăminte bisericeşti creştin–ortodoxe din Urziceni,** coautor, editura Anca, Urziceni, 2008, 102 pag.

- **Monografia inspectoratului şcolar al judeţului Ialomiţa şi a casei corpului didactic Ialomiţa,** coautor şi coordonator, editura Star Tipp, Slobozia, 2008, 158 pag.

- **Mânăstirea „Sfinţii Voievozi" Slobozia,** editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, Slobozia, 2009, 48 pag.

- **Notiţe istorice ialomiţene,** editura Pro Transilvania, Bucureşti, 2009, 144 pag.

- **Inscripţii din judeţul Ialomiţa,** editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor, Slobozia, 2009, 216 pag.

- **Domnitorii şi arhiereii Ţării Româneşti şi mormintele lor,** coautor, editura Cuvântul Vieţii a Mitropoliei Munteniei şi Dobrogei, Bucureşti, 2009, 1328 pag.

- **Autocefalie şi responsabilitate**, coautor, editura Basilica a Patriarhiei Române, Bucureşti, 2010, 1096 pag.

- **Retrăiri istorice în veacul XXI, vol VI. 65 de ani de la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial,** ediţie coordonată de Comandor (retr.) Prof. univ. dr. Jipa Rotaru şi Cpt. Dr. Luiza Lazăr Rotaru, editura Karta-Graphic, Ploieşti, 2011, 616 pag. Studiul *Misiunea ortodoxă română în Transnistria (1941-1944).*

- **Căpitanii lui Mihai Viteazul,** editura Univers Ştiinţific, Bucureşti, 2011, 184 pag. Cu o Prefaţă de Comandor (retr.) Prof. univ. dr. Jipa Rotaru.

- **Retrăiri istorice în veacul XXI, vol VII, 70 de ani de la intrarea României în Războiul de Reîntregire Naţională,** ediţie coordonată de Comandor (retr.) Prof. univ. dr. Jipa Rotaru şi Cpt.dr. Luiza Lazăr Rotaru. editura Anca, Urziceni, 2012, 578 pag. Studiul, „Destrămarea Cehoslovaciei (1938-1939) şi atitudinea României."

Volume de autor sub tipar:

- Istoricul Mănăstirii Slobozia, editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor.

- Mănăstirea Hagieni (judeţul Ialomiţa), editura Episcopiei Sloboziei şi Călăraşilor.

- Răzvan-Vodă, o figură tragică din cronica Ţătii Moldovei

Câteva studii şi articole de istorie naţională, publicate în reviste de specialitate:

Organizarea bisericească a Cadrilaterului (1913-1940), în „Helis", Slobozia, anul IX, nr.1 (93), ianuarie 2011, p.12-13.

Două hrisoave de la domnitorul Constantin Ipsilanti, în „Helis", Slobozia, anul X, nr.2 (106), ianuarie 2011, p.16.

Fortificaţii medievale în Muntenia estică. Studiu de caz: Mănăstirea Slobozia, în „Studii şi articole de istorie", vol. LXXVII, 2010, pp.96-103.

Stareţii Mânăstirii Sfinţii Voievozi din Slobozia, de la întemeiere până la secularizare, în „Almanah Bisericesc, 2010", Sfânta Episcopie a Sloboziei şi Călăraşilor, Slobozia, 2010, pp.130-134.

Chestiunea mănăstirilor închinate. O cronologie., în „Almanah Bisericesc 2011, Sfânta Episcopie a Sloboziei şi Călăraşilor", Slobozia, 2011, pp.74-82.

Carol I în primii ani de domnie. Legăturile cu Biserica Naţională, în „Almanah Bisericesc 2012, Sfânta Episcopie a Sloboziei şi Călăraşilor", Slobozia, 2012, pp.217-221.

Asupra începuturilor Mănăstirii Cârnu, în „Tezaur", Revista Societăţii de Ştiinţe Istorice, Buzău, anul V, nr.7, decembrie 2010, pp.3-9.

Basarab al II-lea (1442-1443). Un domn efemer pe tronul Ţării Româneşti, în „Magister", revistă a Asociaţiei Profesorilor de Istorie din România. editura Arves, Craiova, nr.10-11, aprilie-noiembrie 2010, pp.82-85.

Un episod din istoria Ţării Româneşti. Moartea voievodului Vlad Înecatul, în „Tezaur", revista Societăţii de Ştiinţe Istorice, Buzău, anul VI, nr.8, aprilie 2011, pp.70-76.

Domnia lui Radu-Bădica (1523-1524), în „Magister", revistă a Asociaţiei Profesorilor de Istorie din România, editura Arves, Craiova, nr.12-13, aprilie-noiembrie 2011, pp.3-8.

Originea lui Ştefan-Răzvan, voievod al Moldovei (1595). O controversă istoriografică, în „Tezaur", revista Societăţii de Ştiinţe Istorice, Buzău, anul VI, nr.9, noiembrie 2011, pp.45-49.

Mihai Viteazul, senior de Konigsberg, în „Tezaur", revista Societății de Științe Istorice, Buzău, anul VII, nr.10, aprilie 2012, pp.44-48.

Incidentele de la Huedin (iulie-august 1600). Un episod al epocii lui Mihai Viteazul, în „Tezaur", revista Societății de Științe Istorice, Buzău, anul VII, nr.11, noiembrie 2012, pp.20-25.

Catastiful oștirii lui Mihai Viteazul, în „Magister", revistă a Asociației Profesorilor de Istorie din România, editura Arves, Craiova, nr.15-16, aprilie-noiembrie 2012, pp.3-6.

Domnia voievodului Vlad Înecatul și conflictul cu Craiovești, în „Historica", revistă de Cultură Istorică și Pedagogică, Craiova, anul X, nr.1 (15), 2012, pp.38-42..

Opinii:

„Câteva cuvinte despre volumul d-lui profesor Ștefan Grigorescu [...] Dl. Profesor Ștefan Grigorescu este și el un model, dacă vreți, pentru dumneavoastră, cei din Slobozia. E un tânăr, e foarte tânăr, poate aproape un sfert din vârsta mea sau o treime, să spunem... Ce m-a izbit este maturitatea de gândire, seriozitatea demersului, documentația foarte profesională..."

(Acad. Dan Berindei, despre vol. *Ialomița medievală*, 2005.)

„Pentru un cititor cu dragoste de carte și de trecut, cartea lui Ștefan Grigorescu nu e numai o istorie a vremurilor, ci poate chiar o biblie a acestor locuri [...] Trezind interesul și nostalgia trecutului, cartea profesorului Grigorescu, la o lectură atentă, este nu numai un document excepțional, este cel mai frumos poem scris despre o parte a istoriei unor meleaguri aflate în marginea Istrului și a Mării celei mari...".

(Aurel Anghel, despre vol. *Așezări și monumente ialomițene,* 2006)

„Lucrarea domnului profesor Ștefan Grigorescu [...] este o lucrare așteptată, care, sperăm, să fie începutul alcătuirii unor monografii de specialitate ale mânăstirilor care au funcționat în trecutul Bisericii românești, în regiunea Bărăganului. [...] Domnul profesor Ștefan Grigorescu a tratat în această monografie Mânăstirea Balaciu sub toate aspectele, reușind un expozeu sistematic, științific și atractiv."

(Episcop Dr. Damaschin Coravu, despre *Istoria Mănăstirii Balaciu,* 2007).

„Datorăm, așadar, încă o lucrare închinată marelui voievod român Mihai Viteazul, mai tânărului coleg Ștefan Grigorescu, care prin valoarea conținutului, stilul și metoda de cercetare, se constituie fără doar și poate într-o valoroasă contribuție la îmbogățirea istoriografiei românești, a istoriei arte militare în mod special[...]. Ceea ce se simte însă deja cu certitudine este erudiția cercetătorului, acribia cercetării și valoarea monumentală a monografiei, astfel încât Căpitanii lui Mihai Viteazul *va fi trecută pe drept și fără nici un fel de tăgadă pe blazonul Ștefan Grigorescu...".*

(Comandor retr. Prof. Univ. Dr. Jipa Rotaru, despre vol. *Căpitanii lui Mihai Viteazul*)

„Importanța acestei noi cercetări, volumul Căpitanii lui Mihai Viteazul, *constă nu numai în bogatele date documentare despre strategia strălucitului domnitor, despre vitejia și abnegația căpitanilor animați de ideea de libertate și unitate, ori despre organizarea și întreținerea armatei acelui timp, ci mai ales în relevarea importanței acțiunilor voievodului pentru unirea țărilor românești [...]. Prin accentul asupra figurii eroice a domnitorului Mihai Viteazul și a vitejiei și credinței căpitanilor săi, prin vastitatea informației și a bibliografiei menționate, prin spiritul științific în care a fost concepută, lucrarea lui Ștefan Grigorescu constituie o contribuție prețioasă la cunoașterea și îmbogățirea istoriografiei românești."*

(Prof. Nicolae Petre Vrânceanu, Prof. Univ. Dr. Cezar Avram, directorul Institutului de Cercetări Socio-Umane al Academiei Române, despre vol. *Căpitanii lui Mihai Viteazul*)

CĂPITANII LUI MIHAI VITEAZUL

de **Ştefan Grigorescu**

Profesorul exemplar dublat de istoricul de ţinută

Când domnul Gheorghe Dobre a început această aventură ialomiţeană de acum zece ani care se numeşte revista de cultură HELIS, cu certitudine a avut un motiv întemeiat: promovarea culturii din această zonă. Consecvent principiului iniţial, a rezistat tentaţiilor, ademenirilor şi propunerilor de tot felul şi s-a ţinut de promisiune. Simplu şi direct, adică „dintr-o bucată", l-am auzit de multe ori refuzând propuneri de colaborare ale unor nume „sonore": „Nu domnule, eu îi promovez pe-ai mei, din Ialomiţa şi texte despre Ialomiţa, să se ştie cine suntem şi să ştim cine suntem." O profesiune de credinţă. Acesta ar fi răspunsul la întrebarea: „Cine suntem?" La cealaltă întrebare, adică „ce facem" număr de număr, s-a văzut. Revista publică proză, eseu, cronici, poezie, folcloristică, filozofie, reportaj, eveniment cultural - adică lucruri serioase, nu cuvinte încrucişate.

O componentă esenţială a demersului editorial o constituie istoria, în particular cea ialomiţeană, promovată cu consecvenţă. De fiecare dată, redactorul-şef s-a arătat deschis la promovarea istoricilor ialomiţeni. Nume multe şi importante s-au manifestat în acest domeniu în paginile revistei de-a lungul celor zece ani, mai precis 64 de autori care au publicat peste 400 de materiale cu tematică istorică Aş fi nedrept dacă nu le-aş aminti măcar numele, obţinute prin bunăvoinţa redactorului-şef, mulţi dintre domniile lor fiind istorici de profesie şi de vocaţie: Ion Alecu, Gabriela Alexandru, Veronica Berghea, Enciu Bobârniche, Steluţa Bujor, Ioan Man, Alexandru Bulandra, Vitalie Buzu, Florin Vlad, Răzvan Hoinaru, Gabriela Chercef, Ionel Cristian Tătaru, Paul Cocioc, Călin Cocora, Radu Coman, Emilia Corbu, Virgil Dascălu, Alexandra David, Daniel Dinu, Constantin Dragomir, Elena-Aurelia Druncea, Rodica Druncea, Mircea Dumitriu, Mugurel Feneşan, Sorin Geacu, Valentin Gheorghe, Ştefan Grigorescu, Vasile Iamandi, Constantin Iancu, Romeo-Aurelian Ilie, Vasile Iordache, Mihai Iorga, Marina Ionescu, Narcis Ispas, Codruţa-Mihaela Lupea, Gheorghe Marinel, Bianca Mărmureanu, Constantin Matei, Iulian Munteanu, Raluca Năvădaru, Gheorghe Neacşu, Răzvan Necula, Sorina Oneci, Victor Oprea, Nicolae Tache, Anca Păunescu, Arcadie Petranici, Nicolae Petre, Elena Renţa, Teodor Roibu, Horia Iancu, Ion Sandu, Elena Săvoiu, Grigore Spermezan, Marian Ştefan, Marin Stoian, George Stoian, Ion Tilea, Emil Trif, Valentin Vişinescu, Emilia Vlad, Raluca Vlădăreanu, Nicolae P. Vrânceanu.

Unul dintre primii istorici pe care Gheorghe Dobre l-a simţit că are multe de spus este profesorul urzicenean Ştefan Grigorescu, mult timp, cu folos, inspector şi inspector general adjunct al Inspectoratului Şcolar Judeţean.

L-am cunoscut pe două căi: mai întâi, ca profesor de istorie, când fiica mea, prin anul 2000, a venit acasă încântată de lecţiile sale. Cealaltă, chiar din paginile de început ale revistei noastre, când mi-au atras atenţia studiile constante despre

Ialomiţa medievală şi i-am apreciat seriozitatea, meticulozitatea şi profesionalismul. Desigur, a început să mă entuziasmeze şi pe mine...

Mărturisesc dintru început că prezentarea unei cărţi de strictă specialitate (istorie) este pentru mine o încercare majoră, chiar dacă disciplina nu-mi este întrutotul străină. Cred că responsabilitatea mea este cu atât mai mare, având în vedere faptul că această carte, **„Căpitanii lui Mihai Viteazul"**, ed. Univers ştiinţific, Bucureşti (2011), 184 p., este una de excepţie, iar autorul este un profesor exemplar, dublat de un reputat istoric.

Figura voievodului Mihai Viteazul a fascinat pe contemporani şi fascinează de patru secole, devenind o constantă în istoriografia românescă. Cartea aceasta se constituie într-o contribuţie importantă în clarificarea rolului deosebit pe care l-a avut domnitorul în dublul său demers (independenţa de sub turci şi unificarea), mai ales astăzi când *„societatea românească pare să-şi fi pierdut idealurile."*(p.19). De asemenea, suplineşte cu succes foarte slaba informaţie pe care o capătă elevii în şcoală, dar mai ales este o excelentă sursă bibliografică pentru profesori. În al doilea rând, întreţine acest mit naţional pe care alţii de-abia aşteaptă, şi fac tot ce pot, să-l uităm. Nu în ultimul rând, după cum subliniază autorul, este un omagiu adus marelui voievod, cu prilejul commemorării a 410 ani de la moartea sa în condiţii atât de tragice.

Cartea are *o „Prefaţă"* consistentă, semnată de prof. univ. dr. Jipa Rotaru în care se argumentează originalitatea, profunzimea, ţinuta ştiinţifică, cantitatea impresionantă de documente cercetate şi diversitatea bibliografiei, situând-o în suita marilor şi multelor lucrări ştiinţifice de avengură referitoare la Mihai Viteazul. De asemenea, prezintă structura lucrării şi evidenţiază analiza cu acurateţe, cerută de caracterul ştiinţific, făcută căpitanilor lui Mihai, insistând asupra rolului lor în evoluţia evenimentelor, a loialităţii căpitanilor români şi a multor trădări maghiare. În această prefaţă atrage atenţia relatarea făcută de distinsul universitar cu prilejul desfacerii raclei, care *„ţine de paranormal"*, după formularea dumnealui: *„Era 21 martie 1995, orele 13,15, când în racla în care s-a păstrat capul lui Mihai Viteazul la Mânăstirea Dealu şi care se afla în expoziţia de bază a Muzeului Militar Naţional din Bucureşti, în timp ce se trăgeau câteva cadre pentru filmul documentar <<Cavalerii Ordinului Mihai Viteazul>>, operatorii au observat chipul voievodului într-un nor alb-difuz. În calitatea ce-o aveam atunci, de director al acestei instituţii, am fost chemat şi, într-adevăr, am observat şi eu, şi ca mine încă mulţi alţi colegi, chipul lui Mihai Viteazul, având cuşma specifică pe cap şi barba lui mare şi deasă, de neconfundat. Faţa voievodului era tristă şi parcă dojenitoare."* (p.7)

În *„Introducere"*, autorul îşi motivează demersul ştiinţific, făcând, mai întâi, o riguroasă analiză asupra izvoarelor de epocă: cronicile scrise la comanda lui Sigismund Bathory (îşi revendica exclusiv victoriile, abia amintindu-l pe Mihai); cronica remarcabilă a silezianului Balthzar Walter; bineînţeles cronicile munteneşti păstrate; pe cea a cronicarului maghiar Ştefan Szamoskozy (răuvoitor la adresa lui Mihai Viteazul); apoi Stavrinos, letopiseţele moldovene, Şincai, Bălcescu, Xenopol, Hurmuzachi, Iorga etc. Urmează o succintă dar la obiect analiză a campaniilor Viteazului: cea împotriva turcilor şi cea pentru unificarea ţării. Partea cea mai consistentă din introducere o reprezintă analiza contribuţiei căpitanilor oştilor sale participanţi la războaie sub steagurile lui. Urmăreşte

diferențierile dintre ei prin credința față de domnitor, de nație, de origine socială, dar mai ales cele legate de sfârșitului tragic al multora dintre aceștia, accentul căzând pe componenta antinomică: loialitate (predominant românească) – trădare („hiclenie"), predominant maghiară. Concluzia fiecăruia dintre cele 112 articole despre tot atâția „căpitani" (nume generic) este sugestivă, având criteriu loialitatea sau trădarea: *„A avut moarte de erou"; „Credincios până la capăt voievodului"* sau: *„A fost căpitan de însemnătate secundară", „A fost un trădător"; „Trădătorul clasic în istoria medievală a românilor."* În finalul „Introducerii" autorul apreciază omagiul pe care i l-a adus nația română Viteazului pe 8 noiembrie 1874, prin ridicarea monumentului din fața Universității, în prezența principelui Carol. Pe latura estică a soclului de marmură albă sunt inscripționate „numele celor socotiți mari căpitani." Autorul are însă unele rețineri pe care le justifică în cartea sa: unii nu și-ar merita locurile acolo, alții le-ar merita cu prisosință, dar sunt omiși. Aceasta pentru că între timp, au apărut alte multe documente istorice care le confirmă cau le infirmă meritele.

O componentă foarte importantă a demersului său științific o reprezintă *„Scurta cronologie a domniei lui Mihai Viteazul"*, pe ani, luni, zile chiar, începând cu septembrie 1593 (născut 1558, probabil în Orașul de Floci, Ialomița de azi), când intră în cetatea de scaun de la București, până pe 19 august 1601, când este asasinat la Câmpia Turzii. Consider că este necesar să aducem în fața cititorului de azi momentul tragic, așa cum îl descrie autorul, spre luare-aminte: *„În zorii zilei, duminica, Mihai Viteazul este asasinat în cortul său din tabăra de pe Câmpia Turzii, din porunca lui Gheorghe Basta. Pretextul este, potrivit generalului austriac, dorința marelui voievod de a păstra pentru sine Transilvania, precum și persecuțiile făcute de unii dintre căpitanii săi, în ultimele zile, la Aiud și la Alba Iulia. În realitate, corespondența dintre Basta și Curtea Imperială arată premeditarea acțiunii de asasinare a Viteazului. După sursele de epocă, în zorii zilei, un detașament de mercenari valoni din oastea lui Basta, trimis sub comanda lui Jacques de Beauri și Rosigny, înconjoară cortul voievodului cerându-i să se dea arestat. La refuzul acestuia („Ba!"- potrivit unor surse), Viteazul apucând și sabia pentru a lupta, asasinii îl împung cu halebarda și cu sulițele, după care îi taie capul. Puținii credincioși care-i sunt alături îi împărtășesc soarta. Corpul Marelui Voievod este înmormântat după câteva zile, într-un loc neștiut de pe Câmpia Turzii, iar capul îi este adus în Țara Românească de către paharnicul Turturea și îngropat la Mânăstirea Dealu, prin grija boierilor Buzești. "*(p.38)

O altă lecție de istorie medievală este oferită de autor prin amplul studiu numit *„Oastea lui Mihai Viteazul"* în care informează despre organizarea militară românească specifică sfârșitului de secol XVI. Este vorba „oastea de țară" în care erau chemați toți bărbații apți să poarte arme; la rându-i, aceasta era constituită din „oastea cea mică" (boierii cu detașamentele lor obligatorii și garda domnească) și „oastea cea mare" (țărani și orășeni). Mai aflăm că boierii și mănăstirile aveau obligația să întrețină trupe trei luni pe an. Comanda o avea Marele Voievod Mihai Viteazul, iar locțiitorii erau: marele vornic și marele spătar. În campania din Transilvania, Mihai și-a adaptat oastea modelului european, nucleul principal constituindu-l „lefeciii" (mercenari, cam 4000), plătiți lunar cu aproximativ 95000 de taleri, și „oastea mare", constituită din pământeni și haiduci (în funcție de necesități, aproximativ 10-15000).

Partea cea mai consistentă a lucrării o constituie articolele-eseu despre *Căpitanii lui Mihai Viteazul* - o istorie vie, prin biografii, bazată pe surse istorice exacte şi prezentaţi în ordine alfabetică. Fiecăruia dintre căpitani le prezintă rangul, originea, starea socială, naţia, campaniile la care a participat, faptele prin care s-a evidenţiat, loialitatea faţă de domn şi bineînţeles sfârşitul (erou, trădător, supravieţuitor), date succinte despre familie, rudenii şi locul naşterii. Pentru mine a fost o curiozitate să aflu şi câte ceva despre soţiile care au dus grija şi greul familiilor în absenţa „căpitanilor": jupâneasa Elina (Şerban postelnicul); jupâneasa Calea (postelnicul Radu); jupâneasa Cătălina (Preda Buzescu); jupâneasa Stanca (Radu Buzescu); jupâneasa Marula (Mihalcea Caragea); jupâneasa Grăjdana (comisul Lecca), domniţa Stana (logofăt Ivan Norocea); jupâneasa Anca (căpitan Mârza Vasile), jupâneasa Dochia (Stoica vistiernicul); jupâneasa Maria (logofăt Mihalcea); jupâneasa Păuna (Nica vistiernicul) etc.

În continuare, e firesc să adoptăm clasificările propuse de autor pentru a înţelege mai bine rolul fiecăruia dintre căpitani în acest final complicat de secol 16 şi început de secol 17. Bineînţeles că această clasificare vizează două tipuri de căpitani: cei cu rang mai mare şi rol important, dar şi cei cu rang mai mic şi cu rol secundar.

1) Vom începe cu diferenţierile referitoare la **naţie.**

Români sau împământeniţi erau: fraţii Buzeşti, Udrea Băleanul, Radu Calonfirescu, aga Fărcaş, banul Mihalcea etc.

Moldoveni (români): fraţii Dimitrie şi Vasile Mârza.

Balcanici: Baba Novac, Velicico, Gheorghe Raţ; albanez era aga Lecca Racotă; Dimo Celebi era raguzan; polonezi şi cazaci erau Cocea, Walawsky, Braniţki; Petru Grigorovici era armean; maghiari şi secui erau Gheorghe şi Grigore Mako, Ştefan Bodoni, Petru Odobaşa, Demeter Naghy.

2) Ca **origine socială**, erau boieri din Ţara Românească, nobili din Transilvania, căpitanii cetelor de haiduci (balcanici), iar oştean de profesie era Baba Novac.

Unii dintre aceştia s-au dovedit şi buni diplomaţi, alţii erau sfetnici de taină (banul Mihalcea, Dimo Celebi, Gheorghe Ratz, Petru Grigorovici).

3) Diferenţierea cea mai importantă are în vedere **credinţa** (loialitatea) manifestată faţă de domn şi de idealurile sale.

Cei mai credincioşi au fost românii (fraţii Buzeşti, banul Mihalcea, Udrea Băleanu, Calotă Bozianu, Radu Calomfirescu şi aga Fărcaş), de asemenea şi balcanicii Baba Novac, Deli Marcu, Velişco şi Dimo Celebi. Între aceştia, martiri au fost Baba Novac şi banul Mihalcea.

Dintre marii trădători pot fi amintiţi maghiarii: Moise Szekely, fraţii Gheorghe şi Grigore Mako, Demeter Nagy.

Au fost şi maghiari credincioşi: Petru Odobaşa, Ştefan Bodoni, Matia Peresith, Ludovik Racotzy.

Au fost însă români bănuiţi de trădare (nedescoperiţi): banul Manta şi Dumitru vornicul.

Tipul vânzătorului clasic este reprezentat de aga Lecca Racotă.

4 O a patra diferenţiere este legată **de sfârşitul** multora dintre ei.

Unii au avut moarte de eroi (ucişi de turci): Velicico, Calotă Bozianu, Deli Marcu, Radu Florescu, Dimo Celebi.

Alții au fost uciși din porunca lui Simion Movilă, domnul Moldovei: Udrea Băleanu, armașul Negrea.

Mulți au fost uciși de către maghiari în chinuri crunte: Sava armașul, Baba Novac, banul Mihalcea.

Sunt și unii eroi care au supraviețuit domnitorului: frații Buzești, frații Mârza etc.

Am extras din carte, pentru cititori, spre aducerea aminte, câteva momente care prezintă moartea eroică a unora dintre ei:

„Baba Novac a fost prins prin viclenie la Lipova în ianuarie 1601. Împreună cu duhovnicul său, popa Sașcă, Baba Novac a fost dus în lanțuri la Cluj, unde ajunse pe 3 februarie 1601. Ei au fost judecați rapid, chiar în ziua aducerii lor în Cluj și în ziua următoare, fiind condamnați la moarte, ca eretici, fără să fi încălcat vreo lege a Transilvaniei. Baba Novac a fost executat în ziua de 5 februarie 1601, în piața din centrul orașului Cluj, suferind moarte de martir. A fost jupuit de piele de către călăi țigani, apoi legat de grinzi și ars de viu, maghiarii poruncind țiganilor să arunce din când în când cu apă, pentru a-i prelungi agonia. După moarte, a fost tras în țeapă, lângă zidul cetății, în fața Bastionului Croitorilor. În nemernicia lor, maghiarii au consemnat toate cheltuielile făcute cu uciderea sa, cei doi țigani fiind plătiți cu suma de doi florini." (p. 113)

„Banul Mihalcea a fost singurul dintre credincioșii voievodului care s-a aflat lângă acesta, fiindu-i dat să-i împărtășească soarta. Deși reușise să scape fugind călare până la o moară de lângă Turda, a fost urmărit și prins de mercenarii valoni ai lui Gheorghe Basta. Aceștia l-au dus la Alba-Iulia unde, din porunca nefastului general, l-au torturat, apoi l-au ucis prin strangulare în luna septembrie 1601, trupul său fiind aruncat într-o groapă de lângă cetatea amintită. (p.74)

Nici turcii nu erau mai prejos decât maghiarii în cruzime. Iată mai jos felul în care a murit Dimo Celebi de mâna lor:

„În primăvara anului 1600 Mihai Viteazul l-a trimis sol la turci pe Dimo Celebi. Marele vizir l-a primit, dar l-a trimis la Constantinopol, pentru a prezenta direct Divanului propunerile de pace ale lui Mihai Vodă. Primit de eunucul Hafâz Ahmed-Pașa, acesta l-a recunoscut ca fiind principalul factor al înfrângerii sale din urmă cu doi ani. Furios și răzbunător, pașa l-a acuzat pe sol de spionaj în favoarea nelegiuitului Mihai Vodă, a obținut o fatva (condamnare scrisă) de la muftiul Sunullah Effendi, după care l-a aruncat în temniță și l-a torturat. Fostului căpitan al Viteazului i s-au tăiat nasul și urechile, a fost atârnat în cârlige și, în cele din urmă, a fost împușcat, <de milă>." (p.75)

„Calotă Bozianul a avut și el moarte de erou. În timp ce armata turcească înainta spre Târgoviște, i-a ieșit înainte oastea lui Mihai condusă de Calotă Bozianul. La începutul lunii octombrie 1600 el a luptat ca un viteaz, dar a fost copleșit de numeroasa oștire otomană și ucis, capul său fiind trimis sultanului la Constantinopol." (p.62)

„Deli Marcu, căpitan de origine sârbească și de o mare valoare, fusese prins împreună cu optsprezece sau douăzeci oameni de-ai săi care au fost uciși în timp ce se apărau. Mahmud Pașa, la 12 noiembrie 1600 l-a trimis pe prizonier la Constantinopol, acolo fiind interogat chiar de vizir și de sultan în persoană. Deli Marcu a respins toate propunerile de a-și trăda Voievodul și de a-și renega credința. Turcii îl vor omorî tăindu-i capul și arucându-i trupul la câini." (p.96)

Stroe Buzescu este unul dintre căpitanii lui Mihai Viteazul care a intrat în legendă: *„S-a înfruntat în 13 septembrie 1602 cu oastea moldo-polono-tătărască,*

venită să-l reînscăuneze pe Simion Movilă. Stroe, după ce l-a provocat, l-a înfruntat şi l-a ucis în luptă dreaptă pe cumnatul hanului tătar la Ogredin. Rănit în luptă, a fost dus pentru lecuire la Braşov, dar a murit acolo, pe 2 octombrie, fiind adus şi înmormântat în pronaosul fostei mănăstiri Stăneşti, judeţul Vâlcea, unde era ctitor."(p.70)

Mulţi dintre trădători n-au rămas nepedepsiţi. Moise Szekely şi Gheorghe Mako au fost prinşi şi decapitaţi de către căpitanii lui Mihai Viteazul. Primul a fost iniţiatorul şi conducătorul complotului împotriva lui Mihai Viteazul, dar avea să-l părăsească apoi şi pe Sigismund Bathory: *„În câteva bătălii, dintre care cea mai importantă a fost cea de la Braşov, s-au înfruntat foşti căpitani ai lui Mihai Viteazul, unii credincioşi până la sfârşit, alţii trădători. Înfrânt în bătălia amintită, acesta a încercat să scape cu fuga, a fost prins de către un căpitan român. Pană l-a împuşcat, după care a fost luat în hanger de Raţ. Capul lui a fost înfipt într-un par în Piaţa Sfatului din Braşov, după care a fost pus pe zidul cetăţii. Istoricul ardelean Gheorghe Şincai vorbeşte despre sfârşitul jalnic al acestuia: <Capul lui Moise l-au aruncatu pre o balegă de vaci în mijlocul piaţului, unde au rămas o zi întreagă; alţii l-au văzut cu trei zile după aceea într-un şanţ aruncat de unde l-au scos câinii şi i-au tras oasele în mai multe laturi>. "* (p.129)

Aceeaşi soartă de trădător a avut-o şi Gheoghe Mako: *„A fost învins tot în bătălia de la Braşov şi luat prizonier în apropiere de Râşnov. Lui Mako, Mârza puse să i se taie capul ca unui vechi şi binecunoscut trădător."*(p.92)

Cartea conteneşte, lăsând finalul să vorbească prin câteva fotografii care nu fac decât să provoace meditaţia cititorului. Mai întâi, chipul lui Mihai, pictat la Praga în 1601 care exprimă fermitate, dârzenie, hotărâre, vrând să spună: *„Pohta ce-am pohtit, Ardealul, Moldova şi Ţara Românească"*; urmează chipul unui călăreţ valah – desen Bruyk; o litografie intitulată „Mihai Viteazul şi căpitanii (banul Manta, Stroe Buzescu, banu Mihalcea şi aga Fărcaş)", reprezentând intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia; statuia lui Baba Novac de la Cluj Napoca; semnăturile unora dintre căpitani.

„Ceea ce se povesteşte repede, nu se întâmplă tot atât de repede", afirma cu adâncime cronicarul moldovean şi nu poţi să nu-i dai dreptate. Închizi cartea şi meditezi, desigur la faptele sale de arme, la intenţiile, la izbânzile şi la eşecurile sale. Te cutremură trădarea şi moartea sa năprasnică, dar şi a multora dintre căpitanii săi. Le admiri determinarea, demnitatea, vitejia şi eşti tentat să te întrebi câţi ar mai fi în stare astăzi să răspundă la chemarea patriei, ori să ajungă la supremul sacrificiu...

Daţi-mi voie, acum în final, să reflectez la efortul autorului care i-a adunat pe toţi într-o singură carte, din zeci şi sute de documente. Nu sunt un amator de statistici, dar am numărat titlurile a 92 de lucrări ştiinţifice, dar şi 669 de note (trimiteri). Asta înseamnă cercetarea unei bibliografii vaste şi diverse, înseamnă meticulozitate, seriozitate şi profesionalism. Oare câte nopţi nedormite? Câte fişe? Câtă trudă? Câte drumuri? Câţi bani cheltuiţi din modestul salariu de profesor?

Aşadar, un efort uriaş pentru o carte de efectiv 75 de pagini care concentrează epoca cea mai tumultuoasă a evului mediu românesc, într-un stil cursiv, curat, păstrând însă toate atributele limbajului specific disciplinei. Pe scurt: originalitatea cercetării, profunzimea analizei şi ţinuta redacţională exemplară.

O carte dintre multele de până acum ale lui Ştefan Grigorescu, blazonul său de istoric care-i justifică cu prisosinţă titlul de Doctor în ştiinţe istorice.

O carte semnată de un istoric consacrat, ale cărui merite – Premiul Naţional el Societăţii de Ştiinţe Istorice din România pe anul 2011, (după ce, în 2007, obţinuse acelaşi premiu pentru volumul „Aşezări şi monumente ialomiţene") – sunt recunoscute şi îl stimulează pentru noi cercetări şi, de ce nu? şi pentru viitoarele mari sinteze.

O carte care presupune competenţă şi propune o competiţie cu alţi istorici, din Ialomiţa sau din ţară...

Un profesor model, de o rară modestie, dublat de un istoric harnic şi onest, Ştefan Grigorescu merită toată admiraţia noastră.

O întrebare oarecum retorică, de final: De ce a scris această carte?

Răspunsul este sincer: Demersul dumnealui este tot o formă de patriotism. Să nu se uite... Un popor care-şi uită trecutul, nu-şi merită locul în istorie... **(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

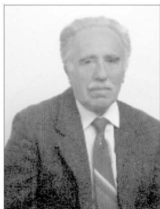
„La 410 ani de la moartea marelui voievod Mihai Viteazul, figura legendară a acestuia, temei al mitului naţional, aşa cum l-a văzut, prima dată, generaţia paşoptistă, rămâne un model peren, în vremuri în care societatea românească pare să-şi fi pierdut idealurile. Pentru legătura dintre poporul român şi Eroul naţional, rămân valabile cuvintele marelui istoric Constantin C. Giurescu, scrise în urmă cu aproape trei sferturi de veac: <<Mihai Viteazul este întruchiparea eroismului, este izvor de putere, de încredere şi de mândrie pentru poporul românesc.>> Asupra epocii lui Mihai Viteazul, cronicarii şi istoricii moderni şi contemporani s-au oprit mai mult decât asupra oricărei alte perioade din istoria românilor. A fost o epocă a războaielor, a marilor biruinţe şi a unui geniu militar cum istoria românilor nu a mai cunoscut, în întreaga perioadă medievală.[...]

Lista căpitanilor din oştile lui Mihai Viteazul, participanţi la războaie sub steagurile lui, ilustrează diferenţe între aceştia, nu doar prin timpul sau spaţiul în care se remarcă, precum s-a văzut mai sus, ci şi prin credinţă, naţiune, origine socială sau sfârşit al vieţii. Cei mai credincioşi, chiar dacă unii istorici au arătat semne de îndoială, au fost tot românii (şi împământeniţii), precum fraţii Buzeşti, banul Mihalcea, Udrea Băleanu, Calotă Bozianul, Radu Calomfirescu, aga Fărcaş ş.a., precum şi balcanicii, în frunte cu legendarul Baba Novac, apoi Deli Marcu, Velişco şi Dimo Celebi. În fruntea tuturor s-ar aşeza, drept cei mai credincioşi, suferind moarte de martiri pentru cauza domnului românilor, Baba Novac şi banul Mihalcea. De partea cealaltă, tabăra trădătorilor lui Mihai Viteazul cuprinde mai mult maghiari şi secui, în frunte cu Moise Szekely, fraţii Mako, Demeter Nagy ş.a., Mihai Viteazul însuşi socotindu-i pe Moise Szekely şi Gh.Mako drept cauza principală a nenorocirilor lui, începând cu vara anului 1600. Credincioşii maghiari sunt puţini şi arătaţi doar în unele momente, la Mirăslău şi Câmpia Turzii, între credincioşii de atunci fiind totuşi de amintit Petru Odobaşa, Stefan Bodoni, Matia Peresith sau Ludovic Rakoczy. Dintre români sau împământeniţi, bănuiţi de trădare au fost banul Manta şi Dumitru vornicul, nedovediţi şi rămaşi în cronici

prin vitejia lor, singurul trădător cert fiind aga Lecca, consemnat în epoca Viteazului drept vânzătorul clasic.[...]

Unii dinte marii căpitani ai epocii lui Mihai Viteazul au binemeritat de la posteritate; li s-au ridicat monumente, numele lor a fost dat unor instituţii, străzi şi chiar aşezări şi mai ales au intrat în legendele poporului român, care nu i-a uitat până azi pe Baba Novac, pe fraţii Buzeşti, pe Radu Calomfirescu ori pe banul Mihalcea. Deasupra tuturor, ca cel care-i aduce împreună în <<cartea de aur>> a istoriei poporului român, rămâne întâiul Întregitor de neam, Eroul naţional Mihai Viteazul."

(Ştefan Grigorescu, *Introducere*, în vol. *Căpitanii lui Mihai Viteazul.* editura Univers Ştiinţific, Bucureşti, 2011.)

IOAN MAN
(25 iunie 1934)

Profesorul Ioan Man, s-a născut la data de 25 iunie 1934, în satul Meşcreac, jud. Alba, din părinţii Man Victor şi Veronica, născută Domşa, de profesie agricultori. A urmat şcoala primară în sat, între anii 1941-1945, apoi liceul „Samuil Vulcan" din Beiuş, jud. Bihor, între anii 1945-1952 şi Facultatea de Istorie din cadrul Universităţii Bucureşti. A funcţionat ca profesor de Istorie la Şcoala Generală din Ion Roată, jud. Ialomiţa, între anii 1958-1996. După pensionare, a mai suplinit şapte ani, până în anul 2003. În această perioada a ocupat funcţia de director al Şcolii Generale şi al Căminului Cultural, iar în anul 1965 pe cea de inspector metodist la Secţia de Învăţământ a raionului Urziceni. A fost distins cu titlul de Profesor Evidenţiat. A mai predat muzica mai mulţi ani şi a condus corurile şi grupurile vocale ale şcolilor din comună şi ale Căminului Cultural.

A făcut parte din cenaclul literar al liceului „Samuil Vulcan" din Beiuş, în care a prezentat câteva poezii pe care nu le-a păstrat, fiindcă nu aveau suficientă valoare literară. În perioada liceului şi a studenţiei, a fost solist al corului din Beiuş şi al corului Universităţii din Bucureşti.

A publicat articole în „România liberă", „Tribuna Ialomiţei", „Mesagerul de Urziceni" şi alte ziare locale şi în revistele „Magazin istoric" şi „Helis". În revista „Magazin istoric" a prezentat o scurtă biografie a lui Evanghelie Zappa, promotor al Jocurilor Olimpice moderne, care a locuit în satul Broşteni din comuna Ion Roată. Despre aceeaşi personalitate a făcut o comunicare la Academia Română în anul 2000. În revista „Dreptatea" din Urziceni, a publicat un serial referitor la istoria Partidului Naţional Ţărănesc. În revista HELIS a fost publicată, în serial, cea mai mare parte a monografiei comunei Ion Roată.

Scrieri:

-Monografia comunei Ion Roată, Editura HELIS, ediţia I, în 2005 şi ediţia a II-a în 2012.

Opinii:

Alexandru Bulandra: *„Domnul profesor Ioan Man a realizat după ani şi ani de documentare în arhive şi biblioteci, din informaţii culese prin convorbiri cu zeci şi zeci de consăteni, din observaţii sistematice pe intervale mari de timp, o lucrare monumentală care, prin bogăţia datelor şi viziunea integratoare, ştiinţifică şi formativă, reprezintă cartea de căpătâi al fiecărui locuitor din comuna Ion Roată."*

Ion Alecu şi Nicolae Stan: „ Monografia *domnului Man este greu de egalat, atât prin conţinut, cât şi prin stil, fiind vorba, în fapt, de o lucrare literară."*

Enciu Bobârniche: *„Ampla* Monografie a comunei Ion Roată, *scrisă de domnul profesor Ioan Man, are aproape 400 de pagini. Un tom academic, dar răscolitor, o poveste pe care o citeşti cu nesaţ, cu miturile, cu legendele şi cu realităţile mai îndepărtate sau mai apropiate ale unei veşnicii blagiene bătută în matriţa ancestrală a poporului român. Dincolo de miile de date care se regăsesc în* Monografie, *dincolo de miile de nume care se perindă prin faţa cititorilor, de la întemeierea acestei vetre şi până acum, cartea este străbătută de un filon nemaiîntâlnit la monografii genului, condus de obiectivitate, de moralitate şi de iubire."*

Dan Simionescu: *„Cum am mai spus, monografia este o capodoperă a genului. Probabil d-l Man a strâns materialele în decursul timpului, dar să construieşti o bijuterie fără să ai talent de scriitor şi perspectivă de istoric este imposibil. Atâţia oameni se regăsesc în cartea asta, atâtea destine sunt relevate în culorile cele mai vii, încât este imposibil să nu rămână în conştiinţa locuitorilor comunei ca un monument durabil. Unde mai pui că aici am descoperit biografia unuia dintre scriitorii mei preferaţi!"*

MONOGRAFIA
comunei ION ROATĂ, jud. Ialomiţa

de **Ioan Man**

„Nu monografie, maestre, ci enciclopedie!"

Mărturisesc dintru început că propunerea lui Gheorghe Dobre de a realiza o „întâmpinare" a acestei lucrări am primit-o cu oarecare detaşare, chiar relaxare. „O cronică, ce poate să fie!?", mi-am spus eu detaşat, acceptând, gândindu-mă că-mi trecuseră prin mână zeci de monografii pe care le găsisem interesante, dar „uşoare." Credeam că şi aceasta nu iese din tiparul obişnuit, oarecum festivist. Când am pipăit ditamai cartea şi am văzut cine-i autorul, m-am cam schimbat la faţă, bănuind că-mi va da serios de muncă, ceea ce s-a şi întâmplat. Era semnată de binecunoscutul profesor de istorie, numismatul, filatelistul şi... ardeleanul Ioan Man.

Pentru mine, adoptat ca şi dumnealui încă din tinereţe de această parte a Bărăganului ialomiţean, rămâne ardeleanul tipic (o iau la modul generic, pentru că-i originar dinspre Apuseni). Puţine s-au schimbat în înfăţişarea lui de când l-am cunoscut (acum vreo patruzeci de ani) şi până astăzi: doar părul şi mustaţa i-au mai încărunţit. În rest, nu pare să treacă prin timp: acelaşi mers apăsat, dând impresia că se deplasează pe nişte arcuri ascunse sub genunchi, lăsând trupul plecat spre faţă, aceeaşi privire albastră îndreptată în jos, de parcă este mereu în căutarea unui gând. Mustaţa îi dă un aer de om prudent, serios, închis, iar vocea groasă şi aşezată îi susţine atitudinea. Îl trădează privirea mereu vie. Când ţi se adresează însă, descoperi un ins cu o disponibilitate nativă spre comunicare, gata oricând să schimbe idei, impresii, informaţii din toate domeniile abordate, despre care poate oricând să-ţi ţină nu o lecţie, ci un curs întreg. Ştiam că-i un profesor de primă mână şi, făcând naveta, cu mulţi ani în urmă, în direcţii diferite, în autogară, aşteptând autobuzele, l-am abordat, având o nelămurire legată de formula medievală „Io,

Mircea Voievod..." Ardeleneşte, s-a apucat să-mi explice, să-mi facă o întregă istorie, pornind de la origini şi trecând prin toţi domnitorii care au folosit-o, până când constat precipitat că, ascultându-l, am pierdut amândoi autobuzul. „Nu-i bai, vine altul", mi-a replicat el calm, continuându-şi expozeul. Altădată, aflase dumnealui sursa unui vin alb bun, de Jilavele, de la un vecin cu socrul meu şi, neavând maşină, mă ruga pe mine să-i aduc câte un bidon. Ştiam că vecinul cu pricina avea obiceiul să vândă vin de mâna a doua. Atunci, am hotărât, în secret, cu socrul meu, să-i punem în bidon un vin natural, de căpşunică, din via noastră. Man descoperă, desigur, calitatea superioară a vinului şi, satisfăcut, îmi mărturiseşte: „Cred că nea Aurică a început un nou butoi acum de Paşti, mi-a trimis un vin extra. Rugaţi-l să-mi mai trimită tot din ăsta." Şi am adus, nu mai ştiu câte bidoane. Am aflat că, între timp, îşi gospodărise şi dumnealui o vie la Ion Roată...

Cu prilejul unei excursii organizate cu autobuzul înspre Tulcea, am cunoscut un alt Man: de data aceasta, ne-a făcut întoarcerea uşoară cântându-ne dumnezeieşte, cu toată fiinţa lui, doine de prin Ardeal. Atunci l-am invidiat pentru prima dată şi a stors şi multe lacrimi, cam pe ascuns, de la nişte colege....

Deseori, cred că săptămânal, îl zăream duminica dimineaţa în holul Casei de Cultură a Sindicatelor din Urziceni înconjurat de numeroşi filatelişti: copii, tineri, oameni în vârstă, de profesii diferite, discutând, explicând, istorisind cu atâta convingere, încât am devenit şi eu... filatelist. Aflasem că, dacă nu cel mai mare, era printre puţinii filatelişti ai ţării care avea serii complete şi foarte valoroase. Atunci mi-am explicat de ce profesorul Man n-a avut niciodată gând de vreo maşină, de ce în clasă era fermecător, de ce mi-aş fi dorit să-i fiu elev. O adevărată enciclopedie ambulantă, permanent dispus s-o reverse spre ceilalţi dornici de cunoaştere.

Şi-a asigurat nemurirea ca profesor, prin dăruirea totală. Şi-a asigurat nemurirea prin fiii săi (trei băieţi deştepţi, plus fata surorii sale), probabil a plantat şi un pom şi a făcut o casă, dar era natural să-şi asigure nemurirea şi printr-o carte. Este vorba de **„Monografia comunei Ion Roată, jud. Ialomiţa"** ed. Helis, Slobozia, (2012), 450 pg. Este o carte scrisă după toate rigorile ştiinţifice ale speciei şi cu harul de neegalat al condeiului, la temelia căreia pune onestitate, rigoare, temeinicie, decenţă şi hărnicie – acele calităţi ale ardeleanului transferate cărturarului.

Mi-au atras atenţia în *„Introducere"*, câteva idei care merită evidenţiate.

Ioan Man îşi etalează cu mândrie originea de ţăran, *„titlul cel mai nobil pe care l-am moştenit."* Tot acolo citesc o mărturisire sinceră care-i justifică truda la această carte: *„Ştim că el (ţăranul n.n) munceşte mult şi câştigă puţin. Programul lui de muncă începe în zori şi se termină după apusul soarelui. Bucuriile îi sunt puţine şi scurte, iar necazurile multe şi grele. De aceea, e cumpătat şi precaut. Cu toate că pare viclean, în realitate, este mai degrabă naiv. Deseori e tras pe sfoară de oameni fără inimă. Întâmpină cu resemnare numeroase calamităţi, iar când dă de necaz, singura lui nădejde este bunul Dumnezeu. Uneori, pierde totul, dar o ia de la capăt cu o înverşunare impresionantă. Dorinţa lui principală este să aibă casă arătoasă şi vite bune. Îi place să-i fie admirate gospodăria şi relativa bunăstare. Nu ştie multă carte, dar înţelepciunea lui impune respect pentru că vine din adâncul istoriei, având ca izvor experienţa moşilor şi strămoşilor săi. Acesta este ţăranul, ale cărui mâini bătătorite stau la temelia întregii civilizaţii umane. De*

aceea, lui îi închin această carte cu dragoste şi recunoştinţă" (p.1). Nici că se putea un mai vibrant şi mai sincer omagiu adus truditorului pământului!

Ceva mai încolo aflăm că nucleul acestei cărţi îl constituie lucrarea de gradul didactic I (1991), dar că *„aportul creator se limita doar la câteva note şi comentarii. Având în vedere această situaţie, am reluat cercetările în arhive şi bibliotecă, treabă care a durat aproape zece ani."* După cum afirmă autorul, cartea se adresează, cu precădere, generaţiilor viitoare, pentru că *„ceea ce azi ni se pare modern şi valoros, mâine vom constata că este depăşit. De pildă, tinerilor sub patruzeci de ani le vine greu să creadă că noi, cei mai în vârstă, am purtat iţari şi opinci, am învăţat la lumina lămpii cu gaz, am scris cu condeiul pe tăbliţe de piatră, iar cărţile şi caietele le purtam în traistă. Cei născuţi în vremea televiziunii prin satelit, a telefonului mobil şi a internetului sunt tentaţi să creadă că aşa a fost de când lumea. Acesta este motivul pentru care am tratat istoricul comunei într-o manieră oarecum didacticistă."* (p.2,3)

Ioan Man îşi asumă, ca orice istoric serios, responsabilitatea actului scris: *„Fiind o lucrare originală, selectarea informaţiilor şi interpretarea evenimentelor politice şi sociale îmi aparţin în întregime. Desigur, nu am pretenţia ca toţi cititorii să-mi împărtăşească punctele de vedere. Îi asigur însă pe toţi că sunt de bună credinţă"* (p.3), pentru că *„monografia este istoria unei localităţi, nu un bilanţ triumfalist prezentat la o adunare festivă."* (p.5)

Structural, lucrarea, alăcătuită cu probitate, conţine opt mari capitole, fiecare cu subcapitolele lor bine organizate, apoi note şi comentarii (280 la număr), un glosar voluminos (6p.), bibliografie impresionantă (109 materiale), abrevieri, indice general, anexe (copii după documente, scheme şi tabele). Numai simpla enumerare a titlurilor şi ideilor capitolelor şi a subcapitolelor ar acoperi câteva pagini bune, aşa că optez pentru soluţia de a lăsa cititorului savoarea lecturii şi selectarea informaţiei, limitându-mă în a evidenţia anumite elemente ce mi s-au părut inedite din puncul meu de vedere.

Primul capitol are în vedere *„Aşezarea"* localităţii, prezentată după rigorile geografice: relief, climă, sol, ape, flora şi fauna (ultimelor dându-le, ca un specialist în domeniu, şi denumirile latineşti). În esenţă, cititorul află că ION ROATĂ este o comună din Câmpia Bărăganului aşezată pe malul stâng al Ialomiţei, pe şoseaua naţională Urziceni-Slobozia, alcătuită din satele Ion Roată şi Broşteni, iar cu 50 de ani în urmă, actualul sat, Ion Roată era fragmentat în alte trei sate: Cioara, Principesa Maria şi Broştenii Vechi. Mi-au atras atenţia datele privind cele şase forme deosebite de relif: movilele, în speciel Movila Mare, având o înălţime 61 m. Ceea ce nu ştiu prea mulţi este că sunt morminte ale unor căpetenii tribale din neolitic şi epoca bronzului sau ale unor şefi militari pecenegi sau cumani: *„În zonele de deal şi de munte, pentru îngroparea acestor căpetenii, se alegeau înălţimile care dominau teritoriul din jur. La câmpie însă era nevoie să se transporte mari cantităţi de pământ pentru a acoperi rămăşiţele pământeşti ale acelor importante personalităţi."* (p.30) Ceva mai încolo îl citează pe cronicarul francez Joinville care realatează povestirea unui martor ocular despre înmormântarea unei căpetenii cumane: *„Mortul era aşezat în groapă pe un scaun. Împreună cu el, erau îngropaţi de vii calul şi cel mai bun ostaş al său. În chimirul defunctului se puneau monede de aur şi argint, apoi peste ei toată oastea arunca pământ. Până seara, în locul acela se ridica o movilă mare."* (p.39)

În cel de-al doilea capitol intitulat „*Trecutul istoric*", având nu mai puţin de zece subcapitole, profesorul şi istoricul de vocaţie Ioan Man se găseşte în elementul său, urmărind cu o meticulozitate de invidiat şi reuşind să epuizeze practic toate informaţiile. Porneşte de la cele mai vechi urme ale vieţii şi ale activităţii umane din Antichitate şi ajunge în Evul Mediu românesc, oferind observaţii extrem de importante despre satele aparţinătoare comunei din secolele XVII-XVIII, cu schimbările de numire şi locaţie. Instructivă este şi informaţia despre *hotărnicie*: „*Pământul arabil era împărţit pe neamuri care aveau un strămoş comun sau care se pretindeau descendenţi ai acestuia. Terenurile aflate în posesia neamurilor se numeau ocine. Moşiile (ocinile) erau delimitate de pietre de hotar sau răzoare. Terenurile repartizate pe familii sau persoane se numeau delniţe. Pentru a evita nemulţumirile sătenilor, delniţele erau trase la sorţi. Cu timpul s-a renunţat la acest procedeu. Deoarece existau destui săteni lacomi care mutau pietrele de hotar în propriul avantaj, se făceau dese măsurători ale pământului de către un fel de comisii desemnate de obşte. Această operaţie se numea hotărnicie. Pentru a împiedica mutarea pietrelor, sub acestea se puneau cărbuni arşi parţial sau cenuşă.*"(p.42) Se opreşte aici şi asupra unor evenimente de răsunet din Bărăganul ialomiţean (trecerea unor oştiri, bătălii, răscoale), apoi studiază satul în epoca sa modernă, în regimul comunist şi după Revoluţia din 1989, venind cu numeroase documente ca argument.

Citind acest capitol mi-am pus întrebarea dacă astăzi mai ştie cineva de unde vine substantivul (comun, propriu) *Scutelnici* care a dat numele satului Slujitori? Iată răspunsul: „*Slujitorii earu oşteni domneşti sau boiereşti. Până la Matei Basarab, ei proveneau numai din moşneni, iar după aceea, erau recrutaţi şi dintre rumâni, care deveneau liberi. Obligaţia lor era să fie gata în orice moment pentru a participa la oaste. În schimb, erau scutiţi de unele dări, motiv pentru care mai sunt cunoscuţi şi sub numele de scutelnici. Comandantul cetelor de slujitori era iuzbaşa, iar ajutorul acestuia se numea ceauş. Iuzbaşa era un fel centurion (sutaş), sub comanda sa aflându-se o sută de oşteni.*" (p.47)

Generaţiile viitoare ar trebui să ştie şi cum erau selectaţi în regimul comunist activişti de o răutate ieşită din comun şi remarcându-se prin exces de zel, precum Nicolae Tudorache, zis Taratet: „*Era un om mic de statură, dar inteligent şi ambiţios. Fiind apreciat pentru tupeul de care dădea dovadă, a fost promovat în funcţia de inspector raional pentru consiliile populare. Vizitele făcute de el la primării şi în şcoli au rămas de pomină prin limbajul persiflant şi ironiile de prost gust, adresate oricui, indifent de studii şi de vârstă.*" (p.77) Alt activist, Dumitru Băduţă originar din Coşereni, „*era un individ sadic şi de o ferocitate ieşită din comun. Arestările în miez de noapte, bătăile şi ameninţările cu moartea erau metode curente ale acestui sinistru personaj.*" (p.77)

Tot aici ar trebui citate două pagini de o riguroasă şi onestă analiză politică a regimului Băsescu realizată, de data aceasta de analistul care n-a fost niciodată de stânga, ci, ca ardelean din tată în fiu, ţărănist – Ioan Man, o mare conştiinţă. Finalul excelentei analize sună ca un avertisment: „*Constatăm cu îngrijorare că bunele maniere în relaţiile dintre oamenii politici au dispărut aproape în totalitate. Tot mai des sunt folosite insultele, calomniile, diversiunile şi minciunile. Iar grobianismul şi vulgaritatea au cuprins instituţii, care, prin natura lor, impun decenţă şi comportament civilizat. Toate acestea duc la degradarea viaţii politice româneşti.*"

Capitolul *„Organizarea administrativ-teritorială"* urmăreşte cu aceeaşi meticulozitate evoluţia satelor aşezării de-a lungul timpului explicând, pe înţelesul tuturor, de ce-şi schimbau frecvent numele şi poziţia în trecut: casele erau sărăcăcioase, bordeie, se mutau uşor, săpându-se repede. De asemenea, realizează, fără părtinire sau patimă, excelente minibiografii ale primarilor de la începuturi şi până astăzi.

În capitolul *„Evoluţia socio-demografică"* realizează cea mai completă şi mai exactă analiză a grupelor de populaţii care s-au vânturat ori s-au statornicit de-a lungul timpului în acest spaţiu. De exemplu, personal nu ştiam că populaţia având grupa sangvină AB IV este specifică asiaticilor (pecenegilor, cumanilor, tătarilor), deşi observasem printre elevii mei adolescenţi bruneţi, oacheşi cu pometii ridicaţi şi ochii negri. Tot aici autorul oferă multe informaţii referitoare la starea sanitară, juridică, chiar infracţională şi poliţie.

Capitolul *„Viaţa economică"* are în vedere specificul satului de câmpie - agricultura, urmărindu-i evoluţia de-a lungul timpului şi până astăzi. Să vedem cam ce recomanda Ocârmuirea judeţului Ialomiţa, pe la 1834 drept tratament pentru vitele bolnave: *„Să se ia doi pumni dă floare de fân sau pelin într-o oca de vin şi două ocale apă şi puţin săpun ras înlăuntru ei, să se fiarbă apoi strecurându-să să se spele picioarele vitelor acelora de două ori pe zi, dându-le şi puţină sare să lingă."* (p.157) Om onest, autorul nu evită să realizeze câteva biografii ale unor preşedinţi destoinici din perioada comunistă, însoţite de fotografiile lor. Trece în revistă apoi: comerţul, băncile, agenţia CEC, poşta, gara şi transportul auto.

Capitolul cel mai întins dar şi cel mai dens al cărţii are în vedere *„Viaţa spirituală a localităţii."* Un om care a trăit mai bine de jumătate de secol printre sătenii din Ion Roată şi care a participat efectiv şi din suflet la viaţa comunei, are ce informaţii să transmită generaţiilor viitoare. Oferă toate datele posibile referitoare la bisericile din Slujitori (Cioara), din Broştenii Noi, din Broştenii Vechi. Urmează o riguroasă analiză a evoluţiei şcolilor din satele comunei începând din 14 01 1938, făcând referiri la localuri, dascăli, directori şi elevi, recurgând la statistici şi numeroase tabele. În acest capitol am numărat peste 110 fotografii care atestă pe viu întreaga viaţă spirituală: formaţii artistice, activităţi turistice, sportive, excursii şcolare, reviste, creaţii literar-artistice, obiceiuri de nuntă, de botez, de înmormântare, folclor muzical, folclor literar. Partea cea mai emoţionantă a capitolului, care vine după atâtea documente este cea care vizează experienţa războaielor prin povestirile amare şi totodată fascinante ale veteranilor din al Doilea Război: Stoian Neagu, Bucur Iordache, Ion Coman, Nicolae Bratu, Gheorghe Radu, Nica Anghel, Andreiu Istrate.

Era cazul ca după atâta informaţie, autorul să descreţească fruntele cititorilor cu câteva savuroase anecdote locale despre unul sau despre altul dintre cetăţeni, precum Ion Dobre sau învăţătorul Cristache.

În capitolul *„Limba"*, autorul îmbracă haina unui veritabil filolog, analizând particularităţile lingvistice (fonetice, lexicale) şi, cu precădere, onomastica, bogată şi savuroasă, realizând clasificările de rigoare, dar inventariind şi peste 400 de porecle.

Ca un istoric care se respectă, nu-i scapă nici siturile arheologice, crucile, troiţele, bisericile şi monumentele, clădirile vechi – însoţite de imaginile care le reprezintă.

Un capitol interesant este cel referitor la marile personalități care au poposit în comună de-a lungul timpului: Ion Heliade Rădulescu, Dimitrie Bolintineanu, Alexandru Ioan Cuza, Gheorghe Cârțan, Mihail Sadoveanu, Corneliu Zelea-Codreanu, Ion Diaconescu, regele Mihai I, Emil Constantinescu, Victor Ciorbea. Pagini speciale sunt dedicate celei mai mari personalități ale comunei, grecului Evanghelie Zappa care ar putea servi ca bază pentru un extraordinar roman de epocă.

În ultimul capitol, *„Biografiile unor fii de seamă ai comunei"*, prezintă viața și activitatea a 32 de personalități pe care le-a dat țării comuna Ion Roată: scriitori, avocați, ingineri, medici, învățători, profesori, contabili, preoți. Pentru selectarea acestora, își justifică opțiunea chiar din prefața cărții, unde stabilește trei criterii: calitatea de fiu al comunei, faptul de a fi promovat pe merit și ținuta morală ireproșabilă. Aici, istoricul este dublat excelent de portretist. Biografiile învățătorilor Ștefan Nicolescu, Tudor Petre, Paul Popovici și Gheorghe Gheorghiu, ale poeților Nichita Tomescu, Matei Georgescu, Ion Văduva și Gheorghe Dobre, ale primarului Marinică Cazacu sau ale inginerilor Ludovic Demeter sau Alexandru Ignat fac dovada capacității sale de esențializare, putând fi oricând nuclee pentru o viitoare carte de nuvele. În monografie se mai întâlnesc alte multe minibiografii (primari, președinți de C.A.P.-uri) realizate cu mare acuratețe, ceea ce conferă multor pagini valoare literară autentică.

Ca „treaba" (așa cum își numește el cartea) să fie completă, prezintă și tabelele nominale cu împroprietăriții de la 1864, 1921, 1945, cu eroii căzuți în cele două Războaie (225 de bărbați în floarea vârstei), situații școlare de tot felul, cu absolvenții învățământului superior și ai liceelor cu profil pedagogic și sanitar (202 absolvenți), chiar și cu longevivii satului.

Încă o dată, autorul își dovedește modestia-i proverbială într-o *„Postfață"* – în termeni moderni *curriculum vitae* - pornind de la noblețea vieții de țărani dintr-un sat din Alba, Meșcreac, ajungând la noblețea dascălului din satul Ion Roată, Ialomița. Ce înseamnă comuna ION ROATĂ pentru Ioan Man? Să-l lăsăm tot pe dumnealui: *„Am avut multe ocazii să mă transfer în oraș, nu m-am putut despărți de școala în care am avut cele mai mari satisfacții din viață. Aici am fost iubit de elevi și stimat de săteni, ceea ce a fost pentru mine esențial. Într-adevăr, față de anii adolescenței, care au fost plini de peripeții, cei patrzeci și cinci de ani în care am slujit cu pasiune școala din localitate au fost ani de bucurii și împliniri. Acum, aproape de apusul vieții, pot spune că n-am greșit când am ales această comună din Bărăgan. Aici, alături de minunata mea soție și de fiii mei, am trăit cei mai fericiți ani din viață. [...] Aceasta este, pe scurt, povestea vieții mele. Am redat-o așa cum a fost, fără omisiuni majore și fără retușuri.*" (p.446) Și mai este ceva, mărunt în aparență, dar cu semnificațiile unei vieți: peste tot unde are ocazia, scrie: *comuna noastră, satul nostru, localitatea noastră*, adică un stejar din Apuseni care a prins rădăcini durabile în Bărăgan...

Aceasta este și povestea fascinantă a acestei cărți, un model de monografie cere îmbină în mod fericit informația cu harul condeiului, într-un stil a cărui trăsătură esențială este acuratețea. Este o monografie exemplară - cartea vieții sale - scrisă de un profesor de excepție, de un istoric de vocație, de un condei inspirat, având în spate căutări, frământări, multă trudă și nopți nedormite. Este povestea unui om exemplar, cu o minte sprintenă la intrarea în cel de-al 80-lea an al viețuirii

sale, la fel de proaspăt cum l-am cunoscut eu cu zeci de ani în urmă. Să-l parafrazăm pe un admirator al lui Caragiale: „Nu monografie, maestre, ci enciclopedie!" O capodoperă a genului, de ţinută academică, aş completa acum cu toată sinceritatea.

Pagini din creaţia proprie:

Introducere:

„Satele din valea Ialomiţei, ca oricare alte sate, au propria istorie. Aici, au trăit generaţii de ţărani din vremuri imemoriale. Au muncit ogorul, şi-au crescut copiii, au înfruntat vitregiile naturii, au luptat în războaie şi au suferit umilinţe şi distrugeri. Apoi, când le-a venit vremea, s-au întors în pământul din care s-au născut.

Trăind cea mai mare parte a vieţii într-un sat din inima Bărăganului, eu însumi fiu de ţăran - titlul cel mai nobil pe care l-am moştenit - am reuşit în oarecare măsură să aflu multe lucruri interesante din istoria acestor aşezări. Am cunoscut aici un număr foarte mare de oameni, din care peste 1500 îşi vor întâlni numele în această carte. Am considerat că, din multitudinea de aspecte ale vieţii unei comunităţi, factorul uman este cel mai important. Într-adevăr, satele noastre au dat oameni de mare valoare şi au fost vizitate de personalităţi ilustre ale istoriei românilor. Aici s-au aşezat bărbaţi excepţionali precum Evanghelie Zappa, promotorul Jocurilor Olimpice moderne. Locuinţa în care a stat mai bine de 20 de ani era, la vremea sa, unul din cele mai frumoase palate dinŢara Românească. Aici a poposit în drumurile sale domnitorul Alexandru Ioan Cuza, împreună cu suita sa, la invitaţia lui Zappa. Oaspeţi ai comunei noastre au fost conducători de stat ca regele Mihai şi preşedintele României, Emil Constantinescu, lideri politici ca: Ion Diaconescu, Victor Ciorbea, Corneliu Zelea-Codreanu ş.a., scriitori ca Ion Heliade Rădulescu, Dimitrie Bolintineanu, Mihail Sadoveanu, Constantin Chiriţă, Aurel Lecca, Victor Kernbach, Ilie Constantin ş.a., vestitul Badea Cârţan, dirijorii şi compozitorii Dumitru D. Botez şi George Vancu, campioanele olimpice Mihaela Peneş şi Laura Badea, antrenorii emeriţi Mihai şi Nicolae Nedef şi alte personalităţi politice, culturale şi sportive."

Povestiri ale veteranilor de război:
Bucur Iordache (n.1919) din Broştenii Noi (fragment)

„Din Kuban, mi-au dat drumul acasă. În ziua când m-au lăsat la vatră, comandantul m-a întrebat de cât timp n-am mai fost acasă. I-am spus că de aproape doi ani. Când a auzit, mi-a dat drumul. E-adevărat că mai erau unii care aveau neveste şi copii, dar erau veniţi pe front de curând. Acestora comandantul le-a spus că noi am îndurat urgiile războiului doi ani şi ne-am făcut datoria faţă de ţară. În tot acest timp, ai mei nu ştiau mai nimic despre mine. Soldaţii nu aveau voie să scrie decât cărţi poştale care erau cenzurate. Nu era permis să specificăm localitatea unde ne aflam şi nici să dăm amănunte de pe front. Noi însă mai scriam pe marginea cărţii poştale numele zonei în care am ajuns, dar cu grijă ca să nu bage de seamă cenzura.

În ziua când mi s-a dat drumul acasă, am dat grupa în primire unui sergent, Loagă Toma, din Alexeni cu care mă cunoşteam. El era mai în vârstă decât mine şi avea acasă nevastă şi doi copii. Înainte de plecare, mi-a dat un pachet cu ciocolată şi bomboane ca să le duc copiilor săi la Alexeni. El, săracul, le-a strâns cu grijă din raţia care ni se dădea pe front, punându-le deoparte ca să le facă o bucurie copiilor. Eu mi-am luat rămas bun de la camarazi şi am plecat spre ţară. Până acasă, am făcut 14 zile. A doua zi, după ce am sosit la Broşteni, am plecat la familia camaradului meu să-i duc pachetul. Când am intrat în curte, soţia lui m-a întâmpinat cu hohote de plâns. Bărbatul ei căzuse la datorie în timp ce eu eram pe drum. Trista veste sosise mai repede decât mine. N-am să uit niciodată jalea şi deznădejdea acelei femei. Era ceva sfâşietor. Omul ei drag, Toma, n-avea să se mai întoarcă niciodată. Pacheţelul de la el era ultimul semn al trecerii lui prin lume.

În decembrie 1944, am primit din nou ordin de chemare, pentru a pleca să luptăm în Ungaria. Compania noastră călătorea spre Arad cu bou-vagonul (vagon pentru vite, folosit în război pentru transportul trupelor). Fiind foarte frig, am tăiat lemne ca să ne încălzim. Focul îl făceam pe o tablă în mijlocul vagonului, iar noi stăteam în jurul lui, căci trenurile de acest fel nu au încălzire. În timpul cât am tăiat lemne, verigheta din degetul inelar mi-a făcut o rană care s-a infectat. Am fost operat chiar în tren căci era pericol de cangrenă. Fiindcă aveam mâna bandajată şi nu mai puteam lupta, m-au lăsat la vatră definitiv."

Anecdote locale:

În lumea satelor, au existat în toate vremurile oameni înzestraţi cu simţul umorului. Anumite glume şi farse ale acestora au intrat în folclorul local, devenind anecdote. Astfel de oameni au trăit şi în comuna noastră. Pe unii i-am cunoscut personal, pe alţii numai din auzite. Pentru farmecul lor, merită să cunoaştem câteva din întâmplările hazlii de altădată, căci ele au creat voie bună într-o lume în care necazurile erau multe, iar bucuriile puţine.

*

* *

„Ion Dobre, poreclit Mişu, era un om mic de statură, inteligent şi glumeţ. Câteva din farsele lui au rămas memorabile. Oamenii îl iubeau pentru că era bun şi prietenos.

La moara lui Hristache Roşu, venea zilnic un ţigan din Broşteni, un anume Basan, care se instala la postavă şi îi ajuta pe oameni să pună mălaiul în sac. Pentru aceasta, el primea de la fiecare câte un pumn de mălai. Până seara strângea câte o dublă sau chiar mai mult, în funcţie de cât se măcina. Ţiganul era foarte atent să nu-i fure careva agoniseala. Într-o zi, Ion Dobre a făcut pariu cu morarul că îi va lua lui Basan sacul cu mălai, ba chiar acesta i-l va da de bună voie. Morarul i-a promis că dacă reuşeşte, îi va mai da şi el un sac. Ştiind că ţiganul pleca seara târziu, pe întuneric, Ion Dobre s-a înfăşurat într-un cearşaf alb şi s-a urcat în clopotniţa bisericii. Când a ajuns în dreptul său, modificându-şi glasul, i-a strigat acestuia: „Lasă, Basane, sacul jos că va fi rău de tine!" Când a auzit glasul acela răguşit şi a văzut şi stafia din clopotniţă, Basan a lăsat sacul şi a rupt-o la fugă spre Broşteni. După care, Ion Dobre l-a luat de jos şi s-a întors cu el triumfător la moară. Bineînţeles, morarul i-a mai dat un sac de mălai, aşa cum i-a promis.

Cea mai hazlie dintre farsele lui Ion Dobre s-a petrecut tot la moară, unde el mergea des, căci stătea în apropiere. Într-o zi, a observat că printre cei care aşteptau să le vină rândul la măcinat, se afla şi un ţigan lăutar din Alexeni. În timp ce oamenii sporovăiau între ei, nea Ion a intrat şi el în vorbă şi le-a povestit cu glas tare, ca să audă şi lăutarul, cum l-a împrumutat pe un ţambalist cu nişte bani, iar acesta i-a lăsat ţambalul amanet. De atunci, a trecut multă vreme şi, cum ţiganul nu i-a mai înapoiat banii, se gândeşte să-l vândă. Auzind lăutarul din Alexeni despre ce este vorba, s-a arătat interesat să-l cumpere el. „Şi zici că vrei să-l vinzi?" - se adresă el

lui nea Ion. „Păi, ce-mi trebuie mie ţambal? Hai la mine acasă, că stau peste drum, să ţi-l arăt şi poate facem târgul" - îi răspunse acesta. Când au ajuns acasă, nea Ion i-a zis: „Stai, să-l dau jos din pod că l-am pus acolo să nu-l strice copiii." Apoi, când a ajuns în gura podului, şi-a dat izmenele jos şi i-a arătat ţiganului fundul: „Uite, măi neică, ăsta e ţambalul!" E lesne de înţeles ce potop de înjurături s-a abătut asupra sa din partea celui păcălit într-un mod atât de original. Multă vreme, sătenii s-au amuzat copios pe seama acestei farse."

AUGUSTIN MOCANU
(12 septembrie 1932)

S-a născut la 12 septembrie 1932 în satul Boju, comuna Cojocna, judeţul Cluj, într-o familie de ţărani săraci, fiind al doilea dintre cei şapte copii ai perechii Ana şi Teodor Mocan.

A urmat şapte clase primare la şcoala sătească din Boju (1940-1947), Şcoala Normală de Învăţători din Cluj (1947-1953) şi Facultatea de Filologie la Universitatea „Victor Babeş" din acelaşi mare centru cultural al ţării (1953-1957), devenind diplomat universitar în specialitatea Limba şi literatura română.

A lucrat în orăşelul Cehu Silvaniei, din fosta regiune Maramureş (1957-1968), judeţul Sălaj (1968-1997), fiind: profesor (1957-1958 şi 1971- 1997), director adjunct (1958-1960), director (1960-1961 şi 1963-1971), şef al Secţiunii raionale de învăţământ (1961-1963).

În anii 1962, 1969 şi 1975 a susţinut examenele cerute şi a obţinut cele trei grade didactice - definitivare, gr. II şi I în învăţământ.

Din 1971 a condus câţiva ani cenaclul Lyceum şi a pornit editarea revistei dactilografiate omonime, de la Liceul de Cultură Generală din Cehu Silvaniei, jud. Sălaj.

În 1971, Ministerul Educaţiei Naţionale i-a acordat titlul *Profesor evidenţiat* pentru activitatea multiplă desfăşurată de-a lungul anilor şi în 2007 îi conferă *Diploma de excelenţă* pentru întreaga activitate.

S-a implicat în activitatea administrativă a oraşului. A fost deputat local în mai multe legislaturi şi a îndeplinit funcţia de vicepreşedinte nesalariat cu probleme de sănătate, învăţământ şi cultură la Consiliul orăşenesc Cehu Silvaniei.

A cercetat diferite aspecte ale culturii populare tradiţionale mai ales din aria Codru - Valea Sălajului, dar şi din zonele etnofolclorice Câmpia Transilvaniei din inima acelei provincii şi Câmpia Soarelui din sud-estul ţării, în legătură cu care a scris şi publicat numeroase cărţi.

Scrieri:

- **Pe cel deal cu dorurile** - *folclor poetic din judeţele Maramureş şi Sălaj,* Zalău, 2001, editura Caiete Silvane, 310 p.
- **Folclor din Ţara Silvaniei,** Zalău, 2004, editura Caiete Silvane, 200 p.
- **Floare de Rai** - *antologie de poezie populară de dragoste* - Zalău, 2004, editura Silvania, 268 p.
- **Colinda „Fata de maior".** *Studiu introductiv, bibliografie, corpus de texte şi glosar,* Slobozia, 2007, editura Tempus Dacoromânia Comterra, 404 p.
- **Folclor poetic.** *Antologie din aria Codru - Valea Sălajului,* Zalău, 2007, editura Caiete Silvane, 218 p.
- **Epică populară în versuri. Balade şi colinde-balade din zonele Codrului şi Sălajului.** *Corpus de texte poetice* (în colab. cu P. Bilţiu), Baia Mare, 2007, editura *Ethnologica,* 264 p.

- **Nadiş - 620 de ani.** *File dintr-o monografie,* Baia Mare, 2007, editură proprie, 160 p.

- **Colinde mioritice din zonele Codrului şi Sălajului.** *Corpus de texte poetice,* Baia Mare, 2008, editura Ethnologica, 264 p.

- **Nume de persoane în judeţul Ialomiţa,** Slobozia, 2009, editura Helis, 174 p.

- **„La fântâna lină".** *Colinde străvechi din Câmpia Soarelui,* (în colaborare cu dr. Cristian Obrejan), Slobozia, 2009, editura *STAR TIPP,* 224 p.

- **Cultură populară tradiţională,** *articole şi studii*l, Zalău, 2009, editura Caiete Silvane, 352 p.

- **Negru Roşu Negru,** Slobozia, 2010, editura Helis, 98 p. (proză şi versuri).

- **Mult mă-ntreabă inima.** *Antologie a cântecelor de dragoste şi dor din aria Sălaj - Codru,* Zalău, 2010, editura Caiete Silvane, 166 p.

- **Boju - 800 de ani (1214 - 2014),** *Eseu geografic, social-istoric şi etnofolcloric,* Cluj-Napoca, 2011, editura Tradiţii clujene, 418 p.

- **Colinde româneşti.** *Texte poetice din zonele Codrului şi Sălajului,* Zalău, 2011, editura Caiete Silvane, 292 p.

- **Folclor literar din zona Codrului,** *Texte extrase din Memoria Ethnologica,* (în colaborare cu Ştefan Mariş), Baia Mare, 2011, 284 p.

- **Frânturi de memorie,** *materiale privind antropologia socială şi culturală,,* Slobozia, 2013, editura STAR TIPP, 340p.

- **Folclor literar din vechiul judeţ Sălaj.** *Texte extrase din revista* ***Şcoala Noastră,*** *anii 1924-1940,* Slobozia, 2013, editura STAR TIPP, 138 p.

- **Cultură populară tradiţională,** II, *studii, articole, recenzii, varia, referinţe critice,* Zalău, 2013, editura *Caiete Silvane,* 270 p.

Colaborează la revistele: *Memoria Ethnologica(* Baia Mare), *Caiete Silvane (*Zalău), *Helis (*Slobozia), *Răstimp(* Drobeta - Turnu Severin).

Dr. Iordan Datcu îl recunoaşte ca etnolog şi-i acordă un loc în *Dicţionarul etnologilor români,* ediţia a III-a, Bucureşti, 2006. Numele îi apare de asemenea în *Oameni de seamă ai Sălajului,* Zalău, 2006 şi în *Sălaj - Oameni şi opere,* Zalău, 2011.

Ca absolvent al *Şcolii Normale de Învăţători din Cluj,* în 2004 a fost primit membru asociaţiei *Normaliştii clujeni,* şi colaborează, la revista cu acelaşi nume. În octombrie 2008 a devenit membru cu drepturi depline al *Asociaţiei de Ştiinţe Etnologice din România,* cu sediul la Bucureşti.

Opinii:

„Opere de primă importanţă sunt cele dedicate Mioriţei*:* Colinda Fata de maior *(Slobozia 2007) şi* Colinde mioritice din zonele Codrului şi Sălajului *(Baia Mare 2008). La aproape patru decenii de la apariţia monumentalei monografii a lui A. Fochi (1964) şi la un sfert de veac după tipologia colindei, alcătuită de M. Brătulescu (Colinda românească, 1981), A. Mocanu abordează cele două aspecte esenţiale ale variantelor nord-ardelene ale Mioriţei : conflictul erotic dintre ciobani şi interdicţia prezenţei femeii la stână, aducând un substanţial spor de cunoaştere. Dacă Fochi şi Brătulescu aveau cunoştinţă de aproximativ 60 de variante ale Fetei de maior, la Mocanu aflăm de peste trei ori atâtea, adică 199 (din 113 localităţi.)*

(Ion Taloş, Augustin Mocanu la 80 de ani, Memoria Ethnologica, an. XII, 9 (2012), nr. 44-45, pp.266-267, Baia Mare.)

2. *« Culegerea de folclor poetic* Pe cel deal cu dorurile *a D-lui Augustin Mocanu se încheie pe o coardă antrenantă, cu strigături la joc. Dacă doinele sunt expresia unei voci interioare, catrenele (în cea mai mare parte) aluziv-ironice presupun un public aflat în toiul unei petreceri, de obicei la joc. Peste apele ironiei abia stăpânite se revarsă câteodată sarcasmul, nicicând însă nu sunt tulburate de ură.*

La capătul lecturii acestui impresionant material poetic, ai revelația încheierii unui cânt de epopee, în care glăsuirea apotropaică întâlnește adjectivul aborigen dintr-un epitet cu nuanță grotescă, sau verbul cu sens necunoscut, care învăluie actul uman într-un abur ocult."

(Viorel Mureşan - Augustin Mocanu, *Pe cel deal cu dorurile*, Silvania - Cultură - Culte - Patrimoniu, a.n.I (2002), nr.1, p.23, Zalău)

COLINDA „FATA DE MAIOR"

de **Augustin Mocanu**

Limpezimea şi rigoarea etnologului de vocație

Primele contacte cu manifestările folclorice, fie că este vorba de riturile de trecere, de obiceiuri calendaristice şi, implicit, de textele literare asociate lor, trăindu-le frumusețea lor aparte cu tot entuziasmul copilăriei şi al adolescenței, le-am practicat în satul natal, undeva în Subcarpații Buzăului – o zonă folclorică izolată şi bogată asupra căreia nu prea s-au aplecat etnologii. Mai târziu, şcoala, apoi facultatea mi-au oferit prilejul de a pătrunde în profunzimile folclorului românesc. Când a trebuit să-mi aleg lucrarea pentru gradul didactic I, un imbold interior m-a îndemnat spre literatura populară, aşa cum era ea (foarte bine!) reprezentată atunci în manualele şcolare. Cu folos a trebuit să studiez în profunzime tot ceea ce ținea de categoriile folclorice. Fişele mi-au prins bine, căci, atunci când condeiul mi s-a îndreptat spre proză, am pătruns mai adânc în acest domeniu fascinant, dându-le multora dintre ele o formă literară, dar păstrându-le esența tradițională. Contactele cu specialiştii în folclor s-au înmulțit chiar aici, în teritoriul ialomițean prin revista noastră de suflet HELIS, dar în special prin excelenta carte a distinsului cercetător Alexandru Bulandra care argumentează cu dovezi indubitabile că, de fapt, „Miorița" este creația lui Vasile Alecsandri, ea pătrunzând ulterior în mediul folcloric.

Şi de data aceasta de vină este tot Gheorghe Dobre – de numele căruia se leagă multe inițiative în cultura ialomițeană – îmi trimite o carte semnată de etnologul Augustin Mocanu, **„Colinda FATA DE MAIOR"**, editura Dacoromână T. D. C., Bucureşti, (2007), ediția a doua, revăzută şi adăugită, 404 pagini.

Mărturisesc sincer că această carte voluminoasă a sosit la timp, întrucât îmi umple un gol de informație referitor la colinde. Stăpânesc destul de bine, cred eu, manifestările extracarpatice ale „Mioriței", dar pe cele intracarpatice, manifestate prin colinde, de-abia acum le clarific, până când...

Până când această carte mi-a deschis sufletul şi gândul spre un universul fascinant al colindelor din Ardeal, în special asupra motivului folcloric „Fata de maior" asupra căruia aveam multe semne de întrebare pe care distinsul profesor şi etnolog Augustin Mocanu, cercetător serios şi colaborator permanent al revistei, mi le desluşeşte cu generozitate în cartea Domniei Sale.

În primul rând, pentru cititor, este necesară dezlegarea titlului, unde cititorul descoperă că nu este vorba despre neologismul „maior" care denumeşte un grad

militar, ci în colindă are sensul de „mai mare peste păcurari (n.n. ciobani)." Să-l lăsăm pe autor să explice: *„ Unii certători avansează ipoteza că această vocabulă, folosită în expresia* majores terrae *din <<Diploma Ioaniților>> (1247), ar fi trecut din latina medievală în vorbirea curentă a vremii și de acolo în colindă. Așadar,* Fata de maior *ar putea să fie fiica unui mai mare peste păcurari, mai mare al obștii dintr-o depresiune – țară cu statut de republică liberă, de fapt o asociație de obști, despre care avem date din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea"* (p.43). Pentru respectarea adevărului istoric, autorul citează din „Memoires historiqes du Comte Bethlen Niklos", Amsterdam (1736), despre păcurarii de pe proprietățile feudale din Transilvania: *„Acești păstori trăiesc de veacuri în fundul văilor ca niște republici mici separate, ai căror membri nu au nicio legătură cu ceilalți locuitori ai Ardealului [...] Văile și le părăsesc acești păstori la sfârșitul verii, când își mână oile în locurile băltoase de pe marginea Dunării din Țara Românească, unde găsesc și iarna iarbă verde printre tufișuri. Primăvara apoi se întorc și dau socoteală despre banii primiți de la cumpărătorii turci și de produsele oilor, ceea ce formează partea cea mai mare a veniturilor boierilor nemeși din Ardeal."* (p.86).

Cartea are un motto care umple de la sine legătura sufletească dintre etnologul ardelean octogenar Augustin Mocanu și locurile de obârșie: „Păcurarilor români de pretutindeni și din toți vecii."

Structural, masivul volum cuprinde două părți: un valoros „Studiu introductiv", extrem de util nu numai pentru cititor, cât și pentru folcloriști, ca model de analiză, iar în a doua parte, un excepțional „Corpus de texte" necesar oricărui cercetător al fenomenului.

În prima parte procedează metodic, așa cum se cuvine unui magistru și, deopotrivă, unui etnolog profesionist. Mai întâi, cum era și firesc, face un „Scurt istoric" al problemei în discuție, pornind de la inițiativa lui Vasile Alecsandri (1850) pe care o numește *„o fericită întâmplare cu urmări benefice de foarte lungă durată în cultura și literatura română."* (p.13) Este urmat de către Atanasie Marian Marienescu care publică prima variantă – colindă în 1859.

Tot aici autorul face precizările necesare oricărui început: *„Nu orice colindă de păcurari este mioritică, ci numai acele piese în care, cel mai tânăr dintre păcurari este amenințat cu moartea și, în această situație limită, dă dispoziții testamentare cu privire la desfășurarea ritualului propriei înmormântări. Categoria de colinde mioritice în care conflictul dintre păcurari pare a fi de natură erotică a dobândit statutul de tip și de subtip de colindă mioritică."* (p.13). Autorul, pornind de la aceste principii, identifică 199 de variante ale colindei: *„Scopul nostru este să adunăm într-o carte cât mai multe dintre variantele colindei, deoarece numai scoase din mulțimea textelor împrăștiate se va putea realiza o cercetare veritabilă."* (p.15) Istoria colindei începe la 24 decembrie 1885 când a fost publicată prima variantă în „Gazeta Transilvaniei."

Probitatea științifică a autorului este vizibilă în momentul când analizează cu rigoare istoria publicării colindei, cu date exacte referitoare la informatori, la culgători, dar și la studiile realizate pe această temă de către: Leontin Ghergariu, Adrian Fochi, Octavian Buhociu, Monica Brătulescu, Gheorghe Vrabie, Nicolae Boboc, Al. I. Amzulescu, Vasile V. Filip, Dorin Ștef. Le privește cu ochi critic, nuanțează și face precizări foarte necesare referitoare și la ariile de circulație ale

colindei, remarcând ieşirea discretă a acesteia din viaţa spirituală a românilor: *„Acolo unde viaţa comunităţilor rurale a suferit mutaţii fundamentale, colinda s-a retras treptat, a trecut din repertoriul cetelor de feciori în cel al copiilor, apoi a rămas în memoria unor foşti colindători, ajunşi oameni în vârstă. "* (p.25)

Partea cea mai amplă a studiului introductiv o reprezintă, cum era şi firesc, cea referitoare la tipologia textelor. Este scrisă atât de bine şi este atât de accesibilă, încât nu se adresează numai cititorului curios, ci satisface exigenţele şi răspunde cerinţelor oricărui cercetător. Mai întâi, autorul vine cu un rezumat al subiectului subtipului în discuţie, specificând că unitatea acestuia este asigurată de motivul folcloric *Fata de maior* – generatoare de conflict: *„Păcurarul cel mic este ameninţat cu moartea de către soţii săi – fraţi, veri sau ortaci – deoarece vrea să se însoare cu o fată neobişnuită, ofertă a destinului, întâlnită întâmplător când urcă la munte, fată care îl preferă, iubindu-l pentru calităţile personale de Făt-Frumos: frumuseţe, tinereţe, voinicie, vitejie, rar, şi avuţie. Uneori el încearcă să scape de ameninţare oferind soţilor daruri, însă, nereuşind, îşi face testamentul, care urmează a fi dus la îndeplinire de către soţi. Câteodată în testament este expusă şi o versiune a întâmplării care trebuie comunicată mamei sale. "* (p.27)

În continuare, autorul realizează clasificările de rigoare ale subtipului, identificând trei (I-170 de variante; II- 9 piese; III- 7 texte) şi ajungând la ideea permanentei contemporaneizări a motivului. S-a pornit iniţial, din timpuri străvechi, de la personajul mitic Sora Soarelui şi a Pământului, care probabil substituie vreun personaj mitologic traco-greco-latin, apoi este înlocuită la rândul ei de către *Fata de maior* care mai păstrează ceva din atributul solar evocat prin culoarea galben-auriu a brâului („Cu galben baior – 92 de apariţii; „Cu păr gălbior" – 24 – o aşază pe fată în preajma celor cu păr de aur, zâne, fate de împărat de care este plină lumea basmelor româneşti; „Cu brâu gălbior"- 9; „Cu guler galben" – 7; „Cu galben taior – 5) şi s-a ajuns în final la „Fata de păstor" care nu mai posedă nimic din tainele magiei mitologice. Cuvântul „baior", cu înţelesul de „brâu" sau „cingătoare" evocă poziţia socială înaltă a purtătoarei şi poate simboliza legătura fetei cu soarele şi cu cerul.

În continuare, autorul urmăreşte cu meticulozitate organizarea lineară a motivului, pe episoade: mai întâi se opreşte asupra caracterului scenic, iar în episodul doi urmăreşte evenimentele ipotetice unde păstorul îşi deapănă gândurile şi sentimentele. Autorului nu-i scapă nimic, pur şi simplu epuizează subiectul în discuţie, aducând informaţii absolut necesare în legătură cu simbolistica cifrei trei, cu spaţiul şi timpul transhumanţei.

Cu un punct de vedere original vine autorul atunci când analizează motivul sacrificiului, realizând o excelentă paralelă al aceluiaşi motiv din celebra baladă „Mănăstirea Argeşului": căutarea ierbii pentru începerea păşunatului; necesitatea sacrificiului generat de apariţia fetei care stârneşte dorul de dragoste şi-l alege pe cel destinat morţii; alegerea şi însuşirile victimei; acceptarea sacrificiului. *„În simplitatea sa, acest Făt Frumos al colindei ne apare acum ca un măreţ erou tragic asemenea celor din teatrul antic"*, notează autorul la p. 48. Consecinţa principală a sacrificiului este posibilitatea de a dobândi o astfel de existenţă în stare să învingă moartea şi să-şi subordoneze timpul. Urmează analiza modalităţilor de a ucide: ameninţarea, săgetarea, înjunghierea, împuşcarea. Motivul testamentului are în vedere locul îngropării, obiectele (fluierul, bâta sau lancea, sumanul, campăul),

apoi bocetul ca obicei obligatoriu de înmormântare – un fel de spectacol funerar la care iau parte oile şi mieii, fluierul, bota şi lancea, - toate fiind stimulate de agenţi importanţi ai naturii (vântul, ploaia şi ninsoarea). Nu lipsesc din unele variante nici motive precum maica bătrână sau testamentul.

A treia parte a studiului introductiv o reprezintă capitolul de „Poetică", acesta vizând: compoziţia, descrierea, naraţiunea, dialogul, diminutivul, epitetul, repetiţia, paralelismul, refrenul, versificaţia, ritmul, rima, strofa - *„ o problemă de muzică şi nu de poetică. "*

Cele 96 de note şi comentarii dovedesc acea pornire lăuntrică a profesorului de a construi durabil şi esenţial, aducând excelente informaţii suplimentare la problematica textelor folclorice-colinde având ca motiv literar *Fata de maior.*

Modestia ardeleanului rămâne proverbială, aceasta dovedind-o concluzia primei părţi şi vizează relaţia cu cititorul: *„Dacă am aduna laolaltă toate firele demersului nostru şi am reuşi să le trecem printr-un inel magic capabil să le purifice, să le topească şi combine în unul singur, scuturat de toate poticnirile dinăuntru şi dinafară, de toate îndoielile şi ezitările noastre, atunci, în loc de orice concluzie, am înşira spre vedere acele fire, care, unindu-se, şi-au pierdut individualitatea şi acum arată limpede ce şi cum am gândit, în ce măsură, cum şi cât am reuşit să ne dezvăluim şi susţinem părerile, şi apoi ne-am retrage lăsând pe eventualul nostru cititor să ne judece singur. "* (p.79)

Partea a doua se adresează specialiştilor, întrucât cuprinde „Corpusul de texte" descoperite în diverse publicaţii până în anul 2006, toate având datele de identificare (origine, informator, culegător, data, apariţia, observaţii).

În sfârşit, glosarul bogat, indicele de localităţi, indicele de culegători, indicele de informatori, harta şi bibliografia (48 de surse), dovedesc seriozitatea, temeinicia, şi profesionalismul unui etnolog desăvârşit, de vocaţie, al cărui nume stă cu cinste alături de numele mari ale folcloristicii româneşti, „îşi înscrie cu cinste numele în şirul celor mai prestigioşi exegeţi ai MIORIŢEI."(Ion Cuceu) **(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

1. VIERME

Sunt oameni despre care n-ai ce povesti. Aşa e, de pildă, familia Piyok. În cazul lor, totul a mers normal, fără cea mai mică abatere care să atragă cuiva atenţia. S-au cunoscut, s-au plimbat, s-au împrietenit, au nuntit, au procreat un băiat şi-o fată - perechea limită - şi aşa mai departe. Oameni normali, oameni fericiţi! Însă tocmai pe când el îşi putea defini liniştit drumul vieţii, ea se arăta cu totul altfel, adică nu aşa cum o cunoscuse în cei peste treizeci de ani de căsnicie, ci cam aşa cum o visase el când era licean. Soţia lui îl punea mereu în încurcături, deoarece zilnic sărea din albia cunoscutului şi-l obosea, obligându-l la veşnice eforturi ca să înţeleagă ce vrea să zică o expresie sau alta, un gest sau altul, o sugestie sau alta. Lui chiar i s-a părut că doamna Margareta Piyok a mai crescut şi are faţa mai plină de lumină şi întrebări. Mintea lui prea odihnită nu i-a permis a pătrunde dincolo de aparenţ, iar imaginaţia stătută nu l-a ajutat cu nimic, aşa că, în afară de a căsca o gură grasă şi umedă şi de a se scărpina intens la ceafă, nu realiza nimic.

Doamna Piyok înflorea a doua oară. Era numai zâmbet, energie şi soare. Se mişca pe arcuri, se legăna şi zbura. Poate că ştia sau nici dânsa nu bănuia că această înflorire este explozia finală. Conştientă sau, poate, numai din instinct, a încercat dezmorţirea butucului. Grăsunul se gâdâlea rău, tuşea, se umfla şi se roşea să-şi dea sufletul, dar rămânea statornic în a nu simţi nimic. În câteva rânduri, blândă şi tandră, doamna Piyok l-a mângâiat pe frunte şi l-a sărutat molcom. El s-a întins ca un purcel îndelung scărpinat pe burtă şi a adormit.

După a nu ştiu câta scenă de tandreţe, îmbufnată, doamna i-a zis: „Popândăule! Eşti un adevărat popândău. Pe tine nu te poate trezi nimic!" A plecat întristată la bucătărie să-şi vadă de zilnica ei trudă.

Într-o plăcută duminică, după un prânz pe cinste, doamna Piyok a riscat ultima încercare, bineînţeles, nereuşită. Drept urmare, a cuprins-o un plâns care-i zgâlţâia trupul parcă ar fi fost bolnavă de friguri.Cu ultimele puteri şi-a adunat câteva piese de îmbrăcăminte, le-a trântit ca-n filme într-o geantă şi, când să iasă, din uşă i-a strigat cu năduf domnului Piyok: „Eşti nesuferit! Ai ajuns un adevărat vierme! Neruşinatule!" Apoi a dispărut.

Domnul Piyok, şocat peste măsură, abia acuma şi-a putut defini clar locul între vieţuitoare şi a reuşit să se gândească la ce sunt buni viermii. Nu şi-a dat un răspuns teoretic, ci unul practic. A ieşit în curte şi s-a oferit ca mâncare de prânz galiţelor. Acestea l-au considerat necorespunzător, l-au refuzat, l-au călcat în picioare şi l-au umplut din abundenţă cu excremente.

Calmată şi resemnată, doamna Margareta Piyok se întoarce după două ore şi-l supune unei intense spălări cu furtunul.

2. CÂNTARE

Basarabiei

La marginea solară a inimii cereşti,
Livezi nepărguite se mângâie-n lumină;
Arome tari de poame ca-n vise şi poveşti
Plutesc pe-aeriana întindere senină.

Din înspumata mare, pământuri noi răsar.
La nord, în depărtare, se arcuiesc coline.
Deasupra, printre stele, al Vremii minutar,
Neutru spune Lumii ce-a fost şi ce mai vine.

În zare, colilia se-nalţă până-n cer.
Scăldaţi în spume albe, prin colb şi prin mocirle,
Sălbatic zboară caii ţinutului stingher
Şi bivolii deşartă răcorile din gârle.

Născute din ţărâna răzeşilor bătrâni,
Acolo, între ape ce curg mereu spre Marea,
Stau sufletele noastre prin holde şi la stâni
Şi-şi spun pentru vecie povestea şi cântarea.

3. NOAPTEA GORILEI

Transilvania, 1940

Noaptea a fost mută şi lungă,
de nu se ştia cine
la ziuă va s-ajungă.

Noaptea a fost tristă, vecine,
şi nu zăream lumină nici la tine.

Nu ştiai ce să te faci...
Cerul fusese jefuit de stele,
mâncată luna de vârcolaci.
Noroaiele văzduhului, grase,
au năvălit peste case.

S-au fost rupt ţâţânile lumii...
Din sub-istorie, a năvălit Gorila
şi şi-a parafat dreptul la sânge.

A secat lacrima...

Lumea s-a frânt
şi s-a pustiit
pe aripi de vânt
şi pe sub pământ.

Un plop numai, ca argintul,
lega Cerul cu Pământul,
însemnând pe pânza bolţii
timpul mort şi-ai lumii, colţii -
proslăviţii de gorile
peste ani şi ani de zile.

IOAN NEŞU
(1 iulie 1950)

S-a născut în oraşul Turnu Măgurele, din părinţi agricultori, Iancu şi Constantina. Şcoala primară o urmează în satul Tudor Vladimirescu, comuna Salcia: 1957-1961, liceul în comuna Salcia, judeţul Teleorman, 1961-1965. Studiile superioare la Facultatea de Silvicultură Braşov, 1969-1974

Activitate profesională: inginer silvic, Ocolul Silvic Slobozia, inginer Inspectoratul Silvic Ialomiţa, şef ocol la Ocolul Silvic Feteşti, şef staţiune, Staţiunea Silvică Bărăgan, iar din 2004 până în prezent - Direcţia Silvică Ialomiţa.

Debut: povestirea „Calul" în ziarul „Tribuna", martie 1978, proză scurtă în volumul colectiv „Scrisori din Ialom" Slobozia, volum editat de Comitetul pentru Cultură şi Educaţie Socialistă al judeţului Ialomiţa, cuprinzând toţi premianţii la Cântarea României, ediţia 1978.

Debut editorial: „Un pumn de iarbă", roman, editura TAI-PAN, Bucureşti, 1994.

Colaborări: *Luceafărul, Steaua, Ex Ponto, Art-Panorama, Porto-Franco, Limba Română (Chişinău), Pro-Saeculum, Helis, Meandre, Metafora, Tribuna literară şi artistică, Dunărea de Jos* etc.

Scrieri:

- **Un pumn de iarbă,** roman, editura TAI-PAN, Bucuresti, 1994.
- **Marele necunoscut**, roman, editura RAI Bucirești, 1995.
- **Privire clandestină,** roman, editura RAI Bucuresti, 1996.
- **Zi de toamnă cu cal,** proza scurta, editura Scriptor, Galati, 1998.
- **Natură moartă cu statuie,** roman, editura CNI-Coresi, Bucuresti, 2000.
- **Alesul**, roman, editura Star-Tipp, Slobozia, 2002.
- **Molima,** roman, editura Semne, Bucuresti, 2008.
- **Ăştia**, roman, editura Star-Tipp, Slobozia, 2011.
- **Simfonia „Praga** ", roman, editura Star-Tipp, Slobozia, 2012.
- **Regina nopţii,** roman, editura HELIS, Slobozia, 2013

Opinii:

*„Povestiri din zona gri. Făra să cunoaştem în detaliu cărtile lui Ioan Neşu (*Un pumn de iarbă, Marele necunoscut, Privire clandestină, *publicate începând cu anul 1994), nu ne ascundem surpriza oferită de lectura unui volum recent*, Zi de toamnă cu cal *(Galaţi, editura Scriptor, 2000, 142 p.). Despre autor nu ştim decât că se află la a doua tinereţe în fotografia de pe coperta IV) şi că locuieşte în Slobozia. Discreţia autobiografică se explică în parte prin ipoteza că povestirile, în acest caz, îl recomandă cel mai bine pe dotatul povestitor Ioan Neşu."*

(Geo Vasile, Proza românească între milenii)

„Un prozator, cu reale disponibilităţi în a lua, în viziunea tradiţionalistă, dar fără complexul străbaterii de căi bătătorite, pulsul unei colectivităţi rurale din perioada care a precedat îndeaproape Revoluţiei din `89, este Ioan Neşu cu romanul Un pumn de iarbă *(editura „Tai-Pan", Bucuresti, 1994). Reperul paradigmatic al acestei scrieri fluente şi de un neiertător realism rămâne Marin Preda, între tatăl personajului-narator, Gheorghe Florea şi Ilie Moromete găsindu-se similitudini cu nemiluita. Şi e îmbucurător faptul că frumoasa Câmpie Română nu încetează să nască şi să crească mari prozatori care s-o nemurească. Ioan Neşu, chiar dacă n-ar fi scris decât* Un pumn de iarbă, *e unul dintre aceştia şi cu siguranţă că viitorul îmi va valida pariul pe care îl fac hic et nunc."*

(Ion Roşioru, Cronicar la Pontul Euxin)

„Mai mult din întâmplare, am descoperit de curând, un nou Marin Preda, pe Ioan Neşu. Mă grăbesc să adaug: Un nou şi un alt Marin Preda, neapărat cel din Moromeţii I şi II, *parţial şi cel din* Delirul, *ca şi din* Viaţa ca o pradă. *Un Marin Preda... „aşteptat", parcă, al zilelor noastre de dincoace de pragul anului 2000, perfect cunoscător al vieţii din Câmpia Dunării, al psihologiei ţăranului din distruşii ani ai colectivizării comuniste. Iata deci un caz (Marin Preda - Neşu) tipic al influenţei împrejurimilor istorice faţă de creaţia artistică. Marea inteligenţă şi, neapărat, talentul înnăscut, cel puţin tot atât de mare, au făcut ca nou prozator să nu sară nicidecum peste cal profitând de libertatea exprimării. Dimpotrivă, avem destule semne ale respectării adevărului cu cea mai mare stricteţe, de unde decurge necesarmente....frumosul, atracţia irezistibilă de a nu lăsa cartea din mână, de la început până la ultima pagină, cum, vai, se întâmplă cu atâtea tipărituri care ne asaltează zi de zi."*

(Ion Rotaru, Istoria literaturii române de la origini până în prezent)

ĂŞTIA

de Ioan Neşu

Taifasul câmpiei cu lumea ei

Despre cărţile scriitorului Ioan Neşu (inginer silvicultor de Slobozia, naturalizat aici din Salcia lui Zaharia Stancu) am ezitat şi am evitat să scriu mult timp. Am ezitat pentru că m-au intimidat cele aproape trei pagini în care regretatul profesor Ion Rotaru le analizează (cu luminile şi umbrele de rigoare) în monumentala (şi foarte documentata!) „O istorie a literaturii române de la origini până în prezent", mai ales că titlul spune totul: „Ioan Neşu – un Marin Preda de la Slobozia." Ce aş mai fi putut scrie eu în urma Profesorului, când acesta dedică aproape câte o pagină volumelor „Un pumn de iarbă" şi „Natură moartă cu statuie", epuizându-le analiza?

Am evitat o vreme să scriu despre noul său roman, **Ăştia**, ed. Star Tipp, Slobozia (2011), 416 pag., pentru că abordasem şi eu tema colectivizării forţate (eu într-un sat din Munţii Buzăului – el în Câmpia Teleormanului). Faptul m-a descumpănit, punându-mi întrebarea: Cât de obiectiv pot fi? Mi-am dat seama că, de fapt, îmi confirmă o certitudine: adevărata temă a literaturii „ţărăneşti" despre perioada anilor '60 - '90 este colectivizarea forţată şi ce-a mai urmat după. Probabil

că mai sunt şi alţi scriitori sau încă vor mai veni, în felul acesta revigorându-se această tema ce părea abandonată sau uitată.

Ioan Neşu are deja o mână formată, sigură, posedă ştiinţa şi exerciţiul scrierii unei cărţi de mari dimensiuni, după ce exersase pe proză sau roman scurt, până în două sute de pagini. Aici tema romanului îl obligă să procedeze altfel: spaţiul este cel al unui sat, Sălcioara, ale cărei dimensiuni, frământări îi trec hotarele, în tot spaţiul din Câmpia Teleormanului. Indicii temporali sunt fixaţi cu exactitate: de primăvara şi până la începutul toamnei, sau cum ar fi zis Caragiale, „Din primăvară până în toamnă." Simetria romanului este vizibilă şi îi conferă rotunjime, iar întâmplările se derulează tolstoian, lăsând impresia de curgere a unei ape line, tăifăsuind cu imensitatea câmpiei pe care o străbate.

Romanul se deschide cu o secvenţă ce justifică subtilităţile de analiză ale scriitorului. Ţăranul Lache Perianu se trezeşte de dimineaţă şi descoperă uimit că zăpada s-a zbicit: *„Se şterse la ochi şi-i trebui un timp până să se dumirească şi să priceapă ce se întâmplă. Peste noapte se topise toată zăpada! [...] Cât vedeai cu ochii totul era negru, parcă nu fusese niciodată iarnă."* Observaţia-mirare îl trimite, odată întors sub plapumă, într-un lung monolog interior în care rememorează tot „taifasul" pe tema evenimentului central al satului - iminenta colectivzare -, de la prăvălia unchiului Tache. Îl înspăimântă cuvintele profetice ale acestuia: *„Nu o să mai fie niciodată cum a fost! O să trăim vremuri la care nu ne-am gândit niciodată. Ăştia numai aşa ne vor pune jugul!"* Meditează şi la vorbele lui Florea Mănăilă: *„Trebuie să încercăm ceva, nu se poate să stăm aşa ca nişte proşti!"* Îşi aminteşte şi opinia altui ţăran: *„Nu ştiu ce să zic, bă, fraţilor, chiar nu ştiu ce să zic, se ferise Pavel Ureche să-şi dea cu părerea, aruncând chiştocul în şanţ. Eu zic să mai aşteptăm."*

Între aceste două coordonate - a face ceva sau a aştepta – se derulează întâmplările. Romanul poate fi povestit în două fraze, întrucât nu tensiunea dramatică o are în vedere scriitorul, ci tensiunea aşteptării. Activiştii de partid - şi cei din sat, şi cei de la raion sau de la regiune - se insinuează perfid în ordinea firească a vieţii ţăranului, dintr-un ordin venit de „sus", la început discret dar tenace, apoi brutal, folosind metode „specifice." Ţăranii se fac că pricep „lămuririle" despre rostul şi avantajele colectivizării (mai ales că în sat există o gospodărie colectivă firavă a celor mai săraci), „crezând" şi ei ce spun („ne înscriem tovarăşe, dar mai încolo, că doar nu ne doare gura!"), se împotrivesc cu metodele lor - naive la început - tot amânând, apoi când gluma se îngroaşă, cu brutalitate, pentru ca în final, rând pe rând, sub presiunea autorităţilor, să se înscrie resemnaţi.

Epilogul romanului îşi are semnificaţiile sale profunde: Lache Perianu, după ce stătuse ascuns un timp în pădure în urma răzmeriţei spontane (sătenii încercaseră să oprească la marginea satului invazia activiştilor, apoi cei mai mulţi bărbaţi se retrăseseră în pădure) se întoarce, se scoală cu noaptea în cap: *„Mă duc să mai văd odată pogoanele de la Mirceşti. Alea mi-au fost mie dragi! [...] Mă duc până acolo şi pe urmă vin şi fac şi eu o cerere ca să terminăm odată cu bâlciul ăstora!"* Fraza de final lasă deschisă speranţa: *„Şi dacă mi-o da Dumnezeu sănătate, poate vom trăi să vedem pământul ăsta din nou al nostru."*

De-abia acum viziunea de ansamblu a cititorului asupra tuturor evenimentelor prezentate îşi găseşte limpezimea în cuvântul cheie al romanului,

bâlciul. În definitiv, ţăranul a fost umilit, învins, dar biruinţa morală este a lui. Superior, a privit evenimentele - cruciale totuşi pentru existenţa sa - ca pe un spectacol grotesc, bâlciul.

Dacă nu este acţiune complicată sau dinanism, atunci ce este? Este dialog. Modul acesta prodominant de expunere conferă unicitate romanului, dar nu un dialog în sensul clasic, ci unul de tip special pe care eu l-aş numi cu un termen împrumutat din vocabularul ţăranului: **taifas**. Însă aici, taifasul nu se face la întâmplare, doar pentru a mai afla ce se mai întâmplă încoace şi încolo sau pentru a trece timpul. Aici taifasul este natural, ţăranul este legat prin fire nevăzute de uşoarele onduleuri ale câmpiei pe care o trăieşte în profunzimile sale şi în intimitatea sufletului. Taifasul are aici, în centru, evenimentul pe care-l trăieşte toată suflarea satului: colectivizarea. Tăifăsuieşte omul cu nevasta lui în pat sau în curte, cu vecinul întâlnit întâmplător, cu fratele, cu autorităţile, cu unchiul, dar mai ales la cârciumă. În taifas se întorc lucrurile pe toate feţele, se fac presupuneri, se aduc argumente, de cele mai multe ori aduc lămuriri. Chiar şi întâlnirile dintre activiştii de partid şi ţărani de la Căminul Cultural capătă, până la urmă, conturul unor taifasuri, pentru că şi activiştii ăştia, cei mai mulţi sunt tot de-ai satului. Nu există ciocniri violente, ideologice majore între ei, scopul taifasului este amânarea deciziei finale. Taifasul îi încurajează, menţine starea de spirit, împotrivirea lentă, fără violenţă, îi face solidari.

Apoi taifasul se face şi el după un anume ritual, totdeauna este însoţit, între ţărani, de o ţuică, între activişti, de vin, iar între puţinele cucoane ale satului, de coniac. Am numărat în roman cel puţin treizeci de situaţii în care punctul de pornire al taifasului este o ţuică, fie ea băută cu chibzuinţă acasă, cu nevasta, cu fratele, cu vecinul, dar mai ales la cârciumă. Este băută la modul ritualic, face parte din însăşi existenţa firii satului. Ţuica, în romanul lui Neşu nu tulbură mintea, nu înfurie, nu oboseşte, nu îndobitoceşte, nu ia minţile, din contră, în ea ţăranul caută limpezimea gândurilor. Este doar un pretext pentru subtilităţile comunicării, mai degrabă o modalitate empirică şi verificată secular pentru o permanentă socializare. Câteva exemple sunt necesare:

„Beau o ţuică în zori de zi aşa, că pentru noi, ţăranii începe o etapă nouă. De bucurie beau, Dudico, dar ce ştii tu?" (p.12)

„Bă, Lache, zise Gogu Perianu. Ce stăm noi ca doi proşti în mijlocul drumului? Hai să bem o ţuică!" (p.21)

„Stăm aici de o jumătate de oră ca doi proşti, să ne împungem în mijlocul şoselei, când putem foarte bine să mergem la mine să bem o ţuică şi să mai tăifăsuim, zise preşedintele luminat de o idee." (p.87)

„Adu o masă şi două scaune aici, pe prispă, că uite ce dulce e soarele ăsta, ai sta la soare ca un pui de găină uitând de mâncare, dar nu şi de o ţuică, nu-i aşa, cuscre?" (p.90)

„Unii o luară spre deal, alţii spre vale, dar foarte mulţi la cârciumă. Cei care nu mai găseau loc la mese îşi luară ţoiul şi beau pe marginea şanţului sau în mijlocul şoselei." (p.107)

„După ce mai beau şi eu câte o ţuică, aşa cum beau cu tine acum, mi se face poftă şi dau fuga până la ea." (p.121)

„Ce mă interesează pe mine ce-or să spună?, zise bătrânul umplându-şi ceaşca cu ţuică." (p.141)

„Dai şi tu o ţuică? întrebă Dumitru Tastaman, uitând parcă de ce se discutase până atunci." (p.190)

„Lache, mai dai şi tu o ţuică? Hai că m-am încins, dacă tot mă provoci întruna." (p.193)

„Mă duc acasă ca să beau o ţuică înainte de masă şi nu vreau să-mi stric foamea!, zise Nicolae Motoc. La o ţuică parcă discuţi altfel." (p. 223)

„Acolo băutura e cântată, are alt gust şi, pe urmă, lumea vorbeşte, afli de una, afli de alta." (p.242)

În sat nu sunt stratificări sociale evidente. Ţăranii îşi dau măsura valorii lor după legile nescrise ale pământului şi ale firii. Nu un ţăran anume îl interesează pe autor, ci satul în complexitatea şi frământările lui, devenit personaj colectiv. Totuşi, alege o familie reprezentativă, un fel de clan, Perianu: bătrânul Costache Perianu cu fiii săi Lache Perianu, Gogu Perianu, Victor Perianu (plecat la oraş să-şi facă un rost), şi unchul Tache Perianu, asupra cărora activiştii vor face presiuni pentru simplul motiv că, fiind fruntaşii satului, odată acceptând, vor declanşa şi reacţia celorlalţi săteni. Defilează în roman o galerie impresionantă de ţărani, individualizaţi mai ales prin nume: Oane Târâş, Florea Mănăilă, Mitică Mititelu, Ion Gavazu, Mitică Mitroi, Titi Găbăraie, Nicu Titavai, Marin Bold, Voicu Maciaboc, Nicolae Firică, Nicu Dăjdenie, Ilie Cuşu, Gelu Oţu, Ion Puru, Fane Grasu, Gicu Jianu etc. Femeile sunt mai energice, au personalitate, au iniţiativă. Leana lui Cuşu şi Ioana lui Mihai (revoluţionare), Nuţa Vasile, Elena Mitu, Dudica (vigilentă), Nuşa (posesivă) etc.

De cealaltă parte, activiştii mărunţi sau mai mari sunt într-un număr impresionant, aproape de cel al ţăranilor: Ion Moisei, Ionel Dobre, Moise Gheorghe, Costel Băcanu, Vasile Barză, Niculae Motoc, Ion Voicu, Filipescu Gheorghe (şeful de post), Ion Lilă, Ion Cuşe, Dumitru Tastaman (informatorul ţăranilor între autorităţi). Iată cam cum apare portretul unui astfel de activist, în cazul de faţă Ion Zlate, primul secretar al comitetului raional de partid: *„Un bărbat la vreo patruzeci de ani, în cămaşă cu mânecă scurtă şi pantaloni albi de doc, dar care nu erau chiar albi, puteau fi bej sau maron, dar la lumina lămpilor aşa păreau, că sunt albi, oricum erau deschişi la culoare. Cei pe lângă care trecuse văzuseră că era încălţat în sandale, pe piciorul gol ca şi ei. Avea o faţă bronzată, cu părul negru pieptănat pe spate şi într-o parte. Parcă-l linsese vaca atunci când fusese mic."*

Activiştii au o tactică pregătită din timp pentru a-i convinge, cunosc pshilogia ţăranului, ştiu că aceştia recurg la tactica amânării, de aceea încep cu vorba bună, cu răbdare, apoi ameninţări discrete, şantaje de tot felul, discursuri peste discursuri, întâlniri individuale şi la Căminul Cultural, ulterior bătaia sub diverse pretexte, beciurile miliţiei, armata, închisoarea etc.

Intelectualilor satului li se acordă spaţii reduse, sunt paraleli cu evenimentele, oarecum şovăielnici: învăţătorul Alexandru Drăghici îl sfătuieşte pe Lache să-l dea pe Iliuţă la şcoală, preotul Florea Drăghici se roagă la Dumnezeu să-i lumineze pe ţărani, pe doctorul Dumitru Pescaru îl interesează o femeie din satul vecin.

Totuşi scriitorul are inspiraţia de a-i individualiza pe activişti printr-o formă populară a pronumelui demonstrativ de apropiere, *„ăştia"*, de unde şi titlul romanului. În acest fel, autorul îl încarcă semantic cu un dispreţ enorm al ţăranului care-i consideră pe activişti nişte intruşi, nişte corpuri străine care le tulbură normele morale, legile firii şi ale pământului după care-şi duc existenţa:

„*Doar să ne oblige* ăştia *să intrăm în colectiv, cu grâu cu tot.*" (p.21)

„*O fi dat* ăştia *ordin să se schimbe clima, că ăştia sunt în stare de orice.*" (p.26)

„*Băi, Titi, am rămas copiii nimănui! Fac* ăştia *cu noi ce vor acum.*" (p.32)

„*Ia uite, bă, de ce ne-au strânşi* ăştia *aici ca pe boi, ca să ne convingă să ne înscriem în colectiv.*" (p.103)

„*Până vă vor băga ăştia la colectiv, şi atunci o să vedeţi voi pe dracu.*" (p.115)

„ Ăştia *sunt mai periculoşi ca o secetă!*" (p.344)

La începutul romanului, evenimentele se desfăşoară cu încetinitorul, ca la Marin Preda, timpul este „răbdător", spre final evenimentele se precipită, continuând, mai întâi, cu o confruntare la marginea satului, când sătenii încearcă să oprească pătrunderea a câteva sute de activişti. Totul culminează cu sosirea soldaţilor şi vânarea ţăranilor în pădure, soldată cu şase morţi şi numeroase arestări, dar şi cu compromisul general: ţăranii se înscriu în colectiv, ultimul fiind Lache Perianu.

Există în roman şi scene care justifică disponibilităţile narative ale autorului: povestea „fugarului", sosirea inopinată a fiului Victor Perianu, dar cea mai semnificativă pare aceea „în ceată" (Marin Preda) când ţăranii treieră grâul, scena eliberării prizonierilor, dar mai ales scena confruntării dintre cele două tabere (un fel de minirăscoală a lui Rebreanu).

De asemenea, Ioan Neşu se dovedeşte un fin cunăscător al universului domestic, prin prezentarea căruia colorează spaţiul dintre dialoguri: „*Când auzi uşa, câinele răsări repede de sub pătul şi începu să se gudure pe lângă el, frecându-se de pantalonii lui şi mişcându-şi coada când într-o parte, când în alta [...] Îi aruncă bucata de mămăligă sub şopron unde era pământul uscat. Căţelul o prinse din zbor şi se aşeză apoi pe labele din faţă, mârâind la găinile care se şi repeziseră şi dând energic din coadă. Din când în când ridica ochii spre Lache ca şi când ar fi vrut să-i mulţumească.*"

Plictiseala lungilor taifasuri ale ţăranilor, scriitorul o anihilează cu descrieri de natură ce trădează un ochi de pictor:

„*Dinspre Dunăre începeau să apară nori albi, ca nişte sculuri de lână.*" (p.19)

„*Iarna îşi pierduse puterile, se risipise şi se retrăsese în alte ţări, mai la nord. Dar urmele ei se mai vedeau încă prin şanţuri şi prin râpi, prin pojghiţele de gheaţă ascunse prin părţile mai ferite de soare.*" (p.25)

„*Spre Cârligaţi asfinţea soarele într-o lumină puţină, rozalie, amestecată cu praful zilei care nu avusese vreme să se aşeze.*" (p.55)

„*Se mai sfârşise o zi şi soarele cobora printre salcâmii din gardul lui Bengescu spre Balta Sărată umplând de o lumină roşietică viile de deasupra Mandrei.*" (p.90)

„*O noapte calmă şi caldă se aşezase peste sat şi peste lume, iar pe cer parcă nu văzuse nicidată stele aşa de mari, poate că şi din cauza asta păreau atât de aproape.*" (p.108)

Ţăranii lui Neşu sunt vecini de spaţiu şi de spirit cu ai lui Preda, fiind „încuscriţi" prin replici moromeţiene:

„Cum să ne bage la colectiv? Pentru aşa ceva trebuie să mai vrem şi noi!" (p.115)

„Dacă ştiam că e aşa o grabă, găseam o soluţie, poate o vindeam pe Dudica, nevastă-mea." (p.122)

„Unde ai plecat îngândurat? Ori ţi-a murit capra şi te duci să-i vinzi pielea?" (p128)

„Cică vrea să se pună în slujbă la comunişti. Păi asta l-am învăţat eu când era mic?" (p.140)

Romanul, în ciuda aparentei lâncezeli, a tergiversărilor, a aşteptării răbdătoare, a lungilor taifasuri sau discursuri ale activiştilor, nu plictiseşte. Mai mult, ţăranii sunt individualizaţi prin limbaj (frust, colorat), iar activiştii prin limbajul de lemn pe care ţăranii, şireţi, şi-l însuşesc, prefăcându-se „de acord cu politica partidului." Scriitorul are ştiinţa utilizării registrelor stilistice (religios-preotul, popular-ţăranii, sfătos-învăţătorul, propagandistic-activiştii, juridic-anchetatorii), inserează şi elemente ale stilului administrativ, citând pe pagini întregi (uneori obositor) legi, decrete, dispoziţii - toate opace pentru ţărani.

Încă un scriitor de prim rang pe care câmpia (fie ea teleormăneană sau ialomiţeană) îl dă literaturii „ţărăneşti", conferind consistenţă temei colectivizării forţate. Îndeajuns să cred că marile romane ale literaturii române din această zonă vor veni. **(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

REGINA NOPŢII
(Fragment de roman)

- Şi Dumnezeu ne-a dat sănătate ca să trăim şi să ne luăm pământul înapoi după ce ăştia şi-au bătut joc de el vreo treizeci de ani, iar noi am devenit nişte sclavi pe moşia noastră, îmi spunea Lache Perianu fără să mă privească, parcă am fi discutat despre vreme, numai aşa ca să mai spunem şi noi ceva, atent la ţigara pe care tocmai şi-o aprindea.

Stăteam sub un nuc bătrân, cred că era de vârsta mea, crescuse odata cu mine, dar eu nu-mi dădusem seama, în spatele casei, la masa acoperită cu o muşama nu tocmai curată, pe care roiau muştele. Parcă văzându-mi privirile şi ghicindu-mi gândurile, deşi el se chinuia cu bricheta care se părea că nu mai avea piatră, Lache Perianu îmi zise:

- Dudica mea a îmbătrânit şi ea. Nici pâine nu mai coace. Ne-am cam boierit şi noi tocmai acum, la bătrâneţe! Am dus trei saci de grâu la unii care aduc pâine în sat şi mi-au dat bonuri. Un bon, o pâine. Mă duc eu dimineaţa, la câteva zile, mai beau şi o vodcă până vine maşina cu pâine şi-am rezolvat problema. Dar nu mai e pâinea cum a fost. Parcă tu nu ştii cum scotea maică-ta pâinea din ţest aşezată pe foi de nuc? Ne dispar obiceiurile, dispărem şi noi.

- Rămân cei tineri, aşa a fost de când lumea, am zis eu, dar el parcă nici nu m-a auzit. Parcă avea alte gânduri, ale lui, care-l urmăreau tot timpul, atunci când era singur.

- Înainte, Dudica mea era mai sprintenă. Totul sclipea prin casă, nu trebuia să-i fac eu observație, dar acum a îmbătrânit și ea, se mișcă mai greu. De fapt și eu am îmbătrânit. Am depășit șaptezeci, ce pretenții să mai am?

- Nu arăți!

- Parcă numai asta contează? Poate n-oi arăta, dar eu așa simt. Poate unde nu mai am nici o ambiție. Parcă am ajuns undeva și așteptăm să ne deschidă cineva o poartă. Așa cum o pereche de boi știa să vină singură acasă, odată, când țăranii aveau boi, iar stăpânul lor se oprise la cărciumă să bea și el un țoi de rachiu. Și ăla pe datorie, că atunci lumea nu avea bani. Plătea după ce treiera sau după ce vindea niște porumb toamna.

Atunci se auzi un țipăt de copil și pe urmă o voce de femeie care îl certa.

- Ăștia alde Șună, mă lămuri Lache Perianu, parcă ar fi intuit întrebarea mea pe care nu o pusesem, ai dracului, nu au ce mânca, dar știu să facă copii. Poate și d-asta fac copii, ca să uite de foame. Sau ca să aibe și ei o ocupație. Că altceva ce să facă? Pământ n-au, servici n-au, mai găsesc câte ceva cu ziua dar ce-i aia? Frecție la un picior de lemn. Unul după altul, îi toarnă parcă ar fi la fabrică. Și ei nu-și mai fac probleme. Trăiesc și ei. Chiar dacă de azi pe mâine!

Altfel, nimic nu se mai întâmpla în jurul nostru, la ora aceea. Nici o căruță nu trecea pe drum, nici un tractor nu cobora din câmp sau vreun țăran care să se întoarcă de la gară pe bicicletă. Și vântul se oprise. Parcă totul încremenise sub soarele care bucura atâta lume. Și bogați și săraci și tineri și bătrâni. Și mulțime de animale.

Dinspre Mândra apăruseră niște nori, nu știu de unde veneau, parcă înțesați cu gânduri rele. Parcă mă priveau pe mine personal. Dar s-au îndreptat spre Saele, iar după un timp nu i-am mai văzut deloc. Se topiseră în ceața dinspre Dunăre.

- Toată ziua stă cu telefonul ăla în buzunarul de la șorț și așteaptă s-o sune Iliuță sau noru-sa, zise Lache Perianu într-un târziu, văzând poate că discuția stagnează, iar eu n-am de gând să-l ajut.

Și eu am înțeles atunci că la tanti Dudica se referea. Iar în glasul lui am citit și un fel de gelozie că nu mai ocupa el prim planul, că în casa lui căzuse pe locul doi.

- Dacă trece o anumită oră, că așa au convenit ei, s-o sune la o anumită oră și n-o sună ăia, nu mai are liniște. Și atunci îi sună ea. Mă costă o groază de bani cartela aia. Poate să arză mâncarea pe aragaz, să dea laptele în foc, ea nu se ridica de pe scaun până nu termina de vorbit. Bă, și dacă ar vorbi ceva important nu mi-ar părea rău. Când o aud, în loc să rămân și eu să aflu ce mai fac copiii, de multe ori mă ridic și plec. Păi să nu te inervezi? Cică dacă și la ei bate vântul sau dacă ninge când e iarnă...

- Lasă treburile astea, că te superi degeaba, nu știi că așa sunt femeile, dar apropo, pe unde mai este Iliuță, nea Lache? Ce mai lucrează? Cred că nu l-am văzut de când am terminat liceul!

- Păi unde să-l mai vezi, Alexandre? Iliuță a terminat silvicultura și este șef de ocol prin Bărăgan.

- De ce tocmai acolo? Pe aici nu avem și noi păduri? nu mă dumiream eu.

- La timpul ăla, pe vremea comuniștilor, Iliuță a fost un băiat deștept. Nu că este al meu, dar a prins repartiția într-o capitală de județ. Câți au avut șansa asta cu o meserie ca a lui? Și cum să refuzi o asemenea repartiție când toți dracii de care aveai nevoie erau acolo? Îi vedeai pe stradă, te împiedicai de ei, aveai o problemă, o

rezolvai pe loc. Apoi, cu timpul, s-a obişnuit. Şi-a cumpărat un apartament în buricul târgului, s-a căsătorit cu o profesoară, are copii...Şi sunt şcoli bune pe acolo...şi nu că este şi noru-mea tot profesoară...

- Toate bune şi frumoase dacă n-ar fi prea departe...

- Vorba vine, dar în timpurile astea, orice drum s-a scurtat, nu mai sunt drumuri lungi şi drumuri scurte. Şi la Oradea dacă vrei să te duci nu mai e o problemă. Cu avionul ajungi acolo într-o jumătate de oră. Şi dacă era mai aproape ce se întâmplă? Venea mai des acasă, vrei să spui, nu? Asta este adevărat, dar nu ne-am fi plictisit să ne vedem toată ziua? Şi n-am fi cheltuit o groază de bani? El pe benzină, iar noi pe mâncare. Că dacă vine feciorul pe acasă nu poţi să pui pe masă orice, că se uită nora urât şi râde de el când se întoarce acasă.

- Tot aşa pus pe glume ai rămas!

Lache Perianu a zâmbit şi şi-a mai aprins o ţigară.

- Mă-sa mai bâzâie din când în când că nu mai vine băiatul ăla pe la noi. Că se duce mai des pe la cuscru. Eu nu ştiu dacă e aşa, că eu nu discut cu Iliuţă chestii d-astea femeieşti, dar aşa zice Dudica şi dacă aşa zice ea, aşa o fi, dar asta nu este treaba mea. Stai, fă, îi zic eu, că unii au copiii tocmai prin Canada sau prin Australia şi nu se văd decât la câţiva ani odată. Dacă ţi-e dor, de ce nu te duci să stai iarna la ei. Scap şi eu de-o grijă. Şi nu mai fac nici atâtea focuri!

- Dar de ce faci dumneata atâtea focuri? Nu sunteţi doar voi doi? l-am întrebat eu neînţelegând. Sau ţii o cameră separată şi pentru pisoi?

- Ne-am deşteptat şi noi, băi Alexandre, ne-am cam dat dracului. Păi acum avem fiecare camera lui! Plus bucătăria, nu înseamnă trei focuri? îmi răspunse el privindu-mă, ca şi cum l-ar fi surprins lipsa mea de orientare. Cum adică, eu care locuiam la oraş nu înţelegeam atâta lucru.

Şi, un timp, tăcerea se lăsa iar peste noi, fiecare gândindu-se la altceva. Mă întâlnisem cu el în şosea. Venea de la cârciumă. Zicea că fusese să-şi cumpere ţigări, dar eu eram convins că băuse şi o vodcă pe acolo. Înalt şi slab, cu părul bogat, pieptănat peste cap şi cu mustaţa galbenă de la tutun, Lache Perianu era un bărbat atrăgător şi acum. Încărunţise. Dar ochi îi avea tot vii sub sprâncenele stufoase.

„Ce faci, nepoate, mai venişi şi tu pe acasă?" m-a întrebat el trecându-mă în revistă.

„Mi s-a mai făcut şi mie dor de o plimbare!"

„O să se bucure Tanţa acuma, că mereu când mă întâlneam cu ea, la coada la pâine, mi se plângea: „A uitat de mine Săndel al meu, nu mai vine pe acasă ca să-l mai văz şi eu!" „Mai lasă-l şi tu, că o să vină el, dar acum o avea şi el probleme, că aşa sunt ăştia deştepţii, ei toată ziua au probleme, păi nu-mi spune mie Iliuţă?" „O avea, mă Lache, dacă zici tu, dar el de ce uită că sunt şi eu bătrână? eu cât o să mai trăiesc ?" „Şi de ce te plângi? N-ai făcut trei? Dacă nu vine el, vin ăilalţi şi tot vine cineva!" „Ce ştii tu, Lache, cu Săndel este altceva!".

„Se bucură, sigur că da!"

„Dacă mai trăia nea Ilie Florea, era altă treabă. Aveam şi eu un motiv ca să mai trec pe la voi, dar aşa? De data asta te invit eu pe la mine!"

Şi, numai atunci, i-am văzut buzunarul de la pantaloni umflat de ceva care nu putea fi decât o sticlă.

„Am ascuns-o şi eu puţin, a zis el pricepându-mi privirea, să nu mai vadă babele astea care stau toată ziua pe la poartă. Că ştii ce ale dracului sunt. Ele aude

totul, ele vede totul! Şi pe urmă le prinde noaptea vorbindu-l pe unul şi pe altul. Nimeni nu scapă de gura lor. Un pas numai să faci în lături şi gata, al lor eşti! Într-un sat ca ăsta, dacă intri în gura lumii, s-a terminat cu tine. Dar mie nu-mi pasă. N-am nici o obligaţie faţă de nimeni".

Priveam într-o parte, neutru. Nu ştiam ce să zic.

- Iliuţă a vrut să ne facă şi baie într-o vară, zise mai apoi nea Lache Perianu, d-aia cu hidrofor. Dar dacă eu m-am spalat o viaţă întreagă în albie, ce rost avea să mă mai schimb tocmai acuma? Deşi, ca să-ţi spun drept, când mă duc pe la el, îmi cam place să mă lăfăi în cada plină cu apă până la gât. Şi pe urmă să mă limpezesc la duş...

- Nu este târziu...

- Nu ne mai stă nouă gândul la aşa ceva. Nouă, acuma, ne e gândul la pensie, să nu treacă luna şi să nu ne aducă ăla pensia. Nouă ne e gândul la altele, că se apropie...

- Pot să te întreb şi eu ce pensie aveţi?

- De ce să nu mă întrebi? Ce, e o ruşine? N-am muncit pentru ea? Tuşă-ta Dudica n-are decât câteva milioane, pensia de la ceape. Eu, dacă am lucrat şi la fabrică vreo zece ani, ca unchit-o Marin, o am mai mare. Aproape dublu. Oricum, ne ajunge. În fond, ce ne trebuie nouă, la doi inşi, o pisică şi un căţel? Bine că încă nu suntem bolnavi, că ne-a dat Dumnezeu sănătate. Dar trebuie să avem şi noi ceva pus de o parte, că nu se ştie mâine, apare şi nevoia să mergi la doctori. Păi se uită un doctor la tine dacă înainte nu-i vânturi un plic pe la nas? Dacă nu-i bagi ceva în buzunar? Şi pe urmă nu trebuie să cumperi şi medicamentele? Deocamdată prefer să dau banii pe ţuică decât să-i dau la popă sau la doctor, zise el râzând şi umplând din nou paharele.

Ceva mă face să cred că nu te duci pe la biserică, nea Lache, apropo, dumneata crezi în Dumnezeu?

- Cred, de ce să nu cred? Ce, mă costă ceva? Nu am eu ştiinţă de prea multe că noi suntem ţărani, n-am făcut atâta şcoală ca voi, dar cred. Să ştii că cred!

Îmi venea să râd.

- Dar ce ştii dumneata, totuşi, despre Dumnezeu?

- Nu ştiu mai multe decât ce ne spune preotul Dragoş în biserică. Fii atent ce ne spune câteodată: „Voi sunteţi nişte muritori! Dar, dacă mă gandesc bine, cred că şi eu sunt!" E dat dracului popa ăsta al nostru! În ce mă priveşte, mai intru şi eu în biserică când mai moare câte unul pe care îl cunosc. Că dacă le ştie preotul Dragoş, de ce să le mai ştiu şi eu? Şi apoi, eu mai am puţin şi mă duc la El. Crezi că o să-mi pună prea multe întrebări atunci? O să-mi dea şi mie o muncă acolo...să dau cu mătura, să ud trandafirii...

- Chestiile astea de unde le mai ştii? Tot preotul vă tine la curent?

- N-auzi că eu nu prea am timp să discut cu el? dar aşa mă gândesc eu! Că şi proştii şi desteptii acolo sunt egali! La El nu se intră pe bază de diplomă. Chestia asta cu diplome şi cu valoare este un moft aici la noi, pe pământ. Păi ce, diploma îţi dă neapărat şi valoare? Câţi proşti cu diplomă am văzut eu, la viaţa mea! Şi n-aveau nici o valoare!"

GEORGE THEODOR POPESCU

(8 august 1950)

Născut în localitatea Creaţa-Leşile, raionul Snagov, azi comuna Petrăchioaia, sat. Vânători – Ilfov. Părinţi: Teodor, Elena, ţărani. Bunici: paterni – Dumitru Barbu (Miercurea Sibiului) şi Vasilica Pârvan; materni – Cristea Butimanu şi Păuna Roman. Copilărie „fabuloasă," în satul natal din Câmpia Vlăsiei, cu reperele ei: râul Mostiştea, lacul Snagov, pâlcuri din vechiul Codru, mănăstirea Căldăruşani, lumea satului cu întâmplările, miturile, şi credinţele sale, pe care, cu uimire şi o memorie „monstruoasă," copilul le înregistrează. Tânjeşte după jocurile copilăriei dar nu se acomodează, stă mai degrabă în preajma „bătrânilor," le soarbe cuvintele. Şcoala primară: în sat. Primele cărţi: o Biblie veche, o istorie a neamului şi Povestirile de vânătoare ale lui Turgheniev. Fascinat de semnele alfabetului şi de lumea miraculoasă pe care o stârneşte, rămâne robit pe viaţă de lumea cărţilor. Şcoala generală: elev eminent, pasionat de lecturi (Eminescu, Rebreanu, Tolstoi, Agârbiceanu). Primele încercări literare la Liceul Urziceni (1965-1969), în Bărăgan. Descoperă cronicarii, antichitatea, studiile de artă (pictură, sculptură). Încurajat şi îndrumat de profesori de elită: Laurenţiu Datcu, Anatol Pavlovschi, foşti studenţi ai lui G. Călinescu, I. Iordan, Al.Rosetti, Vladimir Streinu. Scrie şi citeşte în cenaclul oraşului. Descoperit de poetul George Dan, este recomandat Anei Blandiana, care îl publică în revista „Amfiteatru" şi îi prezice o carieră literară de success – „depinde de seriozitatea şi gravitatea cu care şi-o va pregăti". După o tentativă eşuată de a intra la regie-film, uceniceşte o vreme la Doru Năstase, regizorul. Descoperă Bucureştiul, cu dulceţurile orientale de târg; hălăduieşte prin Bucureşti şi împrejurimi: Cernica, Mogoşoaia, Plumbuita, Pasărea, aşa încât, mai târziu, poate să afirme că adevăratele „universităţi" şi le-a făcut pe străzile oraşului. Lecturi în biblioteci, expoziţii, filme, spectacole, toate frecventate cu o anume febrilitate, de parcă timpul nu-i era de-ajuns. Publică în revista „Luceafărul", „Amfiteatru", „Tomis", „Ramuri", „România Liberă",etc. În 1972 se căsătoreşte cu Marilena Albu, originară din Câmpina. Toamna, pleacă în armată. Umilit de regimul cazon, se retrage în sine, în studiu şi lectură; priveşte această perioadă ca pe o penitenţă; se reculege, se instruieşte. După studii riguroase tehnice (1974-1978), se dedică profesiei de energetician. Refuză să mai publice, timp de 30 ani. Scrie „Jurnalul unui exilat – Amintiri din viaţa de câine". În 1977, pe perioda tulburărilor din Valea Jiului, este reţinut de Securitate.. Între 1989-2000 călătoreşte în Rusia, Ţările Baltice, Ucraina, Bulgaria, Franţa, Italia, Grecia, Serbia, Muntenegru. Îşi consolidează reperele: Cantemir, Eminescu, V.Pârvan, Eliade, Enescu, Brâncuşi, Vasile Lovinescu. Din 2002, aprilie, membru al Uniunii Scriitorilor.

Scrieri:

- **La ruina Luminii,** editura W. Bucureşti - 2000
- **Cina Pietrei** , editura W. Bucureşti - 2001

- **Fiul Dropiei** , editura W. Bucureşti - 2002
- **Nord & Sud** , editura W. Bucureşti – 2004
- **Schitul de iarbă**, editura W. Bucureşti – 2008
- **La Cène de la Pierre,** editura Rawexcoms - 2011 ediţie bilingvă româno - franceză
- **Fiul Dropiei,** editura Tipo Moldova – Universitatea (opera omnia) Petre Andrei, Iaşi - 2012

Opinii:

„George Theodor Popescu este un poet adevărat şi singular în peisajul literar actual, mult prea aglomerat de tot soiul de experimente pentru a mai bucura sufletul cititorului în vreun fel."

Poezia lui G.T.P – aidoma parfumurilor primăverii, vine de pretutindeni (din câmpie,dar şi de la deal sau de la munte) încărcată cu toate miresmele; aci de flori de câmp şi de pădure, dincolo de liliac; aci de flori de grădină, ceva mai încolo de seva înnourată a plantelor de la munte. Şi tot ca văzduhul primăverii poezia lui este greu de prins într-o definiţie. Nu pentru că ar fi imposibil cititorului şi criticului să găsească "cuvântul ce exprimă adevărul" ci fiindcă textele adună în ele ceva din tot ce are mai bun, mai "altfel" şi mai plin de taine şi nelinişti poezia în general şi cea românească în special"

(Florentin Popescu – revista Sud)

„La impactul inevitabil dintre inspiraţie şi improvizaţie, între spontaneitate, expresie involuntară dar şi programare iniţială, George Theodor Popescu izbuteşte mutaţia actului poetic din real în virtual, în imaginar, în metapoetic. E o izbândă care-l onorează şi-l aşază cu cinste printre postmoderniştii intertextualişti."

(Aurelian Chivu – revista Cafeneaua Literară)

„Sentimental şi nocturn, ironic şi diurn, oniric şi lucid, melodios şi disonant, entuziast şi deznădăjduit George Theodor Popescu pare a fi găsit calea de mijloc a vieţuirii poetice. Scriitor cu o acută conştiinţă a meşteşugului său, el pluteşte dezinvolt între cer şi pământ »

(Felix Nicolau – revista Literatorul)

„Structurându-şi năzuinţele şi făgăduinţele ascensional,pe o verticală a perplexităţii scriitorului posedat de hieratica sa liturghie, George Theodor Popescu îşi alină fervoarea rapsodică în prosodic şi idiom balcanic.Este un expert peisagist al originilor, un descriptor al vieţii invizibile, un gravor incisiv al propriei Atlantide alma tellus, destin şi izvor nesecat, oniric, hypnotic: "Aud ca altădată în declin/lungi trenuri de marfă încărcate cu pelin/Ard în tingiri de aramă seminţe de cannabis/ Grijoni cu aripile arse stau de pază./ La Porţi. Sfârcuri de lumină izvorăsc,/ dansează, odată cu femeile de iarbă/ un straniu dans al sorţii, oacheş/ despletit/ ca însă-şi lama de cuţit"/.

(Geo Vasile – revista Luceafărul)

„Poetul George Theodor Popescu, căruia lecturile nu i-au pus cenuşă şi zgură pe suflet, ştie că poezia s-a născut din mit, în chiar aceeaşi clipă când mitul se năştea din poezie."

Şi iarăşi, poezia lui George are metafore şi ritm, felurite alte podoabe şi mesaje, adică tot ce-i trebuie spre a fi încrustată definitiv în arta apriată."

(Adrian Bucurescu – România Liberă)

FIUL DROPIEI

de George Theodor Popescu

Paradoxul - poartă către inefabil şi imponderabil

Colegiul Naţional „Grigore Moisil", fost Liceul Teoretic, fost Liceul Industrial nr.2 din Urziceni (nu pot să-i spun liceu, pentru mine rămâne ŞCOALĂ), în cei peste 70 de ani de fiinţare a format, a selectat şi a impus valori pe plan naţional la mai toate disciplinele de învăţământ, astfel că elevi competitivi au ajuns la olimpiadele de la Moscova, Washington, Upsala sau Budapesta. Putem avea în vedere şi o pleiadă de universitari - doctori, de cercetători - în ţară şi în străinătate -, apoi jurişti, fizicieni, chimişti, biologi, medici, geografi, istorici, economişti, ziarişti, matematicieni, ofiţeri superiori, informaticieni, clerici, şi lista ar mai putea continua. Pe de altă parte, liceul a fost şi fundamentul, prin profesori şi elevi, al cenaclului „Dor fără saţiu", care a selectat şi a format pe cei aplecaţi spre creaţia literară, pregătind, pentru mai târziu, apariţia unei pleiade de scriitori. Astfel, la un bilanţ aproximativ, prin liceu au trecut 5 membri ai Uniunii Scriitorilor, dar sunt cel puţin dublul acelora care-şi merită locul în Uniune, fără să mai punem la socoteală pe cei care au publicat cărţi de diverse specialităţi, sau pe jurnaliştii de toate nuanţele.

Revista HELIS, prin redactorul şef, trecut tot prin această Şcoală, a reuşit, în cei 10 ani de apariţie, să recupereze multe dintre talentele literare, ori să atragă altele. Penultimul recuperat a fost tracologul şî poetul Adrian Bucurescu, iar mai nou, poetul George Theodor Popescu. Aflu că aceştia au fost colegi de clasă între 1964-1969, că au rămas prieteni până azi. Vârsta adolescenţei lor o prinde inspirat acesta din urmă într-o admirabilă poezie: *„! eram zurlii,/ eram băftoşi,/ muşcam până la frăgezimi/ afurisita de viaţă/ – << 'mnezeii mamii ei->> incendiam cuvintele/ cu vrajba sângelui nostru,/ ne fandoseam,/ la huzur scoteam limba,/ fluieram în biserici/ – zgomotoşi –/ puşi pe harţă – fără evlavie/ – eram ca lumea, nene,/ - un hohot/- pâraie de primăvară/"* (Adolescenţi)

Pe George Theodor Popescu l-am cunoscut cu vreo 7-8 ani în urmă, tot în preajma lui Adrian Bucurescu, la serbările revistei „Sud" din Bolintin Vale, unde regretatul Constantin Carbarău avea grijă să ne adune în fiecare toamnă, de Sf. Dimitrie Bolintineanu. Ba, chiar am trei cărţi cu dedicaţie de la dumnealui, dar am dat rând zilelor, cum zice românul, şi bine am făcut până la urmă, deoarece acum, prin bunăvoinţa lui Gh. Dobre, am întregul, adică o antologie a „Dropioiului", cum în glumă îl „alintă" Florentin Popescu „ot Chiojd."

Am cântărit, ca de obicei, cartea în palmă - destul de grea (514pagini), dar m-am înarmat cu ambiție și cu răbdare, amintindu-mi spusele cronicarului, mie drag: „Biruit-au gândul să mă apuc de această trudă..." Încet - încet, această trudă mi-a stîrnit interesul, care s-a transformat în curiozitate, mai apoi în ambiție, iar în final, în satisfacție. Aveam în față un volum de poezie contemporană de prim raft. Inițial, am primit cu oarecare scepticism constatarea lui Florentin Popescu care, într-o cronică, răspunde la o întrebare firească: „De unde vine poetul?" „Vine din Transilvania lui Goga și a lui Blaga, din Oltenia lui Arghezi, din Muntenia lui Nichita,...vine, de fapt, de pretutindeni, (din câmpie, de la deal și de la munte, ori din parfumurile primăverii, încărcate cu toate mirosurile." La finalul primei lecturi, subscriu aprecierii sale: „George Theodor Popescu este un poet adevărat și singular". De asemenea, subscriu întrutotul și la opinia lui Bucurescu: „o carte de rang înalt." Afirmațiile fiind acceptate, urmează demonstrația...

Volumul **„Fiul Dropiei"** este o antologie de autor, apărută la editura „Tipo Moldova", Iași 2012, colecția „Opera Omnia, poezie contemporană", 514 p., cuprinzând poeme din cele șase volume publicate între anii 2000 și 2012. Chiar de la prima lectură integrală a volumului, i se dezvăluie cititorului cele șase trepte de evoluție, cu diferențierile de rigoare, atât la nivel tematic, mai ales prin variațiunile stilistice și de concepție, păstrându-se unitatea întregului prin motive literare și simbolistică, foarte bogată, cum ne vom strădui să argumentăm.

Primul volum, *„La ruina luminii"* (2000) are un motto sugestiv: „când ne-au durut cuvintele întâiu." Totodată autorul ne previne asupra absenței de vreo 30 de ani din literatură: „Treizeci de ani/ – nu am publicat nimic/."(p.418) Titlul volumului este oximoronic și-și dezvăluie sensurile ridicându-i vălul puțin câte puțin. Prima poezie ce deschide volumul, „Cotyso către Ama" dezvăluie tema principală a întregului ciclu – căutarea. Aici ia forma unei dulci dureri (cum ar spune Noica) al cărei refren vorbește despre o dragoste din care a rămas doar inefabilul: *„! Tu îmbracă-te în anotimpul cu miez amar/ al despărțirii noastre/ și contemplă șerpii străvezii/ cum se spovedesc cu trupurile-n moarte/"*. Căutând, îi simte însoțirea în orice spațiu și timp s-ar afla, dar îl inspiră absența. Nu întâmplător poeziile sunt datate 1999-2000 și localizate: Bucuresci, Vânătorii Vlăsiei, Ukraina, Vrața, Ledenica (Bulgaria), Cernăuți, San Marino, Roma, Silistra, schitul Durău, schitul Sihăstria. „Scrisoarea unui centurion" este întruchiparea duioasei dureri a așteptării: *„! o, am uitat să-ți spun:/ aici ca și la Roma,/ au înflorit salcâmii,/ la margine de drum./! e pace. Și mi-e dor./"(p.28)* Las acum cititorului plăcerea interioară să trăiască sentimentul inefabilei Ea și din parfumul altor bijuterii lirice:

„! târziu i se înfățișa Ea/ tot atât de simplă ca iarba"/; (p.8)

„! ești viața mea care se amână/ și-mi doresc șansa aerului pe care-l respir/ o respirația ta/ în care totuși atât de blând se moare!/; (p.9)

„! când treci așa.../ rudă de frunză cu vântul/ văzduhul privirii ațâță miresme"/; (p.11)

„! uneori/ umpleam golul dintre cuvinte/ cu răcoarea trupului tău"/; (p.14)

„! căci nu credeam/ c-am să mai pot vreodată să lăcrimez,/ îngenuncheat de-o fată"/; (p.21)

„! printre vitralii/ chipul tău curge în sus/ într-o cascadă de lacrimi"/; (p.24)

„! singur mut cu privirea basilici/ lângă inima ta,/ aburind-o"/; (p.27)

„! noi doi,/ luminaţi în parte de cuvinte,/ trăiam dulcea absenţă"/; (p. 36)

„! atunci, în adevăr, Drumul întoarcerii/ trece prin inima ta,/ şi către sfânt ceriul tău/ adastă sufletul meu"/; (p.40)

„! sorbită d-un amurg geros/ lumina ta e părtii până la tine"/; (p.60)

„! din tot ce-a fost/ n-a mai rămas decât/ cadavrul unei stele"/; (p.73)

„! mai dureros ca o corabie ninsă/ surpă-n mine trupul femeii din vis"/; (p.75)

Interesant este că scriitorul utilizează semnul exclamării la începutul poeziilor şi al structuriilor corespunzătoare strofelor, făcând astfel posibilă accentuarea în surdină a durerii transmise pe calea aceasta şi cititorului...

Ciclul *„Treisprezece rosturi de zicere"* păstrează temele şi motivele anterioare, adăugând însă motivul lui Oedip, dar accentuându-le tonul meditativ: *„Orb mi se sting cuvintele în sânge."* Aduce şi o inovaţie la nivel prozodic. Cele mai multe poezii au strofe de cinci versuri, accentul emoţional căzând pe cel median: *„cu Decebal/ sinucis la rădăcina cuvintelor,/ poezia mea-i o dâră subţire de sânge/ în iarba crudă/ ! jur-împrejur zori umezi/"*. Versul median de aici caută să se definească şi să-şi definească nichitian creaţia. Eu l-aş pune drept motto întregii antologii.

Ciclul *„Schitul de iarbă"* are în miezul său metefora oximoronică din titlu. Asocierea simbolurilor schitului (claustrare, pietate) cu iarba (efemeritate, dar şi perenitate) creează un Topos – perceput ca loc de odihnă unde, după căutările şi disperările de până acum, poetul îşi leapădă *„povara oboselii şi adulmecă aerul proaspăt amirosind dulce"*. Este un amestec de proză poetică (splendidă!) încărcată de puternice vibraţii interioare, precum în propoziţia: *„Ţipă-n mine singurătatea."* Tot aici îşi fac simţite prezenţa marile şi multele motive literare ce susţin tema inefabilului: Codrul Vlăsiei, Poalele Vlăsiei, Femeile de Iarbă, Câmpia (*„spaţiul Exodului şi al amăgirii"*), Dropia, Fiul Dropiei, Şarpele Glykon. Versurile despre ciulinele cu „umbra sacră" dau măsura marilor disponibilităţi stilistice şi imagistice ale poetului: *„Ciulinele/– în câmpia de la Dunăre/ e un fel de lotus/ imperial – triumfă acolo/ unde sfârşeşte de regulă/ chibzuiala, - în absolut./"* Peisajul este proiectat permanent în mitologic şi în imaginar. Inventează şi un spaţiu opus, unul concret, cu personaje pitoreşti ale unui virtual sat Runcu: Aurică al Drugii, Toader al lui Sucală, Costică Potop, Mihalache ţiganul, Oarză Nebunul, Tudor, Dumitru, Barbu, Cristea, dar şi măgarul înţelept, Goethe. Este şi un spaţiu al întrebărilor (*„Sterp ca un fulger – unde-mi sunt bucuria şi forţa?"*), dar şi al răspunsurilor în care descoperă *„taina resemnării înţelepte"*, mai ales retragerea în Cuvinte: *„Cuvântul mă doare şi mă vindecă, deopotrivă mă robeşte şi mă înalţă."*

„Ruina luminii este un motiv literar încifrat, greu de pătruns, numai contextul îl lămureşte, căci este vizibilă asocierea oximoronică („lumina"- simbol al primordialului şi „ruina" – simbol al iminentei dezorganizări şi degradări). Este prezent şi în acest volum, dar cultivat cu tenacitate şi în următoarele, devine astfel unul unificator al antologiei, pentru a susţine eterna imponderabilitate a Eului, metamorfozat în Fiul Dropiei:

„O zi de august – ca o icoană veche în/ ruină – Ruina Luminii./ La <<Ruina Luminii>>*/ Adulmec aer proaspăt amirosind dulce azima copilăriei" (p.79)*

„Aşadar,/ cuvintele mă scriu ele pe mine/ – şi toate mi se întâmplau în lipsă/<< La Ruina Luminii*!*>>*/ – marea pierdere/" (p.109)*

„Gândurile lui dezmierdau/ imaginile ruinii/" (p.226)

„<<La Lumina Ruinii>> *duce de-a dreptul/ în eternitate – loc lăsând/ să te poți vesti de aici, chiar acum/" (p.230)*

„Circumscrisă/ unei vaste arheologii/ a erorii – <<La Ruina Luminii>>*/ rememorează fără a fi planificat,/ dar într-un chip provocator,/ riscul rigidizării FIINȚEI." (p.406)*

„Proclamând <<Ruina Luminii>>*/ începea căutarea – <<setea și foamea>./ prezumții neliniștitoare și contradictorii/ suficiente să recunoască/ dreptul poetului/ de a ființa în Logos/" (p.419)*

„Mai apoi, proclamației <<Luminii în Ruină>> *i se substituie/ Dropia – monadă,/ În al cărei/ cuib clocește codul genetic al expresiei/" (p.420)*

„Nu par a ști/ cât am fost în cărțile mele/ De la <<Ruina Luminii>> *la/* <<Schitul de Iarbă>>*./ Țesut din amintiri, în suferință/ și bucurie stă înscris/ mesajul celor viitoare/" (p.444)*

„Ruina ca o lașitate/ a inimii/ – răspuns definitiv/ la un barcaz trandafiriu/" (p.457)

Și titlul volumului următor, *„Cina pietrei"* (2001) este incitant, tot prin asocierea oximoronică „cina" (spiritualitate desăvârșită) și „piatra" (veșnicie, trăinicie). De aici încolo, poemele nu mai au titluri, fiind codificate cu cifre romane. Eu le-aș spune tot atâtea „porți" deschise, cu băgare de seamă, pe rând, spre un spațiu mitologic ale cărui simboluri sunt: plutirea, inefabilul și imponderabilitatea, Văz-Duhul, Șarpele fantastic. Poezia devine mult mai reflexivă, ideea fiind ascunsă în paradox - devenit pecete, de acum încolo, a poeziei sale. În felul acesta, mitologizează neliniștile și inefabilul, căutând perfecțiunea creației, percepută ca himeră, ca absolut: *„Doar în vis mi-e dat/ să ating Piatra Craiului".*

„Fiul Dropiei" (2002) („dropia"- pasăre greoaie de stepă care, în momentul decolării, pare că se smulge de pe pământ, și „fiul" – poetul metamorfozat) are două cicluri, fiind subintitulat *„Între cerurile Vlăsiei și Piața Sudului"*, cu intenția explicită de a pune față în față două ținuturi: unul magic, abstract, al Câmpiei și al Vlăsiei și altul concret, terestru - Piața Sudului (București).

În ciclul *„Cerurile Vlăsiei"*, autorul încarcă spațiul poetic cu simboluri arhetipale: „noima dublei piramide", Șarpele Glikon. Prin alt simbol, Fiul Dropiei, își asumă biografic și identitar Câmpia, plonjează într-un timp primordial, căutând o ancestralitate pierdută. Dialogul cu Eul devine mai subtil, acesta își intensifică reflexivitatea. În acest mod, reinventează o realitate a cărei stare de grație este plutirea. Dialogul este contrapunctat de proză lirică pe care autorul o intitulează sugestiv „Porțile", tocmai pentru a sugera trecerea într-o altă treaptă, mai acută, a tensiunii lirice: *„vino, m-am auzit strigat. Pe atunci nu aveam nume, eram numai fiul Dropiei".* Are doar senzația că trăiește în degradare, dar se zbate pentru a ieși din ea printr-un permanent dialog cu sine: *„Frate, Fiul Dropiei, nu mă părăsi! Vom șerpui împreună către cele nevăzute./"* Începând cu acest ciclu se înmulțesc inserțiile metatextuale și intertextuale, lăsând impresia unei ușoare glisări spre un alt postmodernism, i-aș spune unul propriu.

În celălalt ciclu, *„Piața Sudului"* schimbă iarăși registrul stilistic. După ce în ciclul anterior autorul a cântat la harfă, acum mânuiește cu talent și nervozitate țambalul, înlocuind versificația modernă și ruperile sale de ritm, cu versul clasic, căruia îi propune un lexic adecvat, transferându-și astfel neliniștile și frustrările în

concret. Mânuieşte cu dexteritate termenii argotici sau pe cei de la periferia vocabularului („şulfe", „tarabe", „grohăie", „demoazele", „sulemenit", „zbanghii", „rogozuri" etc). Dar mai bine să-l lăsăm tot pe poet: *„Îmbătrâniţi în politichie şi exilaţi/ În verzi metehne deocheate,/ Foşti negustori de cercevele,/ Şuchii – ce moace deşănţate!?/"* (LXI)

„Nord şi Sud" (2004), subintitulat *„Calea pierdută"* este, cu certitudine, o treaptă şi mai înaltă în evoluţia sa poetică. Aici creatorul este hotărât să deschidă şi „poarta" absolutului, după cum ne previne chiar din prima strofă: *„Cârcotaş din fire/ s-a oprit dincolo de stăvilar/ să pipăie lumina – cu teamă/ şi încrâncenare./ Soarele – dintr-un veac apus/ vitriola siluetele plopilor/"* (I). Ceva mai încolo se întreabă: *„Acelaşi drumul erorii?!/ Închinându-mă soarelui spun/ că unul suntem/ – Ce-aş fi de n-aş fi fost?!/ – fără să vreau poartă către abis/ deschisă mereu?/"*. (p.3)

Tema principală a volumului este acum Poetul, mai precis permanenta sa frământare, căutând expresia care să-i încifreze ideea şi, într-adevăr, a găsit-o: poarta ermetică pe care o deschide paradoxul.. Cu cât frământarea este mai febrilă, cu atât căutarea este mai dinamică: *„Cu frenezia Ultimului Poet/ Convertit – crizei/ corectam instinctul focului/ printr-o interogaţie agresivă/"* (XII). Faptul va provoca metamorfoza Fiului Dropiei într-un „Peregrinus Proteus/ – *pregătit pentru întâmplări/ care sucombă în vis/"* (XIII).

Se naşte un alt portret al acestuia, dacă avem inspiraţia să punem cap la cap versurile de început ale fiecărui poem: *„Mă las în voia pietelor"(XIV); „Trăiam un timp sustras" (XXI); „Bag seamă" (XXII); „Aş fi preferat căderea la învoială?" (XXV); „Am întâlnit îndoiala" (XXVI); „Pun mâna stângă – mâna mea sub cap" (XXVII); „Eram la marginea privirii" (XXXIV); „Cât despre mine, ce să zic?!/ – duc viaţa fără capăt a hoinarilor pe drumul fără tăgadă" (XXXIII).*

Poemul este XLI este, cu certitudine, arta sa poetică, în care se defineşte şi îşi defineşte creaţia: *„Îmi reprim celelalte înclinaţiuni/ Încăpăţânându-mă SĂ FIU/ adică SĂ RĂMÂN POET – cultivându-mi/ într-un mod tragic vocaţia de martir/."*

Dialogul cu dublul său rămâne principala constantă a acestui volum: *„Mă vizitează adesea/ Celălalt/ spre neodihna zilei/."*

În următorul volum, autorul revine la titlul-metaforă-simbol *„Schitul de iarbă"* (2008), adăugându-i subtitlul cu subînţelesuri, *„Arheologia erorii"*, dar îmbogăţindu-l cu multiple semnificaţii. Volumul debutează cu o nouă şi consistentă profesiune de credinţă, vreau să spun artă poetică. Într-un stil retoric, uşor polemic, limpede, fără podoabe stilistice, renunţând definitiv la paradoxurile cu care deja ne-a obişnuit, Poetul este pus faţă în faţă cu Lumea. Imaginea sub care se vede este aceea a *„Cavalerului Trac – trăgând după sine/ Calea Lactee/ in vitros împingând limitele/ exigenţelor proprii/ până la hotarele pierzaniei./*(I) Peste câteva pagini, descoperim definiţia actului poetic ce-i poartă amprenta inconfundabilă: Inefabilul: *„Inefabilul – extremă plenitudine – acea stare/ inconfundabilă de-nceput, după care/ sufletul poetului face tânjire/ nu poate fi atins, fie şi în treacăt,/ decât în cadrul strict al limbii /– ca unic sigiliu de folosinţă/."* (II) În al treilea poem pune problema dihotomiei prieten - neprieten. În viziunea Domniei Sale, *„prietenii sunt o binecuvântare" – „duşmanii sunt necesari"; „prietenii ţi-i cauţi" – „neprietenii dau buzna"; „duşmanii-s anonimi" – „cu prietenii te poţi sfătui la un pahar"; „pe prieteni îi poţi <<declina>>" – neprietenii „câtă frunză şi iarbă"*. Poemele curg discursiv, iar

tematic se îndreaptă spre teme morale. Multe sunt ocazionale, închinate prietenilor: Sorin Dumitrescu, Cezar Ivănescu, Aurelian Chivu, Florentin Popescu, Vasile Blendea, Ştefan Agopian. Totodată poetul se vădeşte un cărturar care-şi admiră înaintaşii cărturari: Eminescu, Eliade, Călinescu, Blaga, Cantemir, Barbu, Fănuş Neagu, Bolintineanu, Arghezi, Topârceanu, Anton Pan, Dosoftei. Cel mai drag îi este însă „neasemuitul Nichita", de care nu se poate desprinde nici în somn, adorându-l în viaţă şi-n moarte. De aceea, toate volumele Domniei Sale sunt presărate cu umbre ale zicerii lui Nichita. Şi din motivul acesta versurile lui George Theodor Popescu sună frumos. Iată: *„E occidentul după occident/ Şi vremea şulfelor de soi/ Înstrăinaţi abia ne ţinem rangu'/ Cu râsu-plânsu-n agonie şi noroi/" (LVI); „Iarba învinge genunchiul/" (p.9); „! Învins, îmi sprijin sufletul/ în ţărmurii acestei clipe/" (p.67); „Ah, bătrâne, cuvintele-s ca amintirea/ unei paseri/ urcând în zbor"/„De aceea/ nu-i leac şi îndurare/ – mai zicea/" (p.119); „El sunt Eu./ Focul şi Apa. Sau invers./ Fie./" (p.147); „I-HA! I-HA! I-Ha! Singur şi confuz abia de-mi pot aprinde o ţigară/" (p.176); „Între sentimentul numit iarbă/ şi biată inima mea se instalase/ ca stare de fapt – înfrigurarea/" (p.237); „Eram la marginea privirii/ – soarele bătea în dungă/" (p.307); „În urmă am deplâns a ne mânca/ unii pe alţii dovedindu-ne utili/" (p. 311); „De aceea sacrificiul de sine nu suportă termeni/ de comparaţie. Am zis/" (p.370); „Simt cum mă dizolv/ iar creierul mi se face un lan de grâu galben/ depresurizat unduind în bătaia vântului/" (p.389)*

Poetul alternează acum temele deja cunoscute cu altele noi, insistând pe cea a propriei creaţii, contemplându-şi, precum Dumnezeu din ziua a şaptea, mărgeaua din palmă. Acum tinde spre esenţializare prin definiţii memorabile: *„Poetul răscumpără umanitatea redându-i strălucirea"; „Ins de excepţie, tragic, în esenţă mistuit, poetul"; „Recuperează nesfârşitul cu-n cântec"; „Cuvântul – mai ales cel din viitor, probează prin virtuţi abisale posibilitatea Marii Poezii".*

Ultimul volum al antologiei, *„Peregrinus Proteus"* (2012) debutează cu motivul pietrei şi al sculptorului. Se imaginează meşter în Elada lui Socrate: *„Pietrar în Thassos exersez/ melancolia îngerului căzut/ Mângâi în zori, marmura albă/"* (p.439) Sunt imagini scânteietoare de mare rafinament, la care a ajuns prin şlefuire, aşa cum Phidias, celebrul sculptor al antichităţii, dezgroapă pe Afrodita din blocul de marmură.

Câteva exemple sunt edificatoare: *„oglindindu-se o codană/ îşi piaptănă părul./ Lung şi negru – prefigurând delicii./ Dacă ea vrea/ poate să orbească chiar marea/, ţinând-o captivă/" (p.445); „Dunga zveltă/ pe care soarele/ a lăsat-o între coapse/ capcană va fi/ pentru crabi/" (p.446); „Numai puţin/ şi mierla va îmblânzi/ aerul/" (p.447); „Fecundată de raze/ mireasma brazilor/ îndură ţipătul pescăruşilor/" (p.452); „La un semn/ putem ucide abisul/ – întru slava cerului/ şi aroma pământului/" (p.455).*

De la Maiorescu încoace, „ideea poetică nu e idee", ci emoţie, adică sentiment. În poezia lui George Theodor Popescu sentimentul se lasă greu de descifrat, pentru că şi el este îmbrăcat în haina inefabilului sau a paradoxului, fie că este iubirea (de fapt eterna căutare), singurătatea (între Nord şi Sud, între schituri, pe alte meleaguri străine, între munte şi câmpie), creaţia (cu tot cortegiul de frământări, de căutări, de frustrări), fata morgană a Câmpiei (spaţiul mitic), oraşul (spaţiul destrăbălărilor, degradărilor), apoi Poetul şi Cuvântul.

Să justificăm cum se cuvine această temă generoasă a Poetului:

„!mai abruptă cădere/ lumina/ în inima poetului/ seara când/ fascinat/ își linge rănile de peste zi/"(p.76)

„Poetul, monșer, he-he, poetul – cum ar fi spus Marin Preda – un controlor într-un tramvai/"(p.99)

„Nomad, între cuvinte/ și eresuri/ trec vămi și văzduhuri/"(p.145)

„Spațiul căruia aparțin/ eu – nu are timp – și e cuprins între o fântână de piatră, o troiță/ și un nuc bătrân dintr-un sat/ de la marginea Câmpiei/"(p.159)

„Nu-l decapitați pe Scrib,/ am mai avut puterea/ să strig/ – oricum rostirea lui nu stă/ în vers, ci în perplexitate/ – numai pe sine se are!/"(p.236)

„Crispat poetul cântă/ singur la trompetă și captiv/"(p.278)

„Cu frenezia ultimului Poet/ Convertit – Crizei/ corectam instinctul focului/ printr-o interogație agresivă./"(p.283)

„...trăiesc într-un fel/ trauma neștiinței de chivernisire a cuvântului,/ păstrând un echilibru aproape perfect/ între improvizație și inspirație/"(p.351)

„Poet de intuiție, plonjez în viitorul/ aproximativ, <<la vreme de secetă și vânt>> asemenea lui Orfeu, aplicând în scris/ fantezia Orbului/"(p.352)

„Ieșit din ocultare scrisul – actul scrisului/ este mai mult decât svâcnirea/ acelei paseri sure de stepă către înalt/ – este smulgere/"(p.367)

„Natura mea duală,/ prin excelență contradictorie,/ se ițește către dialog – formulă convenebilă și acceptată care mă conduce către propria mea realitate poetică/"(p.368)

„Constat cu stupoare că aproape/ nimic nu mai este de inventat./ În materie de poezie desigur./"(p.374)

„Abruptă și imprevizibilă,/ sumă a contradicțiilor mele,/ Poezia-i tăiere împrejur./"(p.381)

„Nu-i tocmai o fericire scrisul./ E mai degrabă zdrobirea/ în teasc din care/ se obține mustul tensionat și etern - Amrita/"(p.405)

Totuși, actul poetic are ca nucleu pulsatoriu Cuvântul, începutul tuturor lucrurilor. În viziunea sa, este „începutul", este „mister", este „trudă", este „fiară", este „îndrăzneală", „monadă", „vibrație", „clopot", „adăpost", „Poezie", „Destin". Are „miez", „culoare", „putere", „hrănește himere", are „virtuți abisale", are „nesomn":

„!cum caii de ham/ înverzite muscele visează,/ întrucâtva cuvintele mele/! cum în coline macii,/ un mai aprins dor de moarte trăind/"(p.65)

„orb - iluminat de ieburi,/ apus în cuvinte !/ mai dureros cu o corabie ninsă/"(p.75)

„Cuvintele capătă miez și culoare, sticlind/ în noianul verde/"(p.90)

„Cuvântul mă doare și mă vindecă, deopotrivă mă robaște și mă înalță/"(p.99)

„cuvintele.../ și-n jurul lor/ tăcerea ca o aură/"(p.107)

„Așadar,/ cuvintele mă scriau ele pe mine – și toate mi se întâmplau în lipsă/"(p.109)

„Iară cu puterea cuvântului/ primejduit,/ vei ridica un scaun, de piatră/ aici la marginea pustiei/"(p.130)

„Cât despre fiara Cuvânt/ ia seama Phaidros/ stăpână pe nașterea sa/ între toate cea mai perfidă/"(p.140)

„Ca scribului acela/ din cetatea Naucratis,/ mi se albiseră de îndrăzneala cuvântului/ genunchii/"(p.161)

„Ochi de şoim/ aţintit asupră-i cuvântul/ – hrănea din belşug o himeră/"(p-165)

„De-acum sunt un iniţiat/ - îmi spun/ – împietrind în nesaţul cuvintelor/ care mă devoră/"(p.199)

„Ca-n haruspicii/ caut, cu degete lungi de apă,/ profilul mitic al cuvântului/"(p.207)

„Lumina ca o placentă/ memorându-mă, avid – aşa am înţeles preocuparea cuvintelor/ – în extravaganţe care nu fac/ nimănui lipsă/"(p.279)

„Dau să mă întorc/ dar uit cuvântul/ – cel mai adesea-l folosesc/ ca pe o monedă/"(p.287)

„Jupuite de vii/ cuvintele căpătau cuploarea roşie/ a fructelor de cârmâz/ în plină bancrută/"(p.311)

„Amintindu-şi despre viitor,/ cuvintele s-au ordonat/ într-un clopot prin înnoirea amândurora/"(p.332)

„Cuvintele mă însoţesc doar în măsura în care/ braţul meu mă slujeşte ca o acoladă/ lovind întunecimea dinspre partea gândului/"(p.380)

„Cuvântul – mai ales cel din viitor,/ probează prin virtuţi abisale/ posibilitatea marii Poezii/"(p.422)

„Cuvântul perceput ca vibraţie,/ are rol ordonator şi ţine/ de natura sa divină/"(p.424)

„Trăiesc/ - ca şi cum aş retrăi – cu nesaţ/ nesomnul cuvintelor/"(p.429)

„Indecis/ trag la adăpostul/ cuvintelor În vreme ce/ miezul zilei îndură/ tristeţi fără margini/"(p.433)

În final, Poetul se consideră asemeni lui Hristos pe drumul Golgotei: *„Unde este cărturarul? Unde purtătorul crucii? Unde?"(p.380*), iar la pagina următoare resimte efortul: *„Plătesc scump destinul de poet."*

Aceste teme generoase şi mereu actuale, niciodată epuizate, sunt susţinute de o serie întreagă de motive literare. Cel mai important – i-aş putea spune unificator, având rădăcini tot înspre idolul său, Nichita, este motivul pietrei. Dacă Maestrul ia piatra în palmă, o roteşte pe toate părţile întrebându-se la infinit ce mister se ascunde în miezul ei, („Ce mirare că eşti, ce întâmplare că sunt!") la George Theodor Popescu, piatra capătă o multitudine de semnificaţii, devenind simbol al tăriei, al eternităţii, uneori este înviată, capătă atribute omeneşti: piatra e milenară, e fântână, stană, răsărit de soare, adormită, poate fi ucisă, bătută de vânturi, alt început, etc. Să-l lăsăm mai bine tot pe poet:

„! sus,/ în lumina de aur,/ zăvorâţi în piatră milenară/ şi fresce,/ printre lacrimi,/ în fumul de tămâie/ intens/ clipesc mistic/ întemeietorii/"(p.23)

„! Singur/ pe o piatră megalitică./ Mut...precum Socrate./ Cum să-nţelegi/ dacă nu vezi?/"(p.26)

„! Piatra lumii/ serenissima,/ fulgeră mirifica noapte./"(p.27)

„! Treci/ singură şi nesfârşit de tristă/ pe sub portaluri,/ pietrele foşneau în urma ta/"(p.28)

„! iau lacrima/ albă şi-mi acopăr faţa/ – de la regi la piatră nu-i decât un pas/"(p.34)

„! Ascultă/ cum bat,/ în chivotul de piatră/ bourii cei bătrâni/"(p.37)

„Paseri cu ciocul de jar/ îngroapă înserarea/ în fântâna de piatră/" (p.105)

„Eram înmărmurit,/ sugrumat,/ stană de piatră eram!/"(p.107)

„La răsăritul pietrei/ – fără nimic la schimb,/ am început a plânge/ cu ochiul cel adevărat"/(p.114)

„Târât de toţi/ – redat în sfârşit/ demonului surghiunit/ mă închinam pietrei/"(p.115)

„Pietrele/ ca paserile – zicea/ – Absenţa lor sugrumă emoţia/ şi dă măsura/ cât putem fi ai fulgerului/ şi cât ai ispitei/"(p.117)

„Urmele suferinţei/ pe chipul pietrei adormite/"(p.118)

„În adoraţie/ cu solzii Şarpelui Fantastic/ am ucis toate pietrele/"(p.119)

„În extaz păşind, din piatră în piatră,/ aud din nou vocea demonului/"(p.123)

„Iar cu puterea cuvântului,/ primejduit,/ vei ridica un scaun de piatră/ aici la marginea pustiei,/ pe care-l vei numi/ Scaunul singurătăţii/"(p.130)

„Aş zice/ că în fiecare seară/ pietrele toate-n amorţire/ se visau vulturi/ cerşind pentru mine naşterea-n somn/"(p.152)

„Aşa gândeai adâncit în contemplare/ – cât o piatră bătută de vânturi/"(p.153)

„Mă găsesc străluminat – aidoma pietrei însufleţite/ în cerească cină/"(p.177)

„Exacerbând înadins inocenţa/ trupului în regres.../ au descoperit cu stupoare/ că piatra era vie şi de mâncare/"(p.181)

„Vă spun: <<Piatra însăşi mă va dezice>> călărind pe coarna fulgerului/ către altă zi. Devorând-o/"(p.206)

„Gura altuia vorbea/ despre căderea/ în fiinţa Pietrei Albe, ovale/" (p.209)

„Căldăruşanii/ – această piatră de-nceput/ poate fi poartă abisului verde?/"(p.228)

„Exaltă! Curând la <<Cina pietrei>>/ din nimic se va ivi – sunându-şi brăţara/ de aramă/ suprafiresc de vie Dropia-mpărată/ să-ţi sature foamea/ şi setea deodată/"(p.230)

„Nu-l ştiam/ dar l-am aflat între timp,/ oracular pus sub semnul driadei/ vestind, vestindu-se/ în chiar liturgica piatră/"(p.232)

„Pe după grajdurile de piatră/ ningea sumar – atât cât să-mi port melancolia/"(p.242)

„...sălbatic să ţi se aprindă stelele pe rând/ când dormi pe prunduri/ – cu capul pe o piatră rotundă/ şi visezi salbă de aur ca o viperă ucigaşă/"(p.244)

„Cine eşti tu – am întrebat/ o tânără doamnă din apropiere/ ce amuţise albastru,/ precum îngerul de piatră/"(p.247)

„Răcoarea pietrei, ce-o cuprind/ În chiar visul meu sălbatic/ A-nfrunzit./"(p.258)

„Mă las în voia pietrelor,/ sacerdotalelor pietre/ – cu o umilinţă de care/ nu mă ştiam în stare/"(p.285)

„Ce răcnet pentru o biată piatră/ născută prelung!/"(p.299)

„Inima mea-i o piatră/ pe care-o sgârie corbii/ – şi-s mai bătrân cu o moarte./"(p.360)

„Cum aveam răni/ la picioare – pietrele/ mă incriminau/" (p.383)

„Într-un grui,/ o cruce de piatră roşie/ înclinată – nu mai înaltă/ de un stat de om/"(p.402)

„Astfel iarba se trezeşte,/ lumina stelei ce-a pierit/ se învigorează, piatra cu pasărea/ se tolerează/"(p.403)

„Ar trebui să împodobim pietrele,/ să nu le mai strice vântul/" (p.414)

„Semnul – Piatră/ în logica iraționalului/ poartă în chiar inima sa/ sămânța Upanișadelor/" (p.420)

La o primă vedere, desigur superficială, „fâlf – fâlf" ar părea doar o simplă interjecție introdusă poate dintr-un capriciu. Urmărind cu atenție evoluția ei în economia textului, îți dai seama că, de fapt, este o metaforă – motiv literar care cumulează exact semnificațiile inefabilului. Nu este o simplă trăire interioară, să zicem o trecere de pasăre prin dreptul lunii sau al soarelui, ci o senzație de plutire interioară, menită să anuleze timpul și spațiul:

„! mai bate doar,/ în inima mea/ un fel de zare/ cu aripi,/ fâlf – fâlf/" (p.57)

„! ci eu în vremea asta,/ muream puțin câte puțim cu fiecare din voi,/ dar mai ales,/ în numele vostru, mistuindu-mă/ clipă de clipă fâlf – fâlf/" (p.72)

„Pleacă/ mi-a sugerat paserea/ fâlf – fâlf/ hai pleacă odată/ cât mai ai timp,/ cât mai ai vreme/" (p.107)

„Tu nu-nțelegi?/ fugi ereticule, nesăbuitule,/ ai putea fi fulgerat/ ai putea fi lăsat fără vedere/ fâlf – fâlf, fâlf – fâlf/" (p.107)

„Astfel,/ în cel de-al cincizecilea an al vieții/ Cu precădere lui/ i s-a arătat foșnind în veșmântu-i de porfir – Basileea, înaripata fâlf – fâlf,/ dar numai pentru o clipă/ și numai în vis/" (p233)

„Așadar,/ capul însuși zdrobit, tresare,/ până către apusul soarelui/ înfățișându-și sângele fecioarelor ingrate/ ce curg în procesiuni solemne/ de-a lungul fluviului Istros. Nu realizează decât un scurt sacrilegiu fâlf – fâlf,/ fâlf – fâlf/ și brusca oprire a timpului/" (p.354)

„Albastru alb roșu/ viforând în altare de gheață/ – cu lumina frunții tale canonizând/ cea de-a noua naștere,/ pasăre suie/ fâlf – fâlf/" (p.387)

„Îmi trec prin păr,/ (gestul lui Iason) – <<pasărea rănită a mâinii>>/ a riposta, fâlf – fâlf <<Tu nu te simți/ bine dacă nu te simți rău/>> îmi spun/" (p. 391)

În sfârșit, pecetea stilistică a cărții acesteia care o face inconfundabilă – Paradoxul:

„! ațipisem la marginea gândului/ abrupt/ și-am visat că - a înflorit glicina/ pe Via Apia/" (p.28)

„septembrie – inversă zidire de lacrimi/" (p.30)

„ninge sinucigaș peste vechi pistoale/" (p.47)

„o femeie/ adună în poala rochiei/ oasele unui trandafir/" (p.59)

„susură lumina în rănile negre/" (p.74)

„un cântec tulbură amiaza smereniei/" (p.81)

„Ploua mărunt și curcubee – niște cârpe acolo?!/ – Deasupra orașului flutura/ limpede o bunăcuviință/" (p.88)

„înflorind pe lătrătura unui câine/ fost cândva înger/" (p.92)

„Teroarea nemuririi/ surpă-n zei/ lăsându-i cu vederea retezată/" (p.108)

„cu răsăritul în amurg,/ coboram urcând/" (p.113)

„încerc să ard./ Contextul./ Încuviințând uneori primejdia/" (p.129)

„locurile care l-au văzut născându-se/ și din care a fost smuls/ își urmau prigoana/" (p.157)

„la răsăritul soarelui/ încerc eu însumi arcul/ și săgeata/ cu care am fost ucis/" (p.167)

„el vine chiar dacă nu vine/ renegându-se chiar – în inefabil primindu-şi arma/ cuvintelor/" (p.197)

„Trufaş duhul focului/ e pretutindeni/ într-o rodnică vrăjmăşie/" (p.206)

„pot să lunec pe lama unei săbii/ în chiar trupul femeii silfide,/ decapitate/" (p.217)

„între nibelung cânticul meu/ şi dalbă gura mea de rai se înstărise/ fluierul piciorului/" (p.237)

„sfârcuri de lumină izvorăsc,/ dansează, odată cu femeile de iarbă/ un straniu dans al sorţii/" (p.263)

„doar berzele-şi fac cuibul/ în vâltoarea lunii/" (p.301)

„pe drumul cu ierburi mişcătoare,/ drumul incestului/ – şopârle guşate, ancestrale/ dislocau implacabilul/" (p.383)

„laud aşadar, tocirea în extaz,/ a bietului Anton Pann/" (p.405)

„păzită de o umbră,/ floarea de ferigă albă, culeasă/ în noaptea de Sânziene presupune/ introspecţia - o îndelungă priveghere/" (p.415)

„calc cu piciorul meu din lemn/ de frasin bărăgane – pe cel adevărat/ l-am pierdut în război/" (p.424)

Dacă temele (iubirea, căutarea, inefabilul, câmpia, oraşul, cuvântul, poetul, poezia, prietenia, singurătatea) sunt susţinute de trainice motive literare şi stilistice (inefabilul, imponderabilul, paradoxul, „cina pietrei", „ruina luminii", „schitul de iarbă", „fâlf – fâlf"), acestea, la rândul lor, sunt susţinute de o „pădure de simboluri" la fel de originale care asigură plutirea şi metamorfoza, definind ţinutul magic: Dropia, Dropia Albă, Fiul Dropiei, dubla piramidă, ciulinele, Fata Morgana, Demonul Nopţii, Şarpele Glykon, şarpele străveziu, Socrate, Alkion Pribeagul, câinele Arthres, Lebedele Cudalbe, Duhul Câmpiei, Kara–Iman, Orpheu, cetatea Helis, Codrii Vlăsiei, Orpheu, Peregrinus Proteus, Piaţa Sudului, Vulturul, Oborul, Piatra Albă, Văz-Duhul, Runcu, Piatra Craiului, Calea Lactee, Cavalerul Trac, scribul Alkon, Divina Şerpoaică etc.

De observat că poetul se mai şi „joacă" frumos, mânuind meşteşugit verbele, mai ales pe cele cu formă verbală inversă, chiar inventând - pentru savoarea zicerii: „Dolhască-mi-se",„Mănăstirească-mi-se", „Vânătorească-mi-se", „Albească-mi-se", „„Răscumpăratu-mă",Înliubovindu-mă" etc.

„Sentimental şi nocturn, ironic şi diurn, oniric şi lucid, melodios şi disonant, entuziast şi deznădăjduit" (Felix Nicolau), poetul George Theodor Popescu este, cu certitudine, o voce lirică originală în peisajul poeziei româneşti contemporane, a cărei dominantă rămâne încă experimentul, în sensul căutării unui alt drum căruia critica literară nu i-a găsit încă un termen cuprinzător. Ceea ce pentru mulţi confraţi a rămas un deziderat, pentru domnia sa este un postulat. În toate volumele antologiei, cititorul descoperă un alt drum al vieţuirii poetice, o cale de mijloc – acea plutire între cer şi pământ, aşezându-se cu o faţă înspre fiinţa interioară, cu cealaltă în universul inefabil, situat între realitate şi irealitate. Pentru aceasta, propune cititorului o călătorie iniţiatică în spaţiul misterios al Câmpiei, în teritoriul mitic fabulos al Vlăsiei, reconstituind, prin teme, motive literare, mituri, simboluri şi paradoxuri o ancestralitate plasată undeva într-un timp orfic. Pe de altă parte, nu uită realul cu cohortele sale de abjecţii morale adunate cel mai bine la marginea câmpiei, adică în Bucureşti. Se desprinde cu greaţă, uneori cu umor, de real, dar se teme de absolut. În felul acesta, reuşeşte translaţia din real în virtual şi invers,

folosind cu predilecţie – poate asta-i chiar pecetea scriiturii sale – paradoxul – realizat prin construcţii oximoromice ample de mare rafinament, accesibil numai iniţiaţilor, prin asocieri surprinzătoare, prin inversiuni inspirate, dar şi încadrat într-o formulă parabolică, pentru a face să respire când interogaţia, când meditaţia. De multe ori, metafora este ascunsă în paradox care, la rându-i, intră în asociaţii cu personificări, hiperbole, comparaţii, metafore. De aici senzaţia de ambiguitate, de permanentă plutire între real şi virtual, de vrajă poetică, transmisă şi cititorului care rămâne cu satisfacţia.

Sincer să fiu, citind şi lucrând, captivat de vraja textului, m-am imaginat cu vreo treizeci şi ceva de ani în urmă – student - pregătind lucrarea de licenţă: „Paradoxul – poartă către inefabil şi imponderabil în opera poetică a scriitorului contemporan George Theodor Popescu." **(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

FIUL DROPIEI

*

Astfel
în cel de-al cincizecilea an al vieţii
cu precădere lui
i s-a arătat foşnind în veşmântu-i de porfir –
Basileea, înnaripata – fâlf, fâlf
dar numai pentru o clipă şi numai în vis.

„-La ce-ţi slujeşte somnul" ar fi întrebat
dacă nu de pâine duci lipsă ?!

Altminteri spus – exilul, calvarul,
urgia din cele trei lacrimi de sânge au ieşit
hieratic devastând
colţul ochiului stâng de la răsărit la apus
- restul era tăcere.

*

Aşa-mi zicea -
in felul său necruţător
- a verdict ridicând arătătorul mâinii drepte

Vântul, wagnerian
sufla dinspre tărâmul fervorii
- fiind protejaţi adăstam
pe latura de sud a triunghiului mistic

„-Ia seama cum te înalți
în semnul driadei, mai presus
de răstignirea de viu – pe crucea de lemn
câinesc –"
„La ruina luminii" duce de-a dreptul
în eternitate – loc lăsând
să te poți vesti din aici, din acum
Exaltă ! Curând la „Cina pietrei"
din nimic se va ivi – sunându-și brățara
de aramă
suprafiresc de vie Dropia-mpărată
să-ți sature foamea
și setea deodată".

*

A fost – să fie
printr-o magică iscusință
să împace în neînpăcare
cele două înfățișări agonice ale flăcării –
într-un singur trup

Hora spicelor cu profeții dălții ? ? !

„Bucură-te tu care ai pe lume"
fiul

ca o coadă de cometă
lunecând în iarbă –
consacrând abaterea în precept –
cu pierderea capului.

*

Broboane verzi de lumină minerală
hrăneau o zare de pământ sură –
astfel putu să vadă soarele-n cruce

Dezmărginit îi era ochiul de-acum și în fervoare –
asimțind întâmplări ce vor veni
- cum nesomnul cuvintelor
„Pasămi-te, acolo-i era sfârșitul"...

Uns cu sângele balaurului ucis
- inelul de matostat prins în deget
îi era moștenire –

Cu sălaşul lupului vlăguit
 căsătorindu-se-n ceruri.

*

În calea nucului din câmpie
la locul numit Şes
stă înfiorat verbul
ca un ochi aprins de ape

E una din cele douăspreceze nopţi
centaurice

Sub un cer de lebede ucise –
cât un colnic –
coboară aburul răsuflării divine.
Slab de înger, nu m-am dumirit încă –
Căldăruşanii –
această piatră de-nceput
poate fi poartă abisului verde ?

IO netrebnicul multe nu am a zice.
Mă las călăuzit – în numele dorului,
într-o totemică chemare.
Lupul, vidra, pajerea fiindu-mi aproape
ştiu prea bine cânticul de la Miezul Nopţii.

ION ROŞIORU
(14 august 1944)

S-a născut în comuna Mânzăleşti, judeţul Buzău. Fiu al lui Ion şi al Rafilei Roşioru, ţărani. Studii: Şcoala primară şi gimnazială, cu un interval de 5 ani între ele, în satul Grunj din comuna natală. Liceul Teoretic din comuna Beceni, jud. Buzău, Facultatea de Limbi Romanice, Universitatea Bucureşti, promoţia 1972. Profesor de limba franceză şi latină la Liceul Teoretic „Ioan Cotovu" din Hârşova, judeţul Constanţa.

Debut cu poezie, prezentat de poetul Nicolae Motoc, în revista *Tomis*, nr.1 din 1976, iar editorial cu placheta de versuri *La ţărmul grânelor*, la editura Litera, Bucureşti, 1988. A colaborat cu poeme, proză, eseuri, cronici literare, traduceri la reviste ca: *Steaua, Tomis, Luceafărul, Convorbiri literare, Vatra, Vatra veche, Poezia, Poesis, Bucovina literară, Pro Saeculum, Oglinda literară. Citadela, Helis, Ex Ponto, Singur, Fereastra, Axioma, Conta, Hyperion, Metafora, Solteris, Renaşterea culturală, Bucureştiul literar şi artistic* ş.a.

Scrieri:

- **La ţărmul grânelor,** versuri, editura Litera, Bucureşti, 1988;
- **Îngeri indecişi,** roman, editura Europolis, Constanţa, 1995;
- **Pur,** versuri, editura Ex Ponto, Constanţa, 1998;
- **Casa de la ţară,** haiku, editura Ambasador, Târgu-Mureş, 1998;
- **Marius Tupan între utopie şi parabolă, studiu monografic,** editura „Semne 94", Bucureşti, 2001;
- **Recviem pentru secolul meu**, versuri, editura Ex Ponto, Constanţa, 2003;
- **Şerban Codrin sau meditaţia unui poet occidental într-o grădină Zen**, studiu monografic, editura „Dacoromania", Slobozia, 2004;
- **Luceafărul de ziuă**, proză scurtă, editura Ex Ponto, Constanţa, 2004;
- **Arthur Porumboiu sau scrisul ca pavăză împotriva morţii,** studiu critic, editura Ex Ponto, Constanţa, 2005;
- **Ţine-mă de vorbă să nu mor**, roman, editura Ex Ponto, Constanţa, 2OO6;
- **Etonnements / Sub semnul mirării,** antologie bilingvă de poezie francofonă pentru copii, editura Ex Ponto, Constanţa, 2007;
- **Cronicar la Pontul Euxin**, critică literară, editura Ex Ponto, Constanţa, 2008 ;
- Traduceri: **Cele mai frumoase poezii ale lui Emile Verhaeren,** editura Rafet, Rm. Sărat, 2012;
- Volume la editura Virtual, Corectbooks: Vilanele şi pantumuri, Bucureşti, 2011; Incantaţii de mătase, versuri, Bucureşti, 2011; Pantumierul, vol I şi II, Bucureşti, 2012, Poeme nipone, Bucureşti, 2012; Paznicul de vânătoare, proză scurtă, Bucureşti, 2012; Lacrimi triunghiulare, schaltiniene şi elide, Bucureşti, 2012; 101 schaltiniene, Bucureşti, 2012.

Opinii:

Despre Ion Roşioru au scris: Eugenia Tudor Anton, Emil Manu, Adrian Dinu Rachieru, Marina Cap-Bun, Ligia Csiki, Nicolae Rotund, Şerban Codrin, Constantin Dram, Irina Mavrodin, Gabriel Rusu, Valeria Manta Tăicuţu, Titi Damian, Marin Ifrim, Tudor Cicu, Dragoş Vişan, Constantin Cubleţan, Ana Dobre, etc., dar recenzatul nu are obiceiul să provoace, să citească şi să păstreze astfel de referinţe, considerând mai util să scrie el despre alţii. Reţine doar unele etichete ca: *„seniorul pantumului românesc:* (Valeriu Valegvy), „profesor de poezie cu formă fixă" (Lucian Mănăilescu), *„laborios colonizator de reviste literare"* (Adrian Dinu Rachieru), *„poet care trage în jug cu destinul"* (Nicolae Rotund). Sau: <<*Avem aici, după cum se vede, o bună parte din marea poezie franceză, pe care niciodată nu ne-am fi gândit să o asociem cu conceptul de „literatură pentru copii" şi totuşi, citind selecţia şi excepţionalele traduceri ale lui Ion Roşioru nu putem decât să fim de acord cu propunerea lui, complice şi spirituală: „pentru elevii de toate vârstele"*>> (Irina Mavrodin, O joacă pentru copii, Convorbiri literare, nr. 7, 2009, pag.8).

INCANTAŢII DE MĂTASE

de **Ion Roşioru**

„Am venit pe lume să învăţ să mor"

Fiecare poet „în toată puterea cuvântului" (Maiorescu) - lăsând la o parte impostorii - trudeşte, ajutat de harul cu care l-a înzestrat Cel de Sus, spre dumnezeirea limbii române, adică îşi construieşte o matrice stilistică originală, inventând un cod pe care cititorul trebuie să-l traducă pentru a se înnobila cu idei şi sentimente. Mulţi dintre creatorii de azi aleg calea ermetismului cu orice preţ, crezând că doar aşa pot fi originali, dar devin obscuri sau simpli mimetici. Categorisirea aceasta nu mai ţine de ei, ci de cititorul prin a cărui lectură trăieşte şi poetul. Că limba română este una dintre puţinele limbi ale pământului predispuse la poezie, au mai afirmat-o mulţi alţii înaintea mea, iar realitatea a confirmat-o. Un singur lucru este cert: cu cât un poet are un stil mai limpede, mai simplu, mai direct, folosind resursele nebănuite ale expresivităţii, ale sugestiei, ale ambiguităţii, euforiei şi variaţiei stilistice, cu atât mai mult are şansa să intre în conştiinţa cititorilor, adică să învingă timpul, îmbrăcând ideile cele mai profunde nu în hainele cele mai luxoase, ci în hainele cu care le stă cel mai bine.

Am în faţă un volum de versuri al poetului Ion Roşioru, **INCANTAŢII DE MĂTASE,** ed. Edithgraph, Buzău, (2012), 156 p. L-am citit de câteva ori, uluit nu că nu l-am înţeles, ci pentru că l-am simţit făcând parte din stirpea celor rari, căci Dumnezeu i-a strecurat nu numai acea picătură de dumnezeire, ci şi un căuş de har. M-am întrebat şi-l întreb cu toată sinceritatea: Unde ai stat până acum, domnule Roşioru? Impresia la finalul lecturii volumului a fost atât de puternică, încât m-am întrebat dacă nu cumva un comentariu nu înseamnă decât o siluire, adică o

pătrundere brutală într-un univers sacru. Poetul spune lucruri (vreau să zic emoții, idei, sentimente) atât de profunde și atât de umane într-o „condițiune materială" (Maiorescu) atât de firească și de simplă, cum numai la marii creatori găsești. Descoperi aici toamna bacoviană („Nocturnă de toamnă"), peisajul rustic și moral al lui Voiculescu („Un ochi de ger"), durerea și presentimentul morții ale lui Arghezi („La intrarea în noimă") sau indecizia despărțirii („Lied"), seninătatea olimpiană eminesciană în fața morții („Distihuri"), își dorește destinul țiganilor etern călători ai lui Macedonski („Conjunctiv"), se întâlnește cu înțelepciunea lui Blaga („Tristih"), se apropie cu sfioșenie de Nichita Stănescu („N-aș fi vrut"), trăiește inocența copilăriei eterne sau eclatează prin ludic („Rime naive"). Ion Roșioru nu imită, ci egalează. Dacă ar fi fost contemporan cu fiecare dintre ei, ar fi fost invidiat. Mai mult chiar, întregul volum dezvoltă o filozofie originală a presentimentului morții prin integrarea firească a omului în univers, căreia îi contrapune iubirea ca alinare, ca balsam, ca însoțire, iar creația ca purificare. Așadar, o ultimă lectură a volumului îți dezvăluie un sentiment cutremurător și, deopotrivă, o descoperire uluitoare: volumul acesta dezvoltă, dilată la dimensiuni terestre și cosmice emoția din „Odă (în metru antic)", dar procedează invers decât înaintașul: topește cântecul de moarte într-un cântec de dragoste. Nu întâmplător cititorul descoperă în volum un vers (cheia volumului ce i-ar sta bine drept motto) la fel de profund ca al Poetului: *„Am venit pe lume să învăț să mor"* (Lied), iar în altă parte poetul rostește la fel de curat: *„Desăvârșește moartea iubirea ce ne doare"* (Schaltiniență).

Să îndrăznesc să comentez, să mă apropii de intimitățile întregului volum, ar trebui să mai scriu cel puțin tot atâtea pagini, asta înseamnă că l-aș frustra pe cititor de acea bucurie interioară, de acel farmec al primei lecturi – fenomen rar în lirica actuală.

Temele fundamentale ale volumului sunt cele ale operelor mari ale literaturii lumii: Moartea, Iubirea și Creația. În volumul său preia din tema generală a morții doar momentul cel mai apăsător – presentimentul -, asociindu-l cu o serie de simboluri aparținând câmpului său semantic: bradul: *„Sub zăpadă troznesc grei/ Brazii cu sicrie-n ei"* (Spre mine); clopotul: *„Duh de iarnă milenară/ Bronzu-n clopot se-nfioară"* (Elegie); securea: *„Hybrisul lovește crunt/ Ești secure, nu mai sunt"* (Distihuri); râul: *„Netrecut pe nicio hartă/ Râul negru nu mă iartă"* (Oracular); labirintul: *„Și știu bine că mă mint/ C-o să ies din labirint"* (Fără urmă); câinele: *„Și mă urlă și mă latră/ Noaptea câinele de piatră"* (Creion); calul: *„Cai cu frâie de cenușă/ Din copite-mi bat la ușă"* (Click); îngerul: *„Și pe zarea azurie zefirul se deșteaptă/ Și îngerul m-anunță c-o să ieșim în larg"* (Corabia cu pânze albastre); diavolul: *„De fapt mă voi ruga la Diavol să-mi vină somnul cu toptanul/ Ca-n anul care și el vine să nu mă mai trezesc deloc"* (File de jurnal); vântul: *„Mă preumblu singur prin livezi/ Vântu-mi ia, să-l spulbere, oftatul"* (Crochiuri); lutul: *„Să mă retrag în lut flămând/ Ca și cum n-aș fi fost nicicând"* (Poate cândva); drumul: *„Că-i vremea de pornit la drum/ Dând pinteni calului de fum"* (Poate cândva); lotca: *„Și Charon se trezește și Styxul se dezgheață/ Și-mi urc în lotca spartă fărâma mea de timp"* (Fărâma mea de timp); noaptea: *„Să intru-n noaptea fără zori/ La brațe cu hidoasa doamnă"* (Sonet); marmura: *„Ninge în plină iarnă și mă vrea/ Marmura-n tăcerea de sub ea"* (Ceasul).

Cred că cititorul și-ar dori o poezie întreagă, să-i trăiască adâncimile: *„Și vine clipa-n care-mi rup/ Cu spaimă sufletul de trup!// Și vine clipa-n care zbor/ Planat*

tot mai la nord de dor!// Şi vine clipa-n care nu-s/ Decât suspinul lui Iisus!// Şi vine clipa-n care-nchid/ În ochi gorganele de vid!// Şi vine clipa-n care-aud/ Parfumul roz de mugur crud!// Şi vine clipa-n care ştiu/ Că orice vis e prea târziu!// Şi vine clipa-n care pot/ Să fiu deplin arzând de tot!//" (Şi vine clipa)

Ca cititor, te-ai fi aşteptat ca iubirea să devină o contrapondere la moarte. Aici, harul poetului devine şi mai generos, căci iubirea are atâtea feţe, cât filele vieţii înseşi. Iubirea (iubita) este dorinţă, opreşte timpul: *„S-apari şi tu să fie rai/ În calea clipelor să stai"* (Rugul); opreşte moartea: *„Între lună şi oglindă/ Moartea nu ne mai colindă"* (Între); face ca sufletele îndrăgostiţilor să se identifice: *„Sufletul de tine plin/ Îl drenez într-un suspin"* (Fără urmă); iubita este parte a naturii: *„Vântul piaptănă cu sârg/ Părul tău de grâu în pârg"* (Ludic); îndrăgostitul trăieşte prin amintirea iubirii: *„Iarba fiarelor încuie/ Amintirea ta haihuie"* (Clopotul de lut); iubirea este ingenuitate: *„Nupţială clipa ta/ Boare-a teilor cândva"* (Schiţă); iubirea este autoiluzie: *„Iubita mea cu ochii trişti/ De ce mă mint că mai exişti?"* (Poem); iubirea înseamnă durere înăbuşită: *„Înclin să cred că-n lume e numai aşteptare/ Cocoşii tac albastru./ Absenţa ta mă doare"* (Mic pastel estival); o însoţeşte zădărnicia: *„În zadar au fost petale/ Pe cărarea nunţii tale"* (Capriciu); iubirea doare când este ipocrizie: *„Mă revoltă gândul c-ai uitat de mine/ Jubilezi patetic c-o să plâng enorm"* (Crochiu de iarnă); neputinţa refacerii cuplului în moarte: *„Poate n-o să mai auzi/ Când voi fi mătase-n duzi"* (Click oracular); speranţa aşteptării terorizează: *„Cu strugurii din vechea vie/ Să nu mai fie-atât de trişti,/ Bolnav de inimă pustie/ Aştept un semn că mai exişti"* (Lied); credinţa retrăirii clipei eterne: *„Vei reveni la cea dintâi ninsoare/ Când ai plecat ningeau bătrânii tei"* (Vei reveni); absenţa sentimentului: *„Pe bulevardul mare castanii izbucnesc/ În floare: Cum se face că nu te mai iubesc?"* (Poem estival).

Pe această temă, un excelent răspuns la „Replicile" eminesciene: *„Luna-ncepe să coboare:/ Sunt durere, eşti uitare!// Piatra–nvaţă să respire:/ Eşti tăcere, sunt iubire!// Seva-n ramuri se-nfioară:/ Sunt grădină, eşti sahară!// Curcubeu-i semn divin:/ Eşti furtună, sunt suspin!// Codrii lumii-n crivăţ gem:/ Sunt iertare, eşti blestem!// Arca pe-Ararat se-nclină:/ Eşti genune, sunt lumină!// Dangătu-n amurg mă doare:/ Sunt venire, eşti plecare!// Hyubrisul loveşte crunt:/ Eşti secure, nu mai sunt!"*// (Distihuri)

Cele două teme – Moartea şi Iubirea – ar fi nişte noţiuni abstracte dacă poezia (creaţia) nu le-ar da viaţă. În zadar vei căuta în volum vreo artă poetică, deoarece în interiorul multor poezii, strecoară discrete meditaţii despre chemarea creaţiei, truda şi frământările creatorului, satisfacţia izbânzii, inspiraţia, eternitatea creaţiei, catharsisul: *„În poeme rourale/ Adun lacrimile tale"*/ (Blitz); *„Un izvor cu apă vie/ Şerpuind prin poezie"*/ (Fantezie); *„Amăgirea prinde-n scoabe/ Frigul mov dintre silabe"*/ (Oniric); *„Se stinge poezia şi-mi face tot mai rar/ Din pragul morii semne fantasticul morar"*/ (Acord final); *„Hoinar prin tainice oglinzi/ Cu versul zeii să-i colinzi"*/ (Ars vivendi); *„Că uite azi e zâmbet de soare din belşug,/ Chit că mă cheamă scrisul la el să mă înjug"*/ (File de jurnal); *„Fă, dar, ca duhul sacru-n cuvinte să-mi pogoare/ Când se arată moartea s-o-ntâmpin vin mereu"*/ (Invocaţie); *„Du-te, stih nevolnic, pleacă-n lumea mare,/ Floare tatuată pe destinul meu"*/ (Vers şi revers); *„Vântul mituieşte plopii beţi de-o vară timpurie/ Mă disput cu mine dacă să mai scriu o poezie"*/ (Pastel estival); *„Singur îmi*

şoptesc în barbă: - Dă-le dracului de rime!/ Toţi poeţii-n ochii lumii sunt zănatici şi zevzeci "/(Pastel estival).

Îngemănarea celor trei teme fundamentale conferă volumului o profundă notă de originalitate. Ion Roşioru desăvârşeşte creaţia şi prin forme şi structuri prozodice uluitoare, mai ales distihuri cu ritmuri impecabile, realizate cu o mână de maestru. Cultivă cu lejeritate poezia cu formă fixă: sonet, pantun, pantum, rotruanjă, schaltinienă, poemul total, haiku. Îmbracă idila, oda, elegia, meditaţia, balada chiar, cu elemente de pastel recrutate din toate anotimpurile, eclatează prin ludic („Crochiuri", „La intrarea în noimă"). Excelente – cred unice - sunt poeziile „Ezoteric", „Poem nominal" şi „Exorcizare", cu versuri cu un ritm impecabil, alcătuite din sintagme eliptice de predicat. Face poezie excelentă din stilistica modului conjunctiv („Conjunctiv"). Oraşului murdar şi poluat moral care-i creează repulsii prin prostituate, beţivi, lăutari, marinari, profesoare degradate („Nocturnă de toamnă", „Decor cu opinie publică şi beţiv") îi contrapune lumea plină de energie şi de candoare a satului (Filă de jurnal,29.08.1996"). Presentimentul morţii este atenuat, de multe ori anulat, prin refugiul oftat în inocenţa copilăriei, în liberatatea adolescenţei, în puritatea iubirii. Îl iubeşte pe Nichita, cum se iubeşte pe sine („Poetul"). „File de jurnal" sunt capodoperele volumului. Nobleţea volumului este dată şi de cele paisprezece poezii-bijuterii în limba franceză din final, un fel de Turn Eiffel, care-ţi stârnesc o întrebare tulburătoare: Câţi dintre poeţii români uitaţi într-un colţ de ţară încearcă să scrie şi poezie de calitate în limba franceză? Tu, cititor, ţi-ai fi dorit să-i fii elev la orele de franceză ale Domniei sale în târgul acela uitat de lume, Hârşova...

Acesta este volumul. Fără exagerare, în întregime o izbândă, ca să nu spun o capodoperă.

Dar omul? Parcă l-aş fi cunoscut de când lumea. M-am întâlnit cu spiritul său în paginile revistelor de cultură din tot spaţiul românesc, să zicem „Citadela", „Bucovina literară", „Convorbiri literare", „Dunărea de Jos", „Pro Saeculum", „Oglinda literară", „Ateneu", „Caligraf", „Sud", „Literatorul", „Luceafărul", „Agora", „Helis", „Bucureştiul literar şi artistic" şi cred că am mai omis încă pe atâtea. Amatorii de statistici ar observa faptul că este cel mai prezent, mai constant, mai harnic, mai cunoscător al fenomenului literar actual (critic de întâmpinare) de pe tot teritoriul românesc. Nicio revistă nu-i refuză colaborarea. Din contră, toate se simt onorate. Pentru simplul motiv că este serios, imparţial, profund, sincer, echilibrat, de o promptitudine şi de o onestitate ieşite din comun. Când am mai scris, ocazional, despre Ion Roşioru, i-am adăugat un epitet, dintr-o sinceră convingere: are o ţinută de universitar, de intelectual, adică om de aleasă simţire şi de profundă cultură, conectat total la cultura lumii şi la literatura franceză în mod special. Am făcut cunoştinţă prima dată la Hârşova, invitat fiind, cu ani în urmă, la Zilele Oraşului. N-am stat prea mult de vorbă. Era o întâlnire oficială, mai mult protocolară. Drumurile adevărate ni s-au întâlnit astă-vară când, aflându-mă în vacanţă la o cunoştinţă comună din Mânzăleştii Buzăului, aflu că tocmai sosise, în concediu. Entuziasmat, i-am făcut o vizită inopinată. Am aflat că-şi refăcuse casa părintească din temelii, cu mâinile lui. Am tăinit pe prispă în murmurul unei ploi calde, mocnite, la o cafea aburindă şi la un vin de Pietroasele, despre multe, desigur şi de-ale literaturii. Atunci mi-a făcut impresia că este un timid, un modest - în sensul de bun simţ -, poate prea timid şi prea modest pentru anvergura spiritului

său! Cineva mi-a şoptit că în Hârşova i se spune *Domnu Trandafir*, că ştie spaniola, engleza, germana, franceza, rusa, că se are bine şi cu câteva limbi orientale...

Mă ajută, pentru fraza finală, G. Călinescu: „Nasc şi în Moldova oameni!" „Mari!", l-aş completa eu. **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

Pantumuri estivale

1

Lumina unghiilor mele s-a stins în inimă de lup.
Întâiul plâns inițiatic s-a adăpat din trei izvoare.
Există amintiri de care nu pot nicicând să mă mai rup.
O stea s-a clătinat la prima şi cea din urmă vânătoare.

Întâiul plâns inițiatic s-a adăpat din trei izvoare.
În fața glontelui haotic pun veşnic propriul meu trup.
O stea s-a clătinat la prima şi cea din urmă vânătoare.
Mormântul fiarei prăbuşite încerc zadarnic să-l astup.

În fața glontelui haotic pun veşnic propriul meu trup.
Blestemul karmic mă condamnă la insomnii izbăvitoare.
Mormântul fiarei prăbuşite încerc zadarnic să-l astup.
Din moarte urletul totemic se iscă-n mine şi mă doare.

Blestemul karmic mă condamnă la insomnii izbăvitoare.
Frustrări din ochii mântuirii ce mă refuză-n veci erup.
Din moarte urletul totemic se iscă-n mine şi mă doare.
Lumina unghiilor mele s-a stins în inimă de lup!

2

Biserica era pe-o creastă de gând şi emana lumină.
Întru diminuarea căii spre pisc m-am avântat pieziş.
Încă din zori simțeam cum noaptea precipitată sta să vină.
Flămânde viperele-albastre ieşeau puhoi din ascunziş.

Întru diminuarea căii spre pisc m-am avântat pieziş.
Măceşii se-agățau de mine voind captiv să mă rețină.
Flămânde viperele-albastre ieşeau puhoi din ascunziş.
Un trăsnet a lovit stejarul uitat de moarte pe colină.

Măceşii se-agățau de mine voind captiv să mă rețină.
Din scorbura de foc o buhă privea cu ochiul ei ponciş.
Un trăsnet a lovit stejarul uitat de moarte pe colină.
Blestemul ca un câine negru venea din urmă pe furiş.

Din scorbura de foc o buhă privea cu ochiul ei ponciş.
S-a frânt cuţitul îndoielii în inima-mi de spaime plină.
Blestemul ca un câine negru venea din urmă pe furiş.
Biserica era pe-o creastă de gând şi emana lumină!

3

Hazardul ne-aşezase viaţa într-un miraj ameţitor.
În trista toamnă izbucnise mistuitoarea mea iubire.
Am fost tentat să cred că zeii mă îmbiau la masa lor.
Îşi ascundea pădurea faţa sub văl de chiciură subţire.

În toamna tristă izbucnise mistuitoarea mea iubire.
Ai apărut dinspre niciunde. Aveai un glas tulburător.
Îşi ascundea pădurea faţa sub văl de chiciură subţire.
Spre oaza clipei da năvală un vast pustiu din viitor.

Ai apărut dinspre niciunde. Aveai un glas tulburător.
Petalele hipnotizate uitau pe crengi să mai respire.
Spre oaza clipei da năvală un vast pustiu din viitor.
Ardeam cu patimă şi spaimă pe rugul beat de amăgire...

Petalele hipnotizate uitau pe crengi să mai respire.
Pe mirişte, rănit de moarte, căzuse ultimul cocor.
Ardeam cu patimă şi spaimă înfăşuraţi în amăgire
Hazardul ne-aşezase viaţa într-un miraj ameţitor!

Spirit de pantun

Se iscă briza serii. Livada se-nfioră.
Bătrânul cal nechează a-ntoarcere la gară.

În jur persistă încă miresmele de tei,
Deşi de-o lună floarea s-a scuturat din ei.

Înfometat un graur coboară sub cireş.
Tristeţea fără margini mă leagă fedeleş.

Ţărâna doar îşi vede de ritmurile ei.
Adorm spre zori şi încă persişti în ochii mei!

Rotruanjă

Omul acela care vine sunt eu zvârlit prin viitor.
Urmare-a lipsei de magneziu mă simt nesigur pe picioare.
Pierdută-n negură e vârsta la care nu ştiam să mor.
Frunzişul vremii troieneşte nostalgic ultima cărare.

Omul acela care vine sunt eu zvârlit prin viitor.
Distanța până la fântână cu orice zi e tot mai mare.
Am obosit de adevărul citit în ochii tuturor
Că-s doar povara socială ce niciun rost pe lume n-are.

Omul acela care vine sunt eu zvârlit prin viitor,
Hamal ce chiar şi-n somn îşi poartă singurătatea în spinare.
Trăndu-mi tainic voluptatea ratării fiecărui zbor,
Extincţia o să-mi apară supremă binecuvântare.

Omul acela care vine sunt eu zvârlit prin viitor.
Toți lasă să se înțeleagă că-mi tai prea mari felii de soare.
Mă străduiesc cu-nverşunare să nu păşesc pe umbra lor:
Eu nu sunt omul care vine, sunt doar un pâlp de lumânare!

Schaltiniena lăutarului Mură

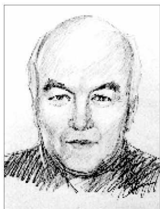
(zicere la ***Gala Galaction***)

Îi rupe dracul cobzei sau diblei mele struna
La nunta ta cu altul să nu mai pot să cânt,
Ci, cu privirea-nfiptă-n pământul-nepământ
De la rărunchi cu jale să stau oftând întruna.

Rădvanul cu nuntaşii în el o să coboare
Spre locul unde caii îşi iau focoşi avânt
Frângându-li-se drumul amar de sub picioare.

Îşi cere Oltul iarăşi pârdalnicu-i tribut:
Domniță, te cunună cu mine Belzebuth.

Desăvârşeşte moartea iubirea ce ne doare!

GRIGORE SPERMEZAN
(4 iunie 1951)

S-a născut în localitatea Nimigea de Sus, județul Bistrița-Năsăud din părinții: Grigore, muncitor constructor, şi Victoria, cooperatoare. A urmat clasele I-IV la şcoala Nimigea de Sus, clasele V-VIII in localitatea Nimigea de Jos, liceul (cursuri de zi) la Nimigea de Jos, promoția 1970. Este licențiat al Facultății de Filosofie din cadrul Universității din Bucureşti, cursuri de zi, promoția 1975. A obținut doctoratul în Filosofie la aceeaşi instituție în 2011. După absolvirea facultății a activat doar în unități de învățământ din județul Ialomița: învățător la Şcoala Generală Bărbuleşti (1975-1978), Liceul de Construcții Urziceni (1978-1979), Şcoala Profesională Agroindustrială Urziceni (1979-1990). Din 1990 a devenit titularul Liceului Teoretic Urziceni (azi Colegiul Național „Grigore C. Moisil"), pe catedra de discipline socio-umane, unitate unde activează şi în prezent.

A activat în cenaclul „Dor fără sațiu" din Urziceni. A publicat articole în cărțile editate de „Tribuna învățământului" din Bucureşti,. sub titulatura ***Dirigintele; ora de dirigenție*** (volumul II - 1995, volumul III - 1996).

Scrieri:

- **Economie - ghid pentru elevi şi profesori** (editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2002, 210 pagini), lucrare realizată în colaborare cu Constantin Cotoț, Pavel Filip şi universitarul Florian Roatiş;
- **Introducere în gândirea unor mari filosofi** (editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2003, 184 pagini, ediția a II-a: 2006);
- **America la ea acasă** (editura Pro Transilvania, Bucureşti, 2006, 210 pagini);
- **Rătăcind prin tranziție** – ***articole şi eseuri*** (editura Univers Ştiințific, Bucureşti, 2006, 218 pagini).

Opinii:

„Despre cartea Introducere în gândirea unor mari filosofi *a profesorului Grigore Spermezan citisem numai lucruri excepționale prin câteva reviste din țară (*Ateneul *băcăuan, februarie 2004,* Opinia *buzoiană, martie 2004, ba chiar şi prin* Graiul Maramureşului*, nu mai ştiu ce număr), înainte să găsesc cartea la un bun prieten pe care îl are la Piteşti (Cornel Constantinescu), de la care am aflat că autorul <<intrase>> primul la Filosofie...Apărută la editura Didactică şi Pedagogică (2003),* Introducerea*...profesorului de la Liceul Teoretic Urziceni este o carte cuceritoare...Practic, asimilând foarte bine istoria filosofiei, Grigore Spermezan transformă câmpul arid al conceptelor filosofice într-un discurs accesibil oricărui iubitor de înțelepciune".*

(Ion Teianu, în revista lunară de cultură *Argeş*, nr. 7, pagina 2, iulie 2004, Piteşti)

*„Este o carte (*America la ea acasă, *N.N.) apărută recent, dar pregătită și gândită o viață. O carte densă, scrisă de un om detașat, onest, cultivat, fără excese de admirație, ce vrea să fie o punte între două culturi și două civilizații: cea europeană (în care integrează și România) și cea americană.*

(...) Finalul cărții dă de gândit, pentru că autorul are conștiința scrisului temeinic și durabil, lăsându-i cititorului posibilitatea de a reflecta, căci nu caută să-și impună cu tot dinadinsul punctul de vedere, făcând cu acesta un dialog subtil și credibil".

(Titi Damian, în lucrarea „Fidelitatea lecturii - întâmpinări", editura Editgrapf, Buzău, 2011)

„Doctor în filosofie al Universității din București, Grigore Spermezan, eseist redutabil, încântă mereu și prin aparițiile editoriale. Impresionanta sa cultură filosofică este dublată de un talent literar care oferă creațiilor sale un farmec aparte. (...) Minunata carte a lui Grigore Spermezan, Rătăcind prin tranziție, *este nu doar una despre <<demnitatea națională și locul pe care-l ocupăm în concertul națiunilor europene>>, ci și una <<despre rostul filosofiei într-o lume profund materialistă>> și <<despre speranța că viitorul nostru poate fi mai bun>>, notează Florian Roatiș".*

(Ion Fercu, în revista de cultură *Ateneu,* nr. 515-516, iulie-august 2012, pagina 6, „Autori și cărți")

AMERICA LA EA ACASĂ

de **Grigore Spermezan**

Reținută admirație și discretă demitizare

Întors dintr-o excursie organizată în Germania Democrată din anul 1988 și prezentându-mi impresiile unui grup de colegi de cancelarie, curios, întreb printre altele, un distins profesor de matematică, care tocmai venise din Apus, cam care este diferența dintre Germania de Est și Germania de Vest. După câteva clipe de concentrare și privindu-mă drept în ochi, adică foarte convingător, îmi răspunde, în loc de o prelegere entuziastă, așa cum m-am așteptat, foarte concis și cuprinzător: „Domn' Titi, (așa-mi zicea dumnealui), cam care-i diferența dintre România și Germania de Est, așa-i diferența dintre Germania de Est și Germania de Vest." Ceva mai târziu, în 1990, soția mea are prilejul unei burse în Franța. Printre altele, îmi mărturisește că visul multor francezi este să ajungă în America, măcar o dată în viață și, pentru aceasta, fac economii serioase.

Luând în considerație consistența componentei materiale, visul meu de a „pipăi" pe viu America este din ce în ce mai îndepărtat. Distinsul profesor Grigore Spermezan a reușit, pentru că i-a „ieșit" o investiție pe termen lung: fiul său, Adrian, strălucit informatician (inginer în software) a semnat un contract cu celebra firmă Microsoft a lui Bill Gates din Seattle, Statele Unite ale Americii. Nu după mult timp, Adi își fericește părinții cu sponsorizarea unei călătorii. Curiosul și neastâmpăratul tată-profesor-călător (în America elev) își ia conștiincios notițe,

adică scrie un jurnal, care își va găsi o formă finală într-o admirabilă carte de călătorie, care se cheamă **America la ea acasă**, apărută la ed. PRO TRANSILVANIA, Buc. (2006), 210 pagini, plus un număr de 16 fotografii – pentru cei care nu-l cred (era să zic pe cuvânt), că a fost acolo.

Este o carte apărută recent, dar pregătită și gândită o viață. O carte densă, scrisă de un om detașat, onest, cultivat, fără excese de admirație, ce vrea să fie o punte între două culturi și două civilizații: cea europeană (în care integrează și România) și cea americană.

Scriitorul alege o formulă interesantă.

Cartea pare la prima vedere un amplu eseu deghizat într-un jurnal. Citită în profunzime, la altă lectură, devine un roman (piesă) cu doi actori principali – America și România, cu un autor-personaj și cu două personaje-martor, soția sa Elena și fiul său Adrian, iar ca personaje secundare, o puzderie de oameni de toate rasele, categoriile sociale, culturile, iar peste tot simbolul reușitei americane, Bill Gates.

Desigur, înainte de a se apuca de lucru, a avut de făcut față unei dileme: să se extazieze (așa cum fac cei mai mulți care visează sau călătoresc în America) sau să demitizeze? Prevăzător, scrie un *Prolog* de patru pagini, în care își justifică o atitudine echidistantă, moderată, plecând de la premisa că de fapt, *„călătoriile reprezintă oportunitatea firească de a ne observa contemporanii”*, și-l ia drept martor pe N. Iorga, care afirma că *„o călătorie face cât un an de școală.”* Profesor, filozof și un foarte fin observator al lumii contemporane, Grigore Spermezan constată că America este modelul și motorul mondializării și globalizării și că viitorul omenirii pare croit după chipul și asemănarea Americii. Cu România este optimist, integrând-o în această evoluție: *„ Va arăta așa cum arată SUA azi, chiar dacă pentru aceasta vor trebui să treacă decenii bune”.*

Chiar din primul capitol, „America, venim!”, cititorului îi atrage atenția un citat din neasemuitul Nichita Stănescu, citat care ar putea fi motto-ul întregii cărți: „Gioconda văzută la Luvru e mult mai prejos decât ideea ei circulând nestingherită prin lume.” Scriitorul nostru admiră cu reținere ceea ce e de admirat și demitizează ceea ce crede că trebuie demitizat. În privința admirației, face o afirmație interesantă: *„America rămâne un tărâm fabulos și, cel mai adesea, inaccesibil. Dacă perfecțiunea ar lua formă palpabilă în ceea ce privește organizarea și funcționarea societății de azi, atunci – se crede – aceasta nu poate lua decât chipul SUA și al calităților asociate acestora: simbol al libertății, al democrației și prosperității, locul ideal de împlinire a personalității umane.”*

Iese, cu inteligență, dintr-o capcană mereu posibilă. Din noianul de întâmplări mai mici sau mai mari, de informații, de curiozități, el alege, pentru cititorul curios român, un element fundamental de comparație - civilizația, realizând o paralelă subtilă, ușor polemică, între „la noi” și „la ei”.

De aici încolo cartea „curge” firesc, călătorii primesc (cu emoție) viza la Ambasada americană, călătoresc cu avionul până la Amsterdam, traversează „gârla” Atlanticului, în ziua cea mai lungă din viață, 34 de ore, până la Seattle, sosesc la Bellevue, reședința fiului. Urmează călătorii scurte în împrejurimi (la Pacific sau pe muntele Rainier), o „fugă” până în Canada, alta până în California și întoarcerea acasă.

Cât privește civilizația Occidentului - obiectul său de observație - îl decepționează. Descoperă că un însoțitor de bord nu știe elemente minime de

geografie. Admiră apoi din avion, fără rezerve *„terenurile olandeze brăzdate de canale de irigaţii trasate cu rigla."* Urmează aterizarea perfectă a pilotului, dar este dezamăgit când vede că se apropie de avion lucrătorii aeroportului *„cu un multicar albastru, vechi, ruginit, boţit de un accident uşor."* Cât priveşte schimbarea bagajelor în alt avion, călătorul nostru observă că *„olandezii s-ar fi înţeles cu lucrătorii noştri de acasă în manipularea fără menajamente a bagajelor."*

Zburând deasupra Munţilor Stâncoşi crede că Dumnezeu împărăţeşte lumea prin frumuseţe, minune în faţa căreia rămâi mut de uimire, iar la coborârea din avion pasagerii au lăsat destulă mizerie după ei, pe scaune şi pe jos... Când pune piciorul pe pământ american, în loc să descopere un miracol, găseşte lucruri cunoscute: *„copacii cresc tot cu ramurile îndreptate în zare, cerul este la fel de albastru ca al Europei, norii nu sunt cu nimic deosebiţi de cei ştiuţi, iar oamenii merg şi ei pe două picioare."* Călătorul nostru rupe câteva frunzuliţe de tuia, le duce la nas şi descoperă că au acelaşi miros ca în România! În loc să-şi rupă gâtul uitându-se după zgârie-nori, observă asfaltul care este curat, de excelentă calitate, pare proaspăt spălat, gazonul este tuns, aerul ozonat, totul de o curăţenie exemplară.

Vine rândul americanilor să fie observaţi în mediul lor: multe chelneriţe au feţe asiatice, unii clienţi aşteaptă mai mult sau mai puţin nerăbdători să se elibereze mesele, sunt în ţinută lejeră de stradă, iar înăuntru este destulă gălăgie. Cât priveşte mâncarea americană, a fost departe de a constitui o încântare! Îl intrigă bacşişul care se practică şi acolo, dar cu diferenţele de rigoare: în România, intră direct în buzunarul chelnerului, pe când bacşişurile oferite de americani prin card sunt impozitate, o parte intrând în buzunarul statului. Se uită şi spre tomberoanele de gunoi golite zilnic de gunoieri dotaţi cu uniforme reflectorizante şi mănuşi, iar afişele de la ghenă te roagă să-ţi arunci gunoiul sortat în tomberoane speciale. Îl surprinde disciplina şoferilor americani, foarte toleranţi, faptul că indicatoarele sunt însoţite de explicaţii scrise. Au şi ei maşini hârbuite, producând un zgomot infernal. Observă şi un vagabond solid şi bărbos, care îşi face veacul cerşind cuminte la un semafor, dar nu prea e băgat în seamă. Fiul o prevenise pe mamă să nu se îmbrace prea luxos, că cerşetorii o cred bogată şi vin să-i ceară bani. Spionează şi munca lucrătorilor la montarea unui tub banal de canalizare. Ei nu lucrează mai repede ca ai noştri, dar salariul lor e de vreo 20 de ori mai mare, la randament egal. Ajuns la Pacific, ia în mână nisip pe care-l lasă să se scurgă din palmă şi nu constată nimic deosebit faţă de cel ştiut de pe litoralul dobrogean.

Dacă legumele sunt abundente şi foarte bine ambalate, nu i se pare că mai au gustul cunoscut: *„Am cumpărat o ceapă cât un căpşor de copil, dar acasă am constatat că aducea vag cu gustul a ceea ce ştiam că este ceapa."* Îl entuziasmează modul exemplar de servire a clientului, în orice împrejurare: *„Grija principală a americanului este de a nu-şi pierde slujba şi de a nu ajunge la spital, ambele foarte păgubitoare pentru buzunarele cetăţeanului de rând."*

Este intrigat de comerţul american, căci cumpărătorii au dreptul să ia în casă şi să utilizeze timp de o lună produsele electrocasnice pentru a se convinge de calităţile lor, urmând să le restituie magazinului dacă nu sunt mulţumiţi.

Se arată preocupat când constată pe viu că obezitatea a devenit în SUA o problemă naţională şi vine cu un exemplu concludent: *„Alături de noi iese din lift o*

tânără îmbrăcată în pantaloni scurţi, cântărind, cred, peste 150 kg, lăţimea şoldurilor ei trebuind să tot măsoare un metru. Mă gândeam cu milă că o asemenea creatură amorfă, ajunsă fără vină într-o astfel de stare, nu este doar o fiinţă nesănătoasă, ci şi una nefericită. Dacă eşti cinic, poţi gândi că există riscul ca turnul să se prăbuşească, o dată cu noi, sub greutatea ei. "

Observaţiile, comparaţiile şi exemplele continuă uneori picant, alteori cu umor şi ironie – fapt ce face „sarea şi piperul" cărţii până la ultima pagină, iar cititorul, fără voia lui, va intra în capcana subtilă a autorului până în final, când va regreta că toate s-au terminat, o dată cu întoarcerea în ţară, rostind împreună „God blees America" („Dumnezeu să binecuvânteze America!").

Scriitorul oferă cititorului instruit şi un alt nivel de lectură, cel care vizează profunzimea Americii, şi anume cultura. El însuşi un autor instruit şi informat, dar mai ales metodic până la exasperare (se cunoaşte profesorul!), face apel la informaţii dintre cele mai exacte şi diverse, aducându-le ca argumente pentru a convinge. Interesant este că demonstrează subtil, citează fără să-şi obosească cititorul, făcând dovada unei culturi profunde, antrenându-l şi pe acesta în extraordinara aventură a călătoriei într-o altă cultură şi o altă civilizaţie. Spre edificare, din domeniul filozofiei cititorul descoperă nume precum: Aristotel, Bias, Voltaire, Kant, Montaigne, C. Noica, M. Eliade, P. Ţuţea, Berkeley, Socrate, Chomsky, Popeer. Din domeniul literaturii: Eminescu, J. London, N. Steinhardt, G. Orwell, J. Rousseau, Shakespeare, Nichita Stănescu, P. Istrati, St. Zweig, J.Borges, S. Weill, K. Sandburg. Foarte multe nume sunt din domeniul artelor cinematografice: Omar Shariff, Florin Piersic, Ştefan Ciubotăraşu, Elvis Presley, David Lynch, Silvester Stallone, Bruce Willis, Brad Pitt, Michael Douglas, Richard Gere, Marylin Monroe, Arthur Miller, Clint Eastwood, Charles Chaplin, Michael Johnson. Argumentele din domeniul sociologiei sunt la fel de convingătoare: Robert Kaplan, Servan-Schreiber, Paul Samuelson, Alexis de Tocqueville, Jon Kenneth Galbraith, Denis Buican. Şi lista oamenilor politici şi a conducătorilor este impresionantă: George Bush, Jon Terry, Petru cel Mare, Otto von Bismarck, Cirus, Hernan Cortes, Juan Manuel de Ayala, John Rockfeller, Jaques Delors. Nu-i uită nici pe marii călători: Columb, Magellan, Charles Fremont, George Vancouver, Erich von Daniken, John Milton, Edmund Hillary şi Tenzing Norgay, cuceritorii Everestului. Nu este uitat nici pshianalistul Erich Fromm, ba chiar apare şi numele celebrului spion James Bond. Sporadic, descoperi şi prezenţa unor mari istorici: N. Iorga, Arnold Toynbee, Lucian Boia, Barry Commoner, Fernand Braudel.

Ce rost au aceste nume care apar discret în paginile cărţii cu minime explicaţii, cât să nu plictisească? Grigore Spermezan nu uită o clipă că este profesor: instruieşte şi educă, adică face deopotrivă cultură şi civilizaţie. Îl pune pe cititor în situaţia de a compara şi a se compara. Finalul cărţii dă de gândit, pentru că autorul are conştiinţa scrisului temeinic şi durabil, lăsându-i cititorului posibilitatea de a reflecta, căci nu caută să-şi impună cu tot dinadinsul punctul de vedere, făcând cu acesta un dialog subtil şi credibil. Cartea se încheie cu o frază memorabilă: *„SUA reprezintă un model la care mereu ne raportăm, chiar dacă uneori nu cunoaştem pe deplin această ţară pe care o admirăm fără rezerve, cu toate că aici omul pare nu rareori metamorfozat în simplu apendice al maşinilor şi pieţei. Pentru că America de azi poate fi apreciată ca modelul societăţii româneşti*

de peste ani, cine mai ştie. Important este că avem un reper palpabil, dar care nu trebuie fetişizat sau adoptat fără spirit critic atunci când ne raportăm la societatea românească. Sper să avem înțelepciunea de a nu uita acest lucru ... "

Se repetă obsedant în carte un cuvânt, pe care l-aş socoti cheia înțelegerii mecanismului complicat după care se conduce societatea americană, şi anume cuvântul LEGE, pe care toți americanii o respectă şi mecanismul merge chiar în articulațiile ei cele mai fine. Am citit undeva că atunci când apare vreo lege la americani, aceştia se interesează doar de ce le este interzis. Diferența dintre noi şi ei e simplă: ei o respectă permanent, pe când la noi ține doar trei zile, sau e făcută să fie încălcată de... TOȚI! Autorul face discret această aluzie pe care cititorul înțelept o înțelege. Amândoi oftează...

Pagini din creația proprie:

DOR DE EMINESCU...

„Într-un articol de rezonanță în cercurile de intelectuali români din epocă publicat de revista *Cuvântul* la 2 ianuarie 1928, tânărul - pe atunci, de numai douăzeci de ani - Mircea Eliade lansase generației sale o incitantă provocare: să ne închipuim că anul care urmează este, pentru fiecare din noi, ultimul nostru an de viață lăsat de Creator pentru a ne îndeplini menirile pe pământ (*Anno Domini*); ce ne vom strădui să facem în cele douăsprezece luni pe care ştim că le mai avem de trăit, ce vom lăsa în urma noastră, înainte de a ne prezenta la judecata de apoi? Răspunsul lui Eliade este revelator: avem datoria de a realiza o operă care să ne reprezinte ca personalitate şi care să permită afirmarea noastră în lume, o aspră şi neîntreruptă muncă de şaisprezece ore pe zi, aşa cum părinții niciodată n-au muncit în scopul de a ajunge *oameni* şi a face din țara noastră un pământ al *oamenilor*, cu speranța că, la sfârşitul toamnei, aproape de moarte, vom fi *alții* şi *alta* va fi țara. „Suntem datori să viețuim o intensă viață spirituală, consumantă, neodihnită, fără rezerve ingrată. Iar aceasta nu se împlineşte decât cu infinite şi continue renunțări."

O astfel de conştiință torturată de ideea responsabilității menirii ei în lume a fost, cu certitudine, Mihai Eminescu. Cel pe care Constantin Noica îl definea drept „omul deplin al culturii române" şi-a simțit chemarea de a face lucruri mari, cu convingerea că timpul îi este potrivnic, că dispune de prea puțin timp pentru proiectele sale şi, deci, nu trebuie să-l risipească zadarnic. Considerat de Titu Maiorescu, cu peste un veac în urmă, cea mai înaltă întruchipare a inteligenței româneşti, Eminescu a rămas în poezia noastră cu calificativul de „nepereche." A muncit cu tenacitate, până la istovire. Destinul i-a fost dramatic, notează George Călinescu: „Tot ce avut de spus, a spus până la 33 de ani. Viața lui se confundă cu opera, Eminescu n-are altă biografie." Însetat de absolut, a publicat prea puțin în timpul vieții: doar 37 de poezii (numai Vasile Cârlova, cel trecut în neființă atât de devreme, a publicat mai puțin), migălindu-şi versurile cu răbdare de artizan. „Trebuie să cumpăneşti de o sută de ori o scriere până o dai publicității!", notează el. A lucrat la capodopera sa *Luceafărul* aproape zece ani, trecând-o prin circa 19 variante.

Ne-am obişnuit să vedem în el întruchiparea perfecţiunii. A celei fizice, dar şi a celei spirituale. Chipul lui tânăr, cunoscut din fotografia făcută în perioada studenţiei, are o frumuseţe zeiască. Unul dintre contemporanii care au avut marea şansă a vieţii de a-l vedea afirmă că avea „cap de Apollo." Fascinaţia pe care o manifestă încă asupra noastră e neprielnică disocierii mitului de realitate. Asemenea legendarului rege Midas, considerăm că tot ceea ce a fost atins de măiastra pană eminesciană se transformă în aur. În orice domeniu asupra căruia s-a aplecat, devine autoritatea cea mai cunoscută şi respectată. Fără a fi fost economist de profesie, a fost transformat în cel mai autorizat gânditor economist al secolului al nouăsprezecelea. Se potriveşte aici ironia aceluiaşi mare spirit critic, George Călinescu: Eminescu a fost un profet în toate, care a prevăzut tot, până şi „prăbuşirea sistemului monetar" din secolul ce i-a urmat! Identificat de Mircea Eliade cu esenţa spiritualităţii româneşti, cu *alfa* şi *omega*, la Eminescu totul e posibil: de la el pleacă şi se reîntorc toate...

Genialitatea lui Eminescu nu se reduce la poezie, răzbătând şi din publicistica risipită în presa vremii. Perpessicius afirmă că nici una dintre problemele politice, sociale şi economice care dirijează un popor nu i-a fost absentă, viziunea asupra lor fiind profetică şi actuală. Profetică, în sensul că el aruncă seminţele ce vor rodi în viitor. Putem accepta fără rezerve opinia distinsului critic sau să o punem între paranteze. Cert este că Eminescu nu şi-a permis să scrie decât despre lucruri asupra cărora s-a documentat, uneori cu asupra de măsură. Să luăm câteva dintre ideile lansate în articolele sale dedicate economiei naţionale. Într-o economie slab dezvoltată, răul cel mare e sesizat în sărăcia constatată pretutindeni, iar cauza e diagnosticată rapid: „se consumă mai mult decât se produce." Acesta poate fi eradicat prin dezvoltarea concomitentă a industriei şi agriculturii: „O naţie care produce grâu, poate trăi foarte bine, nu zicem ba, dar niciodată nu va putea să-şi îngăduie luxul naţiilor industriale înaintate. Neapărat că nu trebuie să rămânem popor agricol, ci trebuie să devenim şi noi naţie industrială măcar pentru trebuinţele noastre (...)." Temelia progresului nostru nu poate fi decât munca susţinută şi temeinică, singura care ne-ar permite dezvoltarea şi intrarea în concertul naţiunilor civilizate. Ni s-ar putea răspunde că acestea sunt truisme; ele sunt însă adevăruri care ar trebui să ne dea şi azi de gândit.

Dincolo de perioada când au fost elaborate, pilduitoare şi interesante sunt şi ideile despre şcoală şi sistemul de învăţământ românesc. Ca revizor şcolar pentru judeţele Iaşi şi Vaslui (1 iulie 1875-4 iunie 1876), dar şi - vreme de un an şi jumătate - profesor (de germană, logică etc.), Eminescu şi-a îndeplinit funcţiile cu o rară conştiinciozitate, bună credinţă şi destoinicie. În peregrinările sale prin şcolile din satele moldovene, constatând absenteismul masiv al elevilor de la cursuri, el conchide: „Cauza relei frecventări nu este aversiunea poporului nostru contra şcoalei, ci sărăcia." Ostil învăţării mecanice, tânărul revizor şcolar devine ferm în opţiunea sa: „Ar fi de dorit ca învăţământul să aibă mai multă viaţă. Cu deosebire însă, trebuie ca copiii să nu înveţe nimic pe de rost, ce n-au priceput pe deplin." Cunoştinţele memorate mecanic şi neînţelese „sunt nişte coji deşarte ce încurcă memoria în zadar"; „memoria nu păstrează nimic nepriceput, nerumegat, unde interesul viu şi judecata copilului n-a jucat nici un rol." Concluzia logică desprinsă din inspecţiile la faţa locului este aceea a descongestionării elevilor de sarcinile şcolare, deoarece „azi, în timpul programelor încărcate, n-ajung să ştie nimic

cumsecade." Laudă şi recomandă *Cartea de citire* a lui Ion Creangă tocmai pentru că ţine cont de intuiţia vie, lipsindu-i păcatele imputate mai sus. Vom încheia cu o observaţie, a cărei modernitate nu se poate să nu frapeze: „Caracterul însă al unei şcoli bune e ca elevul să înveţe în ea mai mult decât i se predă, mai mult decât ştie însuşi profesorul."

Animat de neamul românesc din care se simţea parte integrantă, era preocupat de propăşirea sa generală: „Iubim ţara şi naţia noastră cum n-o iubeşte nimeni, cum nimeni n-are putere de a o iubi" (*Timpul*, 22 februarie 1879). Legatul testamentar al Văcăreştilor „creşterea limbei româneşti / ş-a patriei cinstire" îşi găseşte deplina realizare în activitatea şi opera lui Eminescu, „omul universal", enciclopedistul încadrabil în galeria în care strălucesc Dimitrie Cantemir, B.P. Hasdeu şi Nicolae Iorga. Prin versurile sale, istoria patetică a neamului românesc românesc a fost „proiectată în eternitate", afirmă Mircea Eliade. Acelaşi demn urmaş eminescian într-ale spiritului ne povăţuieşte: să-l citim, să-l înţelegem, să-l asimilăm. Restul vine de la sine...

Ne vine greu să găsim un alt omagiu mai de suflet decât acela adus peste timp de un poet fascinant precum Nichita Stănescu: „omul, opera şi epoca s-au identificat absolut, s-au identificat în tot ce reprezenta nou, dinamic şi în naştere. Adică în creaţie. Pentru literatura noastră, Eminescu este un concept."

(Tribuna învăţământului, Bucureşti, nr. 521, R17-23 ianuarie 2000)

MARIUS STAN
(14 martie 1961)

S-a născut în Bucureşti şi a copilărit în Urziceni. Părinţii lui, Nicolae şi Floarea, contabili de profesie i-au încurajat interesul pentru matematică şi fizică şi i-au susţinut, deşi fără entuziasm, pasiunea pentru literatură. După opt clase la Şcoala Generală Nr. 1, Marius a terminat ca şef de promoţie Liceul Teoretic din Urziceni, unde l-a avut ca profesor de Limba şi literatura română pe Anatol Pavlovschi. În această perioadă a participat activ la cenaclul „Dor fără saţiu." După absolvirea Facultăţii de Fizică a Universităţii Bucureşti, a lucrat trei ani „în producţie" la Fabrica de Ferite din Urziceni, apoi a devenit Cercetător Ştiinţific la Institutul de Chimie Fizică al Academiei Române, în Bucureşti. În 1997 a obţinut titlul de Doctor în Chimie şi a plecat la un stagiu postdoctoral la Laboratorul Naţional Los Alamos, în S. U. A, unde a lucrat până în 2010. Din 2010 este Cercetător la Argonne National Laboratory şi Profesor Asociat la Universitatea Chicago şi Universitatea Northwestern, din Chicago. Este coautor a peste 60 de articole ştiinţifice şi 4 cărţi de specialitate.

A debutat cu poezie şi grafică în „Cîntece şi semne", o antologie a cenaclului literar „Dor fără saţiu", editată de Comitetul de Cultură şi Educaţie Socialistă al oraşului Urziceni, 1982. În 1998 a obţinut Premiul Revistei „Orizont" pentru proză scurtă la Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda." După un hiatus de aproape 20 de ani, Marius a reluat activitatea literară în 2007, publicând poezie şi proză în România, în revista HELIS.

Scrieri:

- M. Stan, **Models and Simulations of Nuclear Fuels**, ed. Taylor and Francis (2013), în curs de publicare;
- M. Stan, **Introduction to Computation,** in „Characterization of Materials", E. Kaufman (Ed), J. Wiley & Sons, 2nd Edition, (2012) pp. 115- 119;
- M. Stan, Multi **– Scale Computation al Characterization,** in „Characterization of Materials", E. Kaufman (Ed), Wiley & Sans, 2nd Edition (2012), pp. 174- 183;
- M. Stan and S. R. Lee**, Hogh Performance Computing for Materials Science**, in „Handbook of Nuclear Engineering", D.G. Cacuci (Ed), Springer, New York (2010), pp. 1499 – 1512);

De asemenea, cercetătorul Marius Stan a mai publicat peste 60 de articole ştiinţifice în reviste (jurnale) de specialitate.

- **Câteva zile**, proză scurtă, editura Helis, Slobozia, 2013.

Opinii:

„Povestirile dumneavoastră (M. Stan) radiografiază cu măiestrie momentele esenţiale, dramele esenţiale din întâmplări relativ banale."

(Dan Simionescu, Helis, nr.108, apr. 2012, p.2)

„Cu cele trei poeme, domnul Marius Stan dovedește cum fiecare își caută drumul precum o carte puțin aplecată, o imagine de un fior liric autentic.”

(Aurel Anghel, Helis, nr. 59, martie 2008, p.14)

CÂTEVA ZILE

de **Marius Stan**

Temeinicia începutului sau începutul temeiniciei

Nu prea dese au fost întâlnirile (semiconspirative) ale membrilor cenaclului „Dor fără sațiu” care să se finalizeze târziu din noapte, în alt mod decât cel obişnuit: despărțiri cu strângeri solidare de mână care estompau diferențele de vârstă şi întăreau prieteniile. Cam aşa, probabil, urma să se finalizeze şi întâlnirea, devenită ulterior sărbătoare, dintr-un început de februarie 1989. Asistaserăm încântați la o dispută filozofică a triunghiului Marius Stan, Petrică Cristea şi Grigore Spermezan. Spre finalul dezbaterilor, omul surprizelor – cel puțin pentru mine – Marius, ne-a delectat, cu stânjeneala-i cunoscută şi cu sinceră modestie, cu câteva desene, câteva caricaturi însoțite de epigrame, apoi ne-a recitat, mai altfel decât până atunci, câteva poezii de dragoste de mare rafinament. Urma să ne despărțim, când, cu o voce încărcată de emoție, ne anunță: „Știți, azi a născut soția mea, am un fecior.” „Şi cum îl cheamă? Soția cum se simte?”, picară fireştile întrebări dinspre domnul Pavlovschi, care ne-o luase înainte. „Tiberiu, nume de roman”, a răspuns mândru Marius. „Am adus şi eu o sticlă... E firesc, chiar dacă nu-i voie într-o instituție de cultură.” La despărțire, câțiva dintre noi l-am însoțit spre spital. S-a convins că totul e bine, apoi bucuria sosirii lui Tiberiu pe lume am continuat-o până spre ziuă, acasă. Acolo am reuşit să descoperim un alt Marius care ne-a recitat ore întregi din poeziile sale, din marii poeți ai lumii, ne-a dovedit că are o voce superbă, acompaniindu-se de chitară. Tocmai trecuse, cu ceva timp în urmă, din mână în mână, între cenaclişti, cartea de nuvele a lui Cinghiz Aimatov, „Cântecul stepei.” Punea atâta pasiune în cântec, încât imaginația mea, ascultându-l, pleca spre dragostea aceea simplă din stepă, împărtăşită prin cântec...

Altădată, ne-a surprins din nou, traducându-ne direct din italiană, „Numele trandafirului”, în sala Clubului Sindicatelor. Nu ştiu de unde şi cum făcuse rost de film. L-am întrebat cu un fel de curiozitate amestecată cu sfială: „Știi şi rusa? Şi franceza? Şi engleza?” mi-a răspuns la fiecare, cu un fel de jenă „Da.” Bănuiam că-şi masca superioritatea atâtor aptitudini prin discreție. Mi-a fost teamă să continui cu întrebările. Știam că este un foarte bun inginer la „Ferite”; ştia filozofie cât un absolvent al facultății respective; îl preocupau cercetările avansate din fizică şi din chimie. Aşadar, cânta, recita, desena, traducea, scria poezie, călătorea. Mai ştiam că toate le făcea la modul serios. „Renascentist”, mi-am spus şi am comunicat-o şi

altora cu toată convingerea. A plecat apoi, cu familia, în America. A ajuns la Los Alamos. Desigur, cercetător. S-a stabilit apoi la Chicago, tot cercetător la unversitate, acolo unde cândva predase şi Mircea Eliade. Apoi, surpriză: actor într-un film american. Am aflat între timp că ţine conferinţe pe teme ştiinţifice la Bucureşti, Milano, Roma, Paris, Tokio, Moscova, şi cine mai ştie pe unde... Când a vinit în ţară, nu ne-a uitat pe noi, cei din cenaclu. Am descoperit în „Helis", nuvele de-ale lui. Ne-au entuziasmat. Gh. Dobre ne-a adus vestea cea mare: „Să vedeţi că o să scoată un volum!"

Aveam volumul în mână: **Marius Stan, „CÂTEVA ZILE"**, ed. Helis, (2013), 160 p. Îi citisem cu emoţie şi curiozitate nuvelele publicate număr de număr, mai bine de un an, în revista noastră. Aveam pe platou feliile, dar nu aveam tortul întreg. Îl savurez acum, odată cu cititorul, pe îndelete.

Prima lectură, prima impresie: cele paisprezece nuvele alcătuiesc un ciclu unitar. Scriitorul pare să fi avut în subconştient propoziţa lui Marin Preda: „Reale sunt sentimentele, imaginate sunt împrejurările." Cu o „mică" diferenţă. Împrejurările sunt atât de aproape de ziua de azi şi el este atât de aproape de noi, în ciuda faptului că trăieşte în America de aproape un sfert de secol şi trece anual (cred), pentru „câteva zile", şi prin România. Caracterul unitar al volumului mai este dat şi de dominanta psihologică, mai precis de felul în care supune limba română unei discrete modelări pentru a-i extrage limpezimea, savoarea, nuanţele şi subtilităţile. M-am întrebat, avându-l în minte pe Emil Cioran, la un moment dat: Oare nu cumva limba română îşi dezvăluie posibilităţile infinite de nuanţare mai uşor din partea unui autor român care trăieşte într-un alt mediu lingvistic? Recitindu-le încă o dată, făcând fişele de rigoare, descopăr şi o altă componentă mult mai subtilă, a volumului, cea filozofică, dată fiind de asociaţiile care se pot face între motto-ul volumului, titlurile nuvelelor şi „epilogul" (final deschis interpretărilor multiple) fiecărei nuvele în parte. Este, desigur, o noutate în literatura română, întrucât acesta se constituie, de regulă, dintr-un text nonliterar, aparent fără legătură cu textul literar propriu-zis. Acesta, de multe ori, este asemănător paradoxurilor lui Murphy, dar toate susţin o „cheie" care cuprinde o morală cu caracter general, adresată umanităţii.

Recunosc că am ezitat în a le încadra într-o anume specie literară clasică. „Au dimensiunea schiţei, mi-am zis dintru început, întrucât tratează un singur eveniment din viaţa unuia sau a câtorva personaje." Ce mi-a atras atenţia, ulterior, a fost faptul că, deşi consemnează un fapt obişnuit de viaţă, în centrul fiecăreia se află o întâmplare dramatică ce răscoleşte eroul. Şi-am mai descoperit că nu era unul, ci totdeauna pereche sau cuplu. Aşadar, situaţia limită, tensionată, a acestora îi conferă valoarea de nuvelă. Gândul mi-a zburat instantaneu spre nuvelistica lui Rebreanu. Numai că la Marius Stan, situaţia limită capătă o dublă determinantă: şi psihologică, şi filozofică; mai mult, se împarte raţional şi echilibrat între cei doi protagonişti. Elementul de noutate pe care autorul îl aduce este acel „epilog" cu valoarea unei sentinţe, asemănător moralei dintr-o fabulă, trimiţându-l automat pe cititor spre meditaţie, transferând tensiunea psihologică spre un act de conştiinţă şi de reflecţie.

Titlul volumului, **„Câteva zile"**, ca de altfel titlurile celor 14 nuvele, ridică semne de întrebare, nu în sensul dificultăţilor de înţelegere, ci multiplelor semnificaţii, relevând încă o deschidere, dincolo, spre lumea exterioară, vie, a

cărţii. Este vizibilă dimensiunea temporală spre care îl trimite pe cititor în prezent, ancorându-l într-o realitate imediată, trimiţând la autenticitatea demersului artistic. Nu are puncte de suspensie, dar se subînţeleg. Gramatical, sintagma, poate fi subiect sau complement direct într-o frază. Capătă întregire deplină doar luat împreună cu motto-ul cărţii: *„Şi a zis Dumnezeu: <<Să facem om după chipul şi asemănarea Noastră, ca să stăpânească peştii mării, păsările cerului, animalele domestice, toate vietăţile ce se târăsc pe pământ şi tot pământul!>> Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său: după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat şi femeie."*(Vechiul Testament). Cheia pe care o trimite autorul spre cititor vine din două sintagme din acest text: „toate vietăţile ce se târăsc" şi „a făcut bărbat şi femeie", altfel spus, cu puţine excepţii, personajele (bărbat şi femeie, pereche sau cuplu) din carte, trăiesc drama degradării morale. Obligatoriu, motto-ul trebuie asociat cu „epilogul" întregii lucrări: *„Un om trăieşte 28.000 de zile, mai mult sau mai puţin."* În felul acesta se deschide şi altă perspectivă de a înţelege semnificaţia mult mai profundă a titlului cărţii: *„Câteva zile"* – efemeritate şi eternitate. Cu alte cuvinte, omul de aici, adică personajul literar este un Dumnezeu la dimensiuni domestice. Paradoxal, a uitat că este Dumnezeu, ne spune cartea.

Desigur că fundamentul acestei filozofii îl reprezintă partea psihologică. Ceea ce „povesteşte" fiecare întâmplare pare obişnuit pentru un cititor avizat; dominantă este foarte subtila analiză psihologică a consecinţelor întâmplărilor, ceea ce dovedeşte că autorul este un fin observator al meandrelor sufletului omenesc. Fiecare dintre nuvele porneşte de la o întâmplare firească de viaţă, dar pledează pentru filozofia superioară a vieţii.

„În Numele Tatălui", Elvira naşte în spital, înconjurată de doctori, de asistente, iar pe afară soţul Alin Marinescu, împreună cu taică-său, aşteaptă îngrijoraţi. Accentul psihologic nu cade, cum ne-am fi aşteptat, pe actul în sine, care s-ar fi putut încheia tragic, ci pe ceea ce se întâmplă şi pare derizoriu. Descopăr, în text, două fraze cheie: *„Doctorul ăsta e nebun, nu ia bani"* (replica unei asistente) şi *„Am completat acum certificatul de naştere. O cheamă Zeno"* (replica soţiei obosită după travaliu). Soţul se aşteptase să fie băiat, dar este pus în situaţia să accepte nume de băiat pentru fetiţă, Zeno (plănuiseră anterior dacă e băiat să primească nume de filozof grec). „Epilogul" pare derutant la prima vedere: *„Viaţă: Sinteza proceselor biologice, fizice, chimice, mecanice care caracterizează organismele; faptul de a fi viu; stare a ceea ce este viu."* (Dicţionarul Explicativ al Limbii Române, ed. Univers enciclipedic, 1998). Nuvelei acesteia nu-i lipseşte nici partea de poezie, legată de embrionul iubirii: *„O adiere de vânt împinge fereastra spre curtea interioară. Se văd castanii şi puţin din clădirea şcolii generale. Când s-a mutat Elvira în clasa lui, în banca din faţa lui, frunzele castanilor au îngălbenit şi-apoi s-au făcut roşu-aprins. Unii spun că a fost de la bentiţa roşie pe care Elvira o purta zi de zi, împotriva regulamentului."*

În *„Bradul"*, pe un viscol cumplit de Bărăgan, copilul aşteaptă împreună cu bunicul pe mămica Ana, să vină cu cadouri din Italia. Ar vrea să aibă un brad de Crăciun şi, contrar argumentelor bătrânului, insistă să fie tăiat cel din curte. Bunicul îi satisface capriciul. Copilul realizează nenorocirea bradului şi rosteşte, în inocenţa lui: *„Mă duc să-i pun nişte apă."* „Epilogul" este prezentat într-o statistică amară, luată din raportul Organizaţiei Internaţionale pentru Migraţie, (2008) care notează sec la capitolul Emigranţi: *Număr: 1,244, 052 (2005). Procent*

din populație: 5717. Estimările interne variază între 2 și 3 milioane de emigranți. Alte surse dau valori mai mici. De exemplu, Institutul Național de Statistică a înregistrat numai 386,827 emigranți din 1990 până în 2006 (cetățeni români cu domiciliul în străinătate). Diferența rezultă din felul în care institutul calculează numărul emigranților, luând în considerare numai pe cei care și-au schimbat adresa permanentă în străinătate. Evident, numărul este subestimat." Un fapt de viață aparent minor, tăierea unui brad pentru bucuria de o zi dezvăluie o tragedie națională și fetișizarea ei.

Celelalte nuvele au teme rupte din realitatea imediată: moartea unei romance la Veneția („*O noapte la Veneția*"), un șofer în pană este „ajutat" de țigani („*În căruțe colorate*"); o fată violată, tot ea stigmatizată, sfidează o nuntă („*Nunta*"); un tată este traumatizat de vestea că fiul său consumă droguri („*Gara de Nord*"); un tânăr tânjește după himera iubitei lui dispărute („*O bancă în parc*"); infidelitatea conjugală („*Cu fapta sau cu gândul*", „*Pe bani*"), mitul dărâmării casei („*Meșterul Manole*"); moartea stupidă și înmormântarea („*Răspântii*" și „*Un loc luminos*"); ultima, „*Bicicletele*", este construită pe motivul Păsării Phoenix.

Farmecul lecturii provine din felul în care cititorul savurează profunzimile filozofice și subtilitățile psihologice și simbolistice ale fiecărei nuvele. Mă voi opri, pe larg, asupra unei bijuterii numite „*Punctul de fugă*", unde, în exterior, nu se întâmplă ceva deosebit, dar candoarea și emoția sunt transferate în interior, apoi își iau zborul spre cititor. La o margine de drum, așteaptă la ocazie o bătrână. Tot acolo, „*doi elevi de liceu se hârjonesc, se împing și timpul în prezent înaintează cu greu în Câmpia Română.*" Mai așteaptă un bărbat „*cam de treizeci de ani, înalt, haină călduroasă, impermeabilă [...]. Trage de pe umăr un rucsac ruginiu...*" Se urcă într-un autocar plin cu elevi de liceu, care „*se opintește împingând evenimentele către seară.*" Tânărul înaintează pe culoar prin înghesuială, se așază cu greu lângă o fată care are la picioare o geantă mare, grea, o poziție incomodă pentru el. Autorul notează: „*Aerul singurul mai are loc între oameni, respirația, gândul fără întoarcere.*" Fata privește indiferentă pe geam, „*fără să i se vadă chipul.*" Acest bărbat de lângă ea, tânăr, puternic, sigur pe el se foiește, „*își caută un loc în viață. Sigur, poate că e frumoasă, mai știi?*" Îi simte „*umărul ei, șoldul, coapsa, căldura trupului ei firav.*" Încearcă să se concentreze pe o revistă, dar „*ca un șobolan emoția se strecoară ronțăind marginile creierului.*" Atingerea se prelungește, înfiorându-l: „*În costum de schi, tânărul trup de fată, crud, fibră și catifea, privirea ei se stinge încet pe zăpadă peste Câmpia Română.*" Autocarul oprește. Bătrâna coboară la Andrășești. Fata este pe punctul să adoarmă cu capul pe umerii lui: „*Fata respiră lent, sacadat, și respirarea îi inundă plămânii, inima, creierul, sânii ca două vrăbii. Goală în hainele imponderabile, transparente, fărâma asta de viață cu puțin peste șaisprezece ani zâmbește în somn. Emoția primei zăpezi în iarna de mult începută, frigul asupra pielii și căldura înlăuntru, ziua care abia mai pâlpâie.*" La o frână bruscă a autocarului, l-a prins de braț: „*Jumătate cu drag, jumătate de frică, el s-a întors către ea, mai puțin, atât cât s-o vadă mai bine.*" O invită să doarmă: „*Fata respiră repede, sacadat. Geamurile se aburesc de dogoarea obrajilor ei. Acum îl privește în ochi, fără teamă.*" Urmează momentul sublim, mângâierea: „*Acum fata îl privește drept în ochi, fără teamă. Jumătate cu drag, jumătate cu frică, degetele ei subțiri îi ating fruntea, pleoapa ochiului drept, obrazul aspru neras.*" Ce simte bărbatul? „*Precum reculul unei*

arme de foc, gestul acesta simplu îl izbeşte în inimă. Sângele pleacă icnind." Şoferul a pus frânele, apoi *„autocarul străbate Câmpia Română ca o lanternă aprinsă scăpată în fântână."* O altă treaptă: *„Lângă el, în întuneric, foarte departe lângă el, degetele subţiri ale fetei ca vrăbiile i s-au cuibărit în palmă."* Ajung la Urziceni. Un suspin: *„Trebuie să cobor."* El face un pas către uşă, apoi se întoarce: *„Întinde încet mâna şi, cu neţărmurită dragoste, cu neţărmurită teamă şi dragoste, îi îndreaptă fetei o şuviţă de păr."* Notaţia e demnă de finalul unei viitoare pasionante poveşti de dragoste: *„În marginea drumului, un bărbat singur. Obrazul ei lipit de geam. Bijuterii în vitrina nopţii."* Şi acum, morala şi-o extrage singur cititorul din citatul-cheie, din final, un mesaj adresat tuturor dispuşi să iubească până la nebunie: *„M-ar deranja să te aud într-o zi răspunzând cu inocenţă la întrebările insinuante pe care adulţii le pun copiilor: <<Cum gândim, cum suferim? Cum am aflat numele soarelui? De unde vine noaptea?>> Ca şi cum ei înşişi ar şti să răspundă. Îţi doresc să fii iubită până la nebunie!"* (Andre Breton, L'Amour Fou, 1934) (traducere din limba franceză)

Cu mintea lui exactă de fizician, cu mâna lui talentată, Marius Stan nu lasă niciun rând la voia întâmplării. Fiecate motto, fiecare titlu, fiecare „epilog" (un final deschis), fiecare întâmplare, fiecare imagine transmit un mesaj având o puternică încărcătură filozofică şi morală care îl dublează pe cel artistic. Îşi dau mâna, în acest volum, în mod fericit, rigoarea omului de ştiinţă cu talentul artistului. Cu subtilitate, el dirijează inteligent lectura cititorului dinspre întâmplare, spre consecinţele acesteia în străfundurile conştiinţei, îmbrăcând fraza într-o haină stilistică impecabilă. Un costum Armani nu stă bine pe un zlătar. Comparaţia amplă este arma sa stilistică, în care adună toată tensiunea psihologică şi meditaţia asupra vieţii spre a o trimite mai departe:

„Medicul porneşte cu acelaşi pas grăbit, cu privirea în pământ, ca şi cum ar trage grupul de studenţi după el cu funii nevăzute." („În Numele Tatălui")

„Ca-ntr-o bobină de film arsă de becul încins, imaginea bradului se destramă în ochii aprinşi ai copilului." („Bradul")

„Adevărat, Felicia a tras de întâlnirea cu Vlad toată ziua ca de o pătură lungă şi lată." („O noapte la Veneţia")

„Se opreşte pentru a înghiţi nodul pricinuit de viaţa distrusă a fiului său, băiatul lui cel drag, speranţa lui la nemurire." („ Gara de Nord")

„În ochii ei verzi şi minunaţi se vede spinarea lui Vasile apărând ritmic la nivelul geamurilor la fel ca-n seara când a băgat-o cu forţa în maşină şi i-a rupt hainele şi i-a arătat el ce înseamnă un bărbat adevărat." („Nunta")

„Toţi o privesc cu un amestec de ură şi invidie şi nimeni nu o apără aşa cum stă într-un colţ, căprioara rătăcită în miriştea nunţii, în bătaia focului." („Nunta")

„Tăcerea lui o cheamă în fiecare seară... mai ales acum când ochii îi joacă în lacrimi... şi izbucnirea unui sentiment în apropierea fricii, precum merii înfloresc a doua oară." („O Bancă în Parc")

„Vai cum o priveşte Tudor ca un elev de liceu îndrăgostit de profesoara de mate, cum o soarbe din priviri ca un puşcăriaş stătut." („Cu fapta sau cu gândul")

„Gândul acesta îl bucură mai mult decât orice, mai mult decât sărutul Corinei, mai mult decât încordarea şi ţipătul ei scurt care a lansat artificii pe cerul oraşului." („Pe bani")

„De când s-a mutat la Bucureşti parcă nu mai are somn, viaţa lui e un amestec de vis şi realitate, un fel de mahmureală ca după o nuntă la Sineşti." *(„*Meşterul Manole"*)*

„Alexandra izbucneşte în plâns, îşi acoperă faţa cu palmele hohotind, cu o disperare fără contur ce avansează haotic, ca apele Dunării la Cazane." *(„*Răspântii"*)*

„Mare lucru ţuica asta, face oamenii să alunece ca peştii." („În loc luminat"*)*

„În spatele lui doi tineri se sărută pătimaş ca pe coperţile romanelor de dragoste. Oraşul ăsta e viu." („Biciclete")

Marius Stan, cu un ochi permanent atent la realităţile româneşti, dar cu unul şi mai atent la evoluţia literaturii române contemporane, de acolo, din America, de care ne desparte doar „gârla" Atlanticului, reinventează nuvela de analiză psihologică în literatura română contemporană, adăugându-i o simbolistică proaspătă, conferindu-i şi o dimensiune absolut necesară, cea filozofică. Marii prozatori români şi-au început şi şi-au anticipat aventura literară cu exerciţii nuvelistice. Şi în cazul de faţă (intuiţia şi experienţa îmi spun că nu mă înşel), cred că literatura română contemporană se găseşte în pragul unei creaţii de avengură. Cu certitudine, Marius Stan îşi va da examenul maturităţii artistice printr-un roman psihologic. Acest început era necesar. L-a făcut. Temeinic. **(T.D.)**

Pagini din creaţia proprie:

Nunta

(fragment)

Helis, 103, Nov. 2011, p 5.

„Din timp în timp se nasc oameni în jurul cărora nu se întâmplă nimic. Viaţa lor pare să nu însemne nimic, doar un lung şir de întâmplări fără noimă, fără consecinţe.

Marilena, spre exemplu, este atât de transparentă încât oamenii se uită prin ea ca printr-o ramă de tablou. Acum roteşte între degete un pahar de vin roşu cu o asemenea viteză încât vinul se ridică până aproape de margine. Nimeni nu observă. Cei din jur au convingerea că se găsesc la o nuntă şi serbează intens mai ales ca a venit rândul muzicii populare. La cererea socrilor, hore şi sârbe demonstrează tineretului cum se face o nuntă ca lumea, ca pe vremuri. Muzica e dată la maxim şi o duzină de persoane în deplinătatea vârstei se rotesc spre dreapta într-un mod popular, mişcând repejor din picioare.

-Haida, haida! - strigă un bărbat cu părul în ochi, altfel om serios şi cu studii.

-Uite-aşa, uite-aşa! - preia cineva comanda şi grupul schimbă rapid sensul pentru a evita întoarcerea timpului. Fracţiunea masculină calcă viril podeaua urmărind altenativ tresăltarea sutienelor. Din neatenţie, o doamnă mică şi parfumată pătrunde cu chiot prin lanţul sârbei urmată vigilent de soţul ei.

-Raul, ia uite laăia, ce panarame! - remarcă de sub coc verişoara miresei muşcând dintr-un pişcot de şampanie. Numitul Raul îndeasă cu disperare cartofi

peste surâsul adresat vecinei de vizavi, iubita lui din liceu, că mai bine o lua pe ea şi... mă rog, complicaţii.

Masa tineretului e cuprinsă de apatie şi de un oarecare dezgust. „Bătrânii" se complac într-o beţie liber consimţită, un vârtej de trupuri asudate care strigă, se pupă, se strâng unele în altele şi apoi se risipesc către colţurile ringului de dans, că doar e chef, o dată se însoară omul pentru prima oară. Fratele mirelui - om la cincizeci de ani, ca şi mirele de altfel - s-a pilit binişor şi ridică paharul:

-Să trăiască socrul mare c-are-o noră ca o floare! Şi el trăieşte săracul, ce să facă, ştie că nu mai are mult. Cum bine zicea alaltăseară nevastă-sa la telefon: „Să treacă şi nunta asta şi nu mai rămâne decât să-l îngropăm pe Marin." Proasta, credea că el mai poate să doarmă.

Dar să lăsăm acestea, deoarece Marilena hipnotizează încă un pahar de vin în amintirea copilului lepădat şi mai ales în amintirea lui Dani, „boyfriend-ul" ei care a fugit în Italia şi a lăsat-o pustiită şi cu nunta asta pe cap. Niciunul dintre bărbaţii pe care i-a purtat până la cer nu a ştiut pe unde să se-ntoarcă pentru că toţi sunt nişte ticăloşi, da, nişte ticăloşi pe care durerea ei îi duce la pierzanie. Măcar Ioana - prietena ei din copilarie - şi-a găsit norocul cu avocatul ăsta bogat. O fi el bătrân dar are bani, milioane zic unii, în Euro nu aşa... E grăsun şi cam molâu săracul, ce ştie el. Din păcate nici în paharul ăsta nu a găsit liniştea cuvenită, numai gânduri siluite şi deznădejde aşa că mai toarnă unul să trăiască socrii şi mirii şi naşii paştele mamii ei de viaţă!

Jocul se încinge, muzicanţii se dau de ceasul morţii. Apropo: acum un an, în spatele acestui restaurant a fost găsit mort ospătarul Vasile Potoroacă zis „Cucu" la exact un sfert de oră după ce a primit trei lovituri albastre de cuţit. Evenimentul a dăunat şi picoliţei Zenaida Bădrăgan, femeie grasă şi suferindă cu inima care l-a descoperit pe Vasile înjunghiat ca un porc şi a murit peste el. A fost tămbălău mare, cu poliţie de la judeţ, cu câini şi tot ce trebuie. Oricum, până la urmă nimeni nu a făcut puşcărie pentru această crimă, ceea ce este probabil o ruşine."

NICOLAE STAN
(2 ianuarie 1953)

S-a născut în localitatea CRĂSANI, jud. Ialomita. Studii – Facultatea de Filosofie a Universității din Bucuresti (1975-1979); Doctor în Filosofie *cum laude* al Facultății de Filosofie București, cu lucrarea *Măștile lui Nietzsche*. Debutul editorial: volumul de proze *Boare de Waterloo*, editura Cartea Romînească, 1984, cu Mircea Ciobanu ca redactor de carte. A fost un debut în linia optzecistă, deschisă de Mircea Nedelciu, în proză. Acest început fusese precedat de debutul în presa literară, pe data de 26 martie 1981, cu proza *Un taifas obișnuit*, dedicată lui Marin Preda care tocmai murise, așa cum se întîmplă și personajului prozei sale!) și prezentată elogios în *Romînia literară*, pe două pagini, de Constantin Țoiu. (Titlul inițial al prozei, schimbat de cenzura vremii, era *E bine!)*

Colaborează la următoarele reviste literare – *România literară, Viața românească, Luceafărul, Familia, Tomis, Art-Panorama, Limba română (Chișinău), SLAST, Sud, Helis* etc.

A avut următoarele inițiative culturale (ultima desfășurându-se și astăzi):

a) editarea revistei culturale *Provincia*, ca redactor-șef, în Slobozia, în anul 1990, din care au fost editate numai cinci numere, din cauze financiare (titlul revistei va fi preluat, apoi, în Brașov, cel mai probabil fără să se știe că înainte altcineva numise la fel o revistă, în provincia Sloboziei...)

b) desfășurarea *Colocviilor Naționale de Literatură de la Slobozia*, între 1991-1995, unde au fost premiați – Florin Iaru, Mariana Marin, Nora Iuga etc.

c) desfășurarea *Colocviilor Naționale de antropologie și sociologie*, la Slobozia, între anii 1992-1995.

d) organizarea *Festivalului și concursului de interpretare a liedului Ionel Perlea* la Slobozia, în fiecare an, începând cu anul 1992.

Între 1980-2008 – profesor de Filosofie la Colegiul Național *Mihai Viteazul*, Slobozia, iar din 2008, profesor de Filosofie la Școala Centrală București.

Între 1990-1995 - consilier-șef al Inspectoratului pentru Cultură din Ialomița, între1999-2007, director al Colegiului Național *Mihai Viteazul* din Slobozia, apoi director coordonator al Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural a municipiului București.

Scrieri:
- **Boare de Waterloo,** proze scurte, editura Cartea Românească, București, 1984
- **Așezarea**, roman, editura Cartea Românească , București, 1989
- **Analize și aplicații filosofice,** editura All, București, 1998
- **Apă Neagră,** roman, editura Nemira, București, 1999
- **Manual de filozofie**, editura Economică, București, 2002, (co-autor)

- **Evelyn,** roman-mozaicat, editura Global Lex, Bucureşti, 2003, (reeditat *on-line* de editura Coresi, în proiectul *eliteratura,* încheiat cu Uniunea Scriitorilor din România, filiala Bucureşti, 2011)

- **Filozofie**, editura Economică, Bucureşti, 2009

- **Nietzsche, eremitul vesel,** editura Economica, Bucureşti, 2011

- **Incursiune în sfera publică românească. Modele europene**, ed. Eikon, Cluj-Napoca ,2011

- **Ceaţă pe Tamisa,** roman, editura Cartea Românească, Bucureşti, 2013

Colaborări şi volume colective:

- *Don Quijote, prostituata şi alte personaje*, antologie de Dan Silviu-Boerescu, editura Alfa, Bucureşti, 1999

- *Scriitori din Ialomiţa*, editura Anteu, Craiova, 1999

- *Unsprezece prozatori din Sud*, editura Tipoalex, Alexandria, 2001

- *Scriitori pe calea regală*, Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti, editura Brumar, 2008

-*Aşezarea*, 1989- roman al înstrăinării intelectualului într-uun univers concentraţionar

Referinţe critice:

În volume :

a) *Scriitori romîni din anii* '80-'90, de Ion Bogdan Lefter, ed. Paralela 45, Piteşti, 2001,p.158-160

b) *Proza romînească între milenii,* de Geo Vasile, Casa editorială Odeon, 2001, p. 253-255

c) *Istoria literaturii române de azi pe mîine*, de Marian Popa, Fundaţia Luceafărul, Bucureşti, 2001

d) *Nopţile de insomnie*, de Nicolae Oprea, ed. Paralela 45, 2005, p.66-69

e) *Prima verba*, de Laurenţiu Ulici, ed. Muzeul literaturii române, 2004

f) *Dicţionarul general al literaturii romîne*, ed. Univers Enciclopedic, 2007

În reviste *şi-au exprimat opiniile: Laurenţiu Ulici, Val Condurache, Constantin Sorescu, Radu Comănescu, Mihai Ungheanu, Valeriu Cristea, Dan Silviu Boerescu, Geo Vasile, Ion Roşioru, Constantin Dram, Nicolae Oprea, Tudorel Urian, Sorin Lavric, Titi Damian etc.*

Opinii:

Boare de Waterloo

a) VAL CONDURACHE – *„Nicolae Stan are o înzestrare epică deosebită şi un neobişnuit simţ al oralităţii(...)Un textualism savuros practică Nicolae Stan în* Boare de Waterloo. *Ceea ce caracterizează proza lui Nicolae Stan este excepţionla oralitate, densitatea vocilor. Prozatorul găseşte, însă,* ***armonia*** *în aceste dizarmonii şi descoase ca Bunuel (păstrînd proporţiile) în scenele lui groteşti, acceleraţia sensului tragic." (Convorbiri literare, 10 oct., 1985)*

b) Constantin Sorescu – „*El dă sentimentul, cum îl dă întotdeauna literatura veritabilă, că în afara manierei care o corporalizează nu mai există alta." (SLAST, 14 aprilie, 1985)*

c) LAURENŢIU ULICI – „De veghe în coridor *este o istorie a neînţelegerii, în fond a lipsei de comunicare, între „limba" şi mentalitatea arhaică, guvernată de „reguli" socotite ca imuabile, a soldatului Nuţă, şi „limba" politică, impregnată de revoluţionarism a deţinuţilor.* Boare de Waterloo *face dovada abilităţii narative a lui Nicolae Stan." (Romînia literară, 9 mai, 1985)*

Aşezarea

a) RADU COMĂNESCU – *„Este un incomparabil stilist, în cea mai bună descendenţă a tradiţiei franceze. Naratorul însuşi posedă excepţionalul stil al tuturor neoromancierilor – elegant, intelectual, clar, laconic, pur, distins, o veritabilă încântare pentru un lector avizat." (Luceafărul, 14 mai, 1988)*

b) MIHAI UNGHEANU - *„Tăietura intelectuală nu este la Nicolae Stan o poză. El nu este un prozator a suprafeţelor, ci al sondajelor, al introspecţiei, al finei analize psihologice sau de conduită." (Luceafărul, 23 septembrie, 1989)*

c) VALERIU CRISTEA – *„Lui Nicolae Stan nu-i lipsesc calităţile necesare unui prozator. Lui Nicolae Stan nu i se poate contesta talentul."(România literară, 19 oct., 1989)*

Apă Neagră

a) DAN-SILVIU BOERESCU – *„Cartea lui Nicolae Stan este una din puţinele încercări reuşite de roman total în proza autohtonă. Distribuirea registrelor funcţionale se face cu o dexteritate diabolică şi ar putea duce la ideea unei conspiraţii (a vocilor în roman), îndreptată împotriva logicii curente a prozei.* Apă Neagră *este o carte de mare şi etimologic distructivă fluiditate." (Cuvîntul, ian., 2000)*

b) ION ROŞIORU – *„Nicolae Stan are un simţ acut al devnirii istorice şi puterea lui de a evoca se manifestă din plin, prin faţa cititorului evoluînd spiritul timpurilor* revolute *cu întreg pulsul lor." (Tomis, aug, 2000)*

c) CONSTANTIN DRAM - *„ Sunt multe secvenţe ce ar merita comentate, atît pentru puterea lor de semnificaţie, cît şi pentru efectele lor de limbaj sau pentru simţul superior al ironiei ce îl caracterizează pe autor. Nu lipsesc scenele de virtuozitate, în care plăcerea pentru imagine domină toate celelalte atribute ale unui autor serios". (Convorbiri literare, sept., 2001)*

d) NICOLAE OPREA – „Apă neagră *este un roman antitotalitarist care are de toate - de la moravuri sociale şi politică, pîna la erotism, crimă şi senzţional." (Ziua literară, oct. 2002)*

Evelyn

a) TUDOREL URIAN – *„Nicolae Stan scrie o memorabilă epopee a oraşului pierdut în imensitatea Cîmpiei Bărăganului(...) Această carte este scrisă cu umor, inteligenţă şi har." (Romînia literară, sept., 2003)*

b) CONSTANTIN DRAM – *„E o lume(...)în care decăderea umană este descrisă în înfăţişări mereu surprinzătoare, în registre în care se întîlnesc tragicul cu ironicul, umorul bine temperat, toate acestea în construcţii epice în care autorul este atent mereu să controleze un discurs în care canonul clasic se întîlneşte cu dezinvoltura modernă, textul dezvoltîndu-se mereu, după propria-i plăcere, aparent, după cerinţele povestirii, în mod cert." (Convorbiri literare, dec., 2003)*

Nietzsche, eremitul vesel

SORIN LAVRIC : *„ Volumul trebuie să se fi nascut dintr-o atractie statornică hrănită de o pasiune livrescă care (*sic!*) a culminat în cercetare temeinică.(...) Dintre exegezele de limba romană, aceasta e cea mai clară lucrare dedicată profetului lui Zarathustra. Şi deopotrivă cea mai subtilă sub unghiul cerceterii bibliografiei critice. (...) Rezultatul este o incursiune serioasă şi documentată, pe care o citeşti cu atentie nescăzută. (...) Volumul* Nietzsche, eremitul vesel *e un exemplu de cum poate exegeza filosofică să aibă virtuţi estetice, detaliu pe care il resimţi în plăcerea cu care ii străbati paginile."* (*România literară*, nr. 20, 20 mai 2011).

APĂ NEAGRĂ

de **Nicolae Stan**

Apocalipsa perpetuă

Proba timpului nu dă greş atunci când este vorba de o operă literară. De obicei, când apare o nouă creaţie, toţi se năpustesc spre ea, o citesc, îşi expun puncte de vedere, acceptând-o sau refuzând-o, dar destinul ei este implacabil: uitarea. Timpul nu mai are răbdare, vorba scriitorului. Prea se grăbeşte, dar şi cititorul este nerăbdător,... aş adăuga eu. Apare altă carte, apoi alta... Desigur, din noianul de cărţi tipărite într-un an sau, să zicem, într-un deceniu, doar câteva au şansa supravieţuirii, dacă-şi mai aduce aminte cineva... Oricum, o mare literatură are ca fundament puzderia de cărţi aproape uitate...

Întâmplarea a făcut să realizez un astfel de experiment.

Am în mână romanul **APĂ NEAGRĂ** de Nicolae Stan, apărut la ed. NEMIRA, Buc. (1999), 292 p. L-am primit cu o dedicaţie onorantă, dar care mi-a lăsat un semn de întrebare, desluşit după mai bine de zece ani: *„Îţi dedic acest roman pe care autorul a mizat visul său esenţial."* L-am citit cu aviditatea cu care citisem în aceeaşi perioada „Barbarius" de C. Ţoiu şi „Amantul doamnei Dracula" de Fănuş Neagu, două nume „grele" în romanul românesc contemporan. Atunci am conchis sec: un triunghi românesc pe tema întoarcerii privirii înapoi – nu neapărat cu mânie – spre o epocă devenită deja obsedantă. Fiecare dintre cei trei realizaseră „întoarcerea" cu mijloace originale. Îmi propusesem o triplă „întâmpinare", dar n-a fost să fie...

Recitesc acum romanul lui Nicolae Stan, atent la acea încifrată dedicaţie şi, în final, descopăr că îşi are miezul ei.

O primă observaţie: scriitorul Nicolae Stan – de aici seriozitatea demersului – rămâne fidel, de la prima la ultima pagină – mottoului din Platon (apud Marcus Aurelius), o extraordinară lecţie pentru creatorul de literatură: *„Cel care vorbeşte despre oameni, trebuie să aibă în vedere cele pământeşti, ca şi cum ar privi de undeva de sus mulţimile de oameni, armatele, culturile agricole, căsătoriile, despărţirile, naşterile, morţii, rumoarea confuză a curţilor de judecată, peste pământurile pustii sau peste mozaicul popoarelor barbare, sărbătorile de bucurie, înmormântările jalnice, pieţele publice, amestecul de oameni şi lucruri, rânduiala lumii formate din atâtea contrarii."* Textul acesta, de o maximă concentrare, devine cheia înţelegerii „visului esenţial" al autorului, punte absolut necesară între autor – text – cititor.

Un prim element ce conferă modernitate romanului este structura sa inedită, doar aparent clasică, cuprinzând cinci capitole, în care evenimentele par să fie prezentate strict cronologic, cu o dispunere simetrică: *Inspecţia (1): '90, Inspecţia (2): '95*, între care avem *Osman '45- '49* şi *Exodul* cu subcapitolele: *Unu: '49- '70, Probe de limbă: '95, Doi: '70- '80, Orientări valorice: '95, Trei: '80- '89, Cadrul mental – teme, obsesii, conflicte: '95.* Capitolul final, *Execuţia:23 august '99* merită un comentariu aparte.

Debutul romanului, *Inspecția (1): '90* este de o originalitate incontestabilă. Președintele și Vicele Direcției culturale din Slobozia, Ialomița, descind la biblioteca și la Căminul cultural din Crăsani pentru a evalua stadiul realizării unui colț muzeal care să reconstituie viața localității din perioada interbelică. Este un prilej excelent pentru autor de a analiza cu fină ironie relația șef-subaltern, la câțiva ani după '89: pe de o parte, aceeași aroganță și reticență a șefului, pe de altă parte, aceeași tentativă a femeii de a-și seduce șeful. Între exponatele încropitului muzeu (marame, costume populare, obiecte vechi de metal și de lemn, bani vechi, un patefon interbelic și un disc minuscul) este și o fotografie de nuntă reprezentând o mireasă, un ginerică și șase bărbați. Portretele personajelor din fotografie sunt realizate de către autor cu minuțiozitatea unui bijutier. Cred că un pictor ar putea reface imaginea după descrierea literară: *„Sunt țepeni și înfrigurați. Strânși unul în altul, formând un grup compact, perfect geometrizat. Privesc în față, fix, până la stranietate."* O altă secvență îi surprinde *„în momentul declicului. Pare că s-au pregătit pentru clipa aceasta, însă trăirea ei o suportă greu, uimiți, aproape speriați."* Mai încolo, privirile sunt îndreptate spre miri: *„Încordați până la congestionare. În mâna dreaptă, ținută de-a lungul corpului, întinsă, mireasa poartă un buchet de flori cu corolele spre pământ. Degetele mâinii stângi a bărbatului sunt încremenite într-o mișcare de apropiere de mireasă."* Descrierea este înteruptă sec de un comentariu al naratorului trimițând spre cititor: *„Scena ar putea fi interpretată și ca o reacție de respingere din partea amândurora."* Observația aceasta își va dezvălui adevăratele semnificații de-abia în finalul romanului.

Până aici, nimic deosebit, dacă descrierea n-ar fi fost intercalată de niște observații (nerostite) ale Șefului, marcate cu litere cursive: *„E o catastrofă generală! Nimeni nu face nimic! Dezastruos! Dați afară fără milă! Niște escroci și niște nemernici!"*

Fotografia cu pricina devine extrem de importantă, întrucât trebuia să însemne recuperarea tradițiilor falsificate de comunism. Numai că fiecare dintre personaje are câte un ics pe chip, apărut în momentul când murea. Președintele conchide în final: *„Fotografia este un document, dar insuficient. Cei doi bătrâni rămași în viață din fotografie trebuie luați ca pretext pentru a reconstitui o epocă, o istorie a acestei localități, pentru a conserva memoria oamenilor care sunt istorii."* În final, hotărăște să-l trimită pe muzeograful Valere Marinescu pentru a realiza o cercetare sociologică a satului Crăsani, pornind de la povestea celor doi bătrâni.

Capitolul al doilea, *Osman '45- '49* se constituie într-un model de sinteză informativă de securitate, un dosar alcătuit de către specialistul muzeograf Valere Marinescu, referitor la obiectivul „Osman cel negru." Apar nume și acțiuni codificate, specifice muncii de informație: ruleta, Brâncoveanul, Ion Crăsăneanul. Cu elan patriotic, până la urmă, Osman Cernomârdin este identificat între cei din fotografia de la nuntă: Pandrea Mihai, Băncilă Paul, Crăciun Mituș, Toma Aurel, Ilie Iulian, Moise Olimpia și Moise Ștefan, cărora li se fac fișe biografice însoțite de scurte portrete fizice și morale din perspectiva relațiilor cu regimul nou instalat. Osman este căutat ca dușman al poporului. Considerat ultimul bastion al forțelor contrarevoluționare, este prins și împușcat, printr-o trădare, la cununia lui cu Leu Victoria.

De aici încolo, în cele două sute de pagini, autorul inventează cu mijloace specifice literaturii, ca într-o țesătură, un topos – Crăsanii și crăsănenii săi. Îi întâlnim, la început, mândri de originea lor multiseculară, păstrători ai culturii

geţilor şi purtători ai unei istorii contorsionate din care au ţâşnit nu se ştie cum spre lumea modernă. Apariţia zorilor noii orânduiri manifestate prin colectivizare este privită de aceştia ca venită de unde nu se ştie şi acceptată fără convulsii majore. Tot procesul acesta este prezentat într-o dantelărie de scene care are în vedere ierarhii sociale, schimbări la primărie şi la C.A.P., obiceiuri păgâne sau inventate, spectacole, scene erotice de mare suculenţă, apariţia televizorului, Cântarea României, inundaţii catastrofale (Zăporul cel Mare), sistematizarea satului, munca la *ceape,* apariţia unor falşi sau adevăraţi specialişti agronomi, construcţia podului de piatră peste Ialomiţa, scene din decembrie '89, dar mai ales băutură, multă băutură: fie de unul singur, în doi, în familie sau la bufetul din sat. Scenele cu băutură şi cu beţivi sunt antologice, numai lipsa de spaţiu ne obligă să nu le cităm.

În mijlocul acestor întâmplări, unele dintre ele situate la marginea fabulosului, se află eroii din fotografie, apărând în cele mai surprinzătoare ipostaze, mereu călcând pe marginea destinului. În contrast cu fabulosul, satul Crăsani apare într-un perimetru istoric şi geografic bine delimitat, situat pe malul drept al Ialomiţei, sub Piscul Crăsani, despărţit în două de „şughiţa" – drumul ce face legătura între Deal şi Vale: Mazălii, spre luncă şi pisc, şi Cămănaru, spre şughiţă.

Nu satul impresionează, ci această lume închisă, bezmetică, fără repere morale. Aici, timp de zeci de ani, nimeni nu intră şi nimeni nu iese. Toate intervenţiile din afară vin pe deasupra locuitorilor, fără voia lor, fără să-i influenţeze în vreun fel. Se înmulţesc, se omoară, se împerechează, se îmbată, muncesc fără scop. Toate întâmplările n-au rezonanţă în sufletele lor, trec indiferenţi pe lângă ele. Acţionează mecanic, brute şi maşini. Protagoniştii sunt mereu aceiaşi, de multe ori îşi schimbă rolurile. Este o lume neaşezată, ce trăieşte, fără să ştie, o perpetuă apocalipsă, asemenea curgerii nestăvilite a apei la inundaţii.

Dincolo de această lume încremenită, cititorul inteligent descoperă, într-un alt registru al lecturii, maşinăria unei întregi societăţi. De fapt, Crăsanii rezumă, prin restrângere, prin resorbţie, fundamentala aşezare a societăţii româneşti, intrată într-un ciclu prin anii '50 şi care ar fi trebuit să se încheie în anii '90. Atunci ar fi trebuit să se ivească un alt început, dar din nefericire, nu este pregătită. Se creează premisele apariţiei unei noi apocalipse, generate de faptul că vechii activişti s-au convertit, schimbându-şi rapid blănurile. Faptul este marcat de apariţia muzeografului Valere Marinescu (altădată lucrător al securităţii), să-şi continue munca de cercetare cu o grupă de studenţi condusă de Vintilă Mihăilescu.

Un element care conferă romanului modernitate îl constituie prezentarea, în alternanţă cu capitole narative, a rezultatelor cercetării sociologice, pe larg comentate pentru cititor, element ce conferă maximă autenticitate situaţiilor: *Probe de limbă: '95* (pământ, sat, oraş, gospodărie, asociaţie, muncă, animal, tranziţie), *Orientări valorice: '95* (invidualism-colectivism, relaţia cu neamurile şi vecinii, optimism-scepticism moral, extravertire-introvertire) şi *Cadrul mental – teme, obsesii, conflicte: '95.*

Rotundul romanului se realizează prin apariţia aceluiaşi Preşedinte al Direcţiei culturale, profesorul Moise Constantin, nemulţumit de superficialitatea studiului, care realizează o prezentare triumfalistă. Se simte învins, ajuns o victimă sigură a muzeografului, ale cărui sfidări vizează revenirea la ordinea de-abia încheiată: *„Timpul nostru va veni curând. Mai măreţ decât îşi închipuie cineva!"* Părăsit de adjunctul Mişu, tartorul judeţean al Cântării României şi şeful noilor culturnici, Preşedintele se consultă cu Adrian, şoferul, asupra situaţiei, ajungând la concluzia: DEMISIA.

Ultimul capitol, *Execuția: 23 august '99* conține pagini scânteietoare care prezintă detaliile dispariției „protagoniștilor" din fotografie. Momentele sunt cutremurătoare, iar narațiunile sunt capodopere de artă narativă și descriptivă. Moise Ștefan, bolnav de glaucom, înghițind pastilă după pastilă de Piafen, imobilizat, așteptându-și sfârșitul, este lovit repetat cu ciomagul de nevastă-sa Olimpia. Pandrea Mihai, cel care cândva trădase, este găsit de către Violeta în casa lui, încercând să salvaze câte ceva, în timp ce apa creștea la inundație, dar este sugrumat de femeie pentru trădarea din tinerețe. Fratele Iulian moare înecat chiar de către soția sa, Margareta, în Ialomița. Băncilă Paul își înscenează moartea lăsându-se într-o fântână, în timp ce Anișoara dă drumul găleții pline cu pământ, zdrobindu-l. Fratele Crăciun Mituș se îmbată crunt, coboară de la moară spre sat pe șughiță, se întâlnește noaptea cu milițianul Spirache, îl lovește, apoi își schimbă hainele, dar se îneacă în propria vomă. Fratele Toma Aurel își face drum pe jos spre șoseaua națională pentru a ajunge la Slobozia și moare beat, strivit de o mașină. Seria omorurilor se încheie cu momentul în care Olimpia asistă la moartea soțului fericit: *„Curbată peste el, îl acoperă masiv, îi ia aerul, privirea, respirația, voința, copleșindu-l, anihilându-l...*". Fiecare dintre povestirile cutremurătoarelor morți se încheie cu propoziția: *„Și a fost ziua a șaptea"*, apoi a șasea, a cincea, a patra, a treia, a doua, întâia. Este un laitmotiv, invers genezei biblice, conducând la ideea iminenței unei alte apocalipse.

Ultima propoziție a romanului, *„Părea că urmează o alta, normală"*, trimite la un final tot atât de încifrat în semnificații. Verbul „părea" oferă o altă deschidere. Tradusă, ar însemna: lumea a ieșit tragic dintr-o apocalipsă, dar se pregătește să intre în alta.

APĂ NEAGRĂ este un roman total circumscris titlului – o metaforă simbol – sugerând o lume tulbure la fel ca lumina ochiului invadată de necruțătoarea boală. Este un roman greu, accesibil la lectură numai inițiaților, întrucât presupune confruntarea experienței și reflecțiilor cititorului cu ale unui autor - narator format la școala filozofiei. Pe de altă parte, este un roman scris în mai multe registre stilistice, fapt ce presupune stăpânirea tehnicilor narative, descriptive, îmbinate cu elemente ale stilului publicistic, științific și administrativ. Peste toate se întinde haina ironic-fină a unui narator sobru, lucid, exact, dar detașat de lumea sa bezmetică. Scriitorul a reușit să subsumeze destinul unei țări în lumea unui sat, într-o parabolă a crăsănenilor, devenit subtil un Mocondo, îmbrăcat în haina parabolei.

Autorul este, cu certitudine, unul dintre întemeietorii dinastiei viguroase a prozatorilor ialomițeni contemporani, cu nume precum Ion Neșu, Gheorghe Dobre, Aurel Anghel etc, cu reperele sale fundamentale: Constantin Țoiu, Ștefan Bănulecu, Paul Georgescu... **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

DEZBATEREA

(fragment din romanul CEAȚĂ PE TAMISA,
apărut la editura Cartea Românească, 2013)

Și atunci, la acel moment al povestirii, în mulțimea strânsă la un asemenea curios eveniment, s-a iscat din nimic, sau poate doar din aspirațiile nenumite ale aiștilor, o discuție oarecare la început, ca atâtea altele, care în scurt timp s-a

transformat într-o adevărată dezbatere. Pentru ca ulterior aiştii, firi nebănuit de analitice, s-o întoarcă pe toate feţele, aducând şi respingând argumente.

Mai întâi a fost secretara Primăriei, care procesând ea tot timpul în minte serialele de la toate televiziunile, precum şi cărţulii de tot felul, a spus:

– Era sufletul omului!

Vocea ei a fost gravă. A urmat-o imediat Vasile Vasile care, cu personalitata lui recunoscută, a spus:

- Da, doamnă, dar corpul lui unde este? Fiecare om are un corp. Corpul este singura dovadă a existenţei lui printre oameni! a explicat el calm şi definitiv.

Ce a urmat, a fost o succesiune sclipitoare de cuvinte pe care cei prezenţi, au mărturisit ei, le-au înţeles pe loc, dar nu puteau să le explice sau să le reproducă aidoma şi altora. Aşa c-au preferat să şi le amintească sub formă de imagini, tulburaţi ori de câte ori le revedeau cu mintea.

– Păi, sufletul n-are nicio legătură cu corpul, domnu' Vasile Vasile..., s-a apărat secretara moale, gânditoare.

– Asta credeţi dumneavoastră, doamnă Marinela! a observat cu răbdare şi decenţă Vasile Vasile, uşor vexat totuşi.

– *Marilena,* domnu' Vasile Vasile. Marilena mă cheamă!

– Mă scuzaţi, doamnă! Şi după două secunde de tăcere, în care s-a concentrat pe lămurirea problemei, Vasile Vasile s-a repliat:

- Doamnă... Marilena, s-o luăm pe îndelete...

– O luăm, domnu'...

– Cezar Fecioru s-a născut şi a avut trup? Răspundeţi simplu, vă rog!

– E de la sine înţeles, domnule. A avut trup.

– Şi el avea corp ca al nostru, din carne şi sânge şi oase şi nervi, ca să nu mai vorbim de vene şi celelalte ?...

– Avea, domnule.

– Deci, atunci când a murit, mă rog, s-a *dizolvat* în aer, dacă pot să spun aşa, corpul lui s-a întors de unde-a venit. Aşa-i?

– Cu totul de acord, domnule.

Vasile Vasile s-a înroşit de plăcerea loviturii finale:

– Atunci, unde e corpul, doamnă Marilena? Că trebuia să se-ntoarcă-n ţărână...

– Tocmai! a zâmbit Marilena, pentru prima dată. S-a întors acolo de unde-a venit, da.

– Adică de unde-a venit? şi-a micşorat Vasile Vasile ochii lui scrutători.

Marilena şi-a dat capul pe spate şi a privit în sus, făcând un semn al evidenţei cu mâinile fâlfâind prin aer.

– Din cer, doamnă Marilena? Aşa credeţi?

– Nu suntem chiar neştiutori, domnu' Vasile Vasile. Din stele-a venit. Este cert.

– Vreţi să spuneţi că toate corpurile omeneşti vin din stele?, a întrebat Vasile Vasile, sugrumat de mirare.

– Nu toate, domnule... Cele mai multe vin din ţărână şi se întorc în ţărână, da.

– Extraordinar! a strigat Vasile Vasile, înălţându-se pe vârfuri, în loc, înveselit sau numai derutat, nu s-a ştiut exact. Extraordinar!

- Dumneavostră, domnule Vasile Vasile, nu faceţi diferenţa dintre Cain şi Abel. Asta-i tot, domnule."

MARIAN ŞTEFAN
(27 septembrie 1939)

S-a născut în satul Grecii de Jos, comuna Fierbinţi, judeţul Ilfov (actualmente oraşul Fierbinţi-Târg). Părinţii: Elena şi Alexandru, casnică, respectiv tâmplar, ambii ştiutori de carte. Şcoala primară în satul natal, studiile gimnaziale şi liceale în Fierbinţi-Târg. Absolvent al Facultăţii de Istorie din Bucureşti (1963). A lucrat până în 1967 ca muzeograf, iar din 1967 până în 2009 în redacţia revistei *Magazin istoric*.

Este autorul a peste 200 de studii şi articole apărute în diferite reviste (*Magazin istoric*, *Revista de istorie*, *Anale de istorie*, *Revista muzeelor*, *Contemporanul*, *Viaţa Capitalei*, *Viaţa militară* etc).

Începând din 2003 a devenit colaborator al revistei *Helis*, în paginile căreia i-au apărut articole cu subiect istoric, dar şi unele texte cu caracter literar (proză şi versuri).

Scrieri:

- **Constantin Kiriţescu: O viaţă, o lume, o epocă,** editura Sport-Turism, Bucureşti, 1979, 304p (studiu introductiv, selecţia textului şi note);
- **Pe urmele Magherilor** (coautor), editura Sport-Turism, Bucureşti, 1983, 487p;
- **Elisa Brătianu, Ion I.C. Brătianu: Memorii involuntare** (texte stabilite, note şi prezentare), editura Oscar Print, Bucureşti, 1999. 161p;
- **Constantin Xeni: Figuri ilustre din epoca României Mari** (text stabilit, note şi prezentare), editura Oscar Print, Bucureşti, 2009, 320 p;
- **A.C. Cuza: Însemnări din viaţă şi documente omeneşti** (text stabilit, prezentare şi note), editura Oscar Print, Bucureşti, 2011, 192 p;
- **Fierbinţi-Târg. Oraşul dintre războare,** editura Oscar Print, Bucureşti, 2007, 112 p;
- **Bucureştii de lângă Bucureşti** (textul albumului foto), editura Ad Libri, Bucureşti, 2010, 112 p;.
- **Tezaurul Băncii Naţionale a României la Moscova** (coautor; volum de documente, precedate de un amplu comentariu istoric), editura Oscar Print, Bucureşti, 2011, 360 p;
- **Trăite, văzute, auzite. 1967-1989** (pagini de jurnal), editura Oscar Print, Bucureşti, 2004, 214 p.;
- **Nucul de la vie**. *(Amintiri)*, editura Oscar Print, Bucureşti, 2009, 127 p;
- **Calmul tristeţii** (poezii), editura Oscar Print, Bucureşti, 2009, 65 p;
- **Grădina soarelui** (poezii pentru copii), editura Oscar Print, Bucureşti, 2010, 56 p; 5.
- **Borcanul cu miere** (coautor; poezii pentru copii), editura Oscar Print, Bucureşti, 2011, 52 p;

Opinii:

„Un viitor monografist, aşteptat, al lui Ionel Brătianu va găsi, aici, un tezaur de informaţie mult necesar. Trebuie să i se poarte recunoştinţă dlui Marian Ştefan că a avut iniţiativa de a publica, în volum, amândouă aceste nepreţuite însemnări memorialistice."

(Z. Ornea)

*„Ca mod de realizare, e un exemplu: fără să abdice de la nici unul din principiile cercetării şi interpretării ştiinţifice, autorii au făcut o operă de popularizare a istoriei de cea mai bună calitate. Cu această carte [*Pe urmele Magherilor*] se verifică încă o dată un adevăr: a scrie o carte bună de istorie popularizată (pe înţelesul tuturor) e, din multe puncte de vedere, o misiune mai dificilă decât a întreprinde o erudită cercetare ştiinţifică. Istoricii trebuie să ţină seama de această realitate."*

(Ştefan S. Gorovei)

„Formaţia de istoric se întrevede la tot locul în scriitura memorialistică – precizia datelor, numelor, locurilor – , dar dominante sunt în Nucul de la vie *sentimentele care colorează cu vervă oameni, membri ai familiei, în primul rând, consăteni, prieteni, profesori şi colegi, vizitatori care devin, sub pana inspirată a prozatorului, adevărate personaje literare, noua lor calitate dându-le şansa să trăiască mult peste limitele vieţii trecătoare."*

(Nicolae Constantinescu)

NUCUL DE LA VIE

de **Marian Ştefan**

Demnitatea amintirilor

„Fântâna" de la Universitate. Început de decembrie sau sfârşit de februarie. Zloată. Aproape că-mi pierdusem răbdarea aşteptând un prieten. Regretam sfatul soţiei de a-mi lua mănuşile. Lângă mine un ins. Aştepta. Îl evaluez. Cam de statura şi de conformaţia mea. Poate un pic mai în vârstă. Frigul ne face să intrăm în vorbă. Bineînţeles, despre vremea câinoasă. Şi despre autobuzele care întârzie veşnic. El le găseşte o scuză: vremea. Deodată se luminează la faţă când zărim, în sfârşit, autobuzul. Mă luminez şi eu. Cel aşteptat, Florentin Popescu, venea grăbit spre... noi. Bineînţeles, cu scuzele de rigoare. „Cred că vă cunoaşteţi, mai mult ca sigur, sunteţi conjudeţeni: istoricul Marian Ştefan de la „Magazin istoric." Ştiu că tata, ţăran din Subcarpaţii Buzăului, fusese abonat la revistă, iar eu îi savuram paginile. Căutam febril în memorie să-i regăsesc numele printre alţi autori. Văzându-mă oarecum derutat, îmi mai adaugă o informaţie: „Cum, nu ştiţi? Fratele cântăreţei Tiţa Ştefan din Fierbinţi!" M-am luminat, am mai discutat de una, de alta, am rezolvat problemele întâlnirii. Abia la despărţire am realizat că Florentin Popescu îmi adăugase: „Domnul scrie şi la voi la *Helis.*" Aşa era. Îi citeam cu o mare curiozitate paginile, multe pe teme de istorie...

A doua oară ne-am revăzut la o întâlnire prietenească a colaboratorilor revistei, la Slobozia, unde Gh. Dobre era amfitrion. Lângă mine, domnul Marian Ştefan în persoană. Îl priveam de aproape dintr-un alt unghi şi pe o altă vreme: un

bărbat bine legat, cu ochii bătând spre albastru, cum îi şade bine unui grizonat, o frunte deschisă, cu trăsături de actor din filme italiene. În dreapta dumnealui, Dan Elias, consăteanul său. Ştiam, şi au dovedit-o şi atunci, că au aceeaşi pasiune: istoria stră-veche, adică despre pelasgi, traci, daci, geţi, goţi... Le-am urmărit fascinat argumentele. Nu se contraziceau. Se completau. Aproape tot grupul uitase de ce era în pahare, se strânsese în jurul lor. Asistam, în direct, la cea mai vie şi mai convingătoare lecţie de istorie, cel puţin, pentru mine, ca filolog care doar cochetam cu istoria.

Acum îl întâlnesc indirect. Prin cărţile trimise mie, cu dedicaţie, prin intermediul lui Gh. Dobre, datate 15 ianuarie, Ziua lui Eminescu şi a Culturii Naţionale.

„Nucul de la vie" (amintiri), editura Oscar Print 2009, Bucureşti (128 pagini), cu o dedicaţie care mă pune de la început pe drumul cel drept: *„Cronica măruntă a unui sat de acum şase decenii."* O astfel de carte se citeşte uşor şi se reciteşte cu interes, pentru că stârneşte curiozitatea şi este, ca specie literară, un text „de graniţă", alături de jurnal sau memorii. Gândul te duce automat la marile repere clasice: „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă şi „Hronicul şi cântecul vârstelor" lui Blaga. Cartea aceasta este altceva. Adică exact ce-mi scria în dedicaţie. Eu aş fi înlocuit modestul adjectiv *„măruntă"* cu unul mai complet, *„univers"* al satului de câmpie. Şi-o să explic...

Autorul procedează meticulos, ordonând cronologic evenimentele, mai precis din august 1944 când, spune el *„aveam aproape cinci ani"* (adică atunci când memoria afectivă începe să funcţioneze) şi le duce până la sfârşitul unei convocări în armată, la Botoşani. Trece prin cele mai importante evenimente din viaţa sa, fiecăruia dedicându-i pagini suculente şi istorioare emoţionante: copilărie, adolescenţă, şcoală, facultate – toate integrate în matricea patriarhală a familiei şi a satului din Bărăgan.

Motivul literar care conferă rotunjime volumului este cel al scrisorilor, frecvent în literatura de evocare. Într-un fel de prolog, autorul-personaj-narator povesteşte cum, întors acasă, este rugat de mama sa, femeie în vârstă, să dea jos din gura podului *„un codru de săpun, dintr-o ladă învelită cu un sac."* Curios, lângă ladă, găseşte un geamantan vechi, de carton, din anii studenţiei. În geamantan descoperă scrisori, fotografii, vederi, caiete pe care mamă-sa, grijulie, le adunase *„să nu se rătăcească",* multe fiind ronţăite de şoareci. Apropo, situaţia este verosimilă, pentru că eu însumi mi-am găsit, într-un ghiozdănaş, tot de carton, scrisorile de tinereţe strânse acolo de mama. *„O, mamă, ..."*

Să revenim. Prima dintre scrisori îl înduioşează. Mama plecase la băi la Amara. Era îngrijorată, pentru că-l lăsase pe bărbat cu toată gospodăria pe cap. Când s-a întors acasă, surpriză, a găsit totul în regulă, plus o bucătărioară de vară ridicată, pe care şi-o dorise. Apoi şi-au cumpărat aragaz, televizor – s-o urmărească pe Tiţa, cântăreaţă de muzică populară. Pe nesimţite, Marian Ştefan „te fură."

De aici încolo, îşi intră în rol autorul. Îşi ordonează capitolele, dându-le titluri incitante, spre a stârni curiozitatea. Primul titlu, ca şi celelalte, are menirea de a rezuma evenimentele relatate: *„Vremuri de război. Bombele aruncate la întâmplare. Amerikanskaia Apteka. Paul mă iubea de dorul fiului său."* Penultimul capitol vorbeşte, prin titlul său, despre primele succese ale studentului: *„Domnul Stoian cumpără ziarul. Mama era fericită. Încolţit de Lupu. Un om*

nefericit: Ion Păun." Ultimul capitol l-aş cataloga drept epilog: *„O, Doamne, parcă a fost ieri!. Două umbre îmi fac semn cu mâna."* Şi întâmplarea ultimă de aici stă sub semnul motivului literar al scrisorii, de unde şi rotundul cărţii. De data aceasta, este vorba despre o scrisoare primită în armată de la sora sa, Tiţa. Povestirea emoţionantă (de dragoste?) trăită acolo şi-ar pierde tot farmecul dacă aş repovesti-o, căci n-o pot face decât în pierdere. Aici este doar un nucleu. Dezvoltată, ar fi una dintre cele mai frumoase nuvele de dragoste din literatură. De fapt, multe dintre întâmplările şi evenimentele din carte, povestite cu har, ar putea deveni mari nuvele.

Volumul acesta depăşeşte cu mult condiţia unei simple cărţi de amintiri. Limba română, căreia îi aduc şi pe această cale un omagiu, a inventat două substantive mult mai încărcate de semnificaţii şi de emoţii, care se potrivesc acestei cărţi: „tânjire" şi „tânguire." Personajul-autorul concret-narator priveşte înapoi, în viaţa sa şi în lumea satului, cu ochii maturului, ferindu-se să reinventeze satul, familia, copilăria şi evenimentele legate de ele (cum face Creangă), ci le priveşte sub zodia verbului „a tângui" – mai plin de semnificaţii decât latinescul „labuntur anni", dar şi a lui „a tânji" – verb încărcat de vibrante emoţii întâlnite la fiecare pagină, un fel de bocet înfundat, abia auzit. Şi mai e ceva. Autorul reuşeşte să se detaşeze de istoricul din el, care ar fi fost tentat să relateze sec, obiectiv, vârste, fapte şi întâmplări.

Complexitatea cărţii rezidă, aşadar, din emoţia pe care o transmite spre cititor, izvorâtă din multiplele perspective din care autorul prezintă evenimentele: perspectiva istorică, geografică, umană şi spirituală, toate îmbrăcate într-o haină mereu proaspătă – cea documentară.

Perspectiva istorică are în vedere evoluţia şi formarea (iniţierea) firească a tânărului în interiorul familiei, şi evoluţia familiei în cea a satului, iar a satului în cea a ţării. Bineînţeles că experienţele acumulate pentru copilul căruia îi mijesc scânteile înţelegerii, sunt uneori traumatizante. Iată prezentată întoarcerea tatei din război: *„Auzeam (sub geam) un glas de bărbat pe care nu-l cunoşteam. După câteva clipe, mama a întredeschis uşa şi mi-a spus: <<A venit taică-tu, stai acolo cuminte, că am treabă...>>. Şi-am stat. Într-un târziu uşa s-a deschis şi au intrat în odăiţă. Tata s-a aplecat deasupra mea şi m-a luat în braţe. M-a mângâiat pe cap: <<Ei, da, te-ai făcut mare...>> Eu nu-l cunoşteam pe tata. Era cam caraghios. Purtase barba mare şi acum se răsese. Pielea de pe frunte şi pometii obajilor era mult mai închisă la culoare decât acolo unde fusese barba. Mă uitam uluit la el în timp ce mama îmi punea nişte târlici în picioare. Am ieşit pe sală. Am văzut albia mare de rufe, iar pe vatră ardea focul sub un cazan. Tata venise de pe front plin de păduchi."* (p. 11) Alte pagini pun în faţa cititorului imaginea deloc favorabilă a ofiţerilor români pe front: *„Ceea ce m-a impresionat îndeosebi în povestirile tatei era impresia proastă pe care i-au lăsat-o mulţi dintre ofiţerii activi ai armatei române (slab pregătiţi, brutali cu subalternii şi dezinteresaţi de soarta lor); nu găsea cuvinte prea măgulitoare nici la adresa celor care trebuia să asigure aprovizionarea soldaţilor de pe front. Ştia că se fură din raţia soldatului. La Cotul Donului, în toiul iernii, bocancii primiţi de soldaţi aveau tălpi din lemn sau carton presat, iar hainele de iarnă n-au fost trimise ori s-au rătăcit pe drum. <<Mare noroc cu rezerviştii, ei au fost alături de soldaţi şi i-au ajutat în clipe grele.>>"* (p.13) Imaginea nemţilor încartiruiţi în apropiere de sat este realizată dintr-o perspectivă umană: *„Într-o zi m-a trimis mama la prăvălie, să cumpăr chibrituri.*

Când am intrat, am dat bună-ziua cu toată gura, cum mă învățase. În cârciumă erau doi nemți, la o masă mai retrasă. Unul dintre ei s-a ridicat, s-a apropiat de mine și m-a întrebat cum mă cheamă. I-am răspuns, iar el mi-a zis: <<La mine cheamă Paul. Ia să-mi spui tu repede la mine, ce să cumpăr eu pentru tine?>> Apoi i-a spus cârciumarului: <<Dai la el pompoane și limonada.>> Au plătit consumația și au ieșit împreună cu mine, rugându-mă să le spun unde stau. Paul îi explica mamei că avea și el un băiețel, nu-l mai văzuse de mult și-i era dor de el. <<Aduc eu pe băiat acasă, fă rog mult să-l lăsați la noi>>. O întâmplare nefericită din familie îi obligă să ia contactul cu rușii poposiți și ei în Fierbinți în trecerea spre Berlin: *„Înainte cu o zi de venirea lor, mama călca rufe și ieșise în curte să ațâțe jarul din mașină, balansând-o în aer. Am apărut brusc în spatele ei și mă lovise în frunte cu marginea fierului. Nu prea tare, n-aveam rană deschisă, dar sub piele se formase un cheag de sânge și se umflase rău. Părinții erau disperați. Luându-și inima în dinți, tata a hotărât să mă ducă la „infelmelia" rușilor. Unul dintre ei, cu halatul pe umeri, m-a luat de subsuori, m-a așezat pe o masă și m-a mângâiat pe păr. Apoi a luat un bisturiu și mi-a crestat umflătura de pe frunte. Nu mă durea. După ce m-a curățat, a luat un praf alb dintr-o farfurioară. L-a pus pe un tampon și mi l-a fixat cu grijă pe rană. Era vestita sulfamidă."* (p.8) Concluzia evenimentelor istorice este relatată într-o dispută târzie a veteranilor români: „*<<Voi ce scofală ați făcut? V-ați dus până la mama dracului, în fundul Rusiei, și ați venit cu rușii după voi...>>", obișnuia nea Gavrilă să pună capăt unei discuții contradictorii. Tata îl privea și-și mușca buza de ciudă. Până într-o zi, când, luându-și inima în dinți i-a replicat: <<Dumneata nu poți să pricepi un lucru: cu noi sau fără noi, rușii tot veneau. Nenorocirea e că ne-au adus ce ne-au adus... ne e și teamă să ne plângem morții...>>"* (p.15)

Următorul eveniment istoric care a marcat evoluția satului a fost colectivizarea. Aici accentul nu este pus pe trauma produsă țăranului prin lipsirea lui de pământ, ci pe felul în care țăranul din câmpie se adaptează situației nou create în viața sa și își inventează o altă normalitate: ocolește sistemul, devine negustor, adică vinde pepeni, roșii, zarzavaturi, totuși supraviețuiește.

Pespectiva geografică are în vedere satul din Bărăgan cu specificul său - ograda, ogorul, islazul, bostana, via, câmpia - vizând relațiile dintre săteni, dar și cu celelalte sate din jur. Satul se numește Fundul Danciului, foarte aproape și în relație strânsă cu Scuipici, Grădiștea, Satul Nou, Fierbinți Târg, Grecii de Jos, Maia, cu prelungiri până spre Armășești, unde era un liceu agricol renumit, dar și spre București, unde călătoria era o aventură. Unul dintre țărani, Ion Răbdan din Maia a intrat în istorie: avea ambiția să facă, pe jos, cei șaizeci de kilometri dus-întors până la București, o dată pe an.

Perspectiva umană și spirituală este copleșitoare. Copilul ia în stăpânire evenimentele, mai precis capătă conștiința de sine, intră în contact sufletesc cu membrii familiei: tata, mama, frații (pe măsură ce se nășteau), cu bunicii din partea tatălui și-ai mamei, cu unchii și mătușile, cu neamurile și cu rudele, dar și cu ceilalți săteni. Toți cu ocupații diferite, vârste diferite, moravuri, caractere, temperamente, bărbați și femei. E o galerie impresionantă de portrete dintre care, literar, se detașează cel al bunicii, mamaia Frusina: *„Era o femeie plină de viață, măruntă, vioaie, cu obrajii rumeni. Avea ochii căprui și o dantură de invidiat, frumoasă și sănătoasă, spărgea nuca în gură la peste 60 de ani... Nu avea periuță de dinți, dar o surprindeam deseori cum înmuia degetul în cenușă și se freca pe dinți, după care*

se clătea cu apă. Alteori își înmuia degetul în sare." (p.52) Tudorică, tatăl mamei, era unul dintre personajele interesante ale copilăriei sale: *„Purta mustață bogată. Avea față măslinie, ochii albaștri, limpezi, nasul lung și ascuțit. Când zâmbea, își arăta dinții albi și sănătoși, dar cam rari, ceea ce nu-mi plăcea. Semăna cumva cu Vlad Țepeș. Nu știu dacă era aspru, dar mai tot timpul era serios și încruntat. Era însă aspru cu cei doi băieți ai săi, Ion și Alecu, pe care s-a străduit să-i învețe meserie, dar n-a reușit."* (p.45)

Universul domestic este bine reprezentat. Multe dintre animalele din curte sunt umanizate și percepute ca membri ai familiei precum caii (Breazu, Stalin, Stavarache, Nela, Gică, Mogoș), găina Tomuleasa, cățelușa Tuta, cățelul Ioniță, „prietenul" vacii. Urmează o galerie de meseriași și negustori: Nicolae Țânțaru (negustor ambulant), coana Lina (făcea comerț cu stămburi), Vasile Țârâmboi (pescar), Mieiță „poștarul", nenea Dona (frizerul), Costel Istrate, „meșterul bun la toate", Mihai Ostapiuc, italianul Gigi Narici, Iordache Bordei, leneșul care juca rolul de prostănac, Marița Maciocoaia (moașa satului) etc. Nelipsite sunt sărbătorile laice și religioase din viața satului la care copilul, adolescentul, apoi tânărul participa cu însuflețire alături de ceilalți: colindele, Ajunul Crăciunului, Crăciunul, Sf. Vasile, Lăsata Secului, Paștele, Prohodul, mai târziu horele și balurile de pomină din sat și din localitățile învecinate.

Școala, în viziunea lui, nu înseamnă note bune luate, succesul, ci efortul învățătorilor din ciclul primar, dintre care se detașează portretul unui „Domn' Trandafir", numit Bănică C. Pascu: *„Munca învățătorului nu se evalua în ore, acestea nu contau. Programul era simplu: dimineața, în aceeași sală învățau patru clase, a doua și a treia, formând o primă diviziune, pe un rând de bănci, iar clasele a patra și a cincea, formând o altă diviziune, pe un alt rând de bănci; după aceea erau copiii din clasa întâi, în aceeași sală, cu același învățător, ocupau toată după amiaza până cădea întunericul, încheind astfel activitatea unei zile de școală. Așa a înțeles să muncească învățătorul Pascu în decursul vieții sale, fără să aibă condică de prezență, fără să fie controlat de cineva, fără să-și fi creat vreo zi liberă pe săptămână, fără să lipsească vreodată de la ore și fără să fi pretins vreodată vreun titlu de glorie. În decursul patriarhalei sale cariere au trecut prin filiera învățământului primar sătesc de cinci ani de sub conducerea sa peste patru mii de elevi."* (p.37) Trecerea la învățământul gimnazial i-a adus ca modele buni profesori dintre care se detașează directorul Dumitru Stoian: *„Bărbat înalt și prezentabil, elegant, întotdeauna proaspăt ras, cu părul pieptănat pe spate, avea ochii căprui, cu priviri sfredilitoare, fără a fi ostile, deși îi plăcea să facă pe autoritarul. Avea avantajul că ne cunoștea personal aproape pe toți, ne știa părinții..." (p.103)* Dirigintele Florian Popescu, sau <<nea Foaie>>, cum l-am cunoscut și eu, *„avea ținută ireproșabilă. Purta costum gri, întotdeauna cămașă albă și peste ea un plovăr-vestă, grena și cravată asortată. O eleganță sobră. Puțin cam rece și distant. Râdea rar, dar atunci își arăta întreaga-i dantură albă și îngrijită, iar în ochi îi apărea un licăr luminos. În timp ce râdea, pentru o fracțiune de secundă, o măsea îmbrăcată în aur sclipea ca un licurici."* (p.107) Anii petrecuți la liceul din Fierbinți îi schimbă viziunea și perspectiva asupra vieții. Apar profesori noi, se formează un nou colectiv de elevi, iar el face parte din prima promoție de absolvenți cu care din când în când se întâlnește, spre amintirea vremurilor de altădată...

Perspectiva documentară înnobilează lucrarea. Acolo unde cuvântul tace sau obosește, vorbește fotografia – măsura supremă a autenticității. Sunt exact 61 de

imagini în alb-negru, reprezentând autorul la diferite vârste şi ipostaze, apoi părinţi, bunici, prieteni, colegi, profesori, rude, sat etc.

Documentul mai înseamnă şi altceva decât fotografia.

Cine mai ştie azi ce-i un temei? *„Temeiul era un fel de încăpere de câţiva metri pătraţi, ai cărei pereţi, îngustându-se treptat, străpungeau tavanul şi ieşeau prin acoperiş, constituind coşul de evacuare a fumului. În acel temei se aflau gurile prin care se făcea focul pentru încălzirea sobelor oarbe. Se putea pune acolo şi o pirostrie pentru gătit."* (p.4)

Cine mai ştie cum au fost distruse biblioteci întregi din poruncă politică? *„Acum încerc să-mi imaginez ce se întâmplase la naţionalizarea din iunie 1948, când la conacul boierilor Greceni de la Grădiştea, după spusele unor bătrâni, zile întregi fuseseră aruncate în foc cărţi legate în piele, dar şi suluri mari cu documente scrise pe pergament."* (p.33)

Cine mai ştie azi ce sunt aceia <<tartalaci>>? *„Bunica lua o oală cu lapte, spărgea două-trei ouă în ea, după care punea făină şi pregătea un fel de pastă ca aceea pentru clătite. Lua florile de salcâm, le tăvălea în pasta aceea până se încărcau bine şi la punea într-o tigaie cu ulei încins. În timp ce ea pregătea tartalacii, eu făceam zahăr pudră în piuliţă. Când scotea tartalacul, bunica îl tăvălea bine prin zahărul pisat. Era delicios."* (p. 54)

Care dintre elevii sau studenţii de atunci, fii de ţărani, n-a trăit şantajul intrării părinţilor în colectiv? *„<< Vrea să vorbească cineva cu tine>>, mi-a spus el... Am intrat, în încăperea unde m-a condus, care era plină de oameni, între care şi conferinţiarul Lupu Natan, secretarul de partid al facultăţii şi titularul cursului de Istorie contemporană universală! Am rămas mut.*

<<Cam mică lumea, nu?>>, m-a întrebat el de parcă mă cunoştea foarte bine, deşi nu făceam nici cursuri, nici seminarii cu dânsul. <<Ne-am gândit să dăm şi noi o mână de ajutor... Am auzit că tatăl dumitale nu vrea să se înscrie la colectiv şi asta nu e bine... Nu e corect, dumneata eşti bursier...>>" (p.121)

Mărturisesc, în final, că încă nu m-am obişnuit cu sintagma „secolul trecut" pe care o foloseşte uneori autorul, deşi avem o biografie spirituală comună: eu – născut într-un sat de munte, el – într-un sat de câmpie; amândoi am trăit o jumătate de viaţă într-un regim politic, altă jumătate de viaţă, în alt regim; amândoi ne-am format ca intelectuali într-un regim, dar celălalt ne-a favorizat manifestarea ca scriitori; însă, amândoi avem aceeaşi datorie faţă de sat: nu trebuie să moară. Măcar în conştiinţa urmaşilor, prin scrierile noastre...

Domnul Marian Ştefan şi-a făcut datoria cu prisosinţă. Dacă localitatea sa nu are o monografie, are cel puţin fundamentul. Rămâne ca cei din sat sau urmaşii lor să se adune împrejurul acestei cărţi, s-o dezvolte. Au la îndemână nu numai partea documentară, dar mai ales partea vie, adică pot însuti povestirile, pot înmii portretele şi pot da viaţă altor dialoguri. Cartea dumnealui nu condamnă nimic, dar pune lucrurile şi evenimentele în făgaşul lor firesc. Ţăranii săi îşi reinventează normalitatea, normalitatea lor. S-au adaptat şi vieţii grele, şi războiului, şi colectivizării, vieţii înseşi pe care o trăiesc cu demnitate, adică muncind.

Cu demnitate din rândul lor s-a ridicat istoricul şi scriitorul Marian Ştefan, cu demnitate a muncit, din demnitate şi-a scris opera istorică, şi amintirile, şi poeziile. Să rămână...

Aşa cum sună două versuri pe care eu le consider motto-ul operei sale: *„Nici mort nu sunt, nici viu nu sunt:/ Zac sechestrat într-un cuvânt/."* (Distihuri, vol. „Calmul tristeţii") **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

Șoaptele ploii

„M-am născut într-o oază din Sahara..."
„Eu m-am plămădit din respirația unui ren,
Aproape de Cercul polar..."
„Eu, a îngăimat al treilea strop,
M-am prelins din lacrima unui poet român
Care plângea de mila patriei sale..."
Ceilalți stropi au amuțit de compasiune
Și ploaia s-a oprit.

Raport de șantier

Cotrobăind mereu printre ruine,
Am devenit un fel de anticar,
Tot mai ursuz și foarte tipicar.
Am pus de-o parte, pentru tine,

În raftul de sidef de la sertar,
Un colier din perle și rubine,
Vreo patru-cinci monede bizantine,
O broșă din argint și chihlimbar...

Acum sortez relicvele creștine
Descoprite într-un vechi altar,
Săpat în creta de la Murfatlar...

Doar Cel de Sus se află lângă mine...
Să vii cât mai curând, căci fără tine
Amurgul e o prăbușire doar...

Acasă

Din sălcii curg șuvițe de-ndoială
Și mă visez un iaz cu apă străvezie
Prin care pești cu ochii mari, rotunzi,
Adulmecă lumina soarelui târzie
Din licăriri molcome de oglinzi.

Trei plopi încremeniți în neclinteală,
Prin semeția lor cutezătoare,
Țin cerul sus în cer, să nu coboare.
La umbra lor subțire ca săgeata
Se odihnesc bunicul meu și tata...

NICOLAE TEOHARIE
(4 ianuarie 1951)

Nicolae Teoharie s-a născut în comuna Munteni-Buzău, județul Ialomița. Este fiul Lucreției (o femeie destoinică și luminoasă, cu înțelegere a vieții și a iubirii) și al lui Traian (un om cu adevărat cult, bun povestitor, cititor devotat al literaturii românești – Eminescu, Goga, Sadoveanu, Rebreanu etc; membru activ al P.N.Ț., ceea ce îl va costa, fiind privat de libertate între 1958 și 1963).

A urmat cursurile Școlii Generale din Munteni-Buzău, apoi studii liceale la Liceul Teoretic din Căzănești, studii la Facultatea de Drept din București, începute în 1973 și abandonate în 1976. A fost profesor de limba franceză și geografie în Munteni-Buzău până în 1983, când se stabilește cu familia (soția și cei doi băieți) în Țăndărei, unde va ocupa postul de Funcționar Economic, apoi director comercial la Fabrica de Ulei din acest oraș.

A debutat literar în revista „Ramuri", revistă a liceului din Căzănești și a cenaclului literar patronat de profesorul de limba română Anatol Ghilea și de profesorul de istorie Virgil Dascălu – viitorul poet Ion Vlasia. În perioada 1968-1970 și în anii următori, are dese și aprinse discuții despre literatură, filosofie și în special poezie, cu sora sa mai mare, Eleonora, profesoară de Limba și literatura română, care îl va susține în a scrie și îi va întreține gustul pentru poezie.

Publică poeme și eseuri în reviste literare, printre care „Helis", „Sud", „Oglinda literară", „Meandre."

Scrieri:
- **Nostalgia marginilor,** editura Eminescu , București, 1999, 104 pag;
- **Camera de concret,** editura. Helis, Slobozia, 2008, 149 pag;
- **Legați-mă la ochi cu sentimente**, editura Helis, 2008, 86 pag;
- **Diavoli de cafenea,** editura. Helis, 2009, 94 pag.

Opinii:

„Poemele lui Nicolae Teoharie beneficiază de o sinceritate întrutotul rimbauldiană, ieșind din orice convenționalism imagistic și etalând fără emfază un suflet care a trecut purificator prin infern și încearcă să refacă acest regat al absenței de sine. Nu-i este scris oricui să se cufunde în netrăit, să posibilizeze mental imposibilul, să dizolve paradoxal realul în ireal ori concretul pauperizator și singularizator în abstractul plurivalent ce-i procură ființei iluzia unei libertăți absolute."

(Ion Roșioru, „Un poet cu destin", revista Pro Saeculum, nr. 5, 2008)

„Nicolae Teoharie are un spirit original și scăpărător, cu un dublu registru (unul livresc, ironic și unul grav, afectiv), condiția poetului ca trăitor al evenimentelor ce-l frisonează și deopotrivă, a poemului ca discurs ce oglindește experiența eului."

(Al FlorinȚene, „O carte pe zi", 9 septembrie 2008)

„Chiar şi atunci când se declară Prietenul vântului, Şamanul, sau vreun nenumit Sfânt, probabil creştin, Nicolae Teoharie nu-şi face din poezie un templu idolatru, având toate şansele să scrie o poezie curată, numai bună de împărţit săracilor spre hrana spirituală."

(Emanuela Ilie, Raftul cu cărţi, revista Poezia , „Poezia şi vid", nr 1(47), 2009)

DIAVOLI DE CAFENEA

de Nicolae Teoharie

Anatomia Nimicului

Întâlnirea mea primă cu autorul biografic (omul) Nicolae Teoharie s-a petrecut prin anii '75 în miezul Bărăganului, la Munteni - Buzău când, duminica, asistam la meciurile echipei de fotbal a comunei. Un coleg, distins profesor, regretatul Toni Fulgeanu, urmărind cu însufleţire jocul, mi-a spus entuziasmat: „Uite, atacantul ăsta are poezie, nu minge, în vârful bocancului." Am admirat pentru o clipă metafora care a rămas adormită în subconştientul meu până acum vreo câţiva ani, când Gheorghe Dobre mi l-a prezentat scurt, într-un mic popas, la Malu, unde ne-am intersectat spre a-l aniversa pe Nichita: „un poet ialomiţean de excepţie." Era Nicolae Teoharie, studentul-fotbalist pe care nu-l mai întâlnisem de atâţia ani...

Reîntâlnirea mea cu autorul abstract (poetul) a avut loc tot în condiţii aparte: prima – are legătură cu Şerban Codrin. În 28 august 2009 mi-a trimis cartea **Diavoli de cafenea**, ed. Helis, Slobozia (2009), 94p., de pe coperta căreia am aflat că Nicolae Teoharie mai publicase anterior *„Nostalgia marginilor"* (1999), *„Legaţi-mă la ochi cu sentimente"* (2008) şi *„Camera de concret"* (2008). Dedicaţia era semnată nu de autor, ci de... Codrin. O reproduc întocmai, urmând ca motivaţia de rigoare să fie făcută ceva mai încolo.

„Dragă Titi Damian,

Nu ştiu cine ar fi putut scrie această carte în poezia românească, nici Eminescu, nici Blaga, nici Arghezi, probabil numai Bacovia printre câteva rânduri. Este o viziune tragică şi grotescă, realistă şi suprarealistă, de o cruzime maximă şi cu frăgezimi cum în Arghezi mai găseşti. Cartea este unică, probabil demnă de un talent precum al lui Euripide. Eu sunt fascinat, de aceea te rog să o citeşti în linişte şi să te pătrunzi de negurile şi luminile ei strălucitoare.

Nu semnez pentru autor, ci pentru mine,

Şerban Codrin..."

Cu alt prilej, o distinsă poetă, Passionaria Stoicescu, mi-a spus, cu prilejul unei întâlniri la biblioteca judeţeană Slobozia: „Aveţi aici, în Ialomiţa, un poet surprinzător, de care se va mai vorbi, Nicolae Teoharie...".

Într-unul din numerele trecute ale revistei HELIS am găsit nişte aprecieri mai mult decât onorante ala profesorului Dan Simionescu de la Paris. În ultimul număr, am dat peste un interesant interviu al lui Gh. Dobre despre poezia lui Teoharie...

Stând cu cartea în mână, n-am îndrăznit s-o deschid, întrebându-mă sceptic: „Chiar așa?” Presiunea era mare, căci m-am simțit obligat să confirm aprecierile. Pe de altă parte, putea apărea tentația de a-i contrazice sau de a fi măcar un pic cârcotaș....

Cu o astfel de dilemă am pornit la lucru, încercând să mă detașez de aceste prime aprecieri și să pătrund intimitățile volumului. O primă lectură, de acomodare – o primă impresie. O a doua lectură, având în mână creionul, cu notațiile de rigoare făcute direct pe text. O a treia lectură, cea mai obositoare – soldată cu fișe de citate. De-abia acum încep să mi se cristalizeze ideile și pot răspunde la o întrebare tulburătoare: Ce e cu acest demers poetic al Nimicului? Răspunsul mi-a scânteiat când, răsfoind încă o dată cartea, am dat peste un element paratextual, motto-ul, pe care nu-l băgasem în seamă: „Iar de te uiți îndelung într-un abis, află că abisul se uită și el la tine” (Friederich Nietzsche). Simplu, mi-am zis. Înlocuiesc „abisul” cu „nimicul” și... gata. Numai că nu este chiar așa. La Nietzsche, abisul are formă concretă, chiar umană, poate fi ca o oglindă, pe când, la Teoharie, Nimicul, prin ambiguitate stilistică, devine mai puțin palpabil, cum vom vedea mai departe. Un alt element paratextual, un motto din Charles Baudelaire: „Cea mai frumoasă păcăleală a diavolului este de a ne face să credem că nu există” trimite la semnificații mult mai profunde ale titlului care, la o primă vedere, pare doar o obișnuită metaforă. Pe măsură ce te adâncești în lectură, descoperi că întreaga carte devine o alegorie, iar cafeneaua, cu întregul ei cortegiu semantic (umbre, diavoli, îngeri, femei, vin, poeți, singurătate, dezordine, drum, alcool, gară etc), devine o lume haotică, fără busolă, prizonieră (ca și creatorul) unui Nimic intangibil.

Poetul își reprimă cu încrâncenare sensibilitatea inimii pe care înlocuiește cu o sensibilitate a imaginației. Inventează, în această alegorie mare cât o carte, un Nimic care nu se supune decât propriei investigații.

Întreaga consistență a discursului poetic este dată de un element de modernitate, ambiguitatea, prin care autorul valorifică valențele de semnificație multiplă întâi la nivelul metaforei, al enunțului, apoi la cel al textului în totalitatea sa și oferă, în felul acesta, posibilități multiple de interpretare. Motivul literar principal al volumului este cel al drumului (în timp și spațiu), *„călător spre marginile veșniciei”*, aflat între: *aici, acum, mai departe, undeva, altundeva, în vremuri trecute, în viitor*. Paradoxal, începutul călătoriei este înserarea și are însoțitori singurătatea (Nimeni) și, drept țintă,... Nimicul.

Titlul primei poeziei a volumului sună ca un avertisment: *„Ia seama cum mai trece timpul!”*, iar adresarea este spre un „tu” impersonal, tradus fie pentru sondarea propriei conștiințe, fie pentru trezirea conștiinței cititorului. Debutul celei de-a doua poezii este o adresare ceremonioasă: *„Cinstite gazde! Cinstite fețe!”*, prin care atrage atenția asupra spectacolului halucinant, grotesc, de-a-ndoaselea, al lumii, în interiorul ei fiind prizonieri poeții, iar în mijlocul lor – Poetul.

De aici încolo, în toată măreția ei, cum șade bine unei cărți rare, tronează tema universală a timpului. Cu o riguroasă tenacitate și cu o cadență de metronom măsoară timpul călătoriei împreună cu... Nimeni.

Universul se metamorfozează, lumea se metamorfozează, sinele se metamorfozează. Urmează o succesiune de stări, senzații, percepții trăite halucinant în drumul spre un Nimic absolut, pe care poetul îl așază între *„cald și*

rece", „bine şi rău", „nimeni şi univers", „între mine şi mine însumi". O lume văzută prin fum şi aburii cafenelei cu ochii superlucidului: *„Chiuim şi punem de timp/ Tăvălim în bruma realităţii carnea dedată pustiului,/ în timp ce diavolul închide femeile/ şi lasă dezbrăcate ideile/"*

Nimicul, substantivizat, devine rege, în metafore scânteietoare: *„locuitorii nimicului", „nimicul păgân", „nimicul oprit în dantele", „nimicul real, ucis în alcool", „filfizon al nimicului ratat", „fiul nimicului", „trimisul nimicului", „drumurile nimicului", „ochii nimicului închişi peste zi", „spatele nimicului", „nimicul inventat în cafenele", „nimicul real", „lumina nimicului", „o ierarhie a nimicului", „oştenii marelui nimic", „nimicul plin de perfidie"* etc.

Aproape că nu este poem în care să nu se repete acest motiv literar al Nimicului, devenit fundamental, nucleu de poezie şi de filozofie. Am extras nu mai puţin de 36 de secvenţe, care, ele însele ar putea alcătui un poem separat, un imn închinat Nimicului, devenit, la Teoharie, categorie filozofică a destrămării, a degradării, a dezmembrării, a dispersării, a neantului:

„Fii atent cum băiatul/ împinge cu vederea lui/ un afară cu toate cele ale nimicului."/(p.5)

„Există iluzia că dacă pe drum/ nu s-ar afla nici un ins/ drumul s-ar întoarce înapoi, obidit şi învins,/ şi ar recupera locuitorii nimicului."/ (p.8)

„De aceea într-o mahala a toamnei/ se pregăteşte o călătorie spre nimic."/(p10)

„În zugrăveli de mâini neînţelese/ ei au văzut nimicul oprit în dantele./ L-au dus cu gura la murit/ prin cafenele"./(p.11)

„Este limpede că cel ce deţine supremaţia nimicului/ poartă degetele care au încercat toată ziua/ chipul pianului."/(p.11)

„Beau nimicul real, ucis în alcool."/(p12)

„Nimic nu mă amuză mai mult/ decât gândurile mele degenerate,/ încercând să restaureze viaţa mea dusă."/(p14)

„Când îţi vei fi pierdut regatul de iluzii,/ în lipsa lui,/ să te laşi împărat peste gurile nimicului."/(p17)

„Mâine cocorul va trece peste oraş/ cu un trandafir roşu în plisc [...] un filfizon al nimicului ratat, el, /va sta îndărătul cuvintelor."/(p20)

„Pe fiecare parte de zar, acoperită de un foşnet gălbui, lumea e a nimicului."(p23)

„Am fost prin asupra nimicului./ Nu am tăgăduit/ că aveam gânduri ascunse cu acest produs."(p35)

„Prind a căuta pe străzi, prin carne,/ prin somn. Nimic."(p.41)

„Vântul, într-o procesiune a nimicului,/ pune în geamul de la cafenea,/ pe un stativ,/ capul şi gâtul ei lung, maladiv."/(p44)

„Toată lumea aştepta. Fiecare în tristeţea lui/ aştepta pe fiul nimicului."/(p.50)

„Depărtările în cete s-au strâns/ să fure din ochiul neplâns nimicul peren."/(p.51)

„La marginea de jos a inimii, pe ruine de var,/ pe unde s-a pripăşit nimicul,/ regele îşi povesteşte chipul."/(p51)

„Şi pentru că în pahare stă el/ în ai lui/ el este trimisul rebel,/ trimisul nimicului."/(p.54)

„Sub ochii nimicului închişi peste zi,/ sorbit de încântarea de a fi,/ sinele îndepărtat/ pune la uscat şi înserare/ privirile mele ude de mers şi de ninsoare."/(p57)

„Umblu pe străzi, sub nimicul înstelat./ Bat, în fiecare uşă bat,/ căutând o fericire de înnoptat."/(p61)

„Să ne ascundem în spatele nimicului."/(p.61)

„Fiind eu ucenic/ al marelui nimic/ eu am mai fost aici,/ la cele două capete ale ţipătului."/(p.64)

„Atâta doar, să nu mă laşi singur/ prin nimicul orbitor de margini."/(p68)

„Şi dacă priveşti fix în nimicul real [...]/ îl vei vedea rătăcind înapoia anilor mei/ pe un cal rebel,/ ridicându-se din iarbă cu visarea pe el."/(p.70)

„Să proiectezi pe pânza unui suflet dus/ un film în care demonului sedus/ i s-au înmuiat picioarele tari/ după dresoarea de armăsari/ este ca şi cum ai scoate de urechi,/ din barba piticului,/ iepurii nimiculu."/ (p.71)

„Când ai plecat/ am auzit cum îmi cade sufletul,/ sonor,/ locul îmi cade,/ locul pe care îl ocupă el în trupul lui,/ acest spaţiu la purtător,/ nimic al nimicului."/(p.74)

„Ce frig era, fir-ar să fie,/ lângă nimicul plin de perfidie."/(p.85)

„Tăceau chitic oştenii marelui nimic."/(p87)

„Un atom negativ/ [...] ricoşează şi se întoarece înapoi/ ca un arlechin chicotind,/ ce stabileşte/ o ierarhie a nimicului."/(p88)

„Din nimic se ridică o arătanie, un bizar/ Mi-oi fi încurcat pasul în vreun avatar."/(p89)

„Ah, eram la o distanţă de o singurătate/ [...] eram la distanţa la care se înzăpezeşte lumina lui,/ lumina nimicului."/(p90)

„Tăcerea a insistat să mai rămân/ în nimicul păgân."/ (p.98)

Frate cu Nimic este un alt pronume negativ, Nimeni, care adânceşte şi pulverizează neantul: *„În alergare spre nimeni,/ eu eram"/ ; „Nu era nimeni pe drum/ în ora în care căzum"/; „Nimeni, cu desăvârşire nu-i nimeni aplecat/ sângele să mi-l ridice, să-l lege/ de inimile mele pribege"/; „Nimeni nu auzise de pescăruşi/ Nimeni de moarte"/; „În acele zile nimeni nu era în siguranţă./ Era un război sângeros al plictiselii"/; „Nimeni nu spune de ce nu se zvântă/ Chipul meu de copil"/; „Eram un nimeni/ când am ajuns în capitala înaltei aşteptări"/; „Mă trezeam [...] pe drumul din inemi/ într-o călătorie spre nimeni"/; „Întâmplător sau nu, nimeni nu se pricepe la întrebări"/; „Fără a insulta pe nimeni/ reuşise să dobândească o paloare de înger"/; „Nimeni nu auzise de ninsori,/ de cuvinte"/.*

Toate aceste trăiri bulversante au o singură cauză, Nimicnicia*: „Am drumul, timpul şi fericirea/ cu toată nimicnicia din ea"/; „Lumea pe care o sânger [...] îşi face din aşteptare o rană,/ locul de unde se vede nimicnicia mai bine"/; „Mergem prin nimicnicia deasă"/; „De frică mi-am declarat frigul, abisul,/ norul ce mi-ascunde nimicnicia"/.*

În această lume a dezordinii, ca un înotător printre stele, se alcătuieşte un portret cu faţete reflectate ale eului în multe oglinzi, când concave, când convexe, înfăşurate în stări, coşmaruri, întrebări şi nedumeriri:

„Este extraordinar cât mă consum/ Şi doar un număr fix de elemente mă compun,/ doar o parte îmi îmbracă oasele."/(p14)

„Eu mă străbat cu pasul murdar și în silă/ cum străbat un oraș mușcat de gurile băloase ale toamnei."/(p16)

„Eu demult nu mai sunt/ am fost un donator de viitor."/(p17)

„Nimic nu mă amuză mai mult/ decât gândurile mele degenerate/ încercând să returneze viața mea dusă."/(p.28)

„În stație,/ un ins fără destinație./ În mâna dreaptă ține o valiză/ doldora de păcate grele./ Și-a lăsat părul lung/ și-a lăsat ochii pe îngustate de stele."/(p.40)

„Mă târăsc sub trupul meu de acum/ și devin propriul meu câine și caut."/(p.41)

„Mă trezeam alergând pe un tăiș sau pe o dungă,/ mă trezeam gesticulând pe drumul din mână."/(p42)

„Sunt bătrân, bătrân/ deja compus din votcă și frig, și tutun."/(p.46)

„Îmi pun masca de om pe figură,/ îmi pun pelerina."/(p.49)

„Viețuiesc în văzduh,/ între înserare și țipăt."/(p.49)

„Îmi voi târî sufletul atât de permeabil/ curios ca o eroare,/ pe străzile înguste și pustii."(p.73)

„Sunt prins între mine și mine însumi/ într-un aprig scandal(p.87)

„Ca să par mai înalt/ am tăiat lucrurile, am scurtat pomii,/ am spart oglinzile,/ am micșorat zilele și nopțile."/(p.91)

„Potrivit firii mele ticăloase/ am sfâșiat cu vederea până la oase/ carnea lumii ce mă acoperea/ Fir-ar a dracului de cățea!/"(p.93)

Originalitatea incontestabilă a volumului nu este dată numai de armonia temelor și motivelor literare îmbrăcate inteligent în haina ambiguității poetice, dar și la nivel prozodic, unde autorul dovedește că stăpânește tehnicile moderne, din când în când mai scăpând și scânteietoare versuri de factură clasică cu ecouri din Nichita, Arghezi și Bacovia.

La nivel stilistic, poetul are predilecție pentru timpul imperfect, adoptându-l pentru a defini o călătorie în existența interioară și anterioară. Cititorul gustă și multe comparații, le-aș zice, nichitiene, spre exemplu: *„Gurile se ating ca două umbre ale aceluiași țipăt"*; *„Insomnia, frumoasă ca o taină sălbatică de lumină"*; *„Ea era frumoasă ca o părere de rău"*; *„O singurătate, mai bătrână decât timpul"*. De asemenea, poetul substantivizează frumos: *„În vinuri joase îmi petrec oriundele"/*; *„O fi nicicândul din vreun atom"/*; *„Zboară în halate negre/ peste inima întâmplatului"/*.

Nu putem încheia acest lung demers fără să extragem, pentru cititor, câteva din multele secvențe inspirate pentru a ilustra marea-i disponibilitate artstică. Deabia în final, acesta descoperă că poetul a ținut ascunsă, prin ambiguitatea-i specifică, adevărata temă a volumului: Poetul cu frământările și combustiile sale:

„Când vei fi în plină glorie,
bolnav și fără acte, fără un ban în buzunar,
cu doar câteva cuvinte asupra ta,
în acest bazar de voci
inevitabil vei scrie în tăcerea vorbită
numai în țara aceea pierdută."

(Donatorul de viitor...)

„Pe la sfârşitul cuvintelor
Îmi pierdusem pofta de mâncare.
De vorbe nu mai avem nevoinţă.
Deşi ţineam în braţe un adaos de fiinţă
Nu mai avem forţa
De a trage după mine toate frunzele,
Toată cartea.
Pe la sfârşitul dansului
Îmi pierdusem şi moartea".
(Cel mai singur)

Dintr-o ambiţie prostească încerc
Să scriu umbrele parfumate ale cuvântului,
cu mâinile ţinute la periferiile vântului.
Stau cu genunchii strânşi la gură.
Şi dacă zgomotul peniţei îmi luminează faţa,
partea ei de arsură?
Inima are pe conştiinţă atâtea uşi!
Îţi scriu ca să ştii că nivelul sângelui a crescut,
Ca să ştii de la început
Până unde se scrie umbra
Unui suflet pierdut".
(Îţi scriu)

„Seară. Seară nebună cu lumini în jocuri,
Când drumul îşi pierde locuitorii în focuri.
Seara nebună când tu eşti drumul,
Părând a nu fi
niciodată.
Cu câteva poeme achit nota de plată.
Alte poeme mă ajută să învăţ legile prafului,
Padre.
Padre, învăţ să spăl picioarele clienţilor,
Pentru cele douăsprezece ferestre
Ce dau înspre fluviu".
(Nota de plată)

Şerban Codrin a omis să mai adauge un nume: Nichita, de care ne este dor şi pe care Teoharie ni-l apropie ca să ne stingă dorul. Îmi vine în minte, instantaneu, propoziţia lui Titu Maiorescu despre Eminescu: „Poet modern, poet în toată puterea cuvântului." Păstrez proporţiile şi distanţa. Îndrăznesc: cu Nicolae Teoharie începe, în sfârşit, o primenire în lirica românească actuală. **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

Sunt

mamei

Sunt o stație în care poposește un cântec
doar cât să bea o cană de tăcere,
o umbră de ochi,
o umbră de sărut,
o umbră de sunt.

Fur din fotografia acestui nevăzut
o adiere de vânt
și umblu prin coca timpului
cu mâinile curate
ca un pacient al stepelor.
Mi se vede doar un cal alb
care umblă să găzduiască o rană.

23 ian. 1993
(poem din volumul *„Nostalgia ,marginilor")*

C.V.

M-am născut pe una din străzile mileniului II,
viscolită de iubiri avide,
când vântul scuipa soldățește
tot felul de spaime lucide.
Risipit în ferestre și cântece,
încă din pântece,
mama mi-a cheltuit pe cărbuni și pâine
amintirile din secunda de mâine,
tăcerile toate.
Cu febră de îndoială și singurătate
îmi pun la butonieră pasărea verii.
Eu râd exilat într-o rană
înmănușată cu frigul tăcerii.
Mi-am dormit somnul într-o singură noapte.
Într-o singură noapte am visat
toate visele, toate,
și-n clipe rebele
am înfășurat într-un zâmbet

prăfuita uliță a copilăriei.
Legat la răspântia acestui mare *acum,*
Legat de cozile a patru drumuri de fum
mă aprind într-o stea ponosită,
mângâindu-vă ferestrele cu lumina mea obosită,
aproape postumă...
...desigur, aud nesfârșirea-mi de humă.

(poem din volumul *„Camera de concret")*

Străinul

Înainte de a intra în casă ne scuturăm de cântece
și rămânem în tăcerea curată.
Ne ținem urechile lipite direct pe toamnă.
Deși frunzele luminau în culorile trufiei,
în ploconire îl așteptăm pe străin,
pe după gardul de nuiele
și cu decorații în piept,
cu sare și vin.

Deși are mașină la scară
o vreme îl duc în spate,
vreme de-o seară.
Exagerarea este meseria mea de bază
și înainte de a intra în casă,
înalt cum este el,
îl punem să-și scuture tăcerea
și să rămână în spaima curată.

(poem din volumul *„Legați-mă la ochi cu sentimente")*

Versiune atomică

Dacă ar fi să văd lumea
print-o fâșie de pansament,
tocmai desprinsă de pe o rană,
ce tăcere aș prinde cu această capcană,
cât întuneric, cât absurd!
Femeie, mă sufoc!
Femeie, adu-mi aer împușcat
și adu-mi loc.

Nu mai am nici un reper.
Trimite dar pe cineva după alt cer.
Să îmi aducă și hainele absentului,
să ies din ospiciul prezentului.

Știindu-mă îmbrăcat în insomnii,
în finețuri de umbră,
femeia îmi aduce angoasa.
În urma ei venea, înaltă cât casa,
o arătare de om.
-O fi nicicândul, zice femeia,
din vreun atom.

(poem din volumul *„Diavoli de cafenea”)*

ION VĂDUVA
(1 august 1944)

Născut în localitatea Broşteni, la conacul lui Gheorghe Meltiade Mexis, de la pădurea REDEA, cam la 2 Km depărtate de sat, în perimetrul moşiei Evangheleasca. Botezul a fost oficiat de către preotul Gheorghe Constantinescu, tot la conac. Ultimul moştenitor al lui Evanghelie Zappa, Gheorghe Mexis, este, de fapt, tatăl biologic al lui Ion Vaduva. Mama sa Ioana, originară din Oltenia, orfană de ambii părinţi, a fost sub îngrijirea moşierului Gheorghe Mexis de la vârsta de 17-18 ani. Fiind o tânără foarte atrăgătoare, a fost îndrăgită de boier, iar în urma unei relaţii a rezultat un copil. Mexis a înzestrat-o cu pământ, din moşia Evangheleasca, şi a căsătorit-o cu Gheorghe Văduva. Naşii lor de cununie au fost colonelul Aurel Georgescu, comandantul Gărzii Palatului, rege fiind Mihai I, şi farmacista Despina Şerbănescu din Urziceni. Nunta a fost oficiată tot la conac şi la biserica din Broşteni construită de Zappa. Gheorghe Văduva a fost mobilizat pe front, de prin 1939 până în 1944, când, în Ardeal, la Iernut, un brand german îi amputează piciorul stâng, la 27 septembrie 1944. Copilul primeşte numele tatălui din căsătoria legala a mamei. Pentru a nu-i periclita viitorul, soţii Văduva au ascuns adevărul. Trebuie avut în vedere, scrie Ioan Man, în „Monografia Comunei Ion Roată", pag.335, faptul că regimul comunist, instaurat atunci, îi persecuta foarte dur pe toţi cei de origine burghezo-moşierească. De fapt, Gheorghe Văduva a fost deţinut politic la Jilava, din 1950 până la moartea lui Stalin, în 1953, o primă perioadă. Simultan a fost trecut şi la chiaburi, fiind, nu o data, „oaspetele" beciurilor comuniste, alături de alţi chiaburi.

Şcoala generală a făcut-o la Broşteni, iar studiile liceale la Urziceni, Ialomiţa, şi pe cele universitare la Bucureşti. Mai întâi Institutul de Limbi Romanice de 3 ani, iar apoi Facultatea de Filologie a Universităţii Bucureşti. După absolvirea facultăţii, a funcţionat ca profesor, la Şcoala Generală Broşteni, o perioadă, iar apoi la Liceul Tehnologic nr.1 din Urziceni, unde a obţinut o catedră de Limba şi Literatura Română, prin concurs. Simultan a participat la şedinţele cenaclului literar „Mihu Dragomir", din Urziceni, coordonat de Anatol Pavlovschi. A continuat la sedinţele cenaclului „Dor fără saţiu." Din 1975 participă la şedinţele cenaclului literar „Alexandru Odobescu", al Casei Corpului Didactic din judeţul Ilfov (care avea sediul în Bucureşti, pe str. Spătarului nr.15), al cărui membru fondator este. Activitatea din acest cenaclu se concretizează printr-o mini-antologie „Ora de poezie", cu un cuvânt înainte de Virgil Carianopol.

A publicat în ziarul „Stegul roşu" şi în revistele literare: „Luceafărul", „Cadran", „Steaua", „România Literară", „Flacăra", „Tomis", „Ateneu" „HELIS". A coordonat antologii ale elevilor din liceele din ţară: „Excelsior".

A participat la cenaclul literar al ziarului „Tribuna Ialomiţei" coordonat de redactorul şef al ziarului Titus Niţu. A publicat în revista cultural-literară „Sinteze", a aceluiaşi ziar, până când a fost suprimată, în urma unui interviu cu Nicolae Manolescu, apărut în revista în decembrie 1988, interviu acordat lui Ion Văduva. Tot aici a publicat interviul cu Ion Băieşu, a publicat poezii, recenzia volumului de poezie „Starea poeziei"de Ana Blandiana.

A publicat în mai multe antologii de poeme, printre care şi „Cântece şi semne" editată de cenaclul literar „Dor fără saţiu", din Urziceni, cu o prefaţă de Anatol Pavlovschi. A fost redactor extern la ziarul „Tribuna Ialomiţei"; este redactor al ziarului „Mesagerul" de Urziceni; a fost în colegiul de redacţie al revistei „Agora." A publicat articole pe teme culturale, de societate, de învăţământ. A publicat în „Almanahul literar", editat de Asociaţia Scriitorilor din Bucureşti. Este membru Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România, cu legitimaţia Nr.1628.

Scrieri:

- **Bluze de Vânt,** editura Betta, Bucureşti, 2011
- **Lumină nenserată,** editura Anca, Urziceni, 2012

Referinţe critice:

Aureliu Goci, „Poezia lui Ion Văduva. Ceremonialul erotic şi filosofia discretă a credinţei," în revista „Helis", octombrie 2011,p.4;

Anatol Pavlovschi, „Poezia lui Ion Văduva", prezentare în antologia de poezie „Cântece şi semne"

Aureliu Goci, „Poezia lui Ion Văduva – între substanţa pământească a sentimentelor şi decantare celestă a iubirii spiritualizate", prefaţă la volumul de poezie „Lumină nenserată", martie 2012.

Aureliu Goci, „Poezia lui Ion Văduva", în revista Helis, aprilie 2012.

Aureliu Goci în volumul „Poeţi la frontiera dintre milenii", editura Niculescu, Bucureşti 2012.

Opinii:

„În absolutismul moral al iubirii desăvârşite, atitudinea protagonistului liric nu poate decât să penduleze liber între cei doi poli, între bine şi rău, între alb şi negru, între calea îngerului şi calea demonului – prilej pentru a face o trimitere la Eminescu. Nu numai autorul „Luceafărului" poate fi socotit o referinţă, ci şi „Canzonierul" petrarchist – în acelaşi autocomentariu ironic, dacă nu sarcastic al unei iubiri imposibile. Sau posibile numai dacă se demolează edificiul greoi de constrângeri şi interdicţii sociale."

(Aureliu Goci, „Poezia lui Ion Văduva - Ceremonialul erotic şi filosofia discretă a credinţei", în revista „Helis", octombrie 2011, pag.4)

„Poetul are gustul metaforei subtile. Creaţia lui a fost apreciată pentru capacitatea de a transforma lucruri şi întâmplari din viaţă în poezii cu imagini tulburătoare şi înţelesuri adânci."

(Anatol Pavlovschi, prezentarea poeziei lui Ion Văduva în antologia „Cântece şi semne" ,ditată de cenaclul literar „Dor fără saţiu")

„Deşi de formulă modernă, integrată perfect momentului contemporan, creaţia domnului Ion Văduva trădează o frecventare şi o cultivare îndelungată a poeziei clasice, poezie aprofundată şi asumată structural, lucruri evidente în acurateţea discursului personalizat, în care nu se mai aud deloc ecouri din marii clasici.(...)

(...) Poet, la maturitatea exprimarii individuale, după o traiectorie vocaţională concentrată, după o etapă formativă mai degrabă secretă decât discretă, domnul Ion Văduva, pe măsură ce-şi lărgeşte şi aprofundează universul personalizat, îşi conturează mai pregnant locul în fenomenul poetic contemporan."

(Aureliu Goci, „Poezia lui Ion Văduva între substanţa pământească a sentimentelor şi decantare celestă a iubirii spiritualizate", în revista „Helis", aprilie 2012, p.18).

LUMINĂ NENSERATĂ

de **Ion Văduva**

„Suspinul strânge anii în litere"

Nu cred să fi existat vreun urzicenean, fie el elev, profesor sau simplu cititor care să nu-i fi acceptat sau chiar invidiat statutul de poet al Urzicenilor, din moment ce poeziile sale au apărut în volumul de debut al cenaclului, „Cântece şi semne", apoi în diverse publicaţii, fie ele locale sau de importanţă naţională. Este sintagma cu care a intrat ca poet în conştiinţa oraşului, dar mai ales din perspectiva faptului că a patronat mai bine de zece ani juriul concursului de creaţie literară destinat elevilor de liceu din judeţ, „Dor fără saţiu", iniţiat de Biblioteca Municipală prin persoana directorului ei, Alexandru Buleandră. Prestigiul i-a fost întărit şi de legitimaţia de membru al Uniunii Ziariştilor din România pe care puţini i-au văzut-o, iar când a publicat un interviu cu Nicolae Manolescu, chiar că i-a dat pe mulţi peste cap.

Este vorba desigur de poetul Ion Văduva, profesor de-o viaţă la Liceul Industrial nr. 1, apoi Grupul Şcolar „Sf. Ecaterina", acum Liceul Tehnologic din Urziceni, care, în sfârşit, s-a hotărât să „rupă tăcerea poeziei", exact când puţini se mai aşteptau, izbucnind pur şi simplu, cu două volume de versuri: primul, „Bluze de vânt", ed. Betta, Bucureşti, 2011, cu o prefaţă semnată de criticul Aureliu Goci, urmat imediat de volumul **„Lumină nenserată"**, ed. Anca, (2012), 122 p., cu o prefaţă semnată de acelaşi critic.

În prefaţa primului volum, Aureliu Goci descoperea, pe bună dreptate, „un poet greu de definit. Situat în afara generaţiei sale biologice şi refractar oricărei anexări la tipologiile consacrate, funcţionale astăzi (tradiţionalism, avangardism, textualism, post-modernism)", se distinge printr-un discurs poetic matur ce are „unitate şi coerenţă." Este un debut târziu, atingând însă „apogeul maturităţii poetice", căpătând o notă personală care-l individualizează în contextul poetic ialomiţean actual între ceilalţi poeţi consacraţi precum Gheorghe Dobre, Nicolae Teoharie, Costel Bunoaica, Florin Ciocea, Şerban Codrin sau Dan Elias. Poezia lui manifestă o certă individualizare stilistică, cceea ce ne vom strădui să argumentăm în continuare.

Titlul volumului **„Lumină nenserată"** derutează, ca orice metaforă, mai ales că autorul recurge la o asociere argheziană între un termen concret, „lumină"- şi unul abstract, „nenserată" - un participiu, în interiorul căruia recurge şi la o licenţă gramaticală, întrucât elimină cu bună ştiinţă cratima sau apostrful cuvenite, faptului conferindu-i o justificare stilistică. Este deliberată intenţia autorului, întrucât insistă şi în text asupra formei din titlu pentru a-l încărca de numeroase şi variate sensuri multiple. „Lumina nenserată" pare a deveni cel mai puternic simbol al volumului. Devine un fel de personaj liric fabulos, un însoţitor pentru poet în drumul aspru al vieţii, al trăirilor profunde, al creaţiei. Pe de altă parte, pare un balsam sufletesc, un intermediar tăcut între lumea interioară a poetului şi lumea din afară, mai mult, susţine legătura dintre poet şi Creator:

„Să-mi asculți gândul/ Chiar când ziua nenserată se-așază pe umeri/ Să reușești să mă cuprinzi/ Că exist și-n umbra/ Ruptă din carte/" (p. 11)

„Din emoția fiecărei nopți/ Să urci în mine/ Și să-mi vindeci neputințele/ Cu lumină nenserată/" (p.80)

„Doamne, cât de tăcută poate să fie/ Lumina nenserată" (p. 88)

„... aștept/ Să te desfaci cu grijă/ Între dragoste și nădejde,/ Lumină nenserată,/ Poem între plajă și mine/" (p.88)

„.... dorința/ Te așteptă la poartă/ Să-mi mângâi rănile/ Sângerând când stelele-mpart/ Lumina nenserată" (p.90)

Exemplele de mai sus, în loc să limpezească, nu fac decât să ambiguizeze semnificațiile, devenind mai mult decât „poarta" dintre noapte și lumină, pătrunzând mai mult în sfera incertitudinii, neclarului, obscurului, cu trimitere la fel de neclară spre sentiment.

În structura sa exterioară, acest volum cuprinde trei cicluri cu titluri oarecum derutante, dar incitante: *„Dispecer la salubritate", „Aici, în patria mânăstirilor"* și *„Lumină nenserată",* oarecum echilibrate ca întindere, primul fiind constituit din 33 de poeme, al doilea din 24 de poeme, iar la treilea din 46 de poeme.

În structura internă pot fi identificate mai multe discursuri poetice, unele devenite teme și motive literare ce conferă, prin sincretismul dragoste-dumnezeire, unitate și unicitate volumului, sporindu-i doza de ambiguitate voită pe care i-o dă autorul.

Prima poezie a volumului, „Puritate", îl trimite pe cititor la o propoziție a lui Roland Barthes care vizează relația dintre autor, critic și cititor: „A scrie despre o carte înseamnă a desface lumea acesteia și a o reface. Cartea este o lume. În fața cărții criticul resimte aceleași condiționări ale cuvintelor ca și scriitorul în fața lumii, descoperă șirul de simboluri." Ion Văduva vine în întâmpinarea francezului, oferindu-i cititorului cheia simbolului spre a dezambiguiza mesajul: *„Și cuvintele s-au sprijinit/ Unul pe altul, În jurul meu și-al tău./ Apoi au trecut în simboluri,/ Într-un fel de înțelegere/ Că oamenii pierduseră taina/ Din sens."* (p.33). De aici nu mai este decât un pas pentru a descoperi și a descifra simbolurile centrale ale cărții: noapte, lumină, dragoste, Dumnezeu, timp - devenind teme și motive fundamentale ale volumului.

Din punctul de vedere al marii cronologii, timpul poeziei sale este identificabil cu cel al secolului în care ne aflăm, în sensul că timpul se stinge, poate fi purificat, poate fi conservat, înghite răbdarea, excită „ploile nomade", este atotstăpânitor, ori acoperă vârstele:

„Timpul se stinge/ În pasiunea degetelor lui Paganini/ Asemenea unei vrăji/ Din care nu te mai văd/" (p.13)

„Vrem să trăim timpul/ O vrem, în treacăt/, Să ne ferim de primejdiile/ Stârnite în jocul dintre noi/" (p.20)

„Am să ascult Mozart/ Lângă mânăstire, să purific timpul/ Stând cu tine în subsolul căutat/ Printre stele vetuste, doar de noi doi/" (p.48)

„Începe prin sânge să curgă/ Timpul de care-ți vorbeam/ Cu gesturi grăbite/ Printr-un telefon, delirând/" (p.56)

„Printr-un gest, din cerul gurii/ Timpul excită ploile nomade/ În copita solară" (p.63)

„Încerc să ascund un sâmbure/ În trecutul pământului/ Să conserve timpul/ În confuzia luminii/ Rămasă din copilărie/" (p.89)

„Te privesc fără să fii/ Lângă catedrală,/ Proprietar timpului/ Închis în biserici/" (p.96)

„Am uitat să vă spun/ În mâna dreaptă ținea un infern/ Și Timpul cel mare i-a arătat /Neîndurare.../" (p.112)

Metaforic, timpul acoperă și apasă vârstele. Formula stilistică cea mai potrivită este sugestia ninsorii: „ninge peste clepsidră", „ninge peste umerele noastre", „ninge peste anotimpuri" (p.16), „ninge peste teascul strivit de șoapte", „ninge sub pleoapele tale tăcerea", „ninge peste umbre grăbite", „ninge peste Piața Universității" (p.21).

La nivelul unei zile, momentul preferat al iubirii este noaptea, cu momentele ei: înserarea, noaptea deplină, noaptea târzie, miezul nopții, noaptea adâncă, trimiterile referitoare la noapte fiind făcute în text de 53 de ori:

„E trecut de miezul nopții/ Și din universul lumii/ Cântecul s-aude" (p.12)

„Ne aflăm în odihna cărții/ Pe lângă ziduri cu nopți/ Trase peste noi" (p.15)

„Ascultă-mi strigătul noaptea/" (p.19)

„Dorința mea se încolăcea noaptea/ Pe maidane care mușcă din lună/" (p.26)

„Mi-ai făcut semn/ Să te caut după miezul nopții/" (p.33)

„La căderea nopții,/ Te aștept într-una/ Târându-mă dincolo de hotarele/ Glasului./.." (34)

„Foc destrămat în vânt/, Miezul nopții/ Mistuind curajul de a fi singur/" (p.35)

„Credința pentru tine/ Se iscălea pe ziduri,/ În muzică și noaptea de fier/" (37)

„Singuri, încâlciți în drumuri/ Am ajuns noaptea/ În candela neuitării/" (p.39)

„Drumuri și cioburi de oală sfințită/ Sub nopțile sufletului meu" (p.113)

Există în volum un poem, „Brâu de noapte", din care extragem câteva secvențe pentru a observa cum se concentrează toată tensiunea chemării, așteptării, a întâlnirilor nocturne sau a singurătății: *„Ce noapte adunată-n încolțirea/ Pereților pustii..."; „Ce noapte purtată-n toiag/ Făptură între ieri și amintire"; „Ce naopte risipită în păcate,/ În trupuri sângerânde"; „Ce noapte cuibărită-n întrebare/ Mi-ascultă ruga..."*

Simbolului nopții autorul îi opune pe cel al luminii care apare în text de 33 de ori:

„Lumina gestului tău/ Poate însemna încercare" (p.15)

„Prea târziu să uiți/ Lumina rotită din grindă" (p.20)

„Păstrează-mi straiul/ În casa noastră de duminică/ Întrupat în lumină/ Îngenunchind..." (p.22)

„Să nu ucizi cu o piatră lumina/ Din care ne strângem/ Să păstrăm cântul" (p.24)

„Atunci au strigat nepătrunsului/ Să scoată din ascunzătoare/ Lumina și disperarea/" (p.33)

„Vă simt iubiri,/ Exorcizând silabele cuvintelor/ Netrucate de-atâta criză/ Sub greutatea luminii" (p.36)

„Credința pentru tine/ Ne-a pârjolit lumina/" (p.37)

„Viclenia luminii/ Nu se va desăvârși/" (p.108)

„Citește-n poem/ Lumina murdară/ Să-ți uiți <<prietenii>>/ Întinși cu umbra-n desfrâu" (p.118)

Între limină și întuneric explodează lumea interioară, adică pasiunea, clocotul dragostei, vibrația carnalului, toate marcate prin termeni specifici precum:

deflorare, voluptate, feciorie, virginitate, virilitate, amanţi, pervers, neprihănire, orgii, trădare, viclenie, ispită, castitate, apoi travesti, mască, mimare:

„Fluturele a plecat în travesti/ Părăsind desenele copiilor" (p.31)

„Am uitat că poti să mimezi/ Jurământul jucat între spasme" (p.49)

„Pentru mine nu te vei vindeca/ De vârsta în care nu ţi-ai asumat/ Spaimele şi metafizica măştii" (p.51)

„Se furişase grădinarul/ Îmbrăcat în asfinţit/ Să poarte în travesti/ Întâmplarea fiecăruia" (p.73)

„Port zâmbetul tău/ Trucat în lumina singură/ În care-am crezut" (p.92)

„Sau poate doar muzica/ Travestită între bine şi rău/ Te-a dăruit, dar nu-ţi seamănă" (p.93)

„...migrena se caţără/ Pe masca ta,/ Neputincioasă să se mai vândă" (p.115)

Cum era şi firesc, timpul este asociat cu iubirea. Iubirea, în viziunea sa poetică, înseamnă legământ, teamă, bucurie ascunsă, zâmbet, solemnitate, aşteptare, şoaptă, disperare, infidelitate, amăgire, trăire intensă, izbucnire, deznădejde, amărăciune, dezamăgire, rugăminte, implorare, invidie, înflăcărare, chemare, trădare, chiar infern:

„Tremură gândul/ La început de februarie/ Când visul tău/ Se varsă peste mine" (p.12)

„Îmi este teamă/ Să ştiu de ce întârzii/ La mine în somn" (p.13)

„Să putem exista/ Dincolo de zbaterea lumii/ Într-un cuvânt de nomad/ Înălţat prin iubire" (p.17)

„Mă nasc din orizont/ Să te apropii orbit de constelaţii/ În care se ascunde iubirea! (p.18)

„Cineva s-a ascuns/ În respiraţia mea/ Şi m-a îndemna/t Să aprind lumina/ Spre înalt/ Ca să-ţi fiu vocea/ Şi zâmbetul,/ Noi doi şi totuşi.../ Fiecare" (p.21)

„Să contopim cerul/ În nesfârşita poveste a dragostei de-a fi" (p.24)

„Îmi privesc trupul şi-l aud/ Şoptind despre mine/ Şi-l simt asculând de tine/ În noaptea nunţii noastre" (p.55)

„Clipa pe care n-o poate auzi/ Nimeni când mă chemi/ Să-mi fii speranţă/ Mării pe care a mers/ Credinţa din noi" (p.75)

„Vocea ta mi-aprinde/ Steaua iubirii,/ Clipind disperată/ Că nu te pot auzi" (p.84)

„Îmi pare că respir infinitul/ Sub cerul dăruit iubirii/ Cu o măreţie tainică" (p.106)

În exprimarea subtilelor nuanţe ale iubirii, intră în funcţiune jocul formelor verbale. Astfel, verbele la forma negativă sună a implorare: „nu mă lăsa", „nu te îndepărta", „nu te cunosc", „nu-mi dărui suferinţa", „nu mă vei regăsi", „nu voi înflăcăra", „nu-mi va linişti noaptea", „nu te-am văzut" etc. Verbele afirmative la prezent sau perfect compus sună a chemare: „te-am rugat", „te-am chemat", „te aştept întruna", „te hrănesc cu visul", „te aştept", „te chem", „te chem să sorbim", „te aştept în preajma luminii."

Iubirea nu este numai platonică, ci în multe din poemele sale înseamnă vibraţie, carnal, trăire intensă:

„Fierbinte în aventura de-o seară/ Să fie învinsă minciuna/ De soare lăuntric" (p.18)

„Te simt abundent/ Ca o descoperire plină/ De grija în care privind/ Acel loc, mă doare" (p.21)

„Acolo şuieră făgăduinţa/ De a cunoaşte apropierea de taină/ În sfatul nescris/ Al voluptăţii" (p.23)

„Speranţa mi-a pârjolit/ Lăcomia devorată de spaima/ Plăcută, aproape de tine" (p.26)

„Am uitat că poţi să mimezi/ Jurământul jucat între spasme/" (p.49)

„Îmi privesc trupul şi-l aud/ Şoptind despre mine/ Şi-l simt ascultând de tine" (p.55)

„Aş fi vrut să sfâşii trupul uimirii/ În care rodisem noi doi" (p.82)

„În rest, te reverşi ca un fluviu/ Pe trupul meu,/ Topind de emoţie rana" (p.85)

„Neputincioasă, dorinţa/ Te aşteaptă la poartă/ Să mângâi rănile" (p.90)

Iubirea, în viziunea sa poetică, nu se poate realiza în afara lui Dumnezeu căruia simte nevoia să-i mărturisească trăirile, simţindu-i apropierea, prezenţa sau absenţa. De aici umilinţa, disperarea, chemarea, rugămintea:

„Între mine şi El/ Umilinţa devine copac/ Prelungit de îndoială" (p.31)

„Doamne, Te-am găsit/ Prins de tăcerea nopţilor dinţate" (p.64)

„Doamne, în jurul tău/ Lumina se stinge din lume/ Între două rugăciuni/ Şi-o doină" (p.76)

„Te rog, Doamne, nu pleca/ Dacă lacrimile părinţilor/ Stau rugăciune/ Lângă împărăţia ta" (p.88)

„Doamne, de la fereastra mea/ Transcriu trădarea/ În fiecare mişcare a străzii/ Şi în rugăciunea ce-o spun/ Lângă catedrală" (p.118)

Volumul, de la un capăt la altul, este încărcat de termeni religioşi, fapt ce-i conferă acoperişul nobil al acestui registru stilistic: icoană (de cinci ori), îngeri (de nouă ori), Dumnezeu (de douăsprezece ori), rugăciune (de şapte ori), apoi credinţă, spovedanie, biserică, mânăstire, Iisus, taină, răstignire, duh, cruce, catedrală, Golgota, Iuda, Graal, altar, Sf. Treime, înviere, candelă, altar, împărtăşanie, Fiul, mântuire, botez, Drumul Crucii, Evanghelia, Maria, mărturisire, Sf. Apoatoli, smerenie, Iov, blagoslovi etc.

Poet de inspiraţie, Ion Văduva ne surprinde cu imagini de mare rafinament:

„Port îngerul mării în lacrima mea" (p.29)

„Oftează văzduhul căzut la picioare" (p.32)

„Se tânguie înserarea/ Pe-afară" (p.56)

„În fructele suspendate/ Anotimpurile îmbracă păcatul" (p.73)

„M-am apropiat de marginea nopţii" (p.78)

„... soarele/ Sărută rana de pe iarba orizontului" (p.90)

„În sărutul cerului cireşe se coc" (p.104)

„Rămân suspendat/ În legile deznădejdii" (p.114)

Peste toate aceste emoţii, vibraţii, trăiri, metafore ale nopţii şi ale luminii, ale înserării, ale iubirii, şi ale lui Dumnezeu, stăpânitor devine poemul care le încifrează:

„Apoi, urmându-te/ Să ascult poemul rostit/ De universul trecut dintr-o vârstă în alta" (p.30)

„Um poem pe care nu l-ai citit/ Nici nu auziseşi/ Continuă să respire/ Desenat în cuvinte" (p.39)

„Spune-mi numele lui/ Să-l caut/ În dosarul cu poeme vândute/ Ai grijă de cuvinte" (p.42)

„Aş vrea să vă cuprind în poemul/ Schimbat în icoane" (75)

„ ... poemul strâns/ Dintre noi,/ Strigă din rana bătută cu tăcerea/ În care se amestecă/ Povestea ştiută de amândoi" (p.92)

„Iată-mă însoţindu-te/ Poem nepăsător/ Între căinţă şi ispită" (p.98)

„Am crescut lângă tine/ Să scriu poemul ghicit/ În vârsta umilită" (p.115)

Capodopera volumului mi se pare a fi poezia „Redea", unde se îngemănează toate emoţiile volumului, peste care fâlfâie amintirile, singurătăţile, vremea, toamnele şi iernile, şi albastrul cerului, şi întâiul clipit al vieţii:

„Un fior, o boare, un fâlfâit de aripi
Şi cerul limpezit de lacrimi
Printre gene desluşesc împrejurul
Redea, loc al naşterii şi zburdălniciei.
Amintiri legate de stejarii ce-au crescut
Împreunându-şi ramurile de singurătate.
Un fior, o boare, un fâlfâit de aripi
Şi pământul, martor al vremii
Pe scoarţa ghindarilor ascunşi stau anii
Redea, leagăn al toamnei şi iernii
Te leg de albastru şi-ntâiul clipit."

Poet de amplitutine, având puternice accente livreşti – dovada profundelor lecturi - , în ciuda debutului în volum la o vârstă sexagenară când altora le-a secătuit deja izvorul inspiraţiei, acest volum marchează un salt calitativ superior faţă de primul prin lărgirea ariei tematice şi, deopotrivă, printr-o stilistică proaspătă. Răzbate, din fiecare poem, un bocet surd, interior, bine stăpânit, într-o incantaţie mereu încifrată.

De la Ion Barbu încoace există poeţi ce se vor ermetici, dar, din ambiţia de a-şi egala maestrul, devin obscuri, adică pur şi simplu, făcători de poezie aşa-zis modernă. Pe Ion Văduva îl salvează de la ermetism, dar şi de la obscuritate, tocmai această cale de mijloc – ştiinţa unei încifrări a mesajului, către Ea, către El, către Dumnezeu, chiar şi către Sine – nota principală a volumului. Orice operă lirică, prin structura sa interioară, are sensuri multiple, producând cel puţin două discursuri diferite. Caz rar, poate unic, la el nu se poate distinge decât un singur sens, (am amintit sincretismul iubire – dumnezeire) şi acela ascuns in spatele multor lacăte, greu sau aproape imposibil de descuiat. Plastic, o intrare cu multe lacăte la uşă, în spatele căreia ştii sigur că este o comoară. Rămâi doar cu ideea comorii de dincolo, pe care doar ţi-o imaginezi. Când o vezi pe Gioconda la Luvru, eşti dezolat ca şi sutele de inşi care o privesc odată cu tine. Dacă nu ajungi acolo, porţi în străfunduri enigma surâsului care „circulă nestingherit prin lume" (Nichita Stănescu). Aşa şi cu poezia lui Ion Văduva. Citeşti poemul următor şi rămâi permanent cu întrebările: Cine este El? Cine este Ea? Pentru exemplificare, să citim împreună o poezie având foarte discrete umbre stănesciene:

„Te-am văzut în dreptul porţii/ Noaptea, înainte de uitare/ Şi m-am oprit fără cuvinte/ Să rătăcesc în ritmurile surde/ Ale respiraţiei tale,/ Prag de purpură şi mărturisire./ Mă bântuiau nopţile noastre/ Dezvelindu-mi trupul,/ Între mine şi nori/ Să-ţi trăiesc dragostea/ Zămislită în cântec, botezată în foc,/ Lasă-mă lângă tine/ Să-nvăţ tăcerea jocului mâinilor/ Căutând mai departe zvâcnirile/ Darului tău, să-mi pătrundă/ Fiinţa încă o oră şi încă o oră/ Să nu adorm la întâmplare,/ Să veghez noaptea alături./ Ascunde-mă între pleoapele tale,/ Între braţele tale/ Până

la colțul orei/ În primejdia de-a descoperi/ Numărul de aur/ Cu sexul și moartea din noi. " (Scrisoare către un prieten)

Rămâi cu satisfacția lecturii unei poezii aparte, în care mesajul este bine încifrat de incantație, dar și cu speranța unui viitor volum la fel de izbutit, anunțat chiar de ultimul poem al volumului: *„Doamne, [...]/ M-ai înjunghiat senzual/ La capătul cântecului/ Să-mi aprind din nou/ Cămașa de forță a cuvântului.../"* **(T.D.)**

Pagini din creația proprie:

ANEVOIOASĂ TĂCERE

Se prăbușește a liniște
Voluptatea de duminică
Încet ca o mare dreaptă
Trezită de incomunicabil.
Anevoioasă tăcere,
Nepăsătoare în bunăvoința serii
De-a grația toți liliecii.
Se prăbușește a liniște
Neprevăzutul și ochiul lăuntric
Să pot părăsi piesa falsă,
Să-mi pot întrerupe visul
În treacăt, născându-mă din el.
Se prăbușește a liniște
Chemarea dorinței fără sfârșit
Încet ca o absurditate
În ziua în care viclenia luminii
Nu se va desăvârși.

DIN INFINIT CĂTRE TINE

Toate aceste drumuri
Împovărate de amăgirile mele
Se înalță reînnoite
Să caute comorile lumii
În nepărtinitorul trandafir.
Toate aceste adâncuri
Le port în murmurul
Sufletului regăsindu-te
Departe de nepăsarea
Liniștii prin corespondență.
Toate aceste flori miraculoase
Se rostogolesc
Descoperindu-ți frumusețea
În care mă întorc
Din infinit către tine.

Toate aceste tăceri
Împovărate de fericire
Şi mai pline de înţeles
Cuceresc apusul
Contratimpului.

VISAŢI NEBUNIILE MELE

Ascultaţi culoarea tăcerii
În povestea unui stăpân
De privelişti, vrednic de firma
Refrenelor naive.
Visaţi nebuniile mele
Şi descoperiţi iubiri fără istorie,
Continente fără Magellani
Să puteţi crede
În povestea unui stăpân
Peste toate rânduielile.
Ascultaţi ritmul zilelor şi nopţilor
În toate simţurile.
Feriţi-vă de umbrele păsărilor
Şi cireşilor fără de glas.
Drept înserare vă luaţi
O vocală sau o consoană
Şi veţi umbla în sărbători
Deprinşi cu alcătuirea cuvintelor
Spre fericirea lumii.

SUSPIN

Am simţit ţărmul
Seara, adăugându-mă
Umbrelor păsărilor
Să-mi sprijin lumina
De orizont.
Am simţit întâmplarea
Făcându-mă una cu mine
De câte ori suspina nelumina
Pedepsindu-mi nebunia
Atinsă-dinăuntru.
Am simţit ţărmul
În zori, căutându-te
În privirea solemnă
Să-mi sprijin speranţa
De înviere.

Florian ABEL

MUGETĂRI și ABSURDISME

* Întotdeauna, adevărul e undeva la mijloc. De regulă, mijlocul e la unul din capete.

* Uneori, lipsa progresului se datorează faptului că zilnic uităm tot ce n-am înțeles.

* Cea mai mare parte din timpul liber o dedicăm întreținerii lucrurilor care ne ajută să avem mai mult timp liber.

* Speranța e doar un armistițiu între deznădejde și vis.

* Descoperind că trăiește regretele cu mai multă pasiune decât împlinirea, a început să alerge după eșecuri.

* Iată o femeie statornică! Relația ei cu acest om, durează de peste 35 de bărbați.

* Cea mai frumoasă parte din chipul unei femei sânt picioarele.

* Cât e de insignifiant! Chiar și eșecurile îl ocolesc.

* Actrița a intrat ușor în pielea goală a personajului.

* Sfat pentru tinerii puberi: „dați-i înainte! orice ați face, mai târziu veți regreta!"

* Sfat pentru tinerele fecioare: „opriți-vă, înainte de a fi prea devreme!

* Cele mai fascinante răspunsuri date de înțelepții lumii la problemele fundamentale sunt întrebările pe care le-au pus.

* Lașitatea ne salvează din mai multe situații critice decât curajul.

* M-am îndrăgostit! De acum voi înșela toate femeile cu una singură.

* Dacă prostia s-ar socoti păcat, raiul ar fi pustiu.

* Încearcă! Oricum nu poți pierde mai mult decât totul.

* Peștele se aruncă pe uscat și își dădu prima suflare!

* Pofta vine mâncând. Dar lenea nu pleacă stând.

* „Duminica e cel mai liber". A fost, până s-a aflat asta.

* Nu te încrede într-o femeie! Încrede-te în mai multe! Poate una din ele merită.

* Cât de puțini cunosc truda și sudoarea cu care se face banul nemuncit!

* Unii ar face orice pentru a nu avea nimic de făcut.

* Omul se deosebește de celelalte viețuitoare nu pentru că are rațiune, ci pentru că are destin.

* Prostia e absolută atunci când e însoțită de încredere în sine.

* Era atât de leneș încât, până să iasă din tranșee, s-a încheiat războiul.

* În spatele fiecărui fin bogat se află un naș escroc.

* E păcat să iubeşti o femeie frumoasă pe întuneric.
* Cea mai jalnică meteahnă omenească: uşurinţa cu care uităm sau ignorăm miracolele.
* Demnitatea există când stomacul e plin. Dar se probează pe burta goală.
* Ticăloşia apare atunci când foamea e mai puternică decât ruşinea.
* Cerşetorul e sincer în prima zi. După ce-şi potoleşte foamea, e teatru!
* Mai bine lângă un păgân care se îndoieşte, decât lângă un preot care încalcă.
* În magazin, dacă nu ştii, nu întreba la ce foloseşte un obiect. Vei descoperi imediat că îţi trebuie.
* Omul sărac se ruşinează de rupturile blugilor şic, chiar dacă valorează mii de euro.
* Am fi mai buni dacă ne-ar măcina păcatele făcute aşa cum ne obsedează cele pe care le-am ratat.
* Admiraţia e modul în care omul superior invidiază.
* Egoişti nu sântem atunci când vrem să avem totul, ci atunci când nu ne pasă că alţii nu au.
* Sunt un monument de incultură! Nu am citit încă nici o capodoperă de-a mea.
* Loserul este victima care a ratat şansa de a fi martir.
* Atunci când nu ai nimic de pierdut, orice sacrificiu de sine e simplă sinucidere.
* Timpul pe care îl receptăm cel mai acut este cel pierdut.
* Nu există predestinare. Ce merit ar fi în realizări şi ce vină în crime?
* Motorul vieţii omului care-şi caută cu îndârjire rostul în lume este neşansa de a-l afla.
* Erou poate fi şi laşul care nu are alternativă.
* Nu ezita să spui adevărul! Chiar dacă eşti singur în încăpere.
* Mâncând, învingem foamea. Postind, învingem poftele.
* Omenirea admiră generalii luminaţi şi strategii de geniu ce câştigă războaiele, dar uită să scuipe cretinii şi curvele care le provoacă.
* Cel mai rafinat umor e în nefericirea oamenilor.
* Artistul adevărat lasă cioara din mână pentru a admira vrabia de pe gard.
* În ţara fără pietre nu există păcat.
* Cel mai mult mă enervează faptul că rămân calm atunci când cineva se străduieşte să mă supere.
* Virginitatea e pierdută atunci când conştientizezi că o vei face cândva.
* Vai femeii îndăgostite de bărbatul care nu are încredere în sine!
* Uneori trecem inconştienţi pe lângă o minune doar pentru că sântem în căutarea alteia.
* Unui frate îi e mai uşor să explice de ce nu îţi poate împrumuta.
* Cine serveşte unui om din frică, nu poate sluji lui Dumnezeu din dragoste.
* Doar laşii visează să devină eroi.
* Oamenii! Cât de asemănătoare sânt deosebirile dintre ei!
* O prejudecată asimilată şi extinsă în timp, poate deveni principiu moral sau lege a bunului simţ.
* Acolo unde sărăcia e blestemul lui Dumnezeu, bogăţia e binecuvântarea diavolului.

* Nu plânge durerile altuia dacă nu ai învățat să râzi de propriile necazuri.

* Între o femeie care te seduce cu trupul și una care te seduce cu mintea, alege-o pe a treia, care nu încearcă să te seducă.

* Singurii pe care nu-i interesează dacă la început a fost oul sau găina sunt găinarii.

* Ura fără răzbunare e ca iubirea fără sex. Acrește.

* Uneori e inutil să ai creier, dacă nu poți gândi cu inima.

* Dacă vrei să împaci și capra și varza, ai grijă să nu superi lupul!

* Cei ce se închină cu două mâini aleargă spre păcat cu patru picioare.

* Pentru cel ce se teme de întuneric, nu contează că e ziuă.

* Oare de ce scatofagii disprețuiesc viermii de descompunere?

* Un bărbat și o femeie pot crea împreună un paradis propriu. Din care, restul lumii, are grijă să nu lipsească șarpele.

* Prima regulă a dialogului e să înțelegi că vorbești singur.

* Ca să reușești, trebuie încercat nu tot ceea ce poți face, ci ceea ce nu poți.

* Dacă oamenilor le spun să râdă de eșecuri, omenirii îi sugerez să-și plângă reușitele.

* A te răzvrăti împotriva morții înseamnă să i te închini.

* Domesticirea animalelor face omul mai bun. Ce nevoie mai ai de pușcă, dacă sălbăticiunea vine singură la cuțit?

* Oamenii remarcabili nu sânt produsul școlilor cu copii deștepți, ci ai celor cu dascăli adevărați.

* Cura de slăbire se ține atunci când nu ți-e foame.

* Între om și maimuță sunt asemănări pe care omul le sesizează cu ușurință. Între maimuță și om sânt diferențe pe care maimuța le percepe cu dificultate.

Vitalie BUZU

Despre începuturile Orașului de Floci

După mai multe secole de dominație pecenego-cumană, începând cu anii 1241-1242 spațiul românesc a intrat sub control tătaro-mongol. În a doua jumătate a sec. al XIII-lea, sub protecție mongolă, începe unificarea politică a formațiunilor politice românești de la sud de Carpați, proces încheiat în linii mari de Basarab I în prima jumătate a sec. al XIV-lea. Totodată, tătaro-mongolii relansează comerțul dintre Orient și Europa, transformând Marea Neagră, după expresia lui Gheorghe Brătianu, într-o „placă turnantă" a comerțului internațional. Agenții și beneficiarii direcți ai acestui comerț pontic au fost negustorii italieni, dintre care un loc de frunte l-au ocupat genovezii. Factoriile genoveze au împânzit tot țărmul pontic, inclusiv malurile Dunării. Timp de aproape 200 de ani, negustorii genovezi au coordonat schimburile comerciale de la Dunăre din orașele Vicina și Chilia, încurajând dezvoltarea unor rute comerciale ce conectau Europa Centrală și de Nord la comerțul pontic.

După 1340, declinul Hoardei de Aur încurajează forțele din regiune să preia frâiele comerțului danubiano-pontic. Țara Românească, Ungaria, Polonia concurează pentru preluarea controlului politic asupra regiunilor traversate de drumurile comerciale. În acest context trebuie plasat privilegiul comercial acordat brașovenilor de către regele Ludovic I de Anjou pe 28 iunie 1358: „...să puteți trece slobod și netulburat cu mărfurile voastre și orice fel de lucruri, între Buzău și Prahova, adică din locul în care se varsă în Dunăre râul numit Ialomița(*Iloncha)* până în locul unde se varsă, de asemenea, în Dunăre râul numit Siret, și să nu vă poată opri nimeni pe nedrept în această trecere a voastră"[I]. După părerea cercetătoarei Maria Holban, actul regelui maghiar a fost „mai degrabă o încercare de afirmare a unui drept al său asupra acelei fâșii de pământ dintre râurile Ialomița(cu Prahova) și Buzău", nu un privilegiu propriu zis, culoarul aparținând în realitate Țării Românești[II]. După un deceniu, în 1368, domnitorul Vladislav Vlaicu încheie cu un trimis al regelui Ungariei privilegiul comercial acordat negustorilor brașoveni, întărind acestora „libertățile pe care le-au avut ei ***din bătrâni*** în țara noastră Românească"[III]. Spre deosebire de toate rutele comerciale din Țara Românească, *drumul Brăilei* avea un statut deosebit, negustorii brașoveni plătind doar jumătate din taxele vamale obișnuite. Cu siguranță, atât *drumul*

Brăilei, cât şi statutul special al acestuia aveau o tradiţie mult mai veche ce data de pe vremurile cumano-mongole. Oficial, însă, *drumul Brăilei* îşi face intrarea în istorie în anii 1358-1368, iar până la începutul sec. al XVI-lea respectarea condiţiilor privilegiului comercial a constituit condiţia principală pentru bunele relaţii dintre Ţara Românească şi Ungaria[IV].

Drumul Brăilei, numit şi *drumul Braşovului,* a reprezentat porţiunea finală a marelui drum continental ce lega Buda de Dunăre şi Marea Neagră[V]. Negustorii braşoveni urmau ruta Braşov – Rucăr – Câmpulung – Târgovişte – Gura Ialomiţei – Brăila sau se îndreptau pe *drumul Prahovei(* însoţit de multe ori în documentele medievale de apelativul „regal" sau „public"), pe traseul Braşov - Timişul de Jos – Predeal – Valea Prahovei - Valea Ialomiţei până la vărsarea în Dunăre, după care se înainta spre Brăila sau Hârşova[VI]. După veacuri, la 1829, colonelul Andrei Storojenco surprindea încă ecouri târzii ale caravanelor comerciale ce coborau pe valea Ialomiţei: „Coborând de pe deal<la Slobozia>, am auzit în vale sunet de clopoţei. Ajungând la baza dealului, am văzut pe malul opus cum înainta un şir de cai. De coada primului cal este legat următorul şi, în acest fel, se formează un lanţ de 6-8 cai. Doar calul din faţă este condus de o persoană. Astfel se transportă în Principatele Române din Ungaria, prin oraşul Braşov, şi în general, din Austria peste munţii Carpaţi, tot felul de mărfuri uşoare"[VII].

Căile comerciale care legau Braşovul de Dunărea de Jos au favorizat, aşa cum observă Şerban Papacostea, dezvoltarea vieţii urbane[VIII]. Acesta este contextul în care pe scena istoriei îşi face apariţia Oraşul de Floci. Deşi este amintit pentru prima dată în privilegiul comercial acordat de Dan al II-lea braşovenilor în anul 1431, originile Flocilor pot fi plasate încă în a doua jumătate a sec. Al XIII-lea - prima jumătate a sec. alXIV-lea. De mai multă vreme s-a făcut observaţia că, în 1358, Ludovic I, atunci când acordă braşovenilor libertăţi comerciale între gurile Ialomiţei şi Siretului, se raportează de fapt la Floci şi Brăila care „funcţionau deja ca porturi şi centre de schimb"[IX].

La începutul sec. al XVII-lea, raguzanul Giacomo da Pietro Luccari, inspirându-se dintr-o veche cronică a Ţării Româneşti, redactată probabil în timpul lui Radu de la Afumaţi, scrie că „Negru Vodă (…) a întemeiat oraşul Câmpulung şi a tras câteva întărituri de cărămidă la Bucureşti, Târgovişte, Floci şi Buzău"[X]. *Letopiseţul* Cantacuzinesc de asemenea pune procesul urbanizării pe seama lui Negru Vodă: „Iar noroadele ce pogorâse cu dânsul, unii s-au dat pre supt podgorie, ajungând până în apa Siretului şi până la Brăila; iar alţii s-au tins în jos, peste tot locul, de *au făcut oraşă şi sate până în marginea Dunării* şi până la Olt"[XI].

Întemeierea Flocilor, aşadar, trebuie pusă în relaţie directă cu procesul de colonizare sau aşa-zisul *descălecat demografic* înregistrat încă din sec. al XIII-lea. Coloniştii români, dar şi saşi, secui, maghiari se stabilesc la sud de Carpaţi căutând locuri bune pentru comerţ şi meşteşuguri[XII]. Ei sunt atraşi iniţial de promisiunile conducătorilor mongoli, care urmăresc să creeze un climat favorabil comerţului, aducător de numeroase venituri *(pax mongolica),* iar apoi răspund şi apelurilor conducătorilor locali ce iau locul tătarilor şi urmăresc să-şi consolideze stăpânirea.

O poziție atât de prielnică cum este cea găsită la gurile Ialomiței nu putea fi neglijată de harnicii ardeleni: vad bun la Dunăre, ce putea fi folosit tot timpul anului, posibilitate amenajare port, legături directe cu negustorii genovezi și comerțul oriental, intersecție a *drumului Brașovului* cu drumul ce lega Moldova de Bizanț.

Un argument în plus în sprijinul afirmației că ardelenii au avut o contribuție majoră în întemeierea Flocilor este și observația că localitatea de la gurile Ialomiței este singura așezare urbană din Țara Românească catalogată exclusiv drept oraș/varoș, nu și târg[XIV]. Or, *varoș* este un cuvânt de origine maghiară ce indică suburbia cu funcții preponderent comerciale a unei așezări[XV]. Atât de înrădăcinat a fost statutul de *oraș* pentru Floci(probabil din cauza unor privilegii urbane specifice acordate de descălecători), încât într-un final, în sec. al XVIII-lea, denumirea așezării a devenit „Orașul".

De-a lungul timpului, etimologia oiconimului *Floci* a stârnit numeroase dispute și s-a aflat în atenția marilor noștri istorici.

În 1884, Constantin Predeleanu lansa teoria care și-a găsit cei mai mulți susținători în mediul istoriografic și care rezistă și în zilele noastre: „Acest oraș își avea numele de la exportul ce făcea cu floace sau lâna oilor...[XVI]". După câțiva ani, Ion Provianu venea cu completări:„Fiind port însemnat în țară, aici era mare mișcare comercială și exporta pentru Orient: boi, oi, cai, sare, unt, seu, vin, pastramă, miere, piei de vite, vânaturi, lemne, etc. Aici era cea mai însemnată piață a țării, unde se vindea multă lână, pentru care și orașul a luat numirea de Floci"[XVII].

Cel care a consacrat însă cu adevărat etimologia propusă de Predeleanu și i-a dat gir științific a fost Nicolae Iorga. Pe parcursul întregii sale cariere, marele nostru istoric a susținut în repetate rânduri că „la Dunăre, la gura Ialomiței(...) mocanii vindeau, în „târg", „floci" de la oile lor (de unde: Târgul de Floci)"[XVIII] iar *flocii* reprezintă lâna nedărăcită.

Mulți alți istorici au mers ulterior pe linia trasată de Nicolae Iorga: C.C.Giurescu[XX], P.P.Panaitescu[XXI], Dan M. Iliescu[XXII] ș.a.

Încă din 1910, Al.T. Dumitrescu a combătut etimologia propusă de Predeleanu-Provianu-Iorga, arătând că nimeni nu vinde la târg floace de lână[XXXIII]. În 2001, ilustrul filolog ieșean Mircea Ciubotaru, urmând aceeași direcție, arată că „extensia sensului restrâns al cuvântului *floci*, care ar însemna „lână", este **un abuz rezultat din nevoia unei etimologii toponimice**. ...Nimeni n-ar fi putut face vreodată comerț(și încă înfloritor) cu floace (nu *floci*), așadar cu partea cea mai puțin valoroasă a lânii"[XXIV]

Într-adevăr, dacă analizăm diversele privilegii comerciale din Evul Mediu, vom constata că lâna nu se afla pe lista produselor căutate la export. Mai mult, descoperirile din ultimele decenii făcute în arhivele italiene ne arată structura exporturilor românești pe piața danubiano-pontică. Cerealele reprezintă de departe cel mai căutat produs, fiind urmate de miere, ceară(atât de importantă în asigurarea iluminatului), mei și foarte mulți robi(furnizați cu dărnicie de tătaro-mongoli)[XXV]. Pe de altă parte, pe piața internă Orașul de Floci era recunoscut ca un furnizor important de pește, transportat cu carele până la Brașov. Nu întâmplător pe sigiliul Flocilor era reprezentat un pește.

Considerăm că autorii de la sfârşitul sec. al XIX-lea au încercat să explice etimologia oiconimului *Floci* prin adaptarea unor realităţi specifice epocii moderne la contextul istoric din sec. XIV-XV. Revoluţia industrială şi dezvoltarea fabricilor textile au dus cu siguranţă la creşterea exporturilor de lână, dar această situaţie se înregistrează începând cu sec. al XVIII- lea, când Oraşul de Floci era pe cale de dispariţie.

Nu trebuie să neglijăm nici faptul că la sfârşitul sec. al XIX- lea mediul nostru cultural şi ştiinţific se afla sub efectul vrăjii *Mioriţei*, ceea ce determină o idealizare a păstoritului şi o supraevaluare a fenomenului transhumanţei, prin care mulţi au explicat începuturile Flocilor. Or, s-a demonstrat de mai multă vreme că în sec. XIV-XVIII transhumanţa a avut un caracter limitat[XXVI], iar până atunci „atâta vreme cât câmpia Dunării de Jos a fost un „drum al popoarelor", în această zonă nu se poate concepe, pentru autohtoni, o viaţă pastorală bazată pe mişcări de mare amploare. Un asemenea păstorit s-ar fi aflat în concurenţă directă cu cel al triburilor de ciobani turanici, atât pentru păşunile din câmpie, cât şi pentru locurile de iernat din lunca Dunării...[XXVII]". Puţinii păstori care ajungeau la Dunăre pe calea transhumanţei nu aveau cum să vândă lâna iarna, atunci când coborau cu turmele la câmpie, pentru că iarna nu se tund oile[XXVIII].

Bogdan Petriceicu Haşdeu este cel care intuieşte şi afirmă o nouă etimologie pentru toponimul Floci: „Oraşul de Floci este pur şi simplu o românizare din tătarul „Iflok". Districtul Ialomiţa pentru mongoli era Iflok=Români, precum districtul învecinat era slavoneşte pentru bulgari cu acelaşi înţeles: Vlaşca. Cuprinzând Iflokul, Alexandru Vodă găsise acolo pe Dunăre o localitate importantă, întemeind Oraşul de Iflok, adică întărind un punct strategic şi comercial[XXIX]".

Al. T. Dumitrescu a încercat să consolideze argumentaţia lui B. P. Haşdeu, arătând că „Originea toponimului *Floci*, oraşul din pragul *Vlahiei*, la graniţa dintre *Vlahi* sau *Blaci* şi populaţiunile turco-tătăreşti din Dobrogea, care ne spun *Iflaci*, o întrezărim de pe acum, şi chiar o enunţăm: *Floci* provine din numele nostru etnic Alani ori Vlahi, fixat ca toponim de un popor turanic. (...) Astfel încât: Oraşul Flocilor=Oraşul Vlahilor= Oraşul Românilor[XXX]".

Etimologia avansată de B. P. Haşdeu şi Al. T. Dumitrescu a mai fost susţinută de istorici români, precum Mihai Costăchescu[XXXI] şi Aurelian Sacerdoţeanu[XXXII], dar din motive greu de înţeles, mediul nostru ştiinţific nu a agreat soluţia propusă. Cei mai mulţi invocă eroarea evidentă a lui Al. T. Dumitrescu cu privirea la etimologia *vlahilor* sau faptul că nu există la est şi la sud de Carpaţi aşezări care să fi luat numele românilor sau vlahilor[XXXIII].

Considerăm însă că B. P. Haşdeu şi Al. T. Dumitrescu au intuit corect originea oiconimului Floci, localitate care ia naştere, aşa cum am arătat, într-o perioadă în care gurile Ialomiţei sunt disputate de tătari, români, unguri, iar negustorii genovezi întreprind schimburi comerciale de amploare în regiune. Este bine ştiut că în Evul Mediu românii erau numiţi *vlahi*, cuvânt pronunţat diferit de popoarele vecine. Ungurii ne numeau *blaci*, dar şi *olaci, olachi*[XXXIV], tătaro-mongolii, iar mai târziu turcii, ne numesc *ulah, ulag, olah*[XXXV], *Iflak, Eflak*[XXXVI]. La italieni întâlnim formele Flahia, Velachia, Vlacini ş.a., iar în alte documente occidentale vlahii şi Valahia apar sub forma *flaci* sau *Flaccia*[XXXVIII]. Atunci când românii au întemeiat o

aşezare la vărsarea Ialomiţei în Dunăre, toţi au identificat-o drept localitatea *iflacilor/flacilor*, aşa cum localităţile grecilor au fost numite la noi Greci/Greceni, ale tătarilor - Tătărăi/Tătăreni[XXXIX], ale ardelenilor – Unguri/Ungureni, ale moldovenilor – Moldoveni etc. Recent, am arătat că şi Bărăganul are de fapt un înţeles etnic, numele datorându-se tribului cumano-mongol al *buraganilor*[XL]. În plus, aşa cum s-a mai arătat, sudul Munteniei mai înregistrează toponime care au la origine numele nostru etnic: judeţul Vlaşca, Codrii Vlăsiei.

Ultima etimologie propusă pentru *Floci* aparţine lui Mircea Ciubotaru. După ce contestă atât argumentaţia lui Al.T. Dumitrescu, cât şi pe cea a lui Predeleanu-Iorga, filologul ieşean propune soluţia antroponimică: „Toate etimologiile oiconimului *Flocii* fiind eronate, se impune cu forţa evidenţei originea antroponimică a acestui toponim. Într-adevăr, numele de persoane *Floca*, *Floce* şi derivatele *Flocenii*(neam), *Flocotă*, *Flocos*, *Flocosul*, toate fiind porecle, cu o răspândire geografică largă, dovedesc existenţa în sistemul onomastic românesc a unui antroponim bine atestat şi ca bază pentru alte oiconime[XLI]". Considerăm însă că şi argumentaţia lui Mircea Ciubotaru nu este suficient de solidă şi poate fi încadrată la **„un abuz rezultat din nevoia unei etimologii toponimice."** Simpla consultare a volumelor de documente ne permite să constatăm că pentru prima dată antroponimul *Floca* este atestat abia în sec. al XVI-lea(în 1509[XLII]) şi are o răspândire foarte rară pe tot parcursul secolului, atât în Ţara Românească, cât şi în Moldova.

În concluzie, deşi este riscant să fii categoric pe tărâmul toponimiei, considerăm că este timpul să renunţăm la ideea că Oraşul de Floci îşi datorează numele comerţului cu lână. În schimb, există suficiente premise pentru a dezvolta cercetările în direcţia indicată încă de B. P. Haşdeu, care ne-a arătat că prima capitală a judeţului Ialomiţa are o etimologie etnică, adică Oraşul de Floci = Oraşul Românilor. Cercetările filologice şi istorice trebuie însă susţinute cu descoperiri arheologice semnificative care să lămurească problema întemeierii aşezării, având în vedere că deocamdată cele mai vechi dovezi ale existenţei Oraşului de Floci datează din timpul regelui Ungariei Sigismund de Luxemburg(1387-1437).

[I] *Documenta Romaniae Historica*(în continuare, DRH), D, vol. I, Bucureşti, 1977, doc.39, p.72.

[II] Maria Holban, *Contribuţii la studiul raporturilor dintre Ţara Românească şi Ungaria angevină*, în "Din cronica relaţiilor româno-ungare în secolele XIII-XIV", Bucureşti, 1981, p. 151.

[III] DRH, D, I, doc. 46, p.87.

[IV] Şerban Papacostea, *Începuturile politicii comerciale a Ţării Româneşti şi Moldovei(sec.XIV-XVI). Drum şi stat*, în "Geneza statului în Evul Mediu românesc", Bucureşti, 1999, p. 172.

[V] Laurenţiu Rădvan, *Oraşele din Ţările Române în Evul Mediu*, Iaşi, 2011, p.134.

[VI] Ion Toderaşcu, *Unitatea românească medievală*, Bucureşti, 1988, p.99.

[VII] Vitalie Buzu, *O nouă relatare despre ţinuturile ialomiţene*, în "Helis", anul VI, nr.12, decembrie 2008, p.3.

[VIII] Şerban Papacostea, *op.cit.*, p. 165.

[IX] Laurenţiu Rădvan, *op.cit.*, p.250, p. 280. Vezi şi Dan Iliescu, *Un vechi oraş dispărut: Cetatea de Floci*, Bucureşti, 1930, p.15-16.

[X] Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureştilor*, Bucureşti, 1966, p. 44.

[XI] *Cronicari munteni*, ediţie îngrijită de Mihail Gregorian, Bucureşti, 1961, p.84.

[XII] Laurenţiu Rădvan, *op.cit*, p. 147.

[XIII] *Ibidem*.

[XIV] Mircea Ciubotaru, *Revizuiri toponimice: Târgul(Oraşul) de Floci*, în „Studii şi cercetări de onomastică", Craiova, 2001, 6, p. 59.

[XV] Laurenţiu Rădvan, *op.cit.*, p. 147.

[XVI] Constantin Predeleanu, *Noţiuni istorice asupra judeţului Ialomiţa*, Bucureşti, 1884, p. 8.

[XVII] Ion Provianu, *Dicţionar geografic al judeţului Ialomiţa*, Târgovişte, 1897, p. 129.

[XVIII] Vezi de exemplu, Nicolae Iorga, *Hotare şi spaţii naţionale*, Vălenii de Munte, 1935, p.101.

[XIX] Nicolae Iorga, *România cum era până la 1918. Moldova şi Dobrogea*, II, Bucureşti, 1972, p. 310.

[XX] C.C. Giurescu, *Târguri şi oraşe româneşti dispărute*, în "Revista Fundaţiilor Regale", anul VI, martie 1939, nr.3, p.559.

[XXI] P.P.Panaitescu, *Mihai Viteazul*, Bucureşti, 1936, p.22.

[XXII] Dan M. Iliescu, *Un vechi oraş dispărut: Cetatea de Floci*, Bucureşti, 1930, p. 9.

[XXIII] Al. T. Dumitrescu, *Despre Oraşul Floci. Notiţă istorică - filologică*, în "Revista pentru istorie,arheologie şi filologie", vol.XI, partea a 2-a, Bucureşti, 1910, p.420.

[XXIV] Mircea Ciubotaru, *Revizuiri toponimice:Târgul(Oraşul) de Floci*, în „Studii şi cercetări de onomastică", Craiova, 2001, 6, p.64.

[XXV] Vezi mai multe despre structura exporturilor româneşti în lumina noilor izvoare la Ştefan Andreescu, *Problema exportului de cereale din Ţările Române către spaţiul pontic în secolul al XV-lea*, în SMIM, vol. XVII, 1999, p.111- 127; I.G. Konovalova şi V.B. Perhavko, *Vechea Rusie şi Dunărea de Jos, Moscova*, 2000, p.96.(capitolul despre Chilia, în limba rusă)

[XXVI] Ion Donat, *Păstoritul românesc şi problemele sale*, în „Studii", 1966, 2, p.294.

[XXVII] *Ibidem*, p.282.

[XXVIII] Mircea Ciubotaru, *op.cit.*, p. 63.

[XXIX] B.P.Haşdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicţionarul limbei istorice şi poporane a românilor*, tom.IV, Bucureşti,1898, p.186.

[XXX] Al. T. Dumitrescu, *op.cit*, p.420.

[XXXI] Mihai Costăchescu, *Arderea Târgului de Floci şi a Ialomiţei în 1470*, Iaşi, 1935, p. 6.

[XXXII] *Apud* Mircea Ciubotaru, *op.cit.*

[XXXIII] Laurenţiu Rădvan, *Oraşele din Ţara Românească până la sfârşitul secolului XVI*, Iaşi, 2004, p.433.

[XXXIV] T. Hagi-Gogu, *Romanus şi valachus sau ce este romanus, roman, român, aromân, valah şi vlah*, Bucureşti, 1939, p. 54.

[XXXV] Ibidem, p.55

[XXXVI] Aurel Decei, *Relaţii româno-orientale*, Bucureşti, 1978, p.204.

[XXXVII] T. Hagi-Gogu, *op.cit*, p.55

[XXXVIII] Adolf Armbruster, *Romanitatea românilor*, Bucureşti, 1993, p.59. Nu este de acord că flocenii=flaci(p.60)

[XXXIX] Al. T. Dumitrescu, *op.cit*, p.420.

[XL] V. Buzu, *Noi consideraţii cu privire la toponimul Bărăgan*, în "Helis", anul IX, nr.11, noiembrie 2011, p. 1.

[XLI] Mircea Ciubotaru, *op.cit.*, p. 64.

[XLII] DRH, B, vol.2, Bucureşti, 1972, doc.59, p.136.

Laurențiu DAN

În loc de veşnică pomenire... lui Constantin Țoiu

1 aprilie 2013

În loc de „veşnică pomenire" (că nu sunt şi nu voi deveni niciodată nici preot, nici monah...) i-aş cânta marelui spirit în ale scrisului şi omeniei care a fost CONSTANTIN ȚOIU ceva ce nu poate fi nici jelenie, nici bocet, nici romanță, nici țipăt de corlă sau de privighetoare, nici urlet de câine părăsit de stăpân sau altă fiară ascunsă în cea mai blândă hienă, ci pur şi simplu i-aş întreba pe cei care l-au cunoscut, câtuşi de puțin, ca om, ca artist al scrisului şi al conversației de înalt nivel intelectual, ori cei care i-au citit scrierile de orice fel: nu este aşa că vă lipseşte ceva foarte drag? Nu-i aşa că acel om singuratic în aparență era de o mare capacitate sufletească, încât până şi puii de potârniche îi stârneau plânsul, ca să nu zic ironia cu care aminteşte de cățeaua de fâta în bordeiul vecinilor, cățeii pe care fetița Zizi îi alinta...chiar dacă în copilărie a vrut să înece, cu un prieten, un câine puturos într-un butoi cu apă?

Apoi, o vreme a dispărut din peisajul urbei natale pentru a înfrunta cu demnitate şi bărbăție valurile crunte ale vieții care s-au abătut asupra întregii Românii...Dar niciodată nu a abdicat de la condiția de om superior, educat şi instruit, care ştiind să îşi apere teritoriul său spiritual şi intim, ne-a dăruit o operă literară care, prin noutatea stilului, obiectivitatea ideilor şi mai ales prin amănunte semnificative, ştia să sugereze dragostea de frumos, moral şi artistic, care, prin judecățile sale de valoare, prețioase şi lipsite de ranchiună, repunea însăşi ideea de dreptate în paremetri normali şi anume aceea că „legile sunt făcute de oamnei pentru oameni, ci nu oamenii pentru legi!"

A ştiut, cu o fermitate a spiritului său aparte, cu instinctul înalt al omului cultivat, să iubească România şi oamenii care o locuiesc, până la sacrificiul de a muri aproape singur...şi uitat de marii săi confrați în ale spiritului, precum Nicolae Manolescu, Eugen Simion, ...

Timpul va judeca cum se cuvine şi sunt sigur că dreptatea adevăratelor valori va fi de partea adevărului!

01.o4.2013, la prânz, la birou

Victor NICOLAE

STALIN VOIA SĂ F...

De 60 de ani, eu sărbătoresc Moartea lui Stalin pe muzica lui Ceaikovski. Conducând Partidul Comunist al Uniunii Sovietice între 1922 și 1953, I.V. Stalin a murit la 73 de ani, în ziua de 5 martie.

În loja centrală a Teatrului Balșoi, înaltă cât 3 ranguri de loji, stau emoționat între I.V. Stalin și Pablo Neruda. Publicul a ovaționat îndelung apariția celui mai mare conducător al lumii, întârziind începerea spectacolului cu o jumătate de oră. Printre stelele lui Balșoi, Stalin strălucește cu o și mai tare intensitate. De pe coperta Revistei TIME, americanii îl lansaseră ca vedetă internațională încă din 1939 ca MAN OF THE YEAR. În 1938, OMUL ANULUI fusese Hitler. Lui Stalin, îi place la nebunie „LACUL LEBEDELOR." Poate că-i aduce aminte de balta lui cu rațe de acasă, unde, într-o barcă, în culmea extazului, a simțit pentru prima dată ce înseamnă a fi cu adevărat bărbat. Vine la acest balet ori de câte ori vrea să-și revigoreze libidoul pe măsura satisfacției sale revoluționare. Pablo l-a intuit bine, cu pasionalul său simț latinoamerican. El este la Moskova din decembrie. Îi place aici, mai ales că Stalin personal l-a numit membru al prestigiosului juriu ce acordă Premiul Internațional pentru Pace. Peste câteva zile, la 22 ianuarie, Pablo se va reîntoarce printre ai săi, puternic impresionat de miracolul sovietic. Și va organiza Congresul Continental al Culturii, ce se va deschide în aprilie, la Santiago de Chile. La 20 decembrie, i se va înmâna Premiul Stalin pentru Pace, alăturat Premiului Internațional Lenin „Pentru întărirea păcii între popoare." Stalin ține mult la Pablo pentru că în 30 septembrie 1942 și-a citit ***„Cântecul de dragoste pentru Stalingrad"***, dar și pentru că, în calitate de consul la Ciudad de Mexico, l-a ajutat să scape de vechiul său rival Troțki, asasinat în 1940. Cred că exact la asta se gândea și genialul conducător sovietic când s-a ridicat din fotoliu aproape de sfârșitul primului act. Ne-a făcut semn să stăm liniștiți și a ieșit febril din lojă. Pablo scrie de zor direct pe caietul de sală și, din când în când, îmi arată versurile sale, desigur, încă neprelucrate: ***„Lecția Stalinistă ne obligă ferm/ demn/ să fim bărbați/ virili/ să învățăm asta temeinic/ chiar de la Stalin/ învăluiți în sinceritatea lui/ concret de clară/ fiindcă/ în Stalin/ s-a adunat toată maturitatea prevăzătoare/ înțeleaptă/ a omului/ a popoarelor// Deci, să fim staliniști/ convinși/ de ne-nvins..."*** Pablo știe că „gigantului" îi place poezia, că a și scris versuri dedicate naturii și eroilor clasei muncitoare, care au învins țarismul odios. Și lupta-i dură.

Sartre spune că omul, chiar şi-n lanţuri, e liber, că singur renunţă la drepturi. Voinţa de libertate naşte conflict, la forţarea integrării individului în arealul unirii tuturor libertăţilor noastre fizice. Doctrina stalinistă are soliditate, mai ales când se referă la teroarea necesară consolidării socialiste, în folosul clasei muncitoare atotbiruitoare. În cartea sa - **„Duhul lui Stalin"**, Sartre cerne un aşa-zis „stalinism metafizic" ce pândeşte pervers orice partid revoluţionar când utilizează teroarea împotriva duşmanilor, dar şi în propriile sale rânduri...

LECŢIA LUI STALIN: Cum să-i omori/// Lecţia I: Cum se omoară 1 om/ Lecţia II: Cum se omoară 2 oameni/ Lecţia III: Cum se omoară 3 oameni... / Lecţia X: Cum se omoară 10 oameni/ Lecţia XXX: Cum se omoară 30 de oameni/ Lecţia C: cum se omoară 100 de oameni/ Lecţia D: Cum se omoară 500 de oameni/ Lecţia M: Cum se omoară 1.000 de oameni... /// Lecţiile lui Stalin continuă până la MMMCMXCIX : Cum se omoară 3.999 de oameni/// „Moartea unui om e o tragedie/ moartea a milioane de oameni e doar o statistică"/aşa i-a dat Stalin ultima lecţie/ lui Churchill/ în timpul Conferinţei de la Ialta/ 1945.

Stalin întârzie. Conducerea lui Balşoi a tot prelungit pauzele dintre actele baletului. Ca să nu ne plictisim, am fost invitaţi într-un salon special cu un bufet plin de băuturi şi gustări apetisante. În acea zi, măreţul Stalin primise concluziile Anchetei în cazul doctorilor complotişti. El îl desemnase la şefia cercetărilor pe M.D. Riumin, cel mai dur specialist al interogatoriilor (la sfârşitul lui 1951, colonelul Riumin devenise ministru adjunct al securităţii de stat). El a obţinut repede tot ceea ce i se ordonase: majoritatea medicilor şi-au recunoscut crimele. Sigur, temutul anchetator a folosit cea mai cumplită tortură, cu care, de altfel, şi Sartre e de acord dacă ajută la temeinicia socialismului, în beneficiul muncitorimii atotbiruitoare. Ce a aflat mai îngrozitor, Riumin a păstrat numai pentru sine până dincolo de mormânt. Câţiva dintre aşa-zişii medici complotişti recunoscuseră că însuşi Stalin îi obligase să lichideze discret mulţi dintre liderii rivali. Dar cea mai crudă mărturie i-a dezvăluit lui Riumin neputinţa tot mai persistentă a lui Stalin de a se deda sexual. El voia să f... şi îşi forţa medicii să inventeze ceva, să perfecţioneze acţiunea afrodiziacelor. Aşa se explică şi interesul lui pentru unele performanţe în biologie, lovite catastrofal de consecinţele incalculabile pentru genetica sovietică, acaparată de Trofim Lisenko, un escroc ordinar, asemănat pe nemerit cu Darwin. Când Pablo mi-a arătat versurile lui brute, l-am întrebat ce înseamnă *„Lecţia stalinistă a bărbăţiei"*? Dacă Stalin va considera că asta-i o bătaie de joc la adresa potenţei sale, vai de tine, Pablo, vei simţi pe pielea ta ce înseamnă să fii un stalinist dizgraţiat! În seara aceea, când noi eram în loja oficială şi ne uitam fermecaţi la lebede, Stalin a ieşit din teatru şi a dat o fugă până în vecinătate, la închisoarea Lubianka. Statisticile i-au arătat că în Rusia Sovietică, la fel ca şi în cea ţaristă, oamenii nu se pricep nici măcar să-şi împuşte în mod demn confraţii. Conform a numeroase exemple recente, asta se petrece şi în subsolurile CEKA, şi la Ekaterinburg şi-n buncărul Marelui Stat Major... Aşa că, în acea seară, la Lubianka, Stalin a împuşcat cu demnitate direct în sexul lor vinovat 7„sabotoare din rândul muncitoarelor medicale complotiste" - în cadrul unei ceremonii selecte, numită de el cu intenţii lirice: ***„execuţie erotică."*** Şi, descărcat de toată ura cu care îi iubeşte pe toţi, s-a întors uşurat pentru ultima scenă din „LACUL LEBEDELOR." Însoţit de o soră de caritate, Stalin i-a arătat balerina cea mai

frumoasă din ansamblu, deşi părea puţin cam durdulie, şi i-a ordonat sorei s-o ia cu maşina aşa cum era ea îmbrăcată pe scenă. După lăsarea cortinei, ne-am aliniat pentru rămas bun. Marele conducător trece pe lângă mine, pe lângă Pablo şi alţi câţiva, dă mâna cu ceilalţi şi pleacă. Încep să tremur de frică, dar Pablo mă ia de braţ şi mă urcă într-una din maşinile oficiale, spunând: „Dacă n-a dat mâna, nu şi-a luat rămas bun. Deci, suntem invitaţii lui undeva, la vreo recepţie!" Stalin nu se atinge de mâncare. Dintr-o sticlă de vin roşu, şi-a umplut de două ori paharul. Se ridică şi ne face semn să ne continuăm masa şi-n lipsa lui. Pablo ştie de acest obicei bărbătesc şi surâde pofticios la gândul că nu departe de noi, geniul şi lebăda se contopesc voluptuos pe superba muzică a lui Ceaikovski, dominată de tema destinului..

Oficial, decesul lui Stalin a survenit în urma unei masive hemoragii cerebrale. Neoficial, a intervenit otrava. Pe cât de tare „stalin" înseamnă „omul de oţel" în limba rusă, pe atât de convins sunt eu că acest uriaş părinte al popoarelor, de numai 1 metru şi jumătate înălţime, a fost omorât tandru de o... lebădă.

Ca să-şi justifice epurările de la Congresul XIX al PCUS, Stalin îi mărturisea lui Hruşciov: „Sunt terminat! Nu mai am deloc încredere în nimeni! Nici măcar în mine!" Pe 13 ianuarie 1952, „PRAVDA" a descoperit ***„Spioni şi asasini sub masca de medici titraţi"*** şi denunţa *„complotul halatelor albe."* Acuzaţi de otrăvirea unor lideri sovietici, medicii-sabotori ai Kremlinului au fost arestaţi. Atunci, cine să-l mai fi otrăvit pe Stalin cu warfarină? Chiar să fi recurs restul elitei complotiste la banala otravă pentru şoareci? Comunicatul din 4 martie stabilea: „Stalin a fost grav bolnav, mai ales din cauza anilor dramatici ai Celui de-al Doilea Război Mondial." Un raport medical, întocmit după o baie a lui Stalin, constata la el o tensiune de 13,8 cu 7,5 şi un puls de 68. Era zdravăn. „Stalin a suferit o comoţie cerebrală, în apartamentul său din Moscova, în noaptea de 2 martie..." se comunica în 4 martie de la Kremlin. Altă minciună. Încă de vineri, Stalin plecase din Moscova la vila lui din afara capitalei. Chiar dacă i s-a aplicat un tratament specific în caz de otrăvire, cu carbogen, el tot a intrat în comă profundă. La ora 21:40 medicii i-au făcut respiraţie artificială. La 21:50 s-a consemnat decesul. Câteva rapoarte păstrează numele Moiseievei. Iscălitura ei confirmă administrarea de calciu glucomat, deşi lui Stalin nu i se prescrisese niciodată aşa ceva, nici injectarea cu camfor şi adrenalină, strict interzisă unuia cu simptomele lui Stalin. Ciudat, pe directorul Laboratorului de Toxicologie din Moscova îl chema Grigori Moiseievici Maironovski. Numita Moiseieva şi prof. Moiseievici au dispărut fără urme.

...teroarea atinge sublimul/ când rezultă/ din inversarea iubirii fizice// torţionarul trebuie să-şi iubească victima/ victima trebuie să-şi iubească torţionarul/ până la moarte// nimic/ împotriva celuilalt// reciprocitate/ cooperare/ altfel/ teroarea politică/ se dovedeşte a fi/ total neproductivă...

Lui Stalin, îi plăceau chefurile prelungi, sub clar de lună. Dormea din plin ziua următoare, liniştit că tovarăşii săi de petrecere rămâneau treji, vigilenţi, conducând ţara după cum el i-a învăţat. La 1 martie, a pus de un dineu nocturn alături de ministrul de interne Lavrenti Beria şi de viitorii săi premieri Gheorghi Malenkov, Nicolai Bulganin şi Nikita Hruşciov. Vineri seara, Stalin trecuse pe la Lubianka, se excitase demn la o nouă „execuţie erotică", trecuse apoi pe la Balşoi,

şi-a luat o lebădă... şi-o adusese în vila lui din Kuntevo, la 70 km depărtare de Moskova. A băut două pahare dintr-o sticlă cu vin negru, împreună cu invitaţii săi. Apoi, s-a retras fără o vorbă, a făcut o baie fierbinte alături de balerină, a mai băut două pahare de vin şi... i-a recitat lebedei sale din celebrele lui poezii de tinereţe. Câtă gingăşie în bine-cunoscuta sa „Dimineaţă" georgiană: ***„Bobocul rozaliu a-nflorit/ tot fugind/ după violeta albastră (...) O, Georgia, floare a mea!/ Fie ca pacea să domnească pe pământul meu natal!/ Şi fie ca voi/ prieteni/ să faceţi/ prin studiu/ ţara renumită!"*** Vremea trecea liric, platonician... şi Stalin a trezit-o din somn pe sora Moiseieva. Era excitat, disperat, neputincios. Ordinul său a sunat de parcă ar fi comandat foc unui întreg pluton de execuţie: ***Măreşte-mi doza, idioato!***

Valeriu STOICA

CÂMPIILE VERTICALE
II

În capitolul 7 al cărții *Împotriva iudeilor*, Tertulian scrie că dacii cunoşteau deja învățătura creştină, înainte de anul 313, după Hristos şi cu mult înainte de edictul lui Constantin cel Mare. Acest fapt este meritul apostolului Andrei după cum aminteşte Hipolit în *Cei 12 apostoli*, dar şi a sosirii evreilor prin aceste ținuturi. Legiunea a V-a Macedonia, prezentă în Israel în timpul *Răstignirii*, va ajunge în anii 167-168 la Potaissa, aducând cu siguranță învățătura lui Hristos. Cohorta a V-a Iudaica, componentă a Legiunii a XIII-a Gemina – participantă la războaiele daco – romane şi mobilizată la ridicarea podului lui Apollodor din Drobeta, din 106, încartiruită la Apulum, cu siguranță că avea în rândurile sale şi adepți ai noii religii.

Uşurința cu care dacii au îmbrățişat credința Apostolului Andrei se datorează laturii lor sufleteşti. O parte din ei duceau o viață înclinată spre ascetism. Astfel poporul dac s-a aflat mai pregătit decât alte popoare pentru primirea Evangheliei – *Am putea spune că dacii erau aproape creştini înainte de creştinism* (Simion Mehedinți, *Creştinismul Românesc*).

Ştim că dacii nu se temeau de moarte, că vechea lor credință le promitea o noua viață alături de zeul lor Zalmoxes, aşa că există şi aici o concepție care are un punct comun cu creştinismul.

„Dacă am fi convinşi de existența lui Dumnezeu şi deci a lumii de dincolo, n-am avea frică de moarte. Aşa se explică eroismul înaintaşilor noştri, ai celor care au murit în prigoanele anticreştine, ori pe câmpul de luptă sau în închisori. Ei credeau în Dumnezeu şi nu se temeau decât de judecata Lui." Iustin Pârvu F.A.S., nr. 760, 2007, 13

Sfântul Apostol Andrei a ajuns în Dobrogea în anul 60 după Hristos, împreună cu ucenicii săi. Peştera care i-a fost sălaş se afla într-o pădure de tei în apropierea celor nouă izvoare ce împreună formau pârâul *Cuzgun* (în limba turcă veche însemnând „porumbel" – să fi fost vreo aluzie la primul botez?) din care în zilele noastre au mai rămas patru râuri poziționate surprinzător în formă de cruce...Se spune că, în aceste izvoare se găseşte cea mai bună apă din Dobrogea şi că mulți îi atribuie însuşiri tămăduitoare. Aici ar fi răsărit crucile sfinte în clipa martiriului Sfântului Andrei, cruci păstrate până astăzi la Mânăstirea Dervent, alături de unele obiceiuri canonice, dar şi practici ori superstiții obscure legate de

noaptea Sfântului Andrei (Martiriul Sf. Andrei a avut loc la Patras, crucile de la Dervent aparţin, se pare, unor creştini din primele secole, martirizaţi pe aceste locuri).

E adevărat că religia creştină pe aceste meleaguri uneori continuă religiile precreştine – multe din practicile credinţelor dacilor, celţilor perpetuând tradiţii, obiceiuri, chiar unele ritualuri pseudocreştine. Poate aşa era mai accesibilă şi mai uşor de adaptat şi păstrat într-o atât de complexă răspântie a împrejurărilor.

În *Descrierea Moldovei*, Dimitrie Cantemir amintea că *se poate ca mulţi daci să se fi plecat cu multă vreme înainte asupra învăţăturii însângerate a mucenicilor, ca să urmeze Steagul lui Hristos.*

(Ed. Tineretului 1961, p. 181)

Dacă Apostolul Andrei şi-a găsit locaş într-o peşteră, tot peşterile sunt cele ce păstrează urmele trecerii primilor creştini.

La Basarabi-Murfatlar, pe dealul Tibişirului, au fost descoperite în vara anului 1957, săpate în adâncimile de cretă, resturile unor galerii, catacombe, o bisericuţă, două camere funerare, două paraclise, numeroase cruci şi tipuri de sfinţi pe pereţii acestora. (Materiale şi cercetări arheologice, vol VI, *Şantierul arheologic Basarabi*, Ed. Academiei 1959, p. 245-265)

În toată lumea creştină, piscurile şi coastele râpoase, vulcanii stinşi, au fost populate de călugări şi pustnici din labirinturile Capadociei până în peninsula Sinai şi din peşterile Mediteraneene până-n ţinuturile Pontice. De la Peşterile Dobrogei până la chilia săpată în piatră a sihastrului Daniil, de la grotele de pe văile Buzăului, Oltului, Jiului, Nistrului sau Argeşului, de la Nămăieşti, Corbii de Piatră, Turnu, Dumbrăveni până la Defileul Dunării, înţelepţii sihaştrii, au predicat şi au călăuzit continuu locuitorii din împrejurimi sau veniţi de aiurea.

Chiar domnii cetăţilor şi voievozii găseau aici un sfat, un sprijin. Lângă cetatea Enisala de pe malul lacului Razelm se găsea o peşteră ascunsă în adâncimi, unde stăpânul locului cobora cu sfială să ceară binecuvântarea înţeleptului ce-şi găsise ascunziş acolo, din calea vremurilor pustiitoare, a marilor năvăliri, a popoarelor pornite pe jaf şi distrugeri: *puterea acestor barbari nu a mai putut fi stăvilită, iar săbiile şi lăncile lor se ascuţeau împotriva creştinilor, astfel că au fost mereu lupte, războaie şi măceluri. Cetăţile erau distruse, provinciile prădate şi tot pământul era pătat de sângele creştinilor. Groaza îi stăpânea pe toţi şi se grăbeau să se adăpostească de pericolele care îi ameninţau, în peşteri şi în păduri, prin munţi şi dealuri...Nu există nici o întâmplare lipsită de lacrimi şi gemete.* (Ana Comnena, *Alexiada*, BPT. 1977, vol. 2, p.342-343)

Eu simt ruinele acestei lumi, dăinuind şi astăzi în regiunile de stepă, în spinii ciulinilor, în întinderea galbenă, mirosind a rozmarin şi pelin, străbătută de corăbiile, de ierburi, cu foşnetul lor, ca o poveste veche, fără sfârşit. Despre aceste fapte s-a scris prea puţin; lipsa literaturii de gen autohtonă şi dezinteresul pentru conservarea acestor vestigii ne-a apropiat şi mai mult de imagini, de chipuri, de fapte şi de mituri străine. Poate că a fost mai bine, că aşa au rămas neatinse în aura lor de taină - forţele misterioase ale miturilor noastre şi-au păstrat puterea.

Aşa am putut auzi o poveste recentă cu rădăcini în alte secole, o poveste trăită şi spusă de oameni pe care încă îi mai poţi întâlnii în Lunca Siretului, sub dealul Suhurlui. Aici în locul ce se cheama Valea Gerului fiinţa până în 1877 o mânăstire de călugări. Ca represalii aspra intrării României alături de ruşi în Războiul pentru

Independenţă, turcii au trecut Dunărea la Brăila şi-au prădat ţinutul Siretului. Au ars totul, inclusiv mânăstirea, au ucis călugării şi s-au retras pentru totdeauna. A mai rămas pe dealul Gurguiata numai un gard viu, din care lumea rupea câte-o ramură sfinţită, după cum povesteşte pictoriţa de icoane Elena Constantin, ce a vieţuit câţiva ani între zidurile Mânăstirii Vladimireşti, pictând şi încercând să aprofundeze cunoaşterea celor văzute şi nevăzute. După cel de-al Doilea Război Mondial, constructorii mânăstirii au descoperit sub brazdele negre osemintele călugărilor ucişi în 1877.

Şi ne întoarcem iar în mit si-n poveste, într-un mit ce se reclădeşte sub ochii noştri, în urechile noastre, în sufletul nostru...Mânăstirea a fost ridicată şi Dumnezeu a îngăduit o minune atât de binecuvântată în vremuri aşa tulburi...La prima slujbă, peste glasurile înalte ale corului de maici, toţi cei prezenţi au auzit cu teamă şi încântare corul bărbătesc al călugărilor ucişi, venind din străfunduri, tulburător şi grav, împletindu-se armonios şi profund într-un imn înălţător şi sfânt.

De atunci uneori, seara, crivăţul, vuietul şi răbufnirile vântului poartă în acordurile lor ecourile imnurilor sacre, înălţate desupra dealurilor Suhurluiului şi Văii Gerului, peste vârfurile pădurilor strălucind în argintul Lunii...

IN MEMORIAM

Ion IANOLE
(16 august 1950 – 4 februarie 2007)

S-a născut în comuna Borcea, jud. Călaraşi. Poet, eseist, autor de lucrări pedagogice şi metodică. Volume: *„Iminenta provocare a inimii"; „Tripunct"; „Punct imaginar"; „Putere de punct"; „Proces punctului."* În 2004, prima carte apărută la editura „HELIS", *„În puncte încolţite"*, versuri, este semnată Ion Ianole. Ion Ianole scrie o poezie interesantă tocmai prin excesul de încifrare, încercând să reîmpace discursul liric actual cu mesajele pitagoreice sau delphice. **(G.D.)**

Ca o iederă, caracatiţa
(o caracatiţă, regretul)

Iedera se înalţă
Perete calcan
Ochii tăi iubito
Îi caut în van

Iedera floreşte
Surâsu-şi distins
Înveleşte-ţi glasul
Că-l aud mai stins

Lăstări-va oare
Albastrul perete
Curbura-i să surpe
Cuibul de regrete?

Din Legea

În numele triunghiului.
Nu ieşiţi de aici,
Umblaţi-vă şi prin pereţi,
Săpaţi şi scormoniţi,

În cele mai frumoase linii,
Jur împrejur cercetați,
Continuați, zise geometrul.

Nu veți mai ieși din unghiuri,
Unul cel de piatră, altul de izvor,
Și-altul, câtă iarbă,
Mai întâi, n-atingeți zidurile,
Piramida-templu este nava voastră,
Nici nu știți când veți ajunge,
La locul întâlnirii,
Răbdare, zise poetul.

Doar un punct din trei
Fie-vă poarta, căutați-l lin,
În rândul de iarbă,
Răsare-dispare, tot ca un tripuct,
Vi s-arată locul izbăvirii
În soarele punct.
Unite tărâmuri, ieșiți, răzbate un glas.

De știut

Revărsate gânduri în rânduri rupestre,
Mai adaug, unul, în vid de căpestre,
Scheunat de pași în golul desculț,
Se-aude-uliți celeste, uitatul enunț.

Fie-mi ordinea zilei în mâna ce-arată,
Zorul reflux în noaptea polară tăiată,
De-mi doresc cât iarba-învingeri de plantă
Îmi înec oftatul prelungind-o în pantă?

Devreme, în zi, măsor unghi neștirii
Să îmi aflu ceas zăbavei iubirii,
Culmilor de creștet numai vămuiri,
Rotunjesc în taină punct de izbăviri.

Anghel MACEDON
(4 octombrie 1939 – 14 iunie 2011)

Anghel Macedon, pseudonimul lui Anghel Papacioc, s-a născut la 4 octombrie 1939 în orasul Zărnesti, Brasov. Nepotul favorit al Prea Cuviosului Arhimandrit Arsenie Papacioc. A absolvit Facultatea de Limba şi Literatura Română, Universitatea Bucuresti, 1965. Profesor de Limba şi literatura română la Liceul „Mihai Eminescu" – Slobozia. A colaborat intens la „Luceafărul", „Provincia", „Arcadia", „Sinteze", „Tribuna literar-artistică", publicând versuri, cronici literare, comentarii, a sustinut o rubrică literară la revista „Helis", Slobozia.

Debut editorial întârziat de cenzura totalitară. Volume tipărite: *Bobote*, editura Anteu, Craiova, 1999; *Bobote*, ediţia a II-a, editura Gabriel, Slobozia, 2002; *Ingerinţe*, sonete, editura Adonis, Slobozia, 2002; *Fast* şi *Guernica*, editura Gabriel, Slobozia, 2008. Volumele au o consistenţă remarcabilă, dezvăluie un poet complex, obsedat de mesaj şi de formă până aproape de manierism.

Ingerinţe

1.

Duşman îţi eşti, un cerc ce-mpinge cercul
Şi-n hora unde îţi răsfiră anii,
Luptând cu tine îţi învingi duşmanii
Cum unde-s scut spirale pune melcul.
Te împlineşti vărsându-te întruna,
Din miez nestins cu rod de nehotare,
Dar nu e jar ce roade-n el cu-ardoare,
Să nu-şi plătească-n zid de spuze-arvuna.
Tot viu ni-e focul de-nfrunzeşte ciotul
Din inimă, uscat sub crusta vinii
Şi iartă orbi ce ne-au vândut cu zlotul.
Pulsând iubirii arderi rectilinii,
Nestinşi rămânem când am ars de-a totul
Şi preafiind, ne-am dăruit luminii.

2.

Ca într-un crâng ce şi-a învins hăţişul,
Urieşesc, primind egal lumina
De lamă verde-n bob ce-şi rupe vina,
Zbucnind răspunsul sevei ca tăişul,
Noi năboim ca melci urcaţi pe trunchiuri,

Cu somn nears de fulger întru fire,
Ce ne-a trezit din humă-n mântuire,
Uitându-ne în mers-impuls de unghiuri.
    Ne îndorim cu-n duh de frântă pâine,
Prea aspru-i drum ne-ntoarce în frunzare,
Dar iar visăm să-l reîncepem mâine.
    Credințe spun că-s melci ce-ajung la floare
Și fruct în ram din râvna lor rămâne
Când ei, schimbați în fluturi, curg în soare.

3.

Nehotărâri duium se rup din mine,
De parcă-aş fi o curgere de chipuri,
Ca frunze-n vaier supte de lumine
Din sângerări de soare-ntors în mituri.
    Muşcat de vânt si ape-mi pierd opace
Culori se rotunjesc în trupul
Ce-i tot mai gata-n spaime să se joace
De-a rostogolu-n văi, urmându-şi grupul.
    Mă-mping, cornițe moi, ne-nfrânții muguri,
Sugari hrăniți de nori ce-şi varsă țâțe
Plesnind de seve ca sub brume struguri.
    Cu ce-ntrebări să-i chem ca să-i ațâțe
Un dor ce-am semănat, uitat sub pluguri?
Doar ghem mai sunt în jocul lor de mâțe.

4.

Cădea-vom într-o vârstă reci menhire,
Simplificați de-alunecări în aer,
Cu chip ce-ncearcă vag umană fire,
Crăiesc ascunsă-n piatră ca-ntr-un caier.
    Din el se torc în vreme noi credințe
Şi geometrii se prind, ale luminii,
Rămân nespuse însă suferințe
Ce s-au topit în ne-nțelese linii.
    Doar vântul le mai află când în denii
Boceşte stânci de parcă-ntreabă sfincşii
De taine-nchise-n veşnice mutenii.
    Şi soarele-ntr-un leat de sărbătoare,
În ochi lovind cu foc ciclopii vremii,
Va jerui cenuşa-nşelătoare.

5.

Uita-voi oare clipitoare stele
Ce se sustrag vegherii mele-ntruna
Şi viața-mi țin cum neştiută luna
Hrăneşte-n somn himere paralele?

Frunziş se trec în pomul veşniciei,
Aprinse vin vederii când se scutur
Şi nu le ştim când pupa-şi sparge flutur,
Dar, râu, ne-adună sângele prunciei.
Şi sevele ţărânii-n timp le schimbă,
Din naştere şi moarte nevăzută,
Ne-nvaţă-o nouă, nevorbită limbă.
Când vii lăstari colastre-n muguri plimbă,
Trăim în trunchi o desfrunzire mută
Urmând o fire-a stelelor volută.

Ioan VLASIA
(noiembrie 1937- februarie 2007)

Ioan Vlasia, pseudonimul literar al lui Virgil Dascălu, s-a născut în com. Tărtăşeşti, Ilfov.
Poet, critic, eseist. Volume: *„Râul Doamnei,"* 1980; *„Ode pentru cei învinşi,"* editura „Star Tipp" Slobozia; *„Poeme întârziate"; „Poeme vechi"; „Zorile de seară",* toate apărute la editura „Heron" Slobozia, 2001. Cu o sensibilitate de melc, Ioan Vlasia a aşteptat ani de zile până s-a hotărât să iasă în public cu textele sale. A fost un pas important, care ne-a adus în faţă un poet adevărat, cu o voce clară şi personală.**(G.D.)**

Ah, cineva...

Ah, cineva planifică întâmplările!
Ah, fantezia are şi ea un tipar!
Nimeni nu sare în viitor
până nu îşi deşiră în urmă
speranţele,
până nu devine
contemporan cu Sumerul.

Mă gândesc la poduri fotonice
peste oceane şi timpuri,
la luptătorii cu ziua,
la bubele dulci şi mărunte
de pe limbile noastre,
la revoluţii – ca nişte refrene în timp –
la omul abia cunoscut
din rădăcina de jensen,
la sângele meu
apt pentru o frumoasă scrisoare
de dragosate
şi, vai,
nu ştiu cum să mă salvez
de mine însumi...

Ca un preludiu

Toată noaptea a nins din răsputeri
ca un preludiu

la zilele noastre alunecoase,
limbile ceasului au apucat
deodată
de-a-ndoase.

În zori
te-ntrupezi din ceaiul fierbinte,
muchia iernii rănește
jocul nostru în doi,
nu se mai vede nimic înainte,
nimic înapoi.

Ah, voi învăța
de la iarna în toi
să mă destram și să tac...
Nu va mai fi nici un drum
între noi,
numai largul
cât o ureche de ac.

Lăsați-mă...

Lăsați-mă
în seama ruinelor,
pe deasupra mea trece o pasăre
fără trup
împăcându-mă pentru încă o zi
cu boala pietrelor.

Lăsați-mă,
după mine nu voi târâ legiunile,
nici zeii, nici măștile,
nici pâcla sub care
până și coloanele dorice
evadează din timp.

Lăsați-mă,
mă voi întoarce
cu mai mult de șapte minuni,
numai cei ce nu știu să clădească,
dărâmă.

Rugăciune

Dacă n-o să mai vii,
trimite-mi un înger cu aripi zimțate,
zimțate,

din ele să-mi fac ferăstrău
pentru poemele,
pentru muncile mele forţate,
pentru gândul cel rău.

Dacă n-o să mai vii
şi n-o să mai vii,
trimite-mi un înger cu aripi ghimpate
să-mi fac din ele un gard
pentru jivinele
adesea din suflet scăpate,
pentru oştile mele fără stindard.

Dacă n-o să mai vii
şi n-o să mai vii
şi n-o să mai vii,
trimite-mi un înger cu aripa frântă,
cu aura frântă,
să mă piardă-n culoarea profundului,
unde doar liniştea cântă,
descântă
la căpătâiul cuvântului.

Elemente

Unii dau dreptate apei,
alții focului
şi alții aerului.

Tata şi-a dorit mai întâi
o fântână în curte
(zicea el – să-l apere
de foc şi de secetă)
dar a săpat-o
târziu,
când era deja pârjolit.

Despre aer
nu l-am auzit vorbind
niciodată,
până în clipa morţii.
Atunci a cerut
să-i deschidem
ferestrele.

PARTEA A DOUA

ÎNTEMEIERI

CENACLUL LITERAR *DOR FĂRĂ SAȚIU* din Urziceni.

Între dionisiacul tinereții și apolinicul maturității

Într-o noapte senină de vară - 10 august 1977 - când ecourile devastatorului cutremur se mai topiseră, iar viața își reluase cursul ei firesc, câțiva tineri din Urziceni, cu neliniști în suflet și cu întrebări răscolitoare în mințile lor iscoditoare, absolvenți ai Liceului Industrial nr. 2, erau adunați, dintr-o pornire lăuntrică, la Casa de Cultură. Ei se numeau Gheorghe Dobre, Inculeț Bălan, Cornel Iliescu, Valentina Minea și Viorel Iagăr. Simțeau că energiile lor erau înăbușite în cenaclul ce lâncezea, «Mihu Dragomir » . Discutau aprins despre puterea nevăzută a poeziei. În cercul lor se rostogoleau lin, când dintr-o inimă, când din alta, de sub frunțile lor înfierbântate, nume de poeți și poezii, dar mai ales versuri, multe învățate la școală, dar și mai multe « născute » chiar de ei. Jarul poeziei trecuse din clase în viața de dincolo de zidurile școlii, rămânând mult timp aprins în ochii lor, în inimi, pe buze. Primul dintre ei, mai rebel și mai energic, Gheorghe Dobre, a explodat la un moment dat : « Gata, o rupem cu ei, cine vrea cenaclu adevărat, să vină la noi! » Celălalt tânăr de lângă el, Inculeț Bălan (odihnească-se în pace, a murit cu poezia în brațe!) a șoptit, mai mult pentru el, că, de câteva zile, a dispărut marele Emil Botta, prințul poeziei tragice, apoi a început să recite un fragment din poezia « Un dor fără sațiu »...... « Ce-ar fi să botezăm noul nostru cenaclu « Dor fără sațiu ?» Entuziasmul tinereții și-a spus cuvântul. Alături de ei au mai venit alții și alții, căci vestea s-a împrăștiat repede în orășelul prăfuit și uitat din nordul Câmpiei Bărăganului. Reacțiile celor din afară au fost diferite: invidie, admirație, neîncredere... Nu existau restricții, nu aveau un program, nici vorbă de o publicație proprie, singurul lor crez era « dorul fără sațiu » de poezie. Cenaclul s-a împlinit mai întâi cu profesorul Anatol Pavlovschi, devenit mentorul lor spiritual, care aducea din când în când și elevi din liceu, însetați de patima creației. Se întâlneau, la două săptămâni sau chiar săptămânal, după cum aveau timp, fără să-i oblige nimeni. Veneau și cei care iubeau proza, teatrul, pictura, muzica, sculptura, ba chiar niște fizicieni și niște juriști. Pe lângă cei câțiva profesori și elevi, apăreau studenți, istorici, chiar și un șofer, iar pensionarul Ștefan Caranfil, la cei 70 de ani ai săi, venea pe jos de la Alexeni...

Ascultau glasul cristalin al unor poezii muncite cine ştie în câte nopţi nedormite sau susurul, uneori şchiopătat, nesigur, al prozelor, schimbau opinii, descopereau cărţi noi pe care le împrumutau şi celorlalţi, nu se supărau când intervenţii acide mai potoleau unele scrieri proaste, mai degrabă îi îndârjeau, competiţia cinstită se instalase, fiind acceptată în mod tacit. Trăiau împreună bucurii, izbânzi, iubiri, speranţe, deznădejdi, doruri, mângâieri, dar mai ales împliniri. Nu-i obliga nimeni să vină, nu-i alunga nimeni... Unii veneau câteva « şedinţe » la rând, dispăreau pentru mai mult timp, apoi apăreau după câteva luni, cu câte un caiet subsuoară, emoţionaţi, să-l supună « judecăţii ». Întâlnirile aveau câţiva statornici, care dădeau adunarea, anunţându-i cum puteau despre viitoarea întâlnire de la Casa de cultură, apoi de la Clubul Sindicatelor, recent construit, al cărui director, Titi Ioniţă, le-a fost martor şi gazdă statornică. Când s-au înăsprit « supravegherile » (căci au fost şi de-astea) se întâlneau, aproape conspirativ, într-o cămăruţă de la etaj sau în alta de la subsolul clădirii, cu uşile închise. Întârziaţii aruncau discret cu pietricele în geam, să fie recunoscuţi...De cele mai multe ori, aniversau sau comemorau câte un scriitor, aşa cum ştiau ei mai bine, fie recitând, fie citind, fie aducând informatii inedite. Au trăit la modul sincer tragedia morţii lui Nichita Stănescu sau a lui Marin Preda. Cel mai drag le era Eminescu. De două ori pe an, împătimitul de Eminescu, juristul Laurenţiu Dan, de 15 ianuarie şi de 15 iunie, mergea la Bucureşti, apoi le aducea veşti şi impresii despre felul în care punea, împreună cu zeci de iubitori de poezie, câte o floare sau câte o lumânare la statuia Poetului din faţa Ateneului sau la mormântul din Cimitirul Bellu. La un moment dat, a apărut şi Grigore Spermezan cu « Doina » lui Eminescu, interzisă pe atunci. Au copiat-o, conspirativ, fiecare pe ce colţ de hârtie a găsit. Au recitat-o, pe rând, la lumina lumânărilor. Sublimă manifestare de patriotism şi de solidaritate în faţa vicisitudinilor de tot felul ale vieţii!

Unii elevi entuziaşti s-au gândit să-şi facă, sub patronajul liceului, o revistă a lor. Au reuşit până la urmă. S-a numit « Aspiraţii » N-a ţinut mult, dar a fost un început. Au prins curaj. Au trimis şi le-au fost acceptate creaţiile la reviste precum: « Luceafărul », « Steaua », « Orizont », « Sinteze », « Ramuri », « Tribuna Ialomiţei », « Limba şi literatura română », « România literară».

Au profitat de momentul când se organizau, în octombrie, Zilele Culturii Oraşului Urziceni şi n-au scăpat ocazia să-i aibă printre ei, ca oaspeţi şi prieteni de suflet şi de poezie, pe Ion Gheorghe, Virgil Carianopol, Nicolae Ciobanu, Arthur Silvestri, Grigore Arbore, Dan Verona, Dinu Flămând, Constantin Ţoiu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Şt. Ag. Doinaş, Fănuş Neagu, Violeta Zamfirescu, Florenţa Albu, Roxana Sorescu.

Unii dintre ei şi-au descoperit vocaţii actoriceşti şi încet-încet şi-au luat rolurile în serios, astfel că în oraş se naşte, dintr-un extraordinar entuziasm, Teatrul Popular din Urziceni, cu nucleul tot din cenaclu, iar în mijlocul nucleului cine altul decât Anatol Pavlovschi, secondat de Titi Ioniţă, Inculeţ Bălan, Silvia Pellea, Geo Militaru, Valeriu Coman, Evdochia Pavunev. A urmat consacrarea, apoi şi premiile. Au venit şi spectatorii, la început cu neîncredere, dar pofta vine mâncând! Au fost invitate trupe de teatru profesioniste. Naţionalul bucureştean avea la Urziceni stagiune. Venea lumea bună la teatru, sala era plină. Se educase un public spectator. Doamne fereşte o mişcare sau o mică gălăgie în timpul spectacolului! O întâmplare extraordinară, prin 1988, când se « lua » lumina...Sala plină, spectatorii-ochi şi urechi. Se întrerupe lumina pe neaşteptate, deşi se ştia la « partid

» că este spectacol şi li se dăduseră asigurări... Câteva lanterne din sală şi-au proiectat luminile pe scenă. Actorii şi-au continuat jocul. Nimeni din sală nu s-a manifestat zgomotos. După vreo jumătate de oră, « a venit » lumina, totul a decurs ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. În final, aplauzele au ţinut o jumătate de oră. Li se înroşiseră mâinile spectatorilor, iar actorilor ochii de plâns. Extraordinară solidaritate prin cultură la nemerniciile vremurilor!

Cenacliştii au prins curaj şi, cu toate poticnelile şi piedicile inerente începutului şi sistemului, au reuşit să publice placheta « Cântece şi semne » în 1982, unde semnează poezii (debutează) : Ion Văduva, Gheorghe Dobre, Silvian Mitu, Inculeţ Bălan, Marius Stan, Constantin David, Veronica Ionescu, Iulia Barbu, Viorel Manolache, Tolia Matei, Marcela Marinică, volumul având o prefaţă semnată de prof. Anatol Pavlovschi.

Entuziasmul nu se epuizase. Şi-au propus şi au reuşit întâlniri cu membri cenaclului « Arcadia » din Slobozia. Au primit şi au făcut vizite, iar întâlnirile lor cu Ion Lămureanu, Ion Alecu, Titus Niţu, Mihai Vişoiu, Şerban Codrin, au condus la nişte prietenii literare care şi azi mai dăinuie.

Simţeau că au forţe şi pot mai mult, gândind la o revistă a lor. Au strâns materiale, le-au cizelat şi le-au şlefuit în nopţi nedormite şi şedinţe multe. Şedinţa dintr-o cameră de la subsolul Clubului Sindicatelor, dintr-o seară de martie 1989, a fost memorabilă. A adus fiecare ce-a avut mai bun. Erau ei înşişi uluiţi de ce adunaseră şi scoseseră: şocul l-a produs Adrian Bucurescu. Nu-l mai văzuse nimeni câteva luni şi, dintr-o dată, vine cu un studiu ştiinţific documentat (dicţionar) despre limba dacilor, în care argumentează, prin intermediul sanscritei şi a limbilor indo-europene, că s-au păstrat mai bine de 1000 de cuvinte. Iniţiativa lor s-a frânt când s-a lovit, a doua zi, de un culturnic obtuz de la judeţ, care numai că nu i-a bătut, că de alungat...

Vremurile s-au schimbat, dar cenaclul se încăpăţânează să supravieţuiască. Îi ţinea « dorul fără saţiu » al poeziei, dar mai ales o prietenie sinceră. Orice succes cât de mic al unuia dintre ei îi bucura, era şi victoria lor.

După 1989, cenaclul a început să primească loviturile sorţii. Unii dintre ei s-au prăpădit: Silvian Mitu, Inculeţ Bălan, Ştefan Caranfil, Ştefan Tănase. Alţii s-au răspândit prin lume, unii mai departe : Marius Stan (cercetător, America), Aurelian Apostol (sculptor, Italia), sau mai aproape, spre Slobozia : Adriana Bănescu, Theo Cristea, Gheorghe Dobre (revista Helis), mai ales spre Bucureşti : Marian Ghiţeanu (gazetar, Ziua), Adrian Bucurescu (redactor România Liberă), Petre Cristea (profesor universitar, Fizică), Mihai Ghinea (profesor universitar, Politehnică), Valentina Agud (Academia de Studii Economice). N-au dispărut din memoria cenaclului, ci numai au plecat la rosturile lor. Din când în când, se mai întorc şi mai întreabă ce mai e prin cenaclu sau mai trimit materiale. Au rămas: Sandu Buleandră (director Biblioteca Municipală „Constantin Ţoiu"), Ion Văduva, (Liceul Tehnologic „Sf. Ecaterina") Adriana Dobrinescu, Grigore Spermezan şi Titi Damian (profesori la Colegiul Naţional „Grigore Moisil"), Lucica Ştefanovici, (profesoară Şcoala Generală nr.2), Laurenţiu Dan (notar public), Nicolae Petrache (director Casa de Cultură). Au mai apărut forţe proaspete de la Liceul Teoretic: Emilia Georgiana David, Dorina Ene, Ana Maria Claudia Şelepiuc. Cea mai grea lovitură a primit-o cenaclul prin dispariţia fulgerătoare, după Revoluţie, a mentorului Anatol Pavlovschi, care-şi lăsase un testament, într-o şedinţă memorabilă, şi un nume, să-l înlocuiască: Alexandru Buleandră care, cu o

carte surpriză, va răscoli lumea literară, « Vasile Alecsandri şi cazul MIORIŢA », în care argumentează că el este, de fapt, autorul celebrei balade.

Era vizibil că cenaclul nu mai putea funcţiona în formula care l-a consacrat, iar în 1992 se iveşte o nouă modalitate de fiinţare, sub forma unui concurs de creaţie literară, iniţiat de către Nicolae Petrache de la Casa Orăşenească de Cultură, cu numele iniţial „Inculeţ Bălan", apoi « Dor fără saţiu », organizat în fiecare toamnă la Urziceni, la sfârşit de noiembrie, de către Casa de Cultură şi Biblioteca municipiului, unde se acordă un premiu special în memoria lui Inculeţ Bălan. Sfera de concurs se lărgeşte şi sunt atraşi concurenţi din liceele din Slobozia, Feteşti, Ţăndărei, Armăşeşti, Fierbinţi, Căzăneşti şi, desigur, din Urziceni. Exigenţa juriului, prezidat de profesorul, poetul şi publicistul Ion Văduva şi de către Gheorghe Dobre s-a menţinut constantă, apărând lucrări din ce în ce mai valoroase. Dintre participanţii la ediţiile 1992-1997, 17 au trecut pragul publicării, adică al debutului literar în volumul « Explozia bobului de nisip » (1998) lansat sub patronajul scriitorului Constantin Ţoiu, scriitor originar din Urziceni, care în dedicaţie scrie profetic: *«Ei fac parte din generaţia care va fi, poate, cum n-a mai fost până la vremea lor nici una în România »* Aici semnează laureaţii: Victor Iliescu, Magdalena Popescu, Valentina Agud, Adina Pintilie, Andrei Buleandră, George Daniel Tudorie, Anişoara Simion, Cristina Găleată, Dan Popescu, Mihaela Antofie, Alina Lescae, Ruxandra Olaru, Ciprian Răducu, Lucian Cambeşteanu, Nicoleta David, Ofelia Ioniţă, Anca Teodorescu. Ca orice lucru temeimic făcut, biblioteca municipiului va primi numele celebrului scriitor.

Între timp, inimoşii cenaclişti prind gustul satirei, caricaturii şi epigramei. Atât i-a tribuit inginerului Nicolae Petrache, care a şi pus la cale un « Revelion al caricaturiştilor şi epigramiştilor», unde, din 1994, în debutul lui decembrie, se adună la Urziceni, la Clubul Sindicatelor, în fiecare an, crema specialiştilor în domeniu, într-un spectacol de două zile mari, din care nu lipsesc nume sonore precum ale lui Ştefan Popa Popas, Ştefan Cazimir sau Tora Vasilescu, Elis Râpeanu etc.

Această aventură a « Dorului fără saţiu » nu se opreşte aici, căci concursul ajunge în toamna aceasta la a XXII-a ediţie, având în fiecare an între 50 şi 70 de participanţi la cele trei secţiuni: poezie, proză, eseu. « Dorul fără saţiu » al poeziei atrage şi cucereşte generaţie după generaţie.

Mai mult, orgolioşii elevi ai Liceul Teoretic, acum « Grigore Moisil » din Urziceni, scot ei înşişi o revistă, « Excelsior ». Conduşi de profesorul Titi Damian, în 2002, cu prilejul aniversării a 50 de ani de la înfiinţarea liceului, publică o plachetă intitulată (nu se putea altfel !) « Dor fără saţiu », unde se va impune noua generaţie, acum toţi absolvenţii unei facultăţi : Emila Georgiana David, Oana Ene, Ortansa Ichim, Iulia Niţu, Alina Hrişcă, Cristina Ioniţă, Mădălina Simionescu, Bianca Păunescu, Alina Teianu, Roxana Sava, Raluca Ion, Ani Badea, Mihaela Vlăsceanu, Lavinia Herea, Cristina Irimia, Daniela Dumitru, Cristina Martinescu, Roxana Gavrilă.

Unii au venit, alţii au plecat, unii au dispărut, alţii au rămas. Generaţiile se amestecă, se ciocnesc, se vâltoresc, se limpezesc, dar spiritul cenaclului « Dor fără saţiu » rămâne. Mulţi au debutat şi au renunţat ulterior, alţii au continuat să scrie, adunaţi tot de Gheorghe Dobre în jurul revistei HELIS, care anul acesta împlineşte 10 ani de activitate neîntreruptă. Tot el a înfiinţat şi Asociaţia Culturală HELIS, dar şi editura HELIS, care a reuşit să tipărească peste 70 de cărţi. Unii şi-au găsit

drumuri inedite în viață, alții au devenit publiciști (Mihai Ghițeanu, Adrian Bucurescu, Gheorghe Dobre). Câțiva și-au luat inima în dinți și au îndrăznit să publice și încet-încet își fac loc în literatură: Gheorghe Dobre în poezie a ajuns la al nouălea volum și la o antologie (« Exerciții de libertate »), Titi Damian în proză (debut «Fagul »), Grigore Spermezan (eseuri «Introducere în gândirea unor mari filosofi » și cu volumul « America la ea acasă »), Alexandru Buleandră (cu volumuele « Vasile Alecsandri și cazul Miorița » și « Experimentul IOV »), Dorina Ene (volumul « Umbra Romei »), harnicul istoric Ștefan Grigorescu(« Ialomița medievală »), Ion Man (excelenta « Monografie a comunei Ion Roată »), poetul George Călin (« Singurătatea umbrei » și « Neștiuta »), iar Adrian Bucurescu își continuă solitar aventura descifrării enigmelor, ajungând la al șaptelea volum, „Dacia Secretă"...Alți împătimiți ai condeiului apar, se impun cu vigoare, precum eleva Ana Claudia Șelepiuc, care a luat Premiul cel Mare al concursului „Dor fără sațiu", apoi premiul Vasile Voiculescu de la Buzău și al revistei « Dunărea de Jos » din Galați, Ioana Cătălina Roșculeț, Elena Dumitru și Mihaela Dinu îi calcă viguros pa urme...

Gheorghe Dobre nu se oprește, își construiește un nucleu trainic la revista « Helis »din Slobozia, unde are ambiția să adune, pe lângă vechii cenacliști, toate forțele scriitoricești din Ialomița, dar mai ales pe cele risipite pe alte meleaguri (și nu sunt puține!). Recuperează pe scriitorul buzoian, originar din Cocora, Aurel Anghel, cu volume excelente de poezie, proză și critică.

Nu m-am mirat deloc atunci când un distins om de cultură, într-o revistă de prestigiu, bucureșteană, cunoscând mai îndeaproape activitatea lor, a lansat o sintagmă care reflectă o realitate: GRUPUL de la HELIS, iar ideea este susținută număr de număr de vreo doi ani de către profesorul și criticul literar de mare probitate și discreție, Dan Simionescu, de la Paris, ai cărui studenți învață limba română având ca suport didactic revista „Dor fără sațiu." Nici că se putea o apreciere mai nobilă pentru cultura română promovată de gruparea ialomițeană HELIS! **(T.D.)**

ANATOL PAVLOVSCHI
(21 iunie 1929 – 22noiembrie 1993)

Pavlovschi, Anatol. S-a născut la 21 iunie 1929 în satul Naslavcea, comuna Verejeni, plasa Otaci, judeţul Soroca, Republica Moldova. În satul natal urmează şcoala primară. Cursurile secundare le începe la Seminarul „Veniamin Costachi" din Iaşi, iar după refugiul din martie 1944, le continuă la Seminarul „Sf. Nicolae" din Râmnicu Vâlcea. Bacalaureatul îl susţine la Seminarul „Central" din Bucureşti în anul 1948. În acelaşi an se înscrie la Facultatea de Pedagogie şi Psihologie a Universităţii din Bucureşti. După absolvire, în 1953, este repartizat ca asistent universitar la Catedra de psihologia copilului a facultăţii. Prin căsătorie însă, Anatol Pavlovschi se stabileşte la Urziceni, fiind numit profesor la proaspătul Liceu Pedagogic de Educatoare. Din 1955 până la pensionare, în 1989, va preda Limba şi literatura română în calitate de profesor la actualul Colegiu Naţional „Grigore Moisil". A încetat din viaţă la 22 noiembrie 1993.

A publicat numeroase articole în revistele de psihologie şi pedagogie şi în revista „Limba şi literatura română" editată de Societatea de Ştiinţe Filologice din România. Entuziast actor şi regizor amator, este socotit unul dintre întemeietorii teatrului popular din Urziceni.

A fost mentorul tinerilor scriitori din Urziceni în cenaclul „Dor fără saţiu" şi un adevărat Părinte al culturii locale şi regionale.

CLIPELE

Ploaia de clipe
mă inundă mereu;
cîteva picături
îmi vor lumina
calea
spre neant.

TINEREȚE

Tinerețe,
cupă întotdeauna plină,
copac veşnic verde,
du-mă în brațele tale calde
prin toate hățişurile vieții!
însoțeşte-i pe toți prietenii mei
şi lasă-ne să-ți purtăm flamura!

Te simt în tot ce fac,
mă-ncălzesc şi mă-ntăresc
cu seva poamelor tale.
rămâi mereu cu noi!

Şi după ce mă voi plimba
pe cărările lunii
şi voi asculta o lecție de biologie
în adâncul oceanului,
după ce se va topi patima urii
şi frații mei vor şterge
rugina bolilor care ucid,
să mă laşi
să dorm somnul cel lung.

În somn, să visez
că am fost oaspete
la o petrecere fără seamăn,
unde tu ofereai licori,
din cupa ta mereu plină,
copiilor, urmaşilor
şi tuturor fraților mei de pe
Pământ.

ÎMPREJURĂRI...

E greu de spus când l-am întâlnit pentru prima dată. Cred că prin septembrie 1975, la o consfătuire a cadrelor didactice. Sala arhiplină. Cineva din prezidiu anunță că va lua cuvântul profesorul **ANATOL PAVLOVSCHI.** Toți şi-au întors privirile în direcția de unde se ridica având mişcări calculate, studiate, un profesor înalt în floarea vârstei, elegant. Se îndrepta spre pupitrul de la prezidiu cu un mers sigur, zvelt. Acolo părea şi mai înalt şi mai elegant. S-au făcut, apoi, câteva clipe de

tăcere. Dădu o roată cu privirea peste sală, de parcă ar fi vrut să se asigure, ca la şcoală, că elevii sunt toţi atenţi şi pregătiţi pentru lecţie. Sala îşi trimitea focalizat spre el sutele de priviri şi aştepta, urmărindu-i, cu admiraţie, ţinuta dreaptă, exemplară, asortată: costum, cravată, cămaşă şi batista de la buzunarul de la piept. Începu să vorbească cu o voce de bariton antrenând uşoare modulaţii, hotărât să convingă, cucerind-o repede. Fermecat, în timp ce vorbea, eu, care predam Limba română la o şcoală din împrejurimile oraşului, mă transpusesem în ipostaza unui elev de-al Domniei Sale, la Liceul Industrial nr. 2 din Urziceni. Mă gândeam ce imensă şansă era să-l asculţi în clasă, cât de încântaţi vor fi fost elevii săi. Apoi îndrăzneam ceva mai departe: o şi mai mare şansă să-i fii coleg de cancelarie! Intrase deja în legendă. Nici prin visele cele mai frumoase nu credeam că am să-i fiu vreodată coleg de cancelarie, coleg de catedră, când într-o zi...

*

Mi-a strâns pentru prima dată mâna. De regulă, nu strângea mâna oricui. Era prevenitor. Mai întâi studia, tatona persoana respectivă, de multe ori se informa şi, dacă socotea că este cazul, lua o ţinută oarecum studiată. Întorcea uşor capul privindu-l de sus, de la înălţimea sa. Zâmbetul te putea deruta: părea uşor îndatoritor, uşor ironic, uşor distant. Vorbirea era totdeauna politicoasă şi protocolară. Când am aflat că fusese delegat din partea Inspectoratului Şcolar la inspecţia specială pentru gradul I, la Jilavele, m-au tăiat traspiraţiile. Nu pentru că l-aş fi ştiut exigent, din contră, îl simţeam ca pe un aliat, dar un aliat în faţa căruia n-aveam voie să greşesc. Nu mă făceam de ruşine, ci îl făceam de ruşine. În timpul lecţiilor (aveam în comisie doi renumiţi profesori universitari din Bucureşti), de emoţie, firească până la urmă, mi-am sprijinit privirea, pentru o clipă, într-a lui. Mi-a sugerat curaj cu uşoară aprobare din cap, apoi mi-am dat drumul la lecţie. Uitasem de ceilalţi. Eu întrebam, elevii răspundeau. Scăpam, totuşi, câte o privire, să-l citesc. Avea o faţă destinsă, mă urmărea curios, cu toată seriozitatea, dădea discret aprobator din cap, zâmbetul îmi devenise apropiat, binevoitor. În finalul celor patru ore, mi-a comentat, ca şi ceilalţi, lecţiile susţinute. A luat cuvântul ultimul, aşa cum cerea protocolul. Parcă-l văd: s-a ridicat, şi-a încheiat nasturii de la costum, a aşteptat puţin, a băgat jumătate de palmă sub reverul hainei: „Ca reprezentant al Inspectoratului Şcolar, eu propun să-l felicităm pe domnul profesor şi să-i urăm un drum cât mai scurt spre Urziceni!" Pe moment, le-am luat drept vorbe binevoitoare, colegiale, de circumstanţă. Mai târziu, am reflectat le ele şi le-am desluşit înţelesul când directorul de atunci al liceului, Ion Dumitrescu, m-a oprit, deloc întâmplător: „Ce-ar fi să veniţi la noi, avem un post liber. O să fiţi coleg cu domnul Pavlovschi." După plecarea comisiei, a mai rămas cu noi la un pahar de vin. La despărţire mi-a strâns mâna într-un fel anume, parcă prieteneşte: „Ştiţi, avem la Urziceni un cenaclu, **Dor fără saţiu** se numeşte, dacă aveţi bunăvoinţă, vă invităm. De curând, s-a ataşat grupului şi prietenul dumnevoastră, Grigore Spermezan, şi colega lui de Română, Adriana Dobrinescu, suntem mai mulţi, e interesant..."

*

Se apropia Paştele. Grigore mă găseşte în oraş, la o „coadă." Reuşiserăm – ce fericire! – să facem rost de nişte cutii de pateu – comandă expresă de la soţii care intenţionau să facă drob, în lipsa mielului. „Hai să dăm şi noi o roată pe la cenaclu!", mă îndemnă. Încercăm să intrăm prin faţă, la Clubul Sindicatelor, uşa încuiată. „Vino după mine, înseamnă că au început!" Dăm roată clădirii, ajungem la uşa din spate, tot încuiată. Îl văd pe Grig că bâjbâie după nişte pietricele. „Aruncă şi tu, uşor, nu cumva să spargem geamul, o să ne audă ei." Ne-au auzit. Conspirativ, Titi Ioniţă descuie uşa, o deschide pe jumătate, pătrundem în cămăruţa din spate, bine camuflată. Acolo, „toată floarea cea vestită." În capul mesei, flancat de Dobrică şi de Inculeţ (Dumnezeu să-l odihnească, a murit de tânăr cu poezia în suflet!) dominându-i pe ceilalţi cu privirea, domnul Pavlovschi, iar în jurul mesei: Laurenţiu Dan, Marian Ghiţeanu, Silvian Mitu, Teo Cristea, Vali Minea, Viorel Iagăr, Cornel Iliescu, vreo câteva eleve de liceu ce cochetau cu poezia, între ele Adriana Bănescu, Bebe şoferul, domnul Caramfil, pensionar care venea pe jos tocmai de la Alexeni. Scăpaţi de la fabrică mai târziu, au aruncat cu pietricele în geam nelipsiţii ingineri Marius Stan şi Petrică Cristea. La fiecare întâlnire se iscau discuţii aprinse, multe pe teme filozofice, istorice, psihologice, uneori, cu mare pază, dar mai mult aluzive, şi politice, dar cele mai multe literare, toate având-l arbitru pe **Papa**. Când apărea Dan Laurenţiu şi se entuziasma despre Eminescu, acea seară era deja seara Eminescu. Eu îmi alesesem locul lângă Marian Ghiţeanu, amândoi savuram discuţiile, dar tăceam. N-aveam însă curajul să intervenim. Până într-o seară, când **Papa** m-a luat prin surprindere: „Dar domnul Damian ce părere are despre poeziile citite de Inculeţ?" Mi s-a pus un nod în gât. Eram emotiv şi dumnealui intuia faptul. Ştiam clasicii români din scoarţă în copertă, le vorbeam elevilor cu dezinvoltură, doar aveam la îndemână critica literară clasică. În momentul acela, m-am simţit fără sprijin. Eram singur în faţa unor texte proaspete ale unui poet adevărat. Trebuia să fac analogii, să argumentez, să dau verdicte. Privirile celorlalţi, toţi foarte curioşi, erau îndreptate spre mine. Mi-am dat drumul, încordat, înroşit, transpirat, uşor bâlbâit. Privirile sale încurajatoare m-au făcut să uit de ei, treptat am devenit stăpân, concentrându-mă doar pe text. Nu-mi venea să cred de unde mi se rostogoleau atâtea idei. Mă înflăcărasem. Am simţit în final o altă privire a sa, de data aceasta, mulţumită. De atunci, n-am mai scăpat. Când era vorba de intervenţii, îşi întorcea privirea spre mine. Ştiam că trebuie să intervin. Avea pentru toţi o vorbă încurajatoare: „Interesant!" Cu ea nu supăra pe nimeni. Îţi lăsa o portiţă de scăpare, dar, de multe ori te atingea cu argumentul contrar. N-aveai ce face, te înroşeai, înghiţeai în sec. Mulţi prinseseră curaj şi-l contraziceau. Se vedea de departe că asta-l bucura cel mai mult, mai ales când discuţiile se înfierbântau. În final, toţi aşteptam verdictul lui. De obicei, găsea argumente şi pentru unul, şi pentru altul...

*

Altădată: „Ehei de-acum a trecut vremea comentariilor despre creaţiile celorlalţi. Rândul viitor sperăm să ne arate şi domnul Damian ce are în sertar!" N-aveam nimic scris. Nişte intenţii tainice mă răscoleau însă, dar n-aveam curajul

să le pun pe hârtie, gândindu-mă că voi ajunge în groapa cu lei. Timpul mă presa, mai ales că luaserăm, în cenaclu, cu mare entuziasm, hotărârea să scoatem o revistă. Trebuia să aducem fiecare ce are mai bun, să le supunem judecății, să selectăm. Mă știam cu musca pe căciulă, nu mai puteam amâna. Dădusem, cu câteva săptămâni în urmă, de „Caietele critice" de la Viața Românească, desigur împrumutate de la Domnul Pavlovschi. Descoperisem acolo „Dimensiunea românească a existenței" de Mircea Vulcănescu. Eram deja inițiați în cenaclu, făceam schimb de cărți, îi savuram pe Mircea Eliade, pe Emil Cioran sau pe Constantin Noica. O săptămână întreagă m-am chinuit cu bucluşaşul „A fi" care începuse să mă fascineze. L-am interpretat în fel și chip și am pus la lucru toate modurile și timpurile verbale în care apărea, căutându-i străfundurile*: a fi, ar fi, de-ar fi, de n-ar fi, de-ar fi fost, de n-ar fi fost, de-ar fi să fie, de va fi fost să fie, de n-ar fi fost să fie* etc. M-am luptat cu fiecare enunț. Am amânat lectura eseului în cenaclu până în momentul când trebuia să realizăm selectarea textelor pentru revistă. Nu-mi amintesc din ce motiv eram adunați undeva, la subsol. Pentru mai multă conspirativitate? O masă lungă, cu două bănci la fel lungi pe margine, noi călare peste ele, iar **Papa** în capăt, sub un bec mare. Citește unul, citește altul. „Ehei, acum este rândul domnului Damian!", l-am auzit. Parcă se făcuse mai multă lumină înspre el, iar în jurul meu, o clipă de întuneric. Mi-am făcut curaj, m-am ridicat. Citeam într-o tăcere asurzitoare. Eram, cred, pătruns de fiecare idee, de fiecare cuvânt rostit de mine acolo, rar, clar și tare, așa cum îi îndemnam eu pe elevii de clasa a cincea să citească. Cu broboane pe frunte și cu foile în mâinile tremurânde, am încheiat. Am îndrăznit să ridic privirea de pe text. Mi-am întors capul, instinctiv, întrebător, spre **Papa**. N-am putut descifra nimic pe chipul său. Nu mi-am dat seama cât a durat așteptarea. Cred că intenționat lăsa tensiunea să crească. Se ridică deșirându-se, rotește, cum îi era obiceiul, privirea peste toată sala, apoi, cu gesturi calculate, îl văd că-și întinde palmele cu degetele-i lungi în față și începe să aplaude rar, singur, de câteva ori. Ceilalți rămăseseră clipe bune în așteptare, parcă hipnotizați. Apauzele lor s-au împreunat, frenetic pentru mine, pentru multe clipe, cu cele ale Magistrului.

*

Împrejurările au făcut să devin, nu după mult timp, la liceu, coleg de catedră cu Domnia Sa. Veneam de la Școala Generală Jilavele. Mă recomandaseră cele câteva premii pe care le luaseră elevii mei la faza județeană, apoi pe țară, a Olimpiadei de Română. Dar una este să predai „Premiul întâi" de Marin Preda la clasa a cincea, alta e să predai „Moromeții" la clasa a douăsprezecea. În cancelarie aveam locul lângă Profesor. Cum m-a descoperit, s-a îndreptat cu brațele întinse spre mine, urându-mi succes. În pauze, îndrăzneam să-i mai cer sfaturi în legătură cu felul în care trebuie să abordez o operă literară sau alta. „Mai înainte de toate, m-a sfătuit el discret, să-ți împrospătezi lecturile înainte de a le preda. Cere elevilor cu cel puțin o săptămână înainte același lucru. La clasă, în prima oră a capitolului, realizează o trecere în revistă a autorului, să înțeleagă elevul contextul creației. În ora următoare, încearcă o prezentare generală a operei. Când te-ai asigurat că elevii au citit cartea, care trebuie să fie pe banca fiecăruia, treci apoi la scene

semnificative, dacă e cazul prozei, iar dacă-i poezie, ia-o pe secvențe lirice. După câteva exerciții de felul acesta, n-o să mai fie probleme. În privința notării, păstrează echilibrul. Nu te repezi la note proaste, îi îndepărtezi. Din contră, atrage-i spre literatură. Este singurul obiect care se mai adresează sufletului adolescentului!" După o clipă de meditație: „Te superi dacă te invit la mine la oră?" Întâmplarea a făcut să am „fereastră" chiar în acel moment. Mi-am luat un carnet, m-am așezat în ultima bancă, pregătit să notez. Pe măsură ce înainta în lecție (Camil Petrescu, „Ultima noapte..."), uitasem de mult să mai notez, iar elevilor le căzuseră de mult creioanele din mână. O sigură voce, ușor modulată, cu ridicări și coborâri, ușoare plimbări în fața clasei sau printre rânduri, cu gesturi studiate, îi trimitea spre omul Camil Petrescu, spre scriitor, spre filozof, spre Bergson, spre Husserl, spre Marcel Proust. Din când în când se oprea, parcă ar fi vrut să contemple spectacolul făcut de el însuși, apoi, cu pași măsurați, se îndrepta spre catedră și, din servieta doldora, pe jumătate deschisă, mai scotea câte-o carte, dădea la citatul pregătit, se asigura din nou cu o privire scurtă deasupra clasei că-i urmărit, apoi scotea altă carte, altă carte. Se sunase de mult de intrare. În drum spre cancelarie, am îndrăznit: „Dom' Profesor, știți, peste o săptămână trebuie să țin o lecție deschisă la Cercul Pedagogic și vin toți profesorii de literatură de la toate liceele din județ. Am ajuns cu materia la „Scrisoarea lui Neacșu", cum să procedez?" Se întoarce oarecum mirat, spre mine: „Sunt sigur că ai să faci o lecție deosebită. Avem elevi buni în școală. Fii tu însuți. Nu încerca să mă imiți! Dealtfel, am fost foarte încântat și de soția ta, pe care am văzut-o la o lecție de dirigenție. Sunteți o achiziție bună pentru liceu, un cuplu redutabil." Peste un an a ieșit la pensie. I-am preluat o parte din clase. Dacă l-aș fi imitat, aș fi devenit o caricatură, dar spiritul lui de mare pedagog îmi rămăsese undeva în adâncuri. Târziu după aceea am aflat că, de fapt, era și absolventul Facultății de Pedagogie și Psihologie...

*

Cum și în ce împrejurări avea Teatrul Național din București stagiune în Urziceni, nu știu, dar mai mult ca sigur totul era legat de numele Pavlovschi. Cert este că lumea bună a orașului era prezentă la spectacole și toate cele trei sute cinzeci de locuri din sala Clubului Sindicatelor erau ocupate. Se formase deja un public cunoscător care prinsese gust pentru spectacolul teatral. Se simțea oarecum prilevigiat, având o ușoară doză de aroganță, simțindu-se parcă mai aproape de București. Așa că nici cei de la Clubul Sindicatelor nu s-au lăsat mai prejos. Ființa o trupă de teatru solidă, ținea spectacole, cucerea lauri la toate concursurile din țară. Actorii erau câțiva dintre concetățeni: telefonista Silvia Pelea, administratorul Geo Militaru, Valerică Coman, directorul Ioniță, Inculeț Bălan, bibliotecara Miclea. Bineînțeles că între ei se afla mereu **Papa**, dar nu-l știam și actor. Credeam că-i doar un fel de regizor. Până într-o zi, când în sala arhiplină se joacă piesa „Iancu la Hălmagiu" iar în rolul principal, Anatol Pavlovoschi. Pe Avram Iancu, oricât de multe poze din carte mi l-ar arăta, nu mi-l pot imagina decât în monologul-testament al eroului, jucat magistral de Anatol Pavlovschi. Nu m-am putut gândi vreodată că prietenul, îndrumătorul nostru de cenaclu, că profesorul de mare ținută intelectuală poate apărea și în ipostaza de actor înnăscut, desăvârșit. Odată, după ce

am devenit mai apropiați, am îndrăznit să-l întreb: „Dacă ar fi s-o luați de la început spre ce v-ați îndrepta?” „Actoria”, mi-a răspuns privind undeva departe... După un timp: „Când te gândești că trebuia să devin preot.., mă urmează totuși feciorul meu, acum cascador.”

*

Și a venit peste noi Revoluția (sau ce-o fi fost ea!). Întâlnirile noastre în cenaclu s-au mai rărit, absorbiți fiind de politică. Ajunseserăm, unii dintre noi, în tabere diferite, dar la cenaclu tot ne mai duceam. Ne întâlneam acum pe „Buzăului”, unde-și avea sediul Biblioteca orășenească condusă de Sandu Buleandră. Eram mai puțini, oarecum descumpăniți. **Papa** n-a venit într-un timp. Am aflat că-i internat în spital. „Las' că-i trece, are ceva la intestine, cine știe ce-a mâncat, glumeam noi, face niște analize și gata!” La o nouă întâlnire, cineva a venit cu vestea: „L-a operat!” „Îi facem o vizită când se întoarce”, ne-am hotărât. Ne-am luat inima în dinți, eu și Grig. Am fixat o oră potrivită prin telefon. Ne-a primit protocolar, așa cum îl știam. Arăta slăbit, tras la față. Grig a insistat, printre altele, să-i vadă biblioteca. Am rămas înmărmuriți. Nu mai văzusem o bibliotecă particulară atât de bogată! Cărți și iar cărți, așazate în rafturi pe două-trei rânduri, până în tavan, după o orânduială numai de el știută. Abia atunci am înțeles de ce-l zăream destul de des prin librărie, mai ales când soseau cărți noi. Grig îndrăznește: „Domn' profesor, aveți timp să le citiți pe toate?” „Oho, la pensie e destul timp. Am și început deja.” La plecare ne-a strâns mâinile într-un fel anume, ca și cum ar fi vrut să ne încurajeze el pe noi. Ne-a întrebat: „Când e fixată următoarea întâlnire a cenaclului?” Era într-o vineri după amiază. Ne adunasem doar câțiva. O zi mohorâtă ca și sufletele noastre îngrijorate. Mie, tocmai îmi dispăruse mama. Discutam de una, de alta. Mă apucasem să citesc una din scrierile mele recente, „Telefonul de la ora șase.” Eram copleșit. N-aveam putere să mai citesc, dar nici ceilalți să mă urmărească. Adusesem și o țuică, tocmai bună fiartă în acea zi friguroasă. Deodată se aud ciocănituri ușoare în ușă. Parcă presimțind, Sandu, schimbat la față, se repede să deschidă. În ușă, **Papa.** Stafie. Slab. Parcă și mai înalt, cu pardesiul, acum larg, pe el. Palid, ne-a salutat zâmbind forțat, strângându-ne, osos, pe rând, mâinile. S-a așezat. Am discutat fel și fel. Ne-am înviorat. A ciocnit și el paharul cu noi după ce îl încălzise între palme. La un moment dat, fără să ne prevină în vreun fel, s-a ridicat: **„Sănătate vă doresc tuturor și viață lungă cenaclului nostru de suflet *Dor fără sațiu.* Este bine, pentru un timp, cât lipsesc eu, să mergeți mai departe. M-am gândit că cel mai potrivit să vă adune în locul meu ar fi Sandu Buleandră.”** Ce era să zicem? Am rămas înmărmuriți. Toți gândeam la fel, dar niciunul n-a putut rosti propoziția: „Acesta să-i fie testamentul?”

Așa a fost. Peste câteva zile s-a stins. L-am condus pe ultimul drum pe o zi înfrigurată, cruntă zi, ca și sufletele noastre...

*

Acum membrii cenaclului s-au risipit, dar nu s-au uitat. A rămas moștenire orașului Concursul de creație pentru elevii județului Ialomița, **Dor fără sațiu,** pe

care-l duce cu credinţă Sandu Buleandră, iar judeţului şi ţării, revista noastră de suflet, **Helis,** întemeiată şi dusă înainte cu nădejde de Gheorghe Dobre, din iniţiativa căruia s-au înfiinţat, cum am aflat mai târziu, cenaclul, apoi concursul. Trebuie să recunoaştem că el are vocaţia întemeierii. De multe ori ne întrebăm când ne întâlnim la un pahar: dacă ar învia Papa, ce ar zice când ar vedea că Dobrică a îndeplinit visul revistei, este publicist, poet şi prozator; că Titi Damian, membru al Uniunii Scriitorilor, a devenit un romancier cunoscut, aflat la al cincilea volum de proză; că Grigore Spermezan şi-a luat doctoratul în Filozofie şi a publicat trei cărţi; că Adrian Bucurescu (ne entuziasmase în cenaclu cu teoriile lui despre traci, descifrase inscripţia de pe inelul de la Ezerovo!), membru al Ununii Ziriştilor din România, acum este o autoritate naţională în domeniu, dar că l-a recuperat pentru noi şi pe colegul său de clasă, George Theodor Popescu, şi al membru U.S.R.; că Marius Stan, doctor în Fizică, a fost cercetător ani buni la Los Alamos şi acum este universitar în Chicago, iar de acolo ne trimite lunar proză scurtă, pregătind volumul „Câteva zile"; că Sandu Buleandră, acum membru U.S.R., a înfipt un ghimpe în lumea folcloristică cu teoria lui despre *Mioriţa* lui Alecsandri; că poeta Ofelia Prodan, membră U.S.R., adună premiu după premiu; că Viorel Iagăr a ajuns om de afaceri şi ajută revista încă de la primul număr, cu plusul că toate cărţile semnate de Alexandru Bulandra au apărut pentru că le-a finanţat Viorel; că pictorul Nicolae Petrache, acum directorul Casei de Cultură a Sindicatelor din Urziceni, pictează, dar este totodată un mare colecţionar de artă, dar şi principalul organizator al Festivalului Internaţional de Umor „Revelionul Caricaturiştilor şi Epigramiştilor" din Urziceni; că Adriana Dobrinescu nu scrie, dar îi face pe elevi să scrie; că Theo încă mai pictează biserici; că Marian Ghiţeanu este mare ziarist de investigaţie în Bucureşti; că Aurelian Apostol sculptează în marmură de Carrara, în inima Italiei; că Adriana Bănescu s-a retras unde-i stă cel mai bine, la Biblioteca Judeţeană; că Petrică Cristea este universitar şi doctor în Fizică; că revistei i s-au alăturat nume cu rezonanţă în cultura română: poeţii Dan Elias, Nicolae Teoharie, Costel Bunoaica, F. M. Ciocea, Şerban Codrin, Ilie Comăniţa, prozatorii slobozeni Nicolae Stan, Ioan Neşu, Florentina Loredana Dalian, scriitorii Aurel Anghel din Buzău şi Florian Abel din Valea Măcrişului, criticul şi omul de mare cultură Ion Roşioru din Hârşova, feteştenii Radu Munteanu şi Mircea Dumitrescu, istoricii Marian Ştefan, Ştefan Grigorescu, Ioan Man, Vitalie Buzu, Florin Vlad, pictorul şi scriitorul Valeriu Stoica, pictorul Vasile Aionesei,... O sintagmă este deja încetăţenită în lumea literară: **Grupul de la Helis.** Profesorul Dan Simionescu, tocmai de la Paris, inspirat, l-a botezat inspirat **Zodia HELIS...**

Anatol Pavlovschi: un profesor de vocaţie, pedagog desăvârşit, un actor de talent, un conducător de cenaclu unanim acceptat, orator de excepţie. Om de aleasă cultură. Un model pentru toţi. Discret. Distins. Elegant. Echilibrat. Impunător. Punctual. Un cărturar al cărui spirit a pătruns în inima oraşului, prelungindu-se în timp şi în spaţiu... Au trecut aproape douăzeci de ani din acel noiembrie ticălos...

Să ne amintim...

NAȘTERE ȘI MOARTE CU „DOR FĂRĂ SAȚIU"

Într-un plic mare, roz, pe care a scris cu o carioca albastră și litere mari „INCULEȚ BĂLAN" și între paranteze „(n. 19 III 1958 – m. 2 sept. 1986)", domnul profesor-diriginte Anatol Pavlovschi ne-a lăsat mai multe cicluri de poezii, răspunsurile la un chestionar de final de liceu și cuvântul de adio rostit la moartea poetului și fostului său elev. Acum abia îmi dau seama cum în amândouă spiritele, rânduite în timp ca Maestru și Discipol, înflorea o rază venită de dincolo de Prut, din Basarabia. O puritate însorită, blândă și tenace, le anima gesturile și cuvintele pe care noi, din timp în timp, ca într-un ritual, le scoatem din amintire și le aducem în fața ochilor limpeziți de anii tot mai mulți care ne apropie.

(Alexandru Buleandră)

Răspunsuri la „Chestionar"
Inculeț Bălan, anul IV A, 1977 (Liceul Real-Umanist Urziceni n.n. AB)

Cultura dobândită s-ar numi: lărgirea orizontului (atât științific cât și literar), maturitate în gândire, descoperirea vocației, deschiderea perspectivei de a-mi subordona trăirile și, bineînțeles, acumularea unei experiențe de viață.

Filozofie mai multă; dacă s-ar fi putut ceva mai pură: fără implicații politico-economice.

Viața comunității.

Mai bine zis ce regret. Insuficiență în pregătirea științifică. Îmi dau seama cât de frumoasă și de concretă e. -

Exigența îndreptată spre binele elevilor, tendința de ieșire din sfera subiectivismului, de înțelegere și sfătuire a elevului ca om (de cele mai multe ori, în devenire) chiar, sau mai ales, atunci când greșește; crearea unui manual imaginar de către cadrele didactice, din care să se predea la nivelul înțelegerii tuturor – iată câteva din părerile mele cu privire la adevărata pedagogie. Singurul caz particular care tinde spre acest reper se pare că ar fi Doamna Burlacu.

Admir demnitatea tov. diriginte în fața destinului crud, dar condamn atitudinea dânsei față de elevi. Tocmai pe cine și-a găsit să-și verse amarul! Un coleg de-al meu zicea că ar fi „complexată erotic", însă asta nu e un motiv pedagogic. La tov...... mă deranjează ironia necioplită, prost distribuită, indiscreția

ajunsă la culmile meschinăriei, aerul „terorizant" pe care-l degajă, insensibilitatea și neputința pătrunderii „dincolo", ajungând din toate acestea prototipul de profesor sperietoare.

Aş propune desfăşurarea orelor de literatură într-un spirit polemic care să-i facă pe elevi să gândească spontan – spontaneitatea să fie totuşi „crema" pregătirii anterioare – profesorul fiind cel care regizează discuțiile, îndreptând de fiecare dată când va fi nevoie „confruntarea punctelor de vedere."

Vă las aici un poem în proză, plus sonetul pe care vi l-am promis.

a) **Seară de mai**

Seară de mai în clocotul inimii. Mă pătrunde mireasma acestui mai solemn, încât şi plopii – limbi de somn în altarul gliei – încep să adie cu un lung şi nesfârşit semnal de aer ud.

Gări bântuite de umbra sunetelor rămân suspendate în abur. Asfaltul se mută-n cer; prin sita spațiului trecând, se aud simultan fluturi jertfiți.

La dispersia inegală a luminii vin paznicii întunericului ca nişte gardieni trimişi în vremuri de restrişte.

Noaptea se dărâmă castele de flori în sânge.

b) **Ceasul lumânării**

Deşi chiar gardurile au înmugurit
şi-n cană stropul apei mă îmbată
vreau să alerg în burg necontenit
la ceasul când Iisus va bate-n poartă.
În stradă aerul cutreierat sucombă,
neliniştea se mută şi-n altar
sub paşii mei plesneşte câte-o bombă
dezamorsată-n ritm de secundar.
Răsar din mine flăcări mari de scrum.
Trăind atâtea nopți fără mireasă
m-am hotărât să mă închid în turn
ca un haiduc din era tenebroasă.
Arde cărarea cu țipăt de cuc nebun
şi ceasul lumânării se-apropie de drum.

N.N. Nu s-au păstrat întrebările chestionarului, dar se pot deduce uşor din răspunsurile date de mintea matură a adolescentului Inculeț Bălan.

Pagini din istoria nescrisă a CENACLULUI „DOR FĂRĂ SAȚIU"

„Eram o mână de copii abia unși ca absolvenți de liceu, implicit „teribili", puțin cam neconformi în raport cu ceilalți, puțin cam dornici de-a-mbrățișa, dacă se putea, tot pământul, și mai mult visători, încât, nici n-ajunsesem bine să constituim „oficial" grupul nostru (deci să purtăm un nume), că și vedeam seri încinse la temperatura spiritelor noastre, volume, reviste, opere-rock, piese de teatru jucate în regie proprie de trupa cenaclului, și culmea, niciunul nu știa să cânte. Asta era prin august 1977.

Am știut că suntem „Dor fără sațiu" pe 10 august 1977, când subsemnatul, împreună cu poetul Gheorghe Dobre, am jurat că așa ne vom numi, cu toate că doi membri (Valentina Minea și Cornel Iliescu) ne șicanau cu calambururi semi-răutăcioase, până la urmă firești vârstei și gravității cu care noi doi „impuneam" aproape dictatorial acest titlu. Cel de-al cincilea membru fondator, Viorel Iagăr, care nu mai scrie, dar sunt sigur că iubește literatura cu aceeași pasiune ca și-atunci, era, prin firea lui, neutru (nouă ni se părea chiar „indolent"). Vali și Cornel, renunțând la semi-răutăți, propuneau „Zbor alb" – de altminteri foarte poetic – dar noi doi: nu și nu, scriam eseuri-demonstrații, încercând prin orice mijloc să-i convingem pe cei doi că e mai bine „Dor fără sațiu" și pe „indolent" să-l convertim (el zicea și ca noi, și ca ei, de altfel cred că el era cel mai serios dintre toți: tocmai de aceea el nici nu mai scrie!). Oricum, discuțiile se prelungeau la infinit. Eram în stare să dăm situației proporțiile unui proces public. Nu știm dacă la acea vreme reușeam să explicăm de ce „Dor fără sațiu", probabil simțeam starea de „dor fără sațiu" mai bine ca ceilalți, sau... anticipam că de acest „nume" ne vom lega (eu și Dobre), poate, toată viața. De fapt, însemna poezie și scenă. Ca și-n Botta. O perpetuă împletire a acestor termeni, care împletire abia mai târziu își va manifesta veridicitatea. (faptele noastre de peste ani au dovedit-o cu prisosință). Și până la urmă, i-am „biruit." Era primul semn că cenaclul va exista cu certitudine.

Pe 13 august 1977, într-o sâmbătă seara, la Casa Orășenească de Cultură, ne uram unul altuia: „vânt bun la pupa!" și „dor fără sațiu pe viață!" - moartea poetului Emil Botta fiind urmată, la scurtă vreme, de nașterea noastră.

(Inculeț Bălan, din revista „Magazin de Urziceni" nr. 1, 1 decembrie 1992)

CHESTIONAR PENTRU DEFINIREA PROGRAMULUI CENACLULUI „DOR FĂRĂ SAȚIU"

1. Ce înțelegeți prin termenul de „literatură"?
2. Ce credeți despre literatura (și critica) actuală?

3. Dacă aţi fi propriul critic, ce-aţi spune, în câteva cuvinte, despre stilul şi temele lucrărilor Dvs.? Sincer, cât se poate.

4. Ce apropieri şi ce delimitări puteţi face între scrisul Dvs. şi creaţiile colegilor de cenaclu?

5. Ce vă face să veniţi la şedinţele cenaclului?

6. Cunoaşteţi o mulţime de grupuri literare ai căror membri se subordonează unui ţel, dar din care lipsesc prietenia şi sinceritatea. Prin ce ne deosebim de ele? Dacă ne deosebim.

7. Putem crea un climat propice creaţiei? Care să fie, într-un fel, şi mod de viaţă? Cum am putea ajunge la el?

Întristată asistenţă,

E tristă pentru noi această frumoasă zi de toamnă. Copacii îşi lasă sfios frunzele pentru un tânăr şi nefericit poet care s-a logodit cu moartea. Inculeţ Bălan, slujitor al culturii, poet şi interpret de teatru, a părăsit fulgerător scena vieţii şi a plecat în ţinuturile întunecate ale nefiinţei.

Inculeţ, blândul şi bunul nostru prieten, a iubit mereu apele, soarele, luna şi stelele, copacii şi lacurile, a iubit oamenii; a iubit, mai presus de toate, POEZIA. I-am apreciat pasiunea pentru literatură de când era elev de liceu. În anii adolescenţei, Inculeţ Bălan şi-a citit primele poezii la cenaclul „Mihu Dragomir" din localitate. În august 1977, împreună cu prietenii săi de poezie, a fost fondator al cenaclului „Dor fără saţiu" pe care l-a condus câţiva ani. Aici, în cenaclul nostru, „Dor fără saţiu", Inculeţ a adus zeci de tineri talentaţi pe care i-a îndrumat cu nobleţe şi har.

A organizat aproape o sută de spectacole de poezie şi muzică ce au mângâiat inimile miilor de spectatori din zeci de localităţi ale judeţului Ialomiţa. El, prietenul celor care iubesc muzica, poezia şi teatrul, a stimulat energiile creatoare ale câtorva tineri din Urziceni care au prezentat cu succes spectacole muzicale la Bucureşti şi Buzău, apreciate de cunoscuţi compozitori şi critici muzicali. Aceste spectacole au însemnat alte izbânzi ale Casei de Cultură a Sindicatelor din Urziceni unde Inculeţ Bălan şi-a desfăşurat activitatea.

L-a atras arta fascinantă a teatrului. În 1985, a debutat cu succes în spectacolul cu piesa „Iancu la Hălmagiu" de Paul Everac. Momentul întâlnirii cu Avram Iancu, în acest mare spectacol, a rămas un eveniment emoţionant în inimile spectatorilor din Urziceni şi Slobozia.

Poezia însă a fost întotdeauna împărăţia sa de rai, unde se dezbrăca de toate necazurile şi zbuciumul vieţii. A cântat în poeziile sale iubirea, câmpia nesfârşită a Bărăganului, dar a înfierat în versurile sale meschinăria, calculele negustoreşti ale celor deveniţi robi ai banului, ai „diavolului galben."

În cea de-a doua zi a lunii septembrie, când ne vorbea de nunta cu Mariana pe care a iubit-o, ne-a îngrozit cu gestul său funest. Să-l condamnăm, întristaţi

prieteni, sau să-i înțelegem gestul tragic? Noi, prietenii lui de poezie, muzică și teatru, ne vom întreba mereu: A părăit Inculeț viața pentru că în mintea lui s-a cuibărit vicleană și sfredelitoare boala care îi cerea moartea sau nu a mai putut duce povara zbuciumului și neliniștilor care l-au torturat și l-au apăsat mereu fără milă? Poate cel mai bun lucru este să avem o înțeleaptă compasiune pentru acest tânăr care suferea mereu pentru toate necazurile și durerile oamenilor. Niciodată poate nu vom putea ști ce stări tulburi trăia în abisul său sufletesc acest tânăr fericit în împărăția plină de vrajă a poeziei, dar nefericit în vârtejul vieții. (...)

(profesor Anatol Pavlovschi, 4 septembrie 1986)

PROFESORUL ANATOL PAVLOVSCHI A PLECAT DINTRE NOI, DAR A RĂMAS ÎN INIMILE NOASTRE

Timp de patruzeci de ani Urziceniul a avut o șansă care s-a numit Anatol Pavlovschi. El a fost Profesorul, Pedagogul și Colegul care n-a știut decât să dea, fără să ceară nimic în schimb. **Papa** nu mai există! La ora aceasta sunt în stare să primesc orice fel de știre fără să clipesc, un fapt care s-a însemnat pe răbojul timpului, printre alte miliarde de fapte. Dar că domnul Anatol nu mai există, asta nu mai pot s-o cred.

El este creatorul acelei zone nevăzute de inteligență, de cultură, care va marca în istorie mersul înainte al acestui orășel de câmpie. **Papa** a fost șansa noastră și el a știut să ne facă să nu trecem pe lângă ea nepăsători. Vreau să cred din tot sufletul că acolo, departe, s-a întâlnit cu prietenii lui: cu Socrate, cu Shakespeare, Cervantes, cu apostolii, cu Eliade, Voiculescu, Preda și ceilalți. Vor sta de vorbă o eternitate. Mai devreme sau mai târziu vom ajunge și noi în „partea cealaltă", dar nu știu dacă vom merita cumva să stăm de vorbă cu nemuritorii. Tot acolo, departe, l-au așteptat la porțile purgatoriului poetul Inculeț Bălan și Silvian Mitu, copiii care atâta l-au iubit.

Era mândru de copiii lui spirituali. Căci mulți dintre noi, dacă sunt tari, trebuie să recunoască faptul că n-ar fi existat dacă nu era domnul Pavlovschi. Acasă sau în trenuri friguroase, când ne întorceam în miez de noapte de la cenaclul „Arcadia" sau de la „Dor fără sațiu", îmi arăta scrisori de la foștii lui elevi. Erau scrisori de la niște oameni care recunoșteau (și mulțumeau) că sunt astfel DOAR datorită lui. Doar ele, aceste scrisori, și existența domnului profesor ar fi însemnat un triumf. Dar el a fost mult mai mult decât atât...

Omul care avea răbdare să asculte pe toată lumea și care avea o vorbă bună pentru fiecare, nu mai există! Cei care-l cunoașteți, ieșiți o clipă din timp, rememorați-i prezența și mergeți mai departe. Astfel se terminau toate discuțiile cu el: „Nu-i nimic, mergem înainte !"

(Gheorghe Dobre, din revista „Magazin de Urziceni", nr. 2, 1 decembrie 1993)

Din fondul documentar al Bibliotecii Municipale „Constantin Țoiu"

Inculeț Bălan

În această toamnă, domnul jurist Nicolae Cristea, preşedintele Sindicatului ROFEP Urziceni şi secretar general al UJSL Ialomița, a donat Bibliotecii din Urziceni un dosar cuprinzând fotografii şi manuscrise rămase de la poetul Inculeț Bălan. Documentele au fost găsite în biblioteca doamnei Mariana Naghy (Brutaru), fata care, acum 25 de ani, urma să-i fie mireasă, dacă viitorul mire nu ar fi ales cununia cu moartea. Pentru prietenii săi, plecarea lui Inculeț a însemnat pierderea unui spirit viu, novator, zbătându-se fără odihnă într-un suflet cu pereții fragezi, din fibră de înger. Poezia lui aici îşi are izvoarele – torente limpezite de cumpătul unui om cultivat. Darul oferit nouă de un iubitor de cultură îl cuprinde pe poetul fondator al cenaclului „Dor fără sațiu" - alături de prietenul său, poetul şi publicistul Gheorghe Dobre -, făcând câțiva paşi poematici în 1985 şi, din noaptea de 15 spre 16 februarie până în 26 august 1986, intonând versurile cântecului său de lebădă. Pe coperta dosarului stă scris de mâna lui „Dragostea în limba română – Inculeț Bălan". Am numărat 38 de poeme dactilografiate , 52 de poeme în manuscris, toate semnate şi datate, ca şi notele de jurnal de scriitor – 2 dactilografiate şi 10 în manuscris. Pe prima pagină a dosarului se află un profil grafic al lui Inculeț realizat de prietenul său şi al nostru, Aurelian Apostol, care acum sculptează în marmură de Carrara dorul fără sațiu sorbit pe malurile Ialomiței. Tot el ne-a lăsat un profil asemănător al lui **Papa** – domnul profesor diriginte Anatol Pavlovschi – mentorul tuturor scriitorilor din zona Urziceni. Scrisul, curățenia gândului şi buna rânduială a lucrurilor înainte de a trece dincolo îi apropie, ca de tată fiul, în inima mea. Cu poemele de la **Papa** şi cele de la Gigi Dobre, adăugate celor 90 căzute acum din cerul toamnei la Urziceni, cartea poetului Inculeț Bălan ne va împlini cu bucurie aşteptările.

(Alexandru Buleandră, director Biblioteca Municipală „Constantin Țoiu")

din spusele unui fermicat de danțuri

când eşti singură ai o tristețe captivă.
abia atunci redevii.
ca un ultim vestigiu al seninătății pure.
tu, care eşti a lumii întregi. sau trebuie
să fii. prin mişcarea ta. prin danțul tău.
prin ceea ce alții regăsesc în întruchiparea ta.
plină în mişcare de tot ce altora le lipseşte

cu prisosință. ești un dor viu. în carne
și oase. ca o icoană ferită
de pângărire. porți în tine o rostogolire
de stea. în fiecare mișcare a mâinii, a
piciorului se macină în aer fuioare de lumină.
rămâne un fel de făină suflată cu foc,
împrăștiată amprentă, stinsă-n sine.
și din dansul tău se mută în mine o muzică
nemaiauzită. care doar atunci se produce.
de fiecare dată alta. și eu ascult cu toți porii mei,
și-ncerc să pipăi, să gust, să păstrez cât mai mult.
mă lăcomesc, așa, ca un bezmetic (peste noapte
chivernisit, nesătul...), cu un dor continuu
vreau să încarcerez acea muzică a unicității,
a ființei ce mă refuză cu înverșunare.
și fug. și fug. de urmele care vin după mine
pân la ultimiul pas. abia acolo mă vor avea.
ce ușurare ! dar tu ?! ...muzica ta ?! ...dansul ?!...

(martie 85 Inc.B.)

anateme

care mă-ndepărtează de copilărie
să-i fie inima de crustă!
care mă rupe florilor
să-i fie dulcele mai amar decât pelinul!
cine seamănă sârmă ghimpată
pustia să-i potolească setea
când ceasul va fi să-i sune!
care de mine se va-ntrupa
Maria ca mine să se cheme!

*(19 martie 85
Inc.B.)*

Trăirile mele zilnice, tot „tezaurul" de fapte cotidiene se cristalizează undeva în memoria mea afectivă, un fel de cimitir al întâmplărilor și-al unor gesturi neterminate. Scrisul este arheologie, dezgropare a vestigiilor existențiale și spirituale aproape carbonizate în sub-straturile conștiinței. Aducerea zăcămintelor al lumină este prima fază a acestei trude. După faza arheologică urmează cea arhitectonică, la fel de importantă, când ordonarea cărămizilor și-a coloanelor de susținere a „edificiului" în curs de ridicare reprezintă suma căutărilor anterioare,

obiectivarea lor şi tendinţa de rupere de sol. A dezgropa relicvele unei păsări, a-i curăţa elementele ei calcinate, a-i reface aproape alcătuirea, penajul, şi a o vedea renăscând în ideea de zbor, iată cititorule *realul – trecut* într-un *fantastic – prezent*, ceea ce schematizează la maximum *timpul – poem* ce se eternizează. Aceasta-i amprenta constituţională a poemului nostru.

(1 iulie 1985) Semnătura indescifrabilă)

împreună

la o depărtare infimă de mine
te joci cu o pală de vis
migrându-mi privirea.

din scenă te-nseninează un dor de lumină
scăpat ca o ceaţă -,
prea blândă chemare,
prea surdă venire a lumii spre soare,
cu ploi răsfirate
ca părul în vântul
ce suflă cu vorbe-n tăciunii-nserării...

doar noi împreună
suda-vom cu lacrimi de piatră
iubirea născută-n amurg

(inc.b. 15-16 febr. 86 - Urziceni)

gândindu-mă la tine

cu sângele meu am închipuit
o scriere despre tine
- aş putea spune nişte hemo-glife -,
dar de fapt nu sângele
mă podidise acolo, jos,
pe pardoseaua acelui întuneric
pătruns de glasurile copiilor,
ci, mai degrabă, tu,
sau nu,
fluviul iluziilor despre tine:
era, aşa, o ceaţă tulbure
din care nu s-ar fi născut
niciodată vreo ploaie aleasă,
a trebuit să mă golesc de ea
pentrui a începe, din nou,
să mă gândesc la tine

(inc.b..Bucureşti 24.02.86)

dragostea în limba română

bine-ai venit, iubito, în viața mea
care-a devenit *a noastră*
nici un rău mai rău ca iubirea ce-mi dai
nu-şi va mai face calapod din mine
e atâta limbă română
în viața mea de la tine citire
încât doar *viața noastră* poa să cuprindă
o altă *viață* închinată alinării lumii întregi.
te aşezi cu capul pe mâna mea stângă
şi arsurile mele se sting: mă vindec
cu tine, iubito, de toate uneltirile mele
împotriva mea, şi plâng, iubito,
cât mă țin lacrimile
pentru scârba de durere
a acestui pământ

(semn.indesc./14.03.86)

într-o doară

când macazul se-nfioară
deraiază vântu-n gară
dulcea mea iubită-cioară,
didițel de subțioară
mângâiate-aş la fecioară
cu o vrabie ce zboară
şi se duce-n calda țară
a pulpițelor comoară,
în pădurea un' se-omoară
fecioria într-o doară

(inc.b. 24.04.86)

poietică arsă

frânturile de viață rotunjesc un întreg care ne este nouă, poetaşilor de viță cotidiană, aburindă pâine.

vinovat mă simt față de poietica arsă că prea multe întâmplări au trecut pe lângă mine, ne nedesluşite precum altele în exercițiile noastre de sinceritate.

pecetluit-am în scris
banalitatea-nrobită de exotica sa răsărire
ca şi cum,
plecându-şi coroana de spini,

cel mai democrat dintre sfinți
spune adio eternității,
îmbracă blugii roşi în genunchi de mătănii prolixe
şi vine să pescuiască metafore
şi stări de spirit.
poietica arsă este continentul gândurilor noastre
nu de-ajuns exprimate pe care noi, poetaşii de viţă
cotidiană, îl mai avem încă de străbătut
noi, băştinaşii nestatorniciei

(incb 29 mai 86)

poemă simplă

dimineața
ridicai ierburi înrourate de dragoste
pentru vindecarea de dor
şi-mi răpeai
şi-mi răpeai
gratiile din ochi
mă lăsai fără noapte
cu liniştea
ce-mi rămăsese sângerând
spre furtună

(10.06.86 incb)

înveşmântare

cu fiece secundă ce ne scade spre toamnă
te câştig,
te am pe buze gata să te răstorn,
în mine găsit-ai bezna ispitei,
de mine rupt-ai amnarul
căutând sămânța luminii -
şi ea nu s-a ferit să aprindă
ultimul stâlp al infamiei rămas amanet -,
timp înveşmântat în femeie
mă mângâi, dar, cu tine
şi îţi sunt

(26.08.86 inc.b.)

(Manuscrisele aparțin Bibliotecii Municipale „Constantin Țoiu" Urziceni, fondul Anatol Pavlovschi)

Inculeț BĂLAN

Autoportret

Descind dintr-o stirpe din ceruri trimisă
să-mi scuture stele pe ochi diafan
în fructe sunt despot cu nas egiptean
şi dorm ca un rege turnat pe o fisă.
Copitele de ger mi s-au lipit
pe pieptul verii ca un greu sigiliu
mă simt bucolicul Vergiliu
într-un infern cu Dante surghiunit.
Se rupe frigul sticlei; silabele-n ceață
mă chinuie trist nevrându-m-actor
ce-şi disculpă tăcerea între oglinzi de gheață
(deşi mai simplu-ar fi să tragă peste nor
o ploaie de cuvinte cusute fals cu ață).

Reverberare

I

Zaua de plumb pluteşte bacovian
-rămuriş de stepă din care se
toarnă zboruri paralitice
ca apoi să se desfăşoare livid
                                    în pulbere-
şi aşează tremurul umbrei
dincolo de spuzitul glas al tăcerii.

II

Pecingine în vidul şenilelor
Pietrificate între zeturi răsturnate.

III

Fumul cârmelor îşi mută
gravitația în cer unde
zăpezile ard în crematorii
ticsite de zeii jertfiți
omenirii ca pradă.

Lesbien ele zâmbesc, auzindu-se
în fiecare zâmbet clopotnițe
invadate de lilieci
cu chip de dumnezeu mutilat

IV

Răpăie ecoul ca un zgârci
ce contractă aripi paralizate
în furnici explodează
gonococul invidiei şi infinitul
sfârşeşte cu un început.

Vino să-nvățăm

Vino să-nvățăm cum plânge pădurea
lângă frontieră
ciocănitori cu uraganul pitit în guşi de fier
sânt gata să ne scuipe.
Vino să-nvățăm cum plânge pădurea...
țepene chingi ne pândesc somnul
în care nu murim decât pentru odihnă, iubito
vino să-nvățăm cum plânge pădurea lângă
frontieră şi vom înțelege că durerea nu este abstractă!

Vino să-nvățăm cum plânge...

Când plânge

Când plânge întâia oară pruncul
lacrima vine din sânge
a doua, a treia şi celelalte
cad ca mana în frunzele de gutui.

Când plânge ultima oară bătrânul
lacrima vine din sânge
celelalte cad bulgări peste sicriu...

... himeră rămâi... sau erai...

M-am trezit certându-mă cu norul coborât
lângă ușă, cel care topise zăpezile în

sufletul nopții, într-un moment în care eu
-obişnuit să descifrez taina bolovanilor,
seara ridicându-i la rang de madone-
şi melancolia fotoliilor părăsite în
frizura de brumă a toamnei, trudeam
robi la pecetea imperiului solar.
Răcoare în linişte putredă, fumegau ultimii
paşi ai verii ce încercau disperați
să o prindă pe ea, femeia fugită,
pe ea, femeia martirizată, cuprinsă
de-atingeri-embleme.
Dacă mi-aduc aminte, ieri, murise
copacul în coajă sub sărutul meu
cu luna cuibărită.
(da, himeră rămâi!... sau erai?!...).
Contenii cearta cu norul sublimat
cerului vernisaj(... himeră rămâi!... sau erai?!...).
Rămâi cu melancolia fotoliilor, în frizura
de brumă a toamnei, trudind la pecetea imperiului trist.

Ninge-n pustiu

Ninge-n pustiu cu amurguri bătrâne,
copilă! cu amurguri bătrâne ninge-n pustiu;
te leagă de mine nenăscutul abis,
nenăscutul abis te leagă de mine, copilă!
Ninge-n pustiu cu amurguri bătrâne,
... cu amurguri bătrâne
şi nu ştii câtă rugină este pe ceasul
pământului, iubito! ninge-n pustiu
şi nu ştii...

Glas

De două ori inima care nu este
ascunsă somnului,
de trei ori umbra zidurilor
şi reîntoarcerea la zvonul antic,
de-atâtea ori tapet
cu sânge impur venit
între reprize de rummy
şi câte nopți între scripeții şubrezi
ai omoplaților!
Iartă-mă scaun,
iartă-mă sânge care nu ştii

să curgi decât sub lamă!
Sosită e ora să mă-nchin himerelor,
veniți să mă iertați
în livada de cruci-acolo
în ploaia funestă
e mult mai linişte.

Extincție

... se scurmă deodat' chiar
şi vântul, rămânând
fulg de aer greu,
cu crepusculul vecin
rană sfântă a amurgului
care nu zace decât
pe patul părăsit
de pruncul zeu.

Ridurile copilăriei

Ridurile copilăriei vin roi de cocori
mai întâi dinafară
mai apoi din'năuntru
în muzica tacită de saxofon
vin ridurile
groase cu urme de-asini în deşertul firii
vin în cascadă,
lemnul cu piatra se desdoaie
nimic nerămânând de flişul
anilor nedevorat,
nedezlânat ca o nălucă frigidă-
semen de bătaia ochiului
când începi să te-ntorci trei... în urmă
adormit în patul unui popă pederast.
Imensă între pendule e anticipația
bătăii, şi mai e ceva
sinonim cu dreptul gurii de-a
muşca aerul de sfârc(albastrul
sfârc al muzei toxicomane).
Semne terestre pe haina de piele a primei copilării
ce-şi adună durerea în inel vrăjit-ecvestrul
călăreț cu ochii pe umeri, orb.
Nurcile se autolinşează, ilegalul comerț
noptatic intră în derută
dar colo, colo în dune renaşte

castrul la fiecare colţ de stradă
unde criminalii ucid tăcerea cu
buldogi de fier, mai presus de mine
şi mâna iubitei
neridată încă de copilărie – semne nevrute
neavute, mutate în hipnoza yoghinilor
tatuaţi cu voinţă...
dar, există dar şi pentru suferinţă:
somnifere pe rug de eucalipt
este un rid care vine singur:
făgaşul lacrimilor
de udat cerul cu implorări
(Eli, Eli care le părăseşti pe toate
ieri, astăzi şi mâine) de încetarea secetei.

Ceasul

Deşi chiar gardurile au înmugurit
şi-n cană stropi de apă mai îmbată
vreau să alerg în burg necontenit
la ceasul când Isus va bate-n poartă.
În stradă aerul cutreierat sucombă
neliniştea se mută şi-n altar,
sub paşii mei plesneşte câte-o bombă
dezamorsată-n ritm de secundar.
Răsar din mine flăcări mari de scrum.
Trăind atâtea nopţi fără mireasă
m-am hotărât să evadez din turn
ca un haiduc din era tenebroasă.

Vali (Valentina) Minea
(1958-2008)

Un vis
ca un vin vechi
amețitor
şi limpede
coboară genele decoltate
şi le-mbracă cu rouă.
Un alt vis
împachetează miile de ani
de când se ştie
şi le trimite-n dar
sufletului, împovărându-l
cu teama de a nu muri.

*

Tinerețea mea – vale adâncă, petec de mare, ciob de albastru, scutec de nor.
Tinerețea mea – văpaie fierbinte, joc de iarnă, mentă de vară.
Tinerețea mea – descântec cu cântec, vis ne-mplinit, dorință visată.
Tinerețea mea – casă-de-gânduri, râu stăvilit, măr desfrunzit.
Tinerețea mea – arc-de-triumf, ac de cusut, mină de aur.
Tinerețea mea – ucigaş fără nume, bătrâneți fără minte, cap de-nceput.

Dac-ai fi fost toamnă, te-aş fi recunoscut după mirosul frunzelor blonde.
Dac-ai fi fost, ploaie, te-aş fi găsit după obrajii mei.
Dac-ai fi fost plâns, te-aş fi găsit pe izvorul păcatelor.
Dac-ai fi fost noapte, te-aş fi găsit pe izvorul păcatelor.
Dac-ai fi fost noapte, te-aş fi găsit în urmele ei.
Dac-ai fi fost tăcere, sigur ai fi murit şi te-aş fi găsit în o mie şi una de nopți veghindu-ți trupul de lut.
Dar eu, eu nici nu ştiu, tu ai uitat să mori, iar eu am învățat să mint copacii.
Dar eu am învățat să mă-mbăt cu rouă, să foşnesc ca frunzele, să iubesc ca noaptea.
Am învățat să plâng cu ploile şi cu nopțile aruncate de tine, să cânt cu păsările în zori de zi, să caut urma paşilor tăi.
Îmi place să cred. Să râd şi să strig şi toate acestea le fac când sunt singură, numai cu mine însămi.
Poate totuşi mâine va fi soare.

*

Deschide-ţi ochii
şi lasă-mă să-i plâng
pentru toate lacrimile
ce nu vor să curgă
şi lasă-mă să mângâi
privirea lor.
Deschide-ţi ochii,
priveşte-mă.

Albastrul a căzut în mare. Cerul a plâns după el şi s-a decolorat.

Stâncile au împrumutat obiceiurile oamenilor.

Muzica a lepădat suprafaţa armonioasă a sunetelor.
Acum îţi intră direct în suflet,
fără intermediari.

Albastrul a căzut în mare şi s-a rupt în mii şi mii de particule, pentru ca, mai apoi, să se reunească într-o singură dimensiune.

Tentaţii ameţitoare aidoma chemării către abis. Paşii mării au lăsat urme pe nisip şi oamenii s-au crezut descoperitorii unui nou mod de destrăbălare.

Miroase a albastru. Mi-a foame de albastru.

*

Am ascuns iubirea
într-un scrin
şi-am fugit de ea
între frunze de plopi.

*

Timpul
şi-a ascuţit ghearele
şi-a brăzdat
în mine
20 de ani
cu tot cu amintiri.
Mi-a-nlănţuit
mintea

de mine
şi-acum râde ca un nebun
de propria-i dragoste.
Timpul
a înflorit ciulinii
şi i-a sădit
în mine
de 20 de ani.

*

Am învăţat din vorbe
iubirea...
şi-am prins-o-n bolduri
de inimă.

*

Mi-ai pus palmele la ochi
şi m-ai învăţat alfabetul iubirii.
Mai intâi, mi-ai descifrat
tainele inimii.
M-ai luat de mână şi mi-ai arătat fiinţa ta.
Mai apoi,
m-ai învăţat, pe rând,
ce-nseamnă bucuria,
lacrima, durerea...
Şi numai după ce am ştiut toate acestea,
M-ai iubit...

*

Când privesc înapoi
văd lumini ce se sting
văd cuvinte ce pier...
Când privesc înapoi
văd topindu-se gânduri
ne-mplinite dorinţi
măcinate dureri...
Când privesc înapoi
văd pierind flori de câmp
oameni vii văd murind
mestecaţi în tăceri.
Văd că căd tot mai mult
când privesc înapoi.

*

Zbor de noapte...
Lung, obositor
şi inutil...
târziu, târziu de tot
am adormit
cu capul pe genunchi
cu capul gol
cu mintea încă-ntreagă.
Târziu ... am adormit.

*

Aşază-te pe piatra aceea
şi fă-mi portretul în piatră.
pe umeri aşază-mi
grăuntele de rouă adormit.
În braţe aşază-mi
cutia fermecată a mării.
Atârnă-mi la urechi
sirene şi meduze
Iar în ochi toarnă-mi
iubirea de albastru.
Acoperă-mă apoi
c-un praf de vânt
şi-un metru de timp,
din cel ce va veni –
Şi-acum pot să mor
Liniştită ... am murit.

*

Hei !
Voi, oameni! Salut!
Iubiţi-mă-n somn! Somnul e cel mai moale
culcuş al iubirii. Voi, oameni. Strigaţi.
Vine la mort!
Trăiască cei ce încă n-au murit!
Cei vii-şi aşteaptă rândul.
Hei ! Oameni
Vă salut!

*

Aprinde-mi lumânarea
să-mi văd copiii dormind

în întuneric.
Aprinde-mi lumânarea
să-mi caut sufletul
în cenuşa de-aseară.
Aprinde-ţi lumânarea
şi caută-mă...

Marcela MARINICĂ

E arsă iarba

E arsă iarba de genunchii mei
din vremea când mă-nchinam
Soarelui
cînd tunurile mele băteau cu
păsări cerul.
Astăzi, ce zeu să-mi ierte
căinţa şi zădărnicia rugilor
Şi umilinţa?
E arsă iarba de genunchii mei
un cuib de şerpi
mi-e ochiul urii
fluturii mor în spini
ca-n insectare
dar mai visez
şi trupul mi-e răbdare.

În aşteptare

Un nor de gînduri
mi s-a topit pe frunte
cutezător cu trupu-mi
să se-nfrunte
şi învelită-n gînduri
ca-ntr-o ploaie
sub care nuditatea-mi
se desfoaie
aştept din cerul
care-atîrnă greu
răsplata unui curcubeu.

Dacă ți-ar trebui

Dacă ți-ar trebui ți-aş da
tot lutul din ființa mea
să-ți faci din el o amforă de vin
şi să mă bei puțin cîte puțin.
(vol. „Cântece și semne")

Constantin DAVID

Dimineața cuvintelor

Atunci gîndul caută ca un hingher
cuvintele;
nu-s turbate şi nici vr-un alt rău esențial
n-au învățat să facă
la curtea mea
oblojită în cărți.
Sînt mai degrabă nişte ființe indecise
Pe care uneori le confund cu păsări
sau cu tălpi dulci de cutreierat gropile
Maidanului,
dimineața pe rouă.

Gîndul deci ar putea să trebăluiască
un Ceva mai de folos
pentru împărăția trupului Meu
sau poate că nu vrea
sau poate că asta este fericirea lui
menire.

Ars amandi

plecările noastre,
totdeauna surori cu noaptea
vor înceta să mai zguduie bisericile
cu sfinți veseli şi bețivi;
tîrziu ochii păsărilor ne vor alerga scârbos pe grumaz

ca nişte cântece pietroase şi desfrânate
acolo
după ce ne vom lupta sau doar ne vom odihni
zile o sută
pe cîmpul de bătaie;
ca nişte nebuni cu gurile sângerînde
vor alerga ştafetele, vestea prăfuită şi tristă;
apoi
întoarcerea, în lauda prăzii aduse
nevestele nu le va mai zidi în perete;
vom îmbuca
pacea
lacomi ca nişte lupi
privind la gurile pătate cu roşu
ale fetelor nemăritate.

Semnul mâinii
IV Poetului

iar
în mână, pe pumn
de pe drum
nebun
să te-adun,
să te sui
şi cui să-ţi pui:
cîte unu
şi unu
stăpâne pe Timp.

crucificat
nu-i păcat
de prieten-nebun
în grabă
să spun:

mort frumos
la os înflorit
chinuit, te vreau.
(vol. „Cântece şi semne")

Gheorghe DOBRE

museum

paznicul
îşi aminti cu nostalgie
de vremea
cînd încă mai putea păstra
aripile îngerilor
decapitaţi

ars

vorbele tale,
fâşii de cer
în lada hagiului mare şi goală

vorbele tale,
turmă de oi
mânată spre stînci
de dulăi sălbatici

vorbele tale,
atavice mâini
ratând mereu nemărginirea

vorbele tale,
grăunţe de pus
în rana pământului
seara

Primesc

Primesc tăcerea
acestei fântâni din Bărăgan
ca pe-o deschidere spre mit,
ca o cumpănă
cu care voi ridica până la ochii tăi
sângele flămând
al acestui pământ

Capăt de toamnă

Ai răbdatre şi aşteaptă la capătul acestei toamne.
Voi fi în fructe, voi fi în vinul cu-mbietor miros,
voi fi în mâinile aspre şi tăcute ale ţăranului,
voi fi în prăbuşirea fiecărei frunze,
voi fi ca o idee de zbor printre stelele venite mai aproape.
Voi fi!

Acorduri solemne îmbracă ritualul fructelor coapte. Sevele pornesc spre căldura pământului. Preschimbat în Pan ocrotesc cu trupu-mi mâinile ce se roagă în faţa roadelor. Îmi deschid arterele şi legătura soarelui cu apa se săvârşeşte. Sângele meu e pecetluit în poloboace. Doar o picătură înroşeşte acest amurg şi eu mă simt Istorie. Eu sunt fiinţa de la răscrucea drumurilor, copiii mă vor chema ca pe un tăcut slujitor iar bătrânii mă vor chema la sfatul lor.

Ai răbdare şi-aşteaptă-mă la capătul acestei toamne.
Pentru tine, numai pentru tine,
voi fi!

(vol. „Cântece şi semne")

Silvian MITU

Soldatul

Cu-o mână mângâia soldatul
Visul cel alb al firului de crin...
Şi noaptea aşternea peste câmpie
Suspinul dorului, eternul lui suspin...

Mirosul aspru de manta cazonă,
Se pierde-n boarea florilor de crin;
Un cântec aspru îngâna soldatul,
O veche doină, vechiul ei suspin...

În umbre de argint cernuse luna
Gingaşul praf al florilor de crin;
O vorbă aspră îngână soldatul.
Şi noaptea îi răspunse c-un suspin.

Poetului, surghiunita muză

Ascultă cum râcâie căţelul pământului
Sub prispa boltită, sub galbenul lut,
Ascultă cum roade din talpa cea udă
Făcându-şi-o bortă, boltindu-şi-o scut;

Priveşte cărarea ducând la fântână
Cotind unduită sub umbre de dor,
Şi mângâie dudul sucit într-o rână
Şi-ascultă cum seva îi plânge de dor...

Priveşte lumina ce curge verzuie
Filtrată prin freamăt foşnit de frunzar
Şi-ascultă cum cântă, în trunchi surghiunită,
O muză schiloadă, un cântec bizar...
(vol. „Cântece şi semne")

Marius STAN

În lumină

E loc suficient în jurul meu
ca să nu mai poată trăi altcineva
nici măcar tu
nici amintirea ta
înnebunită de lumină.

Acum tot ce mi-a mai rămas
e să sper că are să-mi fie greu
şi că foarte aproape mereu
va fi necesar să te las
undeva lângă cer
înnebunită în lumină.

Năprasnice fântâni

De ce nu se mai sapă năprasnice fântâni
Din care numai luna ar mai putea să soarbă?

Cu faţa năclăită de propriile mâini
Iubirea mea de cruce se-mleticeşte oarbă
Şi iar mă înconvoaie un ameţit blestem
Înveşmântat în spaima cântărilor amare
Şi nu vreau să te caut
Şi nu pot să te chem
Nefericită umbră cu rănile de sare.

Abia ce mai zvâcneşte în ochii tăi păgâni
Iubirea mea purtată-n vârf de halebardă
Şi numeni nu mai sapă năprasnice fântâni
În care numai luna ar mai putea să ardă.
(vol. „Cântece şi semne")

Adria BĂNESCU

Cântare

Mătesea timpului mă scurmă-n clipe
De adevăr-ispită-n împliniri
În nopţi adfânci cu ajunări de aştri,
Pe câmpul plâns al ploilor priviri.

Ce zic, ce fac şi ce dospesc în mine,
Tu, măr muşcat de-ai veşniciei dinţi –
Ce fluture zburând peste genune
Mă va fura din ramele cu sfinţi?

Cărări ce strigă „moarte ereziei"
Şi diavoli beţi cu dinţii cariaţi,
Mă prind cu straiul-gând al poeziei
Printre naini şi printre vinovaţi...

Atât e hărăzit plutirii mele
Spre-mpărăţia de cristal apus;
Extatic vers, înnobilat de stele
Doar poezia-mi este blând supus.

Şi plus şi minus

Când rău-i lunecos, binele doare
de nedesprins de rana-aşteptare
îngenunchere, piatră-n rugăciune
împlinitor în subţieri de strune
cu mici fiinţe de ether odoare:
ci rău-i lunecos, binele doare!...

(...Din iadul în risipă de cuvinte
în strălucire de luare-aminte –

gustat-am muguri fragezi într-ales
şi podobit-am scutul meu ades
cu galben – rămăşiţă de fierbinte
în strălucire de luare-aminte...)

...Şi plus şi minus dorm, în soare, goi
Adam şi Eva – pornitori de soi –
ne treieră pustiul: vânt de vamă
înveşnicindu-se pe-a nopţii coamă,
de unde ziua strigă înapoi –
şi plus şi minus dorm, în soare, goi...

Sonet suferinţei

Secate-mi par fântânile de harul
Prevestitor izvoarelor ascunse
Ce în adânc de pătimiri pătrunse
La pragul dintre lumi îşi sorb nectarul.

Pe colţul răsturnării – gol paharul
Aşteaptă picătura slovei plânse:
La flacăra durerii nedeajunse
Strecor lumina prelungindu-mi jarul.

Şi, Doamne, nemilos creşte hotarul
Între cuvânt şi 'nalta lui putinţă
De-a-şi semăna cu cremene vlăstarul:

Nebănuite căi de umilinţă
Rodesc în seve şi puteri amarul:
Zideşte-mă, Stăpâne,-n suferinţă!
(din vol. „Inorogul verde", ed. Orion, Buc., 2002)

Marian GHIŢEANU

dialog
lui Inculeţ Bălan şi Anatol Pavlovschi

e toamnă, prieteni,
şi plînge amurgul
lumina se deplasează spre gri,
am rămas doar noi în pădure
încă o dată uitaţi de tăietorii de lemne,

să bem pentru această poate ultimă şansă
şi să căutăm femei părăsite în scorburi bătrâne şi calde,
e toamnă, prieteni,
noi stăm vertical
precum o cădere în sus
şi practicăm poezia
ca un dialog al înţeleptului cu moartea,
bineînţeles, prieteni, că e toamnă,
niciodată n-a fost altceva,
doar noi în pădure
şi poezia
ca o cădere în sus

psalm

Dă-mi, Doamne, iluzia că sunt,
că malul încă mi-e departe,
că tot ce mă-nconjoară sunt doar eu,

am să te rog, atunci când va fi fost să fie,
să-mi dai prea-sfânta nebunie
de-a crede
că mă-ntorc în lacrimi, în flori şi în femeie
ca să apar din nou
întreg şi înţelept şi drept

şi poate nu va fi de tot o nebunie

portret cu picioare albastre

scaunul singur, în colţ,
ca o chemare către mirosul umbrei tale,
doar picioarele,
retezate din amintire,
devin palpabile
şi-albastre,
căţărându-se pe vertebrele mele
ca
pe
o scară
ce
suie
la
cer

cântec pentru Miriam
(rugă)

lui Natali

mai lasă-mi adierea
doar cât să-mi treacă rana
făcută de ochii tăi, demult,
mai lasă-mă să ispăşesc
trădarea stâncii
ce nu mă va ierta nicicând,
întârzie deşertul
care-mi mănâncă faţa
în care-or creşte cactuşi şi scorpioni de aur,
mai lasă-ţi umbra genelor să mă urmeze-n somn
şi nu-mi lua înserarea din ochii tăi,
mai dă-mi o respirare
să mai trăiesc un veac,
mai lasă-mă să cred
când stâncă o să fiu
că tu o să-mi fii marea!

cântec pentru Miriam
(deşertăciune)

ţi-aduci aminte, Miriam,
când mă-nvăţai să scriu
cuvinte de iubire
cu vârful limbii pe nisip
(gustul deşertăciunii de-atunci l-am căpătat),
când răsăream în fiecare pom o lună plină
când ţi-aduceam oceane în priviri
cu vârful inimii-aruncam în tine
Şi totu-n jurul meu erai doar tu

Lucia ŞTEFANOVICI

***

Plângi
şi plânsul să-ţi fie
flacără albastră şi rug.

Tu nu ştii ce e cu lacrimile tale.
Plângi.
Că ele se fac fir de drum
sau luminează în cale,
plângi
hieratice lacrimi
scăpate de greutate, prelinse spre rotunjime,
în sus,
plângi
lacrimi nepătate plânse înaintea ta
de demunlt,
lacrimi scrise în carte.
Plângi lacrimi cândva înecate,
lacrimi spălate de gând
- în suspin,
mângâiere-n durere –
plângi pustiul acesta intens populat.
Şi nu cumva lacrimile să îţi intre-n pământ.
Doar ele,
tainic,
se-ating de cuvânt.
Plângi.
Nu vorbi.
Numai plângi.
Nu ştii ce e cu lacrimile acestea.
Mai bine adună-le.
Vei mai avea nevoie de ele.
Când vor veni să le aresteze
spre a le face de râs,
pentru ca faţa ta dospită să nu se usuce
gata frământată-n cuvinte,
vei mai avea nevoie de ele
pentru ungerea în tăcere.
În plânsul încă neplâns
plângi de acum.
Ca o piatră de moară vei aştepta.
Lacrimile nu ţi le şterge,
nu le înghiţi,
nu le înmuia,
şi nu le măcina.
Dacă sunt lacrimi ce încolţesc?
Dacă sunt dintr-acelea ce se întorc
ca seminţe
şi mulţumesc?
Tu aşteaptă.

Va veni cineva să le ia.
Numai el te va putea ridica.
Aşteaptă
şi plângi şi strânge de jos
cenuşa lacrimilor sale.
Cuvântul a plâns.
Ci nu-i risipi în deşert
Nemărginirea.

Aici

Este o linişte fără de
tăcere,
căci este locul
unde infinitul se naşte din nesfârşită blândeţe,
unde planeitatea construieşte cele mai
sensibile structuri ale vieţii,
unde timpul devine
dintr-o sforţare a legii de spaţiu.
Câmpia te poate învăţa
adevărata filosofie a firii,
iar din dorinţa de a o cuprinde
simt tot mai mult
nevoia să devin lumină.
Aici
limba română
ni se apropie în suflet
ca un ţârâit de greier
chemând poezia.
Între trecut şi
nevenit,
clipa prezentă are un cordon ombilical nesfârşit
de care îşi mai agaţă unii rufele la soare,
pe care vreun gând săltăreţ,
rătăcit,
face acrobaţii de sfârşit.
Între trecut
nevenitul răspuns mă păstrează într-o clipă
neclară,
gravidă cu timpul şi cu mine,
înghesuiţi în amintirea ta.
Între trecut, nevenitul de tine
nici nu a ştiut că cel fără urmaşi
stă,

din iubire,
o clipă,
rotundă pătimaş,
de a cărei clipire depinde
soarta plămădită în sine.

Petrică (Colin) CRISTEA

Despicarea Eului (Revelaţia)
(Dedicată Profesorului Anatol Pavlovschi)

I

Singurătatea e o moarte ratată,
moartea prin neapartenenţă la timp,
la timpul comun;

Iată de ce rup aşchii
din spaţiul ce ne separă,
astup găurile rânjitoare
ale pereţilor, prin care
curge timpul mâlos,
pâclos,
ferindu-mă de putreda lui
binefacere

şi,
în felul acesta, lumea se împuţinează,
se decolorează spre amiaza sticlită
a orei.

II

E adevărat, lichefiată,
imaginea celui ce-am fost
se prelinge de pe meninge
într-o gândire străină,

decapitate, silabele trupului
se zvârcolesc între dinţii anotimpului
care mestecă, mestecă...

III

Nu înspre tine, spun,
aş vrea să mă rostogolesc,
nu înspre tine, spun,
aş vrea să mă luminez,
nu înspre ochiul tău rece,
lipit ca ţeava armei de tâmplă...

Nu înspre voi, spun,
Marilor mei Maeştri interiori
ce mă vor spânzurat cu o funie
de gânduri,
arse mai sus de tavanul
înțelesului gol.

Ce stupid protocol, saltul
din înaltul,
peste balustrada timpului,
strivirea de caldarâmul
zilei de mâine,

în timp ce, alb,
copilul rege Lear
își poartă liniştit eroarea
de spini senini;

IV

Dar cine se încumetă la aşa
schimbare de sânge?
Cine își încumetă miezul trupului
spre însămânțare,
prin albă ninsoare, căreia
nu-i suntem decât
fulgul de plumb?

V

E adevărat, deci:
« *Mai mare mortul decât viul* »

este aceasta o bucată din limba
lui Shakespeare care ne creşte în gură
în timpul trăirii.

E adevărat, deci,
răstignite-s limbile ceasului:

Ora întâi, Naşterea
ora a treia, Murirea,

între ele, o pauză
neverosimil de lungă
pentru Pitagora ce-şi învaţă discipolii
să alunece cu ochiul pe gheaţa
dintre stele,
să-şi încălzească sufletul
la flăcările girafei incediate de Dali,

să asculte liniştea
de dinaintea naşterii Poetului
şi să lase poemul ca pe o erată
la facerea lumii...

Şi pe urmă?
...pe urmă, nu rămâne decât
alergarea, strigarea prin gura
cercului, perfectului Eului,
nu rămâne decât blestemata şi spurcata
rotunjime ce curentează şira spinării,
destrămată, aruncată
în lungul subţire al razei,

Despicarea Eului (Perspectiva lui Cain)

Spre mine uitându-mă cu ochiul de ieri,
prin ochiul de mâine mă nasc muritor.

Viaţa noastră: vederea Ochiului cel mare,
văzută cu ochii cei mulţi;

Fiecare ochi flămânzeşte Ochiul cel mare cu o rază,
fiecare ochi are de albit pe retina lui
negrul pământului,
un os;

Fiecare ochi are de ținut minte
că am fost.
Ochiul meu are de ținut minte
osul frunții
înconjurat cu sârmă ghimpată,
sârma ghimpată are de ținut minte
țipătul gândului electrocutat;

Nu există moarte, ci numai
avortarea Eului de trup.

Mărturisesc:
L-am ucis pe Abel
pentru că împuțina timpul
cu trăirea lui.

Despicarea Eului (Fiirea)

Din prea somnul repaus,
odihnitul nimic
ca un abur al pietrei,
mi-l ridic și despic
fără vârstă, prelunga arteră de vid.

Prin ochiul avid, abia ca o dungă,
într-un fără spre unde,
într-un fără de doi,
într-un gând germinând genunea crescândă,
izbucnește suprema, fecunda secundă;

Se reflectă de sine, spărgându-se-n două,
si, mai nouă, hrănește mai noul crescând,
devorând împrejurul ca o piele prea strâmtă;

Doar o boare plutește peste tot
ce n-a fost;

secunda copil, pulsând își retează
din punctul fertil, ombilicul luminii.

Dorina ENE

Fragment din romanul „Umbra Romei"

Sclavii lăsară jos lectica. Scipio Aemilianus coborî şi intră în atrium-ul casei fiului său.

„Am cam îmbătrânit – îşi spuse el. Am cincizeci şi patru de ani..., dar de-abia acum patru ani am condus asediul Numantiei...Mai am timp să trăiesc!"

-Unde-ţi e stăpânul, Rollio? îl întrebă pe un sclav.

-În bibliotecă, stăpâne!, se înclină acesta. Să-l chem?

-Mă duc eu la el.

„Bine că nu-i cu vreo femeie...", îşi spuse uşurat.

Septimius era cufundat în lectura „Iliadei." Studia pasajul în care Ahile o identifică pe Penthesilea, regina amazoanelor, după ce-o omorâse în luptă, la asediul Troiei.

„Regina amazoanelor" îşi spuse el, lăsând manuscrisul şi abandonându-se unor gânduri învălmăşite. Femeia! Ce tradiţie aveau şi ele...Şi cea pe care a învins-o Tezeu, Hippolita...Tot regină a amazoanelor!...Ce frumoase femei!... Cariatidele Erechteionului sunt şi ele frumoase...Hariclea semăna cu o cariatidă...şi avea nişte ochi negri, minunaţi...În Delos, cea mai frumoasă femeie pe care am cunoscut-o era Laodice...dar nu se compara cu femeia aceea din Cos, cum o chema oare?...cum o chema, cum o chema...Cerul e albastru şi atâţia nori albi pe el...ca ostaşii unei legiuni...Ce marşuri grozave am avut în Grecia! Ha-ha-ha! Fostul student s-a întors ca general!...Creon a strigat că noi, romanii, suntem cei mai de seamă bărbaţi ai lumii...Nişte coloane superbe la Corint... şi vase minunate...Licinius l-a pălmuit şi l-a numit câine servil...şi ce struguri grozavi aveau...un vin parcă mai bun decât cela de la Falernum...şi ce femei! Licinius era cam beat...Valeria o chema! Mi-am amintit...Ba nu, Valeria o chema pe asta de aici, din Roma...Minunate sculpturi în Grecia! Nudurile acelea perfecte...ce artă au ei!...Euridice! Euridice o chema! În sfârşit...Ce mai râdeam de ea când îi spuneam că o să-i acopăr faţa, ca să n-o văd...să nu se mistuie în Hades...Ta-ra-ta-ta! Legiunile au plecat şi de acolo...Ulise s-a dus şi al în Hades, şi Agamemnoni s-a jeluit...Vezi să nu te omoare şi pe tine nevasta...Nu merită să-ţi sacrifici libertatea pentru femei! Când poţi trăi aşa de bine..N-are frate-miu doi băieţi? Să poarte ei numele familiei!...Eu vreau să petrec...Nu s-a născut încă femeia care să mă aibă rob!...Hariclea, Laodice, Euridice, Valeria, Cyntia, Silvia...câte or mai fi fost...Ce nuduri grozave...Câte minui sunt în Grecia!

Septimius se încruntă: „Câini de romani, ne-a strigat unul, voi sunteţi barbari pe lângă noi!"

-Ce faci, Septimius?, îi puse tatăl mâna pe umăr...

Mihalache (Mişu) GHINEA

Labirintica fire a Ioanei

-fragment de roman-

I

Nu mai îmi simţeam picioarele şi încercam să iau o poziţie, o ultimă poziţie posibilă, care să-mi ofere impresia de suspendare. Aveam fierbinţeli încă din seara trecută iar acum, după curentul din vagon şi chinul acesta al statului în picioare mă simţeam aproape disperat. Mai aveam vreo zece minute de aşteptat şi speram să nu li se îngreuneze perisabilitatea. Nici nu mai voiam să văd logic această perisabilitate, această curgere sau scurgere a timpului; acum vedeam deformat trecerea timpului, ca pe o ceva...ca pe o gâlmă de miere care se chinuie să treacă prin gâtul unei clepsidre, prin gâtuirea ei, iar aceste ultime minute păreau doar să mânjească gâtuirea nicidecum să o depăşească. Am avut multe momente în viaţă în care mi-am dorit dilatarea timpului. Tânjisem după ea, fusesem disperat în a o obţine, dar acum, aşa, când dilatarea timpului îmi ieşea prin oase, prin începuturile de varice, prin semiplatfusul meu, aşa, o uram...

- Vă rog...,aud lângă mine.

Mă întorc, privesc şi înţeleg că bătrânelul de lângă a făcut pauza nu din motiv de lipsă de cuvinte, de oboseală, de cine ştie ce. Nu. Tăcuse, iar acum mă privea admirativ, blând, mirat, insistent. Îl cunoşteam pe bătrân. Fusese învăţătorul meu în anii şederii mele la bunici. Acum însă, oboseala îmi interzicea orice fel de urmă de respect, dorinţă de conversaţie sau contact. Eram torturat de oboseală şi orice contact cu realitatea m-ar fi făcut fără îndoială isteric, dincolo de orice putere de înţelegere, calmare, sau autocontrol. Regulile şi dragostea faţă de profesie şi principiile sale erau învinse de oboseală.

- Dar ai ajuns un domn în toată legea, Petrică, băiete! insistă totuşi bătrânelul vioi, ignorând tăcerea mea. De când nu ai mai venit tu în satul tău, băiete? În mijlocul codrului în care căutam amândoi licurici şi bufniţe, pe vremea când bunică-tu înjurând te trimitea la mine, după ce se îmbăta de se învineţea. Tu totdeauna, în loc să adapi vacile sau să râneşti la porci, fugeai în pod cu cărţile pe care ţi le dădeam. Mai ţii minte?....He!He!

Îi recunoscusem imediat logoreea de odinioară dar parcă vocea tare, sănătoasă, a învăţătorului mă chinuia şi mai tare. Îi zâmbesc vag, arătându-i o faţă foarte obosită cu care speram să-l descurajez.

Nu mai cunoşteam pe nimeni în sat, cu excepţia vecinilor noştri pe care-i zăream uneori în rarele mele vizite. Despre vechii colegi de şcoală şi prietenii din

copilărie, chiar absolut nimic. Cu toate acestea îmi iubeam foarte mult locurile natale şi plaiurile pe care am crescut şi chiar dacă am deprins atât de mult gustul cititului, studiatului şi al nebuniilor pariziene, doream enorm să mă întorc. Chiar mă bătuse gândul, la un moment dat, să mă stabilesc aici, însă ochii mei cu vedere destul de slăbită au ales voit nevoit Bucureştiul.

- De gara noastră nu-ţi era dor? insistă bătrânul. Uite, ceaţa asta parcă îi dă farmec, nu e aşa? Tu, ce ai auzit? O să fie război sau nu? În satul ăsta şi un război s-ar inhiba de atâta linişte şi de atâta prostie ţărănească...Ba! Mai e şi nebunia... O ştii pe Maria lui Spiridon? Stă la trei case de voi, lângă Farmache...Fii-sa a luat-o razna... Ce ceaţă, băiete...

Învăţătorul cred că şi uitase de mine. Toca din gură ca şi când îi fusese interzis mult timp acest lucru iar acum interdicţia căzuse. Eram consternat privindu-l, ascultându-l. Îl auzeam şi îl vedeam fără a-l înţelege, ca într-un fel de vis, ca într-un fel de vis ciudat...Mi se înmuiau picioarele...Atenţia nu mi se putea reţine de la crunta oboseală, nu putea fi atrasă de logoreea bătrânului, însă continuam să-i privesc faţa sănătoasă, arsă de soare. Priveam, îl priveam, până când ceaţa insistentă pătrunse şi în mintea mea obosită, astfel încât, la un moment dat, aproape că nu doar că nu-l mai auzeam, dar aproape că nici nu îl mai vedeam pe bătrân....rămânând doar ceaţa. Ceaţa din jurul trenului, ceaţa din jurul creierului meu care creştea, acoperea, domina. Şi apoi brusc, ca un limpeziş inexplicabil din nou vocea învăţătorului.

- Păi anul ăsta...

Apoi din nou ceaţa care acoperise totul în jur, câmpul, nemailăsându-ne nici un punct de sprijin, aerul, nemailăsându-ne nici o gură de oxigen. Simţeam însă trenul, obosit şi el de atâta ceaţă, cum parcă dădea semne de încetinire. Speram din răsputeri că va intra cât de curând în gară, deoarece, pe rând, senzaţiile de leşin îmi dădeau târcoale.

Ideea de a ajunge mă înviora...Bătrânul vorbea în continuare, picioarele mă dureau în continuare, mă chinuiau chiar, iar ceaţa deasă dezvăluia uşor, uşor sub roţile trenului covorul de pietre albe şi urma de peron năpădită de buruieni. „În sfârşit", îmi şoptesc...

- Ei, bine, Ioana, fata asta, a fost luată de diavol, îl aud din nou pe bătrânul care-şi continua interminabilul monolog. Of! Sărăcuţa, bântuie prin cimitire ca o nălucă...Unde o fi gara aia, măi, băiete? Şi, ia spune...Pe la Bucureşti ce mai e? De război, vom avea oare parte?...Of! Doamne...

Era senzaţional bătrânul meu învăţător. Trecuseră aproape 25 de ani de la clasele mele primare şi, totuşi, totuşi rămăsese acelaşi. Deodată mă simt capabil să închid ochii şi mă văd în banca mea mâncată de carii, din care priveam mirat omul care mă pregătea pentru viaţă. Aceeaşi logoree, aceeaşi mozaicare de vorbe!...Un moment de reverie îmi cuprinse brusc creierul. Înapoi în timp, mintea mi se deschise pe vremea facultăţii, când făceam cursurile de medicină umană şi practica la Spitalul Colţea,...primul şoc al meseriei pe care mi-o doream. Manole era un nenorocit al vieţii care se aciuiase pe lângă spital făcând una, alta. Era un tinerel de nici 25 de ani suferind de un mutism ciudat, un tânăr puţin deformat fizic, chinuit de boli şi de neputinţa de a comunica. Ei bine, acest Manole căpătase în urma

unui....miracol, cum spuneau profesorii mei, graiul, marele grai! Cum? Pur şi simplu! Într-o dimineaţă articula sunete, lega cuvinte, aşa, fără nici o explicaţie.

M-am grăbit să-l văd. Veneam din provincie special pentru acest eveniment, în timp ce făceam un studiu la un spital de nebuni din Oltenia. La Bucureşti am sărit într-o trăsură şi am zbughit-o direct la Colţea. Logodnica mea mă implora să mai vin pe acasă, profesorii mei spuneau că exagerez şi că locul meu e la Bucureşti, însă eu mă încăpăţânam să trăiesc cu nebunii, să-i simt, să îi înţeleg şi să încerc să-i vindec...Şi iată că tocmai Manole a fost cel care m-a făcut să zbor spre Bucureşti, să-l aud vorbind şi să-mi satisfac curiozitatea. Mi-era teamă. O teamă bazată pe neîncrederea în minuni. Dumnezeu există? Un mut vorbeşte din senin!...Asta înseamnă că există...Şi noi, medicii? Ce vom mai avea de făcut?

Sudoarea îmi inundase corpul. Pălăria îmi încorseta creierul, timpanul, simţind zbuciumul sângelui, supărat că nu-şi poate face treaba neirigându-mi creierul. Trăsura dă colţul şi în faţa spitalului, sar înainte de a opri birjarul. „Ce fel de doctor, ce fel de om de ştiinţă vei fi dacă alergi aşa, ca un nebun să vezi minunea lui Dumnezeu?" îmi aud conştiinţa. Mă opresc. Manole stătea la soare gogind fasole. Mi se părea neschimbat. Oare vestea ce mi se adusese era doar o bătaie de joc? Oare a fost o păcăleală?...Nu mă văzuse. Mă apropii uşor, examinâdu-i faţa, chipul parcă îmbătrânit înainte de vreme. Era asupra lui, într-adevăr, o lumină, o vagă veselie. Îl strig. Mă vede. Se ridică. Faţa i se lungeşte bucuroasă. Lacrimile îi inundă faţă. Gura i se deschide. Şi...

- Pppp...etrică! aud încet. Apoi se aruncă la picioarele mele sărutându-mi mâna. Îşi ascundea faţa, acum când ar fi trebuit să lumineze curtea ca un al doilea soare. Îl ştiam un sfios, dar şi un exploziv...Nu îi înţelegeam reţinerea...Sau poate...O prostie îmi străfulgerase mintea...Toată lumea, în afara profesorilor mei cei bătrâni, vorbea cu mine cu „Dumneavoastră", toţi îmi spuneau Domnul Rotaru. Oare Manole să-şi fii dat seama? Doamne ce prostie...Ce mai conta? Cum să te poţi exprima complex când doar cu două săptămâni în urmă abia gemeai?

Între noi, în ciuda faptului că faţă de mine Manole avea origine diferită - el orfan de-a pururi, trăind din mila oamenilor, eu, fiu de slujitor al Curţii Domneşti - se legase o prietenie mai ceva ca între fraţi. Ba, chiar o data îmi salvase chiar viaţa, trăgându-mă de sub copitele unui cal sălbatic. El mă ajuta cu puterea lui ieşită din comun la orice muncă fizică, urmându-mă permanent oriunde aş fi umblat, iar eu de multe ori îi alinam durerile bolilor lui ascunse, mai cu leacuri cunoscute, mai cu medicamente experimentale, mai cu mangâieri frăţeşti. Aşadar se justifica, atât sufletul meu la gură în a-l vedea vorbind, cât mai ales lacrimile care îmi umpluseră ochii.

Alături de el, în picioare, izbucnisem în plâns şi eu. Îl ridic şi îl iau în braţe la fel de frăţeşte. Nu conta că toată asistenţa din curte se holba la noi. Nu asta conta acum. De fapt nu eram în curtea spitalului ci undeva în cer, ca într-o Pieta a fericirii, aşteptând să mulţumim Bunului şi Atotputernicului Dumnezeu.

- Ce, ce asssssta....do, dommmm, doocc, Ppppetrică? se forţă el dând din cap, din mâini, din ochi, de parcă cuvintele îi părăseau cu chinuitoare greutate pieptul.

- Manole! Ce să fie, baiete? Vorbeşti, asta e! Curăţenia sufletului tău a învins. Lacrimile tale au înduioşat. Dumnezeu s-a îndurat şi dând la o parte neputinţa

medicilor care au încercat de atâta vreme să te vindece, ți-a mângâiat cu bunătatea Lui coardele vocale, vindecându-te! El e Cel miraculos! Noi, doar cei neputincioși.

-Aaa, așa...vru Manole să spună ceva, să afirme, însă neputând din cauza emoțiilor și a lacrimilor își acoperi din nou fața cu mâinile.

O smucitură a trenului mă trezi din viile amintiri. Un vis pe care l-am trăit aievea și care, odată rememorat, m-a mai înviorat. Totuși picioarele mă dureau îngrozitor. Eram extraordinar de obosit. Afara ceața continua să izoleze trenul, să izoleze câmpul, să izoleze totul. Chiar și eu mă simțeam în continuare izolat, ca un pudic de nelegiuirile semenilor, ca un pustnic de mocirla vieții.

Gara se zărea ca o nălucă gârbovită în valurile de ceață ce nu mai conteneau. Cobor, parcă cu picioarele altcuiva. Eram amorțit, îndurerat, obosit. Învățătorul se sfătuia acum cu un alt bătrânel, leat de-al lui pesemne, dar se opri brusc când mă văzuse că mă îndrept spre ieșire și strigă dând din mână mult prea vioi pentru vârsta lui septagenară.

- Stai, Petrică! Doar n-oi vrea să mergi pe jos până-n sat!

CONCURSUL JUDEȚERAN DE CREAȚIE LITERARĂ *DOR FĂRĂ SAȚIU*

Tablou general

Rol: Mijloc de afirmare a talentului tinerilor creatori din liceele ialomițene și forum de comunicare culturală între generațiile de scriitori;

Număr ediții: 21, (1992-2012);

Organizatori: Biblioteca Municipală „*Constantin Țoiu*" și Casa Municipală de Cultură din Urziceni;

Adresabilitate: liceenii ialomițeni cu talent literar;

Secțiuni: poezie și proză scurtă; la câteva ediții s-a adăugat și secțiunea eseu;

Inițiatori: poetul și publicistul Gheorghe Dobre, membru fondator al Cenaclului Literar *„Dor fără sațiu"*, de la Biblioteca Orășenească Urziceni, și artistul plastic Nicolae Petrache, directorul Casei Orășenești de Cultură Urziceni;

Continuator: cercetătorul literar prof. Alexandru Buleandră (pseudonim literar Alexandru Bulandra), directorul Bibliotecii Municipale „*Constantin Țoiu"*;

Primele zece ediții, Concursul a purtat numele poetului Inculeț Bălan, părintele Cenaclului *„Dor fără sațiu";*

Juriul: Președinte – poetul, publicistul și profesorul de literatură Ion Văduva; membri - poetul și publicistul Gheorghe Dobre, poeta prof. Lucia Ștefanovici, cercetătorul literar prof. Alexandru Buleandră și artistul plastic ing. Nicolae Petrache;

Teme de discuție: „*Cartea – Internetul – Creația Literară"* (2006); „*Model literar și originalitate în creația liceenilor"* (2008); *„Ești liber? Dacă da, ce faci cu libertatea ta? Dacă nu, cum o vei câștiga?"* (2009); „*Ce loc a ocupat cititul cărților în viața ta de până acum, și de ce?*" (2011); „*Eu și ziua de azi*" (2012);

Număr de participanți: cca. 850 de elevi de la Colegiul Național „*Mihai Viteazul*" Slobozia, Colegiul Național „*Grigore Moisil*" Urziceni, Liceul Teoretic „*Carol I*" Fetești, Liceul Teoretic „*Paul Georgescu"* Țăndărei, Școala Normală „*Matei Basarab*" Slobozia, Liceul de Artă *„Ionel Perlea"* Slobozia, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „*Sf. Ioan Gură de Aur"* Slobozia, Liceul Tehnologic „*Al. I. Cuza*" Slobozia, Liceul Tehnologic „*Sf. Ecaterina"* Urziceni, Liceul Tehnologic „*Mihai Eminescu"* Slobozia, Grupul Școlar Agricol „*Iordache Zossima"* Armășești;

Antologie: în anul 1998, la editura Star Tipp din Slobozia apare volumul *„Explozia bobului de nisip* – Antologia Concursului de creație literară *Dor fără sațiu* edițiile **1992-1997**", cu un cuvânt înainte de Alexandru Buleandră - *„O nedeie pe malul Ialomiței."* Pe manșeta primei pagini, marele scriitor ialomițean Constantin Țoiu notează: *„Ei fac parte din generația care va fi, poate, una cum nu a mai fost până la vremea lor nici una în România."* Autorii antologați sunt: Victor Iliescu (C.N. „Grigore Moisil"), Maria-Magdalena Popescu (L.T. „Al.I.Cuza"), Valentina-Mihaela Agud (CN „Grigore Moisil"), Adina-Elena Pintilie (CN „Grigore Moisil"), Andrei Buleandră (CN „Grigore Moisil"), Anișoara Simion (CN „Mihai Viteazul"), Cristina Găleată (CN „Mihai Viteazul"), Dan Popescu (LT „Carol I"), Mihaela Antofie (CN „Grigore Moisil"), Alina-Cristina Lescae (CN „Mihai Viteazul", Ruxandra Olaru (CN „Mihai Viteazul"), Ciprian-Constantin Răducu (CN „Grigore Moisil"), Nicoleta David (Șc. Normală „Matei Basarab"), Lucian Cambeșteanu (CN „Grigore Moisil"), Anca Teodorescu (CN „Mihai Viteazul"), Ofelia-Georgiana Ioniță (LT „Carol I"), George-Daniel Tudorie (CN „Grigore Moisil").

Laureați din edițiile 1998-2012: Georgiana Grozavu (LT „Carol I"), Mădălina Cristina Fasole (LT „Paul Georgescu"), Emilia Georgiana David (CN „Grigore Moisil"), Asiria Andrei (CN „Mihai Viteazul"), Adrian Păduraru (LT „Al.I.Cuza"), Cristina Ioniță (CN „Grigore Moisil"), Alexandra Florina Neagu (CN „Mihai Viteazul"), Diana Luiza Simion (CN „Mihai Viteazul"), Alexandru Stan (CN „Mihai Viteazul"), Elena Mihaela Istrate (CN „Mihai Viteazul"), Otilia Mitrea (CN „Grigore Moisil"), Adrian Liviu Iolu (Liceul de Artă „Ionel Perlea"), Alina Filipoiu (LT „Carol I"), Ana Maria Claudia Șelepiuc (CN „Grigore Moisil"), Gabriela Toma (CN „Mihai Viteazul"), Claudia Ștefan (LT „Sf. Ecaterina"), Ștefan Daniela (CN „Mihai Viteazul"), Voiteanu Florica Raluca (CN „Mihai Viteazul"), Andrei Cristina (CN „Mihai Viteazul"), Crina Maria Banu (LT „Carol I"), Marina Alina Dumitru (CN „Grigore Moisil"); Raluca Matei (CN „Mihai Viteazul"), Livia Serena Iordache (CN „Grigore Moisil"), Mihai Alexandru Golu (LT „Carol I"), Ioana Cătălina Roșculeț (CN „Grigore Moisil"), Elena-Daniela Năstase (CN „Mihai Viteazul"), Mihaela Dinu (CN „Grigore Moisil"), Andrei Fâșie (CN „Mihai Viteazul") ș.a.

Scriitori invitați la dialogul cu tinerii creatori: Constantin Țoiu, Nicolae Stan, Șerban Codrin, Titi Damian, Ion Neșu, Dan Elias, Emil Străinu, Grigore Spermezan, Adrian Bucurescu, Ion Văduva, Alexandru Bulandra, Anghel Papacioc, Mihalache Ghinea, Marian Ghițeanu, Marinică Marcela, Nicolae Teoharie, Florentina Loredana Dalian, Lucia Ștefanovici, Florin Ciocea, Costel Bunoaica, Aurel Sefciuc, George Călin, Marian Nicolescu;

Parteneri media: revista *„Tribuna literar-artistică și culturală*", revista *„Helis"*, revista *„Magazin de Urziceni*", ziarul *„Ialomița"*, postul de televiziune *Antena 1* Slobozia, Radio *Campus*, Radio *Sud-Est*.

ANEXA 1
Colaboratorii revistei HELIS

1. Anghel, Aurel
2. Aionesei, Vasile
3. Abel, Florian
4. Alecu, Ion
5. Andru, Vasile
6. Arsenie, Papacioc
7. Apostol, Aurelian
8. Anghel, Mădălina
9. Alecu, Florica
10. Alexandru, Elena
11. Andrei, Asiria
12. Aron, Andreea Roxana
13. Anton, Marinela
14. Apostol, Daniel-Petruş
15. Banu, Crina-Maria
16. Bulandra, Alexandru
17. Bunoaica, Costel
18. Buzu, Vitalie
19. Bucurescu, Adrian
20. Butiuc, Anca-Teodora
21. Botezatu, Petru
22. Bănescu, Adria
23. Băjenaru, Elena
24. Bucoveanu, Veronica
25. Berghea, Veronica
26. Barbu, Bogdan Andrei
27. Basa, Violeta
28. Bălan, Inculeţ
29. Bobârniche, Enciu
30. Buzescu, Marieta
31. Bogdan, Dan Ovidiu
32. Banu, Mihaela
33. Buhnea, Zaharia
34. Burduşelu, Tudoriţa
35. Buricea, Aurel M.
36. Băicoianu, Eleonora
37. Ciocea, Florin
38. Codrin, Şerban
39. Cheleş, Nicoleta
40. Chercef, Gabriela
41. Ciucă, Răzvan
42. Cârjan, Elena
43. Comăniţa, Ilie
44. Conescu, Raluca
45. Constantin, Ionel
46. Cioranu, Ion
47. Cioban, Marian
48. Cicu, Tudor
49. Ciocoiu, Emil
50. Cârneci, Radu
51. Cişmaşu, Ioana Felicia
52. Cărăbăneanu, Mariana
53. Cuzuma, Cateluţa
54. Corbu, Emilia
55. Cârjan, Andreea Daniela
56. Cocora, Călin
57. Cristea, Theodor
58. Crunţeanu, Daniel
59. Damian, Titi
60. Dobre, Gheorghe
61. Dalian, Florentina Loredana
62. Dănuţă, Claudia
63. Dinulescu, Cătălin
64. Dincă, Floricica
65. Dincă, Ana-Amelia
66. Dobrinescu, Adriana
67. Dumitru, Marina Alina
68. Dragoş, Mihai
69. Dinu, Daniel
70. Dinu, Ion Constantin
71. Dumitriu, Mircea
72. David, Alexandra

73. Drăgoi, Veronica
74. Dumitraşcu, Ana-Maria
75. Dragomirescu, Irina
76. Druchs, Gabriela-Teodora
77. Elias, Dan
78. Ezeanu, Marian
79. Ene, Dorina
80. Ene, Ion
81. Encică, Ionuț Alin
82. Elisav, Ada
83. Frumosu, Diana
84. Fărâmă, Maria
85. Fasole, Mădălina Cristina
86. Furiş, Mădălina
87. Filipoiu, Alina
88. Fotache, Marcel
89. Grigorescu, Ştefan
90. Goci, Aureliu

91. Grigore, George
92. Ghinea, Mihai
93. Ghinea, Valentina Mihaela
94. Grigore, Simina
95. Grecu, Claudiu
96. Golu, Mihai Alexandru
97. Gheorghe, Viorica
98. Grigoropol, Andreia-Luiza
99. Geantă, Maria
100. Grigorescu, Ileana Ancuța
101. Gâtea, Georgeta
102. Gradea, Rodica
103. Guyonvarch, Marion
104 Hoinaru, Răzvan
105. Ianole, Ion
106. Ilie, Romeo Aurelian
107. Iordache, Vasile
108. Iorga, Mihai
109. Iolu, Adrian Liviu
110. Ion, Andrei
111. Istrate, Elena Mihaela
112. Iordache, Livia
113. Iancu, Constantin
114. Ispas, Narcis
115. Ion, Ancuța
116. Ionescu, Maria
117. Ionescu, Nicolae
118. Lupea, Mihaela Codruța
119. Lotreanu, Victor
120. Laurențiu, Dan I.
121. Loghin, Liviu
122. Larco, Vasile
123. Man, Ioan
124. Mărmureanu, Bianca
125. Mureşan, Valentin
126. Mocanu, Augustin
127. Marinescu, Atanasie
128. Matei, Raluca
129. Manole, Gabriel
130. Meiloiu, Tudor
131. Meiloiu, Alexandra
132. Mihai, Diana
133. Minea, Dan Ştefan
134. Matei, Constantin
135. Michael-Titus, Constantin
136. Munteanu, Ion
137. Marin, Elena
138. Munteanu, Radu
139. Mitu, Silvian
140. Marinel Gheorghe
141. Malinescu, Georgeta
142. Moisescu, Daniela
143. Mihalcea, Ştefan
144 Manta Tăicuțu, Valeria
145. Mihok, Peter
146. Miu, Constantin
147. Neşu, Ioan
148. Nicolae, Victor
149. Năstase, Elena-Daniela
150. Negre, Rodica
151. Neagu, Ştefan
152. Nichita, Ana-Maria
153. Nistorescu, Mircea Gabriel
154. Nițu, Titus
155. Necula, Răzvan
156. Obrejan, Cristian
157. Onciuleac, Alexandru
158. Oprea, Victor
159. Oneci, Sorina
160. Papacioc, Anghel
161. Petre, Elena Ruxandra
162. Păunescu, Anca
163. Pană, Vasile
164. Perrin, Pierre
165. Prodan, Ofelia

166. Păun-Ialomițeanu, Gheorghe
167. Petre, Gheorghe
168. Petre, Viorica
169. Pătru, George
170. Pietriș, Bohdan
171. Petranici, Arcadie
172. Popescu, Maria Diana
173. Postelnicu, Gheorghe
174. Păduraru, Alexandru
175. Păduraru, Adrian
176. Pârvu, Tudora
177. Preda, Valentin
178. Pușchin, Trașcă
179. Preda, Ștefania
180. Radu, Vasile
181. Ratcu, Corneliu
182. Roșca, Doina
183. Roșioru, Ion
184. Roșculeț, Ioana Cătălina
185. Racovițeanu, Mihaela
186. Rența, Elena
187. Râncă, Nicoleta
188. Rotaru, Nicolae
189. Răducanu, Dumitru Marian
190. Radu, Nichi
191. Robe, Adin
192. Rădoi, Anica
193. Sandu, Dorina
194. Stan, Marius
195. Stan, Nicolae
196. Stan, Loredana
197. Săvoiu, Elena
198. Simionescu, Dan
199. Stoian, George
200. Sefciuc, Cris
201. Stancu, Mariana
202. Stoica, Valeriu
203. Scărlătescu, Adrian
204. Stan, Alexandru
205. Stăneasă, Dan
206. Stoicescu, Passionaria
207. Spermezan, Grigore
208. Străinu, Emil
209. Simion, Diana
210. Stupcanu, Valeria
211. Sefciuc, Aurel
212. Sârbu, Anca Aurora
213. Suhai, Dănuț
214. Ștefanovici, Lucia
215. Șelepiuc, Ana Maria Claudia
216. Șișu, Raluca-Mihaela
217. Ștefănescu, Gabriela
218. Ștefan, Marian
219. Ștefan, Mălina Angela
220. Ștefan, Dan Cristian
221. Teoharie, Nicolae
222. Tătaru, Ionel Cristian
223. Theodor Popescu, George
224.Titus, Constantin Michael
225. Tache, Nicolae
226. Tudorache, Alina
227. Tilea, Ion
228. Tomi, Marian Nicolae
229. Topor, Sorin
230. Tăicuțu, Nicolai
231. Tăbăcaru, Ana Maria
232. Trică, Ioana
233. Tătaru, Alina
234. Toader, Elena
235. Ungureanu, Florina
236. Unțanu, Maria
237 Vasile, Mihaela
238. Voiteanu, Florina-Raluca
239. Vlad, Florin
240. Vlad, Emilia
241. Văceanu, Laura
242. Vlădulescu, Oliviu
243. Vlad, Rareș Petru
244. Vlasia, Ioan
245. Vișoiu, Mihai
246. Zarafu, George
247. Zicovski, Mihai
248. Zupcu, Ion
249. Zupcu, Laurențiu

ANEXA 2
Autori care au publicat în HELIS materiale cu tematică istorică:

Ion Alecu, Gabriela Alexandru, Veronica Berghea, Enciu Bobârniche,Steluța Bujor, Ioan Man, Alexandru Bulandra, Vitalie Buzu, Florin Vlad, Răzvan Hoinaru, Gabriela Chercef, Ionel Cristian Tătaru, Paul Cocioc, Călin Cocora, Radu Coman, Emilia Corbu, Titi Damian, Virgil Dascălu, Alexandra David, Daniel Dinu, Constantin Dragomir, Elena-Aurelia Druncea, Rodica Druncea, Mircea Dumitriu, Mugurel Feneșan, Sorin Geacu, Valentin Gheorghe, Ștefan Grigorescu, Vasile Iamandi, Constantin Iancu, Romeo-Aurelian Ilie, Vasile Iordache, Mihai Iorga, Marina Ionescu, Narcis Ispas, Codruța-Mihaela Lupea, Gheorghe Marinel, Bianca Mărmureanu, Constantin Matei, Iulian Munteanu, Raluca Năvădaru, Gheorghe Neacșu, Răzvan Necula, Sorina Oneci, Victor Oprea, Nicolae Tache, Anca Păunescu, Arcadie Petranici, Nicolae Petre, Elena Rența, Teodor Roibu, Horia Iancu, Ion Sandu, Elena Săvoiu, Grigore Spermezan, Marian Ștefan, Marin Stoian, George Stoian, Ion Tilea, Emil Trif, Valentin Vișinescu, Emilia Vlad, Raluca Vlădăreanu, Nicolae P. Vrânceanu.

Șaizeci și patru de autori au publicat peste 400 de materiale.

CUPRINS

Tiparul: **S.C. ARTPRINT S.R.L. Slobozia**
Tel. 0726238455

TITI DAMIAN

Titi Damian s-a născut la 5 august 1945 în satul Muscelu-Cărămănești, comuna Colți, jud. Buzău. A absolvit Școala Pedagogică - Buzău (1965) Institutul Pedagogic - Galați (1970) și Facultatea de Filologie a Universității București (1975). A funcționat ca învățător în com Colți, Buzău, apoi ca profesor de Limba și literatura română în comunele ialomițene Munteni-Buzău și Jilavele, iar în ultimii 25 de ani, profesor la Colegiul Național „Grigore Moisil" din Urziceni, jud. Ialomița.

Debutează literar cu trei nuvele, în revista „Tribuna literar-artistică și culturală", 2001, Slobozia. Ulterior publică proză, fragmente de roman, eseuri, studii didactice, dar mai ales cronici de întâmpinare în ziare și reviste precum: ***Helis, Renașterea culturală, Oglinda literară, Spații culturale, Pro Saeculum, Plumb, Ateneu, Antares, Boema, Opinia, Tribuna Ialomiței, Ialomița, Meandre, Axioma, Litere, Sud, Bucureștiul literar și artistic, Negru pe Alb, Apollon, Zorile, Vitralii, Jurnalul de Vrancea, Regatul cuvântului, Obiectiv de Ialomița, Amprenta, Mișcarea literară, Memoria ethnologica,*** etc.

Cărți publicate:

- **FAGUL,** roman, 2005, Premiul special al juriului, Bistrița;
- **UMBRA,** roman, 2008, Premiul Uniunii Scriitorilor, filiala Sud-Est; Premiul Societății Scriitorilor Târgovișteni
- **FASCINAȚIA FASCINAȚIEI,** minipovestiri și eseuri, 2009
- **NORUL,** roman, 2011
- **FIDELITATEA LECTURII,** cronici de întâmpinare, 2011
- **MUSCELENII** (trilogia colectivizării) 2013
- Este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

*

„Mă gândesc dacă nu cumva răspunsul la dihotomia carte - internet se găsește în terenul cititorului. Mă întreb dacă nu cumva cititorul de azi trebuie reînvățat și reinvitat să citească, chiar dacă citește pe internet, mai precis să i se pună în față un alt model de lectură decât îndemnul arhicunoscut: „Citește cartea asta că e bună, ori citește-o că-ți trebuie!" Mai simplu, să conștientizeze ce anume trebuie să urmărească într-o carte, astfel încât să-și trăiască pe deplin, în final, satisfacția lecturii. Fiecare individ este înzestrat de la natură cu o anumită curiozitate intelectuală, să-i spunem un har al lecturii, care poate fi scos la lumină, oferindu-i-se un alt model de lectură decât cel clasic.

De la o carte capătă omul înțelepciune, de la internet, doar informație. Aici este cheia."

ISBN 978-973-1705-39-2